TIGHT BINDING BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY
OU_206174
UNIVERSAL
LIBRARY

శ్రీ

సత్ప్రయోగస్థార్థప్రతీతి - ఫ్ర

బుద్ధి ప్రయోగాదర్శ

సం సం ×××

206174

ప్ర పుస్తకాలు

శ్రీ రామస్వామి శాస్త్రులు & సన్స్

ప్ర కాలేజి రోడ్

1933.

rights Reserved

శ్రీః

సప్రయోగస్మార్తప్రదీపికాఖ్య

ఋగ్వేద ప్రయోగాదర్శః

సస్వరః.

శ్రీ పురాణం తిరుమలయజ్వసంకలితః

వేంకటగిరిపురవాస్తవ్యేన,

బ్రహ్మశ్రీ వెంపటి రామనాథశాస్త్రిణా

పరిష్కృతః.

చెన్నపుర్యామ్:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులుఅండ్ సన్స్

ఇత్యేతైః, ప్రకటితః

1932.

All Rights Reserved.

PRINTED BY
V RAMASWAMY SASTRULU & SONS,
AT THE SRI RAMA PRESS,
Tondiarpet, Madras.—1932—800

పీఠికా.

ఆశ్వలాయనాదిమహర్షయో - గర్భాధానాద్యం తేష్టిపర్యంతం గృహ్యాణి సూత్రరూపేణ సూచయామాసుః తత్సూత్రాభిప్రాయం గార్గ్యనారాయణాదయః ప్రాచీనమతా న్యనుసృత్య వృత్తివ్యాఖ్యాన రూపేణ బోధయామాసుః. శ్రీమత్పురాణం తిరుమలయజ్వానస్తదవ లోక్య స్మార్తప్రదీపికాం ప్రాకుర్వా సా పాఠకలేఖకప్రమాదా త్కృ మేణ తత్రతత్ర పదవృత్తవర్ణలోపాదిభూయిష్ఠా సంబభూవేతి శ్రీమద్భి ర్వావిల్లవంశముక్తాభరణైర్వేంకటేశ్వరశాస్త్రిభిః, శ్రీమదుప్పలరామా ర్యణ చ ప్రోత్సాహితోఽహం తామవలోక్య, బ్రహ్మశ్రీ, వోగోటి సీతారామాచార్యవర్యదత్తప్రాచీనతాళపత్రపుస్తకసాహాయ్యేన సత్ర యోగం సమకరవమ్.

ఇతి,

వెంపటి రామనాథశాస్త్రీ,

ఆర్ వి యమ్ కాలేజీలు, ప్రధానాధ్యాపకాధ్యాయః,

వేంకటగిరి.

శ్రీః.

విషయసూచీ.

విషయః.	పుష్టాఙ్కాః.
ప్రథమాధ్యాయః.	
గణాధిపతిపూజా.	1
పుణ్యాహవాచనమ్.	5
స్వస్తివాచనమ్.	10
నాందీవిధిః.	11
నాంద్యీప్రయోగః.	12
నాందీపూర్వకకర్మాణి	14
స్థాలీపాకకాలః.	,,
స్థాలీపాకః.	15
నవగ్రహమఖః.	26
గ్రహపూజాద్రవ్యాణి.	35
నవగ్రహహోమః.	37
పూర్ణాహుతిసూక్తమ్.	43
ముఖావలోకనమ్.	44
నక్షత్రశాన్తిః.	45
శాన్త్యభిషేకసూక్తాని.	50
(యాజుషీ)నక్షత్రపీఠికా.	52
ఉపహోమాః.	59
పునస్సన్ధానమ్.	60
దేవోపాసనమ్.	63
గర్భాధానకాలః.	65
ప్రగమార్తవహోమః.	,,
గర్భాధానమ్.	68
పుంసవన మనవలోభనంచ.	70
సీమన్తకాలః.	72
సీమన్తోన్నయనమ్.	,,
జాతకర్మ.	74
నామకరణకాలః.	75

విషయః.	పుష్టాఙ్కాః.
నామకరణమ్.	75
నిష్క్రమణమ్.	76
కర్ణవేధకాలః.	77
అన్నప్రాశనం-తత్కాలశ్చ.	,,
చౌలకాలః.	78
చౌలమ్.	,,
అక్షరాభ్యాసకాలః.	80
అక్షరాభ్యాసః.	81
పత్నీకుమారోపవేశనమ్.	,,
మాతరిరజస్వలాయాం నిర్ణయః.	82
ఉపనయనమ్.	83
అగ్నికార్యమ్.	87
బ్రహ్మోదనమ్.	90
సదస్యమ్.	91
మేధాజననమ్.	92
నైమిత్తికోపనయనవిధిః.	93
ఆధ్యాయో పాకరణకాలః	94
ఉపాకరణమ్.	,,
బ్రహ్మయజ్ఞః.	98
ఉత్సర్జనమ్.	100
సూక్తపారాయణమ్.	102
వేదవ్రతోపమహానామ్న్యవ్రతమ్.	106
ఉపనిషద్వ్రతమ్.	109
గోదానవ్రతమ్.	,,
ద్వితీయాధ్యాయః	
సమావర్తనమ్.	111
మహావ్యాహృతిహోమః.	117
వివాహయోగ్యకన్యావరలక్షణమ్.	119

విషయః.	పృష్ఠాఙ్కః.
వివాహః.	119
కన్యావరణమ్.	121
నిరీక్షణమ్.	123
కన్యాదానమ్.	124
మహాసంకల్పః.	,,
అనుదానాని.	127
అక్షతారోపణమ్.	,,
ప్రధానహోమః.	131
సప్తపదీ.	134
అరుంధతీదర్శనమ్.	135
వసిష్ఠసూక్తమ్.	,,
సమిత్సమారోపణమ్.	137
వధూగృహప్రవేశః.	138
ప్రవేశహోమః.	139
సదస్యమ్	140
నాకబలిరంగవల్ల్యాది.	,,
నాకబలిః.	141
ఫలదానమ్.	143
నూతనవధూగృహప్రవేశః.	144
ద్విభార్యాసన్ధానమ్.	,,
శ్రవణాకర్మ.	146
సర్వబలిః.	148
ఆశ్వయుజీకర్మ.	149
ఆగ్రయణస్థాలీపాకః.	150
ప్రత్యవరోహణమ్.	151
బ్రహ్మయజ్ఞః.	152
వైశ్వదేవమ్.	155
గృహబలిః.	156
వైశ్వదేవప్రారంభకాలనిర్ణయః.	157
పునరాధానవిధానమ్.	158
విహితాకరణే అనుక్తకరణేచ ప్రాయశ్చిత్తాని.	159
బ్రాహ్మణభోజననిర్ణయః.	164

విషయః.	పృష్ఠాఙ్కః.
అగ్న్యుపశమనప్రాయశ్చిత్తమ్.	164
అర్కవివాహః.	165
తృతీయాధ్యాయః.	
పార్వణశ్రాద్ధమ్.	168
తత్ర వర్జనీద్రవ్యాణి.	,,
పాదప్రక్షాళనమ్.	171
పిండప్రదానమ్.	179
సంకల్పశ్రాద్ధవిధిః.	184
శుభకర్మానన్తరశ్రాద్ధమ్.	,,
అగ్నౌకరణపాణిహోమవిధిః	,,
అష్టకాశ్రాద్ధవిధిః.	185
అష్టకాహోమః.	186
అన్వష్టక్యమ్.	187
శ్రాద్ధేభోజనీయాబ్రాహ్మణాః.	189
శ్రాద్ధేవర్జనీయాబ్రాహ్మణాః.	191
శ్రాద్ధస్వరూపంతద్దేశాదికాలకర్తృదయః	193
విశ్వేదేవాః.	194
తిథినిర్ణయః.	195
యతివిషయః.	196
పతితానాంమరణే.	,,
కారుణ్యవిషయాః.	197
గ్రహణేప్రత్యబ్దికమ్.	198
రజస్వలాకర్తృకశ్రాద్ధమ్.	,,
మలమాసశ్రాద్ధవిషయః.	,,
ఆశౌచమధ్యేశ్రాద్ధమ్.	199
అనాకర్ణితమరణస్య.	,,
ఉపవాసదినశ్రాద్ధమ్.	,,
పితుః పూర్వంశ్రాద్ధమ్.	200
నిత్యశ్రాద్ధమ్.	,,
మహాలయశ్రాద్ధమ్.	,,
సంక్రాంతిషు కర్తవ్యతావిధిః-పుణ్యకాలశ్చ.	202
సూర్యచంద్రగ్రహణే కర్తవ్యవిధిః.	203

విషయః.	పృష్ఠాఙ్కాః.
తిథ్యాదిపంచకశ్రాద్ధవిధానమ్.	205
అలభ్యయోగశ్రాద్ధకాలాః.	206
వ్యతీపాతయోగాః.	,,
అర్ధోదయమహోదయాః.	207
గజచ్ఛాయా.	,,
మహాచైత్రీ.	,,
మహాజ్యేష్ఠీ.	208
మహామాఘీ.	,,
శ్రవణద్వాదశ్యాదిపుణ్యతిథయః.	,,
శ్రాద్ధసన్నిపాతే.	209
తర్పణకాలః.	210
యమతర్పణమ్.	211
భీష్మతర్పణమ్.	212
ఆబ్దికప్రయోగః.	213
అన్నసూక్తమ్.	222
శ్రాద్ధాంగతర్పణమ్.	233
అధిశ్రవణమ్.	,,
హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.	243
సంకల్పశ్రాద్ధంకర్తవ్యమ్.	244
మహాలయప్రయోగః.	245
మహాలయశ్రాద్ధేపిండనిధానక్రమశ్లోకాః	246
విశేషపిండదానశ్లోకాః.	,,

చతుర్థాధ్యాయః

మహాశాన్తిసూక్తాని.	248
మహాసౌరసూక్తాని.	254
కనిక్రదత్సూక్తమ్.	264

విషయః.	పృష్ఠాఙ్కాః.
నిత్యస్నానవిధిః.	265
భస్మస్నానమ్.	267
గోమయస్నానమ్.	268
మృత్తికాస్నానమ్.	,,
సంధ్యావందనమ్.	271
సాయాహ్నికదుర్గోపస్థానమ్.	276
దేవతార్చనమ్.	278
మంత్రపుష్పమ్.	285
పంచాయతనపూజావిధానమ్.	287
నూతనప్రతిమాప్రతిష్ఠావిధిః.	,,
పునఃప్రతిష్ఠావిధిః.	290
షష్ఠిపూర్తివర్ధంతీ.	291
పుత్రసంగ్రహవిధిఃదత్తహోమశ్చ.	295
వికనిష్ఠపుత్రజననశాంతిః.	296
జ్ఞానకీయనాళవేష్టనశాంతిః.	,,
వాస్తుపరీక్షాదీపికా.	299
వాస్తుశాన్తిః.	300
మంగళాష్టకమ్.	301
ఆశీర్వచనమంత్రాఃఋగ్వేదాశీః.	302
,, యజుర్వేదాశీః.	303
,, సామవేదాశీః.	304
స్వస్తిమంత్రార్థాః.	,,
ఉపనయనవటోరాశీర్వాదః.	,,
వివాహే.	,,
సర్వమహోత్సానంతరంకర్తవ్యాశీః.	305

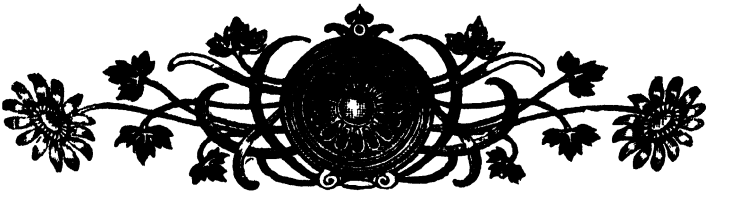

హరిః ఓమ్.

స ప్ర యో గ

స్మార్త ప్రదీపికాయాం

ప్ర థ మా ధ్యా యః.

అథ గణాధిపతిపూజా.

శ్లో॥ ఆశ్వలాయనమాచార్య మభివాద్యర్ష్విదాం ముదే,
స్మార్తప్రదీపికాం సప్రయోగా మావిష్కరోమ్యహమ్.

హరిః ఓమ్ * దేవీంవాచమజనయంతదేవాస్తాం విశ్వరూపాఃపశవోవదంతి,సానోమంద్రేష్టమూర్జందుహానాధేనుర్వాగస్మానుపసుష్టుతైతు. అయంముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు, అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తు తదేవలగ్నంసుదినం తదేవతారాబలం చంద్రబలంతదేవ, విద్యాబలందైవబలంతదేవ లక్ష్మీపతేతేఽంఘ్రియుగం స్మరామి. యత్ర యోగీశ్వరఃకృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః, తత్రశ్రీర్విజయో భూతిర్ధ్రువానీతిర్మతి ర్మమ అనన్యాశ్చింతయంతోమాం యే జనాఃపర్యుపాసతే, తేషాంనిత్యాభియుక్తానాంయోగక్షేమం వహామ్యహం. స్మృతేసకలకల్యాణభాజనం యత్ర జాయతే, పురుషస్తమజం నిత్యం వ్రజామిశరణం హరిం సర్వదాసర్వకార్యేషు నాస్తి తేషామమంగళమ్, యేషాం హృదిస్థో భగవాన్మంగళాయతనంహరిః లాభస్తేషాం జయస్తేషాం కుతస్తేషాం పరాభవః, యేషా మిందీవరశ్యామో హృదయస్థోజనార్దనః. ఆపదా మపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదాం,లోకాభి

రామం శ్రీరామం భూయోభూయో నమామ్యహమ్ సుముఖశ్చైక దంతశ్చ కపిలో గజకర్ణకః, లంబోదరశ్చ వికటో విఘ్నరాజో గణాధిపః ధూమకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః, వక్రతుండశ్శూర్ప కర్ణోహేరంబ స్స్కందపూర్వజః.షోడశైతానినామాని యఃపఠేచ్ఛృణు యాదపి, విద్యారంభే వివాహేచ ప్రవేశే నిర్గమేతథా. సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్య నజాయతే శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం, ప్రసన్నవదనంధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే అభీప్సితార్థసిద్ధ్యర్థం పూజితో యస్సురైరపి, సర్వవిఘ్నచ్ఛిదే తస్మై గణాధిపతయేనమః. కేశవాయస్వాహా, నారాయణాయస్వాహా, మాధవాయ స్వాహా, గోవిందాయనమః, విష్ణవేనమః, మధుసూదనాయనమః, త్రివిక్రమాయనమః, వామనాయనమః, శ్రీధరాయనమః, హృషీకేశాయనమః, పద్మనాభాయనమః, దామోదరాయనమః, సంకర్షణాయ నమః, వాసుదేవాయ నమః, ప్రద్యుమ్నాయ నమః, అనిరుద్ధాయ నమః, పురుషోత్తమాయ నమః, అధోక్షజాయ నమః, నారసింహాయ నమః, అచ్యుతాయ నమః, జనార్దనాయ నమః, ఉపేంద్రాయ నమః, హరయేనమః, శ్రీకృష్ణాయనమః పృథివ్యాః మేరోఃపృష్ఠఋషిః, కూర్మోదేవతా, సుతలంఛందః, ఆసనే వినియోగః. ప్రణవస్య పరబ్రహ్మ ఋషిః, పరమాత్మాదేవతా, దైవీగాయత్రీఛందః, ప్రాణాయామేవినియోగః * ఓంభూః - ఓంభువః - ఓంస్వః - ఓంమహః - ఓంజనః - ఓంతపః - ఓంసత్యం - ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్య ధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ,ఓమాపోజ్యోతీరసోఽమృతంబ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్ మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం - శుభేశోభనే ముహూర్తే - అద్యబ్రహ్మణః ద్వితీయపరార్ధే - శ్వేతవరాహకల్పే - వైవస్వతమన్వంతరే - కలియుగే - ప్రథమపాదే - జంబూద్వీపే-భరతవర్షే భరతఖండే - మేరోఃదక్షిణదిగ్భాగే - శ్రీశైలస్యాగ్నేయప్రదేశే-కృష్ణాకావేరోర్మధ్యప్రదేశే - స్వగృహే - సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణసన్నిధౌ

అస్మిన్వర్తమానేన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన...సంవత్సరే... అయనే...ఋతౌ...మాసే...పక్షే...తిథౌ...వాసరే...నక్షత్రే... యోగే...కరణే ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ అస్మాకం సకుటుంబానాం క్షేమస్థైర్యవిజయాయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం-ధర్మార్థ కామమోక్షచతుర్విధఫలపురుషార్థసిద్ధ్యర్థం - సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం - అముకంకర్మ కరిష్యమాణః, తరంగత్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థం అభ్యుదయార్థంచ - ఏభిర్మహాజనైస్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణాధిపతిపూజాం కరిష్యే *గణానాంత్వాగృత్సమదోగణపతిర్జగతి, గణపత్యావాహనే వినియోగః *గణానాంత్వా గణపతింహవామహేకవిం కవీనాముపమశ్రవస్తమం, జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశృణ్వన్నూతిభిస్సీదసాదనమ్ శ్రీగణపతిం థ్యాయామి-ఆవాహయామి-ఆసనం సమర్పయామి-అర్ఘ్యం సమర్పయామి - పాద్యం సమర్పయామి-ఆచమనీయం సమర్పయామి- ఔపచారికస్నానం సమర్పయామి *ఆప్రో హిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన, మహేరణాయచక్షసే, యోవశ్శివతమోరసస్తస్య భాజయతేహనః, ఉశతీరివమాతరః, తస్మాఅరం గమామవోయస్య క్షయాయజిన్వథ, ఆపోజనయథాచనః, స్నానానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి *అభివస్త్రాసువసనాన్యర్షాభిధేనూస్సురుఘాఃపూయమానః, అభిచంద్రాభర్తవేనోహిరణ్యాభ్య శ్వాన్రథినోదేవసోమ, గణాధపతయే నమః, వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి - (తదభావే)అక్షతాన్సమర్పయామి *యజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రంప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్,ఆయుష్యమగ్ర్యంప్రతిముంచ శుభ్రంయజ్ఞోపవీతంబలమస్తు తేజః. గణపతయే నమః-యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి *గంధ

ద్వారాందురాధర్షాన్నిత్యపుష్టాంకరీషిణీం, ఈశ్వరీంసర్వభూతానాంతా
మిహోపహ్వయేశ్రియం గణపతయే నమః - గంధాన్ సమర్పయామి.
*ఆయనే తేపరాయణేదూర్వా రోహంతుపుష్పిణీః, హ్రదాశ్చపుండరీ
కాణి సముద్రస్యగృహాఇమే గణపతయే నమః - అలంకారార్థం అక్ష
తాన్ సమర్పయామి, పుష్పాణి పూజయామి, ఓం సుముఖాయ నమః,
ఓం ఏకదంతాయ నమః, ఓం కపిలాయ నమః, ఓం గజకర్ణికాయనమః,
ఓం లంబోదరాయ నమః, ఓం వికటాయ నమః, ఓం విఘ్నరాజాయ
నమః, ఓం గణాధిపాయ నమః, ఓం ధూమకేతవే నమః, ఓం గణాధ్య
క్షాయ నమః, ఓం ఫాలచంద్రాయ నమః, ఓం గజాననాయ నమః,
ఓం వక్రతుండాయ నమః, ఓం శూర్పకర్ణాయ నమః, ఓంహేరంబాయ
నమః, ఓం స్కందపూర్వజాయ నమః, గణపతయే నమః - నానావిధ
పరిమళపత్రపుష్పాణి సమర్పయామి. వనస్పతిరసైర్దివ్యై ర్నానాగంధై
స్సుసంయుతం,ఆఘ్రేయ స్సర్వదేవానాంధూపోఽయంప్రతిగృహ్యతాం
గణపతయే నమః-ధూపమాఘ్రాపయామి సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం
వహ్నినాయోజితం మయా, గృహాణమంగళం దీపం త్రైలోక్యతిమిరా
పహమ్. గణపతయే నమః - దీపందర్శయామి, ధూపదీపానంతర మాచ
మనీయం సమర్పయామి నైవేద్యం * ఓం భూర్భువస్వఃతత్సవితు...
చోదయాత్, సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి - అమృతమస్తు, అమృతో
పస్తరణమసిస్వాహా ఓం ప్రాణాయస్వాహా - ఓం అపానాయస్వాహా-
ఓంవ్యానాయ స్వాహా-ఓం ఉదానాయ స్వాహా-ఓం సమానాయ స్వా
హా. గణాధిపతయే నమః - గుడం నారికేళఫలం నివేదయామి, మధ్యే
మధ్యేపానీయం స...మి, ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి, హస్తప్రక్షా
ళనం స...మి, పాదప్రక్షాళనం స...మి, శుద్ధాచమనీయం స...మి,పూ
గీఫలసమాయుక్తం నాగవల్లీదళైర్యుతం, కర్పూరచూర్ణ సంయుక్తం
తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతాం, గణపతయేనమః-తాంబూలం స...మి.

* శ్రీయేజాతశ్రీయ ఆనిరియాయ శ్రియం వయోజరితృభ్యో దధాతు, శ్రియంవసానా అమృతత్వమాయన్ భవంతిసత్యాసమిథామిత్రో.గణాధిపతయేనమః, కర్పూరనీరాజనం దర్శయామి, నీరాజనానంతరం ఆచమనీయం సమర్పయామి విఘ్నేశవిధిమార్తాండ చంద్రేంద్రో పేంద్రవందిత, నమో గణపతే తుభ్యం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పతే సువర్ణమంత్ర పుష్పా స...మి. ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ స...మి యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపః పూజాక్రియాదిషు, న్యూనసంపూర్ణతాం యాతి సద్యోవందే తమచ్యుతం మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం గణాధిప, యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే అనయా ధ్యానావాహనాధిపూజయా భగవాంత్సర్వాత్మకః శ్రీగణాధిపతిస్సుప్రీతస్సుప్రసన్నోవరదోభవంతు ఉత్తరశుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు - ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు గణాధిపతింయథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి (తతః కలశే వరుణంధ్యాయామీతి షోడశోపచారాన్ కుర్వంతి కేచిత్)

ఇతి గణాధిపతిపూజా.

అథ పుణ్యాహవాచనమ్.

లక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః - ఉమామహేశ్వరాభ్యాంనమః - వాణీహిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః - శచీపురందరాభ్యాం నమః-అరుంధతీవసిష్ఠాభ్యాం నమః-శ్రీసీతారామాభ్యాం నమః-గృహదేవతాభ్యో నమః-గ్రామదేవతాభ్యో నమః-ఇష్టదేవతాభ్యో నమః - సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః ఓంపుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు, (శిరస్యభిమంత్ర్య) శివా ఆపస్సంతు, (కలశేష్వభిమృశ్య) సౌమనస్యమస్తు, (హృదయేభిమృశ్య) అక్షతంచారిష్టంచాస్తు, (ఏవంత్రిః) * అర్చతప్రార్చత ప్రియమేధాసో అర్చత, అర్చంతుపుత్రకా ఉతపురన్నధృష్ణ్వర్చత, అర్చతప్రార్చత.

గంధద్వారాందురాధర్షాంనిత్యపుష్టాంకరీషిణీం,ఈశ్వరీంసర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియమ్. ఆయనేతేపరాయణేదూర్వారోహంతుపుష్పిణీః, హృదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహా ఇమే గంధాఃపాంతు - అశ్రుతాఃపాంతు - పుష్పాణిపాంతు - సౌమంగల్యంచాస్తు - స్వఃశ్రియమస్తు ప్రజాపతిఃప్రియతామ్-శాంతిరస్తు - యంకృత్వా సర్వవేదయజ్ఞక్రియాకరణకర్మారంభాశ్శుభాశ్శోభనాఃప్రవర్తంతే-తమహమోంకారమాపం కృత్వా భవద్భిరనుజ్ఞాతఃపుణ్యం పుణ్యాహంవాచయిష్యే-(వాచ్యతామితిబ్రాహ్మణాఃప్రతిబ్రూయుః)*భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామదేవాభద్రంపశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాఃస్థిరైరంగైస్తుష్టువాంసస్తనూభిర్వ్యశేమదేవహితంయదాయుః ద్రవిణోదాద్రవిణసస్తురస్యద్రవిణోదాస్సనరస్యప్రయంసత్, ద్రవిణోదావీరవతీమిషన్నో ద్రవిణోదారాసతేదీర్ఘమాయుః. స్వితాపశ్చాతాత్సవితాపురస్తాత్సవితోత్తాత్సవితాధరాత్తాత్, సవితానస్సువతుసర్వతాతింసవితానోరాసతాందీర్ఘమాయుః నవోనవోభవతి జాయమానోహ్నాంకేతురుషసామేత్యగ్రం, భాగందేవేభ్యోవిదధాత్యాయన్నచంద్రమాస్తిరతే దీర్ఘమాయుః ఆపఉందంతుజీవసే దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే, యస్త్వాహృదాకీరిణామన్యమానోఽమర్త్యం మర్త్యోజోహవీమి, జాతవేదోయశోఽస్మాసుధేహిప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యాం, యస్తేత్వం సుకృతేజాతవేదఉల్లోకమగ్నే కృణతవస్యోనమ్, అశ్వినంసపుత్రిణంవీరవంత్వంగోమంతం రయింనశతేస్వస్తి, సంత్వాసించామియజుషా పృజామాయుర్ధనంచ దీర్ఘమాయురస్తు - మనస్సమాధీయతామ్ - (ఇతికర్తా) సమాహితమనసస్స్మః - (ఇతిబ్రాహ్మణాః) ప్రసీదంతు భవంతః - (ఇతికర్తా)

ప్రసన్నాస్సన్తుః - (ఇతిబ్రాహ్మణాః)-సర్వేసంహత్య-శాంతిరస్తు-పుష్టిరస్తు - తుష్టిరస్తు-వృద్ధిరస్తు - అవిఘ్నమస్తు - ఆయుష్యమస్తు - ఆరోగ్యమస్తు-స్వస్తిశివంకర్మాస్తు - కర్మసమృద్ధిరస్తు - పుత్రసమృద్ధిరస్తు - వేదసమృద్ధిరస్తు - శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు - ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు - ఈశాన్యాంబహిర్దేశే - అరిష్టనిరసనమస్తు - యత్పాపంతత్ప్రతిహతమస్తు - యచ్ఛ్రేయస్తదస్తు - శుక్రాంగారకబుధబృహస్పతిశనైశ్చరరాహుకేతుసోమసహిత ఆదిత్యపురోగాస్సర్వే గ్రహాఃప్రియంతామ్ - తిథికరణముహూర్తనక్షత్రదేవతాః ప్రియంతామ్- (నైర్ఋత్యాం) శాన్యంతుఘోరాణి-శాన్యంతుపాపాని - శాన్యంతుఈతయః - (కలశే)శుభాని వర్ధంతామ్-శివాఃపుతవ స్సంతు-శివాఓషధయ స్సంతు-శివావనస్పతయ స్సంతు-అహోరాత్రే శివే స్యాతామ్-ఉత్తరే కర్మణ్యవిఘ్నమస్తు-ఉత్తరోత్తరమహరహరభివృద్ధిరస్తు - ఉత్తరోత్తరాశుభాః క్రియాస్సంపద్యంతామ్-అగ్నిపురోగావిశ్వేదేవాః ప్రియంతామ్-మహేశ్వరపురోగా మాతరః ప్రియంతామ్ - ఇంద్రపురోగామరుద్గణాః ప్రియంతామ్-వసిష్ఠపురోగా ఋషిగణాః ప్రియంతామ్-శ్రీనిష్ణుపురోగా స్సర్వేదేవాః ప్రియంతామ్-ఋషయశ్ఛందాంస్యాచార్యావేదా యజ్ఞా దక్షిణాశ్చప్రియంతామ్ - బ్రహ్మచబ్రాహ్మణాశ్చ ప్రియంతామ్-బ్రహ్మావిష్ణుమహేశ్వరాశ్చ ప్రియంతామ్-శ్రద్ధామేధే ప్రియేతామ్ - ప్రియతామ్ భగవాన్నారాయణః-ప్రియతామ్ భగవాంత్సావిూ మహాసేనః-సత్యావేతా ఆశిషస్సంతు-పుణ్యాహకాలావాచ్యంతామ్ * ఉద్దాదేవశ్శకునేసామగాయసి బ్రహ్మపుత్రఇవసవనేషుశంససి, వృషేవవాజీశిశుమతీర్పీచ్యా స్సర్వతోనశ్శకునే భద్రమావదవిశ్వతోనశ్శకునే పుణ్యమావద యాజ్యయాయజలక్ష్మీప్రత్తైవ్యాజ్యాఃపుణ్యేవలక్ష్మీఃపుణ్యామేవ తల్లక్ష్మీం సంభావయతిపుణ్యాంలక్ష్మీం సంస్కురుతే. యత్పుణ్యం నక్షత్రం తద్బట్కుర్వితోపవ్యుషం,

దావై సూర్యఉదేతి, అథనక్షత్రంనైతి, యావత్తితత్సూర్యోగచ్ఛేత్, యత్రజఘన్యంపశ్యేత్, తావతికుర్వీతయత్కారిస్యాత్, పుణ్యాహంవాచయిష్యన్ కురుతే ఓం పుణ్యాహంభవంతోబ్రువంతు - ఓం పుణ్యాహమ్ (ఏవం త్రిః) * స్వస్తయేవ్తా యుముపబ్రువామహైసోమం స్వస్తిభువనస్యయస్పతిః, బృహస్పతిం సర్వగణం స్వస్తయేస్వస్తయ ఆదిత్యాసోభవంతు నః. ఆదిత్యఉదయనీయః పథ్యే వేదస్వస్త్యాప్రియంతిపథ్యం స్వస్తి మభ్యుద్యంతిస్వస్త్యై వేదః ప్రియంతిస్వస్తుద్యంతి స్వస్త్యుద్యంతి స్వస్తిన ఇంద్రోవృద్ధశ్రవాస్స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాఃస్వస్తినస్తార్క్ష్యోఅరిష్టనేమిస్స్వస్తినోబృహస్పతి ర్దధాతు. అష్టౌ దేవా వసవస్సోమ్యాసశ్చతస్రోదేవీర్జరాశ్చవిష్ఠాఃతేయజ్ఞంపాంతురజసఃపరస్తాత్,స్వంవత్సరీణమమృతంస్వస్తి మహ్యంసహకుటుంబాయ శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయకర్మణే మహాజనాన్మస్కుర్వాణా యాశీర్వచనమపేక్షమాణాయాయుష్మతే స్వస్తి భవంతోబ్రువంతు-ఆయుష్మతే స్వస్తి (ఏవంత్రిః) ఓం స్వస్తిభవంతోబ్రువంతు - ఓం స్వస్తి. (ఏవంత్రిః) * బ్రుథ్యామస్తోమం సనుయామవాజమాస్తోమం త్రంసరధేహోపయాతమ్, యశోనపక్వం మధుగోష్వంతరాభూతాంశోఅశ్వినోఃకామమప్రాఃసర్వామృధమృధ్నుయామితితం వై తేజసైపపురస్తాత్పర్యభవచ్ఛందోభర్మభ్యతోఽన్నగ్ రుపరిష్టాద్గాయత్ర్యా స్సర్వతోదాదశాహంపరిభూయాత్సర్వామృధిమార్ధ్నోసర్వామృధిమృధ్నోతియవేవం వేద బ్రుథ్యాస్మహావైర్యమసోపసద్య మిత్రందేవంమిత్రధేయం నోఅస్తు, అనూరాధాన్హవిషావర్ధయంత శ్శతంజీవేమశరదస్సవీరాః, త్రిణిత్రీణివైదేవానామృధ్దాని త్రీణిఛందాంసిత్రీణిసవనాని, త్రయఇమేలోకాఃబ్రుథ్యామేవతద్వీర్యఏషు లోకేషుప్రతితిష్ఠతి. (వామదక్షిణ

స్తాభ్యాం దక్షిణోత్తరకలశౌయుగపద్గృహీత్వా) ఋద్ధింభవంతోబ్రువంతు. ఋధ్యతామ్, ఋద్ధిస్సమృద్ధిః, (ముఖసమముద్ధృత్య,) స్వస్తి పుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు-వర్షశతసంపూర్ణమస్తు-గోత్రాభివృద్ధిరస్తు-శాంతిఃపుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు - పునరపిగోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు - సర్వసంపదస్తు. (ఇత్యుదకంనిక్షిప్య) * శుచీవోహవ్యామరుతశ్శుచీనాం శుచిం హినోమ్యధ్వరంశుచిభ్యః, ఋతేనసత్యమృతసాప ఆయన్శుచిజన్మాన శ్శుచయః పావకాః, అగ్నిశ్శుచివ్రతతమశ్శుచిర్విప్రశ్శుచిఃకవిః, శుచీరోచతఆహుతః ఉదగ్నే శుచయస్తవశుక్రాభ్రాజంతఈరతే, తవజ్యోతింష్యర్చయః. బ్రాహ్మణేష్వమృతంహితం యేనదేవాఃపవిత్రేణాత్మానంపునతేసదా, తేనసహస్రధారేణ పావమాన్యఃపునంతుమా, పాజాపత్యంపవిత్రమ్ శతోద్యామంహిరణ్మయమ్, తేనబ్రహ్మవిదోవయమ్, పూతంబ్రహ్మపునీమహే, ఇంద్రస్సునీతీసహమాపునాతు సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమిచ్యాయమోరాజా ప్రమృణాభిఃపునాతుమా, జాతవేదా మార్జయంత్యాపునాతు. ప్రాచ్యాందిశిదేవా ఋత్విజోమార్జయంతామ్, దక్షిణస్యాందిశిమనుష్యాఃపితరోమార్జయంతామ్, ప్రతీచ్యాందిశిగృహాఃపశవోమార్జయంతామ్, ఉదీచ్యాందిశ్యాపఓషధయోవనస్పతయోమార్జయంతామ్, ఊర్ధ్వాయాందిశియజ్ఞస్సంవత్సరోయజ్ఞపతిర్మార్జయంతామ్. ఏతేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యోనానాగోత్రేభ్యోనానానామభ్యోలక్ష్మీనారాయణోమామహేశ్వరాదిత్యాదినవగ్రహస్వరూపేభ్యఃస్వస్తి పుణ్యాహవాచనమంత్రజపదక్షిణాం మనసోత్సాహపరిమితహిరణ్యంతేభ్యస్తేభ్యస్సంప్రదదేనమమ * వాస్తోష్పతేప్రతిజానీహ్యస్మాన్ త్స్వావేశోఅనమీవోభవానః, యత్వేమహేప్రతితన్నో జుషస్వశంన్నోభవ

ద్విపదైశ్చంచతుష్పదే. వాస్తోష్పతే ప్రతరణోన ఏధిగయస్ఫానో గోభిరశ్వేభిరిందో,అజరాస స్తేస్థఖ్యే స్యామపితేవ పుత్రాన్ప్రీతినోజుషస్వ వాస్తోష్పతేశగ్మయాస్యసదా తే సఖీమహిరణ్మయాగాత్తుమత్యా, పాహి క్షేమ ఉతయోగేవరన్నోయూయం పాతస్వస్తిభిస్సదానః, అమీవహా వాస్తోష్పతేవిశ్వారూపాణ్యావిశ్య,సఖాసునేవేధినః. శుభమ్,శుభమ్ *స్వస్త్యయనంతార్క్ష్యమరిష్టనేమింమహద్భూతంవాయసందైవతానామ్, అస్తుర్ధ్రుమింద్రసఖంస్వస్తయేబృహద్యశ్రోనావమివారుహేమ, అంహోముచమ్మాంగిరస్వంగయంచ స్వస్త్యాతేగ్నియం మనసాచతార్క్ష్యమ్, ప్రయతపాణిశ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తిసంబాధే ష్వభయంనోఅస్తు

ఇతి పుణ్యాహవాచనమ్.

అథ స్వస్తివాచనమ్.

(అథ స్వస్తివాచనమ్, బుద్ధిపూర్వే ష్వాద్యంతయోఃకుర్యాత్, స్వలంకృతోవాచయీత, యుగ్మాన్బ్రాహ్మణాన్ గంధాదిభిరభ్యర్చ్య, దక్షిణాదిభి స్తోషయేత్ అథ తే ప్రాఙ్ముఖాదర్భపాణయ స్తిష్ఠేయుఃతద్దక్షిణతోవాచయీతోదఙ్ముఖ స్సంస్కారోస్య వాచయితుర్దక్షిణపార్శ్వ, అథ వాచయీత,దర్భపాణి రపాం పూర్ణం కలశం స్వర్చితంసపల్లవముఖంధృత్వా,తిష్ఠన్సమాహితఃభవద్భిరనుజ్ఞాతఃపుణ్యంపుణ్యాహం వాచయిష్యే,(ఇతిబ్రూయాత్,)వాచ్యతామ్,(ఇతిబ్రాహ్మణాఃప్రతిబ్రూయుఃమనస్సమాధీయతా (మితికర్తా,)సమాహితమనసస్స్మఃఇతితరే.) ప్రస్తీదంతు భవంతఃఇతికర్తా,)ప్రసన్నాస్మఃఇతితరే)సర్వేసంహత్య, శాంతిరస్తు,పుష్టిరస్తు, తుష్టిరస్తు,వృద్ధిరస్తు,అవిఘ్నమస్తు,ఆయుష్యమస్తు, ఆరోగ్యమస్తు, స్వస్తిశివంకర్మాస్తు, కర్మసమృద్ధిరస్తు, పుత్రసమృద్ధి

రస్తు, వేదసమృద్ధిరస్తు, శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు, ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు, అహరహరభివృద్ధిరస్తు, ఇష్టసంపదస్తు, (ఇతి బ్రూయుః) ప్రకృతకర్మదేవతాః ప్రీయంతామ్, (ఇతివదేత్, తథైవ ప్రతిబ్రూయుః) ప్రజాపతిః ప్రీయతా (మితికర్తా,) ప్రీయంతామ్ ప్రజాపతి(రితీతరే అథవాచయీత,మంద్రమధ్యోచ్చస్వరైః,) ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు, ఓం స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు, ఓమృద్ధింభవంతో బ్రువంతు, (ఇతి త్రిస్త్రిరుబ్రూయుః,) ఓం పుణ్యాహమోంస్వస్తి సమృధ్యతా(మితీతరేకమేణ ప్రతిబ్రూయుః, అథ ప్రాఙ్ముఖమాసీనంకర్తారం సంస్కార్యం చ బ్రాహ్మణాస్సదర్భపల్లవైః, అభ్లింగాభిఋగ్భిర్మార్జయేయుః, పురంధ్ర్యోనీరాజనాదిమంగళంకుర్యుః)

ఇతి (దీక్షితోక్త) స్వస్తివాచనమ్.

అథ నాందీవిధిః.

(అథాభ్యుదయిక మృద్ధికర్మసు కుర్యాత్, అపత్యసంస్కారేషు వివాహాంతేషు పిత్రైవ కుర్యాత్, ద్వితీయవివాహాదిషు స్వయమేవ కుర్యాత్, 'మాతుశ్శ్రాద్ధంతు పూర్వం స్యాత్పిత్రాణాం తదనంతరమ్, తతోమాతామహానాం తు వృద్ధాశ్రాద్ధత్రయం స్మృతమ్' మాతరిజీవత్యాంతద్వర్గం విహాయ పితృమాతామహయోః కుర్యాత్, పితరిజీవతి మాతామహవర్గస్యైవ కుర్యాత్, వర్గత్రయేజీవతి కర్మలోపః, వర్గాదౌ జీవతిసతి తదవ్వర్గంతుపరిత్యజేత్,ఇతి గృహ్యపరిశేషేతు—జీవత్పితాసుత సంస్కారేషు మాతృమాతామహయోః కుర్యాత్, తస్యాంచజీవత్యాం మాతామహస్యైవ కుర్యాదితి తథాచ కాత్యాయనః—'స్వపితుఃపితృకృత్యేషు నాధికారోవిధీయతే, నజీవంతమతిక్రమ్య కించిద్దద్యాదితిశ్రుతిః' ఇతి తచ్చింత్యమ్ సర్వత్ర పిత్రాదిశబ్దేభ్యః పూర్వంనాందీముఖపదం ప్రయోక్తవ్యమ్;సత్యవసుసంజ్ఞికవిశ్వే దేవస్థానేద్వావిప్రౌభవతః,మాత్రాద్యైకైకస్యస్థానే ద్వావిప్రౌభవతః,ప్రపితామహ్యాదిమాత్రంవర్గత్రయనిత్యే

తేవృద్ధిముఖ్యాస్తు పితరోవృద్ధిశ్రాద్ధేషు భుంజీతఇత్యుక్తం, తిలష్టానేయ వాఃప్రదక్షిణముపచారో ముూలాబుుజుదర్భాః, కర్తాప్రాఙ్ముఖఉపవీతీ. ఉదగపవర్గం సర్వం కుర్యాత్, దక్షిణత ఆసనదానం ప్రాక్సంస్థం అర్ఘ్య పాత్రాసాదనం, యవోసిసోమదేవత్యో గోసవేదేవనిర్మితః, ప్రత్తవద్భి ప్రత్తఃపృష్ట్యానాందీముఖానిమాఁ పితృఁ ప్రణయాహినస్స్వాహేతి, యవావపనం,స్వధాస్థానేస్వాహాకారః, నాందీముఖాఃపితరః ప్రీయంతా మితిసకృదర్ఘ్యనివేదనం, నాందీముఖాఃపితరః ఇదంవోఅర్ఘ్యమిత్యేవం యథాలింగం ప్రతిద్విజంవిగృహ్య, దేవతీర్థేన అర్ఘ్యదానం, ద్విఃద్విఃగం ధాదిదానం, అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వాహా—సోమాయపితృమతే స్వాహేతి పాణిషుప్రత్యేకంహోమః, నవైతృసూక్తజాపః, మధువా తాస్థానే,ఉపాస్మైగాయతానరఇతి పంచమధుమతఃఅన్నమిామదంత మితిశ్రావయేత్, ఆచాంతేతత్సమాపే గోమయేనోపలిప్య, ప్రాగగ్రా దర్భానాస్తీర్య, తేషు పృషదాజ్యమిశ్రేణ భుక్తశేషేణ,ఏకైకస్య దద్వా దద్వాపిండాదేవతీర్థేన, మంత్రా నాందీముఖేభ్యఃపితృభ్య స్స్వాహేతి యథాలింగం దద్యాత్, తూష్ణీందద్వితీయమిత్యేకే, కేచిత్ అనుమంత్ర ణాదికం నేచ్ఛంతి, సంపన్నమితి బ్రాహ్మణాఁ విసృజేత్,సుసంపన్నమితి ప్రతిబ్రూయుఃఁ)

ఇతి నాందీవిధిః.

అథ నాందీ.

(ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య)...ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ, అద్యయత్కర్మ కురుతే, తదంగభూతంనాందీశోభనదేవతా హ్వానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే*నమోమహద్భ్యోనమో అర్భకేభ్యోనమో యువభ్యోనమ ఆశినేభ్యః,యజామదేవాన్యది శక్నవామమాజ్యాయస

శ్మంస్తమాపృథివీదేవాః, ఇళామగ్నేపురుదంసంస నింగోశ్శశ్వత్తమంహ
వమానాయసాధ, స్యాన్నస్సూనుస్తనయో విజావాగ్నేసాతే సుమతి
ర్భూత్వస్మే. ఇళాముపహ్వయతే పశవోవా ఇళాపశూనేవ తదుపహ్వ
యతేపశూంయజమానే దధాతి దధాతి, ఇళఏహి, అదితిర్ద్యౌరదితిర్ం
తరిక్షమదితిర్మాతాసపితాసపుత్రః, విశ్వేదేవా అదితిఃపంచజనా అదితిర్జా
తమదితిర్జనిత్వమ్. ఇళాముపహ్వయతేపశవోవా ఇళాపశూనేవ తదుప
హ్వయతే పశూంయజమానే దధాతిదధాతి, అదితఏహి, ప్రణోదేవీ
సరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతి, ధీనామవిత్ర్యవతు ఇళాముపహ్వతేపశవో
హిఇళాపశూనేవతదుపహ్వయతేపశూంయజమానేదధాతిదధాతి,సర
స్వత్యేహి నాందీశోభనదేవతాస్సర్వా స్సముచ్చయోభూతాన్వాఽస్యాం
శోభనవేదికాయామాగత్య మాంరక్షంతు, మమ ధర్మపత్నీం రక్షంతు,
మమ కుమారం రక్షంతు,నాందీముఖానాందీ, వృద్ధప్రపితామహి, వృద్ధ
పితామహి, వృద్ధమాతరః...గోత్రాః నాందీముఖానాందీ, వృద్ధప్రపితా
మహ,వృద్ధపితామహ,వృద్ధపితరః,...గోత్రాః నాందీముఖానాందీ, వృద్ధ
మాతుః ప్రపితామహ, వృద్ధమాతుః పితామహ, వృద్ధమాతామహాః,
...గోత్రాః, నాందీముఖానాందీ, ఉభాభ్యాముభాభ్యాం సత్యవసుసంజ్ఞిక
విశ్వేదేవాంశ్చ యథాశక్తి హిరణ్యేనతోపయిష్యే నాందీశోభనదేవ
తాభ్యో నమః,థ్యానావాహన షోడశోపచారాంత్సమర్పయామి.ఆభ్యు
దయికబ్రాహ్మణభోజనపర్యంతద్రవ్యప్రత్యామ్నాయంయథాశక్తిహిర
ణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ(అత్ర 'ఉపాస్మైగాయతానర'ఇతిపంచ
ర్చంజపేత్,)ఉపాస్మైగాయతానరఃపవమానాయేందవే,అభిదేవా ఇయ
క్షతే, అభిత్వేమధునాపయో ధర్వాణోఅశిశ్రయుః, దేవందేవాయదే

వయు, సనఃపవస్వేశంగవేశం జనాయశమర్వతే, శంరాజన్నోషధీభ్యః, బభ్రవేమస్వతవేరుణాయదివిస్పృశే, సోనూయగాధమర్చత, హస్తచ్యుతేభిరద్రిభిస్సుతం సోమంపునీతన, మధావాధావత్తామధు(అయమేవాంధ్రదేశాచారః—నాందీపూర్వక కర్మాణి లిఖ్యంతే 'వేదవ్రతేషు సీమంతే చూడాకరణకర్మణి, నామకర్మణిబాలానా మన్నప్రాశనకర్మణి, మాంజీబంధేసమావృత్తౌ పాణిగ్రహణకర్మణి, ఆధానే యజ్ఞదీక్షాయాం జాతకర్మణిపుంసవే, గర్భాధానే నవాగారప్రవేశే పూర్తకర్మణి, నాందీశ్రాద్ధంపుణ్యాహకార్యం కర్మాదౌస్వస్తివాచనం, బ్రాహ్మ్యాద్యామాతరస్సప్తదుర్గాక్షేత్రగణాధిపాన్, వృద్ధ్యాదౌపూజయిత్వాతు పశ్చాన్నాందీముఖాన్పితౄన్')

ఇతి నాందీప్రయోగః.

అథ స్థాలీపాకకాలః.

(కర్తాస్నాతోధౌతానార్ద్రవాసానైకవాసాబద్ధశిఖః, యజ్ఞోపవీత్యాచాంతః, కృతనిత్యక్రియః, శుచౌదేశేప్రాఙ్ముఖఆసీనఃకర్మకుర్యాత్, కర్మాంతేప్యాచామేత్, కృతాసనప్రాణాయామోదేశకాలౌ సంకీర్త్య సర్వత్ర సంకల్పం కుర్యాత్, ద్రవ్యానాదేశ ఆజ్యంస్యాత్, స్రువఃకరణమితి సామాన్యమ్, అథస్థాలీపాకః, గృహప్రవేశహోమాదూర్ధ్వంయాపౌర్ణమాసీ, తస్యామారంభః, అధిమాసాదిదోషే సతి దోషానంతరమారభేత,అత్ర స్మృతయః—'ఉపరాగోధిమాసోవాయది ప్రథమపర్వణి, నతత్రారంభణంకుర్యా న్మోఢ్యేచగురుశుక్రయోః. మాఢ్యే మలిమ్లుచే చైవ నోపరాగేనసంక్రమే, అధిమాసేహరాన్సప్తే నకుర్యాత్పృథమేష్టికా'మితిచ ప్రయోగపారిజాతకారాస్తు—ఏతాస్స్మృతయఆలస్యసూతకానాస్వకాలానుపక్రాంతవిషయాఃతథాచగార్గ్యః—'నామకర్మచదర్శేష్టింయథాకాలం సమాచరేత్, అతిపాతేసతితయోఃప్రశస్తే

మాసిపుణ్యభే'ఇతి. యస్యలోపేప్రాయశ్చిత్తప్రాప్తిస్తదధిమాసాదావపి కుర్యాత్ 'అనన్యగతికం నిత్య మగ్నిహోత్రాదినత్యజేత్ ,గత్యంతరయు తంనిత్యం సోమయాగాది తు త్యజేత్' ఇత్యాదివదంతి పర్వప్రతిపదో స్సంధిః, మధ్యాహ్న కాలే, తత్పూర్వంవాస్యచ్చేత్, పూర్వేద్యురన్వా థాయ, తస్మిన్నహని యాగం కుర్యాత్ మధ్యాహ్నోత్పరత స్సంధి శ్చేత్తస్మిన్నన్వాథాయ, పరేద్యుర్యాగః, పౌర్ణమాసీప్రతిపదోస్సంధిః, సంగవాదూర్ధ్వమావర్తనా త్పూర్వంచేత్, సంధిదినేవ సవ్యసాక్షలే కుర్యాత్, మధ్యాహ్నాద్ధ్వతీయే యద్యమావాస్యా,పరేద్యు రావర్తన ఏవ సంధిశ్చేత్, సంధిదినేవ సవ్యః కుర్యాత్. అమావాస్యాపూర్ణిమా వాపూర్వేద్యుః పంచదశఘుటికాః పరేద్యుః ప్రతిపదపితావతీ, తథా యథాస్థితమేవోపజీవ్యస్సంధిర్విజ్ఞేయః, యదా ప్రతిపదష్షష్టిఘటికాఃయయుః, తదర్థక్ష్మాత్రిఘటికాఃయేపర్వణికృతే, ద్వాదశఘటికాత్మకం పర్వభ వతి, ఏవమేవ వృద్ధౌ ఘటికాత్రయేయోజితే, అష్టాదశఘటికాత్మకం స్యాత్ తదాసత్యావర్తనా దూర్ధ్వం సంధి ర్భవత్యేవమేవ ప్రకా రేణ సంధిర్విజ్ఞాయాన్వాథానేష్టికర్తవ్యే)

ఇతి స్థాలీపాకకాలః.

అథ స్థాలీపాకః.

(పౌర్ణమాస్యాంస్త్రియా సహప్రాతరౌపాసనం కృత్వా, ప్రాణా నాయమ్య,) ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీమహావిష్ణు ప్రీత్యర్థం పార్వణస్థాలీపాకం కరిష్యే,(ఇతిసంకల్ప్య, స్థండిలంచతురశ్రం, ఇషుమాత్రావరం, గోమయేనోపలిప్య, తత్రప్రాదేశమాత్రా ముదగా యతాం రేఖాం యజ్ఞీయశకలమూలేన లిఖేత్, తస్యా ముభయతః, ప్రా గాయతేఉదక్సంస్థే అసంస్పృష్టేచపూర్వయా, తయోర్మధ్యే, ప్రాగాయ తాఉదక్సంస్థాస్తి స్రోఽసంహతా రేఖాలిఖిత్వా, తత్రశకలం నిధాయ, స్థండిల మద్భిరభ్యుక్ష్య, శకలమాగ్నేయ్యాం నిరస్య, అప ఉపస్పృశ్య, ఔపాసనాగ్ని మాహృత్య)ఏహ్యగ్నేరవయాగణపుత్రో గోతమోగ్నిశ్రీ

ష్టుప్,అగ్న్యాహ్వానేవినియోగః,*వహ్యాగ్న ఇహాహోత్రానీహీ దాదభ్దస్సు పురఏతాభవానః, అవతాంత్వారోదసీవిశ్వమిన్వే యజామహేసౌమన సాయదేవాఁ.అగ్నిమావాహయామి, జుష్టోదమూనా పశుశ్రుతోగ్ని స్త్రిష్టుప్, అగ్నినమస్కారే వినియోగః, * జుష్టోదమూనాఅతిథిర్దురోణ ఇమంనోయజ్ఞముపయాహివిద్వాఁ,విశ్వాఅగ్నేఅభియుజో విహత్యశ త్రూయతామా భరాభోజనాని అగ్నినమస్కారాం తన్సమర్పయామి, భూర్భువస్సువఃప్రజాపతిఃప్రజాపతిర్బ్రహతి,అగ్నిప్రతిష్ఠాపనేవినియోగః, భూర్భువస్సువరోమ్,(ఇతిరేఖాస్వగ్ని మభ్యాత్మంప్రతిష్ఠాప్య, అగ్న్యా హరణపాత్రయోరక్షత్తైస్సహోదకమాసిచ్య,అగ్నింప్రజ్వాల్య,చతస్రోరి శృంగావామదేవో జాతవేదాఅగ్నిస్త్రిష్టుప్, అగ్నిమూర్తిధ్యానే విని యోగః,)*చతస్రోరి శృంగాత్రయో అస్య పాదాద్వేశీర్షేసప్తహస్తాసో అస్య,త్రిధాబద్ధోవృషభోరోరవీతిమహోదేవోమర్త్యాం ఆవివేశ అగ్ని మూర్తిం ధ్యాయామి. సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః, త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీనశ్చుచిస్మితః స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వ దేవీంవామేస్వధాంతథా, బిభ్రద్దక్షిణహస్తైశ్చ శక్తిమన్నంస్రుచంస్రు వమ్, తోమరంవ్యజనంవామైర్ఘృతపాత్రంతుధారయన్,మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణంమహాజసమ్ ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్త ర్చిస్సర్వకామదం, ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్ *అగ్నిన్నాగ్నిస్సమిధ్యతేక విర్గృహపతిర్యువా,హవ్యవాడ్జుహ్వాస్యఃప్రాజ్ఞు ఖాగ్నే మమాభిముఖోభవ, సుప్రసన్నోభవ, వరదోభవ.(సమిద్ధ్వయం త్రయంవా గృహీత్వా,) పూర్వోక్త ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథా స్థాలీపాకాంగమన్వాధానం కరిష్యే, అస్మిన్నాహి తేగా

వగ్నింజాతవేదసమిధ్మేన, ప్రజాపతిం ప్రజాపతిం చాఘారదేవతేఆజ్యేన, అగ్నీషోమాచక్షుషీ ఆజ్యేన, అగ్నిమగ్నీషోమా చ ప్రధానదేవతే చరు ద్రవ్యేణ, చరుశేషేణ స్విష్టకృతం, ఇత్థసన్నహనేనరుద్రం, విశ్వాన్ దేవాంత్సంస్రావేణ, అయసమగ్నిందేవాన్ విష్ణుమగ్నింవాయుంసూర్యం ప్రజాపతించైతాః ప్రాయశ్చిత్తదేవతా ఆజ్యేన, జ్ఞాతాజ్ఞాతదోషనిర్హరణార్థమనాజ్ఞాతత్రయేణ, అగ్నిమాజ్యేన, ఏవంసాంగేనకర్మణా సదోష్యయ ఇష్యా.ఇత్యసద్యస్కాలే,శోష్యయ ఇష్యా ఇత్యుక్త్వా,భూర్భువస్సువస్సావహేతి,సకృదుక్త్వా,ఏకైకశోగ్నావాదథ్యాత్,)భూర్భువస్సువ్ం స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం నమమ, (ఇతిత్యాగః, అథరజ్జుం కుర్యాత్, ప్రాదేశమాత్రేషష్ట్యంశద్దర్భైఃత్రిసంధిం త్రివృతాం, సవ్యోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాం పూర్వమావర్తయేత్, దక్షిణోత్తరాభ్యాం పశ్చాత్, అంతేప్రదక్షిణావృతేన గ్రంధిం కృత్వా, ఉదగగ్రామాస్తీర్య, ప్రాదేశమాత్రదర్భముష్టిం ఛిత్వా, తస్యాం నిధాయ, ద్విరావేష్ట్య, రజ్జుమూలం సకృదావేష్ట్య, ప్రథమవేష్టన స్యాధస్తాదున్నయేత్,ఏవమేవరజ్జుం కృత్వా, అరత్న్యాయామం, పంచదశపలాశమయమిధ్మం, ఖాదిరాదియజ్ఞియవృక్షజంవా, తయాసకృదావేష్ట్య, రజ్జుమూలంచతా ఉపరినిదథ్యాత్, దంపతీమాషాదివర్జితమహన్యేవభుంజీయాతామ్ సాయమాపాసనం కృత్వా బ్రహ్మచారిణా వధశ్శయీయాతామ్, అన్వాహితాగ్నే రుపపన్నేప్రయాణే, తుభ్యంతా అంగిరస్తమేత్యాజ్యాహుతిం హుత్వా, అయంతఇతిమంత్రేణ సమిధిసమారోప్యగత్వా,ప్రాతఃప్రత్యవరోహేత్, పౌర్ణమాసఃపార్వణః సద్యస్కాలోవాభవతి పరేద్యుః ప్రాతర్హుత్వా. సోదకేనపాణినాప్రదక్షిణమగ్నిం త్రిఃపరిసమూహ్య, ఉదగగ్రైఃప్రాగగ్రైశ్చ ప్రాదేశమాత్రైర్బహుమాత్రైర్వాదర్భైఃదక్షిణత ఉపరిష్టాత్రిభిఃఉత్తరతోధరైఃఅగ్నింపరిస్తృణీయాత్, అగ్నేరుత్తరతఃపాత్రాసాదనాయ, దక్షిణతోబ్రహ్మాసనార్థంచ దర్భానాస్తీర్య, త్రిరగ్నింపర్యుక్ష్య, దర్భేషు పాత్రాణి, ద్వంద్వం న్యంచి పాణిభ్యాం, ఉదగపవర్గ

ప్రాక్సంస్థం ప్రయునక్తి, చరుస్థాలీప్రోక్షణపాత్రే, దర్వీస్రువౌ, చమసాజ్యపాత్రే, ఇత్థాబర్హిషీచేతి, శూర్పకృష్ణాజినోలూఖలముసలానిచసాదయేత్, ప్రోక్షణపాత్ర ముద్ధృత్య, అనంతర్గర్భప్రదేశమాత్రే, అనఖచ్ఛిన్నాసమాసాగ్రదర్భా, పవిత్రార్థం గృహీత్వా, తస్మిన్నుత్తరాయ, అక్షతైస్సహాపఆసిచ్య, పవిత్రాభ్యాం త్రిరుత్పూయ, పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా, ఇత్థం బర్హిశ్చ విస్రస్య, తాభిరద్భిస్త్రిఃప్రోక్షేత్, ఉత్తానేనతు హస్తేనకర్తవ్యం ప్రోక్షణంభవేత్,'అవాచీనేనహస్తేనకర్తవ్యం స్యాదవోక్షణమ్, ముష్టీకృతేనహస్తేన కృతమభ్యుక్షణం భవేత్' ఇత్యుక్తమ్ అథచమసంప్రత్యగగ్నేర్నిధాయ, పవిత్రే అంతర్ధాయ, ఉత్పూతాఅపఆసిచ్య, గంధాదికంప్రక్షిప్య బ్రహ్మాణం వృణుయాత్,) అస్మిన్ప్రకృతేకర్మణి, (అస్మిన్స్థాలీపాకహోమే కర్మణి) బ్రహ్మాణంత్వాం వృణీమహే, వృతోస్మి, కరిష్యామీత్యుక్త్వా, అగ్నేఃప్రాగుదగవస్థాయ ప్రాఙ్ముఖోయజ్ఞోపవీత్యాచమ్య సమస్తపాణ్యంగుష్ఠాగ్రేణాగ్నిం సవ్యపాదపురస్సరంపరీత్య, నిరస్తఃపరావసు రిత్యంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాం బ్రహ్మాసనాత్తృణంనైఋత్యాంనిరస్య, (అపఉపస్పృశ్య,) ఇదమహమర్వావసోస్సదనేసీదామి,(ఇత్యుదఙ్ముఖోపవిశ్య,)*బృహస్పతిర్బ్రహ్మా (బ్రహ్మాసదనఆశిష్యతే, బృహస్పతేయజ్ఞం గోపాయసయజ్ఞం పాహిసయజ్ఞపతింపాహిసమాంపాహి) ఇతిజపేత్, కర్తాసపవిత్రకరాభ్యాంచమసముద్ధృత్య,) బ్రహ్మన్,అపఃప్రణేష్యామి,(ఇతివదేత్,) బ్రహ్మా భూర్భువస్సువర్బృహస్పతిప్రసూత(ఇతిజపిత్వా, ఓంప్రణయేత్యతిసృజేత్,కర్తాచమసంనాసికాగ్రంనీత్వా, ఉత్తరతోగ్నేర్దర్భేషు నిధాయ, దర్భైఃప్రచ్ఛాదయేత్.—అథప్రత్యగగ్నేర్ధృత్వాపవిత్రేనిధాయ,)అగ్నయేత్వాజుష్టంనిర్వపామి (ఇతిచతురోవ్రీహిముష్టీన్మంత్రావృత్త్యానిరుప్య,) అగ్నీషోమాభ్యాంత్వాజుష్టంనిర్వపామి,(ఇతితథైవనిరుప్య,పవిత్రేవ్రీహ్యుపరినిధాయ,)అగ్నయేత్వాజుష్టంప్రోక్షామి, అగ్నీషోమాభ్యాంత్వాజుష్టంప్రోక్షామి, (ఇతినిర్వాపసంఖ్యయా ప్రోక్ష్య, అగ్నేరుత్తరతఃప్రాగ్గ్రీవమూర్ధ్వలోమ కృష్ణాజిన

మూ స్తీర్య, తత్రోలూఖలం నిధాయ, ప్రీహీ పత్నీ స్వయంవా ముసలే నావహన్యాత్, తండులాంశ్చిష్ణులీకృత్యా త్రిఃప్రక్షాళ్య శ్రపయేత్, ఆజ్యస్థాలే పవిత్రే నిధాయ, ఆజ్యమాసిచ్య, అగ్నేరుత్తరతస్సభస్తాం గారా, ప్రయోగపారిజాతరీత్యా సరిస్తరణాద్బహిర్నిరూహ్య, తేష్వా జ్యమధిశ్రిత్య, జ్వలతాదర్భాజినావజ్వాల్య, అంగుష్ఠపర్వమాత్రకే ద్వే దర్భాగ్రేప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య, ఆజ్యేప్రాస్య, తైనై వజ్వలతాచరుణాసహ త్రిఃపర్యగ్నికృత్వా, తదుల్ముకమపాస్య, అపస్సృష్ట్వా, ఆజ్యంకర్షన్నుద గుదాస్య, అంగారాన్నిరూహ్య, అంగుష్ఠోపకనిష్కాభ్యా మసంహతే పవిత్రేగృహీత్వా, ఉత్తానాభ్యాం పాణిభ్యామ్,) సవితుష్ట్వాహిరణ్య స్తూపస్సవితాపురఉష్ణిక్, ఆజ్యస్యోత్పవనేవినియోగః,*సవితుష్ట్వాప్రసవ ఉత్పునామ్యచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణవసోస్సూర్యరశ్మిభిః, (ఇతిప్రాగుత్పునాతి సకృన్మంత్రేణ, ద్విస్తూష్ణీం, పవిత్రే ప్రోక్ష్యాగ్నౌప్రహృత్య, అగ్నేః పశ్చాదుదగగ్రంబర్హి స్సన్నహనీ మూ స్తీర్య, తస్యాంప్రాగగ్రంబర్హిరా స్తీర్య,తత్రాజ్యంనిధాయ,దక్షిణేన హస్తేనస్రుక్నివాగృహీత్వా,సవ్యే నదర్భానాదాయ, సవ్యేవాగ్నౌప్రతాప్య, సృచంనిధాయ, స్రువంసవ్యే ధారయన్, దర్భాగ్రైర్బిలంత్రిః ప్రదక్షిణంపరిమృజ్య, తైరేవబిలపృష్ఠ మగ్రత ఆరభ్య,అభ్యాత్మం త్రిస్సమృజ్య,బిలపృష్ఠాదారభ్యయావదుపరిబి లంతదంతం దర్భమూలైస్త్రిస్సంమృజ్య, స్రువంప్రోక్ష్యప్రతాప్య, ఆజ్యాదు దగ్బర్హిష్యాసాద్య, తైరేవోదకసంపన్నైర్దర్భైర్బ్రహ్మదర్వించసంమృజ్య, స్రువస్యోత్తరతోనిధాయ, దర్భప్రోక్ష్యాగ్నౌప్రహృత్య శ్రుతంచరు మభిఘార్య, ఉదగుదాస్యాగ్న్యుజ్య యోర్మధ్యేనీతాన్, ఆజ్యాద్దక్షిణ తోబర్హిష్యాసాద్య, ప్రత్యభిఘార్య, హవిరుద్ధరణాయచరాన్వాజ్యయోర్మ ధ్యేపాత్రాంతరం నిధాయ) విశ్వానిన ఇత్యనయోర్వసుశ్రుతోగ్నిశ్రిష్టు ప్,అగ్న్యలంకరణే వినియోగః, * విశ్వానినో దుర్గహాజాతవేదః,సింధుం ననావాదురితాతిపర్షి, అగ్నేఅత్రివన్న మసాగృణానః, అస్తాకంబోధ్య

విధాతృనూనామ్, యస్త్వాహృదాకీరిణామన్యమానః, అమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి, జాతవేదోయశో అస్మాసుధేహి, ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమ స్యామ్,) ఏతైరష్టభిఃపాదైః ప్రాగాదిదిక్ష్వగ్నిమభ్యర్చ్య ఆత్మానమలం కుర్యాత్)*యస్తైత్వంసుకృతే జాత వేదఉలోకమగ్నే కృణవస్యోనమ్, అశ్వినంసపుత్రిణం వీరవంతంగోమంతం రయింనశతేస్వస్తి,)ఇత్యగ్నిముప తిష్ఠేత్. ఇథ్మరజ్జుంచమనే నిధాయ,ఇథ్మం ద్విరభిఘార్య, ఇథ్మమలంకృత్య బ్రహ్మణమలంకృత్య, స్వయమలంకృత్య, మూలమధ్యమయోర్మధ్యే గృహీత్వా.) అయంత ఇధ్మోవామదేవో జాతవేదోగ్నిస్త్రిష్టుప్. ఇధ్మా ధానే వినియోగః (సర్వత్ర కర్తాసుసారేణ వినియోగః)*అయంతఇధ్మ ఆత్మా జాతవేదస్తేనేధ్యస్వవర్ధస్వచేద్ధ వర్ధయచాస్మాన్, ప్రజయాపశుభి ర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేనసమేధయస్వాహా,(ఇత్యగ్నావాధాయ,)జాత వేదసేఽగ్నయ ఇదంనమమ, ఇథ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తో స్త్విత్యనుగృహ్ణంతు,ఇథ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తు(ఇత్యు ద్దిశ్యత్యజేత్,సర్వత్రహోమేదేవతాంచతుర్థ్యానిర్దిశ్య,ఇదంనమమేతిత్య జేత్, అథాజ్యమూదాయ, ఆఘారావాఘారయేత్. మనసాప్రజాపతయ ఇతిస్మృత్వా స్వాహేత్యుచ్చరుక్త్వా, పరిస్తరణవాయవ్యదేశా దార భ్యాగ్నేయపర్యంతం ధారాం సంతతామృజుం హరేత్) ప్రజాపతయే స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం నమమ, (ఏవంనైరృతదేశా దీశానపర్యంతం హరేత్,)ప్రజాపతయే స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం నమమ,(నాస్రోద్దేశ త్యాగావితికేచిత్,ఆజ్యభాగౌజుహుయాత్,)అగ్నయేస్వాహా,అగ్నయ ఇదం నమమ, సోమాయస్వాహా, సోమాయేదం నమమ, (ఉత్తరమా గ్నేయమ్, దక్షిణంసౌమ్యం, పాత్రాంతరేచరుం ద్వేధావిభజ్య, ఇద మగ్నయ, ఇదమగ్నీషోమాభ్యామ్, ఇత్యుదక్సంస్థం భాగద్వయమభిమృ శ్య, దర్వ్యాముపస్తీర్య ఆగ్నేయచరుమథాద్య దంగుష్ఠపర్వమాత్రకం

మధ్యమాంగుష్ఠా నామికాభిఃఉదగగ్రాభి రవదాయ, దర్వ్యామోప్య, తత్పూర్వభాగే, ప్రాగగ్రాభి స్తాభి స్తథై వావదాయ, దర్వ్యామోప్యపా త్రస్థమభిఘార్య దర్విస్థమభిఘారయేత్, ఏవంసర్వత్రావఘానం, పంచావ త్తినఃపశ్చార్ధాచ్చావదానం, అన్యత్సమానం, అగ్నయేస్వాహా, అగ్న యఇదంనమమ, (ఇతిజుహ్వాఃపార్శ్వేన విధూమాల్పజ్వాలాంగా రేగ్నౌ జుహుయాత్, ఏవము త్తరహవిషోవదాయ,)అగ్నీషోమాభ్యాం స్వాహా అగ్నీషోమాభ్యామిదంనమమ) ఇతి పూర్వాహుతేః ప్రాగ్జుహు యాత్, ఆజ్యభాగయోర్మధ్యే ప్రత్యగ్దేశేవాప్రధానాహుతయస్స్యుఃదర్వ్యా ముపస్తీర్యాగ్నేయస్యోత్తరార్ధాత్ పూర్వావదానతో భూయ స్సకృదనూచీనాభి రేవావదాయ, దర్వ్యామోప్య, ఏవం ద్వితీయాదవదాయ ద్విరభిఘార్య, నశేషంప్రత్యభిఘారయతి, పంచా వత్తినఃపూర్వార్ధాచ్చావదానమ్)యదస్య హిరణ్యగర్భాగ్నిస్విష్టకృదతి ధృతిఃఅగ్నిస్విష్టకృద్ధోమే వినియోగఃయదస్యకర్మణోత్య రీరిచంయ ద్ధ్యానూన మిహాకరమ్, అగ్నిష్టత్స్విష్ట కృద్విద్వాంత్సర్వం స్విష్టంసు హుతం కరోతుమే అగ్నయేస్విష్టకృతే సుహుతహుతే సర్వప్రాయశ్చి త్తాహుతినాం కామానాం సమర్థయిత్రే సర్వాన్నఃకామాం స్సమర్థయ స్వాహా, అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదంనమమ,(ఇత్యుత్తరపూర్వదేశే జుహు యాత్, ఇత్థంబంధనరజ్జుం విస్రస్యప్రోక్ష్య, ఘృతప్లుతంకృత్వా,)పశుపత యేరుద్రాయస్వాహా, రుద్రాయేదం నమమ, (అపస్సృజ్యస్రువా,)విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్సంస్రావభాగేభ్య స్స్వాహా, విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్సంస్రావ భాగేభ్యఇదంనమమ,(ఇతిజుహూస్రువాభ్యాంతద్గతసంస్రావాన్జుహోతి) అయాశ్చవిమదోయాఅగ్నిఃపశ్యిఃప్రాయశ్చిత్తార్థ మాజ్యహోమేవిని యోగఃఅయాశ్చాగ్నేస్యనభిస్తోశ్చసత్యమిత్త్వమయాఅసి,అయాస్తా వయసాకృతోయాసఘ హవ్యమూహిషేయానో ధేహిభేషజంస్వాహా. అగ్నయేఅయసఇదం నమమ,అతోదేవామేథాతి ధిర్దేవాగాయత్రీ,ఇదం

విష్ణుర్హేతాతిథి ర్విష్ణుర్గాయత్రీ, ప్రాయశ్చిత్తార్థమాజ్యహోమే వినియోగః*అతో దేవాఅవంతునోయతో విష్ణుర్విచక్రమే, పృథివ్యాస్సప్తధామభిస్స్వాహా. దేవేభ్యఇదం నమమః,*ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదమ్, సమూళ్హమస్యపాంసురేస్వాహా విష్ణవఇదంనమమ, (సర్వత్రహోమే మంత్రాంతే స్వాహాకారః,)వ్యాహృతీనాం వ్యస్తసమస్తానాం విశ్వామిత్రగౌతమాత్రిభరద్వాజాబుషయః, అగ్ని వాయు సూర్య ప్రజాపతయో దేవతాః, గాయత్ర్యుష్ణిగనుష్టు బ్బృహత్యశ్ఛందాంసి, ప్రాయశ్చిత్తార్థమాజ్యహోమే వినియోగః,*భూస్వాహా, అగ్నయఇదం నమమ *భువస్స్వాహా, వాయవఇదంనమమ,*స్వస్స్వాహా, సూర్యాయేదంనమమ, *భూర్భువస్సువస్స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం నమమ (అథ బ్రహ్మకర్తారం పరిత్య,అగ్నేః ప్రత్యగుదగవస్థాయాంయాశ్చేతాస్వ్యాభిస్సప్తాజ్యాహుతీస్తా స్తా, తేనైవమార్ణేన పూర్వవదుపవిశేత్, ఉద్దేశ తాన్యగ్రకర్తావదేత్,) అనాజ్ఞాతమితిమంత్రద్వయోర్హిరణ్యగర్భోగ్ని రనుష్టుప్, జ్ఞాతాజ్ఞాతదోషనిర్హరణార్థ మాజ్యహోమే వినియోగః *అనాజ్ఞాత్తంయదాజ్ఞాతంయజ్ఞస్యక్రి)యతేమిథు,అగ్నేతదస్యకల్పయత్వంహి వేత్థయథాతథం స్వాహా, అగ్నయ ఇదం నమమ, *పురుషసమ్మితోయజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః, అగ్నేతదస్యకల్పయత్వంహి వేత్థయథాతథమ స్వాహా అగ్నయ ఇదం నమమ, యత్కాకత్రాత్రిలోగ్నిస్త్రిష్టుప్,జ్ఞాతాజ్ఞాతదోషనిర్హరణార్థమాజ్యహోమేవినియోగః, *యేత్కాకత్రామనసాదీనదక్షాన యజ్ఞస్యమన్వతేమర్త్యాసః, అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్య జిష్ఠోదేవా ఋతుశోయజాతి స్వాహా, అగ్నయ ఇదంనమమ,పూర్వోక్త ఏవం...తిథాఅస్మిన్ స్థాలీపాకహోమేమంత్రవిపర్యాస, తంత్రవిపర్యాస,

కాలవిపర్యాస, కర్మవిపర్యాస, స్వరాక్షరపదవృత్త వర్ణలోపప్రాయశ్చి
త్తార్థం, యదోష్వదేవాఇత్యేకామాజ్యా హుతింహోమ్యే, యదోష్వదేవా
అభితపామరుతస్త్రిష్టుప్ సర్వాభిఘాతనిర్హరణార్థ మాజ్యహోమే వని
యోగః, * యదోష్వదేవాతిప్రాతయానివాచాచ ప్రయతిదేవహేళనమ్,
అర్థాయోఅస్తా. అభిదుచ్ఛునా యత్తేన్యత్రాస్మిన్న రుత్తస్తన్ని ధేతనస్వా
హా,అగ్నిమరుద్భ్యదేవేభ్య ఇదంనమమ,(ఇతిబ్రహ్మాజుహుయాత్, తద
భావేకర్తా,పాకయజ్ఞేషు బ్రహ్మాకృతాకృతః, ధన్వంతరియజ్ఞ శూలగవవర్జ
మ్,ఆజ్యపాత్రము త్తరతోనిరస్య,బర్హిషిపూర్ణపాత్రంనిధాయ,పాణినా
సంస్పృశ్య,) * పూర్ణమసిపూర్ణంమే భూయాస్సుపూర్ణమసి సుపూర్ణంమే
భూయాస్ససిసన్మేభూయాస్సర్వమసిసర్వంమేభూయాంఅక్షితిరసిమామే
క్షేష్ఠాం. (ఇతిజపిత్వా,) ప్రాచ్యాందిశి దేవాబుత్విజోమార్జయంతాం,
దక్షిణస్యాందిశిమాసాః పితరోమార్జయంతాం, ప్రతీచ్యాందిశిగృహాః
పశవోమార్జయంతాం,ఉదీచ్యాం దిశ్యోషధయోవనస్పతయోమార్
జయంతాం. ఊర్ధ్వాయాందిశియజ్ఞ స్సంవత్సరఃప్రజాపతిర్మార్జయన్తామ్,
(ఇతి ప్రాగాది పంచసుకుశాగ్రైర్జలమాసించేత్,)*ఆపోఅస్మాన్మాతర
శ్శుంధయంతుఘృతేనో ఘృతప్వఃపునంతు, విశ్వంహిరిప్రంప్రవహంతి
దేవీ ఉదిదాభ్య శ్శుచిరాపూతయేమే, ఇదమాపఃప్రవహత యత్కించదురితం మయి, యద్వాహమభిదుద్రోహ యద్వాశేపఉతానృత
మ్, సుమిత్రానఆప ఓషధయస్సంతుదుర్మిత్రాస్మ స్తస్మైసంతుయోస్మాన్
ద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః, (ఇతినిరృతిదేశేపస్సించేత్,)*మాహంప్రజాం
పరాసిచ్చయాన స్సయావరిష్ఠన,స్తనూద్రేవోనినయాని స్వంపాథో అపీత
(ఇతివామపార్శ్వస్థిత పత్న్యంజలౌప్రత్యఙ్ముఖం సర్వాంజలంనిషిచ్య, తజ్జ
లేరాత్మానంపత్నీంచప్రోక్షేత్, సాంజలింబర్హిషినినయేత్, పత్న్యసన్ని
ధౌస్వవామపాణిం బర్హిషినిధాయ తత్ర సించేత్, సంస్కార్యాంజలౌ

సంస్కారకర్మసు, అక్షతాశిరసి ధారయేత్) ఓంచమే హిరణ్యగర్భ స్సారస్వతాగ్నిరనుష్టుప్, అగ్నిప్రార్థనే వినియోగః,*ఓంచమేస్వరశ్చమే యజ్ఞోపచతేనమశ్చ, యత్తేన్యూనంతస్మైత ఉపయత్తేతిరిక్తం తస్మైతే నమః, స్వస్తిశ్రద్ధాంమేధాం యశఃప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధింశ్రియంబలం, ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యందేహిమే హవ్యవాహన, శ్రియందేహి మే హవ్యవాహన ఓన్నమఇతి,చతుస్సాగరపర్యంతం...అభివాదయే,(ఇత్య గ్నేః ప్రత్యగుదక్ స్థితోపవిశేత్,ఏవంబ్రహ్మోచ,అథ కర్తా పరిస్తరణం ఉత్తరతోవిసృజ్య,పరిసమూహనపర్యుక్షణే పూర్వవత్కృత్వా, పుష్పా దిభిరలంకృత్య, నైవేద్యతాంబూలే నివేద్య, బ్రహ్మణేహుతశిష్టంఘృతా దికంచ సహిరణ్యం దక్షిణాత్వేన దత్వా, పాత్రాణిప్రక్షాళ్యద్వంద్వశ ఉత్సృజ్య,)యస్యస్మృత్యాచనామోక్తాతపః పూజాక్రియాదిషు, న్యూ నంసంపూర్ణతాంయాతి సద్యో వందే తమచ్యుతం, మంత్రహీనంక్రియా హీనం భక్తిహీనంహుతాశన, యద్భూతం తు మయా దేవపరిపూర్ణంతద స్తు తే అనేనపార్వణస్థాలీపాకహోమేన భగవాం స్తత్ప్రీయతాం ప్రీయజ్ఞే శ్వరస్సుప్రీణాతు (ఇతివిష్ణవేసమర్ప్యచామేత్)—బృహత్సామేత్యస్య మంత్రస్య, నకులబుషిః,ఇంద్రోదేవతాజగతీఛందః, అగ్నిరుత్థారణేవి నియోగః,*బృహత్సామఋత్రిభృద్వృద్ధవృష్ణ్యమ్, త్రిష్టుభౌజశ్శుభితము గ్రవీరమ్, ఇంద్రస్తోమేనపంచదశేన మధ్యమిదంవాతేనసగరేణరక్షతు. సు మంగళీరియంవధూరిమాంసమేతపశ్యత,సౌభాగ్యమస్యైదత్వాయాథా స్థంవిపరేతనా,(ఇతిరక్షోంధారయేత్ —అగ్ని ప్రదక్షిణసూక్తం—) అగ్నేనయాస్థావగ్ని రగస్త్యఋష్టుప్, అగ్నిప్రదక్షిణే వినియోగః — (ఆగ్నేనయసుపథారాయే అస్మాన్విశ్వానిదేవవయునాని విద్వాన్, యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాంతేనమఉక్తింవిధేమ,అగ్నే

త్వంపారయానవ్యోఅస్తాం త్వన్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా, పూశ్చపృథ్వీబ
హులానఉర్వీభవాతోకాయ తనయాయశంయోః, అగ్నేత్వమస్మ
ద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రాఅభ్యమంతకృధీఃి, పునరస్మభ్యంసువి
తాయదేవఖాంవిశ్వేభిరమృతేభిర్యజత్ర,పాహినోఅగ్నేపాయుభిరజస్రై
రుతప్రియే సదనఆశుశుక్వాన్, మాతేభయంజరితారం యవిష్ఠన్యూనం
విదన్మాపరంసహస్వః, మానోఅగ్నేవసృజోఅఘాయావిష్యవేరిపవేదు
చ్ఛునాయై, మాదత్వతేదశతేమాదతేనోమారీషతేసహసావన్పరాదాఃి, విభుత్వావాఋతజాతయంసద్గృణానోఅగ్నేతన్నేస్తవరూథమ్,
విశ్వాద్రిర్షోరుతశానిన్తోనరభిష్ట్వాతామసిహిదేవవిష్పట్, త్వంతాం
అగ్నఉభయాన్విద్వాన్వేషిప్రపిత్వేమనుషోయజత్ర, ఆభిష్టేత్వేమన
వేశాస్యేభూర్మర్మృజేన్యఉశిగ్భిర్నక్రఃి, అవోచామనివచనాన్యస్మి
న్మానస్యసూనుస్సహసానేఅగ్నాఃి, వయంసహస్రమృషిభిస్సనేమ విద్యా
మేషంవృజినంజీరదానుమ్. నమస్తేగార్హపత్యాయ నమస్తేదక్షిణాగ్నయే, నమఆహవనీయాయ మహావైదైవ నమోనమఃి కాండద్వయోపపాద్యాయ కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే, స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయన మోనమఃి, యజ్ఞేశాచ్యుతగోవింద మాధవానంతకేశవ, కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశ వాసుదేవ నమోస్తుతే *బోధామేఅస్యవచసో యవిష్ఠమంహిష్ఠస్యప్రభృతస్యస్వధావఃి, ప్రయతిష్ఠోఅనుష్ఠోగృణాతివన్దారుస్తేతనువంవన్దేఅగ్నే ఇతి నమస్కారాన్ సమర్పయామి (ఏవమేవదర్శేష్టిం కుర్యాత్, అగ్నీషోమయోస్థాన్నే, ఇన్ద్రాగ్నీభవతఃి, ఏతదేవతన్త్రం సర్వహోమానామ్, స్థాలీపాకరహితేషు నిర్వాపాది తత్కృతమంశం జుహుయాత్)

ఇతి స్థాలీపాకఃి.

అథ నవగ్రహముఖః.

(అథ గ్రహముఖః శుభకర్మసు పూర్వేద్యుఃకార్యః, ప్రాణానాయమ్య) ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్వోలగ్నకాలే (ఉపనయనాదిలగ్నకాలే) ఆదిత్యాదీనాం నవానాంగ్రహాణా మానుకూల్య సిద్ధ్యర్థం, యేయేగ్రహా అరిష్టస్థానేషు స్థితాస్తేషాం గ్రహాణాంశుభస్థాన ఫలావాప్త్యర్థం, యేయేగ్రహాశుభస్థానేషుస్థితాస్తేషాం గ్రహాణా మతిశయ శుభస్థానఫలావాప్త్యర్థం, ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్యాదిత్యాదినవగ్రహదేవతాప్రీత్యర్థం, సమ్భవతా నియమేన సమ్భవతా ప్రకారేణ సంభవద్భి ర్ద్రవ్యైస్సంభవద్భి రుపచారైశ్చ గ్రహార్చనపురస్సరం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యే (ఇతి సంకల్ప్య దశదశాహుత యశ్చే త్స్వయమేకఃకుర్యాత్. ఊర్ధ్వమాపఞ్చాశతశ్చాన్వార ఋత్విజస్సూక్ష్యః, అత ఊర్ధ్వమష్టౌ, నవమ ఆచార్యః స్వయమేనవా, యదిస్వయ మాచార్యస్సర్వభాగం కల్పవిదే గచ్ఛాత్ ఆచార్యవృత్విజో వృణుయాత్ ఆచార్యఆదిత్యాయ జుహుయాత్, ఇత రేభ్యఇత రే, పూర్వోత్తరంతన్త్ర మాచార్యః కుర్యాత్,ఇత రేతర మాన్వాలభేరన్ స్థండిలంచతురశ్రమిషుమాత్రావరం గోమయేనోపలిప్య, తత్రప్రాశీశ మాత్రాముదగాయతాం రేఖాం యఙ్జీయశకలమూలేన లిఖేత్ తస్యాముభయతః 'ప్రాగాయతే ఉదక్పన్థానౌ అసంస్పృష్టౌచ పూర్వయా' తయోర్మధ్యే ప్రాగాయతా ఉదక్పన్థానౌ స్తిస్రోఽసంహితా రేఖా లిఖిత్వా, తత్ర శకలంనిధాయ, స్థండిలమభ్యుక్ష్య, శకలమాగ్నేయ్యాం నిరస్యాప ఉపస్పృశ్య, తత్రేశాన్యాం వేదికాం కృత్వా, తదుత్తరపూర్వదేశే ధాన్యస్యోపరి సపల్లవం కలశం తస్తువేష్టితం ధన్వనాగా ఇతి మంత్రేణాభ్యుక్షితం సంస్థాప్య,) *ధన్వనాగాధ న్వనాజింజయేమధన్వనాత్తిర్వాఃస్రవంతీర్జయేమ, ధనుశ్శత్రోరపకామం కృణోత్తి ధన్వనా సర్వాఃప్రదిశో

యేమ. (ప్రణవేన పంచతత్వక్పంచపల్లవాని పంచగవ్యాని పంచామృతాని పర్వతథాతూ॒ పవిత్రమృదోనవరత్నానిచప్రక్షిప్య, వస్త్రయుగ్మేనసంవేష్ట్య పుణ్యతీర్థాన్యావాహ్య అబ్లిఙ్గాభిః పావమానీభిశ్చాభిమృశ్య, వేదికాయాంసితతణ్డులేషు సకర్ణికమమ్బుజంలిఖిత్వా, తత్ర గ్రహపీఠాని లిఖేత్ కర్ణికాయాంసూర్యయి వర్తులాకారమ, ఆగ్నేయదళే సోమాయచతురశ్రమ, దక్షిణదళే కుజాయత్రికోణమ, ఈశాన్యాం బుధాయ బాణాకారమ, ఉత్తరదళే గురవే సదిర్ఘచతురశ్రమ్, ప్రాగ్దళేశుక్రాయ పఞ్చకోణమ్, ప్రత్యగ్దళే శనైశ్చరాయ ధనురాకారమ్ ప్రత్యఙ్ముఖమ్, నిరృతిదళేరాహవే శూర్పాకారమ దక్షిణాభిముఖమ్, వాయవ్యదళేకే తవేధ్వజాకారం దక్షిణాభిముఖమ్, తత్తత్పీఠేషు తత్తత్ప్రతిమాస్సంస్థాపయేత్, సర్వేషాం స్వర్ణప్రతిమావా, స్వస్వదక్షిణావామయోరధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా ప్రతిమాస్సంస్థాపయేత్, తదభావేపుష్పాక్షతపూగీఫలాదిష్వావాహయేత్

ఆకృష్ణేన హిరణ్యస్తూపస్సవితాత్రిష్టుప్ అగ్నిందూతం మేధాతిథిరగ్నిర్గాయత్రి. కద్రుద్రాయకణ్వో రుద్రోగాయత్రి అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థంసూర్యగ్రహారాధనే వినియోగః పద్మాసనః పద్మకరో ద్విబాహురుష్ణద్యుతి స్సప్తతురఙ్గవాహనశ్చ, దివాకరోలోకపుకిరీటిమయి ప్రసాదం విదధాతు దేవః ఆకృష్ణేనరజసావర్తమానోనివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ, హిరణ్యయేన సవితారథేనాదేవో యాత్యభువనానిపశ్యన్. అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారంవిశ్వవేదసమ్, అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుమ్. కద్రుద్రాయప్రచేతసేమీఢుష్టమాయతవ్యసే, ఓం మిత్రమహన్తమంహ్రుదే తామ్రప్రతిమాయాం భగవన్ మాదిత్యం గ్రహాధిపతిం పద్మాసనేప్రాఙ్ముఖంకాశ్యపగోత్రం కలింగదేశేశ్వరం రక్తవర్ణం పద్మాభయాఙ్కితద్విభుజం రక్తామ్బరమాల్యానులేపనం మాణిక్యాభరణం సప్తాశ్వరథవాహనేన దివ్యం

మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం గ్రహమండలేప్రవిష్టం సాంగసాయుధసవాహనశక్తిసపత్నిసపుత్రపరివారమధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితంగ్రహాణామధ్యే వర్తులాకారమండలే సూర్యగ్రహ మావాహయామి, సూర్యగ్రహాధిదేవతా మగ్నిమావాహయామి, సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాం రుద్రమావాహయామి ౧ ఆప్యాయస్వగౌతమస్సామోగాయత్రి, అప్పు మేసింధుద్విప ఆపోగాయత్రి, గౌరీర్మిమాయదీర్ఘతమోగౌరీజగతి, అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతా సహితచన్ద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థంచన్ద్రగ్రహారాధనేవినియోగః, శ్వేతాంబరశ్శ్వేతవపుఃకిరీటీశ్వేతద్యుతిర్దణ్డధరోద్విబాహుః, చంద్రోమృతాత్మావరదఃకిరీటీశ్రేయాంసిమహ్యం విదధాతుదేవః * ఆప్యాయస్వసమేతుతే విశ్వతస్సోమవృష్ణ్యమ్, భవావాజస్యసంగథే, అప్పుమేసోమోఅబ్రవీదన్నర్విశ్వానిభేషజా, అగ్నించవిశ్వశంభువమ్ గౌరీర్మిమాయసలిలాని తక్షత్యేకపదీద్విపదీసాచతుష్పదీ, అష్టాపదీనవపదీబభూవుషీ సహస్రాక్షరాపరమేవ్యోమన్. స్ఫటికప్రతిమాయాం భగవంతం సోమంప్రత్యఙ్ముఖ మాత్రేయగోత్రం యామునదేశేశ్వరం గౌరీరవర్ణంగదావరదసహితద్విభుజం శుక్లాంబరమాల్యానులేపనం మాక్షికాభరణం శ్వేతాశ్వరథవాహనేన దివ్యమేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం గ్రహమండలే ప్రవిష్టం సాంగసాయుధసవాహనశక్తిసపత్నిసపుత్రపరివారమధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితంసూర్యగ్రహస్య, ఆగ్నేయదిగ్భాగే సమచతురశ్రమండలేచంద్రగ్రహమావాహయామి, చంద్రగ్రహాధిదేవతామప ఆవాహయామి ప్రత్యధిదేవతాంగౌరిమావాహయామి ౨. అగ్నిర్మూర్ధావిరోహోఽంగారకోగాయత్రి, స్యోనాపృథివీమేథాతిథిః పృథివీగాయత్రి, కుమారంమాతాస్కన్దస్కన్దస్త్రిష్టుప్. అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహిత అఙ్గారకగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం అఙ్గారకగ్రహారాధనేవినియోగః, రక్తాంబరోరక్తవపుఃకిరీటీచతుర్భుజోమేషగమోగదాభృత్, ధరసుతశ్శక్తి ధరశ్చశూలీ

సదామమస్యా ద్వారదఃప్రశాన్తః. * అగ్నిర్మూర్ధాదివఃకకుత్పతిః పృథివ్యా అయమ్, అపాం రేతాంసిజిన్వతి స్యోనాపృథివీభవా నృక్షరానివేశని, యచ్ఛాన్న శ్శర్మస్తప్రథాః కుమారంమాతా యువతిస్సముబ్ధం గుహాబిభర్తి నదదాతి పిత్రే అనీకమస్యనమినజ్జనాసః పురఃపశ్యన్తినిహితమరుతో రక్తచన్దనప్రతిమాయాం భగవన్తమఙ్గారకం అగ్న్యాకృతిం దక్షిణాభిముఖం భారద్వాజగోత్రమవన్తిదేశేశ్వరం రక్తవర్ణం శక్తిశూలగదాఖడ్గ వచ్ఛతుర్భుజం రక్తాంబరమాల్యానులేపనం ప్రవాళాభరణం రక్తమేషరథవాహనేన దివ్యంమేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం...సూర్యగ్రహస్య దక్షిణదిగ్భాగే త్రికోణాకారమణ్డలే అఙ్గారకగ్రహ మావాహయామి, అఙ్గారకగ్రహాధిదేవతాం పృథివీమావాహయామి ప్రత్యధిదేవతాం స్కన్దమావాహయామి. 3 ఉద్బు ధ్యధ్వం బుధోబుధఋషిః, ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం త్రిష్టుప్, సహస్రశీర్షా నారాయణః పురుషోత్తమోఽనుష్టుప్, అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహిత బుధగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే బుధగ్రహారాధనే వినియోగః,పీతామ్బరః పీతవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దణ్డధరశ్చసౌమ్యః, చర్మాసిధృత్సోమ సుతస్సమేరుస్సింహాధిరూఢో వరదోబుధశ్చ * ఉద్బుధ్యధ్వంసమన సస్సఖాయస్సమగ్నిమిన్ధ్వంబహవస్సనీళాః, దధిక్రామగ్ని ముషసంచదేవీ మిన్ద్రావతోవసేనిహ్వయేవః, ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం, సమూఢ్హమస్యపాంసురే.సహస్రశీర్షాపురుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్,సభూమింవిశ్వతోవృత్వాఽత్యతిష్ఠద్దశాంగులమ్ స్వర్ణప్రతిమాయాం భగవన్తం సౌమ్యముదఙ్ముఖ మాత్రేయగోత్రం మగధదేశేశ్వరం కుంకుమవర్ణం ఖడ్గచర్మపుస్తకవరదచిహ్నచతుర్హస్తం పీతామ్బరమాల్యానులేపనం మరకతాభరణం సింహరథవాహనేన దివ్యం మేరుం ప్రదక్షిణీకు

ర్వాణం గ్రహమండలేప్రవిష్టం...సూర్యగ్రహస్య,ఈశాన్యదిగ్భాగే బా
ణాకారమండలే బుధగ్రహమావాహయామి,బుధగ్రహాధిదేవతాం విష్ణు
మావాహయామి, ప్రత్యధిదేవతాం నారాయణ మావాహయామి ర
బృహస్పతేగృత్నుమబో బృహస్పతిస్త్రిష్టుప్, ఇన్ద్రశ్రేష్ఠానిగృత్నుమద
ఇన్ద్రస్త్రిష్టుప్, బ్రహ్మణా తే విశ్వామిత్రో బ్రహ్మోష్ణిక్, అధిదేవతాప్ర
త్యధిదేవతాసహిత బృహస్పతిగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేబృహస్పతిగ్రహారాధ
నేవినియోగః కనకాంబరకనకవపుః కిరీటీచతుర్భుజో దేవగురుఃప్రశాన్తః,
తథాసిదణ్డంచకమణ్డలుంచతథాక్షసూత్రం వరదోస్తుమహ్యం *బృహస్ప
తేఅతియదర్యో అర్హాద్యుమద్విభాతిక్రతుమజ్జనేషు, యద్దీదయచ్ఛవస
ఋతప్రజాతతదస్మాసుద్రవిణం ధేహిచిత్రమ్ ఇన్ద్రశ్రేష్ఠానిద్రవిణాని
ధేహిచిత్తందక్షస్యసుభగత్వమస్మే, పోషం రయీణామరిష్టిం తనూనాం
స్వాద్మానంవాచ సుదినత్వమహ్నామ్ బ్రహ్మణా తేబ్రహ్మయుజాయున
జ్మహరీసఖాయ సధమాదఆశు, స్థిరంరథంసుఖమిన్ద్రాధితిష్ఠ నప్రేజా
ననిన్వద్వా. ఉపయాహిసోమమే స్వర్ణప్రతిమాయాం భగవన్తం బృహ
స్పతి ముదఙ్ముఖ మాజ్జీవసగోత్రం సిన్ధుదేశేశ్వగంస్వర్ణం పీతాం
బ్బరమాల్యానులేపనం దండాక్షసూత్రకమణ్డలువరద మచ్చతుర్భుజం
పుష్యరాగాభరణం పీతాశ్వరథవాహనేన దివ్యంమేరుం ప్రదక్షిణంకు
ర్వాణం గ్రహమండలేప్రవిష్టం...సూర్యగ్రహస్య ఉత్తరదిగ్భాగేదీర్ఘ
చతురశ్రమండలే బృహస్పతిగ్రహ మావాహయామి, బృహస్పతిగ్ర
హాధిదేవతా మిన్ద్రమావాహయామి, ప్రత్యధిదేవతాం బ్రహ్మాణ
మావాహయామి శు శుక్రంతేభవద్వాజ శుక్రస్త్రిష్టుప్, ఇన్ద్రాణీం
వృషాకపి రిన్ద్రాణీపత్నీ, ఇన్ద్రంవోమధుచ్ఛన్దో ఇన్ద్రోగాయత్రి,
అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతా సహితశుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం శుక్రగ్రహా
రాధనేవినియోగః శ్వేతాంబరశ్వేతవపుఃకిరిటీ చతుర్భుజోదైత్యగురుః

ప్రశాన్తః, తథాసిదండంచ కమండలుంచ తథాక్షసూత్రం వరదోస్తు మహ్యమ్.*శుక్రం తేఽన్యద్యజతం తేఽన్యదిష్షుయాపేఅహనీద్యావిరివాసి, విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాతేపూషన్నిహ తాతిరస్తు. ఇన్ద్రాగ్నీమాసునారిషు సుభగామహమశ్రమమ్, నహ్యస్యాఅపరంచన జరసామరతేపతి ర్విశ్వస్మాదింద్రఉత్తరః, ఇంద్రంవోవిశ్వతస్పరిహవామహేజనేభ్యః, అస్మాకమస్తుకేవలః, రజతప్రతిమాంయామ్ భగవంతం శుక్రంప్రాఙ్ముఖం భార్గవగోత్రం కటకదేశేశ్వరం రజతకాంతిమండకమండలుదక్షసూత్రాభయాంకితచతుర్భుజం శుక్లాంబరమాల్యానులేపనం వజ్రాభరణం శుక్లాశ్వరథవాహనేనదివ్యంమేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం గ్రహమండలే ప్రవిష్టం...సూర్యగ్రహస్యప్రాగ్దిగ్భాగే పఙ్చకోణాకార మణ్డలే శుక్రగ్రహమావాహయామి, శుక్రగ్రహాధిదేవతా మిన్ద్రిమావాహయామి, ప్రత్యధిదేవతా మిన్ద్రాణిమావాహయామి ఓ శమగ్నిరిరింబిఠిశ్నినిరష్ణిక్, ప్రజాపతేహిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిస్త్రిష్టుప్, యమాయసోమం యమోయమోనుష్టుప్ అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత శనైశ్చరగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శనైశ్చరారాధనే వినియోగః, నీలద్యుతిర్నీలవపుః కిరీటిగృధ్రస్థితిశ్చాపకరో ధనుష్మాన్, చతుర్భుజ స్సూర్యసుతఃప్రశాన్తస్సచాస్తుమహ్యంవరమన్దగామీ* శమగ్నిర్భగ్నిభిః కరచ్ఛన్న స్తపతుసూర్యః, శంవాతో వాత్వర్పా అపస్రిధః, ప్రజాపతేన త్వదేతాన్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితాబభూవ, యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నోఅస్తువయంస్యామపతయోరయీణాం యమాయసోమంసుసుతయమాయజుహుతాహవిః, యమంహయజ్ఞోగచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః అయసప్రతిమాయాం భగవన్తం శనైశ్చరం ప్రత్యఙ్ముఖంకాశ్యపగోత్రం సౌరాష్ట్రదేశేశ్వరం కజ్జలకాన్తించాప

తూణీరకృపాణాభయాఙ్కితచతుర్భుజంనీలామ్బరమాల్యానులేపనంనీల రత్నభూషణం నీలగృధ్రరథవాహనేన మేరుమప్రదక్షిణీకుర్వాణం గ్ర హమణ్డలే ప్రవిష్టం...సూర్యగ్రహస్య పశ్చిమదిగ్భాగే ధనురాకార మణ్డలే శనైశ్చరగ్రహమావాహయామి, శనైశ్చరగ్రహాధిదేవతాం ప్రజాపతిమావాహయామి ప్రత్యధిదేవతాం యమమావాహయామి. 2. కయానవామదేవో రాహుర్గాయత్రీ, ఆయంగౌస్సార్పరాజ్ఞీ సర్పాగాయత్రీ, పరంమృత్యోస్సంకుసుకోమృత్యు త్రిష్టుప్, అధి దేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితరాహుగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థంరాహుగ్రహ రాధనే వినియోగః నీలామ్బరోనీలవపుః కిరీటీకరాళవక్త్రః కరవాల శూలీ, చతుర్భుజశ్చర్మధరశ్చ రాహుస్సింహాధిరూఢో వరదోస్తు మహ్యం. * కయానశ్చిత్రఆభువదూతీ సదావృధస్సఖా, కయాశచిష్ఠ యావృతా ఆయంగౌఃపృశ్నిరక్రమీ దసదన్మాతరంపురః, పితరంచ ప్రయంత్స్వఃపరం మృత్యో అనుపరేహిపంథాం యస్తేస్వఇతరోదేవ యానాత్, చక్షుష్మతేశృణ్వతేబ్రవీమిమానఃప్రజాంరీరిషోమోత వీరాన్. సీసప్రతిమాయాం భగవంతంరాహుం దక్షిణాభిముఖంపైఠీన సగోత్రం బర్బరదేశేశ్వరం కాలమేఘద్యుతింవ్యాఘ్రవదనం ఖడ్గచర్మ శూలవరదచిహ్నచతుర్హస్తం కృష్ణాంబరమాల్యానులేపనం గోమేధి కాభరణం కృష్ణమేషరథవాహనేన దివ్యం మేరుం ప్రదక్షిణీ కుర్వాణం గ్రహమండలేప్రవిష్టం...సూర్యగ్రహస్యనైరృతిదిగ్భాగే శూర్పాకార మణ్డలే రాహుగ్రహ మావాహయామి, రాహుగ్రహాధిదేవతాం సర్పానావాహయామి, ప్రత్యధిదేవతాం నిరృతిమావాహయామి. ౮. కేతుంకృణ్వన్నధుచ్ఛన్దాః కేతవోగాయత్రీ, బ్రహ్మజజ్ఞానంనకులో బ్రహ్మాత్రిష్టుప్, సచిత్రచిత్రంభరద్వాజశ్చిత్ర గుప్తస్త్రిష్టుప్, అధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహితకేతుగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే కేతుగ్రహారాధనే వినియోగః ధూమ్రోద్విబాహు ర్వరదోగదాభృద్గృధ్రాసనస్థోనవికృ

తాననశ్చ,కిరీటకేయూరవిభూషితాంగస్సవాస్తు మే కేతుగణప్రశాస్తుః, కేతుంకృణ్వన్నకేతవేపేశో మర్యాఅపేశసే, సముషద్భిరజాయథాః. బ్రహ్మజజ్ఞానంప్రథమం పురస్తాద్విసీమతస్సురుచోవేన ఆవహ, సబుధ్న్యాఉపమాఅస్య విష్ఠాస్సతశ్చయోనిమసతశ్చవివఃసచిత్రచిత్రం చితయన్తమస్మే చిత్రక్షత్రచిత్రతమంవయోధాం, చంద్రంరయింపురువీరంబృహంతం చంద్రచంద్రాభిర్గృణతేయువస్వ కాంస్యప్రతిమాయాం భగవన్తం కేతుంకామరూపందక్షిణాభిముఖంజైమినిగోత్రం మధ్యదేశేశ్వరం ధూమవర్ణంగదావరదవద్విభుజం చిత్రామ్బరమాల్యానులేపనం వైడూర్యాభరణం చిత్రకపోతరథవాహనేన దివ్యంమేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం గ్రహమణ్డలే ప్రవిష్టం...సూర్యగ్రహస్య వాయువ్యదిగ్భాగే ధ్వజాకారమణ్డలే కేతుగ్రహ మావాహయామి, కేతుగ్రహాధిదేవతాం బ్రహ్మాణ మావాహయామి, ప్రత్యధిదేవతాం చిత్రగుప్త మావాహయామి.

*అతూనఇంద్రక్షుమంతం చిత్రంగ్రాభంసంగృభాయ, మహాహస్తిదక్షిణేన గణపతి మావాహయామి,*జాతవేదసేసునవామ సోమమరాతీయతోనిదహాతివేదః, సనఃపర్షదతిదుర్గాణి విశ్వానావేవసింధుందురితాత్యగ్నిః,దుర్గామావాహయామి,*క్షేత్రస్యపతినావయం హితేనేవజయామసి, గామశ్వంపోషయిత్న్వ సనోమృళాతీదృశే. క్షేత్రపాలక మావాహయామి, క్ష్మాణాశిశుర్మహీనాం హిన్వన్నృతస్యదీధితిమ్, విశ్వాపరిప్రియాభువదధద్వితా. వాయుమావాహయామి,*ఆదిత్ప్రత్నస్య రేతసోజ్యోతిష్పశ్యంతివాసరం, పరోయదిధ్యతేదివా.ఆకాశమావా

హయామి, అశ్వినావృర్షభమస్మభ్యా గోమద్ధిరణ్యవత్, అర్వాగనుగ్రం థంసమన స్తానియచ్ఛతమ్ అశ్వినావావాహయామి, *యతఇంద్రభయా మహే తతోన్నోఅభయంకృధి, మఘవంఛగ్ధితవతన్న ఊతిభిర్విద్విష్టో విమృధోజహి అభయంకరమావాహయామి,*వాస్తోష్పతేప్రతిజానీహ్యస్మాంత్స్వావేశో అనమివోభవానః, యత్వేమహిప్రతితన్నో జుషస్వ శంనోభవ ద్విపదేశంచతుష్పదే వాస్తుపురుష మావాహయామి,*ఇంద్రంవోవిశ్వతస్పరిహవామహేజనేభ్యః, అస్మాకమస్తుకేవలః, ఇంద్రం లోకపాలక మావాహయామి, *అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసమ్, అస్యయజ్ఞస్య సుక్రతుమ్, అగ్నింలోకపాలక మావాహయామి,*యమాయసోమంసుసుత యమాయజుహుతాహవిః, యమం హయజ్ఞోగచ్ఛత్యగ్నిదూతోఅరంకృతః,యమంలోకపాలక మావాహయామి, మోషుణఃపరాపరాని ఋబుతిర్దుర్హ్ణాయధీత్, పదీష్టతృష్ణయాసహా, నిఋబుతింలోకపాలక మావాహయామి *ఉదుత్తమంము ముగ్ధినోవిపాశంమధ్యమంశ్రథాయ, అథాధమానిజీవసే వరుణంలోకపాలక మావాహయామి, తవవాయవృతస్పతే త్వష్టుర్జామాతరద్భుత, అవాంస్యావృణీమహే,వాయుంలోకపాలక మావాహయామి,*సోమోధేనుం సోమోఅర్వంతమాశుం సోమోవీరంకర్మణ్యందదాతి, సాదన్యంవిద థ్యంసభేయం పితృశ్రవణంయోదదాశదస్మై కుబేరంలోకపాలకమా వాహయామి, * తమిశానంజగత స్తస్థుషస్పతింధియంజిన్వమవసేహూమహేవయమ్, పూషానోయథావేదసామద ద్వృధేరక్షితాపాయురదబ్ధస్వస్తయే ఈశానంలోకపాలక మావాహయామి నక్షత్రాధిదే

వతాంచావాహయేత్,*త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధింపుష్టివర్ధనమ్, ఉర్వారుకమివబంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్ త్ర్యంబక మావాహయామి,*అపమృత్యుమపతుథ మసితశ్శపథం జహి,అథానో అగ్న ఆవహరాయస్పోషం సహస్రిణమ్, యేతేసహస్రమయుతం పాశా మృత్యోర్మర్త్యాయహంతవే, తాన్యజ్ఞస్యమాయయాసర్వా నవయజా మహే మృత్యవే స్వాహా మృత్యవేస్వాహా, మృత్యుంజయమావాహ యామి,(ఏతాఃకర్మసాద్గుణ్యదేవతాః ప్రత్యఙ్ముఖేన్యస్య, ప్రాచ్యాదిక్షు ంద్రాదిలోకపాలానావాహయేత్—కలశేవరుణంసమ్పూజ్య,) *ఇమంమే వరుణ శ్రుధిహవమద్యాచమృళయ, త్వామవస్యురాచకే, (ఇత్యావా హ్య, షోడశోపచారాఃకుర్యాత్)

గ్రహపూజాద్రవ్యాణి.

	గంధాః—	పుష్పాణి—
సూర్యస్య ...	రక్తచన్దనం ...	రక్తపద్మం
చంద్రస్య ...	మలయజః ...	కుముదం
కుజస్య ...	దేవదారుః ...	రక్తకరవీరం
బుధస్య ...	కుంకుమః ...	పాటలం
గురోః ...	మనశ్శిలా ...	చమ్పకం
శుక్రస్య ...	శంఖపిష్టం ...	కున్దం
శనేః ...	తిలపిష్టం ...	ఇన్దీవరం
రాహోః ...	కేతకీరజః ...	కృష్ణదుత్తూరం
కేతోః ...	కస్తూరీ ...	చిత్రవర్ణం
(అభావేమలయజఏకఏవవా)		(అభావేమల్లికైకైవవా)

పుష్పవర్ణా అక్షతాః వస్త్రయుగ్మాని చ

	ధూపాః—	నైవేద్యాని—	సమిధః
సూర్యస్య...	కుందురుః ...	హవిష్యాన్నమ్...	అర్కాః
చంద్రస్య...	మయూరశిఖా...	పాయసాన్నమ్...	పలాశాః
కుజస్య ...	దశాంగమ్ ...	పలలాన్నమ్ ...	ఖాదిరాః
బుధస్య ...	సజ్జరసః ...	గుడాన్నమ్ ...	అపామార్గాః
గురోః ...	బిల్వఫలమ్ ...	క్షీరోదనమ్ ...	అశ్వత్థమ్
శుక్రస్య ...	శ్రీవాసః ...	దధ్యోదనమ్ ...ఔదుమ్బరమ్
శనేః ...	కృష్ణాగరుః ...	కృసరాన్నమ్ ...	శమీ
రాహోః ...	జటామాంసి ...	మాషాన్నమ్ ...	దూర్వా
కేతోః ...	ధూపకమ్ ...	చిత్రాన్నమ్ ...	కుశాః

(గుగ్గులు ఏకవివాసర్పిషాదీపశ్చ లేనవా)

త్రివృతాన్న మేకంవా అభావే పలాశసమిధః.

నవగ్రహప్రీతికరధాన్యాని—		రత్నానిచ—
సూర్యస్య...	గోధూమాః...	మాణిక్యమ్
చన్ద్రస్య ...	తణ్డులాః ...	మౌక్తికమ్
కుజస్య ...	ఆఢకాః ...	ప్రవాళః
బుధస్య ...	ముద్గాః ...	మరకతం
గురోః ...	చణకాః ...	పుష్యరాగః
శుక్రస్య ...	నిష్పావాః ...	వజ్రం
శనేః ...	తిలాః ...	నీలః
రాహోః ...	మాషాః ...	గోమేధికం
కేతోః ...	కుళుత్థాః ...	వైడూర్యం

(మాణిక్యమేకవివవా)

గ్రహప్రీతికరదక్షిణా.

సూర్యస్య.....గౌః
చంద్రస్య.....శంఖః
కుజస్య .....రక్తానడ్వాన్
బుధస్య .....హిరణ్యమ్

గురోః .....పీతవాసాః
శుక్రస్య.....శ్వేతాశ్వాః
శనేః .....కృష్ణోగౌః
రాహోః.....కాలాయసమ్
కేతోః .....హస్తీ-ఛాగోవా

(అభావేహిరణ్యం దద్యాత్)

ఆదిత్యాదిగ్రహదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారాం స్సమర్పయామి.

నవగ్రహహోమః

ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ, ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య, ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ప్రీత్యర్థం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యే లౌకికాగ్నిముపధాయ, ఏహ్యగ్నేరహూగణపుత్రో గౌతమోగ్నిస్త్రిష్టుప్, అగ్న్యాహ్వానేవినియోగః,*ఏహ్యగ్న ఇహ...దేవాశ్, అగ్నిమావాహయామి, జుష్టోదమూనావసుశ్రుతోగ్నిస్త్రిష్టుప్, అగ్నినమస్కారేవినియోగః, * జుష్టోనమూనా...భోజనాని, అగ్నినమస్కారాంత్సమర్పయామి, భూర్భువస్వఃప్రజాపతిఃప్రజాపతిర్బృహతి, అగ్నిప్రతిష్ఠాపనే వినియోగః, *భూర్భువస్స్వరోమ్, ఇతి లేఖాస్వగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, చత్వారిశృంగావామదేవో జాతవేదోగ్నిస్త్రిష్టుప్, అగ్నిప్రార్థనే వినియోగః,*చత్వారి...ఆవివేశ. సప్తహస్తాసోశృంగాఃత్రయోపాదాసోస్యతేతిస్రోశీర్షాణఃసప్తరశ్మయోహరయఃసప్తజిహ్వాఃసప్తఋషయఃసప్తధామప్రియాణివాగష్టమీగౌరేకపదీనవమీ...ఏవంత్యాయేద్ధుతాశనమ్, అగ్నినాగ్ని...జుహ్వాస్యఃహేఅగ్నేప్రాజ్ముఖదేవమమాభిముఖోభవ, ఏవంగుణ...తిథౌ ఆదిత్యాదినవగ్రహహోమాంగమన్వాధానం కరిష్యే, అస్మిన్నగ్నౌహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదసమిద్ధేన ప్రజాపతిం ప్రజాపతిం చాఘారదేవతేఆజ్యేన, అగ్నీషోమౌచతుఃకపాలేఆజ్యేన, సూర్యాదినవప్రధానదేవతాః. 'శతాదిసంఖ్యాకసమిచ్చర్వాజ్యైః' అగ్న్యాదినవాధిదేవతా రుద్రాదినవప్రత్యధిదేవతాశ్చ

ప్రధానదశాంశసమిచ్చురాజ్యైః ('యథోక్తసంఖ్యాకసమిచ్చురాజ్యైః ఏకైకసంఖ్యాకసమిచ్చురాజ్యైః,) * వ్యాహృతిదేవతాస్తిలవ్రీహిభిః చరుశేషేణ స్విష్టకృతమిత్థసన్న హనేనరుద్రం విశ్వాన్దేవాంశ్చంస్రావేణా యసమగ్నిం దేవాఁ విష్ణుమగ్నింవాయుంసూర్యం ప్రజాపతించైతాఃప్రాయశ్చిత్తదేవతాఆజ్యేన, జ్ఞాతాజ్ఞాతదోషనిర్హరణార్థమనాజ్ఞాతత్రయేణాగ్నిమాజ్యేన,ఏవంసాంగేన కర్మణాసదోయజ్యై,*భూర్భువస్సువ్ఁ స్వాహా. (ఏకైకశోగ్నావాదధ్యాత్) ప్రజాపతయఇదంనమమ,సోదకేన (పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నింత్రిః పరిసమూహ్య, ఉదగగ్రైఃప్రాగగ్రైశ్చ ప్రాదేశమాత్రాబ్రహ్మమాత్రాదర్భైఃప్రాక్సంస్థం ప్రయున్క్తి, చరుస్థాల్యాప్రోక్షణపాత్రే, దర్వ్యస్రువౌ, చమసాజ్యపాత్రే, ఇత్థంబర్హిషీనేతి, ప్రోక్షణపాత్రముద్ధృత్య, అనంతర్గర్భాప్రాదేశమాత్రావనఖచ్ఛిన్నాసమాసాగ్రదర్భాభపవిత్రార్థం గృహీత్వా, తస్మిన్నంతర్ధాయాక్షైస్రుహాపఆసిచ్య, పవిత్రాభ్యాం త్రిరుత్పూయ, పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా, ఇత్థంబర్హిశ్చపవిస్రస్య, తాభిరభ్యుక్షణీఃప్రోక్షేత్, ఉత్తానేనతు... అభ్యుక్షణంభవేత్, అథ చమసంప్రత్యగగ్నేర్నిధాయ, పవిత్రేఅంతర్ధాయ, ఉత్పూతాఅపఆసిచ్య, గంధాదికం ప్రక్షిప్య, బ్రహ్మాణంవృణుయాత్,) అస్మిన్నవగ్రహమఖాఖ్యేకర్మణి బ్రహ్మాణంత్వాం వృణే, (సవృతోస్మికరిష్యామీత్యుక్త్వాఽగ్నేః ప్రాగుదగవస్థాయ,ప్రాఙ్ముఖోయజ్ఞోపవీత్యాచమ్య,సమస్తపాణ్యంగుష్ఠాగ్రేణాగ్నిం సవ్యపాదపురస్సరంపరీత్య, నిర్గతఃపరావసురిత్యుద్గుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాం బ్రహ్మాసనాత్తృణం నైరృత్యాం నిరస్యాసఉపస్పృశ్య, ఇదమహమార్షవసోస్సదనే సీదామీత్యుదఙ్ముఖోపవిశ్య, బృహస్పతిర్బ్రహ్మా...సమాంపాహీతిజపేత్, కర్తాసపవిత్రకరాభ్యాంచమసముద్ధృత్య,బ్రహ్మఅపఃప్రణేష్యామీతివదేత్, బ్రహ్మాభూర్భువస్సువర్బృహస్పతిప్రసూతఃఇతిజపిత్వా, ఓంప్రణయేత్యతిసృజేత్, కర్తాచమసంనాసికాగ్రం నీత్వోత్తరతోగ్నేర్దర్భేషునిధాయదర్భైఃప్రచ్ఛాదయేత్. తే పవిత్రేచరుపాత్రేనిధాయ సిద్ధమన్నం

తూష్ణీంచతుర్వారం చరుపాత్రే నిరుప్య, ప్రోక్ష్య, ఆజ్యపాత్రే తేపవిత్రే నిధాయాజ్యమాసిచ్య, అగ్నేరు త్తరతస్సభస్తాంగారా ప్రయోగపారి జాతరీత్యా పరి స్తరణాద్బహిర్ని రూహ్య తేష్వాజ్య మధిశ్రిత్యజ్వలతాద ర్భేణా...ప్రాగుత్పునాతి సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం పవిత్రే ప్రోక్ష్య గౌ ప్రహృత్య, అగ్నేరుత్తరాదుదగగ్రం బర్హిస్సన్నహనీమూ స్తీర్య, తస్యాంప్రాగగ్రంబర్హిరా స్తీర్య, తత్రాజ్యం నిధాయ, దక్షిణేనహ స్తేన స్రుక్కుక్షివాగృహీత్వా, సవ్యేనదర్భానాదాయ సహైవాగౌ ప్రతాప్య, దర్భా ప్రోక్ష్యగౌ ప్రహృత్య, చరుమభిఘా ర్యాగ్న్యజ్యయోర్మధ్యే నీత్వాజ్యస్యదక్షిణతోబర్హిష్యాసాద్య,ప్రత్యభిఘార్య,హవిర్యుక్తరణాయ చరావాజ్యయోర్మధ్యే పాత్రాంతరంనిధాయ) విశ్వానినఇత్యనయోర్వ సుశ్రుతోగ్నిస్త్రిష్టుప్, అగ్న్యలంకరణే వినియోగః, * విశ్వానినో... రయింనశతేస స్తి (ఇద్మరజ్జుంచమసేనిధాయ, మూలమధ్యమయో ర్మధ్యేగృహీత్వా, ఇధ్మంవైరభిఘార్య, ఇధ్మమలంకృత్య, బ్రహ్మణమలం కృత్య, స్వయమలంకృత్య,) అయంతఇధ్మోజాతవేదోగ్నిస్త్రిష్టుప్, అస్మి న్నవగ్రహహోమేకర్మణి ఇధ్మాధానేవినియోగః, * అయంత...సమేధ యస్వాహా, అగ్నయేజాతవేదసే సమిధ్యమానాయేదంనమమ ఇధ్మప్ర క్షేపణమృతస్సుమృతాస్తోస్త్వేత్కనుగృహ్ణాంతు,ఇధ్మప్ర క్షేపణ మృతాస్సుమృతాస్తోస్తు,(అథస్రువేణాజ్యమాదాయ,వాయవ్యా దాగ్నేయాంతం (మనసా) ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్రజా...మమ (నైరృ త్యాదీశాంతం) (మనసా) ప్రజా...మమ,అగ్నయేస్వాహా, అగ్నయ... నమమ, సోమాయస్వాహా, సోమా...మమ, (సకృచ్చవదానేన చరు హోమఃపాణినావా, చతుర్థ్యంతైర్నామభిఃహోమః,)తల్లిఙ్గమంత్రైర్వా, గ్రహాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతానాం క్రమేణైతేమంత్రాః,) *ఆకృష్ణేన హిరణ్యస్తూపస్సవితా త్రిష్టుప్, అగ్నిందూతంమేధా తిథిరగ్నిర్గాయత్రీ, కద్రుద్రాయకణ్వో రుద్రోగాయత్రీ, మరూధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చురాజ్యహోమే విని

యోగః, *ఆకృష్ణేన...విపశ్యన్ స్వాహా, సూర్యగ్రహాయేదంనమమ. అగ్నిందూతం...సుక్రతుంస్వాహా, సూర్యగ్రహాధిదేవతాయై అగ్నయ ఇదంనమమ. కద్రుద్రాయ...హృదేస్వాహా, సూర్యగ్రహ ప్రత్యధిదేవ తాయై రుద్రాయేదంనమమ ౧ ఆప్యాయస్వగౌతమస్సోమోగాయత్రీ, అప్సుమేసింధుద్వీపఆపోగాయత్రీ, గౌరీర్మిమాయదీర్ఘతమోగౌరిజగతి మమచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చుర్వాజ్యహోమే వినియోగః,*ఆప్యాయస్వ...సంగధే స్వాహా,చంద్రగ్రహాయేదం నమమ, *అప్సుమే...శంభువంస్వాహా చంద్రగ్రహాధిదేవతాయై అద్భ్యఇదం, *గౌరీర్మిమాయ...వ్యోమంత్వాహా, గౌర్యాయేదం ౨ అగ్నిర్మూ ర్ధావిరూపోంగారకోగాయత్రీ,సోనాపృథివీమేథాతిథిఃపృథివీగాయత్రీ, కుమారంమాతాస్కందస్స్కందత్రిష్టుప్,మమాంగారకప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చుర్వాజ్యహోమే వినియోగః,*అగ్నిర్మూర్ధా...జిన్వతిస్వా హా, అంగారకగ్రహాయేదం,*సోనాపృథివీ...సప్రథాస్వాహా, పృథి వ్యాఇదం, *కుమారంమాతా...మరుతోస్వాహా, స్కందాయేదం 3. ఉద్బుధ్యధ్వంబుధోబుధత్రిష్టుప్, ఇదంవిష్ణుర్వితథా తిథిర్విష్ణుర్గాయత్రీ, సహస్రశీర్షానారాయణఃపురుషోత్తమోనుష్టుప్, మయా...బుధగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్చుర్వాజ్యహోమే వినియోగః, *ఉద్బుధ్య ధ్వం...నిహ్వాయేవస్వాహా, బుధగ్రహాయేదం, * ఇదంవిష్ణు...సురే స్వాహా, విష్ణవఇదం, * సహస్రశీర్షా...గులంస్వాహా, నారాయణాయే దం ౪ బృహస్పతేగృత్సమదో బృహస్పతి త్రిష్టుప్, ఇంద్రశ్రేష్ఠాని గృత్సమదఇంద్రత్రిష్టుప్, బ్రహ్మణాతేవిశ్వామిత్రో బ్రహ్మోత్రిష్టుప్, మమాధి...బృహస్పతిగ్రహప్రసాద...ర్థేప్రధాన సమిచ్చుర్వాజ్యహో మేవినియోగః, *బృహస్పతే...చిత్రంస్వాహా, బృహస్పతిగ్రహాయేదం, *ఇంద్రశ్రేష్ఠాని...మహ్నాం స్వాహా, ఇంద్రాయేదం, బ్రహ్మణీతే... సోమంస్వాహా బ్రహ్మణఇదం. ౫. శుక్రంతేఅరదాద్వాజ శుక్రత్రిష్టుప్, ఇంద్రాణీంవృషాకపిరింద్రాణీపఙ్క్తిఃఇంద్రంవోమధుచ్ఛందా ఇంద్రో

గాయత్రీ, మమాధి...శుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్ఛర్వా జ్యహోమేవినియోగః,*శుక్రంతేఅన్య...రాతిరస్తుస్వాహా,శుక్రగ్రహ యేదం, * ఇంద్రాణీ...ఉత్తరస్వాహా, ఇంద్రాణ్యాఇదం, * ఇంద్రం వో...కేవలస్వాహా, ఇంద్రాయేదం ఓం శమగ్నిరింబిశిశ్నిరుష్ణిక్ ప్రజాపతేర్వారణ్యగర్భః ప్రజాపతిస్త్రిష్టుప్, యమాయసోమంయమో యమోనుష్టుప్, మమా...శనైశ్చరగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమి చ్ఛర్వాజ్యహోమేవినియోగః *శమగ్ని...అపశిధస్వాహా, శనైశ్చ రగ్రహయేదం, * ప్రజాపతే...రయీణాంస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, * యమాయ...అరంకృతస్వాహా, యమాయేదం ఓ కయానవామ దేవో రాహుర్గాయత్రీ, ఆయంగౌస్సార్పరాజ్ఞీ సర్పాగాయత్రీ, పరం మృత్యోస్సంకుసుకో మృత్యుస్త్రిష్టుప్, మమా...రాహుగ్రహప్రసాద సిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్ఛర్వాజ్యహోమేవినియోగః, * కయానశ్చిత్ర... వృతాస్వాహా, రాహుగ్రహయేదం, * ఆయంగౌః...ప్రియంస్వాహా, *సార్పరాజ్ఞ్యాఇదం *పరంమృత్యో...వీరాస్వాహా మృత్యవఇదం ఆ కేతుంకృణ్వన్నధుచ్ఛందాః కేతవోగాయత్రీ, బ్రహ్మజజ్ఞానం నకులోబ్ర హ్మోత్రిష్టుప్, సచిత్రచిత్రంఖరదాజ్జిత్రగుప్తస్త్రిష్టుప్, మమాధి... కేతుగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే ప్రధానసమిచ్ఛర్వాజ్యహోమేవినియోగః, *కేతుంకృణ్వన్న...జాయథాస్వాహా, కేతుగ్రహయేదం, *బ్రహ్మజ జ్ఞానం...వివఃస్వాహా, బ్రహ్మణఇదం, *సచిత్రచిత్రం...యువస్వస్వాహా, చిత్రగుప్తాయేదం, (తిలవ్రీహీనాదాయ,) భూస్వాహా, అగ్నయఇదం, భువస్వాహా, వాయవఇదం, స్వరిస్వాహా సూర్యాయేదం, భూర్భువ స్సువరిస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (తిలవ్రీహీన్హుత్వా,) యదస్యహిర ణ్యగర్భాగ్నిస్విష్టకృదలధృతిః, అగ్నిస్విష్టకృద్ధోమే వినియోగః, * యద స్యకర్మణోత్యరీరిచం...సమర్థయస్వాహా,అగ్నయే స్విష్టకృతఇదం, (ఇత్థం బంధనరజ్జుంవిస్రస్య, ప్రోక్ష్య, ఘృతప్లుతం కృత్వా)*పశుపతయేరుద్రాయ స్వాహా, రుద్రాయేదం, విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్సంస్రవభాగేభ్యస్వాహా,

విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్సంస్రావభాగేభ్య ఇదం, అయాశ్చవిమదోయా అగ్నిఃపఙ్క్తిఃఁ, ప్రాయశ్చిత్తార్థమాజ్య హోమే వినియోగః, *అయాశ్చాగ్నే...భేషజంస్వాహా, అగ్నయేఅయసఇదం, * అతోదేవా...థామభిస్స్వాహా, దేవేభ్యఇదం,*ఇదంవిష్ణు...సురేస్వాహా, విష్ణవఇదం,*వ్యాహృతీనాంవ్యస్త సమస్తానాం...ప్రజాపతయఇదం, (అథ బ్రహ్మాకర్తారం పరీత్యాగ్నేః ప్రత్యగుదగవస్థాయ, అయాశ్చేత్యాది సప్తదాన్యాహుతీర్హుత్వా, తేనైవమార్గేణ పూర్వవదుపవిశేత్, ఉద్దేశత్యాగాత్ కర్తావదేత్) అనాజ్ఞాతమితిమంత్రద్వయోర్విరణ్యగర్భోగ్నిస్త్రిష్టుప్, జ్ఞాతాజ్ఞాతదోషనిర్హరణార్థ మాజ్యహోమేవినియోగః. *అనాజ్ఞాతం...యథాతథమ్స్వాహా, అగ్నయఇదం, * పురుషసమ్మితో...యథాతథమ్స్వాహా, అగ్నయఇదం, యత్వాకర్మాత్రతోగ్నిస్త్రిష్టుప్, జ్ఞాతాజ్ఞాతదోష...వినియోగః, * యత్వాకర్మా...యజాతిస్వాహా, అగ్నయఇదం, *ఆతూనఇంద్ర...దక్షిణేనస్వాహా,గణపతయఇదం,*జాతవేదసే...దురితాత్యగ్నిస్స్వాహా, దుర్గాయేదం, * క్షేత్రస్యపతినా...మృళాతేదృశేస్వాహా, క్షేత్రపాలకాయేదం, * క్రాణాశబ్దం...భువదధద్విషాస్వాహా, వాయవఇదం, *ఆదిత్యస్త్రీత్నస్య రేతసో...దివస్వాహా, ఆకాశాయేదం, *అశ్వినావర్చి...నియచ్ఛతంస్వాహా,అశ్వభ్యామిదం,*యతఇన్ద్రభయామహే...జహిస్వాహా, అభయంకరాయేదం, *వాస్తోష్పతే...శంచతుష్పదేస్వాహా, వాస్తుపురుషాయేదం, అథలోకపాలేభ్యోజుహుయాత్, *ఇంద్రంవో...కేవలస్స్వాహా,ఇంద్రాయేదం, * అగ్నిందూతం...సుక్రతుం స్వాహా, అగ్నయఇదం, *యమాయసోమం...అరంకృతస్స్వాహా, యమాయేదం, *మోషుణఃపరా...సహస్వాహా, (నిర్ఋతఇదం,) *ఉదుత్తమం...జీవసేస్వాహా,వరుణాయేదం,*తవవాయు ..వృణామహేస్వాహా, వాయవఇదం, * సోమోధేనుం...దస్మైస్వాహా, కుబేరాయేదం, తమీశానం...స్వస్తయేస్వాహా, ఈశానాయేదం *యద్దోదేవా అభితసామరుత్రిష్టుప్, సర్వాఘనిర్హరణార్థమాజ్యహోమే వినియోగః,

*యద్వోదేవాతి...నిధేతనస్వాహా,*అగ్నిమరుద్భ్యోదేవేభ్యఇదం, అథ పూర్ణాహుతిః, పూర్ణాహుతిదేవతాభ్యోనమః థ్యానావాహనాదిషోడశోపచారార్కకుర్యాత్, స్రువేణస్రుచంపూరయిత్వా, తత్రస్రువమూర్ధ్వబిలంనిధాయ, పునరధోబిలంనిక్షిప్య, స్రుగగ్రేకుసుమాక్షితఫలానినిధాయ, సవ్యపాణినా స్రుక్ స్రువమూలే దక్షిణపాణినాస్రుగ్గ్రీవంశంఖముద్రయాగృహీత్వా, తిష్ఠంత్సమపాద ఋజుకాయస్సన్నివాగ్యన్యస్తలోచనః) సముద్రాదూర్మిరిత్యేకాదశర్చస్య సూక్తస్య వామదేవ ఆపశ్శిష్టుప్, అంత్యాజగతి, పూర్ణాహుతిహోమే వినియోగః.

పూర్ణాహుతిసూక్తం

సముద్రాదూర్మిర్మధుమాండుదారదుపాంశునా సమమృతత్వమానట్, ఘృతస్యనామగుహ్యంయదస్తి జిహ్వాదేవానామమృతస్యనాభిః, వయంనామప్రబ్రవామాఘృతస్యాస్మిన్యజ్ఞేధారయామానమోభిః, ఉపబ్రహ్మాశృణవచ్ఛస్యమానం చతుశ్శృంగోవమీద్గారవీతత్, చత్వారిశృంగాత్రయోఅస్యపాదాద్వేశీర్షేసప్తహస్తాసోఅస్య, త్రిధాహితంపణిభిర్గుహ్యమానం గవిదేవాసోఘృతమన్వవిందన్, ఇంద్రఏకంసూర్యఏకంజజాన వేనాదేకంస్వధయానిష్టతక్షుఃఏకాఅశ్వస్యహరితోయాతిమ్రాచ్ఛత్రజారిపుణానావచక్షే, ఘృతస్యధారాఅభిచాకశీమి హిరణ్యయోవేతసోమధ్యఆసాం. ౧. సమ్యక్స్రవంతిసరితోనధేనాఅంతర్హృదామనసాపూయమానాః, ఏతేఅర్షంత్యూర్మయోఘృతస్యమృగాఇవక్షిపణోరీషమాణాః, సింధోరివప్రాధ్వనేషూఘనాసోవాత ప్రమియఃపతయంతియహ్వాః, ఘృతస్యధారాఅరుషోనవాజీ కాష్ఠాభిందన్నూర్మిభిఃపిన్వమానాః, అభిప్రవంతసమనేవయోషాఃకల్యాణ్యఃస్మయమానాసోఅగ్నిమ్, ఘృతస్య

థారాస్సమిధోనసంతతాజుహ్వాణో హర్యతిజాతవేదాఃకన్యాఇవవహతుమేతవా ఉఅంజ్యంజానాఅభిచాకశీమి, యత్రసోమస్సూయతేయత్రయజ్ఞోఘృతస్యధారాఅభితత్పవంతే,అభ్యర్షతసుష్టుతింగవ్యమాజిమస్తాసుభద్రాద్రవిణానిధత్త, ఇమంయజ్ఞంనయతదేవతానోఘృతస్యధారామధుమత్పవంతే, ధామంతేవిశ్వంభువన మధిశ్రితమంతస్సముద్రేహృదయ్యంతరాయుషి,అపామనీకేసమిథేయఆభృత్తస్తమశ్యామమధుమంతంతనూర్మింస్వాహా, అద్భ్యఇదంనమమ (సూక్తాంతేయవపరిమితధారాంసంతతాంస్రుగగ్రేణ స్రావయేత్, చర్వాజ్యపాత్ర ముత్తరతోవిసృజ్య, బర్హిషివూర్ణపాత్రం నినయేత్, పాణినాసంస్పృశ్య)*పూర్ణమసి...స్వంపాహ్యపీథ, (పూర్ణపాత్రోదకేన యజమానంమార్జయేత్, యజమానోగ్రహేభ్యః యజ్ఞేశ్వరాయచ పునఃపూజాం కృత్వా నమస్కృత్యోద్వాసయేత్, ఆచార్యఋత్విక్సహితో వారుణకలశోదకేన యజమానమభిషించేత్ అబ్లింగాభిఋగ్భిః, వారుణీభిః, పావమానీభిః, గ్రహమంత్రైస్సరాస్త్వమితి మంత్రైరిమా ఆపశ్శివతమాఇతిత్ర్యృచేన, దేవస్యత్వేతియజుషా భూర్భువస్సువరోమితి చాభిషిక్తస్తేభ్యోగ్రహోక్తదక్షిణాందద్యాత్,ద్విగుణమాచార్యాయ,ప్రతిమాశ్చతేభ్యోదద్యాదాచార్యార్థం బ్రహ్మణేశాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తీతివాచయేత్, తత్తద్గ్రహోక్తాన్యదానేన తత్తద్గ్రహరిష్టశాంతిర్భవతి, ఏషగ్రహయజ్ఞ, స్సర్వారిష్టదమనః, సర్వాభీష్టప్రదస్స్వర్గోపవర్గశ్చ, తస్మాదేనం కుర్యాత్)

ఇతి నవగ్రహమఖః.

అథ ముఖావలోకనమ్.

(అథాతశ్శాంతి విధింవ్యాఖ్యాస్యామః, పుణ్యేహని దంపత్యోశ్చంద్రతారాబలోపేతే పూర్వాహ్ణే దంపతీమంగళస్నానంకృత్వాసంకల్ప్య)

ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ అస్మాకంసకుటుంబానాం... పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం మమధర్మపత్న్యాః ఆశ్లేషాదిదుష్టనక్షత్రచరణే ప్రథమరజోదర్శనేన యో దోషస్సమజని తద్దోషపరిహారార్థం (మఖాదినక్షత్ర ప్రథమేచరణేమమపుత్ర (పుత్రికా) జననేనయోదోష స్సమజనితద్దోష పరిహారార్థం,) శాంతిపురస్సర నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః ఆదౌముఖావలోకనం కరిష్యమాణస్తన్నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణపతిపూజాం కరిష్యే, (పూజాం కృత్వా, పునస్సంకల్ప్య,) ఆజ్యేముఖావలోకనం కరిష్యే, (ఘృతపూరిత కాంస్యపాత్రం తండులేషునిధాయ, ఆవరణవస్త్రమాచ్ఛాద్య)*రూపం రూపం ప్రతిరూపోబభూవ తదస్యరూపం ప్రతిచక్షణాయ, ఇంద్రోమాయాభిః పురురూప ఈయతేయుక్తాహ్యస్యహరయశ్శతాదశ ముఖావలోకనముహూర్త స్సముహూర్తోస్తిత్యనుగృహ్ణంతు ముఖావలోకన ముహూర్తస్సముహూర్తోస్తు (ఏవమాజ్యే ముఖావలోకనంకృత్వా, పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య సంకల్ప్య,) ఆజ్యదానంకరిష్యే (బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య) యాఽలక్ష్మీర్యచ్చమేదౌష్ఠ్యం సర్వాంగేషు వ్యవస్థితం, తత్సర్వంశమయాజ్యత్వం శ్రియంపుష్టించవర్ధయ, (ఇతి) సదక్షిణాకం సతాంబూలమాజ్యదానం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ, (ఇతి బ్రాహ్మణాయదత్వాచామేత్)

ఇతి ముఖావలోకనమ్.

అథ నక్షత్రశాన్తిః.

ఏవంగుణ విశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ అస్మాకం సకుటుంబానాం...పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం మమధర్మపత్న్యాఃమఖాది దుష్టనక్షత్రే ప్రథమరజోదర్శనేనయో దోషస్సమజని తద్దోషపరిహారార్థం, (మమపుత్ర (పుత్రికా) జననేనయోదోష స్సమజని తద్దోషపరిహారార్థం) తన్నక్షత్రాధిదేవతా ముద్దిశ్య తన్నక్షత్రాధి

దేవతాప్రీత్యర్థం సంభవతానియమేన సంభవతాప్రకారేణ సంభవద్భి
ర్ద్రవ్యైస్సంభవద్భి రుపచారైశ్చ నవగ్రహమఖపూర్వకం శాంతికర్మ
కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ
మభ్యుదయార్థంచ మహాజనై స్సహస్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే,
(పుణ్యాహం వాచయిత్వా.) ఏవం...తిథౌఅస్మిన్ శాంతికర్మణి ఆచా
ర్యాది ఋత్విగ్వరణంకరిష్యే, అస్మిన్శాంతికర్మణ్యాచార్యంత్వాం
వృణీమహే, బ్రహ్మాణంత్వాం వృణీమహే, శాంత, సౌర, అష్టావాక్య,
మృత్యుంజయజపాదీన్ భవంతఃకుర్వంతు,(ఇతివేదపారగాన్ కుటుంబినః
బ్రాహ్మణాన్ నియోజ్య, పూజాస్థానేహస్తమాత్రం రక్తమృదాసులిప్య,
స్వస్తికశంఖపద్మాదిరంగవల్లిం రచయిత్వా, తత్పశ్చమతోహోమార్థం
హస్తమాత్రం చతురశ్రంకుండంఖాత్వా, తత్పరితోమేఖలాత్రయయు
క్తం పశ్చిమతః మధ్యమమేఖలాయామశ్వత్థదళసంకాశంయోనింరచ
యిత్వా, మంటపే దేవం కలశోక్తవిధినావాహయేత్, స్యోనాపృథివీతి
భూమింప్రార్థ్య) * స్యోనాపృథివీభవా నృక్షరానివేశని, యచ్ఛానశ్శర్మ
సప్రథాః,(ఇతి భూమింప్రార్థ్య,)*యేనతోకాయ తనయాయధాన్యం
బీజంవహధ్వే అకృతం, అస్మభ్యంతద్ధత్తనయాయ ఈమహే రాధోవిశ్వా
యుసౌభగమ్, (ఇతిధాన్యరాశిం పరికల్ప్య,) ఆకలశేషుధావతి పవిత్రే
పరిషిచ్యతే, ఉద్ధర్షన్యజ్ఞేషువర్ధతే, (ఇతిధాన్యరాశౌ కలశాన్నిధాయ,)
*తంతుంతన్వన్రజసోభానుమన్విహిజ్యోతిష్మతఃపథోరక్షధియాకృ
తాన్,అనుల్బణంవయతజోగువామపోమనుర్భవజనయాదైవ్యంజనం,
ఇతి తంతూన్ వేష్టయిత్వా, యాఓషధీ స్సోమరాజ్ఞీర్విష్టితాఃపృథివీ
మను, బృహస్పతిప్రసూతా అస్యైసంధత్తవీర్యే, ఓషధయస్సంవదంతే
సోమేనసహరాజ్ఞా, యస్మైకృణోతిబ్రాహ్మణస్తంరాజన్ పారయా

మసి,(ఇతికలశేషుథాన్యానినిక్షిప్య,)*ఉద్ధన్యాసిరాహ్మణ కృష్ణేనశత బాహునా,మృత్తికేహనమేపాపం యన్మయాదుష్కృతం కృతమ్,మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసి కాశ్యపేనాభిమంత్రితా, మృత్తికేదేహి మేపుష్టిం త్వయి సర్వంప్రతిష్ఠితం, మృత్తికేప్రతిష్ఠితేసర్వం తన్మేనిష్కృతమృత్తికే, తయాహ తేనపాపేన గచ్ఛామిపరమాంగతిం (కలశేషు మృత్తికాం నిక్షిప్య,) *ఋషభోవాజనాంవృషభస్తుపిష్యాణాం శృఙ్గేశోనోహరిణానాంచక్షుణిః,ఆయోనింసోమస్యకృతంనిక్షీరతిగవ్య యాత్వగ్భవతినిష్ణగవ్యయా, (పంచత్వ చోనిక్షిప్య,)*ప్రవోయజ్ఞేషు దేవయంతో అర్చంత్యర్కంనమోభిఃపృథివీమిషధ్యై, యేషాంబ్రహ్మాణ్యసమాని విప్రాఋక్షన్నగ్వయంతే వనినోన శాఖాః, (పంచపల్లవాన్నిక్షిప్య,) *సహిరత్నాని దాశుషేసువాతిసవితాభగః, తంభాగంచిత్రమీమహే, (రత్నానినిక్షిప్య,) * తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి, ధియోయోనఃప్రచోదయాత్, (ఇతి గోమూత్రం,) గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాంకరీషిణీం, ఈశ్వరీంసర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియం,(ఇతిగోమయం.)*ఆప్యాయస్వసమేతుతే విశ్వతస్సోమవృష్ణ్యం, భవావాజస్యసంగథే, (ఇతిక్షీరం,)*దధిక్రావ్ణోఅకారిషంజిష్ణో రశ్వస్యవాజినః,సురభినోముఖాకరత్ప్రణఆయూంషితారిషత్,(ఇతిదధి,)*ఘృతంమిమిక్షేఘృతమస్యయోనిర్ఘృతే శ్రితోఘృతమ్వస్యధామ, అనుష్వధమావహమాదయస్వ స్వాహా కృతం వృషభవక్షిహవ్యం,(ఇతిఘృతం) దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవే, ఆశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యా మాదదే,(ఇతికుశోదకం,)*కాండాత్కాండాత్ప్రరోహంతీపరుషఃపరుషఃపరి,ఏవానోదూర్వేప్రతనుసహా

స్రేణశ తేనచ, ఆయనేతేపరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః, హ్ర దాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్య గృహాఇమే,(ఇతిదూర్వాః,)*పునంతుమా దేవజనాః పునంతువసవోధియా, విశ్వేదేవాఃపునీతమా జాతవేదః పునీ హిమా (ఇతిశతగ్రంథయః,) యాఃఫలినీర్యా అఫలాఅపుష్పాయాశ్చపు ష్పిణీః, బృహస్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచంత్వంహసః, (ఇతిఫలాని,) శన్నో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే, శంయోరభిస్రవంతునః (ఇతి శమీపత్రాణి,) * యువంవస్త్రాణిపీవసావసాథే యువోరచ్ఛిద్రాగ్మంత వోహసర్గాః, అవాతిరతమనృతానివిశ్వ బ్రుతేనమిత్రావరుణాసచేథే. (ఇతి వస్త్రాణినిష్పీడ్య, పరితోవస్త్రయుగ్మేన సంవేష్ట్య, ఆపోహిష్ఠేతి బ్రుచాంత్రయేణకలశేషూదకంపూరయిత్వా, తతః ప్రతిమాశుద్ధింకు ర్యాత్, అగ్నిస్నష్టిమితిసూక్తేన ప్రతిమా అభిషిచ్య,) *అగ్నిస్నష్టింవా జం భరందదాత్వగ్నిర్వీరంశ్రుత్యంకర్మనిష్టాం, ఆగ్నిరోదస్వీవిచరత్సమంజ న్నగ్ని ర్నారీంవీరకుక్షింపురంధిం, అగ్నేరప్నసస్నమిదస్తుభద్రాగ్ని ర్మహీరోదసీ ఆవివేశ,అగ్నిరేకంచోదయత్సమత్స్వగ్ని ర్వృత్రాణిదయ తేపురూణి, అగ్నిర్హత్వంజరత్తఃకర్ణనూవాగ్ని రదోభ్యనిరదహజ్జరూథం, అగ్నిరత్రింఘుర్మఉరుష్యదంతరగ్ని ర్నమేథంప్రజయాసృజత్సం, అగ్ని ర్ధ్రాద్రవిణంవీరవేశా అగ్నిర్బుషిమంయస్నహస్రాసనోతి. ఆగ్నిర్ధివిహ వ్యమాతతానాగ్నేర్ధామాని విభృతాపురుత్రా, అగ్నిమ్ముక్థైరుషదోవిహ్వయంతేగ్నిం నరోయానునిబాధితాసః, అగ్నింవయోఅంతరిక్షేపతంతోగ్ని స్నహస్రాపరియాత్యగోనాం, అగ్నింవిశఈళతేమానుషీ ణాం అగ్నింమనుష్టోనహుషోవిజాతాః, అగ్నిర్ధాంధరీంపథ్యామృతస్యా

గ్నేర్దగ్ధ్వాతిర్ఘృతఆనిషత్త, అగ్నయేబ్రహ్మబుభవస్తతక్షుర్గ్నిం మహా మవోచామాసువృక్తిం,అగ్నేప్రావజరితారంయవిష్ఠాగ్నే మహిద్రవిణ మాయజస్వ (ఆప్యాయస్వేతి పంచామృతమంత్రైరభిషిచ్య, తతఃప్రతి మాప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్)

అస్య శ్రీ...ప్రతిమాప్రాణప్రతిష్ఠామహామంత్రస్య, బ్రహ్మావిష్ణు మహేశ్వరా ఋషయః, ఋగ్యజుస్సామాథర్వణానిచందాంసి, ప్రాణ శక్తిఃపరాదేవతా, హ్రాంబీజం, హ్రీంశక్తిః, హ్రూంకీలకం, అముకప్రతి మాప్రాణప్రతిష్ఠాత్థేజపే వినియోగః, హ్రాంఅంగుష్ఠాభ్యాంనమః, హ్రీం తర్జనీభ్యాంనమః హ్రూంమధ్యమాభ్యాంనమః, హ్రైంఅనామికాభ్యాం నమః, హ్రౌంకనిష్ఠికాభ్యాంనమః, హ్రాఃకరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః, హ్రాంహృదయాయనమః, హ్రీంశిరసేస్వాహా, హ్రూంశిఖాయైవషట్, హ్రైంకవచాయహుం, హ్రౌంనేత్రత్రయాయవౌషట్, హ్రాఃఅస్త్రాయ ఫట్. భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధఃథ్యానం రక్తాంభోధిస్థపోతోల్లసద రుణసరోజాధిరూఢాకరాబ్జైఃపాశంకోదండమిక్షూద్భవ గుణమణిమప్యం కుశంపంచబాణాన్, బిభ్రాణాసృక్కపాలం త్రిణయనవిలసత్పీనవక్షోరు హాఢ్యా దేవీబాలార్కవర్ణాభవతు సుఖకరీప్రాణశక్తిఃపరానః, ఆంహ్రీం క్రోంయరలవశషసహా ఓం హంసస్సోహం హంసః, అముకప్రతిమాస త్వేంద్రియాణి వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణాఇహైవాగత్య సుఖం చిరంతిష్ఠంతుస్వాహా * అసునీతేపునరస్మాసుచక్షుఃపునఃప్రాణమిహనో ధేహిభోగం, జ్యోక్పశ్యేమసూర్యముచ్చరంత మనుమతేమృళయానస్స్వస్తి స్వామింత్సర్వజగన్నాథ యావత్పూజావసానకం, తావత్త్వం ప్రీతిభావేన బింబేఽస్మింత్సన్నిధింకురు,స్థిరోభవ, వరదోభవ,సుప్రసన్నోభవ, సుముఖోభవ, స్థిరాసనంకురు, ఇతితత్తన్మూర్తాధిదేవతా దిక్పా లాదీనా వాహ్యపూజాశోపచారాన్కుర్యాత్, తతఃకుండేఅగ్నింప్రతిష్ఠా ప్య స్వగృహ్యోక్తవిధానేన నవగ్రహహోమపురస్సరంనక్షత్రాధిదేవ

తాయై సమిచ్చర్వాజ్యవ్యాహృతిభిస్తిలవ్రీహిహుత్వాస్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాప్య, ఆవాహితదేవతాభ్యో ధూపదీపాదీం స్తమర్ప్య,ఆచార్యబ్రహ్మఋత్విజస్స్వస్వకలశానాదాయ, సముద్రజ్యేష్ఠాఇతిచతుర్భిః ఆపోహిష్ఠామయోభువఇతి తిసృభిరిమాఆపశ్శివతమాఇత్యేతైర్మంత్రైర్దంపతీ కలశోదకైరభిషించేయుఃయజమానో బ్రహ్మాదిఋత్విగ్భ్యఃకలశవస్త్రప్రతిమాఃదక్షిణాసహితందద్యాత్.గోదానాదిదశదానాని కుర్యాత్, ఫలంప్రతిగృహ్ణీయాత్, పురంధ్ర్యోస్యనీరాజనాది మంగళగీతిః కుర్యుఃయజమానోదీనాంధకృపణజనాంస్తర్ప్య, శతం పంచశతంవా బ్రాహ్మణాన్భోజయేదిత్యాహ భగవాన్బోధాయనః.

ఇతి బోధాయనోక్తా శాంతిః.

అథ శాన్త్యభిషేకసూక్తాని.

*ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన మహేరణాయచక్షసే, యోవశ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః ఉశతీరివమాతరః; తస్మాఅరంగమామవోయస్యక్షయాయజిన్వథ ఆపోజనయథాచనః, శంనోదేవీరభిష్టయఆపోభవంతుపీతయే, శంయోరభిస్రవంతునః, ఈశానావార్యాణాం క్షయంతీశ్చర్షణీనాం, అపోయాచామిభేషజం,అప్సుమేసోమోఅబ్రవీదంతర్విశ్వానిభేషజా, అగ్నించవిశ్వశంభువం, ఆపఃపృణీతభేషజం వరూథంతన్వేమమ, జ్యోక్చసూర్యందృశే, ఇదమాపఃప్రవహతయత్కించ దురితంమయి, యద్వాహమభిదుద్రోహయద్వాశేపఉతానృతం. ఆపోఽద్యాన్వచారిషం రసేనసమగస్మహి, పయస్వానగ్న ఆగహి తంమాసంసృజవర్చసా.—ఇమంమేవరుణ శ్రుధీ

హవమద్యాచమృళయ, త్వామవస్యురాచకే. తత్త్వాయామిబ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశాస్తేయజమానోహవిర్భిః, అహేళమానోవరుణో హబోధ్యురుశంసమానఆయుః ప్రమోషీః

యదంతియచ్చదూరకే భయంవిందతిమామిహ, పవమానవితజ్జహి, పవమానసోనేఽఅద్యనఃపవిత్రేణవిచర్షణిః, యఃపోతాసపునాతునః, యత్తేపవిత్రమర్చిష్యగ్నే వితతమంతరా, బ్రహ్మతేనపునీహినః, యత్తేపవిత్రమర్చ్చవదగ్నే తేనపునీహినః బ్రహ్మస్తవైఃపునీహినః, ఉభాభ్యాందేవసవితఃపవిత్రేణసవేనచ, మాంపునీహివిశ్వతః —సురాస్త్వమభిషించంతు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః,వాసుదేవోజగన్నాథ స్తదాసంకర్షణోవిభుః, ప్రద్యుమ్నశ్చానిరుద్ధశ్చ భవంతువిజయాయతే, ఆఖండలోగ్నిర్భగవా న్యమోవైనిరృతిస్తథా, వరుణఃపవనశ్చైవధనదోరుద్రఏవచ, బ్రహ్మణాసహితాశేషదిక్పాలాఃపాంతుతేసదా, కీర్తిర్లక్ష్మీర్ధృతిర్మేధాపుష్టిశ్శ్రద్ధాక్రియామతిః, బుద్ధిర్లజ్జావపుఃకాంతి స్తుష్టిఃపుష్టిస్తథాక్షమాతిశ్చమాతరః, ఏతాస్త్వామభిషించంతు ధర్మపత్న్యస్సమాగతాః, ఆదిత్యశ్చంద్రమాభౌమ బుధజీవసితార్కజాః, గ్రహాస్త్వామభిషించంతు రాహుకేతుశ్చసర్వదా, దేవదానవగంధర్వా యక్షరాక్షసపన్నగాః, ఋషయోమునయోగావో దేవమాతరఏవచ, దేవపత్న్యోద్రుమానాగా దైత్యాశ్చాప్సరసోగణాః అస్త్రాణిసర్వశస్త్రాణి రాజానోవాహనానిచ, ఔషధానిచరత్నాని కాలస్యావయవాశ్చయే, నద్యశ్చనగరాశ్శైలాస్తీర్థాని జలదానదాః ఆయాంతుయజమానస్య దురితక్షయకారకాః. ఏతాస్త్వామభిషించంతు ధర్మకామార్థసిద్ధయే —ఇమాఆపశ్శి

వతమా ఇమాస్సరస్వస్యభేషజీః, ఇమా వాప్రస్న్యవర్ధనీరిమా వాప్రభృత్తోమృతాః,యాభిరింద్రిమభ్యషించత్ప్రిజాపతిస్సోమంరాజానంవరుణం యమంమనుం, తాభిరద్భిరభిషించామిత్వమహం రాజ్ఞాంత్వమధిరాజో భవేహ, మహాంతంత్వామహీనాం సమ్రాజంచర్షణీనాం, దేవీజనిత్ర్యజీజనద్భద్రా జనిత్ర్యజీజనత్ — దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నే స్తేజసా సూర్యస్య వర్చసేంద్రస్యేంద్రియేణాభిషించామి

ఇతి శాన్త్యభిషేకసూక్తాని.

అథ (యాజుషీ) నక్షత్రపీఠికా.

హరిః ఓమ్ *అగ్నిర్మూర్ధాదివఃకృత్తికాః, నక్షత్రందేవమింద్రియం, ఇదమాసాంవిచక్షణం, హవిరాసంజుహోతన, యస్యభాంతిరుష్మ ణోయస్యకేతవః, యస్యేమావిశ్వా భువనానిసర్వా, సకృత్తికారభిరభిస్తవసానః, అగ్నిర్నో దేవ స్సువితేదధాతు కృత్తికానక్షత్రదేవతా మగ్నిమావాహయామి.

రోహిణీ. * ప్రిజాపతేరోహిణీవేత్తుపత్నీ, విశ్వరూపాబృహతీ చిత్రభానుః,సానోయజ్ఞస్య సువితేదధాతు, యథాజీవేమశరదస్సవీరాః, రోహిణీదేవ్యుదగాత్పురస్తాత్, విశ్వారూపాణిప్రతిమోదమానా, ప్రిజాపతిగ్ంహవిషావర్ధయంతీ, ప్రియాదేవానా ముపయాతుయజ్ఞం రోహిణీనక్షత్రదేవతాం ప్రజాపతిమావాహయామి.

మృగశీర్షః. * సోమోరాజామృగశీర్షేణఆగన్, శివంనక్షత్రంప్రిియమస్యధామ, ఆప్యాయమానో బహుధాజనేషు, రేతఃప్రిజాంయజ

మానే దధాతు యత్తేనక్షత్రం మృగశీర్షమస్తి, ప్రియగ్ం రాజన్ప్రియ తమంప్రియాణాం, తస్మైతేసోమ హవిషావిధేమ, శంనఏధిద్విపదే శంచతుష్పదే. మృగశీర్షానక్షత్ర దేవతాం సోమమావాహయామి.

ఆర్ద్రా *ఆర్ద్రయారుద్రః ప్రథమానఏతి, శ్రేష్ఠోదేవానాం పతి రశ్వినయానాం, నక్షత్రమస్యహవిషావిధేమ, మానఃప్రజాగ్ం రిరిషన్తో తవీరాజ, హేతీరుద్రస్య పరిణోవృణక్తు, ఆర్ద్రానక్షత్రంజుషతాగ్ం హవిర్నఃప్రముంచమానౌదురితానివిశ్వా, అపాఘశగ్ంసస్నుదతామరాతిం ఆర్ద్రానక్షత్ర దేవతాం రుద్రమావాహయామి

పునర్వసూ *పునర్నోదేవ్యదితి స్పృణోతు, పునర్వసూనఃపున రేతాంయజ్ఞం, పునర్నోదేవా ఋభియంతుసర్వా, పునఃపునర్యోహవిషా యజామః, ఏవాసదేవ్యదితిరనర్వా, విశ్వస్యభర్త్రీజగతఃప్రతిష్ఠా, పునర్వ సూహవిషావర్ధయంతీ,ప్రియందేవానామప్యేతుపాథఃపునర్వసునక్షత్ర దేవతా మదితి మావాహయామి.

పుష్యః. *బృహస్పతేః ప్రథమంజాయమానః, తిష్యన్నక్షత్రమభి సంబభూవ,శ్రేష్ఠోదేవానాం పృతనాసుజిష్ణుః, ద్విశోనుసర్వాఅభయన్నో అస్తు, తిష్యఃపురస్తాదుతమధ్యతోనః, బృహస్పతిర్నఃపరిపాతుపశ్చాత్, బాధేతాంద్వేషో అభయంకృణుతాం, సువీర్యస్యపతయస్యామ. పుష్యనక్షత్ర దేవతాం బృహస్పతి మావాహయామి

ఆశ్లేషా. ఇదగ్ంసర్పేభ్యోహవిరస్తుజుష్టం, ఆశ్లేషాయేషామనుయంతిచేతః, యేఅంతరిక్షం పృథివీంక్షియంతి, తేనస్సర్పాస్తోహవ

మాగమిష్టాః, యేరోచనేసూర్య స్యాపిస్తర్వాః, యేదివందేవీ మనుస్తం చరంతి, యేషామాశ్రేషా అనుయంత్రికామం, తేభ్యస్తన్వేభ్యో మధు మజ్జుహోమి. ఆశ్రేషానక్షత్ర దేవతాం సర్పమావాహయామి.

మఖా *ఉపహూతాఃపితరో యేమఘాసు, మనోజవసస్సుక్ష్మతస్సు కృత్యాః, తేనోనక్షత్రేహ్యనమాగమిష్టాః, స్వధాభిర్యజ్ఞం ప్రయతంజుషంతాం, యేఅగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః, యేఽముల్లోకం పితరఃక్షియంతి, యాగ్శ్చవిద్మయాగ్ం ఉచనప్రవిద్మ, మఘాసుయజ్ఞగ్ం సుకృతంజుషంతాం మఖానక్షత్ర దేవతాః పిత్యా నావాహయామి.

పూర్వఫల్గునీ (పుబ్బ) గవాపతిఃఫల్గునీనామసిత్వం, తదర్యమన్వరుణమిత్ర్యిచారు, తంత్వావయగ్ సవితారగ్ంసనినాం, జీవాజీవంత్తము పసంవిశేమ, యేనేమావిశ్వాభువనానిసంజితా, యస్యదేవాఅనుస్తంయంత్రిచేతః, అర్యమారాజాజర్తస్తువిష్మా, ఫల్గునీనామృషభోరోరవీతి. పూర్వఫల్గునీదేవతాం సూర్యమావాహయామి.

ఉత్తరఫల్గునీ. *శ్రేష్ఠోదేవానాంభగవోభగాసి, తత్త్వావిద్మఃఫల్గునీస్తస్య విత్తాత్, అస్మభ్యంక్షత్రమ జరగ్ంసువీర్యం గోమదశ్వవదుపసన్ను దేహ, భగోహదాతా భగఇత్ప్రిదాతా, భగోదేవీఃఫల్గునీరావివేశ, భగస్యేత్తం ప్రస్తవంగమేమ, యత్రదేవైస్సధమా దమ్మదేమ. ఉత్తరఫల్గునీనక్షత్ర దేవతాం భగమావాహయామి.

హస్తః.*ఆయాతుదేవస్సవితోపయాతు, హిరణ్యయేనసువృత్తారథేన, వహన్హస్తగ్ం సుభగం విదన్మనాపసం, ప్రియచ్ఛంతంపురుధిం

పుణ్యమచ్ఛ, హస్తఃప్రయచ్ఛత్వ మృతత్వమసీయః, దక్షిణేనప్రతిగృభ్ణీమ
వనత్, ధాతారమద్యసవితారమిదేయ, యోన్నోహస్తాయప్రసువాతియజ్ఞం,
హస్తానక్షత్రదేవతాం అర్వ్యమ్ణమావాహయామి.

చిత్రా. * త్వష్టానక్షత్రమభ్యేతిచిత్రాం, సుభగ్ంససంయువతిగ్ం
రోచమానాం, నివేశయన్నమృతాన్మర్త్యాగ్శ్చ, రూపాణిపిగ్ంశన్భు
వనానివిశ్వా, తన్నస్త్వష్టాతదుచిత్రావిచష్టాం, తన్నక్షత్రంభూరిదా
అస్తుమహ్యం, తన్నఃప్రజాంవీరవతీగ్ంసనోతు, గోభిర్నోఅశ్వైస్సమన
క్తుయజ్ఞం చిత్రానక్షత్రదేవతాం త్వష్టారమావాహయామి.

స్వాతీ *వాయుర్నక్షత్రమభ్యేతినిష్ట్యాం,తిగ్మశ్ృంగోవృషభోరో
రువాణః, సమ్మారయన్భువనామాతరిశ్వా, అపద్వేషాగ్ంసిసుదత్తామ
రాతీః, తన్నోవాయుస్తదునిష్ట్యాశ్ృణోతు, తన్నక్షత్రంభూరిదా అస్తు
మహ్యం, తన్నోదేవాసో అనుజానంతుకామం యథాతరేమదురితాని
విశ్వా స్వాతినక్షత్రదేవతాం వాయుమావాహయామి

విశాఖా. * ధూరమస్మచ్ఛత్రవోయంతుభీతాః, తదింద్రాగ్నీకృ
ణుతాంతద్విశాఖే, తన్నోదేవా అనుమదంతుయజ్ఞం, ప్రశ్రాత్పురస్తా
దభయంనోఅస్తు, నక్షత్రాణామధిక్షత్తి విశాఖే, శ్రేష్ఠానింద్రాగ్నిభువన
స్యగోపా, విషూచశ్శత్రూ నపబాధమానౌ, అప్రతిధృష్ణు దత్తామరా
తిం విశాఖానక్షత్రదేవతే ఇంద్రాగ్నీ ఆవాహయామి.

అనూరాధా. *బుధ్యాస్మహావ్యర్మసోపసద్య, మిత్రందేవం
మిత్రధేయన్నోఅస్తు, అనూరాధాన్హవిషావర్ధయంతఃశతంజీవేమశరద

T.1673

స్సవీరాః, చిత్రంనక్షత్రమురగా త్పురస్తాత్, అనూరాధాస ఇతియద్వ దంతి, తన్మిత్రవతి పథిభిర్దేవయానైః, హిరణ్యయై ర్వితతైరంతరిక్షే. అనూరాధానక్షత్ర దేవతాం మిత్రమావాహయామి

జ్యేష్ఠా.*ఇంద్రోజ్యేష్ఠామనునక్షత్రమేతి, యస్మిన్వృత్రంవృత్ర తూర్యేత్తారం, తస్మిన్వయమృత్తందుహానాః, ఊధంత రేమదురిత్తిం దురిష్టిం, పురంధరాయ వృషభాయధృష్ణవే, అషాఢాయ సహమానా యమిహువే, ఇంద్రాయజ్యేష్ఠా మధుమద్దుహానా, ఉరుంకృణోత్తుయ జమానాయలోకం జ్యేష్ఠానక్షత్ర దేవతా మింద్రమావాహయామి.

మూలా. మూలంప్రజాంపీరవతీంవిదేయ, పరాచ్యేత్తునిర్బుతిఃపరాచా, గోభిర్నక్షత్రం ప్రశుభిస్సమక్తం, అహార్భగాద్యజమానాయమహ్యం, అహారోహిద్యసువితేదధాతు, మూలంనక్షత్ర మితియద్వదంతి, పరాచీంవాచా నిర్బుతింనుదామి, శివంప్రజాయై శివమస్తు మహ్యం మూలానక్షత్ర దేవతాం అసురమావాహయామి

పూషా.*యాఓషధ్యాఆపః పయసాసంబభూవుః, యాఅంతరిక్ష ఉతపార్థివీర్యాః, యాసామషాఢా అనుయంతికామం, తానఆప శ్శగ్ స్యోనాభవంతు, యాశ్చకూప్యా యాశ్చనాద్యాస్సముద్రియాః, యాశ్చవైశంతీరుతప్రాస్వచీర్యాః, యాసామషాఢామధు భక్షయంతి, తాన ఆపశ్శగ్ స్యోనాభవంతు పూర్వాషాఢానక్షత్ర దేవతాః అప ఆవాహయామి

ఉత్తరాషాఢా. * తన్నోవిశ్వేఉపశృణ్వంతు దేవాః, తదషాఢా

అభిసంయతుం యజ్ఞం, తన్నక్షత్రం ప్రథతాంపశుభ్యః, కృషిర్వృష్టి ర్యజమానాయ కల్పతాం, శుభ్రాఃకన్యాయువతయస్సుపేశసః, కర్మ్మ కృతస్సుకృతో వీర్యావతీః, విశ్వాదేవాఽహవిషావర్ధయంతీః, అష్టాఢాః కామముపయాంతు యజ్ఞం. ఉత్తరాషాఢా నక్షత్రదేవతావిశ్వాఽ దేవానావాహయామి.

శ్రవణః. *శృణ్వంతి శ్లోకామమృతస్య గోపాం, పుష్టామస్యా ఉపశృణోమివాచం, మహీందేవీం విష్ణుపత్నిమజూర్యాం, ప్రతీచీమే నాగ్ంహవిషాయ జామః, త్రేధావిష్ణురురుగా యోవిచక్రమే, మహీం దివం పృథివీమంతరిక్షం, తచ్ఛ్రోణైతి శ్రవణచ్ఛమానా, పుణ్యగ్ శ్లోకయజమానాయ కృణ్వతీ శ్రవణనక్షత్రదేవతాం విష్ణుమావాహయామి

ధనిష్ఠా. * అష్టాదేవావసవస్సోమ్యాసః, చతస్రోదేవీర్జరాశ్రవిష్ఠాః, తేయజ్ఞంపాంతురజసః పరస్తాత్, స్వంవత్సరీణమమృతగ్ స్వస్తి, యజ్ఞన్నః పాంతువసవః పురస్తాత్, దక్షిణతో భియంతుశ్రవిష్ఠాః, పుణ్యంనక్షత్రమభిసంవిశామ, మాన్తోఅరాతిరఘుశగ్ంసాగన్. ధనిష్ఠానక్షత్రదేవతావసూనావాహయామి

శతతారా. *క్షత్రస్యరాజావరుణోధిరాజః, నక్షత్రాణాగ్ంశతభిషగ్వసిష్ఠః, తాదేవేభ్యః కృణుతోదీర్ఘమాయుః, శతగ్ం సహస్రాభేషజానిధత్తః, యజ్ఞన్నోరాజావరుణ ఉపయాతు, తన్నోవిశ్వేఅభిసంయంతుదేవాః, తన్నోనక్షత్రగ్ం శతభిషగ్భిషాణం, దీర్ఘమాయుఃప్రతిరద్భేషజాని శతభిషజ్నక్షత్ర దేవతాం వరుణ మావాహయామి.

పూర్వాభాద్రా. *అజఏకపాదుదగాత్పురస్తాత్, విశ్వాభూతాని ప్రత్యఙ్మోదమానః, తస్య దేవాఃప్రసవంయంతిసర్వే,ప్రోష్ఠపదాసో అమృతస్యగోపాః, విభ్రాజమాన స్సమిథానఉగ్రః, అంతరిక్ష మరుహ దగ్రం డ్యాం, తగ్ంసూర్యం దేవ మజమేకపాదం, ప్రోష్ఠపదాసో అనుయంతి సర్వే. పూర్వాభాద్రనక్షత్ర దేవతా మజైకపాదమావాహయామి

ఉత్తరాభాద్ర * అహిర్బుధ్నియః ప్రథమానఏతి, శ్రేష్ఠోదేవానామృతమానుషాణాం, తంబ్రహ్మణాస్సోమపాస్సోమ్యాసః, ప్రోష్ఠపదాసో అభిరక్షంతిసర్వే, చత్వారఏకమభికర్మ దేవాః, ప్రోష్ఠపదాఫళితియాన్వదంతి, తేబుధ్నియంపరిషద్వగ్ స్తువంతః అహిగ్ంరక్షంతినమసోపసద్య. ఉత్తరాభాద్ర దేవతా మహిర్బుధ్నియమావాహయామి

రేవతీ.*పూషా రేవత్య న్వేతిపంథాం,పుష్టిపతీపశూపావాజబస్త్యా ఇమానిహవ్య వ్యాప్రయతాజుషాణా. స్యూగైర్నోయానై రుపయాతాం యజ్ఞం, ప్రుదాప్రపూర్ణరక్షతు రేవతీనః, గావోన్నోఅశ్వాగ్ం అన్వేతు పూషా, అన్నగ్ంరక్షంతౌ బహుథావిరూపం,వాజగ్ంసమత్సాం యజమానాయయజ్ఞం. రేవతీనక్షత్ర దేవతాం పూషణమావాహయామి

అశ్విని. *తద్దశ్వినావశ్వ యుజోపయాతాం, శుభంగమిష్టౌసు యమేభిరశ్వైఃస్వంనక్షత్రగ్ంహవిషాయజంతౌ, మథ్వాసంపృక్తాయ జుష్టాసమక్తా, యాదేవానాంభిషజౌ హవ్యవాహా, విశ్వస్యదూతావమృతస్యగోపా, తౌనక్షత్రంజుజుషాణోపయాతాం,నమోశ్విభ్యాంకృణుమోశ్వయుగ్భ్యాం. అశ్వినీనక్షత్ర దేవతే అశ్వినావావాహయామి.

భరణీ.*అపాపాస్మానం భరణీర్భరంతు, తద్యమోరాజాభగవాగ్

విచ్ఛ్టాం, లోకస్యరాజామహతోమహ్ఞిహి, సుగన్నఃపంథామభయం కృణోతు, యస్మిన్నక్షత్రేయమఏతిరాజా, యస్మిన్నేనమభ్యషించంత దేవాఃు, తదస్యచిత్రగ్ంహవిషాయజామ, అపప్రాప్తానం భరణీర్భరంతు. భరణీనక్షత్ర దేవతాం యమమావాహయామి.

ఇతి నక్షత్రపీఠికా.

అథ ఉపహోమాఃు.

కృత్తిక. అగ్నయేస్వాహా, కృత్తికాభ్యస్స్వాహా, అంబాయై స్వాహా, దులాయైస్వాహా. నిచత్తై్యస్వాహా, అభ్రయంత్తై్యస్వాహా, మేఘయంత్తై్యస్వాహా, వర్షయంత్తై్యస్వాహా, చుపుణీకాయైస్వాహా రోహిణి. ప్రజాపతయేస్వాహా,రోహిణ్యైస్వాహా, రోచమానాయైస్వాహా, ప్రజాభ్యఃస్వాహా. మృగశిర సోమాయస్వాహా, మృగశీర్షాయస్వాహా, ఇన్వకాభ్యస్స్వాహా, ఓషధీభ్యస్స్వాహా, రాజ్యాయస్వాహా, అభిజిత్తై్య స్వాహా ఆర్ద్రా రుద్రాయైస్వాహా, ఆర్ద్రాయైస్వాహా, పిన్వమానాయై స్వాహా, పశుభ్యస్స్వాహా పునర్వ. అదిత్తై్యస్వాహా, పునర్వసుభ్యాగ్ స్వాహా, భూత్తై్యస్వాహా, ప్రజాత్తై్యస్వాహా పుష్య బృహస్పతయే స్వాహా, తిష్యాయస్వాహా, బ్రహ్మవర్చసాయస్వాహా ఆశ్రే. సర్పేభ్య స్స్వాహా, ఆశ్రేషాభ్యస్స్వాహా,దందశూకేభ్యస్స్వాహా. మఖ పితృభ్య స్స్వాహా, మఖాభ్యస్స్వాహా, నఖాభ్యస్స్వాహా, గదాభ్యస్స్వాహా, అరుంధతీభ్యస్స్వాహా పుబ్బ అర్యమ్ణేస్వాహా, ఫల్గునీభ్యాగ్ స్వాహా, పశుభ్యస్స్వాహా ఉత్త. భగాయస్వాహా, ఫల్గునీభ్యాగ్ స్వాహా, శ్రైష్ఠ్యాయస్వాహా హస్త సవిత్రేస్వాహా, హస్తాయస్వాహా, దదతేస్వాహా, పృణతేస్వాహా, ప్రయచ్ఛతేస్వాహా, ప్రతిగృభ్ణతేస్వాహా. చిత్త. త్వష్ట్రే స్వాహా, చిత్రాయైస్వాహా, చైత్రాయస్వాహా, ప్రజాయైస్వాహా. స్వాతి వాయవేస్వాహా, నిష్ట్యాయైస్వాహా, కామచారాయస్వాహా, అభిజిత్తై్య స్వాహా. విశా. ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహా, విశాఖాభ్యాగ్ స్వాహా, శ్రైష్ఠ్యాయస్వాహా, అభిజిత్తై్యస్వాహా. అనూ. మిత్రాయస్వాహా, అనూ

రాధేభ్యస్స్వాహా, మిత్రదేయాయస్వాహా, అభిజిత్యైస్వాహా. జ్యేష్ఠ. ఇంద్రాయస్వాహా, జ్యేష్ఠాయైస్వాహా, జ్యైష్ఠ్యాయస్వాహా, అభిజిత్యై స్వాహా. మూల. ప్రజాపతయేస్వాహా, మూలాయస్వాహా, ప్రజాయై స్వాహా. పూషా. అద్భ్యస్స్వాహా. ఆషాఢాభ్యస్స్వాహా, సముద్రాయ స్వాహా, కామాయస్వాహా, అభిజిత్యైస్వాహా, విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్స్వాహా, అషాఢాభ్యస్స్వాహా, అనపజయ్యాయస్వాహా, జిత్యై స్వాహా. ఉషా. బ్రహ్మణేస్వాహా, అభిజితేస్వాహా. బ్రహ్మలోకాయ స్వాహా, అభిజిత్యైస్వాహా. శ్రవణ. విష్ణవేస్వాహా, శ్రోణాయైస్వాహా, శ్లోకాయస్వాహా, శ్రుతాయస్స్వాహా. ధనిష్ఠ. వసుభ్యస్స్వాహా, శ్రవి ష్ఠాభ్యస్స్వాహా, అగ్రాయస్వాహా, పరీత్యైస్వాహా. శత వరుణాయ స్వాహా, శతభిషజేస్వాహా, భేషజేభ్యస్స్వాహా. పూభా. అజాయైకపదే స్వాహా, ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా, తేజసేస్వాహా, బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహా. ఉభా అహయేబుధ్న్యాయస్వాహా, ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా. ప్రతిష్ఠాయైస్వాహా. రేవతి. పూష్ణేస్వాహా, రేవత్యైస్వాహా, పశుభ్య స్స్వాహా, అశ్వి. అశ్విభ్యాగ్ స్వాహా,అశ్వయుగ్భ్యగ్ స్వాహా. శ్రోత్రా యస్వాహా, శ్రుత్యైస్వాహా భరణీ. యమాయస్వాహా, అపభరణీభ్య స్స్వాహా, రాజ్యాయస్వాహా, అభిజిత్యైస్వాహా.

ఇతి ఉపహోమాః.

అథ పునస్స్నానమ్.

(ఆచమ్య,ప్రాణానాయమ్య,) ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాంశుభ తిథౌ అస్మాకంసకుటుంబానాం క్షేమ...వృద్ధ్యర్థం అస్యాః మమధర్మప త్న్యాః అద్యరాత్రౌ గర్భాధానసిద్ధ్యర్థం ప్రథమా ర్తవహోమాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః, తల్లగ్నా వేక్షయా ఆదిత్యాదీనాంనవానాం గ్రహాణా మానుకూల్యసిద్ధ్యర్థం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః, విచ్ఛిన్న

స్యోపాసనాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః, తదాదౌశు
ద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థం అభ్యుదయార్థంచ మహాజనై స్సహాస్మిన్
పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే, (పుణ్యాహంవాచయిత్వా, నాందీముఖంకు
ర్యాత్, గ్రహాయజ్ఞం సమాపయేత్.)

ఏవంగుణ...తిథావిచ్ఛిన్నస్యోపాసనాగ్నేః పునస్సంధానహో
మాఖ్యంకర్మకరిష్యే,(స్థండిలోల్లేఖనాదిమూర్తిధ్యానాంతం కుర్యాత్,)
ఏవంగుణ...తిథౌ పునస్సంధానహోమాంగ మన్వాధానంకరిష్యే. అస్మి
న్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదసమిద్ధేన, ప్రజాపతించాఘారదేవతే
ఆజ్యేనాగ్నీషోమాచక్షుషీ ఆజ్యేన, త్రివారమగ్నిం పవమానంత్వమర్య
మాప్రజాపతించ ప్రధానదేవతాఆజ్యేన, అర్యమణంవరుణం పూషణం
ప్రజాపతించ ప్రధానదేవతాలాజద్రవ్యేణ, సూర్యసావిత్రించతుర్ధార
మాజ్యేన, సమంజంత్వితిహృదయాంజనేన, ఆజ్యశేషేణ స్విష్టకృతమిష్ట్వా
సన్నహనేనరుద్రం...సబ్యోయ ఇత్యేభూర్భువస్సువర్ధాస్వాహా,(ఏకైకశో
గ్నావాదధ్యాత్,) ప్రజాపతయఇదం,(సోదకేనేత్యాది...ప్రాక్సంస్థంప్ర
యున క్తి, ప్రోక్షణపాత్రస్రువౌ, చమసాజ్యపాత్రే ఇత్థాబర్హిషీచేతి,
లాజపూర్ణాపసాదనం,ప్రోక్షణపాత్రముద్ధృత్య...తాభిరద్భిఃత్రిఃప్రోక్షే
త్.అథచమసంప్రత్యగగ్నేర్నిధాయ...బ్రహ్మాణంవృణుయాత్, అస్మిన్
పునస్సంధానహోమకర్మణి బ్రహ్మాణంత్వాంవృణీమహే, వృతోస్మి...
దర్భైభ్యః ప్రచ్ఛాదయేత్, తేపవిత్రేలాజపాత్రేనిధాయ లాజాగాయ
త్ర్యాప్రోక్ష్య, తేపవిత్రేఆజ్యపాత్రే నిధాయ...లాజైస్సహ...ప్రహృ
త్య, అగ్నేఃపశ్చాదుదగగ్రాం బర్హిస్సన్నహనీమాస్తీర్య...అగ్నౌప్ర
హృత్య, లాజానభిఘార్య, అగ్న్యాజ్యయోర్ధ్యేనీత్వాఽఽజ్యాద్ధుతీన
తోబర్హిష్యాసాద్యప్రత్యభిఘార్య,)విశ్వానినఇత్యనయోఃస్విష్టి,(ఇత్థ
రజ్జుంచమసేనిధాయేత్యాది చక్షుషీహుత్వా,) అగ్న ఆయూంషిపవసఇతి
త్రయాణాంమంత్రాణాం, శతంవైఘనసాఋషయః, అగ్నిఃపవమానో
దేవతా గాయత్రీఛందః పునస్సంధాన ప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః,

*అగ్న ఆయూంషిపవస ఆసువోర్జమిషంచనః, ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాం స్వాహా. అగ్న యేపవమానాయేదం*అగ్నిఋషిఃపవమాన్తఃపాంచజన్యఃపురోహితఃతమీమహేమహాగయంస్వాహా. అగ్న యేపవమానాయేదం అగ్నేపవస్వస్వపా అస్మేవర్చస్సువీర్యం,దధద్రయింమయిపోషంస్వాహా. అగ్న యేపవమానాయేదం,త్వమర్యమాపశుస్రుతోగ్నిర్యయాసుష్టుప్,పునస్సంధానప్రధానాజ్యహోమేవినియోగః,*త్వమర్యమాభవసియత్కనీనాం నామస్వధావస్గుహ్యంబిభర్షి, అంజంతిమిత్రం సుధితన్నగోభిర్యద్దంపతీ సమనసాకృణోషిస్వాహా, అర్యమ్ణేఅగ్నయఇదం, ప్రజాపతేహిరణ్యగర్భఃప్రజాపతిస్త్రిష్టుప్, పునస్సంధానప్రధానాజ్యహోమేవినియోగః, *ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ,యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నోఅస్తువయంస్యాదుపతయోరయీణాంస్వాహా ప్రజాపతయఇదం (పాత్రాన్తరేలాజాత్రేధావిభజ్య), ఇదమర్యమ్ణే, ఇదంవరుణాయ, ఇదంపూష్ణే, (ఇత్యుదక్సంస్థం భాగత్రయమభిమృశ్య, ప్రథమభాగలాజాగృహీత్వా,)అర్యమణంవామదేవోర్యమానుష్టుప్, పునస్సన్ధానప్రధానలాజహోమేవినియోగః, *అర్యమణన్నుదేవంకన్యాఅగ్నిమయఊతి, సఇమాందేవోఅర్యమాప్రేతోముంచాతునాముత్తస్వాహా, అర్యమ్ణేఅగ్నయఇదం, వరుణంవామదేవోవరుణోనుష్టుప్, పునస్సంధానప్రధాన లాజహోమేవినియోగః, *వరుణన్నుదేవంకన్యాఅగ్నిమయఊతి, సఇమాందేవోవరుణఃప్రేతోముంచాతునాముత్తస్వాహా, వరుణాయేదం, పూషణంవామదేవఃపూషానుష్టుప్, పునస్సంధాన ప్రధానలాజహోమే వినియోగః,*పూషణన్నుదేవంకన్యాఅగ్నిమయ

ఋత, సప్తమాం దేవఃపూషాప్రేతో ముంచాతునాముత్తస్వాహా, పూష్ణ ఇదం, (శూర్పణోనేనశిష్టాలాజానభ్యాత్మం జుహుయాత్,) ప్రజాపత యేస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, ఆనఃప్రజామితచతస్రూణాం సూర్యాసా విత్రీసూర్యాసావిత్ర్యాద్యాజగతీ, ద్వితీయాత్రిష్టుప్, అంత్యేద్వేఅను ష్టుభౌ,పునస్సంధానప్రధానాజ్యహోమేవినియోగః,*ఆనఃప్రజాంజనయ తుప్రజాపతి రాజరసాయనమనక్తవ్యమా, అదుర్మంగలీఃపతిలోకమా విశశంనో భవద్విపదేశంచతుష్పదేస్వాహా, సూర్యాసావిత్ర్యా ఇదం, అఘోరచక్షురపతఘ్న్యేధిశివా పశుభ్యస్సుమనాస్సువర్చాఃవీరసూర్దేవ కామాస్యోనాశంనోభవ ద్విపదేశంచతుష్పదేస్వాహా, సూర్యాసావి త్ర్యాఇదం, ఇమాంత్వమింద్రమీఢ్వ సుపుత్రాంసుభగాంకృణు, దశా స్యాంపుత్రానాధేహిపతిమేకాదశంకృధిస్వాహా సూర్యాసావిత్ర్యాఇదం స్రమ్రాజ్ఞీశ్వశు రభవస్రమ్రాజ్ఞీశ్వశ్రాఃభవ, ననాందిరిస్రమ్రాజ్ఞీభవ స్రమ్రాజ్ఞీఅధిదేవృషుస్వాహా, సూర్యాసావిత్ర్యాఇదం, *సమంజంత్విశ్వే దేవాస్సమాపో హృదయానినౌ, సమ్మాతరిశ్వా సంధాతాసముదేష్ట్రీ దధాతునౌ, (ఇతిమంత్రేణ హృదయాంజనంకృత్వా, స్విష్టకృదాదిహో మశేషం సమాపయేత్)

ఇతి పునస్సంధానమ్.

అథ ఔపాసనమ్.

ఏవం...తిథా పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనహోమంకరిష్యే, (స్థండిలో ల్లేఖనాదిమూర్తిథ్యానాంతంకృత్వా, పూర్వోక్తఏవంగుణవి శేషణ విశిష్టాయాంశుభతిథా ప్రాతరౌపాసనహోమం తండులైర్హోష్యే, తత్ర సూర్యప్రజాపతీ దేవతేప్రీహితండులద్రవ్యేణసవ్యోయ ష్యే (అగ్నిం త్రిఃపరిసమూహ్య,త్రిఃపర్యుక్ష్య,విశ్వానిన ఇత్యలంకుర్యాత్, తండులా నాదాయ గాయత్ర్యాప్రోక్ష్య, అంతరితంరక్షోంతరితా అరాతయ

ఇత్యుల్లుకేనావజ్వల్యప్రోక్ష్య,)హోష్యామి, (జుహుధీత్యనుజ్ఞాయ) ప్రజాపతయే స్వాహా, ప్రజాపతయఇదం,(ఇతిసమిధంజుహుయాత్,)సూర్యాయస్వాహా, సూర్యాయేదం, ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం.

ఇతి తండులహోమః.

[అత్రహోమద్రవ్యాణి, పయోదధియవాగూశ్చసర్పిరోదనతండులాః, సోమస్యైలమాపోవ్రీహయో యవాస్తిలాశ్చేతి. ద్రవంహవిస్స్రుగ్వేణ్వైవ పాణినాకఠినంహవిః, అంగుళ్యగ్రేర్నహోతవ్యంనకృత్వాంగుళిభేదనం, అంగుళ్యుత్తరపార్శ్వేన హోతవ్యమితిచస్మృతమితి] సాయంకాలేతు, అగ్నయేస్వాహా, అగ్నయఇదం, ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (ప్రధానప్రాజాపత్యసంసర్గశ్చేత్,) ఆహుతిసంసర్గదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమంకరిష్యే, యత్రవేద్ధవసుశ్రుతో వనస్పతిర్దాయత్రీ, వనస్పహోమే వినియోగః యత్రవేద్ధవనస్పతేదేవానాం గుహ్యనామాని, తత్రహవ్యానిగామయస్వాహా వనస్పతయఇదం, (ఇతిమంత్రేణైకాం ప్రజాపతిం స్మరన్నపరాం సమిధం జుహుయాత్, త్రిఃపరిసమూహ్యత్రిః పర్యుక్ష్య, కించిత్ప్రిహ్వాస్తిష్ఠన్,) అగ్నేత్వంగౌపాయనా లౌపాయనావా, బంధుస్సుబంధుశ్శ్రుతబంధుర్విప్రబంధుశ్చ ఋషయః, అగ్నిర్దేవతా, త్రిపదావిరాట్ఛందః, అగ్న్యుపస్థానే వినియోగః, *అగ్నేత్వంనోఅంతమఉతత్రాతాశివోభవావరూథ్యః, వసుర్గృణానోవసుశ్రవా అచ్ఛానక్షద్యుమత్తమంరయించాః, సనోబోధిశ్రుధీహవ మురుష్యాణోఅఘాయత స్సమస్మాత్, తంత్వాశోచిష్ఠదీదివస్సుమ్నాయ నూనమీమహేసఖిభ్యః. ఓంచమేహిరణ్యగర్భస్సమవర్తాగ్ని రనుష్టుప్, అగ్నిప్రార్థనేవినియోగః. *ఓంచమేస్వరశ్చమేయజ్ఞోపచత్తేనమశ్చ, యత్తేన్యూనంతస్మైత ఉపయత్తేతిరిక్తం తస్మైత్తేనమః. (ఇతిచోపస్థాయ,)హోమసాద్గుణ్యార్థమనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపంకరిష్యే, అనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు, అగ్నేతదస్య కల్పయ

త్వం హి వేత్థయథాతథం, పురుషసమ్మితోయజ్ఞో యజ్ఞఃపురుషసమ్మితః, అగ్నే తదస్యకల్పయత్వం హి వేత్థయథాతథం, యత్వాక్తత్రామనసాదీన దక్షానయజ్ఞస్య మన్వతేమర్తాసః, అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్యజిష్ఠో దేవాం ఋతుశోయజాతి. ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం, సమూళ్హ మస్యపాంసురే, అనేన ప్రాతరౌపాసనేన భగవాం స్సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు (యేన ద్రవ్యేణ సాయంజుహోతి తేనైవప్రాతః.)

ఇతి ఔపాసనమ్.

అథ గర్భాధానకాలః.

(అథ ఋతుమత్యాః ప్రాజాపత్యం ఋతౌ ప్రథమే చతుర్థదివసాదూర్ధ్వం, పంచపర్వాణి, మఖామూలాసార్పాశ్వజ్యేష్ఠర్క్ష త్రిపూర్వాణి జన్మఋక్షంచవర్జయిత్వా దంపత్యోరనుగుణఋక్షే దంపతీ మంగళస్నానంకురుతః, స్వస్తివాచనాభ్యుదయికే కృత్వా, వరస్య దక్షిణభాగే వధూముపవేశయేత్.)

ఇతి గర్భాధానకాలః.

అథ ప్రథమా ర్తవహోమః.

ఏవంగుణ...తిథా అస్తాకం...ర్థం అస్యాఋతుమత్యా గర్భాధానసిద్ధ్యర్థం ప్రథమా ర్తవహోమంకరిష్యే, (స్థండిలోల్లేఖనాదిమూర్తిధ్యానాంతం కృత్వా) ఏవం...తిథా ప్రథమా ర్తవ హోమాంగమనాధానం కరిష్యే, (అస్మిన్నగ్నావిహితేఽగ్నా వగ్నిం...చతుర్ధీ ఆజ్యేన ప్రజాపతించ ప్రధానదేవతాంచరుద్రవ్యేణ షడ్వారం విష్ణుం ప్రజాపతించ ప్రధానదేవతా ఆజ్యేన మధ్యే గృహ్యోక్తతంత్రేణ చరుశేషేణ

స్విష్టకృత మిధ్మసన్నహనేన రుద్రమిత్యాది, ప్రజాపతయేత్వాజుష్టం నిర్వపామీతి నిర్వాపప్రోక్షణే, హవిశ్శ్రపణాద్యాజ్యభాగాంతే, చరు మవదాయ,) ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, విష్ణుర్యోనిమితి తిసృణాంప్రాజాపత్యోవిష్ణురనుష్టుప్,ప్రథమార్తవప్రధానఆజ్యహోమే వినియోగః,*విష్ణుర్యోనింకల్పయతు త్వష్టారూపాణిపింశతు,ఆసించతు ప్రజాపతిర్ధాతా గర్భందధాతు తేస్వాహా, విష్ణవఇదం, *గర్భంధేహిశినీ వాలిగర్భంధేహిసరస్వతీ, గర్భంతేఅశ్వినౌదేవావాధత్తాం పుష్కరస్ర జాస్వాహా, విష్ణవఇదం, *హిరణ్యయీఅరణీయం నిర్మంథతో అశ్వినా, తంతేగర్భంహవామహేదశమే మాసిసూతవేస్వాహా,విష్ణవఇదం,*నేజ మేషితిసృణాం హిరణ్యగర్భోవిష్ణురనుష్టుప్,ప్రథమార్తవప్రధానా జ్యహోమేవినియోగః,*నేజమేష్యపరాపతసుపుత్రిఃపునరాపత, అస్యైమే పుత్రకామాయై గర్భమాధేహియఃపుమాంత్స్వాహా,విష్ణవఇదం, యథే యంపృథివీమహ్యత్తానాగర్భమాదధే, ఏవంతంగర్భమాధేహిదశమే మాసిసూతవేస్వాహా,విష్ణవఇదం,*విష్ణోశ్శ్రేష్ఠేనరూపేణోస్యాంనార్యాం గవీన్యాం, పుమాంసంపుత్రానాధేహిదశమే మాసిసూతవేస్వాహా, విష్ణ వఇదం,*ప్రజాపతేహిరణ్యగర్భఃప్రజాపత్యస్త్రిష్టుప్,ప్రథమార్తవప్రధా నాజ్యహోమేవినియోగః, *ప్రజాపతేనత్వ...రయీణాంస్వాహా,ప్రజా పతయఇదం,(అథతాంమూర్ధ్న అపనశ్శోశుచదఘమిత్యష్టాభిరభిమృశ్య, *అపనశ్శోశుచదఘమగ్నేశుశుగ్ధ్యరయిం,అపనశ్శోశుదఘం, సుక్షేత్రి యాసుగాతుయావసూయాచయజామహే, అపనశ్శోశుచదఘం.ప్రయ ద్భండిష్ఠవీషాం ప్రాస్తాకాసశ్చ సూరయః, అపనశ్శోశుశచదఘం. ప్రయ త్తే అగ్నే సూరయోజాయేమహి ప్రతేవయం, అపనశ్శోశుచదఘం.

ప్రయద్దగ్నే స్సహస్వతో విశ్వతో యంతిభానవః, అపనశ్శోశుచద్ధుం. త్వంహివిశ్వతోముఖవిశ్వతః పరిభూరసి. అపనశ్శోశుచద్ధుం ద్విషో నోవిశ్వతోముఖాతి నావేవపారయ, అపనశ్శోశుచద్ధుం. సనస్సింతే మివనావయాతి వర్షాస్వస్తయే. అపనశ్శోశుచద్ధుం, (ఇత్యష్టాభిరభిమృశ్య,) * యాఃఫలినీర్యాఅఫలా అపుష్పాయాశ్చపుష్పిణీః, బృహస్పతిప్రసూతాస్తానోముంచంత్వంహసః. ఇతిజపిత్వావధేనదస్యుమితిషణ్ణాంవసుశ్రుతోగ్నిస్త్రిష్టుప్,అగ్న్యుపస్థానేవినియోగః *వధేనదస్యుంప్రహిచ్ఛాతయస్వవయఃకృణ్వానస్తన్వేంసాయై, పిపర్తియాన్నహసస్పుత్రదేవాఁతోనఅగ్నేపాహినృతమవాజేఅస్మాఁ, వయంతేఅగ్నఉక్థైర్విధేమ వయంహవ్యైఃపావకభద్రశోచే, అస్మేరయింవిశ్వవారం సమిన్వస్మేవిశ్వాన్యద్రివణానిధేహి, అస్తాకమగ్నే అద్వరంజుషస్వసహసస్పూనోత్రిషధస్థహవ్యం, వయందేవేషుసుకృతశ్యామ శర్మణానస్త్రివరూథేనపాహి,విశ్వానినోదుర్గహాజాతవేదస్సింధున్నావాదురితాతిపర్షి,అగ్నేఅత్రివ...తనూనాం, *యస్తావహృదా...తత్వమస్యాం,* యస్తేత్వం...రయింనశతేస్వస్తి,అగ్నిస్తువిశ్వవస్తమమితద్వయోర్వసూయదోగ్నిరనుష్టుప్, అగ్న్యుపస్థానేవినియోగః,*అగ్నిస్తు విశ్రవస్తమంతు విబ్రీహ్యాణముత్తమం, ఉతూర్ంశ్రావయత్పతింపుత్రందదాతిదాశుషే, అగ్నిర్దదాతిసత్పతిం సాసాహయోయుథానృభిః, అగ్నిరత్రిం రఘుష్యదంజేతారమపరాజితం. (ఇత్యష్టాభిరగ్నిముపస్థాయ) సూర్యోనోదివస్పాత్వితిపంచర్చస్యచక్షుస్సూర్యోగాయత్రి,సూర్యోపస్థానేవినియోగః*సూర్యోనోదివస్పాత్వవాతోఅంతరిక్షాత్,అగ్నిర్నఃపార్థివేభ్యః,జోషాసవితర్యస్యతే

హారశ్మతంస్తవాంఅర్వాతి, పాహినోదిత్యుత్తః పతంత్యాః, చక్షుర్నోదేవ స్సవితాచక్షుర్నఉతపర్వతః, చక్షుర్ధాతాదధాతునః, చక్షుర్నోదేహిచక్షుషే చక్షుర్విఖైత్తనూభ్యః, సంచేదంచేవిచపశ్యేమ, సుసందృశంత్వావయం ప్రతిపశ్యేమసూర్య, విపశ్యేమనృచక్షసః, (ఇత్యాదిత్యముపస్థాయ, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాపయేత్, విష్ణవేసమర్ప్యచామేత్)

ఇతి ప్రథమార్తవహోమః.

అథ గర్భాధానమ్.

(సాయమాపాసనంకృత్వా,) పూర్వోక్తఏవంగుణ...శుభతిథౌ అస్మాకంసకుటుంబానాం...సిద్ధ్యర్థం సమస్తమంగళావాప్త్యర్థం సత్సంతానసౌభాగ్యసిద్ధ్యర్థం మమధర్మపత్న్యాఃగర్భాధానాఖ్యం కర్మకరిష్యే, తన్నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణపతిపూజాంకరిష్యే, గణపతిపూజాంకృత్వా, (దంపతీసూతనవస్త్రాణిసంధార్య) ఏవంగుణ... తిథౌ సంతానగోపాలముద్దిశ్య సంతానగోపాలప్రీత్యర్థంఫలసహితతాంబూలదానానికరిష్యే, (బ్రాహ్మణానభ్యర్చ్య, దక్షిణాఫలసహిత తాంబూలమాదాయ,) * యాఃఫలినీర్యాఅఫలాఅపుష్పాయాశ్చపుష్పిణీః, బృహస్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచత్వంహసః. ఫలమనోరథఫలం ప్రదదాతిసదానృణాం, పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థ మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే, ఇదం ఫలంసతాంబూలం సదక్షిణాకంతుభ్య మహంసంప్రదదేనమమ, (ఇతిబ్రాహ్మణేభ్య స్తాంబూలదానాని కుర్యాత్, స్వలంకృతస్స్వలంకృతాంభార్యాంశయనమారోప్య, అశ్వగంధాకల్కపిష్టాన్వా, సూక్ష్మేణవాససా సంగృహ్య,) ఉద్ధీర్ష్వాతఃపతివత్తే హ్యేషావిశ్వావసునమసాగీర్భిరీళే, అన్యామిచ్ఛపితృషదంవ్యక్తాంసతేబాగోజనుషాతస్యవిద్ధి,ఉద్ధీర్ష్వాతోవిశ్వావసోనమసేళా మహేత్వా, అన్యామిచ్ఛప్రభవ్యఃసంజాయాం పత్యా

సృజ,స్వాహా(ఇతిద్వాభ్యాముభయోర్నాసాబిలయోర్నిషిచ్య, ఫలసహితతాంబూలమాదాయ,)* యాఃఫలినీర్యా...త్వంహసః, (ఇతి పత్న్యస్త్వంగేనిధాయ, విష్ణుర్యోనిమితిపఠేత్.)* విష్ణుర్యోనింకల్పయతు త్వష్టారూపాణిపింశతు, ఆసించతుప్రజాపతిర్ధాతా గర్భందధాతుతే, గర్భం ధేహిసినీవాలిగర్భంధేహిసరస్వతి, గర్భంతేఅశ్వినాదేవా వాధత్తాం పుష్కరస్రజా, హిరణ్యయీ అరణీయన్నిర్మంథతోఅశ్వినా, తంతేగర్భం హవామహేదశమేమాసిజాయతే నేజమేషపరాపతసుపుత్రఃపునరాపత, అస్యైమేపుత్రకామాయైగర్భమాధేహియఃపుమాన్, యథేయంపృథివీమహ్యుత్తానాగర్భమాదధే, ఏవంతంగర్భమాధేహి దశమేమాసిసూతవే, విష్ణోర్వ్యక్షేనరూపేణాస్యాం నార్యాంగవీన్యాం, పుమాంసంపుత్రానాధేహిదశమేమాసిజాయతే, పుమాంసంపుత్రమాధత్స్వాయతమృత్విజో గర్భంకుర్వంతియం దీక్షయంత్యద్భిరభిషించంతి రతోవా ఆపస్సరేతసమేవైనం తత్కృత్వాదీక్షయంతి నవనీతేనాభ్యంజంత్యాజ్యంవై దేవానాం సురభిఘృతంమనుష్యాణామాయతంపిత్రాణాం నవనీతంగర్భిణాం తద్యన్నవనీతేనాభ్యంజంతిస్వేనైవైనం తచ్ఛ్రగధేయేన సమర్ధయంత్యాంజంత్యనంతేజోవా ఏతదశ్వ్యర్యదాంజనం సతేజసమేవైనం తత్కృత్వాదీయంఊర్ధ్వకవింశత్యా దర్భపంజూలైఃపావయంతి శుద్ధమేవైనం తత్పూతం దీక్షయంతిదీక్షిత విమితంప్రసాదయంతియోనిర్వ ఏషాదీక్షితస్య యద్దీక్షితవిమితం యోనిమేవైనంతత్స్వాం ప్రసాదయంతి తస్మాద్ధ్రివాదోన్యేరాస్తే చచరతిచతస్మాద్ధ్రివాదోన్యేగర్భాధీయంతే చప్రచజాయంతే తస్మాద్దీక్షితంనాన్య త్రదీక్షితవిమితావాదితోన్య భ్యుదియాదాభ్యస్త మియాదాపివాభ్యా శ్రావయేయుర్వాససాప్రోర్ణువం తుల్బంవాఏతద్దీక్షితస్య యదాసడల్బైనైవైనం తతోప్రోర్ణువంతి కృష్ణాజినముత్తరంభవత్యుత్తరంవా ఊల్బాజ్జరాయు జరాయుణైవైనం తతోప్రోర్ణువంతిముష్టీకురుతేముష్టివై కృత్వా గర్భంతశ్చేతే ముష్టీకృత్వా కుమారోజాయతే, తద్యస్ముష్టీకురుతేయజ్ఞం చైవతత్సర్వాశ్చ దేవతాముష్యాఃకురుతేతదావరుర్న పూర్వదీక్షిణ స్సంసవోస్తి పరి

గృహీతోవా ఏతస్యయజ్ఞఃపరిగృహీతా దేవతానైతస్యార్తిరస్త్యపర దీక్షిణ ఏవ యథాతథాత్యుస్తుచ్యకృష్ణాజిన మవభృథమభ్యైతితస్మా స్మాక్తా గర్భజరాయోర్జాయంతే సహైవవాససాభ్యవైతితస్మాత్సహై వోల్బేన కుమారోజాయతే. (ఇతిపఠిత్వా దంపతీభ్యాంఫలతాంబూలా నిదద్యాత్) తతోవదేతాంద్వంద్వ మింద్రేణ దేవతాస్యస్యం తే, ద్వంద్వంవై మిథునం తస్తాద్ద్వంద్వ్వేమిథునం ప్రజాయతే, ప్రజాత్యై ప్రజాయతే, ప్రజయాపశుభిర్యవంవేద. (అనంతరంభార్యాముప గచ్ఛేత్.....రజోదర్శనమారభ్య షోడశదినాన్యృతుకాలస్తత్రా ద్యాశ్చతస్రః, ఏకాదశీత్రయోదశీచేతి నింద్యారాత్రయ, శ్శేషాః ప్రశస్తాః, యుగ్మాసుపుత్రాజాయంతే, స్త్రియోఽయుగ్మాసు, తస్మాత్పు త్రార్థీయుగ్మాస్వేవోపగచ్ఛేత్)

ఇతి గర్భాధానమ్.

అథ పుంసవన మనవలోభనంచ.

(అథ పుంసవన మనవలోభనంచ, అవిజ్ఞాతగర్భే చతుర్థేవాపూ ర్వేద్యుః పునర్వసూనక్షత్రే దంపతీమంగళస్నానం కురుతః, స్వస్తివాచ నాభ్యుదయికేకుర్యాత్, అస్మిన్నహనిపత్న్యేక భోజనంకుర్యాత్ పరే ద్యుఃపుష్యర్క్షే ప్రాతరుపాసనానంతరం, ఆత్మనోదక్షిణపార్శ్వవధూము పవేశయేత్ "సంస్కారకస్తుసర్వత్ర విశేదుత్తరతస్సదా, సంస్కార్యఃపురుషోవాపి స్త్రీవాదక్షిణతస్సదా,"ఇతి)ఏవంగుణ...తిథౌఅస్యాఅంత ర్వత్న్యాభార్యాయాం గర్భస్య పుంస్త్వసిద్ధ్యర్థం అతిశయజననార్థంచ పుంసవనానవలోభనాఖ్యే కర్మణీ తంత్రేణకరిష్యే, (ఉపలేపనాది నిత్యా గ్నింప్రతిష్ఠాప్య స్థాలీపాకక్రమేణకుర్యాత్,)ఏవం...లితిథౌపుంసవనాంగ మనాధ్వాధానంకరిష్యే, (అస్మిన్నన్వాహితే...చరుఃఆజ్యేన ప్రజాపతిం ప్రధానదేవతాంచరుద్రవ్యేణచరుశేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది, ప్రజా

పతయేతా ఽజుష్ట మితినిర్వాపప్రోక్షణే, హవిశ్ప్రపణాద్యాజ్య భాగాంతే, స్వసమానరూపవత్సాయా గోర్దధిప్రసృతంజాయాపాణౌనిక్షిప్య, అం నుకారిణౌమాషౌ పుల్లింగాకృతియవంచ తత్రనిక్షిప్య, కింపిబసి, కింపి బసి, ఇతిత్రిఃపత్నీంపృచ్ఛేత్, పుంసవనంపుంసవనమితి పత్నీత్రిరుక్త్వా ప్రాశ్యాచామేత్, ఇతికేచిత్.ఏవంత్రీన్ప్రసృతాన్ అథానవలోభనం, మండలాకార గృహచ్ఛాయాయాం పత్నీముపవేశ్య,సితదూర్వాఃకన్య కయాపేషయిత్వా వాససాసంగృహ్య, స్త్రియాఃప్రత్యగ్దేశేతిష్ఠన్ దక్షి ణేనాసాబిలే తూష్ణీంసించేత్, ప్రజావజ్జీవపుత్రాభ్యాం సూక్తాభ్యాం హైకే.) * ఆతేగర్భోయోనిమేతుపుమాన్ బాణఇవేషుధిం, ఆవీరోజా యతాం పుత్రస్తేదశమాస్యః, కరోమితేప్రాజాపత్య మాగర్భోయో నిమేతుతే, అనూనః పూర్ణోజాయతా మనంధోశ్రుణో పిశాచధీతః, పుమాంస్తే పుత్రో నాధితం పుమానను జాయతాం, యాని భద్రా ణిబీజాన్వ్యషభాజనయంతి నః, తానిభద్రాణి బీజాన్వ్యషభాజనయంతి నౌ, త్రైష్టుభంపుత్రాన్వింద స్వసాప్రసూర్ధేనుకాభవ, కామస్సమృధ్య తాంమహ్యమపరాజిత మేవమే, యంకామం కామయేదేవతమ్తేవా యో సమర్థయ, అగ్నిరైతు ప్రథమోదేవతానాం సోస్మైప్రజాముం చతు మృత్యుపాశాత్, తదయం రాజావరుణోనుమన్యతాంయథేయం స్త్రీ పౌత్ర మఘున్నరోదాత్, ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః, అశూన్యోపస్థాజీవతామస్తు మాతాపౌత్రమానందమభి ప్రమృధ్యతామియం,మాతేగృహేనిశిఘో ష ఉత్థాదన్యత్రత్వద్బదత్య స్సంవిశంతు. మాత్వంవికేశ్యర ఆవధిష్ఠ జీవ పత్నీపతిలోకేవిరాజ పశ్యంతీ ప్రజాంసుమనస్యమానా, అప్రశ స్తాం పౌత్ర మృత్యుం పాస్తాన ముతవాఘుం, శీర్ష్ణస్రజమివోన్ముచ్యద్వి షద్భ్యః ప్రతిముంచామి పాశం, దేవకృతం బ్రాహ్మణం కల్పమా నంతేన హన్మి యోనిషదః పిశాచాన్, క్రవ్యాదోమృత్యూ నధరా న్పాతయా దీర్ఘమా యుస్తవ జీవంతుపుత్రా, (ఇతి, అథావదానధర్శేణ

ప్రజాపతయే స్వాహేతి చరుంహుత్వా, హృదయదేశ మస్యా ఆల భేత,) యత్తేసు సీమేహృదయేహితమతః ప్రజాపతౌ, మన్యేహంత ద్వి ద్వాంసం మాహం పౌత్రమఘున్నియాం (ఇతి స్విష్ట కృదాదికం స మాపయేత్, ఇదం కర్మప్రతి గర్భమావర్తయేత్)

ఇతి పుంసవన మనపలోభనంచ.

సీమంతకాలః.

(చతుర్థే గర్భ మాసే సీమంతోన్నయనం, షష్ఠేష్టమేవా, ఆ పూర్య మాణప క్షే శ్రవణతి థ్యహస్తోత్త రాత్రయః పునర్వస్వభిజితోప్రి ష్ఠపాదనూరాధాశ్వయు క్తేషువిధి మృగశీర్షేషు పితృతిథౌచ సింహ వృశ్చిక లగ్న యోః పంచాష్ట ద్వాదశ స్థానేషు క్రూరగ్రహవత్సుచన కుర్యాత్)

ఇతి సీమంతకాలః.

సీమంతోన్నయనమ్.

(పూర్వేద్యుస్సన్ను స్థి వాచనాభ్యుదయికేకృత్వాపరేద్యుః ప్రాత ర్హుత్వా) ఏవంగుణ...తిథౌ అస్యా అంతర్వత్న్యభార్యాయాః స్త్రీ సంస్కారకంసీమంతోన్నయనాఖ్యంకర్మకరిష్యే, (నిత్యాగ్ని స్థాపనాం తే పశ్చాదానడుహంచర్త్వాస్తీర్య ప్రాగ్గ్రీవమపరిలోమ, తత్రపత్నీముప వేశ్య, అన్వాధానంకుర్యాత్,) ఏవంగుణ...తిథౌసీమంతోన్నయనాంగ మన్వాధానంకరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం...చతుఃఆజ్యేన ద్విర్వారంథాతారం ద్విర్వారంరాకాంద్విర్వారంవిష్ణుం ప్రజాపతించప్రథా నదేవతా ఆజ్యేనాజ్యశేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది, ప్రోక్షణపాత్రస్రువౌ, చమసాజ్యపాత్రే, ఇత్థాబర్హిఃపీతేతికేవలాజ్యహోమేపాత్రాసాదనం భవతి, పూర్ణపాత్రనిధానాంతరమాజ్యసంస్కారస్రువసమ్మార్జనానం తరం, అగ్న్యలంకరణాద్యాజ్య భాగాంతే,) థాతాదదాత్వితిద్వయోర్హి రణ్య దర్భోథాతానుష్టుప్, ద్వితీయాత్రిష్టుప్ సీమంతప్రథానాజ్యహో మేవినియోగః, * థాతాదథాతుదాశుషే ప్రాచీంజీవాతుమక్షితాం,

వయంజేవస్యధీమహిసుమతిం వాజినీవత స్వాహా, థాత్రఇదం,*థాతా ప్రజానాముతరాయ ఈశేధాతేదంవిశ్వంభువనంజరాన, థాతాకృష్టీ రనిమిషాభిచష్టేథాత్రఇద్ధవ్యంఘృతవజ్జుహోతస్వాహా,థాత్రఇదం,గాకా మహమితిద్వయోర్గృత్స్నమదోరాకాజగతీ, సీమంత ... వినియోగః, *రాకామహం సువవాంసుష్టుతీహువే శృణోతునస్సుభగా బోధతుత్మనా, సీవ్యత్వపస్సూచ్యాచ్ఛిద్యమానయా దదాతువీరంశతదాయమూక్ష్యంస్వాహా, రాకాయాఇదం, * యాస్తేరాకేసుమత యస్సుపేశస్తో యాభిర్దదాసి దాశుషేవసూని, తాభిర్నోఅద్యసుమనా ఉపాగహి సహస్రపోషం సుభగేరరాణా స్వాహా, రాకాయాఇదం, నేజమేషేతితి స్రుణాం ప్రాజాపత్యో విష్ణురనుష్టుప్, సీమంత...వినియోగః, *నేజమేష...యుమూంతాన్స్వాహా, (విష్ణవఇదం) *యధేయంపృథివీ...సూతవేస్వాహా, (విష్ణవఇదం) *విష్ణోశ్శ్మేణ...జాయతేస్వాహా, విష్ణవఇదం, ప్రజాపతేహిరణ్యగర్భః ప్రజాపతిస్త్రిష్టుప్, సీమంత...వినియోగః, *ప్రజాపతే...రయీణాంస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (శుభేలగ్నేతరుణ ఫలవచ్ఛాదుంబర స్తబకద్వయేన, త్రిశుక్లయాశలల్యాత్రిభిఃకుశపింజూలై శ్చకీకృతైః, పత్న్యలలాటకేశయోస్సంధి మారభ్యోర్ధ్వం సీమంతం వ్యూహతి, భూర్భువస్సువరోమితి త్రిశ్చతుర్వారమావర్తతే మంత్రః, వీణాగాధినౌసంశాస్తి, సోమంరాజానం సంగాయేతామితి, తౌచగాయతః సోమోనోరాజావతు మానుషీః ప్రజాం నివిష్టచక్రా, కావేరీతి, సమిాసనదీనామ సంబుద్ధ్యా నిర్దిశేతామ్, స్విష్టకృదాది హోమశేషం సమాప్య బ్రహ్మణే వృషభం దద్యాదభావే బ్రాహ్మణాయ, బ్రాహ్మణోవృద్ధా ప్రజాయద్యుపదిశేయు స్తత్తథాకుర్యాత్ నప్రతి గర్భమిదంభవేత్)

ఇతి సీమంతోన్నయనమ్.

అథ జాతకర్మ.

(కుమారే జాతే పితాస్నాత్వా,ప్రక్షాళితేకుమారమలే ప్రాఙ్ముఖ భిచ్ఛేదనాజ్జాతకర్మ కుర్యాత్, స్వస్తివాచయిత్వా, హిరణ్యేనాభ్యుదయికం కృత్వా) ఏవంగుణం...తిథౌఅస్తాకం...పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం జాతస్యాస్య కుమారస్య అతిశయజననార్థం, ఆయురారోగ్య బలపుష్ట్యాదిసిద్ధ్యర్థం జాతకర్మ కరిష్యే, (ఏకస్మిన్నాత్రే సర్పిర్మధునీ హిరణ్యేనావఘృష్య, మాతురుత్సంగేప్రాఙ్ముఖమాస్థితంకుమారం హిరణ్యేనప్రాశయేత్,) *ప్రతేపదామిమధునోఘృతస్యవేదం సవిత్రాప్రసూతంమఘోనాం,ఆయుష్మాగుప్తో దేవతాభిశ్శతంజీవశరదోలోకేఅస్మిన్, (ఇతి దక్షిణేకర్ణేహిరణ్యంనిధాయ, తస్యముఖసమీపమాత్మనోముఖం నిధాయ' మేధాజననంజపతి)*మేధాంతేదేవస్సవితామేధాందేవీసరస్వతి,మేధాంతేఅశ్వినావుభావాధత్తాంపుష్కరస్రజౌ, (సర్వేపినిధాయైతా మృచం జపేత్,)*మేధాంతే...స్రజౌ,(సకృన్మంత్రఃపర్యాయేణనిధానమిత్యేకే, అథాంసాయుగపదభిమృశ్యత్రిర్మంత్రాజపేత్,) * ఆశ్మాభవపరశురుర్భవహిరణ్యమస్తృతంభవ, వేదోవైపుత్రనామాసి సజీవశరదశ్శతం ఇంద్రశ్రేష్ఠానిగృహ్ణమద ఇంద్రశ్రీష్టుప్ అంసాభిమర్శనే వినియోగః *ఇంద్రశ్రేష్ఠానిద్రవిణానిధేహి చిత్తిందక్షస్యసుభగత్వమస్మే. పోషంరయీణామరిష్టింతనూనాం స్వాధ్యానంవాచస్సునదినత్వమహ్నాం అస్మేప్రయంధివిశ్వామిత్రఇంద్రశ్రీష్టుప్ అంసాంగః అస్మేప్రయంధిమఘవన్నృజీషిన్నింద్రద్రాయోవిశ్వావారస్యభూరేః,అస్మేశతంశరదోజీవసేధా,అస్మేవీరాంశ్చశ్వతఇంద్రశిప్రిన్ జాతకర్మముహూర్తస్సుముహూర్తోస్త్విత్యసు గృహ్ణాంతు, జాతకర్మముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తు. (కుమార్యా అమంత్రకం)

ఇతి జాతకర్మ.

అథ నామకరణకాలః.

ద్వాదశాహ్యమష్టాదశేహనివాపూర్ణేమాసేవా. శ్లో. మిత్రాదిత్య మఖోత్తరాశతభిషక్స్వాతీధనిష్ఠాచ్యుత, ప్రాజే శాశ్వినశాంకపుష్యదిన కృత్తుష్యేషురాశౌస్థిరే, ఛిద్రాంపంచదశీంవిహాయనవమీం శుద్ధేష్టమే భార్గవ, జ్ఞాచార్యమృతపాదవారదివసే నామాని కుర్యాచ్ఛిశోః.

ఇతి నామకరణకాలః.

అథ నామకరణమ్.

(స్వస్తివాచనాభ్యుదయికేకృత్వా, స్వదక్షిణపార్శ్వేమాతురుత్సంగేకుమారంకృత్వా,) ఏవంగుణ...తిథౌ,అస్మాకం...సిద్ధ్యర్థం మమకుమారస్యతిశయజననార్థ మాయురారోగ్య బలపుష్ట్యాదిసిద్ధ్యర్థం నామవ్యవహారసిద్ధ్యర్థం, నామకరణంకరిష్యే, (తైజసపాత్రేశాలితండులేషునామలిఖేత్, యస్మిన్మానేజన్మతన్మానసనామదొలిఖేత్ శ్లో. కృష్ణోఽనంతోఽచ్యుతశ్చక్రీ వైకుంఠోథజనార్దనః, ఉపేంద్రోయజ్ఞపురుషో వాసుదేవస్తథాహరిః, యోగీశఃపుండరీకాక్షో మాసనామాన్యనుక్రమాత్ స్త్రియాస్తు. మార్గశీర్షేచవాద్యేపిపుష్యే పద్మావతీభవేత్ శ్రీదేవీచాపిసావిత్రి భూమిఃకల్యాణికాతథా,సత్యభామాపుణ్యవతీ రూపవతీందుమత్యపి, చంద్రావతీచలక్ష్మీశ్చ స్త్రీనామకరణానిచ నక్షత్ర నామలిఖేత్, అశ్వయుగాశ్వయుజోవా, పభరణఆపభర్ణోవా, కార్తికఃకృత్తికోవా,రోహిణోమార్గశీర్షకః, ఆర్ద్రకఃపునర్వసుఃపుష్యస్తిష్యోవా, ఆశ్లేషోమాఘుః, పూర్వఫల్గున ఉత్తరఫల్గునో హస్తశ్చిత్రాస్వాతిర్విశాఖోనూరాధోజ్యేష్ఠోమూలకః పూర్వాషాఢ ఉత్తరాషాఢుః శ్రవణశ్శ్రవణోవాశ్రవిష్ఠశ్శతభిషక్శతభిషజోవా పూర్వప్రోష్ఠపద ఉత్తరప్రోష్ఠపదోరైవతఖిథి అథ నిజనామలిఖేత్, యుగ్మాక్షరంపుంసామయుగ్మాక్షరంస్త్రీణాం, ప్రథమపంక్తౌమాసనామ, ద్వితీయపంక్తౌ నక్షత్రనామ, తృతీయపఙ్క్తౌ వ్యవహారనామలిఖిత్వా, మాసనామనక్షత్రనామ వ్యవహారనామదేవతాభ్యఃథ్యానావాహనాదిపూడశోపచారాన్కుర్యాత్)

తమర్వన్తమితి పంచానాం వామదేవోగ్నిర్గాయత్రీ, ఆశీర్వాదే వినియోగః,*తమర్వంతం నసానసిమరుషన్నది వశ్మిశుం, మర్మజ్యం తేదివైది జోధద్యన్మాహరిభ్యాం కుమారస్సాహదేవ్యః,అచ్ఛానహాతఉదరం, ఉతత్యాయజతాహారీ కుమారాత్సాహదేవ్యాత్,ప్రయతాస్రవ్యఆదదే, ఏషవాందేవావశ్వినా కుమారస్సాహదేవ్యః, దీర్ఘాయురస్తుసోమకః, తంయువందేవావశ్వినా కుమారంసాహదేవ్యం, దీర్ఘాయుషంకృణోతన మాసనామ్నా కృష్ణశర్మణేస్వస్త్యస్తైబ్రూత (ఇతి బ్రాహ్మణాన్వదేత్,) కృష్ణశర్మణేస్వస్త్యస్తు, (ఇతి ప్రతిబ్రూయుః,) బోధద్యన్మాహరిభ్యాం...కృణోతన, నక్షత్రనామ్నా, ఆశ్వయుజశర్మణే స్వస్త్యస్తైబ్రూత, అశ్వయుజశర్మణేస్వస్త్యస్తు, బోధద్యన్మాహరిభ్యాం...కృణోతన, వ్యవహారనామ్నానారాయణ శర్మణేస్వస్త్యస్తైబ్రూత, సునారాయణశర్మణే స్వస్త్యస్తు (నామత్రయదేవతాభ్యః పునఃపూజాం కుర్యాత్, యస్యస్మృత్యేతి సమర్ప్యచామేత్ ఇదంనామోపనయనాత్ప్రాక్ మాతాపితరావేవ జానీయేతాం, ప్రవాసాదేత్యపుత్రస్య శిరః పరిగృహ్యమూర్ధని త్రిరవఘ్రాయజపతి,)*అంగాదంగాత్సంభవసి హృదయాదధిజాయసే, ఆత్మావైపుత్రనామాసి సజీవశరదశ్శతం, (ఇత్యమంత్రకంకుమార్యై)

ఇతి నామకరణమ్.

అథ నిష్క్రమణమ్.

(తృతీయేమాసి సూర్యం దర్శయేత్, చతుర్థేచంద్రం,అస్మిన్నేవ నిష్క్రమణ మావూర్యమాణ పక్షేఽనుగుణర్క్షే పుణ్యే హని స్వస్తివాచయిత్వా,) ఏవంగుణ...తిథా అస్యాకం...ర్థం మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం నిష్క్రమణంకరిష్యే,(సుస్నాతంస్వలంకృతంకుమారమాదాయ భార్యాజ్ఞాతిబంధుపురంధ్రీభిస్సహితో మంగళగీతతూర్య

ఘోషాభ్యాం స్వగృహాన్నిష్క్రమ్య దేవతాయతన మేత్య దేవమభ్యర్చ్య, ప్రదక్షిణీకృత్యాశీర్వాచయిత్వా, అస్యమాతులాదిబంధుగృహంగత్వా, తైరాశీర్వచనం గృహీత్వా స్వగృహం ప్రవేశయేత్, దీర్ఘాయుర్భవతీతి)

ఇతి నిష్క్రమణమ్.

అథ కర్ణవేధకాలః.

శిశోరజాతదంతస్య కర్ణావేధ్యౌ మానేషష్ఠేసప్తమేవాష్టమేవా ద్వాదశేఽహ్నిషోడశేఽహ్నివా కార్తిక్యాంపౌర్ణమాస్యాంచైత్రే ఫాల్గునేవాశుక్లపక్షేశుభేనే ష్టో హరిహరకరచిత్రాసామ్యపౌష్ణోత్తరాద్యదితివసుసుఘటాళీసింహలగ్నేవిపర్జ్, శశిగురుబుధకావ్యానాందినేపర్వరిక్తారహితతిథిషుశుద్ధేనైధనే కర్ణవేధః ఇత్యుక్తం మాతురుత్సంగే సర్పిణఃకుమారస్యసూచ్యాద్విగుణసూత్ర్యా సూచికోవేధయేత్కర్ణే.

ఇతి కర్ణవేధః.

అథ అన్నప్రాశనం – తత్కాలశ్చ.

షష్ఠేమాస్యన్నప్రాశనం ష్టో ఆదిత్యతిష్యవసుసౌమ్యకరానిలాశ్వమిత్రాజవిష్ణువరుణోత్తరపౌష్ణచిత్రాః, బోలాన్నభోజనవిధౌదశమేవిశుద్ధేచిద్రాంవిహాయనవమీంతిథయశ్శుభాస్యుః. వారాశ్శశాంకగురుశుక్రరవీందుజానాం మేషాళిమీనరహితాన్యహితానిభాని ఇత్యుక్తం—(స్వస్తివాచనాభ్యుదయికేకృత్వా,) ఏవంగుణ...శుభతిథావస్తాకం... సిద్ధ్యర్థంమమకుమారస్యఆయురింద్రియతేజఃపశుసిద్ధ్యర్థమన్నప్రాశనాఖ్యం కర్మకరిష్యే, (ఘృతోదనం తేజస్కామో దధ్యోదనమింద్రియకామో మధ్వోదనమాయుష్కామఃక్షీరోదనంపశుకామః, దధిమధుఘృతక్షీరమిశ్రితమన్నంప్రాశయేత్, సార్వకామోభవతి కాంస్యాదిపాత్రేఘృతాదిమిశ్రితమన్నం నిక్షిప్య మాతురుత్సంగే ప్రాఙ్ముఖమాస్థితం కుమారం ప్రాశయేత్,) అన్నపతేనలసూబరఇంద్రోపరిష్టాద్బృహతేకుమారస్యాన్న

ప్రాశనేవినియోగః *అన్నపతేఽన్నస్యనోధేహ్యనమీవస్యశుష్మిణః, ప్ర ప్రదాతారంతారిష ఊర్జంనోధేహిద్విపదేచతుష్పదే, (ఇత్యథతూష్ణీం ద్విస్త్రిర్వాప్రాశయేత్, ఆవృత్తైవ కుమార్యై)

ఇతి అన్నప్రాశనమ్ - శత్తాలశ్చ.

అథ చౌలకాలః.

తృతీయేవర్షేచౌలం, ఉదగయన ఆపూర్యమాణపక్షే శ్లో. ఆది త్యసోమ్యవసువైష్ణవపౌష్ణపుష్యహస్తాస్వాత్రిష్విచండకిరణేషుచివాప్రశస్తం, స్వాతీవిథాతృవరుణోత్తరభానిమథ్యాన్యావర్జ్యాస్వపినచశుక్రకర్మకార్యం. పక్షచ్ఛిద్రాంరిక్తామేకాదశీం పర్వచవర్జయిత్వా సోమ బుధగురుశుక్రవారేష్వశ్వినీపుటవర్జితేషష్టమశుద్ధిభాజిశుభయుతేలగ్నేకుర్యాత్

ఇతి చౌలకాలః.

అథ చౌలమ్.

(పూర్వేద్యుస్సస్త్రీవాచనాభ్యుదయికేకృత్వాపరేద్యుఃపుణ్యాహంవాచయిత్వా,) ఏవంగుణ...తిథౌమమకుమారస్యాయుర్వర్చోబలపుష్ట్యాదిసిద్ధ్యర్థం చౌలాఖ్యం కర్మకరిష్యే, (ఉపలేపనాదిమూర్ధ్యానాంతం కృత్వా,) ఏవంగుణ...చౌల హోమాంగమన్వాధానం కరిష్యే, అస్మిన్నాజ్యేహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదస మిత్యేన ప్రజాపతిం ప్రజాపతిం చాఘారదేవతే ఆజ్యేనత్రివారమగ్నింపవమానం ప్రజాపతిం చప్రధానదేవతా ఆజ్యేనమధ్యేగృహ్యోక్తతంత్రేణ, ఆజ్యశేషేణసిష్టకృత...యాజ్యే *భూర్భువస్వగ్ స్వాహా, ప్రజాపతయఇదం (సోదకేన పాణినా...ప్రయున క్తి,ప్రోక్షణపాత్రస్రువౌ, చమసాజ్యపాత్రే, ఇత్థాబర్హిషీచేతి పూర్ణపాత్రనిధానాంతే, ఉత్తరతోగ్నేః వ్రీహియవమాషతిలానాంపృథక్పృథక్పూర్ణశరావాణినిదధాతి, తామ్రమయంలోహంక్షురం,శీతముదకమష్ణంచ, నవనీతందధిద్రప్సాన్వా ప్రాక్సంస్థం ప్రయున క్తి, స్వదక్షిణపార్శ్వే మాతురుత్సంగే కుమారఆస్తే, తస్యపురస్తాదానడుహంగోమయం నవేశరావే నిక్షిప్య, పాత్రాంతరే శమీపర్ణానిచనిక్షి

పేత్,మాతుర్దక్షిణతఃపిత్రైకవింశతి కుశపింజూలాన్యాదాయాస్తే,బ్రహ్మా వా ఆజ్యసంస్కారాది కుర్యాత్, నాత్రాజ్యభాగౌ. శ్లో. చౌలోపనీ తోర్యఖిలవ్రతేషు బ్రహ్మోదనేదారపరిగ్రహేచ, స్నా తేచగోదాన విధౌచ సర్వేనై వాజ్యభాగౌ ప్రవదంతిసంతః)అగ్న ఆయూంషిపవసఇతి త్రిరుత్తరాణామంత్రాణాం, శతంవైఘృనసాఋషయః, అగ్నిఃపవమా నోదేవతా, గాయత్రీచ్ఛందః, చౌలప్రథానాజ్యహోమే వినియోగః, *అగ్న ఆయూంషి...నాంస్వాహా, అగ్న యేపవమానాయేదం, *అగ్ని ఋషిః...గయంస్వాహా, అగ్న యేపవమానాయేదం, *అగ్నేపవస్వ... పోషంస్వాహా,అగ్న యేపవమానాయేదం,ప్రజాపతేహిరణ్యగర్భఃప్రజా పతిస్త్రిష్టుప్, చౌలప్రథానాజ్యహోమే వినియోగః, *ప్రజాపతే...ర యీణాంస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, కుమారస్యపశ్చాత్స్థిత్వా, శీత ముదకముష్ణంచ పాణిభ్యాంగృహీత్వా, ఉష్ణేనవాయఉదకేనేహిలియు గపదన్యస్మిన్ పాత్రేనినయేత్, తదేకదేశంనవనీతం దధిద్రఫ్సాన్వాగృ హీత్వా, కుమారస్య వామకర్ణాదారభ్య ప్రదక్షిణం శిరస్త్రిరుందతి, అదితిఃకేశాన్వపత్వాప ఉదంతువర్చసే, ఇతిమంత్రావృత్యా, దక్షిణే కేశపార్శ్వేత్రిణి త్రిణికుశపింజూలాని, అభ్యాత్తాగ్రాణినిదధాతి, ఓషధే త్రాయస్వైనం స్వధితేమైనంహింసీఃి, ఇతితా మ్రకురంతేషుసంస్థాప్య,) *యేనావపత్సవితాక్షురేణ సోమస్యరాజ్ఞోవరుణస్యవిద్వాన్, తేన బ్రహ్మ ణోవపతేదమస్యాయుష్మాన్జరదష్టిర్యథాసత్ (ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్య, ప్రాగగ్రాన్కుశాన్ శమీపర్ణేసహమాత్రే ప్రయచ్ఛతి, తానానడుహ గోమయే నిదధాతి, నాత్రప్రాగగ్రనియమః, ఓషధేత్రాయస్వైనంస్వధి తేమైనంహింసీఃి, తామ్రకురంతేషు సంస్థాప్య,)*యేనధాతాబృహస్పతే రగ్నేరింద్రస్యచాయుషేవపత్, తేనతఆయుషేవపామి సుశ్లోక్యాయస్వ స్తయే, (ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్య, ప్రాగగ్రాన్కుశాన్ శమీపర్ణేసహ మాత్రేప్రయచ్ఛతి. తానానడుహగోమయేనిదధాతి, నాత్రప్రాగగ్ర

నియమః,) *ఓషధేత్రా...హింసీః, (తామ్రకుశం తేషుసంస్థాప్య) * యేన భూయశ్చరాత్ర్యాం జ్యోక్చపశ్యాతిసూర్యం, తేనతఆయుషేవపామిను శ్లోక్యాయస్వస్తయే, (ఇతిప్రచ్ఛిద్య...తానానడుహగోమయేనిదధాతి, నాత్రప్రాగగ్రనియమః) *ఓషధేత్రా...సీః, యేనావప...జరదష్టిర్యథాసత్, యేనధాతా...శ్లోక్యాయస్వస్తయే, యేనభూయశ్చ...శ్లోక్యాయస్వస్తయే, (ఇతిత్రిభిర్మంత్రైశ్చతుర్థం, ఏవముత్తరకేశపక్షేత్రయఃపర్యాయాః) *యత్తుర్ణమర్చయతా సుపేశసావప్తావపసికేశాన్, శుంధిశిరోముఖంమమాయుష్ప్రమోషీం,(ఇత్యగ్రతఅరభ్యక్షురధారాం నిమృజేత్,)శీతోష్ణాభిరద్భిరబర్ధంకుర్వాణో ధ్రువక్షురక్షురేకురు, (ఇతి నాపితం అనుశాస్తి, యథా ఋషిసంఖ్యయా, యథాకులధర్మం వా, కేశవేషాన్కారయేత్, ప్రీహ్యాదిపాత్రాణినాపితాయదద్యాత్ తతఃకుమారంసంస్నాప్య,పూర్వవదుపవిశ్య, స్విష్టకృదాదికం పితాసమాపయేత్. ఆవృత్తైవఒకుమార్యైహోమవర్జం)

అత్రమాత్రాసహకుమారం భోజయిత్వా తతః భరద్వాజసగోత్రాణాం అత్రకర్ణవేధనం ఆచరంతీతికేచిత్వదంతి—శ్లో 'సూనోర్మాతరిగర్భిణ్యాం చూడాకర్మ నకారయేత్, పంచమాసాదధఃకుర్యాదత ఊర్ధ్వం నకారయేత్'

ఇతి చౌలమ్.

అథ అక్షరాభ్యాసకాలః.

పంచమేవర్షేఒక్షరస్వీకారః, అప్రసుప్తేహరౌ ఉదగయనేశుభే మాసేపూర్ణపక్షేపర్వప్రతిపదంరిక్తాం షష్ఠీమష్టమీం, రవికుజశనివాసరాన్, విష్కంభగండవ్యతీపాతవైధృతిశూలవజ్రవ్యాఘాత పరిఘాది గండాన్ శకున్యాదీనివిష్టించ విహాయ, హస్తాదిత్యమఘాస్మిత్రాద్రపౌష్ణాశ్విత్వాష్ట్రశ్రవణేషు అష్టమశుద్ధిభాజిశుభయుతే లగ్నేకుర్యాత్.

అథ అక్షరాభ్యాసః.

ఏవం...తిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం, సకల విద్యాపారంగతత్వసిద్ధ్యర్థం అక్షరస్వీకారం కర్తు కరిష్యే తన్నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం గణాధిపతిపూజాంకరిష్యే,(గణాధిపతిపూజాంకృత్వా) పాత్రస్థశుక్లతండులేషు.*ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం,సమూళ్హమస్యపాంసురే. విష్ణుమావాహయామి,*సక్తుమివతితఉనాపునంతో యత్రధీరామనసావాచమక్రత, అత్రాసఖాయస్సఖ్యా నిజానతేభద్రైషాం లక్ష్మీర్నిహితాధివాచి లక్ష్మీమావాహయామి, ప్రణోదేవీ సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ,ధీనామవిత్ర్యవతు సరస్వతీ మావాహయామి.*గణానాంత్వాగణపతిం హవామహేకవింకవీనా ముపమశ్రవస్తమం, జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాంబ్రహ్మణస్పతఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీద సాదనం. గణపతిమావాహయామి, (ఇతిపుష్పాక్షతం హిరణ్యేనావాహ్య విష్ణులక్ష్మీ సరస్వతీగణపతిభ్యఃషోడశోపచారాన్ కుర్యాత్ కుమారం నూతన వస్త్రాణి ధారయిత్వా శుక్లతండులేషు, ఓం నమఃశివాయ అథవా శ్రీనృసింహాయ. ఇతి చతుర్థ్యంతేష్టదేవతాపరాణి అక్షరాణి లిఖిత్వా ఉపదిశేత్ అచః హలశ్చ ఆశీర్వచనం గృహ్ణీయాత్, ఆచామేత్)

ఇతి అక్షరాభ్యాసః.

అథ పత్నీకుమారోపవేశనమ్.

ప్రయోగపారిజాతే—'సంస్కార్యఃపురుషోవాపి స్త్రీవాదక్షిణతోభవేత్,సంస్కారకస్తుసర్వత్ర తిష్ఠేదుత్తరతస్సదా గర్భాధానేపుంసవనేసీమంతేజాతకర్మణి,అన్నప్రాశనచౌలాద్యవివాహేషుప్రవేశనే నవగ్రహేచపరీష్ట్యాం నితీర్థాపాసనేవచ, ఏషుకర్మసుపత్నీంహి దక్షిణేతూపవేశయేత్. జాతకేనామకేచైవ హ్యన్నప్రాశనకర్మణి, ఉపాయనేచ

గోదానేపుంసిసీమంతయోరపి.కర్తావామేతథాసీనఃపత్నీపుత్రస్తుదక్షిణే, పుణ్యాహేషుచకాలేషు సంకల్పేషుతథైవచ. ఆశీర్వచనకాలేషు నిత్యోపాసనయోస్తథా, ఏతేషూత్తరతస్తిష్ఠేద్వధూరన్యత్రదక్షిణే. జాతకేనామకేచైవ హ్యన్నప్రాశనచౌలకే, పతిర్వామేసుఖాసీనఃపత్నీపుత్రాతుదక్షిణే కన్యాగోదానసమయే లాజహోమేకరగ్రహే, పూర్ణాహుతౌచాంజలౌచ తిష్ఠన్నత్రనసంశయః గర్భాధానేపుంసవనే సీమంతేవ్రతకర్మణి, పత్నీదక్షిణతస్తిష్ఠేత్ స్వయముత్తరతోవనేత్ పూజనే మధుపర్కస్య కన్యాదానేతథైవచ, కర్మస్వేతేషు వైభార్యాదక్షిణే తూపవేశయేత్ కన్యాపుత్రవివాహేచగోదానే వ్రతబంధనే, ఆశీర్వాదేఽభిషేకేచ పత్నీతూత్తరతోభవేత్ వాపీకూపతటాకానాం ప్రతిష్ఠానాంమహోత్సవే, వ్రతాదౌశాంతికేచైవ పత్నీస్యాదుత్తరేసదా, శాంతికేషుచసర్వేషు ప్రతిష్ఠోద్యాపనేషుచ, వామేతూపవిశేత్పత్నీవ్యాహృస్యవచనంయథా)

ఇతి పత్నీకుమారోపవేశనమ్.

అథ మాతరి రజస్వలాయాం నిర్ణయః.

జ్యోతిస్సారే—'ఉదాహృతేవ్రతచూడాసు మాతాయస్యరజస్వలా, తదానమంగళంకార్యం శుద్ధేకార్యంశుభేష్వపి ప్రారంభాత్ప్రాగ్వివాహస్య మాతాయదిరజస్వలా, నివృత్తిస్తేనకర్తవ్యా సహసాశ్రుతిచోదనాత్ నాందీశ్రాద్ధేకృతేపశ్చాన్మాతా యది రజస్వలా, మాంజీబంధనకుర్వీతగార్గ్యస్యవచనంయథా'. ప్రయోగసారావళ్యాం గర్గః. 'మాతృణాంభోజనాత్పూర్వం యస్యమాతాఽస్పృశాయది, తదాకర్మనకుర్వీత యదికుర్యాన్నిరర్థకం' శౌనకః 'వృద్ధిశ్రాద్ధేకృతేపశ్చాద్దృష్టోర్తౌమాతా రజస్వలా, తదాకర్మనకుర్వీత యావద్భోజనసంగతా. మాత్రాసహైవ భుంజీత ఊర్ధ్వం మాతారజస్వలా, వ్రతబంధోప్రశస్తస్యాదిత్యాహ భగవాన్యమః నాందీశ్రాద్ధేకృతే పశ్చాత్కన్యా

మాతారజస్వలా,కన్యాదానంపితాకుర్యాదిత్యంగీరసభాషితం నాందీ శ్రాద్ధేకృతేయస్య భవేద్భార్యారజస్వలా, వివాహేనైవదోషస్స్యా ద్దోషస్స్యన్నాంబిబంధనే మాత్రాసహైవ భుంజీయాదివాహే భార్య యాసహ, మాత్రాసహైవభుంజీయాచ్చోలమానేకభాజనే.

ఇతి మాతరిరజస్వలాయాం నిర్ణయః.

* అథోపనయనమ్.

(అష్టమేవర్షేబ్రాహ్మణముపనయేత్, గర్భాష్టమేవా, బ్రహ్మవర్చ సకామం పంచమే, ఉదగయనేసితేపక్షే, ఆచార్యః పూర్వేద్యుస్సస్నిగ్ధే వాచనాభ్యుదయికే గ్రహమఖంచ కృత్వా, ప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్) ఏవంగుణ...తిథౌ అస్య కుమారస్యానుపనీతప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే (దక్షిణాంధృత్వా, బ్రాహ్మణాన్ప్రదక్షిణీకృత్య,) *నమో మహద్భ్యోనమో అర్భకేభ్యోనమోయువభ్యోనమ ఆశినేభ్యః, యజామదేవాన్యది శక్న వామమాజ్యాయ సశ్మంసమావృక్షిదేవాః) ఇతిదక్షిణాం నిధాయ,నమస్కృత్య,)అశేషేహోపరిష్టన్మదీయాం విజ్ఞాపనామవధార్య, మయాసమర్పితామిమాం దక్షిణాం స్వీకృత్య, అస్యకుమారస్య జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం, బాల్యేవయసి, అజ్ఞానతః పిత్రాద్యుపేక్షయాచసంభావితానాం, సవర్ణాసనర్ణథాత్రిపరిపాలనజననీవ్యతిరిక్తస్తన్యపాన సహభోజన ఉచ్ఛిష్టభోజన పర్యుషితభోజన వివసనాన్నపానసజాతీయ విజాతీయ సహచరక్రీడాసల్లాప సంస్పర్శన,అనియతమూత్రపురీషోత్సర్జనతత్తత్కాలశౌచాభావ ప్రభృతీనాం సర్వేషాం పాపానాం అపాకరణార్థం, పూర్వపూర్వసంస్కారకాలాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థంచ, యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్యమాంఅనుగృహ్ణంతుభవంతః, (పరిషదపిదక్షిణాం గృహీత్వా ప్రతినిమిత్తం పాదకృచ్ఛ్రమాచరేదితివదేత్,కర్తాకృచ్ఛ్రా

* ఒకదినమందే చౌలోపనయనములుచేయునెడల స్వస్తివాచనము నాందీగ్రహమఖముచేసి మిమ్మట ప్రాయశ్చిత్తము మొదలుకొని ఉపనయనము క్రమముగా జరపవలయును.

చరణంకరిష్యే, హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః, అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే,ధన్యంకురోమిదాతారమిహలోకేపరత్రచ,యస్మాత్తస్మాచ్ఛివమేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే, కామధేనోస్సముద్భూతంసర్వక్రతుషుసంస్థితం, దేవానామాజ్యమాహారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ఇదంకృష్ణత్రయప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రద దేనమమ. (పరేద్యుఃకృతస్నానంకుమారమలంకృత్య, స్వస్తివాచయిత్వా,భుక్తభోజ్యస్యశిరసి వపనంకారయిత్వా, స్నాతంకుమారం స్వదక్షిణముపవేశ్య,) పూర్వోక్త ఏవం...తిథౌ అముంవిష్ణుశర్మాణంకుమారముపనేష్యే)†శుభేముహూర్తేకుమారమాత్మసమీపమానయేత్, వృద్ధాచారక్రమేణతం స్వదక్షిణాంకమారోప్య,పరస్పరంముఖావలోకనం కురుతః, ఆచార్యఃకుమారమూర్ధ్నిగుడజీరకంనిక్షిప్య, బ్రాహ్మణాశీర్వచనం లబ్ధ్వా,) (అత్రమంగళాష్టకచూర్ణికాః కేచిత్పఠంతి) ఏవంగుణ...తిథౌ అస్య కుమారస్య వర్ణాధికారసిద్ధ్యర్థం ద్విజన్మనిమిత్తముపనయనహోమాఖ్యంకర్మకరిష్యే,) ఉపలేపనాద్యగ్నిప్రార్థనాంతే,) ఏవంగుణ...తిథౌ ఉపనయనహోమాంగందేవతాపరిగ్రహార్థమన్వాధానంకరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదసమిద్ధేన ప్రజాపతిం ప్రజాపతిం చాఘారదేవతే ఆజ్యేనత్రివారమగ్నింపవమానంప్రజాపతించ ప్రధానదేవతాఆజ్యేన మధ్యేగృహీత్వోక్తంత్రేణ, ఆజ్యశేషేణ స్విష్టకృతం...ఏకైకశోగ్నావాదధ్యాత్,) ప్రజాపతయ ఇదం. (సోదకేనేత్యాది చౌలవత్పాత్రప్రయోగః.) ఆజ్యం సంస్కృత్య, యువంవస్త్రాణిదీర్ఘతమా మిత్రావరుణౌ త్రిష్టుప్, కుమారస్యవస్త్రధారణే వినియోగః, *యువంవస్త్రాణిపివసావసాథే యువోరచ్ఛిద్రాశర్మంతంతోహసర్గాః, అవాతిరతమనృతాని విశ్వంబ్రుతేనమిత్రా వరుణాసచేథే (ఇతి పరిధానార్థం వస్త్రందద్యాత్, కాషాయంవా, తేనైవమంత్రేణ ప్రావరణార్థంచ, అథవాకృష్ణాజిన మృక్సామాభ్యామితి దద్యాత్,

† కొందరు ఆచార్యపటువులకు మధ్య తెరబట్టుచున్నారు.

ఋక్సామాభ్యాంసూర్యాసావిత్రీసూర్యానుష్టుప్,కుమారస్యప్రావరణార్థమజినధారణేవినియోగః, * ఋక్సామాభ్యామభిహితౌగావౌతేసామనావితఃశ్రోత్రంతేచక్రేఆస్తాందివిపంథాశ్చరాచరం,అజినధారణముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తు. ఏవంగుణం...తిథౌ యజ్ఞోపవీతపూజాంకరిష్యే, (యజ్ఞోపవీతపూజాంకృత్వా, సర్వేషాంబ్రాహ్మణానాం హస్తస్పర్శనం కారయిత్వా,తదానీంతేవదన్నితిసూక్తంపఠేత్,)* తేవదన్పరిష్ఠమాబ్రహ్మకిల్బిషేకూపారస్సలిలో మాతరిశ్వా, వీళుహరాస్తప ఉగ్రోమయోభూరాపోద్యౌరిగ ప్రథమజాఋతేన, సోమోరాజా ప్రథమోబ్రహ్మజాయాంపునఃప్రాయచ్ఛ దహ్యణీయమానః, అన్నవర్తావరుణోమిత్ర ఆసీదగ్నిర్హోతా హస్తగృహ్యానినాయ, హస్తేనైవగ్రాహ్యాఆధిరస్య బ్రహ్మజాయేయమితిచేదవోచత్, నదూతాయప్రహ్యేతష్ఠఏషాతథారాష్ట్రం గుపితంక్షత్రియస్య, దేవాఏతస్యామవదంతపూర్వే సప్తఋషయస్తపసేనిషేదుః, భీమాజాయాబ్రాహ్మణస్యోపనీతదుర్ధాందధాతిపరమేవ్యోమన్, బ్రహ్మచారీచరతివేషదిష్టస్యదేవానాం భవత్యేకమంగం, తేనజాయామన్వవిందద్బృహస్పతిస్సోమేన నీతాంజుహ్వాంనదేవాః, పున్నర్వైదేవాఅదదుఃపునర్మనుష్యాఉత, రాజానస్సత్యంకృణ్వానా బ్రహ్మజాయాంపునర్దదుఃపునర్దాయబ్రహ్మజాయాంకృత్వీదేవైర్నికిల్బిషం, ఊర్జంపృథివ్యాభక్త్వా యోరుగాయముపాసతే.—ఏవం...తిథౌ మమ శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానసిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే, (ఇతి బ్రహ్మచారీసంకల్ప్య,) యజ్ఞోపవీతమంత్రస్య గౌతమాత్రేయవసిష్ఠాఋషయః బ్రహ్మా విష్ణు మహేశ్వరాదేవతాః, త్రిష్టుప్ఛందః, శ్వేతవర్ణంశక్తిబీజం, ఋగ్యజుస్సామవేదాత్మకం, ఆహ

వనీయగార్హపత్యదక్షిణాగ్న్యస్థానం చతుర్విధఫలపురుషార్థసిద్ధ్యర్థే యజ్ఞోపవీతధారణేవినియోగః, (యజ్ఞోపవీతంపరబ్రహ్మపరమాత్మాత్రిష్టుప్ఇతివా)* యజ్ఞోపవీతంపరమంపవిత్రంప్రజాపతేర్యత్సహజంపురస్తాత్, ఆయుష్యమగ్ర్యంప్రతిముంచశుభ్రంయజ్ఞోపవీతంబలమస్తు తేజః, (ఇతికు మారంవాచయిత్వా దక్షిణబాహుపురస్సరంధారయేత్ యజ్ఞోపవీత మంత్రంతు వాచయిత్వాస్థితంశిశు మిత్యుక్తమి అథాచార్యోన్యః మధ్యేగత్వా, అగ్నేర్యజ్ఞోపాత్రాణాంచోత్తరతోద్విరాచాంచంవటుం, తేనైవమార్గేణ పూర్వవదుపవేశ్య, అగ్నేః పశ్చాదుదగగ్రాంబర్హి రాస్తీర్య, తత్రాజ్యంనిధాయ, దక్షిణేనహస్తేన స్రుంగృహీత్వా... దర్భాఙ్ప్రోక్ష్య, అగ్నౌప్రహృత్య, విశ్వానినఇత్యలంకర్యాత్, ఇధ్మర జ్జుంచమధ్యేనిధాయ,)మూలమధ్య...సమేధయస్వాహా, అగ్నయేజాత వేదసేసమిధ్య మానాయేదం, ఇధ్మప్రక్షేపణ...ప్రజాపతయఇదం, ఆఘారాంతే సమన్వారబ్ధే బ్రహ్మచారీచోలవచ్ఛుత్రస్రుతిర్జుహు యాత్*అగ్న ఆయాంహిపహస ఇతి...అగ్నయేపవమానాయేదం, ప్రజా పతేర్హిరణ్యగర్భః ప్రజాపత్యస్త్రిష్టుప్,* ఉపనయనప్రధాన ఆజ్యహో మే వినియోగః,* ప్రజాపతే...రయీణాంస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం అధో త్తరతోగ్నేః ప్రాఙ్ముఖః ఆచార్యోవతిష్ఠతే, తస్యపురస్తాత్ ప్రత్యఙ్ముఖః బ్రహ్మచారీ సర్వత్రాత్మనోగ్నేః వ్యవాయంనకుర్యాత్, అస్యాంజలి మాచార్యః అభ్యుపూరయేత్, స్వాంజలిమన్యః,) తత్సవితుశ్శ్యావాశ్వ స్సవితానుష్టుప్, అస్యకుమారస్యాం జలావాపోరణే వినియోగః*తత్స వితుర్వృణీమహేవయం దేవస్యభోజనం,శ్రేష్ఠంసర్వధాతమంతురంభగ స్యధీమహి, (ఇతికుమారాంజలౌ స్వాంజలిమవసించేత్, సకుమారస్తూ ష్ణీం భూమావిసృజేత్,) దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాం హస్తంగృహ్ణామి, విష్ణుశర్మ, (ఇతిబ్రహ్మచారిణో నామసంబుద్ధ్యానిర్దిశ్య, స్వస్యపాణినా, అస్యపాణింసాంగుష్ఠం గృహ్ణీ యాత్, ఏవంపునః, అస్యాంజలిమాచార్యోద్భిః పూరయేత్స్వాంజలి

మన్యుః) తత్సవితుశ్శ్రేష్ఠ వాశ్శస్సవితానాష్టుప్, అస్యకుమారస్యాంజలా వథూరణేవినియోగః,(తత్స...ధీమహే,ఇతికుమారాంజలౌ స్యాంజలిమ వసించే త్సతూష్ణింభూమావిస్సృజేత్,సవితా తేహస్తమగ్రభీత్ హేవిష్ణు శర్మ ఇతి ద్వితీయే అస్యాంజలి మాచార్యోఒద్భిః పూరయేత్సాస్యాం జలిమన్యుః,) తత్సనితుశ్శ్రేష్ఠ వాశ్శస్సవితానుష్టుప్, అస్యకుమారస్యాం జలావథూరణేవినియోగః తత్స...ధీమహే, (ఇతికుమారాంజలౌసాస్యాం జలిమవసించేత్స తూష్ణింభూమావి సృజేత్, అగ్నికాచార్యస్తవహే విష్ణుశర్మ, ఇతితృతీయే అథ బ్రహ్మచారిణ మాదిత్యమీక్షయేత్, యత్రవ్రష్టుంశక్నుతే తందేశంగత్వా, దేవసవిత రేషతే బ్రహ్మచారీతం గోపాయసమావృతే త్యాచార్యుః అథపూర్వవత్తిష్ఠేతాం, అథబ్రహ్మ చారిణంప్రజాపతయేపరిదదాత్)కస్యబ్రహ్మచార్యసి, ప్రాణస్యబ్రహ్మచా ర్యస్మి, కస్త్వాకముపనయతే, కాయత్వాపరిదదామి, (ఇతి)యువాసువా సావిశ్వామిత్రో యూపత్రిష్టుప్, కుమారస్యార్ధర్చ ప్రదక్షిణేవినియో గః,*యువాసువాసాః పరివీతఆగాత్స ఉశ్రేయాన్భవతి జాయమానః, (ఇత్యర్ధ ర్చేనైనం ప్రదక్షిణాం ప్రాఙ్ముఖమావర్తయేత్, అస్యాంసయోః పాణికృత్వాహృదయదేశం స్పృశేత్ ఉత్తరార్ధ ర్చేన,) *తంధీరాసఃక్రవ యఉన్నయంతి స్వాధ్యోవిమనసాదేవయంతః,(అథ పూర్వవదుపవిశ్య)

ఇతి ఉపనయనమ్.

అథ అగ్ని కార్యమ్.

ఏవంగుణ...తిథా మమ బ్రహ్మతేజోమేథాభివృద్ధ్యర్థం బ్రహ్మ చర్యాంగం అగ్నికార్యంకరిష్యే, (ఇతి బ్రహ్మచారీసంకల్ప్య,) ప్రజాప తయేస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (ఇతిసమిధమాదధ్యాత్, మంత్రేణైవ వా,) అగ్నయేసమిధం హిరణ్యగర్భాగ్నిర్బృహతీ, అగ్నిసమిదాధానే వినియోగః, అగ్నయేసమిధ మాహార్షంబృహతేజాతవేదసే, తయ్యాత్వ మగ్నేవర్ధస్వసమిధా బ్రహ్మణావయంస్వాహా, అగ్నయఇదం, (అథహ

స్తంప్రక్షాళ్య, అగ్నిముపస్పృశ్య, ఓష్ఠౌ విలోమకౌ సంవృత్య, ముఖం నిమార్ష్టి, ఓం తేజసామాస మనఙ్మీతి త్రిఃజపేత్. మంత్రావృత్యా,) మయిమే ధామితిషణ్ణాం మంత్రాణాం హిరణ్యగర్భఋషిః, పూర్వత్రయాణామగ్నిరింద్రః సూర్యశ్చదేవతాః, ఉత్తరత్రయాణామగ్నిర్దేవతా, షణ్ణాం త్రిష్టుబ్గాయత్రీచ్ఛందః, అగ్న్యుపస్థానే వినియోగః, *మయిమే ధాంమయిప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజోదధాతు, మయిమేధాంమయి ప్రజాంమయీంద్రఇంద్రియందధాతు, మయిమేధాంమయి ప్రజాంమయిసూర్యో భ్రాజోదధాతు, యత్తేఅగ్నే తేజస్తేనాహంతే జస్వీభూయాస్తం, యత్తే అగ్నే వర్చస్తేనాహం వర్చస్వీభూయాస్తం, యత్తేఅగ్నే హరస్తేనాహం హరస్వీభూయాసం, (ఇత్యుపస్థాయ విభూతిమాదాయ,) మానస్తోకేతు తోనరుద్రోజగతీ, భస్మాభిమంత్రణే వినియోగః, * మానస్తోకేతనయే మాన ఆయూమాన్తోగోష్ఠమాన్తో ఆశ్వేషురీరిషః, వీరాన్మానోరుద్ర భామితోవధీర్హవిష్మన్త స్సదమిత్వాహవామహే, (ఇత్యభిమంత్ర్యధార యేత్, తార్క్ష్యయుషంజమదగ్నేరితిలలాటే, కశ్యపస్యతార్క్ష్యయుషమితి కంఠే, అగస్త్యస్యతార్క్ష్యయుషమితినాభౌ, యద్దేవానాం తార్క్ష్యయుష మితి దక్షిణబాహుమూలే, తన్నేఅస్తుతార్క్ష్యయుష మితిస్కంధే, శతా యుషమితిశిరసి, అథస్థిత్వా,) ఓంచమేహిరణ్యగర్భస్సారస్వతాగ్ని రనుష్టుప్,అగ్న్యుపస్థానేవినియోగః *ఓంచమేస్వరశ్చమేయజ్ఞో...తేనమః, స్వస్తిశ్రద్ధా...హవ్యవాహన ఓంనమఇతి. చతుస్సాగరపర్యంతం గో బ్రాహ్మణే భ్యశ్శుభంభవతు...అభివాదయే, (అభివాద్యోపవిశేత్.)

(అథాచార్యస్సంకల్ప్య,)ఏవం...తిథౌమమగాయత్రీప్రదానాధి కారయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం, కుమారస్యగాయత్రీస్వీకరణయోగ్యతాసి ద్ధ్యర్థం చ ప్రత్యేకప్రత్యేకంకృచ్ఛత్రయాణ్యాచరిష్యే, * హిరణ్యగర్భ ...శాంతిం ప్రయచ్ఛమే, ఇదంకృచ్ఛత్రయప్రత్యామ్నాయహిరణ్యం

నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య స్సంప్రదదే నమమ, (కుమారః ప్రత్యఙ్ముఖోదఙ్ముణం జానాన్వాచ్య, ఆచార్యపాదౌసంపూజ్య, అభివాదనీయేననామ్నాభివాద్య. అధీహిభోస్సావిత్రీం భోఅనుబ్రూయాత్, అథాచార్యః) అస్యకుమారస్య వేదశాస్త్రగ్రహణయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం గాయత్రీప్రదానం కరిష్యే, (తస్యపరిహితేనవాసాసాస్వస్యపాణిభ్యాంచపాణీ సంగృహ్య, ప్రణవవ్యాహృతిపూర్వికాం సావిత్రీంత్రిరన్వాహ, పచోచ్ఛార్ధర్చశోబుక్క సర్వామశక్తశ్చేద్యథాశక్తివాచయీత,) * ఓంభూర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణియం, భర్గోదేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, ఓంభూర్భువస్సువ తత్సవితుర్వరేణియం భర్గోదేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, ఓం భూర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణియంభర్గోదేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్,(హృదయదేశస్యోర్ధ్వాంగుళిం పాణిముపధాతి,) * మమవ్రతే హృదయంతే దదామిమమచిత్త మనుచిత్తంతేఅస్తు మమవాచమేకవ్రతోజుషస్వబృహస్పతిష్ట్వానియున క్తుమహ్యమితి, (తతోబ్రహ్మచారీప్రాణానాయమ్య,) ఏవం...తిథౌ మమనిత్యకర్మానుష్ఠానసిద్ధ్యర్థం మౌంజీధారణం కరిష్యే, ప్రాచేపామావసూ జీవానర్షిఋషిః, ప్రశంసాత్రిష్టుప్, కుమారస్య మౌంజీధారణే వినియోగః,*ప్రాచీవేపామాబృహతోమాదయంతి ప్రవాతేజాఇరిణే వర్ష్వతానాః సోమస్యేవమాజుతస్యభక్షోవిబీదక్తోజాగృవిర్మహ్యమచ్ఛాన్, (ఇతిత్రిఃప్రదక్షిణమౌంజీమాచార్యదత్తాంకటిప్రదేశేధృత్వాచమ్య,) ఏవంగుణ...తిథౌ నిత్యకర్మానుష్ఠాన సిద్ధ్యర్థం దండధారణం కరిష్యే, ఏషతేతిశాక్వావాశోర్వరథవీతిర్గాయత్రీ, పలాశదండధారణే వినియోగః,*ఏషతేతిరథవీతిర్మఘవాగోమతీరను, పర్వతేష్వపశ్రితః, (ఇత్యాచార్యదత్తం ధారయేత్,) దండధారణము హూర్తస్సుముహూర్తోస్తు అథాచార్యోబ్రహ్మచర్యమాదిశేత్, బ్రహ్మ

చార్యసి,(ఇత్యాచార్యః,) అస్మి,(ఇతివటుః,) ఆపోశాన,(ఇతిగురుః,)తథా కరోమి,(ఇతివటుః, స్సర్వత్రవదేత్,)కర్మకురు, దివా మాస్వాప్సీః, ఆచార్యాధీనోనిత్యంభవ, వేదమధీష్వ, తథాకరోమి. (అథ పూర్వవదుపవిశ్య, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాపయేత్. శ్లో. ఆమేధాజననాద్రజ్జో త్తమాపనయనానలం, తత్రైవసాయంప్రాతశ్చ సమిధంజుహుయాదసౌ. ఇతిశౌనకః అప్రత్యాఖ్యాయనమగ్రేభి క్షేత, అప్రత్యాఖ్యాయనీంవా, అగ్రేభిక్షేతజననీం, భవతిదీక్షాం దదాత్వితి, అనంతరం బాంధవాశ్లో. 'భవత్పూర్వంచ రేవైశ్చక్షుముపనీతోద్విజోత్తమః, భవన్మధ్యంతు రాజన్యోవైశ్యస్తుభవదుత్తర'మితిమనుస్మృ లబ్ధతండులాగురవేచర్వర్థం నివేద్య తిష్ఠే దహశ్శేషం నోపవిశేత్ న మాధ్యాహ్నికం కుర్యాత్. అత్రస్మృతిసంగ్రహే గౌతమః సంధ్యాత్రయం నకర్తవ్యం మాంజీబంధనతఃపురా, సంధ్యాత్రయంతు కర్తవ్యం సాయమాగితతః పరమితి తత్రైవవ్యాసః సావిత్రీంతుగురోర్లబ్ధ్వా సాయంసంధ్యాముపక్రమేత్, పారిజాతకారాస్తు కర్తవ్యమితి వదంతి—తతో బ్రాహ్మణాశీర్వచనం గృహ్ణీయాత్)

ఇతి అగ్నికార్యమ్.

అథ బ్రహ్మోదనమ్.

(సాయంకాలే బ్రహ్మచారీ సంధ్యాముపాస్యాగ్నికార్యం కుర్యాత్. అత్రవిశేషః, త్రిఃపరిసమూహ్యత్రిః పర్యుక్ష్య, అగ్నయేసమిధమితిమంత్రేణ సమిధమాదధ్యాత్.) ఏవంగుణ...తిథౌ అస్య బ్రహ్మచారిణో మేధా తేజోవేదప్రాప్తిసిద్ధ్యర్థం, అనూక్తసర్వవిద్యావీర్యవత్తార్థంసావిత్ర్యనుప్రవచనీయసంజ్ఞికమనుప్రవచనీయహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యే, (చత్వారిశృంగేతిమూర్ధన్యానాంతే సమిద్ధ్వయంగృహీత్వా,)ఏవం...తిథౌ అనుప్రవచనీయహోమాంగమన్వాధానంకరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం...ఆఘూరదేవతేఆజ్యేన సదసస్పతిసవితారమృషీంశ్చ ప్రధానదేవతాశ్చరుద్రవ్యేణచరుశేషేణస్విష్టకృతం ...

స్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (సోదకేనేత్యాదిస్థాలీపాకవత్పాత్రప్రయోగః, వటుశ్చర్వర్థంయాచితతండులద్రవ్యం బ్రాహ్మణభోజనపర్యాప్తం తూష్ణీంచతురశ్చతురో ముష్టీన్నిరుప్య ప్రోక్ష్యఫలీకృతానధిశ్రిత్యశ్రపితే హవిషి,శ్రపితస్థాలీపాకఇత్యాచార్యాయనివేదయేత్,ఆచార్యఆజ్యసంస్కారాద్యాఘారాంతే,చరుంత్రేధావిభజ్య,) ఇదంసదసస్పతయే, ఇదంసవిత్రే, ఇదమృషిభ్యః,(ఇత్యభిమృశ్య, అవదానధర్మేణ జుహుయాత్) సదసస్పతిం మేధాతిధిస్సదసస్పతిర్గాయత్రీ, అనుప్రవచనీయప్రధానచరుహోమే వినియోగః, * సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్యకామ్యం,సనిం మేధామయాసిషంస్వాహా,సదసస్పతయఇదం,గాయత్యావిశ్వామిత్రస్సవితాగాయత్రీ, అనుప్రవచనీయప్రధానచరుహోమే వినియోగః, * తత్సవితుర్వరేణ్యం...ప్రచోదయాత్స్వాహా,సవిత్రఇదం, ఋషిభ్యస్స్వాహా, ఋషిభ్యఇదం, చరుశేషేణ స్విష్టకృతం, యదస్యహిరణ్యగర్భాగ్నిస్విష్టకృదతిధృతిః, అగ్నిస్విష్టకృద్ధోమే వినియోగః, యదస్య...స్వాహా, అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం, (ఇత్యాదికంసమాప్య, శేషేణ బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్,) అస్యకుమారస్య వేదసమాప్తిం భవంతోబ్రువంతు, (ఇతిబ్రూయాత్,) వేదసమాప్తిరస్తు (ఇతిబ్రాహ్మణాఃప్రతిబ్రూయుః యస్యస్మృత్యేత్యాదివిష్ణవే సమర్ప్య, ఆచామేత్)

(అతఊర్ధ్వమాచారలవణాశీబ్రహ్మచార్యధఃశాయీత్రిరాత్రందశరాత్రం సంవత్సరంవాచరిత వ్రతాయమేధాజననంకరోతి)

ఇతి బ్రహ్మోదనమ్.

అథ సదస్యమ్.

(ఉపనయనతృతీయదివసే కేచిదాశ్వలాయనాస్సదస్యం కుర్వంతి. తత్రాయంప్రయోగః,) ఏవంగుణ...శుభతిథౌ ఉపనయనదీక్షామధ్యే మహదాశీర్వచనకాలే బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరానుద్దిశ్య బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలదేవతా ఉద్దిశ్యఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకదేవతాప్రీత్యర్థం షోడశోపచార పూజాం కరిష్యే, తదంగత్వేన తన్ని

ర్వఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణపతిపూజాంకరిష్యే, (పూజాంకృత్వా) ప్రసారితనూతనవస్త్రద్వయే శ్వేతతండులాన్నిధాయ, బ్రహ్మావిష్ణుమహేశ్వరాణ్ అష్టదిక్పాలకాన్ తత్తన్మంత్రైః పూగీఫలపుష్పాక్షతహిరణ్యశకలైరావాహ్య. షోడశోపచారాన్ కుర్యాత్,అపూపాన్నివేద్య, దక్షిణతాంబూలం నివేద్య, సభాపూజాంకుర్యాత్,) లక్ష్మీనారాయణస్వరూపాణాం బ్రాహ్మణానాం సర్వత్రేమాన్యాసనాని, సుఖాసనాని, సర్వైర్దేవైఋణాక్రియంతాం, ఓంతథాప్రాప్నువంతు భవంతః, ప్రాప్నువామ, గంధద్వారాం...శ్రియం, ఆయనేతే...ఇమే. అలంకరణార్థాఇమే అక్షతాస్సంత్వక్షతాః ఇమానివఃపుష్పాణి, సుపుష్పాణి సకలారాధనైస్సమర్చితమస్తు. ఆశీర్వాదఃసురూపఇద్దోమ్మాం ఇంద్రోతేసఖా, శాశ్వత్భాజావయసాసచతే సదాచంద్రోయాతిసభాముప తదప్యేషశ్లోకోభిగీతోమరుతః పరివేష్టారోమరుత్వస్యావసన్గృహే ఆవిక్షితస్యకామప్రీర్విశ్వేదేవాస్సభాసదఇతి, అత్రవేదికాస్థితాశేషవిద్వన్మహాజనేభ్యోఽనేకసువర్ణపుష్పాణి. శిష్టాచారక్రమేణ మహదాశీర్వచనం గృహ్ణీయాత్)

ఇతి సదస్యమ్.

అథ మేధాజననమ్.

(ఉపనయనచతుర్థదివసే మేధాజననంపూర్వాహ్ణే కుర్యాత్) ఏవంగుణ...తిథౌ ఉపనయనదీక్షాంతే చతుర్థదివసే అస్యకుమారస్య మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పలాశస్తంబపూజాం కరిష్యమాణః, ఈశాన్యాది చతుష్కోణేషు చతుస్స్తంభపూజాం కరిష్యమాణః,ప్రణవశ్రద్ధామేధాపూజాం కరిష్యమాణః, నాందీదేవతాద్వాసనం కరిష్యమాణః, తదాదౌశుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే, (పుణ్యాహంవాచయిత్వా, ఆగ్నేయాదక్షిణాప్రత్యగ్దక్షిణానిందిశాశ్చ, అనిందితాయాందిశ్యేకమూలం పలాశం, కుశస్తంబంవార్చయేత్, పలాశస్తంబదేవతాం నామమం

త్రేణసంపూజ్య, కాంస్యాదిపాత్రే శ్వేతతండులేషు ప్రణవశ్రద్ధామేధా ఆవాహయేత్, (*ప్రణోదేవీసరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ, ధీనామవిత్ర్యవతు, ఇతిప్రణవమావాహయామి,)*శ్రద్ధయాగ్నిస్సమిధ్యతే శ్రద్ధయాహూయతేహవిః, శ్రద్ధాంభగస్యమూర్ధని వచసావేదయామసి, ఇతిశ్రద్ధామావాహయామి, *మేధాందేవీసరస్వతీ మేధాందేవస్సవితా మేధాందేవీసరస్వతీ, మేధాందేవశ్వినావుభా వాధత్తాంపుష్కరస్రజా,ఇతిమేధామావాహయామి, ప్రణవశ్రద్ధామేధాదేవతాభ్యః షోడశోపచారాన్సమర్పయామి, (ఈశానాద్యదిచతుష్కోణేషు కుంభాంత్సంస్థాప్య, చణకతాంబూలాదినినిక్షిప్య, తంతునావేష్ట్య, చతుస్తంభపూజాంకృత్వా, ఉదకుంభమాదాయ,త్రిఃప్రదక్షిణంపరిషించంతంబ్రహ్మచారిణం త్ర్యర్చయతి,) సుశ్రవస్సుశ్రవాఅసియథాత్వం సుశ్రవస్సుశ్రవాఅస్యేవంమాంసుశ్రవసాన్నశ్రవసంకురు, యథాత్వం దేవానాం యజ్ఞస్యనిధిపోస్యేవమహంమనుష్యాణాం వేదస్యనిధిపోభూయాసం (ఇత్యథమేఖలాజినవస్త్రదండయజ్ఞోపవీతాని, నవాన్యన్యాని, ఊర్ధ్వమంత్రైర్ధృత్వా, పూర్వధృతాని పలాశాగ్రేవిసృజ్య, బ్రహ్మణేవస్త్రంవత్వా, నాందీదేవతాముద్వాస్య, స్వస్త్యయనంవాచయిత్వా, కేచిత్వసంతమారభవపూజాంచ కుర్వంతి)

ఇతి మేధాజనగమ్.

అథ నైమిత్తికోపనయనవిధిః.

(ఏవముపనీతస్య నైమిత్తికోపనయనేగాయత్ర్యాస్థానేతత్సవితుర్వృణీమహే,ఇత్యానుష్టుభంసావిత్రీ ముపదిశేత్, కేశవపనం, భిక్షా, బ్రహ్మాదనం (అనుప్రవచనీయమహోమః) త్రిరాత్రాదివ్రతం, మేధాజననంచకృత్వాకృతం నోదగయనాదికాలనియమః, నప్రజాపతయేపరిదానం,నాగ్నికార్యం,నకృష్ణాజినం నమేఖలా నచండో నధర్మోపదేశః, శేషం సమానం, ప్రత్యహం సంధ్యాసు గాయత్రీ మేవ జపేత్)

ఇతి నైమిత్తికోపనయనవిధిః.

అథ అధ్యాయోపాకరణకాలః.

అథాతోధ్యాయోపాకరణం, ఓషధీనాంప్రాదుర్భావే సింహస్థేరేక్‌శ్రావణమాసే శ్రవణర్క్షేధనిష్ఠాసంయుతే సంగవస్పృష్టేకుర్యాత్ తతోన్యూన ఉత్తరాషాఢయుతేవా కుర్యాత్ అస్మిన్నేవమాసే పంచమ్యంహస్తేనవా, యదోపాకరణకాలే కర్కటకమాసోధిమాసోవా, గురుశుక్రమాఢ్యం, అర్ధరాత్రాత్పూర్వం గ్రహణసంక్రమోపధ్యభావోనృపతివినాశోరాష్ట్రక్షోభశ్చస్యాత్, తదాభాద్రపదేశ్రవణర్క్షకుర్యాత్, తత్రాపిచేద్దోషః, ఆషాఢమాసే శ్రవణర్క్షకుర్యాత్, మాసత్రికేదోషశ్చేత్, శ్రావణమాసఏవకుర్యాత్, నర్మదాదక్షిణదేశేన కర్కటకదోషస్తత్రవచనం శ్లో కర్కశేరవిసంయుక్త ఉపాకుర్యాత్తుగక్షిణే, కర్మదోత్తరదేశేతు కర్తవ్యంసింహాయుక్తగే, ఇతి ఆచార్యశ్శిష్యైస్సహ ప్రాగ్వోపగ్వాగ్రామాన్నిష్క్రమ్య బహూదకదేశే కుర్యాత్.)

ఇతి అధ్యాయోపాకరణకాలః.

అథ ఉపాకరణమ్.

ఏవంగుణ...తిథా ఉత్సృష్టాధ్యయనానాంచంగసాంపునరధ్యయనాధికారార్థం నూతనబ్రహ్మచారిణా మధ్యయనాధికారార్థంఅధ్యాయోపాకరణాఖ్యం కర్మకరిష్యే, (ఇతిసంకల్ప్య, స్వస్తివాచయిత్వా, ఉపలేపనాద్యగ్నిప్రార్థనాంతే.) ఏవంగుణ...తిథౌఅధ్యాయోపాకరణాంగమన్వాధానం కరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగ్నావగ్నిం జాతవేదసమిద్ధేన...చక్షుషీ ఆజ్యేనసావిత్ర్యాదినవప్రధానదేవతాఆజ్యేన, అగ్నేర్దివింశతిప్రధానదేవతా దధిసక్తుద్రవ్యేణ, పరమాత్మానం యజ్ఞోపవీతద్రవ్యేణ, దధిసక్తుశేషేణస్విష్టకృతం, ఇథ్మసన్నహనేనరుద్రం...సదోయజ్యై, *ఓంభూర్భువస్సువ్వాస్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (ఇత్యాదిస్థాలీపాకవత్పాత్రప్రయోగః, పూర్ణపాత్రనిధానాంతే స్థాల్యాందధిమిశ్రితసక్తూన్నిషేచేత్, పర్యగ్నికరణకాలే దధిసక్తుస్థాలీముత్తరతోఽగ్నేర్నిధాయ, గాయత్ర్యాప్రోక్ష్య, ఆజ్యేనసహపర్యగ్నికరణం కుర్యాత్, ఆజ్యాద్దక్షిణతోదధిసక్తుపాత్రాసాదనం, ఆచార్యశ్శిష్యైరన్వారబ్ధః, ఆజ్యభాగౌహుత్వాజ్యాహుతీర్జుహుయాత్) సావిత్ర్యైస్వాహా, సావి

తాగ్నిఇదం,బ్రహ్మణేస్వాహా, బ్రహ్మణఇదం,శ్రద్ధాయైస్వాహా,శ్రద్ధాయా ఇదం, మేధాయైస్వాహా, మేధాయాఇదం, ప్రజ్ఞాయైస్వాహా,ప్రజ్ఞాయా ఇదం, ధారణాయైస్వాహా,ధారణాయాఇదం, సదసస్పతయేస్వాహా,సద సస్పతయఇదం, అనుమతయేస్వాహా, అనుమతయఇదం, ఛందోభ్యఋషి భ్యస్స్వాహా, ఛందోభ్యఋషిభ్యఇదం, (ఇత్యేకాహుతిః, అవదాన ధర్శేణ దధిసక్తూఞ్జుహోతి [పంచావత్తితిష్ఠన్, * ప్రసూతోభక్షమక రంచ రావపి స్తోమంచేమం ప్రథమస్సూరిరున్మృజే సుతేసా తేనయద్యాగ మంవాం ప్రతివిశ్వామిత్రజమదగ్నిదమే (ఉపవిశ్య ఏకమవదానమధికం గృహ్యతా మిత్యాచార్యం ప్రార్థయేత్] అగ్నిమీశేమధుచ్ఛందాగ్ని ర్గాయత్రీ, ఉపాకర్మప్రధానదధిసక్తుహోమే వినియోగః,*అగ్నిమీళే పురోహితం యజ్ఞస్యదేవమృత్విజం, హోతారంరత్నధాతమంస్వాహా, అగ్నయఇదం, ౧. కుషుంభకస్తదగస్త్యోప నిషదప్తృణసూర్యమానుష్టుప్, ఉపా...వినియోగః, *కుషుంభకస్తదబ్రవీద్ధరేఃప్రవర్తమానకః, వృశ్చికస్యారసంవిషమరసం వృశ్చికతేవిషంస్వాహా, అప్తృణసూర్యా యేఇదం. ౨. త్వమగ్నేగృహపతిమదోగ్నిర్గాయత్రీ,ఉపా...వినియోగః,* త్వమగ్నేదృభిస్త్వమాశుశుక్షణిస్త్వ వేదబ్రహ్మస్త్వమశ్మనస్పరి, త్వంవనేభ్యస్త్వమోషధీభ్యస్త్వన్నృణాం నృపతేజాయసేశుచిస్వాహా,అగ్న యఇదం 3. ఆవదన్నృహన్నమదశ్మకుంతోజగతి,ఉపా...వినియోగః, * ఆవదంస్త్వంశకునేభద్రమావదతూష్ణీమాసీన స్సుమతించికిద్ధినః, యద్రు త్పతన్వదసికర్కరిర్యథాబృహద్వదేమవిదథేసువీరాస్వాహా, శకుం తాయేఇదం. ౪. సోమస్యమావిశ్వామిత్రోగ్నిస్త్రిష్టుప్. ఉపా...విని యోగః, * సోమస్యమాత్తవసంవక్ష్యగ్నేవహ్నించకర్థవిదథేయజధ్యై, దేవాంఅచ్ఛాదీద్యద్యుంజేఅద్రింశమాయే అగ్నేతన్వంజుషస్వస్వాహా,

అగ్నయఇదం ౫ గృణానాజమదగ్నినా జమదగ్నిర్మిత్రావరుణౌ త్రిష్టుప్, ఉపా...వినియోగః * గృణానాజమదగ్నినా యోనావృతస్యసీదతం, పాతంసోమామృతావృధాస్వాహా, మిత్రావరుణాభ్యా మిదం ౬ త్వాం హ్యగ్నే వామదేవోగ్నిష్టి, ఉపా...వినియోగః, * త్వాంహ్యగ్నేసనిత్నుమన్యవోదేవాసో దేవమరతిన్యేరిర ఇత్విక్రత్వాన్యేరిరే, అమర్త్యం యజతమర్త్యేష్వా దేవమాదేవం జనతప్రచేతసం విశ్వమాదేవం జనత ప్రచేతసంస్వాహా, అగ్నయఇదం ౭ ధామంతేవామదేవ ఆపోజగతీ, ఉపా...వినియోగః, ధామంతేవిశ్వం భువనమధిశ్రితమంత స్సముద్రే హృదయంత రాయుషి,అపామనీకేసమిథేయఆభృత స్తమస్యా మధుమం తంతఊర్మింస్వాహా, అభ్యగ్నిఇదం ౮ అబోధిబుధగ విష్టిరావగ్నిస్త్రిష్టుప్, ఉపా...వినియోగః,*అబోధ్యగ్నిస్సమిధాజనానాం ప్రతిధేనుమివాయ తీముషాసం, యహ్వాఇవప్రనయా ముజిహానాఃప్రభానవస్సిస్రతేనాకమ చ్ఛాస్వాహా, అగ్నయఇదం, ౯ గంతానఏవయా మరున్మారుతమితిజగతీ, ఉపా...వినియోగః,*గంతావోయజ్ఞంయజ్ఞియాస్సుశమిశ్రోతాహవమర ఉషవయామరుత్, జ్యేష్ఠాస్తోనపర్వతాస్తోవోయామ నియూయంతస్యప్రచే తసస్యా తద్దుర్ధర్తవోనిదస్మావహా, మరుద్భ్యఇదం, ౧౦. త్వంహ్యగ్నే భరద్వాజోగ్నిస్త్రిష్టుప్, ఉపా...వినియోగః,*త్వంహ్యగ్నేప్రథమోమ నోతాస్యాధియో అభవోదస్మ్రహోతా, త్వంసీంవృషం సకృణోర్దుష్ట రీతుసహోవిశ్వస్మై సహసేసహధ్యైస్వాహా, అగ్నయఇదం ౧౧. యోనస్పాః పాయుర్వర్తానుష్టుప్, ఉపా...వినియోగః,*యోనస్పోఅర ణోయశ్చ నిష్ట్యోజిఘాంసతి, దేవాస్తంసర్వేధూర్వంతు బ్రహ్మవర్మమ

మాంతర్దంస్వాహా వర్ణణఇదం, ౧౨. అగ్నిందరోవసిష్ఠోగ్నిర్విరాట్, ఉపా...వినియోగః, *అగ్నిందరోదీధితిభిర్దరణ్యోర్వ్యస్తుచ్యుతీర్జనయంత ప్రశస్తం, దూ వేదృశేంగృహపతిమథర్యుంస్వాహా, అగ్నయఇదం ౧3. ప్రతిచక్ష్వసిష్ఠ ఇంద్రాసోమావనుష్టుప్,ఉపా...వినియోగః, *ప్రతిచక్ష్వ విచ జోంద్రశ్చ సోమజాగృతం, రక్షోభ్యోవధమస్యతమశనింయాత్తుమ ద్భ్యస్వాహా, ఇంద్రాసోమాభ్యామిదం. ౧౪. మాచిత్పృగాథఇంద్రో బృహతీ, ఉపా...వినియోగః, *మాచిదన్యద్విశేం సత్తసఖాయో మారిషణ్యత,ఇందర్మిత్రోన తావృషణం సచాసుతేముపబర్హుక్థాచశంసత్తస్వాహా, ఇంద్రాయేదం, ౧౫ అగ్నేయాహిసా భరిరాగ్నిమారుతమనుష్టుప్, ఉపా...వినియోగః,*ఆగ్నేయాహిమరుత్సఖా రుద్రేభిర్నోమపీతయే, సోభర్యాఉపసుష్టుతిం మాదయస్వసుర్వణేస్వాహా, అగ్నయఇదం. ౧౬ స్వాదిష్ఠయామధుచ్ఛందాఃపవమానసోమోగాయత్రీ, ఉపా... వినియోగః, స్వాదిష్ఠయామనిష్ఠయాపవస్వసోమధారయ, ఇంద్రాయ పాతవే సుతస్వాహా, పవమానసోమాయేదం, ౧౭. యత్తేరాజన్యశ్యపస్నోమః పంక్తిః, ఉపా...వినియోగః, *యత్తేరాజన్నృతం హవిస్తేన సోమాభిరక్షనః, అర్కాశ్వమానస్తోరిన్మోచనఃకించ నామమదింద్రాయేందో పరిస్రవస్వాహా, సోమాయేదం. ౧౮. అగ్నే బృహన్నుషసామూర్ధ్వోఅస్థాన్నిర్జగన్వాంతమసోజ్యోతిషాగాత్, అగ్నిర్భానునార్ణశ తాస్వంగ ఆజాతోవిశ్వాసద్మాన్యప్రాస్వాహా, అగ్నయఇదం. ౧౯ సమానీవస్సంవననస్సంజ్ఞాన మనుష్టుప్,ఉపా...వినియోగః, *సమానీవ

ఆకూతిస్సమానాహృదయానివఃసమానమస్తువోమనోయథావస్సుసహా
సతిస్వాహా, సంజ్ఞానాయేదం ౩ం యజ్ఞోపవీతంపరబ్రహ్మపరమాత్మాత్రి
ష్టుప్, ఉపాకర్మప్రధానయజ్ఞోపవీతహోమే వినియోగః, * యజ్ఞోపవీ
తం... తేజస్వాహా పరమాత్మనఇదం యదస్యహిరణ్యగరోభ్గిస్విష్ట
కృదతిధృతిః, అగ్నిస్విష్టకృద్ధోమే వినియోగః, * యదస్య...సమర్థయ
స్వాహా, అగ్నయే స్విష్టకృతఇదం

(అథాచార్యశ్శిష్యైశ్చ దధిసక్తూ౯ ప్రాశ్యాచమ్య, పిత్రర్థంబ్రా
హ్మణేభ్యో యజ్ఞోపవీతానిదత్వా, స్వయంచధారయేయుః, బ్రహ్మచా
రిణో మేఖలాదీనిచధారయేయుః, అథ పరిస్తరణైరంజలిమంతర్ధాయ,
తస్మిన్నన్యేనాప ఆసించేయుః, ఏతన్నార్జనమ్ సశిష్యఆచార్యదర్భపాణి
రగ్నేఃపశ్చాత్ప్రాగగ్రేషు దర్భేషూపవిశ్య, ఉదపాత్రేదర్భాన్కృత్వా
బ్రహ్మంజలిపుటోజపేత్)

ఇతి ఉపాకరణమ్.

అథ బ్రహ్మయజ్ఞః.

(ఆచమ్యప్రాణానాయమ్య,) ఏవంగు ..తథా మమసమస్తపాపక్ష
యద్వారాపరమశ్రేయఃప్రాప్త్యర్థం స్వాధ్యాయాధ్యయనాత్మకం ఉపా
కర్మాంగబ్రహ్మయజ్ఞం కరిష్యే, ప్రణవస్యపరబ్రహ్మగ్నిర్దేవీగాయత్రి,
భూర్భువస్సువఃప్రజాపతిఃప్రజాపతిర్బృహతి, తత్సవితుర్వరేణ్యం సవితా
గాయత్రి, అగ్నిమీళేపురోహితంయజ్ఞస్యదేవమృత్విజం అగ్నిర్గాయత్రి, బ్రహ్మయజ్ఞస్వా
ధ్యాయమంత్రజపేవినియోగః,*ఓంభూర్భువస్సువఃతత్సవితుర్వరేణ్యం...
యాత్, (ఇతిత్రిఃస్,) *ఓంఅగ్నిమీళేపురోహితంయజ్ఞస్యదేవమృత్విజం,
హోతారంరత్నధాతమం,అగ్నిఃపూర్వేభిరృషిభిరీడ్యోనూతనైరుత,సదేవాంఏహవక్షతి, అగ్నినారయిమశ్నవత్పోషమేవదివేదివే, యశసంవీరవ

త్తమం,అగ్నే యంయజ్ఞమధ్వరం విశ్వతఃపరిభూరసి,సఇద్దేవేషుగచ్ఛతి,అ
గ్నిర్హోతాకవిక్రతుస్సత్యశ్చిత్రశ్రవస్తమః,దేవోదేవేభిరాగమత్ యథా
గదాశుహేత్వమగ్నే భద్రంకరిష్యసి,తవే త్తత్సత్యమంగిరః,ఉపత్వాగ్నే
దివేదివేదోషా వస్తర్ధియావయం, నమోభరంతఏమసి, రాజంతమధ్వ
రాణాంగోపామృతస్యదీదివిం,వర్ధమానంస్వేదమే, సనఃపితేపసూనవేగ్నే
సూపాయనోభవ, సచస్వానస్స్వస్తయే వాయవాయాహిదర్శత ఓం
అథమహావ్రతం, ఓం ఏషపంథాఏతత్కర్మ, ఓం అథాతస్సంహితాయా
ముపనిషత్, ఓం విదామఘవన్వదా, ఓం మహావ్రతస్య పంచవింశతిం
సామిధేన్యః, ఓం అగ్నిర్వై దేవానా మవమోవిష్ణుఃపరమః, ఓం అథై
తస్య సమామ్నాయస్య, ఓం ఇషేత్వోర్జ్జేత్వా, ఓం భద్రంకర్ణేభిశ్శృణు
యామదేవాః, ఓం బ్రహ్మసంధత్తంతన్మేజిన్వతం, ఓం అథాతోధర్మ
పూర్ణమాసావ్యాఖ్యాస్యామః, ఓం అగ్న ఆయాహివీతయే, ఓం శంనో
దేవీరభిష్టయే, ఓం సమామ్నాయస్సమామ్నాతః ఓం వృద్ధిరాదైచ్,
ఓం మయరసతజభనలగసమ్మితం, ఓం అథశిష్టాంప్రవక్ష్యామి, ఓం గాం,
గ్మాం, జ్మాం, త్మ్రాం, ఓం పంచసంవత్సరమయం, ఓం ఆథాతోధర్మజి
జ్ఞాసా, ఓం అథాతోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా, ఓం అథాతోధర్మం వ్యాఖ్యా
స్యామః ఓం యోగీశ్వరంయాజ్ఞవల్క్యం, ఓం నారాయణం నమస్కృ
త్య, ఓం నమోబ్రహ్మణేనమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమఓష
ధీభ్యః, నమోవాచేనమోవాచస్పతయే నమోవిష్ణవే మహతేకరోమి
ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః సర్వత్రాస్తేరక్, సంజ్ఞానమశేనావసత్, స్వీ
కృతావేదాః, ఓం తత్సత్,(ఇతివదేయుః, దర్భపుటపాత్రే విసృజేయుః,
ప్రాయశ్చిత్తాదిహోమశేషం సమాపయేత్, అనధ్యాయాన్పరిత్య
జ్యాధ్యయనం కుర్యుః)

ఇతి బ్రహ్మయజ్ఞః.

అథోత్సర్జనమ్.

(మాఘ్యాంపౌర్ణమాస్యాంకుర్యాత్, యదివిఘ్నభయాత్సహసాఽధ్యేతవ్యంస్యాత్, తదావత్సరాంతే ప్రాగుపాకరణాత్కుర్యాత్, సర్వముపాకర్మవత్)

ఏవంగుణ...తిథౌ అధీయమానానాం ఛందసాంవీర్యవత్తార్థం అధ్యయనవిరామార్థంచ అథ్యాయోత్సర్జనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే, (ఇతి సంకల్ప్య,ఉపలేపనాదిచతుర్ణాం ఆజ్యేన, సావిత్ర్యాదినవప్రధాన దేవతా ఆజ్యేన, అగ్న్యాదివింశతిప్రధాన దేవతాశ్చరుద్రవ్యేణ, పరమాత్మానం యజ్ఞోపవీతద్రవ్యేణ, చరుశేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది, దధిసక్తుస్థానేగృహసిద్ధాన్నం, నప్రోక్షనం, నమార్జనం, నయజ్ఞోపవీతాదిధారణం సంజ్ఞానమునిశానావదత్, ఉత్సృష్టావేదాః, ఇతివిశేషః, హోమంసమాప్య, బహూదకదేశే స్నాత్వాచమ్య, శతర్చనాద్యృషీణ్ దర్భమయాంత్సంస్థాప్య,) ఏవంగుణవిశేషేణ...తిథౌ శతర్చనాద్యృషిపూజాం కరిష్యే, (నివీతీభూత్వా పూజాంకుర్యాత్,)ఏవంగుణ...తిథౌఅధీతస్యస్వాధ్యాయస్యవీర్యవత్తార్థం దేవఋషిపితృతుష్ట్యర్థం, ఉత్సనాంగతర్పణానికరిష్యే,(యజ్ఞోపవీతి భూత్వా,)సావిత్రీం తర్పయామి,బ్రహ్మాణం తర్పయామి, శ్రద్ధాంత...,మేధాంత...,ప్రజ్ఞాంత..., ధారణాంత...,సదసస్పతింత, అనుమతింత, ఛందఋషీణ్‌త. అగ్నింత, అష్టగ్నసూర్యంత, అగ్నింత,శకుంతంత,అగ్నింత,మిత్రావరుణౌతర్పయామి అగ్నింత, ఆష్టస్త, అగ్నింత, మరుత్స్త, అగ్నింత, వర్షాణంత, అగ్నింత, ఇంద్రాసోమౌతర్పయామి, ఇంద్రంత, అగ్నింత, మరుత్స్తర్పయామి, పవమానసోమంతర్పయామి, సోమంతర్పయామి, అగ్నింతర్పయామి, సంజ్ఞానం తర్పయామి,(ఇతితర్పయామ్యంతైరేకోనత్రింశత్తర్పణాని కృత్వాపూర్వోక్తఏవంగుణ...తిథౌ నిత్యబ్రహ్మయజ్ఞాంగతర్పణాని కరిష్యే, ప్రజాపతిస్తృప్యతు, బ్రహ్మాతృప్యతు, వేదాస్తృప్యంతు, దేవాస్తృప్యంతు, ఋషయస్తృప్యంతు, సర్వాణిఛందాంసి తృప్యంతు,ఓంకారస్తృప్యతు,

వషట్కార స్తృప్యతు, వ్యాహృతయ స్తృప్యంతు, సావిత్రీతృప్యతు, యజ్ఞా స్తృప్యంతు,ద్యావాపృథివీతృప్యేతాం,అంతరిక్షంతృప్యతు, అహో రాత్రాణితృప్యంతు, సాంఖ్యా స్తృప్యంతు, సిద్ధా స్తృప్యంతు, సముద్రా స్తృప్యంతు, నద్య స్తృప్యంతు, గిరయ స్తృప్యంతు, క్షేత్రౌషధివనస్పతి గంధర్వాప్సరస స్తృప్యంతు, నాగా స్తృప్యంతు, వయాంసితృప్యంతు, గావ స్తృప్యంతు, సాధ్యా స్తృప్యంతు, విప్రా స్తృప్యంతు, యక్షా స్తృప్యంతు, రక్షాంసితృప్యంతు, భూతానితృప్యంతు, ఏవమంతానితృప్యంతు. (అథ ఋషయః, నివీతిభూత్వా) శతర్చిన స్తృప్యతు, మాధ్యమా స్తృప్యంతు, గృత్స్నమద స్తృప్యతు, విశ్వామిత్ర స్తృప్యతు, వామదేవ స్తృప్యతు, అత్రి స్తృప్యతు, భరద్వాజ స్తృప్యతు, వసిష్ఠ స్తృప్యతు, ప్రగాథా స్తృప్యంతు పావమాన్యా స్తృప్యంతు, క్షుద్రసూక్తా స్తృప్యంతు, మహాసూక్తా స్తృప్యంతు (ప్రాచీనావీతీ) సుమంతుజైమినివై శంపాయన పైలసూత్రభారత మహాభారత ధర్మాచార్యా స్తృప్యంతు తృప్యంతుతృప్యంతు, జానంతిబాహవిగార్గ్యగౌతమ శాకల్యబాభ్రవ్య మాండవ్య మాండూకేయా స్తృప్యంతు 3, గర్గివాచక్నవీతృప్యేతాం, బడబాప్రాతిథేయీ తృప్యేతాం, సులభా మైత్రేయీ తృప్యేతాం, కహోళం తర్పయామి 3, కౌషీతకంత 3, మహాకౌషీతకంత 3, పైంగంత 3, మహాపైంగంత 3, సుయజ్ఞంత 3, శాంఖాయనంత 3, ఐతరేయంత 3, మహైతరేయంత 3, శాకలంత 3, బాష్కలం 3, సుజాతవక్త్రంత 3, ఔదవాహింత 3, మహౌదవాహింత 3, సౌజామిం 3, శౌనకం 3, ఆశ్వలాయనంత 3, యేచాన్యే ఆచార్యాస్తేసర్వే తృప్యంతుతృప్యంతు తృప్యంతు (అథ పితృతర్పణం పితృతర్పణం పితృహీనైః కార్యం) శర్మాణం గోత్రం స్వధానమస్తర్పయామి, (ఏవం పితామహాదీనాం, తర్పణక్రమః. ఆదౌ పితా తథామాతా సాపత్నీ జననీతథా, మాతామహా స్సపత్నీకా ఆత్మపత్న్యస్త్వనంతరం, సుతభ్రాతృ పితృవ్యాశ్చ మాతులా స్సహభార్యకాః, దుహితా భగినీచైవ దౌహిత్రో భాగినేయకః, పితృష్వసా మాతృష్వసా జామాతా భావుకస్సుషా, శ్వశురశ్శాలకశ్చైవ

స్వామినో గురురర్థినః. ఇతి ధర్మప్రవృత్తౌ. ఋషీనవ్వాదాస్య, రక్షాం ధృత్వా గృహానా విశేయుః. శ్లో॥ అత ఆరభ్యషాణ్మాసా ద్వేదాంగా నిహ్యధీయతే, ఋగ్వేదమధీయీత కృష్ణేంగానీతికేచన)

ఇతి ఉత్సర్జనమ.

అథ సూక్తపారాయణమ.

అచ్ఛావదేత్యస్యదశర్చస్య సూక్తస్యభౌమోత్రిఃపర్జన్యఃద్వితీయాద్యాస్తిస్రోజగత్యః నవమ్యనుష్టుప్శిష్టాషట్ త్రిష్టుభః, సువృష్ట్యర్థం పర్జన్యసూక్తజపే వినియోగః, *ఓం అచ్ఛావదతవసం గీర్భిరాభిస్తుహిప ర్జన్యంనమసావివాస, కనిక్రదద్వృషభో జీరదాస్యూరే తోదధాత్యోష ధీష్వగర్భం, విద్యుత్పుష్ణన్త్యుత హంతిరక్షసో విశ్వంబిభాయభువనంమ హావధాత్, ఉతానాగాఈషతేవృష్ట్యావతోయత్పర్జన్యస్తనయన్నంతి దుష్కృతః, రథీవకశయాశ్వా*అభిక్షిపన్నావిర్దూతా న్కృణుతేవర్ష్యా 3అహ, దూరాత్సింహస్యస్తనథా ఉదీరతేయత్పర్జన్యఃకృణుతేవర్ష్యా 1నభః, ప్రవాతావాంతిపతయంతి విద్యుత్తుదోషదీర్జిహతేపిన్వతేస్వఃఇరావిశ్వస్మై భువనాయజాయతే యత్పర్జన్యఃపృథివీంరేతసావతి, యస్యవ్రతే పృథివీనన్నమీతియస్యవ్రతేశఫవజ్జర్భురీతి, యస్యవ్రతఓష ధీర్విశ్వరూపాస్తనఃపర్జన్యమహిశర్మయచ్ఛ. ౧. దివోనోవృష్టింమరుతోరరీధ్వం ప్రపిన్వత్తవృష్ణో అశ్వస్యధారాఃఅరావాజేతేనస్తనయిత్నుర్నేహ్యాపోనిషింతన్నసురఃపీతానఃఅభిక్రందస్తనయగర్భమాధాఉద న్వతాపరిదీయారథేన, దృతింసుకర్షవిషితంన్యంచంసనూభవంత్సూద్వ తోనిపాదాఃమహాంతంకోశముదచానిషించస్యందంతాంకుల్యా

విశ్తాఃపురస్తాత్, బుధ్నేనద్యావాపృథివీ పుష్కంధిసుప్రపాణం భవత్వఘ్న్యాభ్యః, యత్పర్జన్యకనిక్రదత్స్తనయన్హంతిదుష్కృతః, ప్రతీదంవిశ్వంమోదతే యత్కించపృథివ్యామధి, అవర్షీర్వర్షముదుషూ గృభాయాకర్ధన్వాన్యత్యేతవాఉ,అబీజనఓషధీర్భోజనాయకమూతప్రజాభ్యో విదోమనీషాం 2 బళిద్ధ్వాపర్వతానాం ఖిద్రంబిభర్షిపృథివీ పయోభూమింప్రవత్వతే మహ్నాజినోషిమహినీ, స్తోమాసస్త్వావిచారణి ప్రతిష్టోభంత్యశ్వాభిః, ప్రయావాజంనహేషంతం పేరుమస్యస్యర్జుని, దృహ్యాచిద్వనస్పతీఞ్ఛ్మయా దర్ధర్ష్యోజసా, యత్తేఅభ్రస్యవిద్యుతో దివోవర్షంతి వృష్టయః, వర్షంతులేవిభావరిదివో అభ్రస్యవిద్యుతః, రోహంతుసర్వబీజాన్యవబ్రహ్మద్విషోజహి 3 ప్రస్తరాజేబృహదర్చ గభీరంబ్రహ్మపృయంవరుణాయశ్రుతాయ, వియోజఘాననశమితేవచర్మోపస్తిరే పృథివీంసూర్యాయ, వనేషువ్యంతరిక్షంతతానవాజమర్వత్సుపయఉస్రియాసు,హృత్సుక్రత్వంవరుణోఅపాన్వంగ్నిందివిసూర్యమదధాత్సోమమద్రౌ, నీచీనాబారంవరుణఃకబంధంప్రసర్జరోదసీఅంతరిక్షం, తేనవిశ్వస్యభువనస్యరాజా యవన్నవృష్టిర్వ్యనస్తిభూమ, ఉవస్తిభూమిం పృథివీమితద్యాం యదాదుగ్ధం వరుణోవష్ట్యాదిత్, సమబ్రేణ వసతపర్వతాస్త విశీయంత శ్రథయంతవీరాః, ఇమామూషాస్వాసురస్య శ్రుతస్యమహీంమాయాం వరుణస్య ప్రమోచం, మానేనేవతస్థివా. అంతరీయతే విద్యోమమే పృథివీం సూర్యేణ ర. ఇమామూసు కవితమస్యమాయాం మహీం దేవస్యనకిరాదధర్ష ఏకం యదుద్నానపృణంత్యేనీరాసించంతీ రవనయస్సముద్రం, అర్యమ్యం వరుణ మిత్రియం

వాసఖాయంవాసద మిచ్ఛ్రేతరంవా, వైశంవానిత్యం వరుణా రణంవా యచ్ఛ్మిమాగశ్చ కృమాశిశ్రథస్తత్, కిత్తవాసో యద్రి రిపున్నదీవి యద్వాఘాసత్య మ్తయ న్నవిద్మసర్వాతావిష్య శధి రవదేవాఘాతేస్యామవరుణ ప్రియాసః ౫. —పర్జన్యాయప్రగాయత దివస్తుత్రాయ మీవహ్నుషే, సనోయవసమిచ్ఛతు, యోగర్భమో షధీనాం గవాం కృణోత్యర్వతాం, పర్జన్యః పురుషీణాం, తస్మా ఇదాస్యేహా విర్జుహూ తామధుమత్తమం, ఇళోన్నస్సంయతం కరత్, —సంవత్సరం శశయానా బ్రాహ్మణా వ్రతచారిణః, వాచం సర్జన్య జిన్వత్తాం ప్రమం డూకా అవాదిషుః, దివ్యా ఆపో అభియదేనమాయ్యం దృత్తిం నశుష్కం సరసీశయానం, గవామమహనమాయు ర్వత్సినీనాం మండూకానాం వగ్నురత్రాసమేతి. యదిమేనా ఉశతో అభ్యవర్షీ త్తృష్ణావతఃపాత్రి వృషాగతాయాం, అఖ్ఖీకృత్యా పితరం నపుత్రో అనోన్య అన్య ముప వదంత మేతి, అనోన్యఅన్య మనుగృభ్ణా త్యేనో రపాంప్రస్రవే యదమంది షాత, మండూక్యో యదభివృష్టాః కనిష్క్రన్ప్రశిస్సంప్రంక్తా హరితేనవాచం యదేషామన్యో అన్యస్యవాచం శాక్తస్యేవదతిశిక్షమాణాః, సర్వంతదేషాం సమృధేవపర్యయత్సువాచో వదథనాథధ్వఘ్న గోమాయురేకో అజమాయురేకః పృశ్నిరేకో హరితఏక ఏషాం, సమానం నామబిభ్రతో విరూపాః పురుత్రావాచం పిపిశుర్వదంతః, బ్రాహ్మణాసో అతిరాత్రేన సోమేసరోన పూర్ణమభితో వదంతః, సంవత్సరస్య తదహః పరిష్ఠయన్మండూకాః ప్రావృషీణం బభూవ, బ్రాహ్మణాసస్సోమినోవాచ మక్రత బ్రహ్మకృణ్వంతః పరివత్సరీణం, అధ్వర్య

వోఘుర్మిణస్సిష్యిదానా ఆవిర్భవంతిగుహ్యా న కేచిత్, దైవహితంజుగు పుర్ద్వాదశస్య బుతుం నర్తోనప్రమినం త్యే తే, సంవత్సరే హ్నావృష్యా గతాయాం తప్తా ఘుర్మా అశ్నువతే విసర్గం, గోమాయురదాద్బజమా యురదా త్పృశ్నిరదాద్ధరితో నోవసూని, గవాం మండూకా దదత శ్శతాని సహస్రసావే ప్రతిరంత ఆయుః ర. ఉపప్లవద మండూకీ వర్షమా వదతాదురి, మధ్యేహ్నిదస్య ప్లవస్యనిగృహ్య చతుర్థః పరః ...బుషయో వై సరస్వత్యాం సత్రమాసత తేకవష మైలూషంసోమా దనయత దాస్యాః పుత్రః కితవో బ్రాహ్మణః కథంనోమధ్యేదీక్షిష్టేతి తం బహిర్ధనోవదవహాన్న త్రైనం పిపాసాహంతు సరస్వత్యాఉదకింమా పాదితస బహిర్ధనోవదూహ్యాః పిపాసయావిత్త ఏతదపోనప్త్రీయ మపశ్య త్పదేవత్రా బ్రహ్మణేగాతు రేత్వితి తేనాపాంప్రియంథామోపాగచ్ఛ త్తమాపోనూదాయం స్తం సరస్వతేసమంతంపర్యథావత్తస్మాద్ధాప్యేత ర్హి పరిసారక మిత్యాచక్షతే తదేనంసరస్వతేసమంతం పరిససార తేవా బుషయోబ్రువన్విదుర్వాఇమందేవా ఉపేమం హ్వాయామహా ఇతి తథేతి తముపాహ్వాయం తతముపహూయైతదపోనప్త్రీయమకుర్వత ప్రదేవత్రా బ్రహ్మణేగాతు రేత్వితి తేనాపాం ప్రియంథామోపాగచ్ఛ న్నుపదేవానా ముపాపాంప్రియంథామ గచ్ఛత్యుపదేవానాం జయతి పరమం లోకం య ఏవంవేదయశ్చైవం విద్వానేత దపోనప్త్రీయం కురుతే తత్సంతత మను బ్రూయాత్సంతత వర్షిహ ప్రజాభ్యః పర్జన్యో భవతియత్రైవం విద్వానేతత్సంతత మన్వాహాయ దవగ్రాహ మను బ్రూయా జ్జీమూతవర్షిహ ప్రజాభ్యః పర్జన్యస్యాత్తస్మాత్త త్సంతత మేవానూచ్యంతస్యత్రిః ప్రథమాంసం తత మన్వాహ తేనైవ తత్సర్వం సంతత మనూక్తం భవతి. ౧

* అథాతో రేతసస్సృష్టిః ప్రజాపతే రేతో దేవా దేవానాం రేతో వర్షం వర్షస్య రేత ఓషధయ ఓషధీనాం రేతోన్న మన్నస్య రేతో రేతో రేతసః రేతః ప్రజాః ప్రజానాం రేతో హృదయం హృదయస్య రేతో మనో మనసో రేతో వాగ్వాచో రేతః కర్మ తదిదం కర్మ కృతమయం పురుషో బ్రహ్మణో లోకస్య ఇరామయో యద్ధి రామయ త్తస్మాద్ధిరణ్మయో హిరణ్మయో హావా అముష్మిల్లోకే సంభవతి హిరణ్మయ స్స ర్వేభ్యో భూతేభ్యో దదృశేయ ఏవం వేద ఓ.

ఇతి సూక్తపారాయణమ్.

అథ వేదవ్రతాని.

మహానామ్నివ్రతమ్.

† (అథ వేదవ్రతాన్యుదగయనే శుక్లపక్షేనాందీపూర్వకంకుర్వీత, మహానామ్నివ్రతం త్రయోదశే వర్షే కుర్యాత్, వాపనాదిపరిదానాంతం, ఉపనయనహోమ వదాచార్యః కుర్యాత్, మేఖలాజినదండధారణం కారయిత్వా, స్విష్టకృదాదికం సమాపయేత్, సంవత్సరం వ్రతం చారయిత్వా, పూర్ణే సంవత్సరే గ్రామాద్బహిస్థిర సమీపే (మహానామ్నివ్రతం కరిష్యే) ఇతి సంకల్ప్య, ఉపలేపనాద్యాఘార దేవతే ఆజ్యేన, షడ్వారమగ్నిం, అగ్నివాయు సూర్యాంశ్చ ప్రధాన దేవతా శ్చరుద్రవ్యేణేత్యాది, బ్రహ్మచార్యాత్మనో భోజనాయ చౌలం నాతిరిక్తం తూష్ణీం వ్రీహీన్నిరుప్య,ప్రోక్ష్య అవహననాదితిలమిశ్రంశ్రపయిత్వాఽఽచార్యాయ నివేదయేత్,ఆచార్యో బ్రహ్మచారిణం వ్రతలో

† ఈవ్రతములు నియతాధ్యయనపరులకు చెప్పినవిగా నున్నవి. కాబట్టి మధ్యరాష్ట్రమందు చేయునట్టి ఆచారము లేదు.

పాఙ్క్తపృచ్ఛేత్, తేయదిలఘు నిమిత్తాదాపత్కారితాశ్చేన్న ప్రాయశ్చిత్తం గురునిమిత్తాద్బుద్ధిపూర్వశ్చే దనురూపం ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా, పునర్వ్రతం సంవత్సరం చారయిత్వా, అనంతర మేతత్కుర్యాత్, ఆషూ ణాంతేచరుమవదాయ, బ్రహ్మచారిణా సమన్వారబ్ధః,అగ్నావగ్ని శ్చరతి ప్రవిష్టబుషీణాం పుత్రోఅధిరాజ ఏషఃతన్త్వైజుహోమి హవిషాఘృతేన మా దేవానాం మోముహుద్భాగధేయం మో అస్తాకం మోముహు ద్భాగధేయం స్వాహా, అగ్నయ ఇదం, * యాతిరశ్చీనివద్యతేహం విధ రణీ ఇతి, తాంత్వా ఘృతస్యధారయా యజేసంరాధనీమహం స్వాహా, అగ్నయఇదం, యస్తైత్వా కామకామాయ వయంసంమ్రాడ్యజా మహే, తమస్మభ్యం కామం దత్వా ధేదం తం ఘృతం పిబ స్వాహా, అగ్నయ ఇదం, * అయంనో అగ్ని ర్వరితః కృణోత్వయం మృధఃపుర ఏతు ప్రభింధన్, అయం శత్రూ న్జయతు జర్హృషాణోయం వాజో జయతు వా జసాతౌ స్వాహా, అగ్నయఇదం, * అసూయంహైన్య చాను మత్యైస్వాహా, అగ్నయఇదం, ప్రదాత్రేస్వాహా, అగ్నయఇదం, భూ స్వాహా, అగ్నయఇదం, భువస్వాహా, వాయవఇదం, స్వ ఃస్వా హా, సూర్యాయేదం, * స్విష్టకృతేవద్య బర్హిషి నిధాయై తత్ స్థాలీ పాకం సర్వమశాన, (ఇతి బ్రహ్మచారిణం బ్రూయాత్,) భుక్తవంతముప తిష్ఠస్వాదిత్య (మితి బ్రూయాత్, బ్రహ్మచారీ జలపూర్ణాంజలి రాసిత్య ముపతిష్ఠతే,) * త్వం వ్రతానాం వ్రతపతిరసి వ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకే యంతేన శకేయంతేన రాధ్యాస(మితి, తతస్తూష్ణీం జలం విసృజ్య, సమ్మిత్యవాచం యచ్ఛేత్, ఆచార్యోహతేన వాససా త్రిఃప్రదక్షిణం తస్య శిరస్సముఖం వేష్టయిత్వా, సంప్రైషంబ్రూయాత్,) ఏకరాత్రం కాలమేవం భూతో స్వపన్న(వేతి, త్రిరాత్ర మితివా, తదైనకుర్యాత్ బ్రహ్మచారీ, తత ఆచార్య స్సిష్టకృదాదికం సమాపయేత్, అన్యాని సశయనభోజనాని బ్రహ్మచారీ నకుర్యాత్)

(ఏకరాత్రం సీతాత్రిరాత్రంవాపరేద్యుర్మంత్రస్నానంకుర్యాత్, ఆచార్యఈశాన్యా మగ్నింప్రతిష్ఠాప్య, అలంకృత్య, అగ్నేరుత్తరత ఉదకమండలుం ఖడ్గందృషదంచ నిధాయ, వాయవ్యాంవత్సతరీం బధ్వా, ఈశానాగ్రేషుదర్భేషు, ఈశాన్యాభిముఖ ఉపవిశేత్, బ్రహ్మచారీముఖలేపాఁ ప్రక్షాళ్య,అగ్న్యాచార్యౌ ప్రదక్షిణంకృత్వా,ఆచార్యస్యాభివాద్య,తేభ్యోవత్సతృణేషుఆచార్యస్యపశ్చాన్నైర్ఋత్యభిముఖ ఉపవిశ్య, పృష్ఠేనపృష్ఠంసంధాయబ్రూయాత్,) మనసా మహానామ్నా వ్రతంభో అనుబ్రూహీతి, (తతోగురుః వ్రతలోపాఁ పృష్ట్వానుగుణ ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా, అక్షిణీసమ్మిల్య మహానామ్నీఋచః పురీషపదైస్సహత్రిరుచ్చారయేత్,) *విదామఘవన్వితాగాతుమనుశంసిషోదిశః, శిక్షాశచీనాంపతే పూర్వీణాంపురూవసో, ఆభిష్ట్వమభిష్టిభి స్వర్ణాంశుః, ప్రచేతనప్రచేతయేంద్రద్యుమ్నాయనఇషే, ఏవాహిశక్రోరాయేవా వాజాయవజ్రివఃశవిష్ఠవజ్రిన్నృంజసేమంహిష్ఠవజ్రిన్నృంజసఆయాహి పిబమత్స్వ, విరారాయేసువీర్యం భువోవాజానాం పతిర్వశంఅను, మంహిష్ఠవజ్రిన్నృంజసేయ శ్శవిష్ఠశ్శూరాణాం, యోమంహిష్ఠోమఘోనామంశుర్నశోచిః, చికిత్వోఅధినూనయేంద్రోవిదేతమస్తుహి, ఈశేహిశక్రస్తమూతయెహవామహేజేతారమపరాజితం, సనఃపర్షదతిద్విషః, సనఃపర్షదతిద్విషఃపూర్వస్యతే అద్రివోంశుర్మదాయ, సుమ్న ఆధేహినోవసో, పూర్తిశ్శవిష్ఠశస్యతేవశీహిశక్రోనూనంతంవ్యంసన్యసే, ప్రభోజనస్యవృత్రహఁసమత్యేషుబ్రవామహే,శూరోయోగోషుగచ్ఛసఖాసుశేవోఅద్వయుః, ఏవాహ్యేవావాహ్యగ్నే, ఏవాహింద్ర,ఏవాహివూషఁ,ఏవాహిదేవాః. నవపురీషపదాని. (తస్యోష్ణీషంవిసృజ్య,) మిత్రస్యతావచక్షుషాప్రతీక్షేమిత్రస్యతావచక్షుషాసమీక్ష్యే,(ఇత్యాదిత్యమీక్షయేత్)మిత్రస్యవశ్చక్షుషానువీక్షే (ఇత్యశ్మప్రభృతి సంభార

సహితాదిశేః)*మిత్రస్యత్వాచక్షుషా ప్రతిపశ్యామియోస్మాద్వేష్టియం చవయందిష్మస్తంచక్షుషోర్హోత్యృచ్చ (త్వేతిపున రాదిత్యముభౌ భూమిం స్పృష్ట్వాజపేతాం,) అగ్న ఇళానమఇళానమ ఋషిభ్యమంత్రకృద్భ్యన మోఅస్తుదేవేభ్యశ్శివానశ్శంతమాభవసుమృళీకా సరస్వతి,మాతేవ్యోమసందృశి, భద్రంకర్ణేభిశ్శృణుయామదేవాశశ్న ఇంద్రాగ్నీభవతామవోభిః స్తుమేజనంసువ్రతం నవ్యసీభిరితికయానశ్చిత్ర ఆభువదితితిస్రస్సోనాపృథివీభవేతి (అథపూర్వవదనుప్రవచనీయహోమం కుర్యాత్, సావిత్ర్యాస్థానేమహా నామ్నీభ్యస్సావేతి అథమహావ్రతమిత్యా చ్యారణ్యకంత్రిః బ్రూయాత్, మిత్రస్యత్వేత ఆది భూమిస్పర్శనాంతే, అనుప్రవచనం కుర్యాత్ సావిత్ర్యాస్థానేమహావ్రతాయస్వాహా ఇతి.)

ఇతి వేదవ్రతేషు మహానామ్నీవ్రతమ్.

అథ ఉపనిషద్వ్రతమ్.

(పంచదశే వర్షే సంవత్సరంవ్రతాంతం సమానం వివిక్తదేశ ఉపనిషదంభో అనుబ్రూహి, ఇతియాచితః, అథాత స్సంహితాయా ఉపనిష దితి తృతీయారణ్యకంత్రిః బ్రూయాత్, ఆదిత్యవీక్షణాదికం సమానం, సావిత్ర్యాస్థానే ఉపనిషదే స్వాహా, ఇతి.

ఇతి ఉపనిషద్వ్రతమ్.

అథ గోదానమ్.

షోడశేవర్షే స్వస్తివాచనాభ్యుదయికే కృత్వా బ్రహ్మతేజః ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వార్షికం గోదానవ్రతం చరిష్యతః అస్య బ్రహ్మచారిణః శ్రౌతస్మార్తసంస్కారసహితం గోదాన కర్మ కరిష్యే, (ఇతిసంకల్ప్య ఉపలేపనాదికం సర్వం చౌలవదాచార్యః కుర్యాత్, అత్రవిశేషా

వక్ష్యామః, నమాతురుత్సంగోపవేశనం, * అదితి శ్మశ్రూణివ ప (త్వితి ముఖం త్రిరున్దనం శ్మశ్రుప కుశపింజూలనిధానం)*వప్తావపసిశ్మశ్రూణి శింధు శిరోముఖం మాస్యాయుః ప్రమోషీ (రితి క్షురనిమార్జనం)*శితో ష్ణాభిరర్భిరబర్ధం కురాణో క్షుణ్వ కుశలీకేశశ్మశ్రులోమనఖాని ఉదక్సంస్థానికు (ర్వితినాపితశాసనం, శేషంసమానం, హోమేసమాన్తే, బ్రహ్మచారీవా గ్యతోహశ్నేష మనుపదిశం స్థిత్వాస్తుమిత ఆచార్య సమీపే వరం దదామీతి వాచం విసృజేత్, గోమిథునమాచార్యాయ దద్యాత్, పరేద్యుఃకారభ్య పూర్వవ ద్వ్రతం సంసత్సరం చరేత్ సర్వేషు వ్రతేషు కేశధారణం భవతి భవతి

ఇతి గోదానమ్.

ఇతి సప్రయోగ స్మార్తప్రదీపికాయాం ప్రథమాధ్యాయః

సప్రయోగస్మార్తప్రదీపికాయాం

ద్వితీయాధ్యాయః.

అథ సమావర్తనమ్.

(అథసమావర్తనం చరిత్వబ్రహ్మచర్యః, విద్యాంతేగురుమర్థన సంపూజ్యతేనానుజ్ఞాతః, స్వయమేవకుర్యాత్, తత్రైతానిసంపాదయేత్, మణింకుండలే, వస్త్రయుగంచత్రం, ఉపానద్యుగందండం స్రజమున్మర్దనం, అనులేపనమాంజనం, ఉష్ణీషం, ఇతి. ఆత్మనేచాచార్యాయచ, ప్రాగుదీచీందిశంగత్వా యజ్ఞీయస్యవృక్షస్య ప్రాగుదగ్గతశాఖాయాం ప్రాదేశమాత్రాం సమిధంచిత్వా, ఉపరినిధాయ స్వస్తివాచనాభ్యుదయికేకృత్వా, గామన్వంచబ్రాహ్మణేభ్యః ప్రదాయ,) ఏవంగుణ...తిథౌ బ్రహ్మచర్యప్రతలోపప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే, నమోమహద్భ్యోనమో—దేవాః, (దక్షిణాంగృహీత్వా, పరిషత్సన్నిధౌనిధాయ, నమస్కృత్య) ఆశిష్మేహోపరిషత్ మదియాం విజ్ఞాపనాం సమ్యగవధార్యమయా సమర్పితాం ఇమాంసౌవర్ణీం దక్షిణాంస్వీకృత్య, మమఉపనయనకాలే, ఆచార్యోపదిష్టానాం యధోక్తశౌచాచమన, కాలత్రయసంధ్యావందన, సావిత్రిజపాగ్నికార్య, మాతృపితృభ్రాతృమాతులాచార్యాద్యభివాదన, భిక్షాన్నభోజన గురూపాసనవేదాధ్యయన, సర్వదాదండాజినధారణాది, శ్రౌతస్మార్తబ్రహ్మచర్య నియమానాం, ఉపేక్షాజనితదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం, దివాస్వాపనగంధమాల్యాంజన, తాంబూలాదిసేవనదంతధావన, కామినీసంభాషణనృత్తదర్శనగీతశ్రవణ, శూద్రస్పర్శన, చండాలసంభాషణ, పాదుకారోహణ సహభోజనోచ్ఛిష్టభోజన, పర్యుషితభోజనాది నిషిద్ధాచరణదోషనిర్హరణార్థం, వేదవ్ర

తలోపజనితదోష పరిహారార్థం, స్నాతకవ్రతయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థంచ, యథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య, మామనుగృహ్ణంతు భవంతః, (ఇతివదేత్, బ్రాహ్మణాః) అనుగృహ్ణామః, (పరిషదపదక్షిణాం గృహీత్వా, ప్రతినిమిత్తంపాదకృచ్ఛ్రమాచరేతివదేత్) ఏవంగుణ...తిథౌకృచ్ఛ్రత్రయాణ్యాచరిష్యే, హిరణ్యగర్భ...అతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ఇదంకృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రపదదే నమమ. ఏవంగుణ... తిథౌ పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం బ్రహ్మచర్యాంగ ప్రాతరగ్నికార్యంకరిష్యే,) ఉపలేపనాద్యగ్ని ప్రార్థనాంతే, త్రిః పరిసమూహ్య త్రిః పర్యుక్ష్యాలం కృత్య సమిధ మాదధ్యాత్,) అగ్నయే సమిధం హిరణ్యగర్భాగ్నిరనుష్టుప్, అగ్నిసమిదాధానే వినియోగః, * అగ్నయే సమిధం... వయం స్వాహా, అగ్నయఇదం, (అథహస్తం ప్రక్షాళ్యాగ్ని మపస్పృశ్య ఓష్ఠావిలోకౌ సంవృత్య, ముఖం నిమార్ష్టి,) ఓం తేజసామానమనజ్మి ...అభివాదయే ఏవంగుణ...తిథౌ చరిత బ్రహ్మచర్యోహం ఆచార్యానుజ్ఞాత స్సమావర్తనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే, ఉపలేపనాద్యగ్ని ప్రార్థనాంతే, ఏవంగుణ...థౌ సమావర్తన హోమాంగ మన్వాధానం కరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహిగాతేగ్నా వగ్నింజాతవేద సమిద్ధేన ప్రజాపతిం చాఘారదేవతే ఆజ్యేన, త్రివారమగ్నిం పవమానం ప్రజాపతించ ప్రథానదేవతా ఆజ్యేన అగ్నిముపరిద్రవ్యేణ, విశ్వాన్దేవాఁ దశ సమిద్భిః, ఆజ్యశేషేణ స్విష్టకృతం, ఇధ్మసన్నహనేనరుద్రం...స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం, సోదకేనేత్యాది, ప్రోక్షణపాత్రస్రువౌ, చమసాజ్య పాత్రే, బర్హాబర్హిషీచేతి, ఇత్థాధానాంతే...ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం, అగ్న ఆయూంషి పవస ఇతి త్రయాణాం మంత్రాణాం శతం వైఖానసా ఋషయః అగ్నిః పవమానో దేవతాగాయత్రీ ఛందః,సమావర్తనప్రథానాజ్య హోమే వినియోగః,*అగ్న ఆయూంషి ...దుచ్ఛునాంస్వాహా, అగ్నయే పవమానా యేదం, * అగ్నిర్ఋషిః...

గయం స్వాహా, అగ్నయే పవమానాయేదం, * అగ్నే పవస్వస్వపా ...పోషం స్వాహా, అగ్నయ ఇదం,*ప్రజాపతే ర్హిరణ్యగర్భః...రయీణాం స్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం, (గోదాన వచ్ఛ్మశ్రుకర్మస్వయమేవ కుర్యాత్,) ఉష్ణేనవాయఉదకేనేహి,(ఇతియుగపదన్యస్మిన్నినయేత్,నవనీతందధిద్రఫ్సానావా గృహీత్వా, త్రిణిత్రిణికుశపింజూలా న్యాదాయాస్తే,) అదితిశ్మశ్రూణివపత్వాప ఉందంతువర్చసే, ఓషధేత్రాయస్వమాం స్వధితేమామాహింసీః,*యేనావపత్సవితాశ్మ రేణ...విద్వాన్, తేనబ్రహ్మణోవపతేదమమాయుష్మాంజరదష్టిర్యథాసం,(ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్యప్రాగగ్రాన్కుశాం చ్ఛమిూపర్ణేస్సహస్వయమేవానడుహాగోమయే నిధాతి,)*అదితిశ్మశ్రూణివపత్వాప ఉందంతువర్చసే, ఓషధేత్రాయస్వమాంస్వ...హింసీః, * యేనథాతా...వపతు, తేనమఆయుషేవపామి శుక్లోక్యాయస్వస్థయే.(ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్య,ప్రాగగ్రా...దధాత్రి,) *అదితిశ్మశ్రూణి వపత్వాప ఉందంతువర్చసే, ఓషధేత్రాయస్వమాం... హింసీః, * యేనభూ...సూర్యం, తేనమఆయుషే...స్వస్థయే, (ఇతిప్రచ్ఛిద్యప్రచ్ఛిద్య, ప్రాగగ్రా...దధాతి, త్రిభిశ్చతుర్థం, ఏవముత్తరేకేశపత్రయః పర్యాయాః,)*యత్తు రేణమర్చయతా సుపేశసావప్తావపసి కేశాన్, శుంధిశిరోముఖంమయాయుః ప్రమోషి (రిత్యగ్రత ఆరభ్యక్షురధారాంనిమృజేత్, తతఃకరంజబీజపత్లేనోన్మర్దనం కృత్వా, శీతోష్ణాభిరద్భిస్నాత్వా, ఆచమ్య), యువంవస్త్రాణిదీర్ఘతమామిత్రావరుణౌ త్రిష్టుప్, వస్త్రధారణేవినియోగః, *యువంవస్త్రాణిపీవ సావసాధేయువోరచ్ఛద్రిమంతవోహసర్దాః,అవాతిరత్తమన్మతాని విశ్వేబుతేనమిత్రావరుణాసచేథే,(ఇత్యహతేవాససీ ఆచ్ఛాద్య, కౌపీనంవిసృజేత్, ఆచమ్య,) *అశ్మన్నస్తేజోసి చక్షుర్మేపాహి, (ఇతిసవ్యపూర్వంచక్షుషీ అంజయీత,) *అశ్మన్నస్తేజోసిశ్రోత్రంమేపాహి,(ఇతికుండలేఆపబధ్నీత,సర్వత్రానువర్తతేమంత్రః, కుంకుమచందనాద్యనులేపనేన పాణీప్రలిప్య, ముఖమగ్రేబ్రాహ్మ

ణోఽనులింపేత్, పశ్చాదితరగాత్రాణి,) *అనాధృష్యనార్తోహంభూయాసం, (ఇతిశిరసి స్రజంబధ్నీత, దేవానాం ప్రతిష్ఠేష్ఠః సర్వతోమాపాతం, (ఇతియుగపదుపానహావాస్థాయ,) దివశ్చద్మా(సీతి ఛత్రమాదత్తే,)*వేణురసి వానస్పత్యోసి సర్వతోమాపాహి,(ఇతి వైణవందండం) ఆయుష్యసూక్తస్య, సనకాదయో హిరణ్యగర్భ ఋషయష్టుప్, పంచమ్యష్టమీనవమ్య శ్త్రిష్టుభః, సప్తమీశక్వరీ, స్వర్ణమణిధారణే వినియోగః, *ఆయుష్యంవర్చస్యం రాయస్పోషమౌద్భిదం, ఇదం హిరణ్యం వర్చస్వజైత్రాయ విశతాదిమాం, ఉచ్చైర్వాజీ పతనాషాట్సభాసాహం ధనంజయం, సర్వాస్సమగ్ర్మి ఋద్ధయోహిరణ్యేస్మిం త్సమాహితాః, శ్రుతమహం హిరణ్యస్యప్రితుర్నామేవ జగ్రభ, తేన మాంసూర్యత్వచమకరం పూరుషప్రియం, సమ్రాజంచ విరాజంచాభిష్టిర్యాచమేధ్రివా, లక్ష్మీర్వాప్రస్యయా ముఖేతసూమామింద్రసంసృజ, అగ్నేః ప్రజాతం పరియద్ధిరణ్య మమృతం జజ్ఞే అధిమర్త్యేషు, యవేవ ద్వేదస ఇదేన దర్షాతి జరామృత్యు ర్భవతిదో బిభర్తి, యద్వేధరాజా వరుణో యదుదేవీ సరస్వతీ, ఇంద్రోయదవృత్రిహా వేదతన్మేవర్చస ఆయుషా, నతద్రక్షాంసిన పిశాచా శ్చరంతి దేవానా మోజః ప్రథమజం హ్యేత త్, యోబిభర్తిదాక్షాయణా హిరణ్యం సదేవేషు కృణుతే దీర్ఘమాయు స్సమసుష్యేషు కృణుతే దీర్ఘమాయుః, యదాబధ్నం దాక్షాయణా హిరణ్యం శతానీకాని సుమనస్యమానా, తన్మ ఆబధ్నామి శతశారదాయా యుష్మాన్జరదష్టి ర్యథాసత్, ఘృతాదుర్లుప్తం మధుమత్సువర్ణం ధనంజయం దరుణందారయిష్ణు, వృణక్మపత్నాద ధరాంశ్చ కృణ్వాదారోహమాం మహతే సౌభగాయ, ప్రియంమా

కురు దేవేషు ప్రియంరాజసుమాకురు, ప్రియం విశ్వేషు గోప్రేషు మయిధేహి రుచారుచా, అరాళ్చంచమింద్ర మ్రముతోహవామహే యోగో జిద్ధన జిదశ్వజిద్యః, ఇమంనో యజ్ఞం విహవే జుషస్వాస్యకు ర్తోహరివో మేదినంత్వా. (ఇతి సూక్తేన స్వర్ణమణిం కంఠే ప్రతిముచ్య, అహతేనోష్ణీషేణ శిరోవేష్టయిత్వా, కాశీయాత్రార్థం గచ్ఛేత్) శ్లో. చరిత బ్రహ్మచర్యోహం కృతవ్రతచతుష్టయః, కాశీయాత్రాం గమి ష్యామి అనుజ్ఞాం దేహిమేశుభాం (ప్రతివచనం) సాలంకారం మమసుతాం కన్యాందాస్యామి తేద్విజ, పాణింగృహీత్వా సాగ్నిస్త్వం గచ్ఛస్వాగచ్ఛమద్గృహం (ఇతి శ్వశు రేణప్రార్థితః, ఉపానహౌ త్యక్త్వా, తిష్ఠంస్మిధమాదధ్యాత్, ఉపరిస్థాపితాం), స్మృతంచమ ఇత్యస్య ప్రజాపతి రగ్నిరృషిః, * స్మృతంచమేఽస్మృతంచమే తన్మఉభయవ్రతం, నిందాచమేఽనిందాచమే తన్మఉభయవ్రతం, విద్యాచమేఽ విద్యా చమేతన్మఉభయవ్రతం, శ్రద్ధాచమేఽశ్రద్ధాచమే తన్మఉభయవ్రతం, ప్రజ్ఞాచమేఽప్రజ్ఞాచమే తన్మఉభయవ్రతం, ఇష్టంచమేఽనిష్టంచమే తన్మఉభయవ్రతం, దత్తంచమేఽదత్తంచమే తన్మఉభయవ్రతం, అధీ తంచమేఽనధీతంచమే తన్మఉభయవ్రతం, కృతంచమేఽకృతంచమే తన్మఉభయవ్రతం, సత్యంచమేఽసత్యంచమే తన్మఉభయవ్రతం, శ్రుతం చమేఽశ్రుతంచమే తన్మఉభయవ్రతం, వ్రతంచమేఽవ్రతంచమే తన్మ ఉభయవ్రతం,యదగ్నేసేంద్రకస్య సప్రజాపతికస్యసబుషికస్యసబుషి రాజన్యస్య సపితృకస్యసపితృరాజన్యస్య సమనుష్యస్యసమనుష్యరాజన్యస్య సాకాశస్యసాతికాశస్య సానూకాశస్యసప్రతికాశస్యసదేవమనుష్యస్య స్య సగంధర్వాప్సరస్కస్యస ఆరణ్యైశ్చపశుభిర్గ్రామ్యైశ్చ యన్మ ఆత్మన ఆత్మనివ్రతం, తన్మే సర్వవ్రతమిదమహమగ్నే సర్వతోభవామిస్వాహా, (ఇతిసమిధమాధాయ,స్మృతం నిందాచవిద్యాచశ్రద్ధా ప్రజ్ఞాచపంచమీ, ఇష్టం దత్త మధీతం చ కృతం సత్యం శ్రుతం వ్రత మితిక్రమేణ ద్వాదశ వాక్యాని ప్రతివాక్యం వదన్, తత్తదంతే తత్తద్వాక్యం నఖ్యూర్వంచ

ప్రయుజ్యతన్న ఉభయవ్రత మితిచోక్త్వా యదగ్నే సేంద్రస్యేతిమంత్రాం
తే హోమః ఉపవిశ్య,) మమాగ్నేవర్చ ఇతి నవర్చస్య సూక్తస్య విహా
వ్యో విశ్వేదేవా స్త్రిష్టుప్, అంత్యాజగతీ, సమావర్తన ప్రధాన దశ
సమిద్ధోమేవినియోగః, * మమాగ్నేవరోచో విహవేష్వస్తు భయం త్వేం
ధానా స్తన్వం పుషేమ, మహ్యం నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్ర స్త్వయా
ధ్యక్షేణ పృతనాజయేమ స్వాహా. విశ్వాభ్యో దేవేభ్యఇదం ౧. *మమ
దేవా విహవేసంతు సర్వ ఇంద్రవంతో మరుత్తో విష్ణురగ్నిః, మమాం
తరిక్ష మురులోక మస్తు మహ్యం వాతః పవతాం కామే అస్మిం
త్స్వాహా, విశ్వే...ఇదం ౨ * మయిదేవా ద్రవిణమాయజంతాం
మయ్యాశీ రస్తుమయిదేవహూతిః, దైవ్యా హోతారో వసుషంత
పూర్వే రిష్టాసాన్యమ తన్వాస్తన వీరాసాన్స్వాహా, విశ్వే...ఇదం. 3.
*మహ్యం యజంతు మమయానిహా వ్యాకూతి స్సత్యా మనసోమే అస్తు,
ఏనోమానిగాంకతమ చ్చనాహం విశ్వేదేవాసో అధివోచతాన
స్స్వాహా, విశ్వే...ఇదం ౪. * దేవీష్షళుర్వీరు రునః కృణోత్త విశ్వే
దేవాస ఇహావీరయధ్వం, మాహాస్మహి ప్రజయామా తనూభిర్మా
ధామద్విష తే సోమరాజ్ఞ స్వాహా, విశ్వే...ఇదం ౫ * అగ్నేమన్యుం
ప్రతి నుదన్వ రుషా మదబ్ధోగోపాః పరిపాహినస్త్వం, ప్రత్యంచోయం
తు నిగుత్తః పునస్తే ౬ మైషాం చిత్తం ప్రబుధాం వినేశత్ స్వాహా,
విశ్వే...ఇదం ౬. * థాతాథాత్వష్టాణాం భువనస్య యస్పతి ర్దేవం త్వా
తార మభిమాతిషాహం, ఇమం యజ్ఞ మశ్వినోభా బృహస్పతి ర్దేవాః
పాంతు యజమానమన్యర్థాత్ స్వాహా, విశ్వే...ఇదం. ౭.*ఉరువ్యచానో

మహిషశ్చర్మయం సద్దస్మి న్వాజే పురుహూతః పురుష్టుతః, సనఃప్రజాయై హర్యశ్వ మృళయేదంద్రిమానో రిరిషో మాపరాదా స్వాహా, విశ్వే ...ఇదం. ౮ * యేన స్నపత్నా అపతే భవం త్వింద్రాగ్ని భ్యామవ చాథామహైతాన్, వసవో రుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రం చేత్తార మధిరాజ మక్రిం తాస్వాహా, విశ్వే...ఇదం ౯ * అరాళ్చ మింద్ర మముతోహవామహై యోగోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యుః, ఇమం నో యజ్ఞం విహవేజుషస్వాకుర్మోహరివోమేదినంత్వాస్వాహా, విశ్వే... ...ఇదం. ౧౦

ఇతి సమావర్తనమ్.

అథ మహావ్యాహృతిహోమః.

ఏవంగుణ...తథా బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయ శ్చిత్తార్థం పఞ్చ మాణప్రకారణ మహావ్యాహృతిహోమం కరిష్యే,*భూర్భగ్నయేచ పృథివ్యై చమహతేచ స్వాహా,అగ్నయేచపృథివ్యైచ మహతఇదం, * భువో వాయవేచాంతరిక్షాయచ మహతేచస్వాహా, అంతరిక్షాయమహతఇదం, *సువరాదిత్యాయచ దివేచమహతేచస్వాహా, ఆదిత్యాయచ దివేచమహతఇదం,*భూర్భువస్వశ్చం ద్రమసేచనక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చమహతే చస్వాహా, చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యమహత ఇదం,*పునర్మూర్జా నివర్తస్వపున రగ్న ఇహాయుషా, పునర్నఃపాహి విశ్వతస్వాహా,అగ్న యఇదం,సహార్యాన్నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా, విశ్వాన్నఃవిశ్వ తస్పరిస్వాహా, అగ్నయఇదం, * పాహినోఅగ్న ఏనసేస్వాహా,అగ్నఏన సఇదం,*పాహినోవిశ్వవేచసేస్వాహా,విశ్వవేదసఇదం,*యజ్ఞంపాహివిభా వసోస్వాహా, విభావసవఇదం,*సర్వంపాహిశతక్రతోస్వాహా, శతక్రతవ

ఇదం,*పాహినోఅగ్న ఏకయాపాహ్యాత ద్వితీయయా, పాహ్యార్ద్రం తృతీయయాపాహి గీర్భిశ్చతసృభిర్వసోస్వాహా,అగ్నయఇదం, *పునరూర్జా...విశ్వతస్స్వాహా, అగ్నయఇదం, *సహరయ్యా...విశ్వతస్పరిస్వాహా, అగ్నయఇదం,(ఏవంత్రయోదశాహుతయస్స్యుః, యదస్యేత్యాది స్విష్టకృదాదికం సమాప్య,)ఏవంగుణ...తిథౌస్నాతకాంగ ద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే,) యజ్ఞోపవీతపూజాం కృత్వా, యజ్ఞోపవీతం ధృత్వా, మేఖలాదినిత్యక్త్వా, ఏవం సంకల్పయేత్,) నన క్తంస్నాయాం, ననగ్నస్నాయాం, ననగ్నాంస్త్రియ మాఽఽయం అన్యత్రమైథునాత్, వర్షతీనథావేయం, నవృషమారోహేయం, నకూపమవరోహేయం, నబాహుభ్యాం నదీం తరేయం, నసంశయమభ్యాపద్యేయం, (ఇత్యేవం సమాప్యత్తః,గురుణావిసృజ్యమానోగురోర్నామ సంబుద్ధ్యాఽపాంనోక్త్వా, ఊర్ధ్వముచ్చై స్త్రిర్భ్యాయాత్,) హేవాసుదేవ గార్హస్థ్యంపాస్యమోభూ(ఇతి,)ప్రాణాపానయోరుపస్థాయాప్రపద్యే దేవాయసవిత్రేపరిదదం(మీతి,ఆమంత్రైరింద్రహారిభిరితిచబ్రూయాత్,)ఆమంత్రైరింద్రహారిభిర్య హిమయూరరోమభిః, మాతాత్వాకేచిన్నియమన్విన్నపాశినోత్ధనేనతాంఈహి, నృత్రిర్ఖోదోవలంరుజఃపురంధిర్హోఅపామజః, ప్తాతారథస్యహారోర్య రభస్వరఇంద్రోద్రళ్హాచిదారుజః, (ఇత్యాచారోర్వ్యత్తోమంత్రోజపిత్వా,)ఒంప్రాక్నవస్తి (ఇతిదపక్,మహిత్రిణామవోస్తుద్యుక్షంమిత్రస్యార్యమ్ణఃదురాధర్షవరుణస్య, నహితేపామమాచ ననాధ్వసువార్ణేషు, ఈశేరిపురుషశంసః, యస్తేపుత్రాస్తోఅదితేప్రజీవసేమర్త్యాయ, జ్యోత్తర్యచ్ఛంత్యజస్రం *తచ్ఛ్రయోరావృణీమహే, గాతుంయజ్ఞాయ,గాతుంయజ్ఞపతయే, దైవీస్వస్తిరస్తునఃస్వస్తిర్మానుషేభ్యః, ఊర్ధ్వంజిగాతుభేషజం, శంనోఅస్తుద్విపదే శంచతుష్పదే,ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ఇత్యనుమంత్ర్య హేవత్స తథాకురు, (ఇత్యతిసృజేత్)

ఇతి మహావ్యాహృతిహోమః.

అథ వివాహయోగ్యకన్యావరలక్షణమ్.

అథోద్వాహః, లక్షణోక్తే వరో లక్షణవతీం యవీయసీం భ్రాతృమతీమసపిండామసగోత్రజాం కూటస్థమారభ్య మాతృతః పితృతశ్చస్వస్మ మాతృపుత్రీభావమనాపన్నాం నిన్నత్తేఽపి సాపిండ్యే తథావిధాయాభార్యాయాః స్వసురపత్యంపితృష్వసపత్యమ్మస్వసారం తథాసపత్నీమాతుస్తయోరపత్యంచహితత్వా తథామాతృగోత్రజాంచేతికేచిత్ తదపత్యమసగోత్రంహిస్యాత్ ఇత్యపూర్ణదశవర్షాం కన్యాముద్వహేత్ —

ఇతి వివాహయోగ్యకన్యావరలక్షణమ్.

అథ వివాహః.

(పూర్వేద్యుస్స్వస్తి వాచయిత్వా గ్రహముఖం కుర్యాత్ తత్పితానాందీశ్రాద్ధం కుర్యాత్, కన్యాపితాచైనం, పరేద్యు స్స్వస్తివాచయిత్వా) ఏవంగుణ...తిథౌ మమ దేవఋషిపితృఋణాపాకరణహేతుభూతధర్మప్రజోత్పాదనసిద్ధ్యర్థం శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం కన్యాప్రతిగ్రహం కరిష్యే,) ఇతివరస్సంకల్ప్య, సహితస్వర్షిభిర్బ్రాహ్మణైః పురం ధ్రీభిర్జ్ఞాతిబాంధవైకపవాతిర్మంగళగీతతూర్యఘోషాభ్యాం సంబంధినో గృహంగచ్ఛేత్ పశ్యివాక్యాన్యశివానిశృణోతిచేత్, కనిక్రదత్యాక్రోదేవీంవాచమృజుం జపేత్, సంబంధినోగృహమేత్య, శుభేదేశేప్రాఙ్ముఖోపవిశేత్, అథకన్యాపితైనం మధుపర్కార్చయేత్, దధనిమథ్నాన యేత్, సర్పిర్వామధ్వలాభే, సమధుపర్కః (ఏవంగుణ...తిథౌ ఆగతాయాస్మైస్మాతకాయవివాహార్థినేవరాయ దేవఋషిపితృప్రీత్యర్థం సర్వాత్మకవిశ్వేదేవతాకాం మధుపర్కార్ఘ్యాణాం కరిష్యే, (ఇతిసంకల్పయేత్, అథవరశ్చ,) పృథివ్యాఅపాంవిరాజ స్సర్వదేవానాంచ ప్రీతయే మధుపర్కార్ఘ్యాణాం ప్రతిగ్రహీష్యామి, (ఇతి, దాతాచతుర్వింశతి కుశాత్మకం పంచవింశతికుశాత్మకం వా విష్టరమాదాయ,) శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవరఅయంతే విష్టరః. అయంతేవిష్టరః అయంతేవిష్టర(ఇతి త్రిర్ని

వేదయేత్,అథవరోవిష్టరమాదాయ,) * అహంవర్ష్మసజాతానాం విద్యుతామివసూర్యః, ఇదంతమధితిష్ఠామి యోమాకశ్చాభిదాసతి, (ఇత్యుదగగ్రేవిష్టరఉపవిశేత్, పద్భ్యామాక్రమ్యవా,) శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవరఇదంతేపాద్య(మితిత్రిర్నివేదయేత్,) *అస్మిన్రాష్ట్రేశ్రియమావేశయామ్యహం దేవీప్రతిపద్యామ్యహం, దక్షిణం పాదమవనేనిజేస్మిన్రాష్ట్రమింద్రియందధామి, సవ్యంపాదమవనేనిజేస్మిన్రాష్ట్రఇంద్రియం వర్ధయామి, పూర్వమన్యమవనమన్యం పాదావవనేనిజే, దేవారాష్ట్రస్యగుప్త్యాఽభయస్యావరుద్ధ్యై, ఆపఃపాదావనేజనేర్ద్విషంతనిర్దహంతుమే (ఇతి, తస్యపాదౌదక్షిణపూర్వం ప్రక్షాళ్య, ఉదకాంతరేణ,)వరఇదమర్ఘ్యమిదమర్ఘ్యమిదమర్ఘ్యం,(తదంజలౌనిషిచ్య, ఉదకాంతరేణ,)ఇదమాచమనీయ(మితిత్రిర్నివేదయేత్,వరస్తద్గృహీత్వా,)అమృతోపస్తరణమసీతిపీఠాన్వితంరాచామేత్,సర్వత్రశుద్ధ్యర్థాచమనంనివేదితాదనోర్ధకేనస్యాత్,మధుపర్కమాహ్రియమాణమీక్షతే,)మిత్రస్యత్వాచక్షుషాప్రతీక్షే,(ఇతిదాతా,)శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర,అగుంతేమధుపర్కోయంతేమధుపర్కోయంతే మధుపర్కః (ఇతిత్రిర్నివేదయేత్, అథవరః,) *దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి(ఇతితదంజలినాప్రతిగృహ్య,)మధువాతాఇతి త్ర్యృణాంమంత్రాణాం రహూగణపుత్రో గౌతమోవిశ్వేదేవాగాయత్రీ, మధ్వవలోకనఅవలోడనేచవినియోగః, మధువాతాఋతాయతే...భవంతునః, (ఇత్యవేక్ష్యసవ్యేపాణౌకృత్వా,అనామికయాచాంగుష్ఠేనచత్రిఃప్రదక్షిణమాలోడ్య,) వసవస్త్వాగాయత్రేణ ఛందసాభక్షయంతు, (ఇతిపురస్తాన్నిమార్ష్టి,)రుద్రాస్త్వైష్టుభేన ఛందసాభక్షయంతు, (ఇతిదక్షిణతః) ఆదిత్యాస్త్వాజాగతేన ఛందసాభక్షయంతు, (ఇతిపశ్చాత్,) విశ్వేత్వాదేవాఆనుష్టుభేన ఛందసాభక్షయంతు,(ఇత్యుత్తరతః,) భూతేభ్యస్త్వా, (ఇతిమధ్యవాదాయ మంత్రావృత్త్యా, త్రిరుద్గృహ్య, త్రిరుత్క్షిప్య, భూమౌపాత్రంనిధాయ,తస్మైకదేశంగృహీత్వా,)*విరాజోదోహోసి,

ఇతిప్రథమంప్రాశ్నీయాత్, ద్వితీయంద్విరాచమ్య)విరాజోదోహమశీయ,(ఇతి ద్వితీయం)మయిదోహఃపద్యాయైవిరాజ(ఇతితృతీయం,ద్విరాచమ్య,ప్రతిప్రాశనందిరాచమనంహరదత్తాస్తునేచ్ఛంతి, నసర్వంనతృప్తింగచ్ఛేత్, బ్రాహ్మణాయోదగుచ్ఛిష్టం ప్రయచ్ఛేత్,అలాభేఽప్పు,తృతీయపర్యాయేసర్వంవాప్రాశ్నీయాత్, అథనివేదితేనాచమనీయేన, అన్వాచామితి,) అమృతాపిధానమసీ (త్యపఃపీత్వా, ద్విరాచమ్య,) సత్యంయశశ్శ్రీర్మయిశ్రీశ్శ్రీయతాం, (ఇతినివేదితజలంపీత్వా, ద్విరాచమ్య, పునఃకర్మాంగమాచామేత్, దాతా,) శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర,ఇయంగౌర్గౌర్గాఃి, (ఇతిత్రిర్నివేదయేత్,)మాతారుద్రాణాంభార్గవోజమదగ్నిర్మిత్రావరుణౌత్రిష్టుప్, గోరుత్సర్జనేవినియోగఃి, *మాతారుద్రాణాందుహితావసూనాంస్వసాదిత్యానామమృతస్య నాభిఃి, ప్రనువోచంచికితుషేజనాయమాగామనాగామదితింవధిష్ట,పుమత్పుత్రంజత,(ఇతిగాంవిసర్జయేత్, అన్నేనవరంభోజయేదిత్యేకే, అత్రద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణమితి కేచిత్, అథదాతావరం గంధాక్షతపుష్పవస్త్రాభరణాదిభిఃి పూజయేత్ శ్లోవరస్యయస్య యచ్ఛాఖా తచ్ఛాఖాగృహ్యచోదితఃి, మధుపర్కఃి ప్రదాతవ్యో హ్యన్యశాఖేఽపిదాతరీతి)

ఇతి వివాహఃి.

అథ కన్యావరణమ్.

(అథకన్యావరణం) ఏవంగుణ...తిథౌమదర్థంకన్యావరణంకారయిష్యే, (ఇతివరస్సంకల్ప్య) దైవ్యాచతుర్హోష్టౌ వావరయిత్రూనాప్తాఃి ప్రశస్తాచారకర్మణోఽతోదేవాఅవంతున ఇతిషడ్భిఃఅనుమంత్ర్య, అనృక్షరాబుజవస్సంతు పంథాఇతిప్రేరయేత్,) అతోదేవాఅవంతునో యతోవిష్ణుర్విచక్రమే,పృథివ్యాస్సప్తధామభిఃి, ఇదంవిష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం, సమూఢ్హమస్యపాంసురే, త్రీణిపదావిచక్రమే విష్ణు

ర్గోపఅదాభ్యః, అత్రోథర్మాణిథారయన్, విష్ణోఃకర్మాణిపశ్యత యతో వ్రతానిపస్పశే, ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా తదిష్ణోఃపరమంపదం సదాపశ్యంతిసూరయః, దివీవచక్షురాతతం, తద్విప్రాసోవిపన్యవో జాగృవాంసస్సమింధతే, విష్ణోర్యత్పరమంపదం, అన్నక్షురాబ్రుజవస్సంతు పంథాయేభిస్సఖాయోయంతినో వరేయం, సమర్యమాసంభగో నోనినీయ్యాత్సంజాస్పత్యం సుయమమస్తుదేవాః, ప్రసుగ్మంతాధియపాసస్య సక్షణి నరేభిర్వరాం అభిషుప్రసీదత, అస్తాక్షమింద్రఉభయంజుజోషతియత్రోన్మస్యాంధస్సోబుబోధతి (ఏతావతీభిఃపురంధ్రీభి స్సహితామంగళగీతతూర్యఘోషాభ్యాం కన్యాగృహమేత్యశుభే పీఠే ప్రాఙ్ముఖ్యాఆసీనాయాః పాత్యగ్నిపరిషిచ్యాంవోనేతాయాః కన్యాయాః పాణౌఫలంప్రదాయ, కల్యాణేకాలేనృణీర్వ, ఆసీనాఃప్రత్యఙ్ముఖాఃస్థ,) ఆంగీరసబార్హస్పత్యభారద్వాజ త్ర్యార్షేయప్రవరాన్విత భారద్వాజసగోత్రోద్భవస్య కేశవశర్మణోనప్త్రే, నారాయణశర్మణః పౌత్రాయ, మాధవశర్మణఃపుత్రాయ, శ్రీనరసింహశర్మణేవరాయ, కాశ్యపవత్సారనైధ్రువత్ర్యార్షేయ ప్రవరాన్విత కాశ్యపగోత్రోద్భవస్య రామశర్మణోనప్త్రీం కృష్ణశర్మణఃపౌత్రీం, గోవిందశర్మణఃపుత్రీం, లక్ష్మీనామ్నీమిమాం కన్యాం భార్యాత్వాయ వృణీమహే, (ఇతి బ్రూయుఃఅథ దాతా భార్యాదిసమేతో యథోక్త మనూద్యవృణీధ్వమితి బ్రూయాత్, ఏవం త్రిఃప్రయుజ్య, దాతాదాస్యామీతి చోచ్చైస్త్రిఃబ్రూయాత్, అథ బ్రాహ్మణా ఉక్తస్వస్త్యయనా) శ్శివా ఆపస్సంతు, సౌమనస్యమస్తు, అక్షతం చారిష్టంచాస్తు, శాంతిఃపుష్టి స్తుష్టిశ్చాస్తు, (ఇత్యుక్త్వా,) ఏతద్వస్సత్యమృషిమద(అస్త్వితి త్రిరనూచ్య ప్రసుగ్మంతేతిపరేయుఃప్రసుగ్మంతాధియసా ... బుబోధతి, (పురంధ్ర్యఃకన్యాయై కల్యాణాకులధర్మోపచారాస్కుర్యుఃఅథ కన్యాపితాశచీపూజాం కుర్యాత్,) త్రైలోక్యవల్లభాం దివ్యాం గంధమాల్యాంబరాన్వితాం, సర్వలక్షణ

సంపన్నాం సర్వాభరణ భూషితాం, అనర్ఘమణిమాలాభి ర్భాస యంతీం దిగంతరం విలాసినీ సహస్రైశ్చ సేవ్యమానా మహర్షిభిం, (ఇతిపాత్రస్థ శుక్లతండులే ష్వావాహ్య షోడశోపచారాక్ కుర్యాత్, తాం కన్యాప్రార్థయేత్,) దేవీంద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్రప్రియ భామిని, వివాహంభాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచదేహిమే

ఇతి కన్యావరణమ్.

అథ నిరీక్షణమ్.

అథానయోర్నిరీక్షణం పూర్వాపరభాగయోరుద్ధృతహస్తాంత రాలౌ తండులరాశీ కృత్వా, మధ్యే గంధాదినా కృతస్వస్తికాంతిర స్కరిణీం ధారయేయుః, అథ పూర్వస్మిన్రాశౌ ప్రత్యఙ్ముఖం గుడజీ రకపాణిం కన్యాం స్థాపయేయుః, అపరస్మి న్వ్రీహ్యుఖం తథాభూతం వరం, కేచి ద్విద్వాంసః పూర్వస్మి న్వరమపరస్మిన్కన్యాం స్థాప యంతి, తౌమనసేష్టదేవతాం ధ్యాయంతౌ సమాహితౌ తిష్ఠతః, బ్రా హ్మణా సూర్యాసూక్తం పఠేయుః, (సూర్యసూక్త ముత్తరత్ర లిఖ్యతే) పురంధ్యో మంగళగీతిః కుర్యుః, అథ తద్విదా సుముహూ ర్తకాలే ప్రవిష్టే సద్యస్తిరస్కరిణీ ముదగపసార్య, కన్యావరౌ పర స్పరం గుడజీరకానవకిరతః పరస్పరం నిరీక్షేయాతాం) *అభ్రాతృఘ్నం వరుణా పతిఘ్నం బృహస్పతే, ఇంద్రా పుత్రఘ్నం లక్ష్మ్యం తామస్యై సవితు స్స(వేతి వరస్తామీక్షమాణో జపతి,) అఘోరచక్షు స్సూర్యా సావిత్రి సూర్యాత్రిష్టుప్, ఏధూనిరీక్షణే వినియోగః, *అఘోరచక్షుర పతిఘ్న్యధి శివాపశుభ్య స్సుమనాస్సువర్చాః, వీరసూర్దేవకామా స్యోనాశం నోభవద్విపదేశం చతుష్పదే, ఇతి కన్యానిరీక్షణ ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు, ఇత్యనుగృహ్ణంతు,కన్యానిరీక్షణ... స్తు. (అథాస్యా భ్రువోర్మధ్యే వ్యాహృతిభి ర్దర్భాగ్రేణ పరిమృజ్య,)

భూర్భువస్సువ్వాః,*(దర్భం నిరస్యాప ఉపస్పృశ్య, అథ బ్రాహ్మణాస్తావా శీర్భి రభినందయేయుః, కన్యాదానాత్పరంవా నిరీక్షణం.)

ఇతి నిరీక్షణమ్.

అథ కన్యాదానమ్.

వాతాభార్యాదిసమేతః ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశేత్ పురోధా ఉదఙ్ముఖ ఉపవిశ్య, వధూవరయో ర్మధ్యే ప్రాగగ్రోదగగ్రా దర్భానాస్తీర్య తే జసమపాంపూర్ణం కలశం నిధాయ ప్రీహియవానోప్య,గంధాదిభిరలం కృత్య, దూర్వాపల్లవై ర్ముఖమవస్తీర్య, అబ్లింగాభిరృగ్భి రభిమంత్ర్య, ఆపోహిష్ఠా...చనః, తాభిరద్భిః ప్రయోజయేత్.

ఇతి కన్యాదానమ్.

అథ మహాసంకల్పః.

(దాతాప్రాణానాయమ్య,) అథానంతవీర్యస్య శ్రీమదాదినారా యణస్య, అచింత్యాపరిమితశక్త్యాభ్రియమాణస్య, మహాజలౌఘ మధ్యే పరిభ్రమమాణానాం అనేకకోటిబ్రహ్మాండానాం ఏకతమే వ్యక్తావ్యక్తమహదహంకారపృథివ్యాపస్తేజోవాయురాకాశాద్యైరా వరణైరావృతేఽస్మిన్ మహతి బ్రహ్మాండకరండమండలే, ఆధారశక్త్యా దికూర్మానంతాద్యష్టదిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠితే, అతలాదిసప్తపాతాళో పరితలే, సత్యాదిలోకషట్కసాధోభాగే, మహానాళాయమానఫణి రాజరాజశేషస్య సహస్రఫణాఫణిమండలమండితే,దిగ్దంతిశుండాదండో త్తంభితే, లోకాలోకాచలేనవలయితే, లవణాద్యర్ణవైః పరివృతే, జం బ్వాదిసప్తద్వీపద్వీపితే, ఇంద్రద్వీపాదినవఖండాత్మకే, భారతవర్షాదివర్ష శోభితే, మహాసరోరుహాకారపంచాశత్కోటియోజనవిస్తీర్ణభూమండలే, సుమేర్వాదిపర్వతానాం హరివర్షకింపురుషయోశ్చదక్షిణదిగ్భాగే, మల యాచలాదుత్తరదిగ్భాగే, స్వర్ణప్రస్థాదినవఖండమండితే, జంబూ ద్వీపే, భారతవర్షే, భరతఖండే, నవసహస్రయోజనవిస్తృతాయాం కర్మ భూమౌ, సాహ్యవంతికురుక్షేత్రాదిసమభూమధ్యరేఖాయాః పూర్వ

దిగ్భాగే, వింధ్యస్య దక్షిణదిగ్భాగే, కృష్ణాకావేర్యోర్మధ్యదేశే దండకారణ్యే ప్రజాపతిక్షేత్రే, సకలజగత్సృష్టిపరార్ధద్వయజీవినో బ్రహ్మణః ప్రథమపరార్ధే, పంచాశత్తమే, ద్వితీయపరార్ధే, పంచాశద్దివ్యవర్షాత్మకే, ప్రథమవర్షే, ప్రథమమాసే, ప్రథమపక్షే, ప్రథమదివసే, అహని ద్వితీయయామే, తృతీయేముహూర్తే, స్వాయంభువాదిషట్సుమనుషు వ్యతీతేషు, సప్తమే వైవస్వతమన్వంతరే, అష్టావింశతితమే, మహాయుగే, కృతాత్రేతాద్వాపరాఖ్యేషు త్రియుగేషుగతేషు, వర్తమానే కలియుగే, చాంద్రసావనసౌరాదిమానభ్రమిత్రప్రభవాదిషష్టిసంవత్సరాణామధ్యే సంవత్సరే, అయనే, ఋతౌ, మాసే, పక్షే తిథౌ వారే నక్షత్రేయోగే కరణే, ఏవంవిశిష్టే దేశేకాలేచ, మమేహజన్మని జన్మాంతరేషు, బాల్యయావనకౌమారవార్ధక్యేషు రహసిప్రకాశేచ మనోవాక్కాయకర్మభిః, జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చసంభావితానాం పాపానాం నివృత్త్యర్థం, వాలుకాభిస్సప్తఋషిమండలపర్యంతం, కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైకవాలుకాపకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే, మయాసహదశపూర్వషాం దశాపరేషాం మద్వంశ్యానాం పత్న్యాణాంనరకాదుత్తీర్య అక్షయ్యబ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం, హిరణ్యగర్భప్రజాపతిప్రీత్యర్థం, మత్స్యపురాణోక్త దశమహాదానాంతర్వర్తియథాశక్త్యలంకృత కన్యాదానం కరిష్యే. (కలశోదకేన శాంతిరస్తిత్యాదిభిర్వరమభిషిచ్యవిధివదర్ఘాయేత్. శ్లో. హిరణ్యగర్భసంభూతం సౌవర్ణంచాంగులీయకం, సర్వప్రదం ప్రదాస్యామి ప్రీణాతు కమలాపతిః, (ఇత్యంగులీయకందద్యాత్) క్షీరోదమథనోద్భూత ముజ్జ్వలంకుండలద్వయం, శ్రియాసహసముద్భూతం దదేశ్రీఃప్రియతాంమమ (ఇతి కుండలే)

ఇతి మహాసంకల్పః.

అథ కన్యాదానమ్.

(అథ కన్యాం ప్రతిగృహ్య, వరాభిముఖస్థిత్వా) శ్లో. కన్యాంకనక సంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతాం, దాస్యామివిష్ణవేతుభ్యం బ్రహ్మలోక

జిగీషయా, కన్యేమమాగ్రతోభూయాః కన్యేమేదేవిపార్శ్వయోః, కన్యేమేసర్వతోభూయా స్త్వద్దానా న్మోక్షమాప్నుయాం, విశ్వంభరా స్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః, ఇమాంకన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయచ కాశ్యపవత్సార నైధ్రువ...లక్ష్మీనామ్నీమి మాంకన్యాం ఆంగీరసబార్హస్పత్యభారద్వాజ...శ్రీనరసింహనామ్నేవ రాయ,శ్రీమహావిష్ణుప్రీతికామోఽహం ధర్మప్రజాసంతత్యర్థం కర్మభ్యః ప్రతి పాదయామి, (ఇతినరస్యపాణౌ హిరణ్యముపధాయ, కలశోదకధారా మాసిచ్యకన్యాహస్తం తత్ర నిధాయ, మనసా,) ప్రజాపతిః ప్రీయతాం, (ఇత్యుక్త్వా,) ధర్మేచ-అర్థేచ-కామేచ-నాతిచరితవ్యాత్వయేయం - (ఇతి బ్రూయాత్,) నాతిచరా (మితిపరః,) ఓంస్వ(స్తీలిచోక్త్వా, దక్షిణేనేక న్యామభిమృశ్య,)*క ఇదంకస్మా అదాత్కామః కామాయా దాత్కామో దాతాకామః ప్రతిగ్రహీతాకామం సముద్రమావిశ, కామేనత్వా ప్రతిగృ హ్ణామికామైతత్తే,వృష్టిరసిద్యౌస్త్వదధాతుపృథివీం ప్రతిగృహ్ణాతు,(ఇతి జపిత్వా, ప్రజాపతి మనుస్మృత్వా,)ధర్మప్రజాసిద్ధ్యర్థం కన్యాం ప్రతిగృహ్ణా (మితి బ్రూయాత్,) కఇదంకస్మా...కన్యాం ప్రతిగృహ్ణామి, (ఇతి త్రిఃప్రయుంక్తే, అథపురోధాదాత్యవరాపశ్యేత్, ఋతస్యహి శురుధస్సంతి పూర్వీరితితిస్రో జపిత్వా,) * ఋతస్యహిశురుధస్సంతి పూర్వీర్ఋతస్య ధీతిర్వృజినానిహంతి, ఋతస్యశ్లోకో బధిరంతదర్దకర్ణాబుధానశ్నుచమాన ఆయోః, ఋతస్యద్రుళ్హాధరుణానిసంతిపురూణిచంద్రావపుషేవపూంషి, ఋతేనద్రీళ్హమిషణం త్వపృక్షఋతేనగావ ఋతమావివేశుః, ఋతంయే మానఋతమిద్వనో త్యృతస్యశుష్మస్తురయా ఉగవ్యూః, ఋతాయపృథ్వీబహులేగభీరేఋతాయధేనూపరమేదుహాతే ఏతద్వస్సత్యమృధ్రమద (స్తీతిబ్రూయాత్, ఇదానీందాతాస్వశక్తితోవరాయగోభూహిరణ్యదాసీశయనామత్రగృహసాలగ్రామాదికమనుదానందద్యాత్,)

ఇతి కన్యాదానమ్.

అథ అనుదానాని.

కన్యాదానాంగ మనుదానం కరిష్యే (అను దానమంత్రాః)

యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ, విశ్వరూపధరో దేవః ప్రియతామనయాగవా, సర్వసస్యాశ్రయాభూమి ర్వరాహేణ సముద్ధృతా, అనంతస్యఫలదా హ్యతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే హిరణ్య గర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః, అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ఇయందాసీ మయా తుభ్యం శ్రీవత్సప్రతిపాదితా, సదా కర్మకరీభోగ్యా యథేష్టా భద్రమస్తుతే అశూన్యంశయనంనిత్య మనూనాం శ్రియమున్నతిం, సౌభాగ్యందేహిమే నిత్యం శయ్యాదానేనకేశవ శుద్ధంకాంస్యమమత్రాదిపాత్రయోగ్యం మనోహరం, నిర్మలంపాపశమనమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ఇదంగృహాంగృహాణత్వం సరోవపుష్కర సంయుతం, తవవిప్రప్రసాదేన మమాస్త్వభిమతంఫలం సాలగ్రామశిలా చక్రే భువనానినిచతుర్దశ, యస్తాదద్యాసంతి తద్దానా త్సర్వం దత్త మిహాస్తుమే (అనుదానప్రత్యామ్నాయంవా హిరణ్యం దద్యాత్)

ఇతి అనుదానాని.

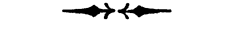

అథ అక్షతారోపణమ్.

(అథానయోరర్ధాక్షతారోపణం, తైజసేన పాత్రేణక్షీరమానీయఘృతమూసిచ్య,పాత్రాంతరేణార్ధాక్షతతండులాన్వరః ప్రక్షాళిత పాణిర్వధ్వాః ప్రక్షాళితేంజలౌ. క్షీరఘృతంపాణినా ద్విరుపస్పృశ్య, ద్విస్తండులానంజలినాపతియథాపూర్వజేతతో ద్విరుపరిష్టాత్ అభిఘారయతి, ఏవంవరాంజలౌ, అన్యస్తండులపూరణంకుర్యాత్, దాతాతదంజలోర్విస్తీర్యన్యముపదధాతి,అథవరఃకన్యాంజలౌ స్వాంజలింధారయేత్, దాతాకన్యాతారయతు దక్షిణాపాంతుబహుదేయం చాస్తు, పుణ్యం వర్ధతాం, శాంతిఃపుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు,తిథికరణముహూర్త జన్మనక్షత్రసంపదస్తు, (ఇత్యుక్త్వా,) * కఇదంకస్తా అదాత్కామఃకామాయాదాత్కామోదాతాకామఃప్రతిగ్రహీతాకామం సముద్రమావిశకామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామికామైతత్తే,వృష్టిరసిద్యౌస్త్వాదధాతుకన్యాంప్రతిగృహ్ణాతు

ఇతిచోక్త్వా (తదంజల్యక్షతాన్) ప్రజాయైకామ స్సమృద్ధ్యతాం, (ఇతి వరమూర్ధ్న్యరోపయేత్, వరోపిఏతన్మంత్రేణ కన్యకామూర్ధ్న్య రోపయేత్, పూర్వక్రమేణాక్షతా నాదాయ,) శ్రియోమేకామ స్సమృద్ధ్యతాం,(ఇతిద్వితీయం)*పశవోమేకామస్సమిమృద్ధ్యతాం,)ఇతితృతీయం, క ఇదమిత్యాది ప్రతిగృహ్ణామీత్యుక్త్వా వధూస్యామూర్ధ్న్య స్వాంజల్యక్షతానా రోపయేత్, ఏవంత్రిర్వధూపూర్వంతతస్త్రిర్వరపూర్వం వరాంజలౌవధూ స్తండులపూరణం కుర్యాత్, తదంజలావన్యోపరాంజలౌవధూ స్స్వాంజ లింథారయేత్, అథస్థమంవధూపూర్వమారోపణంకారయేత్ అథ పురోథాః కాంస్యేఅపఆసిచ్య, ఔదుంబర్యార్ద్రీయాశాఖయాసపలా శయాసహిరణ్యపవిత్రయా స దూర్వాపల్లవయాభిషించేత్,)*ఆపోహిష్ఠా...యథాచనః,ఇదమాపః ప్రవహతా...ససృమిషిఃఆపోహిష్ఠీయాభ్లిం గాభిముగ్భిః (అథవధూవరౌస్వశేఖరపుష్పంక్షీరఘృతేనాప్లావ్య పరస్పర స్యతిలకంకురుతః, కంఠేస్రజంచాముంచతః, వధూవరయోశ్చతుర్ధిక్షుస భార్యబ్రాహ్మణాస్థిత్వా, పరిత్వాగిర్వణోగిర ఇతిమంత్రేణదశావనిభ్య ఇతిచతుర్భిబుక్షువా ఇతిఖండాభ్యాం ప్రాగుదీచీమూరభ్య, ప్రదక్షిణావృ తేనతంతునాపంచావృతంకుర్వంతి,తథేవోపరిష్టాదన్యత్,)*పరిత్వాగిర్వ ణోగిరఇమాభవంతు విశ్వతః, వృద్ధాయుమనువృద్ధయోజుష్టా భవంతు జుష్టయఃదశావనిభోదశకక్ష్యభ్యోదశయోక్త్రేభ్యోదశయోజనేభ్యః, దశాభీశుభ్యో అర్చతాజరేభ్యోదశధురోదశయుక్తావహద్భ్యః, తేఅద్ర యోదశ యంత్రాస ఆశవస్తేషామాథానం పర్యేతి హర్యతం, తడా స్తుతస్యస్తోమస్యస్కంధస్తోంశోః పీయూషంప్రథమస్యభేజ రే, తేస్తోమాద్తో హరీఇంద్రస్యనిసత్తేంశుందుహంత్తో అథాస్యత్తేగవి, తేభిర్దుగ్ధంపస్తివాం త్తోన్మం మధ్వింద్రోవర్ధత్తే ప్రథతే వృషాయతే, వృషావో అంశుర్న కిలారిషాథనేళావంత్తస్యదామేత్థనాశీతాఃశ్వైవత్యేనమహస్తాచారవస్థన యస్యగ్రావాణోఅజుషధ్వమధ్వరం.

*ఋక్చవాఇదమగ్రేసామచాస్తాం:సైవనామఋగాసీదమోనామ సామసావాఋక్సామోపావదన్నిథునం సంభవావప్రజాత్యాఇతినేత్యబ్ర వీత్సామజ్యాయాన్యా అతోమమమహిమేతితేద్వే భూతోపావదతాం తేన ప్రతిచనసమవదత,తాస్తిస్రో భూతోపావదం స్తృత్తిసృభిస్సమభవత్తి సృభిఃసమభవత్తస్తాస్తిసృభిస్తునంతితిసృభిరుద్గాయంతితిసృభిర్ద్సామసమ్మి తంతస్తాదేకస్యబహోవ్యజాయా భవంతి నైకస్యై బహవస్సహపతయో యద్వైతత్సామచాశ్చ సమభవతాం, తత్సామాభవత్తత్సామ్నస్సామ త్వం సామభవతియవం వేద, యోవైభవతి యచ్ఛ్రిష్టతామశ్నుతేస సామభవత్యసామన్య ఇతిహినిందంతి తేవైపంచాన్యదూభ్తాస్వా పంచా న్య దూభ్తాస్వాకల్పేతాం మహావశ్చహింకారశ్చ ప్రస్తావశ్చ ప్రథమాచ ఋగుద్గీథశ్చమధ్యమాచ ప్రతిహారశ్చోత్తమాచ నిధనంచవషట్కారశ్చ తేయత్పంచాన్యదూభ్తాస్వా పంచాన్యదూభ్తాస్వాకల్పేతాంతస్తాదాహుః పాంక్తోయజ్ఞఃపాంక్తాఃపశవఇతి యదువిరాజదశనీమభిసంపద్యేతాం,త స్తాదాహుర్విరాజియజ్ఞోదశన్యాంప్రతిష్ఠిత ఇత్యాత్మావైస్తోత్రియఃప్రజా నురూపఃపత్నీథాయ్యాఃపశవఃప్రగాథోగృహాస్సూక్తం,సవాఅస్మిం శ్చలోకేముష్మింశ్చప్రజయాచపశుభిశ్చగృహేషుసజయతియవంవేద స్తోత్రియంశంసతి ఆత్మావైస్తోత్రియస్తం మధ్యమయావాచాశంసత్యా త్మానమేవతత్సంస్కురుతేసురూపంశంసితి,ప్రజావాఅనురూపస్సఉచ్చై స్తరామివానురూపశ్శంస్తవ్యఃప్రజామేవతచ్ఛ్రియసీమాత్మనఃకురుతే థాయ్యాంశంసతి, పత్నీవైథాయ్యాసానీచైస్తరామివథాయ్యాశం స్తవ్యా ప్రదివాదినీహస్యగృహేషు పత్నీభవతి,యత్రైవంవిద్వాన్నీచైస్త రాంథాయ్యాంశంసతి.ప్రగాథంశంసతి,సస్వరవతావాచాశంస్తవ్యఃపశ వోవైస్వరఃపశవఃప్రగాథఃపశూనామవరుధ్యా ఇంద్రస్యసువీర్యాణిప్ర వోచమితిసూక్తంశంసతి,తద్వావేతత్ ప్రియమింద్రస్యసూక్తంనిష్కేవ ల్యంహైరణ్యస్తూపమే తేనవైసూక్తేనహిరణ్యస్తూపఆంగిరసఇంద్రస్యప్రి యంధామోపాగచ్ఛత్పరమంలోకమజయదుపేంద్రస్యప్రియంధామగ

చ్ఛతి జయతిపరమంలోకంయవేవం వేద. గృహావై ప్రతిష్ఠాసూక్తం తత్ప్రతిష్ఠితతమయావాచాశంస్తవ్యంతస్తాద్యద్యపిదూరఇవపశూన్లభతేగృహానేవైనానాబిగమిషతి; గృహాహిపశూనాం ప్రతిష్ఠాప్రతిష్ఠా. ఉత్తమాప్రతిష్ఠాతద్దేవంఋత్రంసాశ్రీస్తదాధిపత్యంతద్బ్రిధ్నస్య విష్టపంతత్ప్రిజాపతేరాయతనంతాన్వారోజ్యమృధ్నోత్యేత మేవైతాభిరేకవింశత్యేకవింశాభ్యా, (ఉపరితంతూనుపర్యుపనీయాథస్తాత్తంతూనథస్తాదపనీయైకంపంచగుణీకృత్య, ఊర్ణాసూత్రేణసంయోజ్య, హరిద్రయాఽనులిప్య, ఘృతక్షీరాభ్యామక్త్వా, కాంస్యపాత్రేతండులోపరినిధాయ) ఏవంగుణవిశేషణం...తిథౌ కంకణ మాంగల్యపూజాంకరిష్యే కంకణ మాంగల్యదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారాం స్తమర్పయామి. (బ్రాహ్మణానాం సువాసినీనాంచహస్తస్పర్శనంకారయిత్వా, సోమోదదద్గంధర్వాయేతిసూక్తంపఠేయుః) విశ్వేత్తాతే భార్గవోనేమోవిశ్వేదేవాజగతీ. కంకణధారణే వినియోగః, * విశ్వేత్తాతే నవనేషుప్రివాచ్యా యాచకర్థమఘవన్నింద్రసున్వతే, పారావత్తంయత్పురుసంభృతం వస్వపావృణాశ్మర్ధభాయబుషిబంధవే, (ఇతివధూః వరస్యదక్షిణేహస్తే సకృదావృత్య బధ్నీయాత్, వరోన్యేతన్త్రంత్రేణ వధూసవ్యహస్తేదక్షిణేవాబధ్నీయాత్, వధూమంత్రం పురోధావదేత్, పురోధాశ్శతం జీవేతిద్వాభ్యాం త్ర్యంబకమితిమంత్రేణ బృహత్సామేతిచాక్షతైరక్షతాం కుర్యాత్ *(శతంజీవశరదోవర్ధమానశ్శతంహేమన్తాంచ్ఛతమివసన్తాన్ శతమింద్రాగ్నీ బృహస్పతిశ్శతాయుషాహవిషేమంపునర్దుః, ఆహోబుషంత్వా విదంత్వాపునరాగాః పునర్నవసర్వాంగసర్వంతేచక్షుస్సర్వమాయుశ్చతేవిదం త్ర్యంబకంయజామహేసుగంధింపుష్టివర్ధనం,ఉర్వారుకమివబంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్, బృహత్సామఋత్రిభృద్వయద్ధజుష్ణ్యం త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం, ఇంద్రస్తోమేన పంచ

ద్రశేన మధ్యమిదంవా తేన సగ రేణరక్షు. మాంగల్యతంతునానేన మమ జీవనహేతునా, కంఠేబధ్నామిసుభగే సజీవశరదశ్శతం, ఇతివరోవధూ కంఠే స్వర్ణమంగళసూత్రం బధ్నీయాత్, అథపురోథా స్తయోరుత్తరీ యాంతయోః పంచపంచపూగఫలానిహిరణ్యా క్షతసహితంగణాధిపమ నుస్మృత్య, గణానాంత్వా, ఆతూనఇంద్రక్షుమంతమితి మంత్రద్వయా వృత్త్యా బధ్నీయాత్, నీలలోహితమితి బధ్నీయాత్), *నీల్లలోహితంభ వతికృత్యా స్తిర్వ్యజ్యతే, ఏధంతే అస్యాజ్ఞాతయః పతిర్బంధేషుబ ధ్యతే, (అథదాతాసభార్యోవృద్ధాః పురంధ్ర్యఃజ్ఞాతిబాంధవాశ్చ క్రమా దాశీర్భిరాద్రాక్షతారోపణంకుర్యుః, వధూవరౌ ప్రాఙ్ముఖౌభూత్వామ హాలక్ష్మీంగౌరీం శచీంచ పాత్రస్థసితతండులేషునామలిఖిత్వానామ మంత్రై స్సంపూజ్యప్రణమేతాం తతోవరకంఠసూత్ర సంజ్ఞికాంకృష్ణ మణిమాలామిష్టదేవతాంస్మరన్ వధూకంఠేబధ్నీయాన్నాకబల్యనంత రంవా మాంగల్యతంతునానేన ఇత్యనేనైవమంత్రేణ, తదానీమేవవధూం భూషణైరలంకుర్యాత్, వధూర్దేవతాత్రయప్రీత్యై మంగళద్రవ్యపరి పూర్ణశూర్పవాయనానిసువాసినీభ్యో దద్యాత్, అథాన్యోన్యంకరే గృహీత్వా హోమమంటపంవ్రజేతాం.)

(ఏతానికర్మాణి ఉచ్చావచాఇతి సూత్రసూచితాని)

ఇతి అక్షతారోపణమ్.

అథ ప్రధానహోమః.

అథహోమః, (ఆత్మనోదక్షిణపార్శ్వేవధూముపవేశ్య,) ఏవం గుణ...తిథౌ పరిగృహీతయానయానవోఢయావధ్వా సహగార్హస్థ్యసి ద్ధ్యర్థం ఔపాసనాగ్ని పరిగ్రహణార్థం చోభయసంస్కారకం వివాహ హోమంకరిష్యే, (ఉపలేపనాద్యగ్ని స్థాపనాంతే పశ్చాదగ్నేఃదృషదంసో

పలాం ప్రతిష్ఠాప్య, ఉత్తరపురస్తాద్ధాన్యస్యోపరిసపల్లవంకలశం, ఉదగగ్నే స్సంస్తరణాదులరాశీనుపకల్పయ్య, మూర్తిధ్యానాంతే,) ఏవంగుణ...తిథౌ వివాహప్రధానహోమాంగ మన్వాధానంకరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితే గ్నావగ్నింజాతవేదసమిద్ధేన ప్రజాపతింప్రజాపతించాఘారదేవతేఆజ్యేన త్రివారమగ్నిం పవమానంత్వమర్యమాప్రజాపతించ ప్రధానదేవతా ఆజ్యేన అర్యమణంవరుణం పూషణంప్రజాపతించ ప్రధానదేవతాలాజ ద్రవ్యేణ, ఆజ్యశేషేణస్విష్టకృతం ఇత్థసన్నహనేనరుద్రం...స్వాహా, ప్రజాపతయఇదం,(సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణం...ప్రయునక్తి,ప్రోక్షణపాత్రస్రువౌచమసాజ్యపాత్రే ఇత్థాబర్హిషిచేతి, ఆజ్యమధిశ్రిత్య, లాజాగాయత్ర్యాప్రోక్ష్య,తైరాజ్యేన సహ పర్యగ్నికరణంకుర్యాత్, ఆజ్యాధ్దక్షిణతోలాజహోమార్థాసాదనం, ఆఘారాంతేవాగ్యతః పత్న్యాసమన్వారబ్ధః, అగ్న ఆయూంషిపవనఇతి త్రిభిర్హుత్వా,) త్వమర్యమావసుస్రుతోర్యమా త్రిష్టుప్,(ప్రజాపతేనత్వదితిచహుత్వా లజ్జయావనతాంవధూమున్నతాసనాంకృత్వా తిష్ఠన్ ప్రత్యఙ్ముఖఃప్రాఙ్ముఖ్యాఅసీనాయాఃపృష్ఠతఉదగగ్నే మితేసూర్యాసావిత్రి సూర్యాత్రిష్టుప్, వధూపాణిగ్రహణేవినియోగః, గృభ్ణామితేసౌభగత్వాయహస్తం మయాపత్యాజరదష్టిర్యథాసః, భగోర్యమాసవితాపురంధిర్మహ్యంత్వా దుర్గార్హపత్యాయదేవాః, పాణిగ్రహణముహూర్తస్సముహూర్తోస్తిత్యనుగృహ్ణంతు, పాణిగ్ర...స్తు.(ఇతిరోమాంతేహస్తం సాంగుష్ఠముత్తానముత్తానేన పాణినాగృహ్ణీయాత్, నీచేనవోత్తానం, అంగుష్ఠమేవపుత్రకామః, పూర్వవదుపవిశ్య, లాజాత్రేధావిభజ్య. ఇదమర్యమ్ణఇదంవరుణాయేదంపూష్ణే, ఇత్యుదక్ సంస్థమభిమృశ్య, వధూముత్థాప్య, తదంజలౌప్రోక్ష్య, అపస్తరణాతి, వధూభ్రాతాభ్రాతృష్థానో వా ద్విర్లాజానావపతి, ముష్టిపరిమితాంత్రి ర్జామదగ్న్యానాం, వరశేషంప్రత్యభిఘార్య ఆవర్తమభిఘార్య, అంజలిస్పృష్ట్వా, ఉపస్తీర్య, వరస్తిష్ఠేత్, పరిగృహ్యతమంజలిమిత్యేకే,) అర్యమణంవామదేవోఽర్యమానుష్టుప్, ప్రధానలాజహోమే

వినియోగః, అర్యమణన్ను దేవం కన్యాఅగ్నిమయక్షత, సఇమాందేవో అర్యమాప్రేతో ముంచాతునాముతస్వాహా, అర్యమ్ణేఅగ్నయ ఇదం, (వరోమంత్రంవదేత్ వధూస్థిత్వైవ అంజలివిచ్ఛేదమకుర్వాణాంగుళ్య గ్రేర్జుహోతి, 'పార్శ్వనేత్యేకే అవిచ్ఛిన్నాంజలిస్థిత్వాసాంజలేర్వా మపార్శ్వతః, జుహోత్యథవరోమంత్రం జపేదర్యమణన్వితి, అథవధూ పాణిం గృహీత్వాస్వయమగ్రేగచ్ఛత్ దృషదుపలేవర్జయిత్వా ప్రదక్షిణ ముదకుంభంచ త్రిఃపరిణయేజపతి,) * అమోహమస్మి సాత్వం సాత్వమ స్యమోహం ద్యౌరహంపృథివీత్వం సామాహమృక్త్వం తామేవ వివహా వహైప్రజాంప్రజనయావహైసంప్రియారోచిష్ణూసుమనస్యమానౌజీవే వశరదశ్శత మితి పరిణియ్యపరిణీయాస్థానమారోహతీమమస్థానమా రోహశ్లేవత్వం స్థిరాభవ, సహస్వ పృతనాయతోభితిష్ఠ పృతన్యతి, (ఇతిప్రాఙ్ముఖీం వధూముభాభ్యాం పాదాభ్యామస్థానమారోహయేత్, దక్షిణేనపదేన, ఇత్యేకే, పూర్వవదుపవిశ్య,) అంజల్యుపస్తరణాది వరుణం వామదేవో వరుణోసుష్టుప్, ప్రధానలాజహోమేవినియోగః, *వరుణంసుదేవం కన్యాఆగ్నిమయక్షత, సఇమాందేవోవరుణః ప్రేతో ముంచాతు నాముతస్వాహా, వరుణాయాగ్నయ ఇదం, (ఇతి ద్వితీయే, అథవధూపాణింగృహీత్వాస్వయమగ్రేగచ్ఛత్ దృషదుపలేవర్జయిత్వా ప్రదక్షిణముదకుంభంచ త్రిఃపరిణయేజపతి,) * అమోహమస్మి... పృతన్యతిః, (ఇతి ప్రాఙ్ముఖీంవధూముభాభ్యాం పాదాభ్యామస్థాన మారోహయేత్,) అంజల్యుపస్తరణాది పూషణంవామదేనః పూషా నుష్టుప్, ప్రధానలాజహోమే వినియోగః, * పూషణంసుదేవంకన్యా అగ్నిమయక్షత, సఇమాందేవాః పూషాప్రేతోముంచాతునాముతస్వా హా, పూష్ణేఅగ్నయఇదం, (ఇతితృతీయే, అథవధూపాణిం గృహీత్వా స్వయమగ్రేగచ్ఛత్ దృషదుపలేవర్జయిత్వాప్రదక్షిణముదకుంభంచత్రిఃపరిణయేజపతి,) * అమోహమస్మి సాత్వం...పృతన్యతిః,(ఇతిప్రాఙ్ముఖీం వధూముభాభ్యాం పాదాభ్యామస్థాన మారోహయేత్, పూర్వవదుపవిశ్య, అంజల్యుపస్తరణాది శిష్టలాజాన్ అభ్యాత్మంజుహుయాత్,) ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్రజా-

పతయఇదం, (వరోమంత్రంవదేత్, చతుర్థంవరకర్తృకమిత్యేకే (అథాస్యాశ్మిఖే విముంచతి దేశధర్మేణోర్ణాస్తుకేశపక్షేబద్ధే భవతశ్చేత్ ప్రత్వాముంచామీతి దక్షిణముత్తరయోశ్చోత్తరాం ప్రత్వాముంచామీతిద్వయోస్సూర్యాసావిత్రీసూర్యాత్రిష్టుప్, శేషావిమోచనే వినియోగః, ప్రత్వాముంచామివరుణస్యపాశాద్యేనత్వాబధ్నాత్సవిత్రాస్యశేవః, ఋతస్యయోనౌ సుకృతస్యలోకేరిష్టాం త్వాసహపత్న్యదధామి ప్రేతోముంచామినాముతస్ముబద్ధామ్ముతస్కరం, యథేయమింద్రమీఢ్వస్సుపుత్రాసుభగాసతి (వరస్యాపియదిబద్ధే భవతః తూష్ణీంవిముంచతి, తతోవధూంపరిగృహ్య

ఇతి ప్రధానహోమః.

అథ సప్తపదీ.

(అపరాజితాయాం దిశిసప్తతండులరాశిషు ప్రత్యగాదితఃక్రమేణ సప్తభిర్మంత్రైస్సప్తపదాన్యభ్యుత్క్రామయతి, దక్షిణపాదంపూర్వం, పశ్చాత్తూష్ణీంసవ్యం,) * ఇషఏకపదీభవసా మామనువ్రతాభవ, పుత్రాన్వింద్యావహై బహూంస్తేసంతు జరదష్టయః ఊర్జేద్విపదీభవ సామామనువ్రతాభవ, పుత్రాన్...జరదష్టయః రాయస్పోషాయత్రిపదీభవసామామనువ్రతాభవ, పుత్రాన్...జరదష్టయః. మాయోభవ్యాయచతుష్పదీభవసా...భవ, పుత్రాన్...జరదష్టయః ప్రజాభ్యఃపంచపదీభవసా...భవ, పుత్రాన్...జరదష్టయః ఋతుభ్యష్షట్పదీభవసా...భవ, పుత్రాన్...జరదష్టయః సఖాసప్తపదీభవసా...భవ, పుత్రాన్...జరదష్టయః. (ఇతి, షట్స్వపిమంత్రేషు భవాదికమనుషజతి, తత్రస్థవవస్వశిరసా వధూశిరస్సంయోజ్య, కలశోదకేన)శాంతిరస్తు,పుష్టిరస్తు, తుష్టిరస్తు,వృద్ధిరస్తు,అవిఘ్నమస్తు,ఆయుష్యమస్తు, ఆరోగ్యమస్తు, (స్వశిరఃపూర్వమభిషించేత్, తత్రస్థఃకశ్చిత్ శిరసిసన్నిధాయాభిషించే

దిత్యేకే, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాప్య, పూర్వబద్ధోత్తరీయాంతౌ తూష్ణీంవిప్రస్య, రాత్రౌధ్రువ మరుంధతీం సప్తఋషీంశ్చ నథ్వాసహ దృష్ట్వాపూజాంకుర్యాత్

ఇతి సప్తపదీ.

అథ అరుంధతీదర్శనమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌధ్రువారుంధతీదేవతాభ్యోనమఃధ్యానావాహనాది షోడశోపచారాంత్సమర్పయామి జీవపత్నీప్రజాందేయ. (ఇతి పత్నీంవాచయతి, పత్న్యర్థం స్వయంవాజపేత్, సావాచం విసృజేత్) (అత్రకేచిత్ వసిష్ఠసూక్తం పఠిత్వాపూజాం కుర్వంతి)

ఇతి అరుంధతీదర్శనమ్.

అథ వసిష్ఠసూక్తమ్.

శివత్యంచోమా వణీతస్కంభ ర్ధాధియంజిన్వోసో అభిహిప్రమందుః, ఉత్తిష్ఠన్వోచే పరిబర్హిషోన్నాన్న మేదూరావతవేవసిష్ఠాః, దూరాదింద్రమనయన్నా సుతేనతిరోవైశంత మతిపాంతముగ్రం, పాశద్యుమ్నస్యవాయతస్య సోమాత్సుతాదింద్రో వృణీతావసిష్ఠాన్, ఏవేన్నుకం సింధుమేభిస్తతార్వేన్నుకంభేదమేభిర్జఘాన, ఏవేన్నుకందాశరాజ్ఞేసుదాసంప్రావదింద్రో బ్రహ్మణావోవసిష్ఠాః, జుష్టీనరోబ్రహ్మణావః పితృణాం మహిమవ్యానంనకిరాదిషాథ, యచ్ఛక్వరీషు బృహతారవైణంద్రేశుష్మమదధాతావసిష్ఠాః, ఉదాస్మిమేత్తృష్ణజోనాదితాసోదీధయుర్దాశరాజ్ఞేవృతాసః, వసిష్ఠస్యస్తువత ఇంద్రోశ్రోదురుంతృత్సుభ్యోఅకృణోదులోకం ౧ దండాఇద్వేద్రోఅజనాస ఆసన్పరిచ్ఛిన్నాభరతాఅర్భకాసః, అభవచ్ఛపుర ఏతావసిష్ఠ ఆదిత్రి

తూష్ణీమాసీనాంవిశో అప్రథంత, త్రయఃకృణ్వంతిభువనేషు రేతస్తిస్రఃప్ర్థి
జాఆర్యాతిరగ్రాః, త్రయోఘుర్మాస ఉషసంసచంతేసర్వాం ఇత్తాం
అనువిద్రుర్వసిష్ఠాః, సూర్యస్యేవవక్షథోజ్యోతి రేషాం సముద్రస్యేవమహి
మాగభీరః,వాతస్యేవప్రజవోనాన్యేనస్తోమోవసిష్ఠాఅన్వేతవేనాః,తఇన్ని
ణ్యంహృదయస్యప్రకేతై స్సహస్రవల్శమభిసంచరంతి, యమేనతతంపరి
ధింవయంతోప్సరస ఉపసేదుర్వసిష్ఠాః, విదుంతోజ్యోతిః పరిస్రంజిహానం
మిత్రావరుణాయదపశ్యతాంతా,తత్తేజన్మోత్తైకంవసిష్ఠాగస్త్యోయత్వా
విశేఆజభార ౩. ఉతాసిమైత్రావరుణో వసిష్ఠోర్వశ్యాబ్రహ్మన్మన
సోధిజాతః, ద్రప్సంస్కన్నంబ్రహ్మణోదైవ్యేన విశ్వేదేవాఃపుష్కరే
త్వాదదంత, సప్రకేతఉభయస్యప్రవిద్వాంత్సహస్రదాన ఉతవాసదా
నః, యమేనతతంపరిధింవయిష్యన్నప్సరసఃపరిజజ్ఞేవసిష్ఠః, స్తత్రేహజాతా
విషితానమోభిఃకుంభేరేతస్సిషిచతుస్సమానం, తతోహమాన్నడీయా
యమథ్యాత్తతోజాతమృషిమాహుర్వసిష్ఠం, ఉర్ధ్వభృతంసామభృతంబి
భర్తిగ్రావాణంబిభర్తిత్పృదాత్యగ్రే, ఉపైనమాధ్వంసుమనస్యమానా
ఆయోగచ్ఛాతి ప్రతృదోవసిష్ఠః (ఏతదాదివివాహాగ్నిమభిరక్షేత్, య
స్మిన్నహనివివాహాగ్నిరుత్పన్న స్తస్మిన్నాయమూపాసనోపక్రమః, రాత్రౌ
వివాహశ్చేత్ రాత్రింత్రేధావిభజ్య, ఆద్యాంశఏవోపక్రమేత్, అతి
క్రాంతేశ్వస్సాయమూపాసనోపక్రమః అస్మిన్వివాహాగ్నౌయథోక్తకాల
ఉక్తద్రవ్యేషు మధ్యేయథాలాభద్రవ్యేణ) ఏవం...తిథౌ పరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం పథాన్వసహాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం యావజ్జీవం యావత్సాధ్వ
థానం పౌపాసనంకరిష్యే, (ఇతి ప్రారభ్యవివాహాగ్నౌకుర్యాత్, ఆవా
హన నమస్కారాది పూర్వవత్,) ఏవంగుణ...తిథౌ పరమేశ్వరప్రీత్య
ర్థం సాయమూపాసనంహోష్యామి, అత్రాగ్ని ప్రజాపతిదేవత్యం ప్రీహి
తండుల ద్రవ్యేణఏవంసాంగేనకర్మణాసదోమ్యాయ త్ర్యేత్రిఃపరిసమూహ్య.
త్రిఃపర్యుక్ష్య,విశ్వానిన ఇతిపూర్వ వదభ్యర్చ్య, యస్తే త్వముపతిష్ఠేత్.

శ్లో. 'పయోదధియవాగూశ్చ సర్పిరోదన తండులాః, సోమస్తైలమా పోప్రీహియవాస్తిలా'శ్చేతి హోమద్రవ్యాణి, తండులాదిహోమ ద్రవ్యం, ఉల్ముకే నావజ్వాల్యప్రోక్ష్య, తేనైవ త్రిఃపరిహృత్య, ఉల్ముకం త్యజేత్, పక్వము దగంగా రేషు, అధిశ్రిత్యా వజ్వలనాది త్రిఃపరిహృత్య, ఉదగుద్వాస్య, అంగారానతి సృజేత్,) అగ్నయేస్వాహా, (ఇతిసాయం జుహుయాత్,)సూర్యాయస్వా (హేతిప్రాతః, తత్సాగుదగ్దేశే,) మన సా ప్రజాపతయేస్వాహా, (ఉత్యుభయత్ర. శ్లో. ద్రవంహవి స్సుస్రివేణైన పాణినా కఠినంహవిఃఅంగుళ్య గ్రైర్న హోతవ్యం నకృత్వాఽంగులిభేద నం, అంగుళ్యుత్తరపార్శ్వేన హోతవ్య మితిచ స్మృతం' ఇతి ప్రథా న ప్రాజాపత్య సంసర్గశ్చేత్) ఆహుతిసంసర్గదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం వన స్పతిహోమం కరిష్యే (ఇతి సమిద్ద్వయంజుహుయాత్, యత్ర వేద్ధ వసుశ్రుతో వనస్పతిర్గాయత్రితి మంత్రేణైకాంప్రజాపతిం స్మరన్నపరాం, పరిసమూహనపర్యుక్షణే పూర్వవత్కృత్వా కించి త్పృహ్వాస్తిష్ఠన్,) అగ్నేత్వన్నోఽంచమ (ఇతిచోపస్థాయ హోమసాద్గుణాన్కీర్తయిష్యనామ స్మృత్వా యస్యస్మృత్యేత్యాదినా విష్ణవేసమర్ప్య, బృహత్సామే తిరఋంధృత్వా చామేత్ యేనద్రవ్యేణ సాయంజుహోతితేనైవ ప్రా తఃవివాహహోమానంతరం, అజస్రాశక్యశ్చేత్ సమిత్సమారోపణం కుర్యాత్.)

ఇతి పిష్టసూక్తమ్.

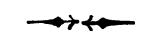

అథ సమిత్సమారోపణమ్.

అయంతే గాధిపుత్రో విశ్వామిత్రోగ్నిరనుష్టుప్, అగ్నిసమిత్స మారోపణే వినియోగః, * అయంతేయోనిర్ఋత్వియో యతోజాతో అరోచథాః, తంజానన్నగ్న ఆరోహాథానో వర్ధయాగిరః, (ఇతి మంత్రేణ సమిధం సమారోప్య, ఆగతే ప్రాదుష్కరణహోమకాలే, ప్రత్యవరోహహిరణ్యగర్భోజాతవేదా అగ్నిస్త్రిష్టుప్, అగ్నిసమిత్ప్రక్షే

పణే వినియోగః, * ప్రత్యవరోహజాతవేదః పున స్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహనః ప్రజానన్, ప్రజాంపుష్టిం రయిమస్మాసుధేహ్యధా భవయజమానాయశంయోః, (ఇతి లౌకికాగ్నౌ సమిధం ప్రక్షిప్యహోమంకుర్యాత్, యదిసమస్యేత్ సాయంప్రాత ర్హోమాసాయం వానమస్యేన్న ప్రుప్రాతః.)

ఇతి సమత్సమారోపణమ్.

అథ వధూగృహ ప్రవేశః.

వధూసమేతస్స్వగృహం గచ్ఛేత్, పురంధ్రీభిః బ్రాహ్మణైర్మం గళఘోషైస్సహ గ్రామాంతరగమనేయానసంభవే, పూషాత్వేతో నయత్వితి వధూంయానమారోహయేత్. * పూషాత్వేతోనయతుహస్తగృహ్యాశ్వినౌత్వా ప్రవహతాంరథేన, గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్న్యథాసోవసినీత్వం విదథమావదాసి (శిబికాదౌ నమంత్రః, మధ్యేనావ్యానదీచేత్ అశ్మన్వ తీరియతేసంరభధ్వ మిత్యర్ధర్చేన నావమారోహయేత్,ఉత్తరేణోత్క్రమయేత్,) * అశ్మన్వతీరియతే సంరభధ్వముత్తిష్ఠత్తవ్రతరతాసఖాయః, అత్రాజహామయేఽసన్నశేవా శ్శివాన్వయముత్తరేమాభివాజాన్. జీవరుదంతీతి రుదత్యాం వధ్వాంజపేత్. జీవంరుదంతివిమయంతే అధ్వరేదీర్ఘా మనుప్రసి తిందీధియుంర్నరః,వామంపితృభ్యోయ ఇదం సమేరిరేమయుః పతిభ్యోజనయః పరిష్వజే.(వివాహాగ్నిమగ్రతోస్రంనయంతి కల్యాణేషుదేశవృక్షచతుష్పథేషు మావిదన్పరిపంథిన ఇతి జపేత్,) మావిదన్పరిపంథినోయ ఆసీదంతి దంపతీ, సుగేభిర్దుర్గమతీతామపద్యాం త్వరాతయః.) అంతరాయదివ సతి స్యాద్బ్రహ్మణ్యాశ్చ వృద్ధాయా జీవపత్న్యాః జీవప్రజాయా అగారవతాం

రాత్రిం వసేత్, సృగృహే స్థిత్వాయే వధూం పశ్యంతి తాం దృష్ట్వా సుమంగలీ రియం వధూరితి జపేత్ స్వగృహద్వారి పురంధ్ర్యోసీ రాజ నాది కులధర్మా కుర్యుః ఇహప్రియం ప్రజయాతే సమృధ్యతా మితి వధూం స్వగృహం ప్రవేశయేత్,) *ఇహప్రియం ప్రజయాతే సమృధ్య తామస్మిన్నృహేగార్హపత్యాయ జాగ్రహి, ఏనాపత్యా తస్యసంసృ జస్వథాజీ ప్రవిదథమావదాభః. * (ఏతే విధయః నాకబల్యనంతరం వాభవంతి)

ఇతి వధూగృహప్రవేశః.

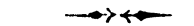

అథ ప్రవేశహోమః.

(శ్వశురేణ ప్రార్థితః తత్రైవా గృహప్రవేశహోమంకుర్యాత్,) ఏవంగుణ...తిథౌ పరిగృహీతస్య వివాహాగ్నేః గృహ్యత్వ సిద్ధ్యర్థం ఆవసథ్యోర్గార్హపత్య సిద్ధ్యర్థంచ గృహప్రవేశహోమం కరిష్యే, (ఉపలేప నాద్యగ్ని ప్రార్థనాంతే,) ఏవంగుణ...తిథౌ ప్రవేశహోమాంగమన్వా ధానం కరిష్యే, అస్మిన్నన్వాహితేగ్నా వగ్నిం...చతుఃపీ ఆజ్యేన సూర్యా సావిత్రీం ప్రధానదేవతాం చతుర్గృహీతమాజ్యేన, ఆజ్యశేషేణ స్విష్టకృతం ఇత్థ...సదోభ్యశ్చ్యే,భూర్భువస్సువస్వాహా, ప్రజాపతయ ఇదం,) ప్రయోగ పరిజాత మార్గేణ పశ్చాదగ్నే స్సువదక్షిణపార్శ్వే ప్రాగ్గ్రీవ మూర్ధ్వలోమ, ఆనడుహంచర్మాస్తీర్య తస్మిన్వధూముప వేశ్య, సోదకేనేత్యాది పాత్రాసాదనాద్యలంకరణాంతే పత్న్యసమ న్వారబ్ధ ఆజ్యభాగౌ హుత్వా,) ఆనః ప్రజామితి చత సృణాం సూర్యా సావిత్రీ సూర్యా సావిత్ర్యాద్యా జగతీ ద్వితీయా త్రిష్టుప్ అంత్యే ద్వే అనుష్టుభౌ ప్రధానాజ్య హోమే వినియోగః,*ఆనః ప్రజా...శంచతు ష్పదేస్వాహా, సూర్యాసావిత్ర్యా ఇదం, *అఘోరచక్షు...చతుష్పదే

†ఇది నాకబలికి వెనుక చేయుటె ఆచారముగా నున్నది.

స్వాహా, సూర్యాసావిత్ర్యా ఇదం,*ఇమాంత్వ మింద్ర...కృధిస్వాహా, సూర్యాసావిత్ర్యా ఇదం,*సమ్మ్రాజ్ఞీ...అధిదే వృషుస్వాహా, సూర్యా సావిత్ర్యా ఇదం, సమంజంతు విశ్వేదేవా స్సమాపో హృదయానినౌ, సమ్మాతరిశ్వా సంధాతా సముదేష్ట్రీ దధాతునౌ, (ఇతి మంత్రేణ దధ్నా ఏకదేశం ప్రాశ్యపత్నైన్య ప్రయచ్ఛేత్, సాతూష్ణీం ప్రాశ్నాతి, ఆజ్యశేషేణ, ఉభయోః హృదయదేశేతేనైవ మంత్రేణాభ్యా అప స్పృష్ట్వా, స్విష్టకృచాది హోమశేషం సమాపయేత్, అత ఊర్ధ్వ మధుర లవణాశినౌ బ్రహ్మచారిణావలం కుర్వాణావధశ్శాయినౌ స్యాతాం, త్రిరాత్రం ద్వాదశరాత్రం సంవత్సరం వా ప్రతిదినం దేవీం సంపూజ్యాన్నం బ్రాహ్మణేభ్యో దత్వా, ఓంస్వస్తి భవంతో బ్రువంత్వితి బ్రూయాదోం స్వస్తీతి ప్రతిబ్రూయుః, వరోవధ్వా సహనీరాజనాది బ్రాహ్మణాశీర్వచనం గృహ్ణీయాత్)

ఇతి ప్రదేశవశోమః.

అథ సదస్యమ్.

ఏవంగుణ...తిథా వివాహతృతీయదివసే మహదాశీర్వచన కాలే బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరానుద్దిశ్య ఇంద్రాదష్టదిక్పాలకానుద్దిశ్య బ్రహ్మ...ప్రత్యర్థం ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాంకరిష్యే, (ప్రయోగస్తు ఉపనయనప్రకరణే ప్రదర్శితః)

ఇతి సదస్యమ్.

అథ నాకబలిరంగవల్ల్యాది.

(వివాహప్రతేపూర్ణే శ్వశురగృహే స్వగృహేవా భ్యజ్యస్నాత్వా రాత్రౌ నాకబలిం కుర్యాత్, గృహమధ్యే విస్తీర్ణభూమౌ, అష్టసంఖ్యా కరేఖాస్తిర్యగూర్ధ్వం చాలిఖ్య తత్పరితఏకోనపంచాశతోష్ఠానాం మధ్యే చతుర్దిక్షు కోణేషు యథాక్రమం బాహ్యతః పరిమృజ్య,మధ్యే

త్రయోదశ మార్జయేత్, అవశిష్ట ద్వాదశభి శ్చతుర్భద్రాఖ్యం సరో భవతి, తన్మధ్యే షట్కోణం రచయేత్, తన్మధ్యే త్రికోణం, తన్మధ్యే సకర్ణికమష్టదళపద్మం, తత్పరిత స్సితాక్షతైర్భిత్తిం కృత్వా తత్ర బ్రాహ్మ్యాదిసప్తమాతృకా రచయిత్వా సరోమధ్యే సితాక్షతైః హంస శుకపద్మాదీ రచయిత్వా సరసోబహి స్తదాకారేణ కృష్ణశ్వేత హరి చ్చుక్లరక్తపీతాక్షతైః క్రమాత్పాకారషట్కం రచయేత్, తత్పూర్వ భాగే రక్తాక్షతైః బ్రహ్మాణం పశ్చిమభాగే సితాక్షతై శ్శంకరం, సఫల వహ్నిర్బహిష్కోణాగ్రేషు నైఋత్యాం శ్వేతతండులేన వాయవ్య భాగే లవణేనచ, అన్యోన్యాభిముఖౌ ప్రాక్పాదౌ హస్తినౌ రచ యిత్వా, కుంకుమాదినానిత్రితం కర్పూర జలపూరితం కుంభం కర్ణికా మధ్యే సంస్థాప్య, గుడజీరకఫలగంధపుష్పసంయుక్తాం సోపలాందృష దం సరసో బహిరుత్తరదేశే స్థాపయేత్)

ఇతి నాకబలిరంగవల్ల్యాది.

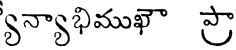

అథ నాకబలిః.

ఏరః పశ్చిమభాగే వథ్వాసహోపవిశ్య,) ఏవంగుణ...తిథామమ వథ్వాశ్రిత విశ్వావసు సంజ్ఞికగంధర్వ నిరాసార్థం స్వస్త్రీత్వసిద్ధ్యర్థం ఆపదో రాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం నాకబ ల్యుత్సవం కరిష్యే, (గణపతిపూజాం కృత్వా, సరోమధ్యే హిరణ్యగర్భ మావాహ్య,) హిరణ్యగర్భ స్సమవర్తతాగ్రే భూతస్య జాతః పతి రేక ఆసీత్, సదాధార పృథివీంద్యాముతేమాం కస్మై దేవాయ హవిషా విధేమ, హిరణ్యగర్భ మావాహయామి, (కుంభేదాత్రీయణీ మావా హయేత్,) 'దాత్రీయణీం మహాదేవీం సర్వసంప త్ప్రదాయినీం, వర పాశాంకుశయుతాం తథాచాభయపాణినీం. దేవాసురైరపి సదా వంద్యమానపదాంబుజాం, అణిమాదిగుణోపేతా మష్టైశ్వర్య ప్రదా యినీం,' (ఇతి ధ్యాత్వావాహయేత్, పద్మస్య ప్రాగాదిస్తదళేషు స్వస్వ

మాతృకాః, బ్రాహ్మీం, మాహేశ్వరీం, కౌమారీం, వైష్ణవీం, వారాహీం, ఇంద్రాణీం, చాముండాం, ఆవాహయేత్, త్రికోణ మండలాగ్రేషు, మహాదేవీం, కాళీం, శాంకరీం, ఆవాహయేత్, షట్కోణ పూర్వాదిదిక్షు సరస్వతీం, బ్రహ్మాణం, ఉమాం, మహేశ్వరం, లక్ష్మీం నారాయణం, శచీం, ఇంద్రం, ఆవాహయేత్, తద్బహిః పూర్వాద్యష్ట దిక్షు, కపాలినం, భీషణం, చండం, రురుం, క్రోధం, ఉన్మత్తం, అసితాంగం, సంహారం, ఇత్యష్టభైరవానావాహయేత్, అష్టదిగ్గజాన్, ఐరావతం, పుండరీకం, వామనం, కుముదం, అంజనం, పుష్పదంతం, సార్వభౌమం ఆవాహయేత్, ఇంద్రాది లోకపాలా నావాహయేత్, సరోమధ్యే, అప్సరస సోమం గంధర్వం పావకం దేవ్యభిముఖ మావాహ్య, హిరణ్యగర్భాదిభ్యో నమః ధ్యానావాహనాదిపూజాం కుర్యాత్,పుష్పాద్యలంకృతాం చురికాం కుంభసమీపే నిధాయ.) 'చురికేత్వం మహాదేవి సర్వదేవాభిపూజితే, అతస్త్వాం పూజయిష్యామి సర్వసంపత్ప్రదా భవ,' (ఇతి సంప్రార్థ్య పుష్పాంతోపచారాన్ కృత్వా, హస్తిద్వయ మపి పుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య, ఆవాహితదేవతాభ్యోనమః, ఇతి ధూప దీపనైవేద్యోపచారా న్కుర్యాత్, నాగయోః పృథక్పృథగుప చారా న్కృత్వా పరితస్సరోవరందీపమాలాభి రలంకుర్యాత్ తతః కన్యాపితా దంపతీ వస్త్రాదిభి రలంకుర్యాత్, అథ వరోవధ్వా సహ సత్యే నోత్తభితాసూక్తం శ్రుత్వాతత్పాఠకాయ వధూవస్త్రం దాపయేత్, అథ కన్యామాతా అన్నా పూపపూరితం సాపిధానం సదీపభాజనం సువాసిన్యారోపితం సచ్చురికం మూర్ధ్నిధృత్వా, పశ్చిమద్వారతస్సరోవరం ప్రవిశ్య, కుంభం ప్రదక్షిణీకృత్య, పురతస్తత్పాత్రం నిధాయ, తదన్నం కించిత్కించి త్కుంభే నిక్షిప్య, సర్వాసుదిక్ష్వపినిక్షిపేత్, తాం వరమాతా వస్త్రాద్రైఃపూజయేత్, అథ ముదాదంపతీస్వం స్వం కరిణ మధిరుహ్య అన్యోన్యాభి ముఖౌ. భవతః.)*ఆతూన ఇంద్రక్రుమ్తం తం చిత్రం గ్రాభం సంగృభాయ, మహాహస్తీ దక్షిణేన, విద్మాహి

త్వాతు విక్రూర్మింతు విదేష్ట్రంతు విమఘుం తువిమ్రాత్ర మవోభిః, నహి త్వా శూరదేవా నమర్తాస్తోదిత్సంతం, భీమంనగాం వారయంతే, ఏతో న్వింద్రం స్తవామేశానం వస్వస్వరాజం, నరాధసామర్ధిషనః, ప్రస్తోషదుపాగాశిష శ్రీవత్సా మ్రాగీయమానం, అభిరాధసాజిగురత్, ఆనోభరతక్షుణోనాభి సవ్యేన ప్రమృశ, ఇంద్రిమాన్నో వసో ర్నిర్భాక్, ఉపక్రమస్వాభరధృషతా ధృష్ణోజనానాం, అదాశూష్టరస్యవేదః, ఇంద్రియ ఉనుతే అస్తివాజో విప్రేభి స్సనిత్వైః, అస్తాభి స్సుతంసనుహి, సద్యోయువస్తేవాజా అస్మభ్యం విశ్వశ్చంద్రాః, వశైశ్చమఘూచరంతే. [ఇతి వధూవరౌ పరస్పరం నాగౌ వినిమయ్యనాగౌ యాచయిత్వా, వరః పూర్వ వదుపవిశేత్, అత్ర విశేషః, వరస్యోత్తరపార్శ్వ వధూ రుపవిశేత్ (దేశాచారణాత్ర నీలమణిధారణం విహితం)] ఏవంగుణ ...తిథౌ నీలమణి పూజాంకరిష్యే, (పూజాం కృత్వా బ్రాహ్మణహస్త స్పర్శనం కారయిత్వా *నీలలోహితం భవతి కృత్యా సర్షిర్వ్యజ్యతే, ఏథంతే అస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే (ఇతి మంత్రేణ వరోవ ధూళంరే నీలమణిం బధ్నీయాత్,) నీలమణి ధారణ ముహూర్తస్సు ముహూర్తో స్త్విత్యనుగృహ్ణాతు నీలమణిథా...స్తు. (ఆశిషం గృహ్ణీ యాత్.)

ఇతి నాకబలిః.

అథ ఫలదానమ్.

ఏవం గుణ... తిథౌ సంతానగోపాలప్రీత్యర్థం ఫలసహిత తాంబూలదానాని కరిష్యే, (తాంబూలాని దక్షిణాసహితాని బ్రాహ్మ ణేభ్యోదద్యాత్ సావధూః గౌరీపూజాం కృత్వా మంగళద్రవ్యేణ పరి పూర్ణశూర్పవాయనాని సువాసినీభ్యోదద్యాత్. అథ నాందీపూజా,

నాందీదేవతోద్వాసనం. వసంతమాధవపూజా. 'అరుణారుణభాసురం ప్రసన్నం బహువక్త్రం మదనస్యసాహచర్యం, ద్విభుజం ధృతపల్లవ ప్రసూనం భజతా మిష్టదమర్చయేద్వసంతం చతుస్తంభపూజా కంకణ విమోచనం. * కంకతోన కంకతోధోసతీన కంకతః, ద్వా ఇతి ప్లుషి ఇతిన్యా అదృష్టాలిఘ్నత కంకణం మోచయిష్యామి రక్షాస్మిన కదా చన, మయిరక్షాం స్థిరాంబధ్యాదేవత్వం గచ్ఛకంకణ (ఇతి పరస్పరం వధూవరౌవిముంచతః. స్వస్తివాచయిత్వాఽఽశీషం గృహ్ణీయాత్)

అథ వధూం స్వగృహం ప్రవేశయేత్.) 'పృష్ఠగం దక్షిణస్థంవా భృగుం కృత్వావిశేద్గృహం, పురతో వామతోవాపి శుక్రం కృత్వా నచావిశేత్' ఇత్యాది బహూక్తం విచార్య కుర్యాత్

ఇతి ఫలదానమ్.

అథ నూతన వధూగృహ ప్రవేశః.

గ్రామప్రదక్షిణపూర్వకం వధ్వాసహ గృహం ప్రవిశ్య స్వస్తి వాచయిత్వా, నాందీదేవతావాహనం కృత్వా, బ్రాహ్మణాశీర్వచనంలబ్ధ్వా, తేభ్యోఫలదానానివర్త్య, యథాశక్తి బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్.

ఇతి నూతన వధూగృహ ప్రవేశః.

అథ ద్వితీయాగ్నిసంధానమ్.

ధర్మేణప్రజయాచసంపన్నాంపత్నీం త్యక్త్వానాన్యాం వివహేత్, అన్యతరాభావే ప్రాగగ్న్యాధానాత్ వివహేత్,ఇత్యాపస్తంబఃపూర్వం చేతిబోధాయనః, అత్రప్రతిక్షేకాలః. శ్లో అప్రజాంనవమేవర్షే స్త్రీప్రజాందాదశేత్యజేత్. మృతప్రజాంపంచదశే సద్యస్త్వప్రియవాదినీం ఇతి ధర్మశీలాంపత్నీంతోషయిత్వా అన్యాంవివహేత్, యదిపూర్వా మృతాస్యాత్ శ్లో 'ప్రమదామృతవాసరాచితిః పున రుద్వాహ విధిర్విధీయతు, విషమేపరివత్సరేశుభం స్యాదుగ్రగళేచాపి మృతిప్రదోభవేదిత్యుక్తం. యదిపూర్వవివాహాగ్నౌ, అనంతరవివాహస్యాత్తైవ

సాతస్యసహ ప్రథమయాధర్మాగ్ని భాగినీభవతి, యదితులౌకికేపరిణయేతం పృథక్పరిగృహ్య పూర్వే న్లైకీకుర్యాత్,) ఏవంగుణ...తిథా కనిష్ఠభార్యాగ్నౌ జ్యేష్ఠభార్యాగ్నిసంయోగం కరిష్యే, (స్థండిలద్వయం కృత్వా అగ్నిద్వయ ముపసమాధాయ, జ్యేష్ఠయా సమన్వారబ్ధః జ్యేష్ఠాగ్నౌ కుర్యాత్,చతుషిఆజ్యేన,అగ్నిం ప్రధానదేవతాం నవవారమాజ్యేన,ఆజ్యశేషేణేత్యాద్యాజ్యభాగాంతే,) అగ్నిమీళే మధుచ్ఛందా అగ్నిర్గాయత్రీ, ప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః, *అగ్నిమీళే పురోహితం...థాతమంస్వాహా, అగ్నయఇదం, * అగ్నిఃపూర్వేభి...ఏహవక్షతిస్వాహా, అగ్నయఇదం, * అగ్నినారయిమశ్నవత్...వత్తమంస్వాహా, అగ్నయఇదం, * అగ్నేయం...గచ్ఛతిస్వాహా, అగ్నయఇదం, * అగ్నిర్హోతా...రాగమత్స్వాహా, అగ్నయఇదం, * యదంగదాశుషే...మంగిరస్వాహా అగ్నయఇదం, *ఉపత్వాగ్నే...ఏమసిస్వాహా, అ...దం, *రాజంతమధ్వరాణాం...స్వేదమేస్వాహా, అ...దం*సనఃపితేవ...స్వస్తయేస్వాహా, అ...దం. (స్విష్టకృతాద్యుపస్థానాంతే, అయంతేయోనిరితి సమిధసమారోప్యప్రత్యవరోహేతిక నిషాగ్నౌనిక్షిప్య, పూర్వవదన్వాధానాద్యాజ్యభాగాంతేనవాహుతీర్హుత్వా,ఉభాభ్యాంసమన్వారబ్ధః,*అగ్నినాగ్నిస్సమిధ్యతేకవిర్గృహపతిర్యువా,హవ్యవాట్ జుహ్వాస్యఃస్వాహా,అగ్నయఇదం,*త్వంహ్యగ్నేఅగ్నినావిప్రోవిప్రేణసత్నా,సఖాసఖ్యాసమిధ్యసేస్వాహా, అగ్నయఇదం. * పాహినోఅగ్నఏకయాపాహ్యు ఉత ద్వితీయయా, పాహ్యగ్నేర్జం తృతీయయాపాహిగీర్భిశ్చతసృభిర్వసోస్వాహా,అగ్నయఇదం, *పునరూర్జానివర్తస్వ...విశ్వతస్పాహి, అగ్నయఇదం, * సహరయ్యా...విశ్వతస్పరిస్వాహా, అగ్నయఇదం, * అస్త్రీదమధ్థిమంథనమస్తిప్రజననం కృతం, ఏతాం విశ్వప్తిన్మా భర్తాగ్నిం పంథామపూర్వథాస్వాహా, అగ్న...దం, అరణ్యోర్నిహితో జాత

వేదాగర్భ ఇవసుధితో గర్భిణీషు ద్రివేదివ ఈడ్యోజాగృవద్భిర్హవిష్మద్భిర్మనుష్యేభి రగ్నిస్త్వాహ, అగ్న...దం,* ఉత్తానాయామవభరాచికిత్వా న్నద్యః ప్రవీతా వృషణంజజాన, అరుషస్తూపో రుశదస్య పాజ ఇళాయాస్పుత్రోనయునే జనిష్టస్వాహా, అగ్న...దం, ఇళాయాస్త్వాపదేపయం నాభాపృథివ్యా అధి, జాతవేదోని ధీమహ్యగ్నే హవ్యా యవోళ్హవే స్వాహా, అగ్న...దం, (యదస్య కర్మణ ఇత్యాది స్విష్ట కృదాదికం సమాప్యాథైనం పరిచరేత్. మృతావనేన సంస్కార్యా దబ్భహీనా మధ్యేవ మగ్ని సంయోజనమ్, గోమిథునం దక్షిణా)

ఇతి ద్విభార్యాగ్నిసంధానమ్.

సప్తపాకయజ్ఞాః.

అథ శ్రవణాకర్మ.

ఓమ్ [శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాం శ్రవణాకర్మ,తస్యైతదహ్నస్యపకల్పయేత్ అకృతథానాగృహపక్వా సర్పిషాథ్థాఅనక్త్యథా అనభ్యక్తాః, అస్తమితేసాయమాపాసనం కృత్వా, ఆత్మసంస్కారకం శ్రవణాకర్మకరిష్యఇత్యుక్త్వా, స్థండిలాదౌపాసనాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యచక్షుషీనిర్దిశ్య, అగ్నింప్రధానదేవతాం చతుర్వారం చరుద్రవ్యేణ, అచ్యుతం భౌమం పురోళాశేన, అగ్నిమాశయాజ్యేన వాజినః ప్రధానదేవతాఆజ్యాకృతథానాభిః శేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది, పాత్రాసాదనకాలే, ఏకకపాలంవృషదుపలే పాత్రీంమదంతీం మేషణముపవేషంచ ప్రయునక్తి, తూష్ణీంచతురశ్చతురో ముష్టీఃద్విర్వారం నిక్షిప్య, ప్రోక్ష్యఫలీకృతాన్ద్విర్భజ్య,) ఇదమగ్నయ ఇదమచ్యుతాయ భౌమాయ, (ఇత్యుదక్సంస్థం భాగద్వయ మభిమృశ్య, ఆగ్నేయంచరార్థంనిధాయ, ద్వితీయంపినష్టి, కృష్ణాజినఉదీచీనకుంభాంశమాత్యం. నిధాయ, తస్యాందృషదితండులా

సాలయా వేషయిత్వా, కృష్ణాజినేపిష్టాని ప్రస్కందయిత్వాఽవేక్ష్య, ఉప వేషమాదాయ, అగ్నేఃప్రత్యంచావంగారా నిర్వర్త్య, తయో రన్య తరంవాయవ్యాం నిరస్య, అపఉపస్పృశ్య, ఇతరందక్షిణ ఉపస్థాప్య, తస్మి న్నేకపాలముపథాయ, ఉపర్యంగారమత్యాథాయ, వేదేనకపా లేఽంగా రానధ్యూహ్య, మదంతీరధిశ్రిత్య ప్రఘారితాయాం నిష్టప్తోపవాతా యాం, పవిత్రవత్యాంపిష్టాని చతుర్వారంసంవపతి, ప్రోక్షణీవత్పిష్టాన్యు త్పూయ, స్రువేణప్రణీతాభ్యఆదాయ, వేదేనోపయమ్య, పిష్టేపిష్వా నీయ, తప్తాభిర్మదంతీభిరనుప్లావ్య మేక్షణేనసంయుత్యాశ్వశఫమాత్రం పురోళాశం కృత్వా, చరుమగ్నావధిశ్రిత్య, వేదేన కపాలా దంగారా నపోహ్య, తస్మిన్పురోళాశమధిశ్రిత్య, ప్రదయిత్వాద్విర్భిక్ష్ణక్షీకృత్య, ఉల్లు ఖైఃపరిణప్య, దర్భైర్వజ్వాల్య, వేదేనపురోళాశేసాంగారం భస్మాధ్యూ హ్య, అగ్నేరుత్తరతో ద్విర్విథానానిథాయ, త్రిఃప్రోక్ష్య, ఆజ్యంనిరుప్య, తేనైవసాకంసర్వేషాం పర్యగ్ని కుర్యాత్, చరు ముద్వాస్య, వేదేన పురోళాశాదంగారా నపోహ్యాభిఘార్య, పాత్ర్యాముపస్తీర్య, అపర్యావ ర్తయన్, పురోళాశముద్వాస్య, వేదేనాధస్థాద్భస్మ ప్రమృజ్య, పాత్ర్యాం ప్రతిష్ఠాప్య, స్రువేణ కపాలం ప్రత్యజ్య, థానాశ్చాభిఘార్య, ఆజ్యాద్ధ క్షిణతశ్చరుపురోడాశథానా ఉదక్సంస్థా ఆసాద్య, ప్రత్యభిఘార్య, ఏక స్యామాజ్యపూర్ణస్థాల్యాం పురోళాశంనిమజ్జయేదావిః పృష్ఠంవాకుర్యా త్, ఆజ్యభాగాంతే, అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మానితిచతసృణామ గస్త్యోగ్ని ష్టుబితి చతసృభిఃప్రత్యృచమవదానథర్శేణ చరుంహు త్వా, పాణినా పురోళాశం జుహుయాత్, సవ్యేనావదానంసంపాద యేత్, పాణింప్రోక్ష్య, ఉపస్తీర్య, కృత్స్నపురోళాశ మవదాయ, ద్విర్తి యావదానస్యార్థ లుప్తత్వాత్సకృదభిఘారయేదితి వృత్తికృత్, ద్విరభి ఘారయేదిత్యేకే, అచ్యుతాయభూమాయస్వాహేతి, అథయస్మిన్నా జ్యే పురోళాశోమగ్న స్తదాశయముచ్యతే, తేనోపరిపురోళాశస్యజుహు యాత్, మానోఅగ్నేవసృజో అఘాయాగసోగ్ని ష్టుబిత్యక్తాథా

నాఅంజలినాస్వాంజలావన్యః ప్రోక్షోప స్తీర్య, ముష్టిపరిమితాధానాద్వి రవదాయాభిఘారయతి, శన్నోభవంతుభాజినో హనేషువసిష్టోవాజిన శ్రిష్టబితిహుత్వా నభ్యక్తాధానాః పుత్రాదిభ్యోఽమాత్యేభ్యో దత్వా చరుథానైకదేశత స్స్విష్టకృదాదికం సమాపయేత్)

ఇతి శ్రవణాకర్మ.

అథ సర్పబలిః.

(శ్రావణ్యామేవ పౌర్ణమాస్యాం దివా, అక్షతయవసక్తుభిః వ్రీహి సక్తుభిర్వా నవం కలశం పూరయిత్వా, వైకంకతీం దర్వీంచ బలిహరిణం నవేశక్యే నిదధాతి, గృహపూర్వాంకణేశుభం దేశం బల్యర్థంచ పరి కల్ప్య, ఉపలిప్యాలం కుర్యాత్, అస్తమితే సాయ మూపాసనానంతరం శ్రవణాకర్మ కృత్వా,] సామాత్యస్య మమ సర్పబాధానివృత్తిద్వారా, ఆత్మసంస్కారకం సర్పబల్యాఖ్యం కర్మ కరిష్య (ఇతి సంకల్ప్య, కల శాత్సక్తూనాం దర్వీం పూరయిత్వా ప్రాగుపనిష్క్రమ్య క్ష్మాప్తే శుచౌ దేశే, అపో నినీయ) సర్పదేవజనేభ్య స్నాప్యహ, (ఇతి, తత్ర హుత్వా, అంజలీ కృత్వానమస్కరోతి,) * యేసర్పాః పార్థివాయే అంతరిక్ష్యాయే దివ్యాయేచదిశ్యాః, తేభ్య ఇమం బలి మాహార్షం తేభ్య ఇమం బలి ముపాకరో (మితి నాంతరాబలిమాత్మానంచ కల్పద్వ్యవే యాదాపరిదానాద్బలిం ప్రదక్షిణం పరీత్య, తస్య పశ్చాద్బలే రుపవిశ్య,) సర్పోపి సర్పతాం సర్పాణా మధిపతి రస్యన్నేన మను ష్యాం స్త్రాయసే పూపేనసర్పాఁ యజ్ఞేన దేవా స్త్వ ఇమాసం తం త్వయిసంత స్సర్పామాహిశిషుః, ధ్రువాంతే పరి దదా (మితి జపిత్వా, అథపుత్రానథ పౌత్రానథ ప్రత్తాః కన్యాః పత్నీ మాత్మానం చేత్యమాత్యా నను పూర్వంధ్రువ నామ్నే సర్పరాజాయ పరిదదాత్,) ధ్రువనారాయణశర్మాణంతే పరిదదామీ (త్యేవం, ద్వితీయాంతేన

నామ్నా) ధ్రువ లక్ష్మీదాంత (ఇతి కుమారీం) ధ్రువ సత్యదాంత (ఇతి పత్నీం) ధ్రువమాంత (ఇత్యాత్మానమంతతో యదన్యః కుర్యాత్, మాం పదస్థానే యజమానస్య నామగృహ్ణీయాత్, ఏవం సమాప్య పరేద్యు రారభ్య) సర్వదేవజనేభ్యస్సాన్వ (హేతి సాయం ప్రాతర్బలిం హరేత్, కలశస్థైరేవ సక్తుభి ర్నమస్కారాది వర్జమాప్రత్య వరోహణాత్, ప్రసంఖ్యాయ చైకే, బలికాలా ౦ స్తావతో బలీం స్తపహరే వోపహరంతి.

ఇతి సర్వబలిః.

అథాశ్వయుజీకర్మ.

(ఆశ్వయుజ్యాం పౌర్ణమాస్యాం, ఆశ్వయుజీకర్మ, నివేశనమలం కృత్య,భూమిసమీకరణకుడ్యసుధా లేపనోపర్యాచ్ఛాదనగోమయాను లేపనగైరికరంగవల్ల్యాదిభిస్సర్వగృహ్యస్సాన్నత్వాశుక్లాంబరధరాభవేయుః, హుతేప్రాతర్హోమేతస్మిన్నగ్నౌకుర్యాత్, పశ్చాదగ్నేస్సామతోగృహపతిరుపనిశ్య,)మమపూర్ణకామానవదాన ద్వారాన్యూనస్య పూర్ణతాసిద్ధ్యర్థం ఆత్మన్యభిశయజనార్థం, ఆశ్వయుజీకర్మకరిష్యే,(ఇతి, ఉపలేపనాదిచతుష్టయీ ఆజ్యేనపశుపతిం ప్రధానదేవతాంచరుద్రవ్యేణపృషాతకంపృషాతకద్రవ్యేణ, శేషేణ స్విష్టకృతమిత్యాది, పశుపతయేత్వాజుష్టమితినిర్వాపప్రోక్షణే,చరుమధిశ్రిత్యపృషాతకంవావిరుపకల్పయేత్, ఆజ్యసిక్తంపయః పృషాతకముచ్యతే, తదుత్తరతోఽగ్నేర్నిధాయ, ప్రోక్ష్య,ఆజ్యసంస్కారాది తస్యాపిపర్యగ్నికరణ మాజ్యాద్ధుతిణత శ్చరువృషాతకయోరాసాదన మాజ్యభాగౌ హుత్వా, అమాత్యైర్గన్వారబ్ధశ్చరు మవదాయ, (పశుపతయే శివాయ శంకరాయ పృషాతకాయ స్వాహేతిహుత్వా,పృషాతకమంజలినా జుహుయాత్,ఉపస్తరణాద్యన్యస్స్రువేణ కుర్యాత్,) ఊనం మే పూర్వతాం పూర్ణం మే మోపసదత్పృషాతకాయస్వాహేతి, అథ హవిర్ద్వయైకదేశేత స్విష్టకృదాదికం

సమాపయేత్, అస్మిన్పర్వణి యదాగ్రయణం కుర్యాత్తథోభే ఇమే సమానతంత్రే కుర్యాదితి వృత్తికృత్, పర్వణిరాత్రౌ యదికామ ఉత్పద్యేత ప్రస్తుత స్థాలీకేన సహ సమానతంత్రం తత్కామ్యం కుర్యాత్ ఏవం ద్విబహూనాం పాకయజ్ఞానాం ఏకకపాలప్రసక్తానాం తదేషాభియజ్ఞగాథాగీయతే. 'పాకయజ్ఞాం స్తమాసాద్యైకాజ్యానేక బర్హిషః, ఏకస్మిన్విష్టకృతఃకుర్యాన్నానాపి సతిద్వైవత' ఇతి, యదిపూర్వాహ్ణే ఆవర్తనేవా పర్వసంధిః ప్రకృతిం పురఃకృత్వా వికృతింకుర్యాత్, అన్యథా ప్రకృతి యాగకాలా త్పూర్వేద్యుర్వికృతిః)

ఇత్యాశ్వయుజీకర్మ.

అథ ఆగ్రయణస్థాలీపాకః.

(శరద్యాగ్రయణంపర్వణ్యేవాసనేకుర్యాత్ బంపతోర్వ్రతయోర్న వాన్నప్రాశనయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం, ఆగ్రయణస్థాలీపాకం కరిష్య (ఇతి సంకల్ప్య, ఉపలేపనాదిచతుఃసీనిర్ది శ్యేంద్రాగ్నీవిశ్వేదేవా ద్యావాపృథివీచప్రధానదేవతాశ్చరుద్రవ్యేణేత్యాది,తూష్ణీంనవాక్ప్రీహీన్నిరుప్య, ప్రోక్షణాద్యాజ్యభాగాంతేచరుమవదాయజుహుయాత్,) *సజూఋతుభిస్సజూర్విథాభిస్సజూరింద్రాగ్నిభ్యాం స్వాహా, సజూఋతుభిస్సజూర్విథాభిస్సజూర్విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్స్వాహా, సజూఋతుభిస్సజూర్విథాభిస్సజూర్ద్యావాపృథివీభ్యాంస్వా (హేతి,హుత్వాస్విష్టకృదంతే చరో రేకదేశంసవ్యేపాణౌనిధాయ,) * ప్రజాపతేత్వాగ్రహం గృహ్ణామి మహ్యం శ్రియైమహ్యంయశసే మహ్యమన్నాద్యా (యేతి, దక్షిణేనాభిమృశ్య,) *భద్రాన్న శ్శ్రేయస్సమనైష్ట దేవా స్త్వయా వనేన సమశీమహిత్వా,సనో మయోభూఃపితవావశేహ శన్నోభవద్విపదేశం చతుష్పద (ఇతిప్రాశ్యాచమ్య, తత్రస్థవనాభిమాలభేతామోసిప్రాణతదృతంబ్రవీమ్యమాసి సర్వావసి ప్రవిష్టఃసమేజరాంరోగమపనుద్య శరీరాదమామ ఏధినూ

మృథామయీం(ద్రేతి, అథమధ్యమం హవిస్తూష్ణీం పత్నీంప్రాశయేత్, ప్రాయశ్చిత్తాదికం సమాపయేత్ వర్షాసుశ్యామాకైస్థాలీపాకం కుర్యాత్, అపివాగ్రహ్యగ్రయణేన సమానతంత్రంకుర్యాత్, విశ్వేభ్యోదేవేభ్యోనిరుప్య సోమాయత్వాజుష్టమితి శ్యామాకాన్నిరుప్య ద్యావాపృథివీభ్యాం నిర్వపేత్, సోమాయత్వా జుష్టంప్రోక్షామీతి ప్రోక్షణంపృథక్ శ్రపయిత్వా, విశ్వేభ్యోదేవేభ్యో హుత్వా సోమాయస్వాహేతి నామమంత్రేణ శ్యామాకచరుంజుహుయాత్, శేషంసమానం, ఆహితాగ్నిరప్యపదిశ్యైతాగ్నౌస్థాలీపాకధర్మేణ గార్హపత్యే శ్రపయిత్వా హవనీయే జుహుయాత్)

ఇత్యాగ్రయణస్థాలీపాకః.

అథ ప్రత్యవరోహణమ్.

(మార్గశీర్ష్యాం ప్రత్యవరోహణం చతుర్దశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం వానివేశనం పునర్నవీకృత్య, లేపనాస్తరణోపస్తరణైరస్తమితే సాయం హుత్వా,) సకుటుంబస్య మమ సర్వబాధానివృత్తిద్వారా, ఆత్మన్యతిశయజననార్థం ప్రత్యవరోహణాఖ్యం కర్మ కరిష్య (ఇతి సంకల్ప్య, ఔపాసనాగ్నౌ కుర్యాత్, స్థిండిలోల్లేఖనాద్యాజ్యభాగదేవతే నిర్దిశ్య, శ్వేతం సర్వదేవతాం ద్వివారం పాయసద్రవ్యేణ, ఇధ్మసన్నహనేన రుద్రమిత్యాది తూష్ణీం నిరుప్యప్రోక్ష్య పయసి శ్రపయేత్, ఆజ్యభాగౌ హుత్వా, అన్వారబ్ధస్తుతాదిభిః,)*అపశ్వేతపదా జహిపూర్వేణ చాపరేణచ, సప్తచవారుణీరిమా స్సర్వాశ్చ బాంధవీస్వాహా, నవైశ్వేతస్యాథ్యగారేహి ర్జఘానకించన, శ్వేతాయ వైదార్వాయ నమస్వాహేతి(ద్వే అవహుతీః జుహుయాత్, నాత్రసావిష్టకృదభయంనః ప్రాజాపత్యేభ్యో బ్రూయాదిత్యగ్నిమీక్షమాణో జపతి,) శివోనస్తనూభవ, (ఇత్యుక్త్వా, హేమంతేతి పదం మనసాధ్యాయేత్, పశ్చాదగ్నే

స్వస్యశయనం చిత్రకటాదికం స్వయమాస్తీర్య, తస్మిన్నుపవిశ్య, సోమనా పృథివీ భవేతి జపిత్వా, సంవిశేత్సామాత్యః ప్రాక్శిరా ఉదఙ్ముఖో యథావకాశ మితరేజాయాం జ్యాయాన్వానంతరో మంత్ర విదస్సర్వే ఉమాత్యాః, సోమనాపృథివ్యాది మంత్రాన్ జపేయుః,)ఉత్థాయప్రాఙ్ముఖోతో దేవా అవంతున (ఇతి త్రిరేతామృచం జపిత్వా, చతుర్థపర్యాయ ఏతస్యాః ప్రథమం పాదం దక్షిణాభిముఖో ద్వితీయం ప్రత్యఙ్ముఖా స్తృతీయ ముదఙ్ముఖః, తతస్సిష్టకృదవర్జం హోమ శేషం సమాపయేదితి వృత్తికృత్, అత్ర సిష్టకృదితి జయంతోహోమం సమాప్య, స్వస్యశయ్యాసు శయితోదిత ఆదిత్యే సంగతా స్నార్యాణి స్వస్త్యయనాని జపేయుః, సూర్యోనో దివ ఇతి పంచర్చం సూక్తం, ఉదుత్యం జాతవేద సమితి త్రయోదశర్చం సూక్తం, చిత్రం దేవానా ముదగాదనీకమితి షళర్చం సూక్తం, నమో మిత్రస్యేతి ద్వాదశర్చం సూక్తం, ఇతిసౌర్యాణి, ఆనోభద్రా ఇతి దశర్చం సూక్తం, స్వస్తినో మిమీతామితి పంచర్చం సూక్తం, నరావతోయేదిధిషంత ఆప్యమితి సప్తదశర్చం సూక్తం, ఇతి స్వస్త్యయనాని, అథ సంస్కృతేన గృహాన్నేన బ్రాహ్మణా న్భోజయిత్వా ఒఒశిషోవాచయీత, అత్రశ్లోకః. శ్లో 'శ్రవణాకర్మ సర్పాణాం బలిరాశ్వయుజీవిధిః, విధిరాగ్రయణస్యాపి తథా ప్రత్యవరోహణం, పార్వణం చాష్టకాశ్రాద్ధం పాకయజ్ఞాస్తు సప్తత' ఇతి)

ఇతి ప్రత్యవరోహణమ్.

అథ బ్రహ్మయజ్ఞః.

ప్రాతర్హోమానంతరం వైశ్వదేవాత్పురస్తా దుపరిష్టాద్వాకార్యః ప్రాగ్వోదగ్వాగ్రామాన్నిష్క్రమ్యాప ఆప్లుత్యశుచౌదేశే యజ్ఞోపవీత్యాచమ్యోక్షిన్న వాసాదర్భాణాం మహా దుపస్తీర్య ప్రాస్తాలానాం తే

షుప్రాఙ్ముఖఉపవిశ్యోపస్థం కృత్వా దక్షిణోత్తరౌ పాణీసంధాయపవిత్రవంతౌద్యావాపృథివ్యోస్సంధిమాక్ష్యమాణస్సన్మిళ్య వాయథాయుక్తమాత్మానం మన్యేతతథాయుక్తోఽధీయీతస్వాధ్యాయం) మమ పరమశ్రేయఃప్రాప్త్యర్థం స్వాధ్యాయాధ్యయనాత్మకం నిత్యబ్రహ్మయజ్ఞంకరిష్యే,(ఇతిసంకల్ప్య,) *ఓంభూర్భువస్సువ (రితి సకృదుక్త్వా,పచోఽర్ధర్చశస్వాన్వితి సావిత్రీం త్రిరభ్యస్య, వేదాదిసూక్తమృచంవా పురుషసూక్తమారణ్యకబ్రాహ్మణేతిహాసపురాణానీతి మధ్యమస్వరేణ శక్తితోధీయీత, గ్రామేచేన్మనసా జపేత్, ఓంనమోబ్రహ్మణ ఇతిత్రిరుక్త్వాంతే ప్రణవం వదేత్ అథోదకాంతికంగత్వా అధీతస్యస్వాధ్యాయస్య వీర్యవత్తార్థం దేవ ఋషిపితృతుష్ట్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞాంగతర్పణాని కరిష్యే, ఇతి సంకల్ప్య స్థండిలే బర్హిరాస్తీర్య తత్ర తర్పయేత్, కేశాదిభిరశుచిస్థలం చేజ్జలేప్రాఙ్ముఖోవా 'వామపాదంజలేకృత్వా స్థలే కృత్వాతు దక్షిణం, శుచిస్థలేసమాసీనో జానుమధ్యకరద్వయః, పవిత్రాభ్యాం యుక్తహస్తఃకటాగిరహితంజలం, పూర్ణేనాంజలినాదాయ దేవతీర్థేన తర్పయే' దితి, యేనతీర్థేనతర్పణంతేనైవోదకగ్రహణం, విస్లిష్టాంగుష్ఠతర్జనీరన్వారభ్యదక్షిణేనైకేనవా, ప్రజాపతిఃబ్రహ్మవేదాదేవా ఋషయస్సర్వాణిచ్ఛందాసి,ఓంకారోవషట్కారోవ్యాహృతయస్సావిత్రీయజ్ఞాద్యావాపృథివీ, అంతరిక్షమహోరాత్రాణి సాంఖ్యాస్సిద్ధాస్సముద్రానద్యోగిరయఃక్షేత్రౌషధివనస్పతిగంధర్వాప్సరసో నాగావయాంసి గావస్సాధ్యావిప్రాయఃసరఃసంసిభూతాన్యేవమంతాని, అథపచనానుసారేణ తృప్యతుతృప్యతాంతృప్యంత్విత్యంతైరేకోనత్రింశత్తర్పణానికుర్యాత్, ఏవమంతానీతిమంత్రోనానువాదః, అథనివీత్యుదఙ్ముఖో ఋషితీర్థేనశతర్పనాదీద్వాదశఋషీ స్తర్పయే దేకైకస్యద్వౌద్వౌవంజలీశతర్పినోమాధ్యమాగృత్సమదోవిశ్వామిత్రో వామదేవోత్రిర్భరద్వాజో వసిష్ఠఃప్రగాథాఃపావమాన్యఃక్షుద్రసూక్తమహాసూక్తాస్తృప్యంత్విత్యాది పూర్వవత్,అథదక్షిణాభిముఖః, ప్రాచీనావీతి,పితృతీర్థేనత్రయోవింశతిమంత్రైరేకైకస్యత్రీంస్త్రీనంజలీన్ దద్యాత్సతిలోదకేన, జీవత్పితృకస్యతిలాన

ర్జ్యాః) సుమంతుజైమిని వైశంపాయనపైలసూత్రభాష్యభారతమహా భారతధర్మాచార్యా, జానంతిబాహవిగార్గ్యగౌతమశాకల్యబాభ్రవ్య మాండవ్యమాండూకేయా గర్గ్యవాచక్నవీ, వడబాప్రాచీథేయీ, సులభా మైత్రేయీ,కహోళం, కౌషీతకం, మహాకౌషీతకం, పైంగ్యం, మహాపైం గ్యం, సుయజ్ఞం, శాంఖాయన, మైత్రేయం, మహైత్రేయం, శాకలం, బాష్కలం, సుజాతవక్త్ర, మాదవాహీం, మహామాదవాహీం, సౌజా మిం, శౌనక, మాశ్వలాయనం, యేచాన్యేఆచార్యాస్తే సర్వేతృప్యం తు, (ఇతిచదత్వాజీవత్పితృకోన చేత్పితృంస్తర్పయేత్,)పితరంశర్మా ణంగోత్రం స్వధానమస్తర్పయామీ(త్యేవంపితామహ ప్రపితామహా మాతృ పితామహీ ప్రపితామహ్యోమాతామహాదీంశ్చ తర్పయేత్ వస్వాదిరూపవర్జం,)అథపుత్రఃపితృవ్యాదీంత్సపత్నీనామనుక్రమః, 'పితా మాతామాతృపితా పితృవ్యోభ్రాతరస్సుతః, పితృష్వసామాతులాశ్చ తద్భగినీస్వజామయః, భార్యాభగినీదుహితాశ్వశురా భావుకాస్సు పా, పితృవ్యపుత్రాఆచార్యాః శ్యాలా స్సంబంధినస్తథా, స్వామిస ఖాచ సుహృద ఉపాధ్యాయాశ్చ పోషకాః' ఇత్యధావహనాంజలిః పితృవంశ్యామాతృవంశ్యాయే చాన్యేమత్తఉదక మర్హంతితాం స్తర్ప యామీత్యాబ్రహ్మస్తంబపర్యంతం జగత్తృప్య త్వితిత్రీనంజలీన్ యద్ద దాతిభిఃపూరితం సాదక్షిణా తస్యవా ఏతస్య దాన్వవనధ్యాయా యదా హ్నా శుచిర్యద్దేశః 'అర్కశుక్ర త్రయోదశ్యాం సప్తమ్యాం నిశి సంధ్యయోఃి, గృహేమృతాహే జన్మర్క్షే నకుర్యాత్తిలతర్పణం భాను వారే భౌమవారే నందాభృగు మఖాసుచ, త్రయోదశ్యాంచ సప్త మ్యాం భరణ్యాం కృత్తికాసుచ, అయన ద్వితయేచైవ పితృష్వపియు గాదిషు, పర్వాదిషుచ నందాసు సప్తమ్యాంచ శుభేహని, పిండదానం మృదాస్నానం నకుర్యాత్తిలతర్పణం.'

ఇతి బ్రహ్మయజ్ఞవిధిః.

అథ వైశ్వదేవమ్.

(అథవైశ్వదేవంగృహీకుర్యాత్. శ్లో. 'స్నాతకో బ్రహ్మచారీవా పృథక్పాకేభవేద్యది, వైశ్వదేవంప్రకుర్వీత స్త్రీబాలాకారయేద్య' థేతి యమఃదివాస్యప్రారంభః నాత్రపాకయజ్ఞతంత్రం బౌపాసనవస్తూక్తిర్వాన్యా నాంతే.) ఏవంగుణవి...తథా పంచసూనాదిదోషపరిహారద్వారాన్నస్య చాత్మనశ్చసంస్కారార్థం దేవయజ్ఞభూతయజ్ఞపితృయజ్ఞాత్మకం వైశ్వదేవాఖ్యంకర్మకరిష్యే, (ఇతిసంకల్ప్య, బౌపాసనంపచనం వాపరిసమూహ్య పర్యుక్ష్యాలంకృత్య, సిద్ధంహవిష్యమధిశ్రిత్య, ప్రోక్షోద్యగుద్వాస్య, అగ్నేః ప్రత్యగ్ద గ్భేషునిధాయ, సర్పిషాఅభ్యజ్య సవ్యంపాణితలం హృదయదేశేన్యస్య. సకృదవదానేన పాణినాజుహుయాత్,)*సూర్యాయస్వాహా సూర్యాయేదం, ప్రజాపతయేస్వాహా, ప్ర...దం,సోమాయవనస్పతయేస్వాహా, సో...దం, అగ్నీషోమాభ్యాం స్వాహా, అగ్నీ...దం, ఇంద్రాగ్నిభ్యాంస్వాహా, ఇం...దం, ద్యావాపృథివీభ్యాంస్వాహా, ద్యా...దం, ధన్వంతరయేస్వాహా, ధ...దం,ఇంద్రాయస్వాహా, ఇం...దం, విశ్వేభ్యోదేవేభ్య స్వాహా, వి...దం, బ్రహ్మణేస్వాహా, బ్ర...దం, (ఇతిస్వాహాంతైర్జుహుయాత్, అత్రప్రజాపతిపదస్య ఉచ్చారణం, సోమాయవనస్పతయ ఇత్యేకాహుతిః, పరిసమూహన పర్యుక్షణేకుర్యాత్, నకుర్యాదిత్యేకే, ఓంనమఇతి చోపస్థాయ నోపస్థాయ, ఉపవిశేదితి దేవయజ్ఞః)

(అథాగ్నేః ప్రత్యగ్భాగాదూరోత్తర దశమంత్రా ప్రాక్సంస్థం నిరంతరంబలిం కృత్వా అంతరాళంముక్త్వా,) అద్భ్యస్స్వాహా,ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా, గృహాయస్వాహా, గృహదేవతాభ్యస్స్వాహా, వాస్తుదేవతాభ్యస్స్వాహా, (ఇతి ప్రాక్సంస్థంబలిం కృత్వా, అంతరాళస్య ప్రాచ్యాం) ఇంద్రాయస్వాహా, ఇంద్రపురుషేభ్యస్స్వాహా, (దక్షిణతః) యమాయస్వాహా, యమపురుషేభ్యస్స్వాహా,(పశ్చాత్)వరుణాయస్వా

వాం, వరుణపురుషేభ్యస్సాన్వహాం, (ఉత్తరతః, సోమాయస్వాహా, సోమపురుషేభ్యస్సాన్వహాం, (ఇతిప్రధానానాముత్తరతస్సర్వత్రపురుషేభ్యఃబలిః, అత్రకేచిత్ దండాకారానుసారేణ దిగ్దేవతాభ్యఃబలీన్ హరంతి,అంతరాళస్యమధ్యే,) బ్రహ్మణేస్వాహా, బ్రహ్మపురుషేభ్యస్సాన్వహాం, (తయోఃపూర్వభాగే,) విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్సాన్వహా, (తత్పూర్వఉత్తరతోవా) సర్వేభ్యోభూతేభ్యస్సాన్వహా, దివాచారిభ్యస్సాన్వహా (ఇతిదివా, సర్వభూతానాం విశేషమంతరాళస్యోత్తరతో) రక్షోభ్యస్సాన్వహాం, (ఇతి, అత్ర బలికర్మణి సర్వత్రస్వాహాకార, ఇతి భూతయజ్ఞః).

(అథప్రాచీనావీతీ, దక్షిణతః,) స్వధాపితృభ్యః (ఇతి జలపూర్వం విసృజ్య. యజ్ఞోపవీత్యపఉపస్పృశేత్, ఇతి పితృయజ్ఞః)

(అథ బలికర్మసు నోద్దేశత్యాగః, అథవా చక్రాకారేణ భూతయజ్ఞం కుర్యాత్, ప్రాగుదీచీమారభ్య ప్రదక్షిణం వృత్తాకారం నిరంతరం వాస్తుదేవతాంతం బలీన్ కృత్వా,వృత్తస్యప్రతిదిశం,ఇంద్రాదిభ్యః, వృత్తమధ్యే బ్రహ్మాదిభ్యశ్చతుర్భ్యః, వృత్తస్యోత్తరతః రక్షోభ్యః, దక్షిణతః, పితృభ్యః ఇతి, బదరీఫలమాత్రం 'చక్రాకారేణయో విప్రస్సదా భూతబలింహరేత్, సర్వపాపవినిర్ముక్తో విష్ణుసాయుజ్య మాప్నుయా' దితి. రాత్రావప్యేవంకుర్యాత్, సూర్యాయస్థానే అగ్నయఇతి, దివాచారిభ్యఇత్యత్ర నక్తంచారిభ్యఇతి విశేషః, శేషంసమానం, అశక్తఃప్రాతస్సాయంవైశ్వదేవో ప్రాతస్సమస్యేన్న సాయం)

ఇతి వైశ్వదేవమ్.

అథ గృహబలిః.

(అథ గృహబలిదేవతానాం బలిః నమోంతైర్నామమంత్రైః, బ్రహ్మణేపితామహాయ నమః, ప్రజాపతయేనమః, అథ గృహాస్యాగ్నేయాదష్టదిక్షు బలభద్రాయ యమవిష్ణుభ్యాం స్కందవరుణాభ్యాం సోమసూర్యాభ్యాం అశ్విభ్యాంవసుభ్యస్సోమరుద్రాభ్యాం నక్షత్రేభ్యఇంద్రగృహేభ్యఇత్యశ్విభ్యాం వసుభ్యఇత్యేకత్రైవ,అథగృహమధ్యేబ్రహ్మణే

ప్రాగాదిదిక్షు సిద్ధ్యేవృద్ధ్యేశ్రియైకీర్త్యై,అథజలభాండస్థానేవరుణాయ,దృషదుపలయోరశ్విభ్యాములూఖలయోఃద్యావాపృథివీభ్యాం, అథశిష్టాన్నమాదాయగృహాన్నిష్క్రమ్య, నివేశనాంతేభూమావపఆసిచ్య, శ్వచండాలపతితభూతవాయసేభ్యోన్నంభూమౌ నిర్వపేత్,)*యేభూతాఃప్రచరంతి దివాబలిమిచ్ఛంతో వితుదస్యప్రేష్ఠాః, తేభ్యో బలింపుష్టికామోహరామి మయి పుష్టింపుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా, (ఇతి, రాత్రౌచేన్న క్తంబలిమిత్యథాతిథింప్రతీక్ష్యగోదోహమాత్రంతత్రస్థిత్వాప్రక్షాలితపాదపాణిరాచమ్య గృహమేత్య,) శాంతాపృథివీశివ మంతరిక్షందృంహ దేవ్య భయన్నోఅస్తు శివాదిశఃప్రదిశఉద్దిశోన ఆపోవిద్యుతఃపరిపాంతుసర్వతశ్శాంతిశ్శాంతిస్సర్వతశ్శాంతి శ్శాంతిః, (ఇతి జపిత్వాపోనిషించేత్, అన్యాని స్వస్త్యయనాని జపిత్వా మనుష్యయజ్ఞపూర్వకం భుంజీత, ఏతేపంచమహాయజ్ఞాస్తానేతాన్ యజ్ఞాన్ అహరహఃకుర్వీత తేషామేకస్యాపిలోపేవనస్పత్యాహుతిఃద్వ్యహంత్ర్యహంవాచేత్త్రిస్రస్తంతుమతీర్త్వాచతస్రోవారుణీర్జపేత్, దశాహం ద్వాదశాహంవా పంచమఖలోపేచతస్రో వారుణీః తంతుమతశ్చరుఃకార్యః, త్రయత్రింశత్తంతవః, తంతుం తన్వన్నుదుభ్యస్వాగ్నే ఇతి. త్రిస్రస్తంతుమత్యః, అపతేహేళ, ఉదుత్తమ, మిమమ్మేవరుణతత్వాయామీతి చతస్రోవారుణ్యోగ్నిస్తంతుమాన్ చరుదేవతాపివా పూర్ణాహుతిరగ్నయేతంతుమతే స్వాహేతి)

ఇతి గృహబలిః.

అథ వైశ్వదేవ ప్రారంభకాలనిర్ణయః.

'కూష్మాండగణహోమాంచ త్యక్త్వా ఋక్సామినామతే, ఆజ్యమథ్యాత్రిరాత్రేణ భ్రూణహత్యానివారకం, హుత్వాగ్నౌపావమానీభిఋగ్భిస్తాభిస్తు షట్కృతం, వైశ్వదేవారంభణంతుకృత్వా ప్రత్యహమాచరేత్,

స్మృత్యంతరే. 'కూశ్మాండగణహోమాభ్యాం వినాఋక్మాళి నాంకథం, షట్పతంపావమానీభి ర్హుత్వాకర్మసమాచరేత్, ప్రత్యహం క్రియమాణాని షట్కర్మాణివిధానతః, త్రిరాత్రపూర్వికాం దీక్షాంవి ధాయాగ్నౌహుతంభవేత్,వివాహానంతరం కుర్యాద్వైశ్వదేవంవిధా నతః, యద్వావిభాగకాలేప పితర్యుపరతేపిచ.' యాజ్ఞవల్క్యః 'కర్మస్మా ర్తంవివాహాగ్నౌకుర్వీత ప్రత్యహం గృహే, దాయకాలేకృతే వాపి శ్రౌతంవైతానికాది' ష్వితి. ఇతి ప్రయోగపారిజాతగ్రంథే.

ఇతి వైశ్వదేవప్రారంభకాలనిర్ణయః.

అథ పునరాధానవిధానమ్.

(అథ పునరాధానంపూర్వేద్యుఃపత్న్యసహో పోష్యపరేద్యుఃప్రాజాపత్యేపూషభే పుష్యజ్యేష్ఠామృగశిరోహస్తచిత్రవిశాఖానూరా ధాశ్రవణోత్తర ఫల్గునీషు,) మమాసుగతస్య ఔపాసనాగ్నేః పునస్సం ధానాఖ్యంకర్మకరిష్యే (ఉపలేపనాదిశ్రౌత్రియగృహాదగ్నిమాహృత్య అగ్నింప్రతిష్ఠాప్య, అగ్నిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్ 'మానేనూ నేతుకృచ్ఛ్రంస్యాత్షణ్ణాసాద్ద్విగుణంభవేత్,త్రిగుణంనవమాదూర్ధ్వమబ్దా దూర్ధ్వంచతుర్గుణ' మితివ్యక్తం. 'మాసాదరాత్కృతప్రాణాయామాన్ కు ర్యాత్ శ్రీమహావిష్ణునామచసంకీర్త్యహోమద్రవ్యదానంకుర్యాత్,మా నేమానేద్విప్రస్థంతండులాన్ కుడవచతుర్థాంశమాజ్యంచాన్వాధానా ద్యాఘారదేవతే ఆజ్యేనత్రివారమగ్నింపవమానమర్యమణం ప్రజాపతిం చప్రధానదేవతాఆజ్యేన,ఆర్యమణంవరుణంపూషణంప్రజాపతించప్రధా నదేవతాలాజద్రవ్యేణ సూర్యాసావిత్రీం ప్రధానదేవతాం చతుర్ధార మాజ్యేనఆజ్యశేషేణేత్యాది వివాహవల్లాజహోమాంతంకుర్యాత్, నపాణిగ్రహణం స్వయమేవలాజానావపతినపరిణయనాశ్మారోహణం నసప్తపదాని నాభిషేకం, ఆనఃప్రజామితిచతసృభిః గృహప్రవేశహోమ వద్ధుత్వా, సమంజంత్వితిహృదయాంజనం కృత్వా, స్విష్టకృదాదిహోమ

శేషంసమాప్య, నిత్యహోమంగోపప్రాయశ్చిత్తార్థం,) * మనోజ్యోతిర్జుష తామాజ్యంవిచ్ఛిన్నం యజ్ఞంసమిమందధాతు, యాఇష్టాఉషసోయా అనిష్టాస్తాస్సంతనోమిహవిషాఘృతేనస్వాహా,(ఇతిచతుర్గృహీతమాజ్యం జుహుయాన్మనేజ్యోతిషఇతిత్యాగఃతత్రైవాపాసనంకుర్యాత్,సాయ మారభ్యేతికేచి, త్తచ్చింత్యం, అథాపిత్యక్తాగ్నేః ఆధానంసద్యోవాన ష్టేవిశిష్టాగాదగ్ని మూహృత్య. ఉపసమాధాయపరిసమూహ్య పరిస్తీర్య, పర్యుక్ష్యాలంకృత్య, ఆజ్యముత్పూయస్రువం సమ్మృజ్య, అయాశ్చేత్యాది జుహుయాత్, సమస్తవ్యాహృతిహోమంహుత్వా యథావత్పరిచరే, దపివా హోమవర్జము త్తరస్తాద్ధోమకాలాత్పత్న్యుపవసేత్. యజమానోవేత్యేతదేవ ప్రాయశ్చిత్తము త్తరస్మిన్ హోమకాలే, శ్రోత్రియగృహాదగ్నిమూహృత్య, ప్రతిష్ఠాప్య, పూర్వహోమలోప ప్రాయశ్చిత్తం హుత్వా యథావత్పరిచరేదేవమాద్వాదశరాత్రా దత ఊర్ధ్వంపూర్వోక్తమేవ ప్రవర్తన్నగ్నౌపాసనాగ్నిం ప్రజ్వాల్య భయంవోభయం మేఽస్తిత్యుపస్థాయ, గ్రామాంతరం గత్వాగత్య, జ్వలంతమగ్నిం అభయం వోభయం మేస్తిత్యేవోపతిష్ఠేత్,) *గృహ మాబిభీతోపచ...స్నసైన్యవోస్తాసు చ ప్రజాయధ్వం మాచవోగో పతి రీష (ఇతి గృహానీక్షేత,) *గృహానహం సుమనసఃప్రపద్యే వీరఘ్నో వీరవతస్సువీరాన్, ఇరాంవహంతో ఘృతముక్షమాణాస్తేష్వహంసు మనాస్సంవిశా (నీతి ప్రపద్యేత. శివశ్శంశంయోశ్శం యురితి త్రిరను వీక్షమాణోజపతి, పుత్రస్యశిరః ప్రతిగృహ్య, అంగాదంగా దిత్యాదిపూ ర్వోక్తంకుర్యాత్, బహూనాం క్రమేణస్యా ద్విదితమప్యలీకం నతదహాఃజ్ఞాపయేయుఃప్రోష్యభూయోదశరాత్రా న్నోజ్యోతిరితి పూర్వవచ్చ తుర్గృహీతం జుహుయాత్)

ఇతి పునరాధానవిధానమ్.

అథ విహితాకరణేఽనుక్తకరణేచ ప్రాయశ్చిత్తాని.

అగ్నే రేకదేశస్య మస్తోవాయద్యాయత నాభ్యహిష్టట్టిశంశదంగు

ళాదశాన్వాకృతేత్, ఇదంత ఏకం పర ఊతవేక మితిపునః ప్రక్షీప్యభూర్భువ స్సువస్వాహేతి సర్వప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్, యదాత్యయాత్ పూర్వవ త్ప్రక్షీప్య అగ్నయేపథి కృతేచరుః కార్యః,స్థాలీపాకక్రమేణాపి ప్రాయ శ్చిత్తే చరుస్థానే తసైన్యతసైన్య దేవతాయైపూర్ణాహుతిం జుహుయాత్, తూష్ణీం ఆజ్యం సంస్కృత్య దర్వ్యాం ద్వాదళవారం గృహీత్వానామ మంత్రైర్జుహుయాత్, సాపూర్ణాహుతిః స్వాగ్నౌయద్యన్యోయజేత అన్యాగ్నౌస్వయం వాహోమకాలే కర్త్రగ్న్యర్థ్యే పక్షీశునకాఖు పురుషగవాదీనాం గమనేచ అయమేవచరుః కార్యః అన్వాధానాత్పరం ప్రాగ్యాగాదగ్నిహ్నాశేఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, అయాశ్చేతిహుత్వా, సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా, పునరన్వాధాయ భూరి త్యుపస్థాయహోమం కుర్యాత్. వివాహహోమానంతరం ప్రవేశహోమాత్ప్రాక్ అగ్నినా శే పునర్వివాహహోమం కుర్యాత్పాణిగ్రహణా దీన్నకుర్యా, త్ప్రవేశ హోమానంతరం నాశే, సమారోపణకాలే, మంత్రలోపో రజస్వలా స్పర్శే అగ్నింవిహాయ సభార్యేయజమానే సీమాంతముల్లంఘ్యగతే సతి హోమకాలాతిక్రమే ఆరోపితసమిన్నాశే థార్యాగ్నేర్ద్వాదళా హం సమిదారోపితాగ్నే స్సప్తాహం హోమలోపేచ పునరాధానం. సమారోపణకాలే సమిద్ధా హేతామగ్నౌ నిక్షీప్య వ్యాహృతిభిర్హు త్వాన్యాం ప్రతపేత్, థార్యాగ్నేః ద్వాదళాహాత్ప్రాక్ నిత్యహోమ లోపే అగ్నౌవిద్యమానే సమిదాత్మారోపితయోః పంచాహం హోమ లోపే, మనోజ్యోతిర్జుషతా మితి చతుర్గృహీత మాజ్యంజుహుయాత్ మనసేజ్యోతిషఇతి త్యాగఃయద్యగ్నిర్లౌకికాగ్నాస్పృష్టోఽయంత ఇతి సమిద్ధ్యారోప్య అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యతత్ర ప్రత్యవరోహ్య అగ్నయే వివిచ యేచరుంకుర్యాత్. వైదికేన సంసర్గేతత్రహోమేచ కృతేవహ్నిద్వయ స్వామినో యుగపద్ద్వే సమిధా ఆదౌమంత్రేణ ప్రతాప్య అచ్ఛాగిరఇతి విభజ్యాగ్నిద్వయం ప్రతిష్ఠాప్య స్వంస్వాం సమిధం ప్రత్యవరోహేతి నిక్షీప్య, అగ్నయే వివిచయే అగ్నయేపథి కృతేచరుం కురుతోహోమా

కరణే వివిచయే పర్వణి వ్రతలోపే అగ్నయే వ్రతపతయే అశ్రుపాతే అగ్నయేవ్రత భృతేచ, స్థాలీపాకేన సమానతంత్రం కుర్యాత్సాగ్నేరేక దేశమన్యోయద్యుద్ధరేత్తమాదాయ పునర్నిష్పన్న సమస్తవ్యాహృతిహోమం కుర్యాన్నపశ్యేచ్చే దగ్నయే అగ్నివతేచరుః పవిత్రనాశేఽగ్నయే పవిత్రవతే స్వస్యభార్యా గౌర్యాయమాయది జనయేదగ్నయేమరుత్వతే. ఆగ్రయణేనాని ష్ట్వానవాన్నప్రాశనే అగ్నయేవైశ్వానరాయచరుః పరిస్తరణదాహేసర్వప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా, పునఃపరిస్తరేత్. ప్రణీతపాత్రస్థాన్నే చైవంహుత్వా పునఃపూరయేత్. వాగ్యమనలోపే ఇదం విష్ణురిత్యృచంజపేత్ కర్మమధ్యే శూద్రదర్శనేద్విరాచమనం. సంభాషణేస్నానం యదిమృణ్మయపాత్ర మశుచి స్పృష్టం భిన్నంవా'భూమిర్భూమి మగాన్మాతామాతరమప్యగాత్, భూయాస్మపుత్రైఃపశుభిర్యోనోద్వేష్టిసభిద్యతా' మిత్యప్సు ప్రక్షిప్యాన్య దాహరేత్ దారుపాత్రం భిన్నమగ్నౌప్రదండం ప్రహృత్యాన్యదాహరేత్ అవత్త మనవత్తంవాహవిర్యదిస్థాపే, 'దేవాంజనమగన్ యజ్ఞస్తస్య మాశీరవతువర్ధతాం, భూతిర్భూతేన ముంచతు యజ్ఞోయజ్ఞ పతిమం హసః, భూపతయేస్వాహా భువనపతయే స్వాహా భూతానాం పతయే స్వాహా, యజ్ఞస్యత్వా ప్రమయోన్మయాభి మయా ప్రతిమయా' ఇతిస్థాన్న మభిమృశ్యద్రప్నశ్చసందే త్యృచాచాభిమృశ్యస్థాన్నే మేణ జుహుయాదశేషే పునరావృత్తిః, యదిహూయమానా హుతిర్బహిస్థాందే దేనమేవాభిమృశ్యతూష్ణీ మగ్నౌజుహుయాత్. దేవతామంత్రావదానకర్మహవిర్విపర్యాసే బ్రహ్మాజానాచ్చ 'యద్వోదేవా' ఇతిజుహుయాత్. హుతవతేముఖ్యం ధనం దద్యాత్ బ్రహ్మభావే స్వయంవా హుత్వా బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్. యాగాత్పూర్వం వ్యత్యస్తమేణా జ్ఞాతత్రయం కృత్వాయజేత్. అజ్ఞాత్వావిపర్యాసం తత్ర విహితదేవతాయాగే ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్వాయాగమావర్తయేత్, విహితదేవతాయాగేప్రాయశ్చిత్తమేవ కుర్యాత్ అగ్నీషోమీయేన హవి

షాగ్నే ర్యాగశ్చేదిదమేవ ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా అగ్నేయేన హవిషా అగ్నీషోమయోఃకుర్యాత్, ఏవం సర్వత్ర భవతి. ప్రదానస్యాక్రియాచే త్సర్వం సాంగంపునఃకుర్యాత్. సమాప్తస్యనంతరం అంగలోపే జ్ఞాతేన పునఃకరణంయది హవి రపక్వం స్యాత్తేనైవ హవిషా హోమం సమాప్య చతుశ్శరావప్రీహితండులొదనేన బ్రాహ్మణా నోభజయేత్. హవిషి దగ్ధేయత్కించిదదగ్ధం శిష్టంచేత్తేనైవహవిషాహోమం సమాప్య పున ర్యాగం కుర్యాత్. సర్వం దగ్ధం చేత్పున ర్నిర్వాపాదితమివ యాగం కుర్యాత్, న పునరావృత్తి రిత్థాథానాత్పరం కేశనఖకీటపతంగై రన్యైర్వా భీభత్సైఃప్రధానహవిర్దోషే తదపు త్యక్త్వా తత్స్థాన అజ్యం హుత్వా యథావదదుష్టం హుత్వా సమాప్యాన్వాథానాది దుష్టహవిర్మాత్రం పునరావర్తయేత్. ప్రాగిత్థాథానాచ్చేత్తదానీ మేవ పునరుత్పాద్య జుహుయాన్నావృత్తిః ప్రధానయాగానంతరం హవిర్దోషే స్విష్టకృదాద్యాజ్యేన సమాపయేన్నావర్తయే త్కర్మా వర్తం దుష్టంచేత్తదపు త్యక్త్వా పునరవద్యజుహుయాదంగానాంహవి ర్దోషే తదపున్యత్వాద్య జుహుయాత్. స్థాలీపాకాతిక్రమ ఆగామిప ర్వణఃపూర్వం ద్వితీయాం చతుర్థీం నవమీం చతుర్దశీం చ వివాయ యత్ర కుత్ర చిత్తిథావగ్నిం పథికృచ్చరుపూర్వకంసమానతంత్రం స్థాలీపాకంకుర్యాత్, అకృత్వాపర్వాంతరప్రాప్తౌ స్థాలీపాకలోపప్రా యశ్చిత్తార్థం అగ్నయేపథికృతేగ్నయేవైశ్వానరాయచ సమానతంత్రం చరుంకృత్వా కాలప్రాప్తం కుర్యా, దేవం ద్వితీయాతిక్రమే తృతీయా తిక్రమే పునరాథానమిత్యేకే. ప్రాగగ్న్యథానా త్పత్నీరజస్వలాచే త్పంచమాదిదివసేషూక్తా న్ప్రాయశ్చిత్తపూర్వకం సద్యస్కాలేహోమం కుర్యా దన్వాథానాత్పరంచేత్తాంతిరస్కృత్య తదానీమేవ స్థాలీపాకం కుర్యాత్ బ్రహ్మచారిణాం భిక్షాదివ్రతలోపేగ్నిముపసమాధాయమహా వాహృతి భిర్జుహుయాత్, 'పాహినోఅగ్న ఏనసేస్వాహా, పాహినో విశ్వవేదసేస్వాహా, యజ్ఞంపాహి విభావసోస్వాహా, సర్వంపాహిశతక్ర

తోస్వాహా,పాహినో అగ్న ఏకయాపాహుత్యాగతద్వితీయయా,పాహుత్యా
ర్జంతృతీయయా, పాహిగీర్భిశ్చతసృభి ర్వసోస్వాహా, పునరూర్జానివ
ర్తస్వ...విశ్వతస్వాహా, సహరయ్యా...తస్పరిస్వాహా.' ఇతి సప్తస్వ
గ్ని ర్దేవతాశ్చతుర్ణామగ్ని ర్విశ్వేదేవావిభావసుశ్శతక్రతుమిత్యేకే, 'భూ
రగ్నయేచ పృథివ్యైచమహతేచస్వాహా, భువోవాయవేచాంతరిక్షా
యచమహతేచ స్వాహా, సువరాదిత్యాయచ దివేచమహతేచ స్వాహా,
భూర్భువస్వశ్చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యశ్చమహతేచ స్వాహా, అ
గ్నయేపృథివ్యైమహతేవాయవేంతరిక్షాయ మహత ఆదిత్యాయదివే
మహతే చంద్రమసేనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యోమహత' ఇతిక్రమేణ ఉద్దిశ్యత్య
జేత్, పునరూర్జాసూరయ్యేతి పునర్జుహుయాత్, ఏవం త్రయోదశా
హుతయోఽ నాజ్ఞాతత్రయేణవ్యస్తసమస్తవ్యాహృతిభిశ్చజుహుయా
త్ అగ్నేశ్చోద్రజలమార్జాలరజస్వలాస్పర్శే, 'పునస్త్వాదిత్యారుద్రా
వసవస్సమింధతాంపునర్బ్రహ్మణోవసునీథయజ్ఞైః, ఘృతేనత్వంతన్వంవర్ధ
యస్వసత్యాస్సంతుయజమానస్య కామాస్వాహా, ఇతి' సమిధమాద
ధ్యాత్,'ఆదిత్యేభ్యో రుద్రేభ్యో వసుభ్యో బ్రహ్మభ్య' ఇతిత్యాగఃవసు
నీథాయేత్యేకే ప్రాగనుప్రవచనీయ హోమాదాపనాయకేఽగ్నావసు
గతేపునరుపనయనహోమ మాత్రమావర్తయేత్,నయజ్ఞోపవీతధారణం
నవావస్త్రాదిధారణం నసావిత్ర్యాద్యుపదేశస్తస్మిన్ను ప్రవచనీయ
హోమం కుర్యాత్, అనుప్రవచనీయానంతర మామేథాజననాద
గ్నావనుగతే సర్వప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్. 'ఆరభ్యాధాన మాచౌలా
త్కాలాతీతేతుకర్మణాం, ఆజ్యం వ్యాహృతిభి ర్హుత్వాప్రాయశ్చిత్తం
సమాచరే' దితిశౌనకః. గర్భాధానాదిచౌలాంతం స్వకాలేవిధినాకృతే,
ప్రత్యేకం పాదకృచ్ఛ్రం స్యాద్ద్విగుణంవాప్యనాపది' త్యుపనయనకాలే
చౌలకాలే వాకుమారమార భ్యతీతానికర్మాణి పృథక్పృథక్కృహోమా
ని కృత్వోపనయేత్.

శ్లో.'ఆషోడశాద్బ్రాహ్మణస్య త్వష్టాబ్దాత్ప్రతిహాయనే, కృచ్ఛ్రం కృచ్ఛ్రంవివర్ధేత కృచ్ఛ్రమేవాష్టహాయనే,ఆజ్యాహుతిశ్చ జుహుయాది మం మేవరుణద్వయం, త్వం నస్సత్వన్న మంత్రా ద్వాత్వమగ్నేయా ప్రజా పతే, యే తేశతముదుత్తమవ్యాహృతీర్జుహుయా త్తతః,ఆభ్యుదయికంతు తంత్రేణ సర్వకర్మాణ్యనుక్రమాత్, ఉపాయనంవ్రతంకుర్యా చ్ఛూద్ర తుల్యోఽన్యథాభవేత్' ఇతి. కానిచిత్ప్రాయశ్చిత్తాని మయాలిఖితా నిశేషాణ్యన్యత్రావగంతవ్యాని.

ఇతి విహితాకరణేఽనుక్తకరణేచ ప్రాయశ్చిత్తాని.

అథ బ్రాహ్మణభోజననిర్ణయః.

అథ గర్భాధానాదికర్మసు బ్రాహ్మణభోజనే స్మృతిసంగ్రహే పారస్కరః. శ్లో 'దశద్వాదశవిప్రాణా మాద్యర్తౌ ప్రత్యృతౌద్వయం, సీమంతేపుంసవేనామ్ని భూరిబ్రాహ్మణభోజనం, బ్రాహ్మణాంశ్చైవపం చాశచ్చాలేచౌపనయేశతం, వివాహేతుయథాశక్తిత్వాధానేశతభో జనం,సహస్రంభోజయేత్సోమే బ్రాహ్మణానాం శతంపశౌ, చాతుర్మాస్యే ష్వపిచశతంశతం పర్వణిపర్వణి, ఇష్టిష్వపిచసర్వాసుదశ బ్రాహ్మణభోజనం, అతిరిక్తేష్వథాన్యేషు దశద్వాదశభోజయేత్.'

ఇతి బ్రాహ్మణభోజననిర్ణయః.

అథ అగ్న్యుపశమన ప్రాయశ్చిత్తమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌ అస్మాకమాయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం అగ్న్యుపశమన దోషపరిహారార్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే,(ఇతి సంకల్ప్యదద్యాత్. తదనంతరం,) ఏవంగుణ...తిథౌ అగ్న్యుపశమనప్రాయశ్చిత్తహోమంకరిష్యే, (ఉపలేపనాది శ్రోత్రియాగారాదగ్నిమానీయ ప్రతిష్ఠాప్య,)తదంగమన్వాధానంకరిష్యే, (అస్మిన్నన్వాహి

తేగ్నా వగ్నిం ప్రజాపతిం ప్రజాపతించా ఘారదేవతే ఆజ్యేన అగ్నీషోమా చతుషీ ఆజ్యేన అయాశ్చమనోజ్యోతిః భూర్భువస్సువరిత్యేతైర్మంత్రైః ప్రత్యేకం ద్వాదశగృహీతాజ్యద్రవ్యేణాజ్యశేషేణస్విష్టకృతమిత్యాది, పరిసమూహనాద్యలంకరణాంతేథస్రువేణ ద్వాదశవారమాజ్యం గృహీత్వా, అయాశ్చేతిమంత్రేణ జ్యాహుతీర్హుత్వా,) *మనోజ్యోతీర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞంసమిమందధాతు యా ఇష్టాఉషసోయా అనిష్టాస్తాస్సంతనోమిహవిషాఘృతేనస్వాహా, మనసేజ్యోతిషఇదం, ఓం భూర్భువస్సువ్వా స్వాహా, ప్రజాపతయఇదం, (స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాపయేత్ ఇదంవివాహాచ్చతుర్థీపర్యంతమగ్న్యుపశమనప్రాయశ్చిత్తం, అతఊర్ధ్వం ద్వాదశదినాదర్వాగగ్నిత్యాగే లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య 'అయాశ్చమనోజ్యోతిఃభూర్భువస్సువస్వా' హేతిజుహుయాత్, ఉపలేపనాద్యగ్నిముఖప్రయోగస్విష్టకృదాదికంనాస్తి. అన్వాథానే కృతేపశ్చాదగ్నిమారోపయేద్యది,'తుభ్యంతా'ఇత్యృచంజుహుత్వావహ్నిమారోపయేదథ) తుభ్యంతా విరూపాగ్నిర్గాయత్రీ, అగ్న్యవరోహణదోషనిర్హరణార్థమాజ్యప్రతిమేవినియోగః, *తుభ్యంతా అంగిరస్తమవిశ్వాస్సుక్షితయఃపృథక్, అగ్నేకామాయయేమిచస్వాహా, అగ్నయఇదం (అనేనాజ్యాహుతింహుత్వాహోమశేషంసమాపయేత్.)

ఇతి అగ్న్యుపశమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథార్క-వివాహః.

అథార్క-వివాహస్తృతీయేవివాహేప్రాప్తేఽర్కకన్యాంవివాహేన్మానుషీంకన్యాం.ఆదిత్యవాసరేహస్తర్క్షేవాపూర్వాహ్ణేస్నాత్వాఽలంకృతోగ్రామాత్పశ్చిమదిచీంవాగత్వాపుష్పఫలసంయుతమేకశాఖమర్కగుల్మం ప్రాప్యతత్పరిదానార్థమాచార్యం పరికల్ప్యస్వస్తివాచయిత్వాహిరణ్యేనాభ్యుదయికంకుర్యాత్ ఆచార్యోవరంమధుపర్కాదినాసంపూజ్య, అర్కంవస్త్రాభరణాదిభిరలంకుర్యాత్, అథవరస్సూర్యంప్రార్థయే

త్,) త్రిలోకవాసిన్‌సప్తాశ్వచ్ఛాయయాసహితోరవే, తృతీయోద్వాహ జందోషం,నివారయసుఖంకురు, (ఇత్యర్కగుల్మేచ్ఛాయాసహితంరవిమా వాహ్య,తన్మంత్రేణైవపూడశోపచారైస్సంపూజ్య,అర్కంవస్త్రాభరణాదిభి రలంకుర్యాత్. అథవరస్మార్యంప్రార్థయేత్, త్రిలోకవాసినస్సప్తాశ్వచ్ఛా యయాసహితోరవే, తృతీయోద్వాహజందోషనివార యసుఖంకురు (ఇత్యర్కగుల్మేచ్ఛాయాసహితం రవిమావాహ్య, తన్మంత్రేణైవ పూడ శోపచారై స్సంపూజ్య అర్కంప్రదక్షిణీకృత్యప్రార్థయేత్,) నమస్తే మంగళేదేవి నమస్సవితురాత్మజే, త్రాహిమాంకృపయాదేవిపత్నీ త్వంమ ఇహాగతా, (ఇతి, తతోవరయేత్, వరస్యపూర్వవ) త్కాశ్యప గోత్రా మర్కస్యనప్త్రీం సవితుః పౌత్రీం ఆదిత్యస్యపుత్రీంవృణీమహే (ఇతి కేచి ద్వరణంనేచ్ఛంతి దానంచ. సుహూర్తే నిరీక్ష్యతస్వస్తి సూక్తంజపన్, అథాచార్యస్తాందద్యాత్, అర్కకన్యామిమాంవిప్రయథాశక్తి విభూ షితాం, శ్రీవిష్ణుశర్మణేతుభ్యం దత్తాం విప్రసమాశ్రయ, (ఇతి అథవర స్తూక్ష్మీమార్ద్రాక్షతానారోపయేత్,స్వయంకౌతుకసూత్రం బధ్వాపంచా వృతేన సూత్రేణవేష్టయిత్వా పంచావృతేన సూత్రేణస్వర్ణయుక్తంస్కాం దేబధ్వా అర్కస్యాష్టదిక్షుజలకుంభాన్నిధాయసూత్రేరవ్యస్త్రేణ బధ్వా సర్వేషు కుంభేషు విష్ణునామమంత్రేణ నైవేద్యాంతం సంపూజ్య, అర్క సోత్తరదేశేఽర్కంసమనావరభ్య) అర్కవివాహాహోమం కరిష్యే? (ఇతిసంకల్ప్య. స్థండిలాద్యారభూరాంతముక్త్వాబృహస్పతిమగ్నిం వా యుంసూర్యం ప్రజాపతిం చాజ్యేన, ఆజ్యశేషేణతాద్యాభూరాంతే) సంగోభిరాంగిరసోంగిరాత్త్రిష్టుప్, ప్రధానాజ్యహోమేవినియోగః,*సం గోభిరాంగిరసోనక్షమాణోభగ ఇవేదర్యమణంనినాయ, జనేమిత్రో నదంపతి అనక్తిబృహస్పతేవాజయూశూరివాజోస్వాహా, అంగిరస ఇదం,*భూస్వాహా,అగ్నయఇదం,*ఓంభువస్స్వాహా,వాయవఇదం, *స్వ స్స్వాహా, సూర్యాయేదం,*ఓంభూర్భువస్సువస్సాహాఁ ప్రజాపతయఇదం, యస్మైత్వాకామకామా (యేతి మహానామ్న్యా ప్రతోక్తమంత్రైః వ్యా హృతిభిర్వ్యస్తసమస్తాభి శ్చ హుత్వాశేషంసమాప్య,అర్కం ప్రదక్షిణీ

కృత్యమంత్ర మేతముదాహరేత్,) మయాకృతమిదం కర్మస్థావరేషు జరాయుణా, అపత్యకామినో దేహిసర్వంత్వం ఋంతుమర్హసి, (ఇతి,శాంతిసూక్తానిజపిత్వాఽర్క-ంవిసృజ్యశక్తితః గోయుగ్మమాచార్య యదద్యాద్విప్రేభ్యశ్చ దక్షిణా మర్క-లంకరణాదికంబ్రహ్మణే దత్వా తమగ్నిం విసృజ్య మానుషీం కన్యాం విధినా వివహేత్ పుత్రపౌత్రవాన్భవతి)

ఇతి అర్క-వివాహాః.

ఇతి సప్రయోగస్మార్తప్రదీపికాయాం ద్వితీయాధ్యాయః

సప్రయోగస్మార్తప్రదీపికాయాం

తృతీయాధ్యాయః.

అథ పార్వణశ్రాద్ధమ్.

ఓమ్ (అథోత్తరంకర్మ సర్వశ్రాద్ధప్రకృతిభూతం పార్వణశ్రాద్ధం పర్వామావాస్యా,తత్ర భవంపార్వణం,తదాహితాగ్నిః పిండపితృయజ్ఞం కృత్వాకరోతి, అనాహితాగ్నిస్తుతదితరేణవ్యతిషజతి, తదుదహరిష్యామః, యజమానః పూర్వేద్యుర్నిరామిషం సకృదహన్యేవ భుక్త్వా, సాయమాపాసనం కృత్వా, సాయంభుక్తవతోద్విజాన్నిమంత్రయీత, స్వయంశిష్యస్సుతోవా,) పార్వణశ్రాద్ధంశ్వోభవితా తత్ర భవద్బిర్దీయతాంఓణ(ఇతి పరేద్యుస్సన్దిశ్య వానిమంత్రణం, తస్యాంరాత్ర్యాంకర్తా భోక్తారశ్చనియతా భవేయుః, పరేద్యుస్సాన్నత్వాగోమయేనోపలిప్తభూమావాపకస్థానేతిలాన్వికీర్య, శుద్ధైఃపాత్రైరన్నాదికంకారయేత్.

ఇతి పార్వణశ్రాద్ధమ్.

తత్రవర్జద్రవ్యాణి.

కృష్ణధాన్యానివర్జ్యానిముద్గమాషతిలాన్వినా,ప్రియంగుశ్యామాకనీవారయవశాలిగోధూమముద్గమాషతిలసర్షపకృష్ణేతరనిష్పావామలకద్రాక్షాఖర్జూరపనసదాడిమగవాధ్యక్షీరవర్జ్యమహిషీఘృతకదళీపటోలీవర్జ్యబదరీమధుమధూకార్ద్రకశుంఠిమరీచిపిప్పలీలవంగైలాకర్పూరశర్కరాగుడసైంధవవైకంకతనారికేళోర్వారుకకారవేల్లవాస్తుకశాకినీకాలశాకమవశాకద్రోణశాకాలర్కచూతేక్షుతింత్రిణీజంబూచకుటకందాదీనిగ్రాహ్యాణి రామఠకకర్కటికామాతులుంగలికుచ బృహత్యాదీనిమధ్యాని కూష్మాండమహిషీక్షీరరాజసర్షపకృష్ణేతర ముద్గరాజమాషాఢకచణకకుళుత్థకోద్రవవంశాకురోహితకతసీ కలింగశ్వేతవృంతాకశిగ్రుమూలకాలాబుఘృతకోశాతకాన్యనివర్జ్యాని గవ్యాలాభఆజం,

తదలాభేమాషమం వాగ్రాహ్యం,అగోధూమమాషంచ శ్రాద్ధం వ్యర్థం. విహితాలాభే సత్యనిషిద్ధాన్గ్రాహ్యాణి.

అథ నిమంత్రితేభ్యస్తైల ముద్వర్తనంచదద్యాత్, నిషిద్ధదినే స్నానమలకోదకం, తదపినదద్యే, స్నాత్వాస్నాతా నాహూయ, ఔపాసనాగ్ని ముపసమూథాయ ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా పిండపితృయజ్ఞ మారభేత, సర్వత్రపిత్రాది శబ్దపూర్వం అస్మచ్ఛబ్దోభవతి, ప్రాచీనావీతంచ,) పితుకమావాస్యాన్న శ్రాద్ధే పితృపితామహప్రపితామహానాం శర్మణాంగోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాంసపత్నీకానాం,సపత్నీక మాతామహమాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం శర్మణాంగో త్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణామక్షయతృప్త్యర్థం పిండపితృయజ్ఞ పార్వణశ్రాద్ధేవ్యతిషంగేనకరిష్యే, సోమంపితృమంతం, అగ్నింకవ్యవాహనం చేతి దేవతేస్థాలీపాకప్రవ్యేణ, పిండస్థానేపిత్రాది దేవతాస్థాన్లీపాకమిశ్ర భుక్తశేషాన్నప్రవ్యేణ, ఏవంసాంగేనకర్మణాసధ్యేయమస్తు, (ఇతి సంక ల్ప్య, ఉపవీతీ, ఔపాసనాగ్నింపరిసమూహ్య, దక్షిణాగ్రైఃప్రాగగ్రైశ్చ దర్భైఃపరిస్తీర్య, పర్యుక్ష్యాగ్నేః ప్రాగుదక్ప్రత్యగుదగ్వా ప్రాగ్దక్షిణా గ్రదర్భేష్వేకైకశః పాత్రాణిసాదయేత్, చరుస్థాలీశూర్పస్రుక్స్రువాజ్య ఖలముసలస్రువధ్రువ కృష్ణాజినసకృదాచ్ఛిన్నేత్థ మేకైకమండలూక్ దక్షిణతోప్రీహిమచ్ఛకటమారుహ్య, స్రుక్స్రువపరిస్తృత ప్రీహిమత్పాత్రం నిధాయవాసాద్యశూర్పస్థాం స్థాలీంప్రీహిభిః పూరయిత్వానిమృజ్య శూర్పపతితాంచ్ఛకటాదౌప్రాస్య, కృష్ణాజినఉలూఖలంకృత్వా, స్థాలీ స్థాం స్తస్మిన్నోప్యపత్న్యవహన్యాదవివిచ్య, సకృత్పక్వాశ్రుశ్రోపాసనేశ్రప యేత్, తస్మాదేకతఃప్రదీప్తముల్ముకం ప్రాగ్దక్షిణాప్రణయేత్,) * యేరూపాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్వధయాచరంతి, పరాపురోని పురోయేభరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్పృణదాత్వస్మాదిత్యేషోగ్నిరతిప్రణీతస్త ముపసమూథాయ, పరిసమూహనాదిపూర్వవత్కృత్వా, దర్వాగతిప్రణీ తాభ్యేనలేఖాముల్లిఖేత్, అపహతా అసురారక్షాంసిపిశాచామేది

షత ఇతి తద్దక్షణతోమాతామహార్థంచ తేఅభ్యుక్ష్య, సకృదాచ్ఛిన్నైర్ద్ధై ర్బైభరవస్తీర్యవిలీనమాజ్యమసుత్వాపాంగ్ధ్రుయామాసిచ్య, దక్షిణతో నిధాయతేనాజ్యకార్యంకుర్యాత్, స్థాలీపాకమభిఘారోద్యదగుదాస్యా గ్నేఃపశ్చాదాసాద్య అగ్నే ర్దక్షిణతఅంజనాభ్యంజనతై లకశిపూపబర్హా ణాన్యేతదంతంపిండపితృయజ్ఞస్యకృత్వాపార్వణమారభేత

అథ ప్రక్షాళిత పాదైర్బ్రాహ్మణై స్సహోపవిశ్య, సకుశముదక పాత్రం శంఖం వాగ్రతో నిధాయ,) పితురమావాస్యాన్నశ్రాద్ధేకర్తృ భోక్తృవిధ్యభాండభాజనస్థలాత్మశుద్ధ్యర్థంవైశ్వదేవసూక్తమంత్ర పఠనంకరిష్యే, మమాగ్నేవర్చఇతి నవర్చస్యసూక్తస్య,విహవ్యోవిశ్వేదే వాస్త్రిష్టుబంతాస్య జగత్యర్వాంచ మితిజపిత్వా, శారీరషట్కస్యాత్మా సత్యః ప్రకృతిపురుషంఛందః శారీరశుద్ధ్యర్థే జనేవినియోగః * శారీర మంతఃకరణోపఘాతగ వాచశ్చవిష్ణుర్భగవానశేషః, శమంనయత్వస్తు మమేహశర్మ పాపాదనంతేహృది సన్నివిష్టే, అంతఃశుద్ధిం బహిఃశు ద్ధిం శుద్ధోధర్మమయోఽచ్యుతః, సకరోత్వమలేతస్మింశ్చుచి రేవాస్తి సర్వదా, బాహ్యోపఘాతా ననఘో గౌద్ధాంశ్చ భగవానజః, శమం నయత్వనంతాత్మా విష్ణుశ్చేతసిసంస్థితః, శారీరంమే హృషీకేశ పుండరీ కాక్షమానసం, పాపంప్రశమయాద్యత్వం వాక్కృతంమమమాధవ, యద్యప్యుపహతః పాపైర్యదివాత్యంతదుష్కృతైః, తథాపి సంస్మ రేద్విష్ణుంసర్వపాపైః ప్రముచ్యతే, అపవిత్రఃపవిత్రోవా...రశుచిః. (ఇతి జపిత్వా, ఆత్మానంబ్రాహ్మణాన్నాదీంశ్చప్రోక్ష్య, సకుశతిలయవహిరణ్య హస్తః,) సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవః...రక్షంతుమాం బ్రాహ్మణ పాదపాంసవః. ఆధివ్యాధిహరంన్యాణాం...అచ్యుతంపదం. నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ...నమోనమః, (ఇతి బ్రాహ్మణాంస్త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య ప్రణమ్య, దక్షిణాందత్వా పితురమావాస్యాన్నశ్రాద్ధం కర్తుమధికార సంపన్నస్మీతి భవంతోబ్రువంత్వితివదేత్, అధికారసంపన్నస్మీతి ప్రత్యుక్తః, ప్రాచీనావీతీ, పితురమావాస్యాన్నశ్రాద్ధే పితృపితామహ

ప్రపితామహానామిత్యాదిమాతామహవర్గాంతం పూర్వవన్నిర్దిశ్యోప
వీతి,) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాందేవానాం చ శ్రాద్ధసం
రక్షక శ్రీమహావిష్ణోశ్చపితురమావాస్యాన్నశ్రాద్ధమన్నేనహవిషాపార్వణ
విధానేనయుష్మదనుజ్ఞయాసదై వంశ్రాద్ధమన్నాది ద్రవ్యేణాద్యకరిష్యే,
(ఇతిసంకల్ప్య, సర్వత్రపిత్ర్యంకర్మప్రాచీనా వీత్యప్రదక్షిణం ప్రాగ్ద
క్షిణాభిముఖః కుర్యాత్, యజ్ఞోపవీత్యుదఙ్ముఖః ప్రదక్షిణందైవం,
స్వాగతేస్వస్తివచనేన్నపరివేషణేభివాదనే గోత్రవృద్ధా దక్షిణాదా
నేఽర్ఘ్యదానే విసర్జనేచోపవీత మేవ.) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికానాం
విశ్వేషాం దేవానామాహవనీయా ర్థికమణం దత్వా భవద్భిఋణిః ప్ర
దగ్గకరణీయః, (ఇతిదత్వా విప్రాన్నిమంత్ర్య, పితు శ్శర్మణ గోత్రస్యవసు
రూపస్యా హవనీయా ర్థికమిత్యాది తత్తత్సంబంధనామగోత్రవిశే
షేణ, ఏకైకస్య ద్వౌద్వౌ త్రీత్రీ న్వానిమంత్రయీత, ద్వౌద్వా
వితివృద్ధిశ్రాద్ధేభవతి, అశక్తౌ విశ్వేదేవార్థమేకంప్రతివర్గమేకైకం వర్గ
ద్వయస్యా ప్యేకం వా, తత్రాప్యశక్తౌవిశ్వేదేవస్థానే దేవం నిక్షిప్య,
అన్నాదిదత్వాపశ్చాదగ్నౌ బ్రహ్మచారిణం వా దద్యాత్. నిమంత్రితేజ
పేద్విర్గ్నినియుక్తస్తు నిషంగిణః, భుక్త్వాథవామదేవ్యంతు శ్రాద్ధభోజీ
నలిప్యతే)

ఇతి శ్రాద్ధప్రయోగః.

అథ పాదప్రక్షాళనమ్.

(గృహపూర్వాంగణే గోమయాంభసాచతుర్హస్తమండలంపరితః
ప్రాదేశమాత్రం దేవార్థం తద్దక్షిణతః కుర్యాత్, పితృర్థంవర్తులం, త
యోర్మధ్యేషడంగుళావకాశోఽవటద్వయంచకుర్యాదితి శౌనకః—
'ద్వాదశాంగుళవిస్తీర్ణం తదర్ధం ఖననంభవేత్, న్యూనంవాపృథికంవా
పియజమానస్యహానికృ'దితి, తద్గోమయేనోపలిప్య, చతుర్హస్తగంధ

యవదర్భాన్ ప్రాస్య వర్తులేదక్షిణాగ్రదర్భగంధతిలాన్ మండలాత్పూర్వతః పశ్చిమాభిముఖ ఉపవిశ్య, పశ్చిమతః ప్రాఙ్ముఖోపవిష్టానాం పాదౌ ప్రక్షాళయేత్, విశ్వేదేవార్థబ్రాహ్మణౌ సంబుద్ధ్యస్వాగతం పృచ్ఛేత్ 'సంకల్పాసనయోష్షష్ఠీ ద్వితీయావాహనేతథా, అన్నదానే చతుర్థీస్యాచ్ఛేషాస్సంబుద్ధయస్స్మృతాః,' విశ్వేదేవాఇదంపాద్యమితి దేవతీర్థేన పాద్యందత్వా, శన్నో దేవీరితి చతురశ్రమండలోపరిక్షాళయే, దేవంద్వితీయస్య, అథ దక్షిణమండలే పిత్ర్యాదీన్ యుగపత్సాగతమితిపృష్ట్వా, పితశ్శర్మన్నితి సంబంధనామగోత్రైః పృథక్పృథక్పాద్యం పితృతీర్థేనదత్వా, పూర్వవత్పక్షాళయేత్, నగుల్ఫాత్పరం, 'పితృణాం నరకంఘోరం రోమసంస్తవారిణే' త్యుక్తం విష్ణోశ్చతురశ్రమండలే, కర్తా పాదౌ ప్రక్షాళ్య ప్రాచ్యా మాచామేద్దేవార్థ బ్రాహ్మణౌ పిత్రర్థం బ్రాహ్మణాఉత్తరతోవైపరీత్యదోషః, సర్వేషాంవిష్టరాన్ దత్వాస్వచమ్య, దేవార్థవిప్రౌ ప్రాఙ్ముఖౌ,ఉదగపవర్గౌఉపవేశ్య, తద్దక్షిణతః పిత్రర్థ బ్రాహ్మణానుదఙ్ముఖాన్ ప్రాగపవర్గాన్, విష్ణ్వర్థబ్రాహ్మణం ప్రాఙ్ముఖం ప్రత్యఙ్ముఖం వా, భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మకరిష్య ఇత్యుక్త్వా,) * అపహతా అసురారక్షాంసి పిశాచాయేఽయంతి పృథివీమను, అన్యత్రేతోగచ్ఛంతు యత్రైషాంగతం మన(ఇతిపితృపురతో భూశుద్ధిం కృత్వా, తిలాన్వికీర్య, ఉదీరతామితి తిలాద్భిరవోక్ష్య, దేవపురతస్తూష్ణీం భూశుద్ధింకృత్వా గాయత్ర్యాయవోదకైః ప్రోక్ష్య,) * అపవిత్రః పవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోపి వా, యస్స్మరే త్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచి(రితి సతిలకుశోదకేనపాత్రాప్రోక్ష్య,)*'దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్యఏవచ, నమస్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్యమేవనమోనమః (ఇతి,) శ్రాద్ధకాలేగ యాంధాన్యతాస్వధాన్యతాస్వ దేవంజనార్దనం,వస్వాదీంశ్చ పిత్ర్యాన్ధాన్యతాస్వ తతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే.(ఇత్యుక్త్వా,ప్రవర్తయేత్యనుజ్ఞాతః, సంపాదితాః పదార్థాదేశతః కాలతశ్చ శ్రాద్ధయోగాన్ భవంత్వితిభవంతో బ్రువంత్వితి ప్రార్థయేత్, శ్రాద్ధ

యోగ్యాభవంత్వితి ప్రత్యుక్తః, దేవబ్రాహ్మణహస్తయో రపోదత్వా, యుగ్మాగ్ర ఋజూగ్ర దర్భాగ్ర విశ్వేషాందేవానా మిదమిద మాసన మిత్యేకైకస్యాసనార్థందక్షిణతః ప్రదాయాపోదద్యా, దేవంసర్వోప చారేష్వాద్యంతయో రపోదద్యాత్, వైవేకణిః క్రియతామితి పునర్ని మంత్రయేదోంతథేతి ప్రతివచనం, ప్రాప్నువంతు భవంతఇతికర్తా, ప్రా ప్నువామేతి ప్రత్యుక్తిః అభ్యుక్షితాయాం భువిప్రాగగ్రదర్భేషూదగప వర్గ మర్ఘ్యపాత్రద్వయమేకం వాన్యద్బిలమూసాదోర్వాత్తానయిత్వా ప్రోక్ష్య, ప్రాగగ్రయుగ్మదర్భదంతర్థాయ, అపఆసిచ్య, శన్నో దేవీరభిష్ట యఇత్రుచాయుగపదభిమంత్ర్య,) * 'యవోసిధాన్యరాజోవా వారు ణోమధుసంయుతః, నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్రమృషిభిస్స్మృత' (మితి మంత్రావృత్యాప్రతిపాత్రం యవానోప్య, అర్ఘ్యపాత్రయోరమీ గంధాఇమాని శ్రీతులసీదర్భపత్రాణి చేత్యేతానినిక్షిప్య, దేవపాత్రే సుసంపన్నే ఇత్యభిమృశేత్, సుసంపన్నేఇతిప్రత్యుక్తిః, (విశ్వేదే వాఃభవతాన్నవాహాయిష్యే,) ఇత్యుక్త్వాఽఽవాహాయేతి ప్రత్యుక్తిః, యవహస్తో నిరంగుష్ఠం హస్తంగృహీత్వా, విశ్వేదేవాస ఆగతేతి పాదాదిమూర్ధాంతం సవ్యసంస్థ ముభయోర్మంత్రావృత్యాయవాన్వి కీర్య,) 'అగచ్ఛంతు మహాభాగా విశ్వేదేవా మహాబలాఃయే అత్ర విహి తాశ్శ్రాద్ధే సావధానా భవంతుతే'(ఇత్యుపస్థాయ స్వాహార్ఘ్యా ఇతి సకృ న్నివేద్య, హస్తయో రన్యా ఆపోదత్వాఽంతర్హితదర్భానాదాయ, ప్రథమపాత్రోదకమాదాయ, విశ్వేదేవా ఇదం వో అర్ఘ్యమితి దేవ తీర్థేన ప్రథమస్యదత్వా,)*యాదివ్యా ఆపఃపృథివీసంబభూవుర్యాఅంత రిక్ష్యా ఉతపార్థివీర్యాఃహిరణ్యవర్ణా యజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శివాశ్శం సోనా భవంతు, (ఇత్యనుమంత్ర్య, ఏవం ద్వితీయస్య దద్యాదేకం చేద్వి గృహ్యదద్యాత్, అర్ఘత ప్రార్ఘతేతి యవైరభ్యర్ఘ్య, గంధద్వారా మిత్యుక్త్వామీవా గంధా ఇతి గంధాద్వి ర్విర్దద్యాత్, సపవిత్రేన స్వయ మనులింపేత్, ఆయనేతే పరాయణ ఇత్యలంకారం పుష్పా

ణిచ మల్లికాశ్వేతయూథికా శతపత్ర పద్మోత్పల పత్ర చంపక జలో
ద్భవ పుష్పాణి తులసీ భృంగరాజ పత్రాణిచ గ్రాహ్యాణి, అయంవో
ధూప ఇతి ధూపం, తదభావే ఉదకేనైవ సాంకల్పికో వోధూప ఇతి
దీప మిదంవో జ్యోతి రితివా, యువాసువాసా ఇతి వస్త్రమసత్యుప
వీతం వా, పవిత్రార్థ మమేకుశా ఇతి కుశాన్, అర్చనపిధే స్సంపూర్ణ
తాంవాచయిత్వా సంకల్ప సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంత్వితి బ్రూ
యాత్, అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి ప్రతివచనం, యథా విధ్యర్చిత
మిత్యుక్తే ఽస్త్వితి ప్రబ్రూయాత్, యుష్మదనుజ్ఞయా పితృణాం
మర్చనంకరిష్య ఇతి పృష్ట్వాకురుష్వేత్యుక్తః, దర్భద్విగుణభుగ్నా
త్రిమానయుగ్మా పితుశ్చర్మణ ఇత్యాదిభిరాసనార్థం వామభాగే
దద్యాన్నపాణౌ, ప్రకృతశ్రాద్ధకర్తృణాం క్రియతామిత్యాదిసర్వం పూర్వవ
త్పిణ్డదానాగ్రదర్భషూత్తే జసాన్యశ్మ మయాని మృణ్మయానివా ప్రతి
వర్గం త్రీణిత్రీణ్యర్ఘ్యపాత్రాణి, ఆగ్నేయాపవర్గాణిస్యుః, అయుగ్మాది
ర్భాః,)*తలోసిసోమదేవత్యోగో సవేదేవనిర్మితః, ప్రత్తవద్భిః ప్రత్తస్వ
ధయాపితృనిమాల్లోకాన్ ప్రీణయాహినస్స్వధానమ (ఇతిపృథక్తి
లావపనం పితృనిత్యత్రనోహః, పితృపాత్రాణిసంపన్నానీతి యథాలింగ
మభిమర్శ్య, పితరంగోత్రంశర్మాణం రూపంభవతాన్వాహఇష్య ఇత్యాది
మూర్ధాది పాదాంతం దక్షిణాం గసంస్థముశంతస్త్వానిధీమహీతి తిలా
న్వికిరేత్, ఏవం పితామహాదీనావాహ్య,)*ఆయంతునః పితరస్యోమ్యా
సోగ్మిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః, అస్మిన్యజ్ఞే స్వధయామదం త్వధి
బ్రువంతు తేవంత్వస్తా (నిత్యుపస్థాయోపవీతి, సకృత్సకృత్స్వధార్థ్యఇతి
నివేద్య సశేషమర్ఘ్యమాదాయ, పితరిదంతే అర్ఘ్యం పితామహేదంతే
అర్ఘ్యంప్రపితామహేదంతే అర్ఘ్యమితి, సవ్యోపగృహితేన దక్షిణేన
పాణినాఽపితృతీర్థేనదద్యాదేవమన్యేషాం శేషంసమానమేకశ్చేద్బ్రా
హ్మణస్సర్వాణి తన్నైవేద్య, తద్ధస్తేవపునః పునరపోదద్యాదేకస్య
యదిబహవః పితృర్థబ్రాహ్మణేభ్యః ప్రథమంపాత్రంసకృన్నివేదయేద్దేవ

మన్యేభ్యోర్ఘ్యంవిగృహ్యాప్రతిబ్రాహ్మణం మంత్రావృత్యా దద్యాద్య
ద్యపిస్మృతిష్వర్ఘ్యపాత్రాసాదనాత్పూర్వ మావాహనముక్తం, తదా
శ్వలాయనగృహ్యపరిశిష్టవిరోధాన్నాస్మాభిర్దర్శితమ్. ఇతరార్ఘ్యపాత్ర
శేషానాసాద్యపాత్రేవనీయశాభిరద్భిఃపుత్రకామో ముఖమనక్తి, ఏకీ
కరణానంతరంతత్పాత్రం నోద్ధరేదాసమాప్తేః, పితృభ్యస్థానమసీతి
స్ఫ్యబ్జం కుర్యాదుత్తానంవా ప్రపితామహపాత్రేణాపి దద్యాత్, ఏవం
మాతామహవర్గే, అథ ప్రాచీనావీత్యర్పితప్రాచీతేత్యదియథా విధ్య
ర్పితమిశ్రకంపూర్వవత్కుర్యాత్, యవస్థానేతిలాస్సకృత్త్రిర్వా గంధ
దానం 'స్వధాస్థస్సన్తర్పయేతిసంపన్నగంధపుష్పతిలేషుచ, ధూపదీపాది
దానేషు నామధేయాన్యనేష్యతే వాసాంసివాససీవాసోయోనదద్యా
న్మృతేఽహని, పితరస్తస్యతద్వర్షం నగ్నాఏవనసంశయః' వస్త్రాభావ ఉప
వీతందదాత్, విష్టోఃవిశ్వేదేవదర్పన మేకమర్ఘ్యపాత్రంతద్విష్ణోరిత్యా
వాహనం తద్విప్రాసఇత్యుపస్థానం శేషంసమానం, భోజనస్థానేభస్మనావా
రిణావా చతురశ్రాణి మండలాని కుర్యాత్, ద్వైవేచతురశ్రంపిత్ర్యే
వృత్తమితి పరిశిష్టే, పాత్రాణిహేమరూప్యాణిద్వైవే,పిత్ర్యేయథాక్రమం,
తదలాభేపలాశమధూకౌందుబరప్లక్షచూతపనసపున్నాగచంపకకుటజ
క్రకచాద్యనిషిద్ధపాత్రాణి గ్రాహ్యాణి, అభావేకదళీపర్ణానివా, భోజ
నార్థం పురతస్సంస్థాప్య, ఆజ్యాదిధారణార్థంక్షుద్రపాత్రాణిపాత్రాంతరే
భూమావానిక్షిపేత్, నమఃపాత్రే, భస్మాదినామర్యాదాం కుర్యాత్
ఇత్యేకే, స్వకరశుద్ధ్యర్థముదకందత్వా, స్థాలీపాకాదన్నముద్ధృత్య
ఘృతాక్తంకృత్వాగ్నౌ కరిష్యఇతి పిత్ర్యబ్రాహ్మణానభ్యనుజ్ఞాపయతి,
సంక్రియతామితిప్రత్యుక్తఃప్రాచీనావీతీ, ఇధ్మముపసమాధాయమేక్షణే
నాదాయావదానసంపదాజుహుయాత్,) *సోమాయపితృమతేస్వధాన
మఃఅగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వధానమఃఇతితూష్ణీంమేక్షణమగ్నౌ
ప్రహృత్య, ప్రక్షాళితభోజనపాత్రేషు అన్నాదిముపవీతీదద్యాత్ 'పరివే
షణంప్రశస్తంస్యాద్భార్యయాపితృతృప్తయే'ఇత్యుక్తంభక్ష్యోదకవ్యతి

రిక్తానిదర్వ్యా దేయాని,తృణపర్ణాదయంతర్హితహస్తేనవా, దదాత్యాజ్యం సకృదేవబహుదద్యాత్, బ్రాహ్మణాఃపరివేషణా దుచ్ఛిష్టభాగోభ్యన్న బహిష్కరణాంతంసవ్యేన పాత్రమన్వాలభ్యవర్తేరన్, పరివేక్ష్యమాణో న్నసూక్తాని స్వాదోరభక్షీతిసూక్తం జపేత్, సావిత్ర్యాన్నిప్రోక్ష్య, ప్రాచీనావీతి. హుతశేషంకించిత్కించి త్పిత్రాదిపాత్రేషు నిధాయ, ఉపవీతీదైవపాత్రంతూష్ణీం పరిషిచ్య, దక్షిణంజాన్వాచ్య,దక్షిణో త్తరా భ్యాంపాణిభ్యాంపాత్రంస్పృష్ట్వా), *పృథివీతేపాత్రందౌర్యరపిధానంబ్రా హ్మణస్యాస్యముఖే అమృతంజుహోమి బ్రాహ్మణానాంత్వావిదాస్యవతాం ప్రా ణాపానయోర్జుహోమ్యక్షితమసి మైషాం ష్ఠాముష్యాముష్మిన్ లో కేతో దేవా అవంతు నఇదంవిష్ణు ర్విచక్రమ (ఇతి వాజపిత్వా, స్వాహా విష్ణోహవ్యంరక్షస్వేతిద్విజాంగుష్ఠమన్నేనివేశ్య,)*పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞి కావిశ్వే దేవా ఏతద్వోహవ్యంసపరికరం విశ్వే దేవాదేవతా ఇదమన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణస్యాస్యహవనీయాగ్నేదత్తం, చాస్యమానంచాతృప్తేస్తత్స ర్వంగయేయం భూర్దాధరోభోక్తాన్నం బ్రహ్మహంచ బ్రహ్మభోక్తాచ బ్రహ్మసర్వం ఖల్విదంబ్రహ్మ సౌవర్ణమయంపాత్రమక్షయవటచ్ఛాయే యం,పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికేభ్యోవిశ్వేభ్యోదేవేభ్య ఇదమన్నమమృత స్వరూపమాతుష్టేర్దాస్యమానమక్షయతృప్తయర్థం హవ్యం స్వాహా నమమ నమమ,) ఇతి సవ్యేనపాత్రం స్పృష్ట్వా, దక్షిణేనయవదర్భోదకం విసృజ్య,గయాయాంశ్రీరుద్రపాదాదిసమస్తపాదేషుదత్తమస్తిత్వితిభవం తోబ్రువంత్వితిబ్రూయాత్, తథైవప్రతివచనం, ఏవంద్వితీయస్యదత్వా,) *యే దేవాసోదివిదాసపుత్రాఃపారుచ్ఛేపో విశ్వే దేవా శ్రిష్టుప్, ఇత్యుప స్థాయ, పితృసన్నిధౌ సవ్యం జాన్వాచ్య, ప్రాచీనావీతి, పరిషేచనాది పూర్వవద్దద్యాత్, సవ్యోత్తరాభ్యాం పాత్ర స్పర్శః, పృథివీతే పాత్ర మిత్యాదిసమూహ్యమస్య పాంసురఇత్యంతంజపిత్వా,స్వాహాస్థానేస్వధా శబ్దః, హవ్యస్థానేకవ్యశబ్దః,) పితశ్శర్మగోత్రవసురూపసపత్నీకైతత్తే కవ్యంసపరికరం పితాశర్మాగోత్రోవసురూపస్యసపత్నీకో దేవ (తేత్యాది

తిలోదకం విసృజేత్, ఏవంపితామహాదీనాం, యేచేహపితరశ్శంఖస్థ్రిష్టు బిత్యుపస్థానం, దేవవద్విష్ణోర్దద్యాత్తద్విష్ణోరిత్యుపస్థానం, దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చేతిజపిత్వా।'స్తృవ్యాథాదశాన్నేషుమృగాఃకాలాంజనేగిరా, చక్రవాకాశ్శరదీవ్యే హంసాస్సరసిమానసే, యేస్మజాతాః కురుజాంత్రే బ్రాహ్మణావేదపారగాఃప్రస్థితాదీర్ఘమధ్వానం యూయంతేభ్యోఽవసీదథ, అమూర్తానాంచ మూర్తానాంపిత్యాణాం దీప్తతేజసాం, నమస్యామి సదాతేషాంథ్యాయినాం యోగచక్షుషాం చతుర్భిశ్చచతుర్భిశ్చద్వాభ్యాంపంచభిరేవచ, హూయతేచపునర్ద్వాభ్యాం సమేవిష్ణుఃప్రసీదతు. బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతం, బ్రహ్మైవతేనగంతవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా, యజ్ఞేశ్వరోహవ్యసమస్తకవ్యభోక్తా వ్యయాత్మాహరిరీశ్వరోఽత్ర,తత్సన్నిధానాదపయాంతుసద్యోరక్షాంస్య శేషాణ్యసురాశ్చసర్వే. త్వాంయోగినశ్చింతయంతిత్వాం యజంతిచ యజ్ఞనఃహవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవస్వరూపధృత్, కర్తాక్రియాణాంసఇజ్యతే క్రతుస్సఏవతత్కర్మఫలంచయచ్చ,స్రుగాదియత్సాధనమప్యశేషంహరేర్నకించిద్వ్యతిరిక్తమస్తి, (ఇతియేషాముద్దిష్టంతేషా మక్షయతృప్తిరస్త్వితిపితృరూపశ్రీజనార్దనఃప్రియతామితితిలోదకంవిసృజ్య, దేశకాలపాత్రమంత్రతంత్రకర్తృభోక్తృహవిర్ద్రవ్యాదిభ్యోన్యూనాతిరిక్తమచ్ఛిద్రమస్త్వితిభవంతో బ్రువంత్వితిప్రార్థయేత్,అచ్ఛిద్రమస్త్వితి ప్రతిబ్రూయుఃపరిషేచనార్థముదకం దద్యాన్మంత్రం కర్తావదేత్, పితురమావాస్యాన్నశ్రాద్ధే పిత్రాదీనామాదిసహితాద్వితీయయా నిర్దిశ్య, విశ్వేదేవావిష్ణుంచ, ఉద్దిశ్యక్రియమాణేనానేన, అమావాస్యాన్నశ్రాద్ధేన నామ్నాసహితపితృపితామహాదీనాం విశ్వేషాందేవానాం విష్ణోశ్చ, ఏతేషాంసర్వంసగుణంభూత్వా గయాన్నశ్రాద్ధేనైవాక్షయతృప్తిదాస్యాపునరావృత్తిరహితశాశ్వతబ్రహ్మలోకప్రాప్తిరస్త్వితి భవంతోబ్రువంత్వితి సాక్షతతిలోదకంవిసృజ్య, దండవత్ప్రణమేత్, తత్తథేవప్రతిబ్రూయుఃసచిత్రాదీన్బలీన్దద్యుఃఅన్యేషుమధ్వాసిచ్య సప్రణవవ్యాహృతిసావిత్రీం మధువాతాఇతి ఋచంజపిత్వా, మధ్వితిత్రి

రుక్త్వాఽఽపోశనం ప్రదాయోపవీత్యుదజ్ముఖస్తిష్ఠన్ పిత్ర్యాన్నయాంచథాత్వా,) ఈశానవిష్ణుకమలాసనకార్తికేయవహ్నిత్రయార్కరజనీశగణేశ్వరాణాం, ('సభ్యావసథ్యదధికణ్వ మతంగజానాం' ఇత్యధికఃపాఠః) క్రౌంచామరేంద్రకలశోద్భవకశ్యపానాం పాదానమామిసతతం పితృముక్తిహేతూన్ ఇయంభూమిర్గయా, ఏతేబ్రాహ్మణాగదాధరా (ఇతిథ్యాత్వాత తన్దృష్ట్వాహర్పణమస్తు, అమృతోపస్తరణమసీత్యాపోశనంపాయయిత్వా ప్రాణాహుతికాలే) శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టోఽమృతం జుషధ్వోమిదివోమావిశాప్రదాహాయప్రాణాయస్వాహా,(ఏవమపానాదిమంత్రానుక్త్వా) బ్రహ్మణిమాత్మామృతత్వాయ, యథాసుఖంజుషధ్వ(మితి భోజనాయాతిసృజేత్, మానేనభుంజీరన్, యథాశక్తిరాజ్ఞోఘ్నన్ వైష్ణవాన్పైతృకాన్ పావమానీశ్చాశ్రావయిష్య ఇత్యుక్త్వా శ్రావయేత్యనుజ్ఞాతశ్శ్రావయేత్, అపేక్షితంహస్తసంజ్ఞయా యాచితవ్యం, లవణవర్జందాతవ్యం, మానేనాన్యథోభయోర్దోషః 'హవిస్కృతానవక్త్వా యావత్పిండాన్ననిర్వపేత్' ఇత్యుక్తం తృప్తాన్జ్ఞాత్వాసవ్యాహృతికాంగాయత్రీ ముచ్చార్య మధుమతీంశ్రావయేత్, అన్నమిదమామదంతేతిచ శ్రాద్ధంసంపన్నమితిపృష్ట్వా సుసంపన్నమిత్యుక్తే, శ్రాద్ధార్థంసంపాదితేషు పదార్థేషుభోజ్యేష్విష్టంప్రష్టవ్యమితిపృచ్ఛేత్సంపూర్ణమితి ప్రత్యుక్తిరాశ్వలాయనేనానుక్తం గ్రంథాంతరస్థంకించిదుచ్యతే, విశ్వేదేవాతృప్తాస్థ, ఇత్యన్నహస్తః, పృచ్ఛేత్తృప్తాస్మ ఇతి ప్రత్యుక్తః,) అసోమపాశ్చయే దేవాయజ్ఞభాగవివర్జితాః, తేషామన్నంప్రదాస్యామివికిరంవైశ్వదైవికం, (ఇతిసజలాన్నంప్రదక్షిణేనోచ్ఛిష్టపాత్రద్వయసమీపేవికీర్య, ఏవంపిత్రాదీన్పృష్ట్వా,)అసంస్కృతప్రమీతాయే త్యాగినోయాఃకులస్త్రియః,దాస్యామితేభ్యోవికిరమన్నంతాభ్యశ్చపైతృకం, (ఇత్యప్రదక్షిణంవికిరేత్,విష్ణోతృప్తోసీతిప్రశ్నః, తృప్తోస్మీతిప్రత్యుక్తిః,) అసంశయోభవేద్విష్ణుం మోక్షసాధనమవ్యయం, పిత్ర్యాణాంచవరం శ్రేష్ఠం వికిరాన్నంచవైష్ణవ (మితిమంత్రోఽథాచామేత్, ఏతత్కర్మకృతాకృతమితి, ఉచ్ఛిష్టభాగోభ్యఽన్నందీయతామితివదేత్,) యజమాన

కులేజాతా దాసాదాస్యోన్న కాంక్షిణః, తే స ర్వేతృప్తిమాయాంతు మ
యాదత్తేనభూతలే,) ఇతిభోక్తారో భుక్తోచ్ఛిష్టాన్నాని పాత్రేభ్యో
బహిష్కు ర్యుః, భుక్తశేషాత్సర్వపర్ణిక మన్నంపిండార్ధముద్ధృత్య స్థాలీ
పాకేననిక్షిపేత్, ప్రకీరార్ధమన్యత్ర, అన్నశేషః కిం క్రియతామితిశేషం
నివేదయేత్, ఇష్టైస్సహోపభుజ్యతా మిత్యనుమతః, ఉత్తరాపోశనాని
పితృపూర్వకందత్వా, మంత్రంస్వయంవదేత్.)

ఇతి పాదప్రక్షాళనమ్.

అథ పిండప్రదానమ్.

(భుక్తవత్స్వనాచాంతేషు పిండాన్నిదథ్యాదాచాంతేష్వేకే,
అత్రాచమనముత్తరాపోశనమిత్యేకే, శుద్ధాచమన మిత్యన్యే,) పితుర
మావాస్యాన్నశ్రాద్ధేపిండప్రదానం కరిష్య (ఇతి సంకల్ప్య, ఉద్ధృత
మన్నం స్థాలీపాకేన సహసమ్మిశ్ర్య పిండాకృత్వా, సకృదాచ్ఛిన్నా
స్తృతలేఖాయాం,*శుంధంతాంపితర శ్శుంధంతాం పితామహాశ్శుంధం
తాం ప్రపితామహా శ్శుంధంతాం మాతామహా (ఇత్యాది పిండదేశేషు
ప్రాగ్దక్షిణాపవర్గం పితృతీర్థన తిలాంబునినీయ, తస్యాంపిండా న్నిపృణీ
యాత్, పరాచీనపాణిః,)ఏతత్తేపితశ్శర్మ గోత్రవసురూప సపత్నికయే
చత్వామత్రా (న్వితి) పిత్రే శర్మణేగోత్రాయవసురూపాయసపత్నికాయ
యేచత మనుగచ్ఛంతి తే భ్యశ్చాయం పిండస్తస్తై తే స్వధానమ (ఇత్యేక
ఏవమిత రేషాంతత్తద్విశేషణేన,'స్యుప్యపిండాన్ పితృభ్యస్తు ప్రయతో
విధిపూర్వకం, తేషుదర్భేషుతం హస్తంనిమృజ్యాల్లేప భాగినా'మితిమనుః,
అత్రపితగోమాదయధ్వం యథాభాగమావృషాయధ్వమితి యుగపద
నుమంత్ర్య, ఆచమ్యప్రదక్షిణావర్తనే నోదఙ్ముఖోయథాశక్తిప్రాణాం
సిత్వాభిపర్యావృత్య,)*అమీమదంతపితరోయథాభాగమావృషాయీ

షతేతిచరోః ప్రాణభక్షంభక్షయేత్, శుంధంతాం పితర ఇత్యాదిపూర్వ వత్తిలాంబునినీయ,)పితశ్శర్మ గోత్రఅభ్యంక్ష్వ,(ఇత్యాదిపిండేష్వభ్యం జనార్థంతైలం యథాలింగందద్యాత్, ఏవమంక్ష్వేత్యంజనం,ఏతదభ్యంపిత రోవాసో మానవతోన్యత్పితరో యుజ్ధ్వమితి సకృదుక్త్వాప్రతిపిండం వాసోదద్యాత్, దశామూర్ణస్తుకాంవా పంచాశద్వర్షతాయా ఊర్ధ్వం స్వలోమ, అథైనాన్దంతాదిభిరభ్యర్చ్య అన్నాపూపాదికం నివేదయ, సవ్యోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యా మంజలిం బధ్వాతిష్ఠేత,)*నమోవః పితర ఇషేనమోవః పితరఊర్జేనమోవః పితరశుష్మాయనమోవః పితరోఘో రాయనమోవః పితరోజీవాయనమోవః పితరోరసాయ స్వధావఃపితరో నమోవఃపితరోనమ ఏతాయుష్మాకం పితరఇమా అస్మాకంజీవావో జీవంత ఇహసంతస్యామమనోన్వాహువామహే, (ఇతిచతసృభిరథ పిండస్థాన పిత్ర్యాంశ్చాలయేత్,)*ప రేతనపితరస్సోమ్యాసో గంభీరేభిః పథిభిఃపూర్వి ణేభిః, దత్వాయాస్మభ్యం ద్రవిణేహభద్రం రయించన స్సర్వవీరం నియ ణేభిః, దత్వాయాస్మభ్యం ద్రవిణేహభద్రం రయించన స్సర్వవీరం నియ చ్ఛత, (ఇతి, అగ్నేతమదైవ్యాశ్శ్వం నస్తోమైరితేతి పాసనాగ్నింప్రత్యేత్య,) యదంతరిక్షం పృథివీముతద్యాం యన్మాతరంపితరం వాజిహింసీమ, అగ్నిర్మాతస్తాదేనసః ప్రముచంతు దురితాయాని చకృమకరోతుమామనేనసం, (ఇతిజపేత్,అత్రవాపిండపూజా)'గయాయాం ధర్మపృష్టేచసదపి బ్రహ్మ ణస్పతేః, గయాశీర్షేవటేచైవ పితృణాందత్తమక్షయం. శమీపత్ర ప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరే,ఉద్ధరేత్సప్తగోత్రాణి కులమేకోత్త రంశతం,' (ఇతిస్మృత్వా పితుఃప్రకృతశ్రాద్ధే యథోక్తపిత్రాదీనుద్దిశ్య కృతేనానేవ పిత్రాదీనాం దత్తాః పిండాః గయాపిండ సదృశాభవంత్వితి సతిలకుశోదకంవిసృజ్యప్రణమేత్,గయాపిండసదృశాభవంత్వితిప్రత్యూ చుః, పుత్రకామశ్చేద్వీరంమేధత్తపితర ఇతిపితామహపిండమాదా యాధత్తపితరోగర్భంకుమారం పుష్కరస్రజం, యథాయ మరపా అసత్, ఇతివాచయిత్వా పత్నింప్రాశయేత్, నేదమశుభశ్రాద్ధేషు కుర్యాత్, బహ్వ్యశ్చేద్విభజ్యదద్యాత్. 'పుత్రేజాతేతుషాణ్మాసేనారీ

జాతౌ ఋతుద్వయం, నదేయంరజసఃపూర్వం నదేయంరజసఃపరం. అన్యదేశగతాపత్నీగర్భిణీరోగిణీతథా తదాతంజీర్ణఋషభశ్చాగోవాభోక్తుమర్హతి గర్భిణీయదివావంధ్యా గతరక్తారజస్వలా, నాశ్నీయాన్మధ్యమంపిండం నాశ్నీయాజ్జారిణీసదా యదిపత్నీవిదేశస్థాప్యుచ్ఛిష్టా యదివామృతా, దురాత్మానానుకూలా చతస్యపిండస్యకాగతిః, ఆకాశంగమయేత్పిండం జలస్థోదక్షిణాముఖః,' ఇతి. అస్మిన్వితరావ ఇతి ప్రణీతేవాగవేబ్రాహ్మణాయవాదద్యాత్,పుత్రకామాభావేసర్వాత్ దద్యాత్, చరుస్థాల్యాదిపాత్రాణిద్వంద్వశ ఉత్సృజేత్తృణేసహేద్ధిక్తం—యద్యనాచాంతేషుపిండాన్నిదధ్యాదాచాంతేషుద్విజేష్వుచ్ఛిష్టానాం సమీపేన్నంప్రకిరే, దద్యాచాంతేషుపిండాంతేషుప్రకిరేత్, సార్వవర్ణికమన్నంపృథగుద్ధృతంతదంభసాపరిప్లావ్యదక్షిణాగ్రదర్భేషు, యేగ్నిదగ్ధాశ్శంఖఃపితరశ్చిష్టుప్ ఇత్యృచముక్త్వా,) * అగ్నిదగ్ధేభ్యోనగ్నిదగ్ధేభ్యస్సర్వకులప్రసూతమృతేభ్యోయంపిండస్స్వధానమ*(ఇతివికిర్య,(యేగ్నిదగ్ధాఃకులేజాతాయేనగ్నిదగ్ధాఃకులేమమ, భూమౌదత్తేనపిండేనతృప్తాంయాంతుపరాంగతి (మిత్యగ్నిదగ్ధాశ్చానగ్నిదగ్ధాశ్చమార్జయంతామితితిలాంబునినీయాచామేత్) శ్రాద్ధేషువికిరందత్వాయేనాచామేన్మతిభ్రిమాత్, పితరస్తస్యతన్మాసంభవంత్యుచ్ఛిష్టభోజనాః, (పాణిముఖపాదాక్ ప్రక్షాళ్యాచాంతబ్రాహ్మణహస్తేష్వపోదత్వా యథార్హంతిలయవదర్భాక్ ప్రదాయాపోదద్యాదేషాహస్తశుద్ధిః, అముకగోత్రోఽహమభివాదయ ఇత్యుక్త్వాభివాద్య అస్మద్గోత్రంవర్ధతామితిగోత్రవృద్ధింవాచయేత్, స్వస్తివర్ధతాంగోత్రం పితృప్రసాదోఽస్త్వితి ప్రతిబ్రూయుఃః. 'పాత్రాణిచాలయేచ్ఛ్రాద్ధేస్వయంశిష్యోథవాసుతః, నస్త్రీభిర్నచబాలాభిర్నాసజాత్యాకథంచన,అచాలయిత్వాతత్పాత్రం స్వస్తికుర్వంతియేద్విజాః, నిరాశాఃపితరస్తేషాంశపంత్వాయాంతియథాగత'మితి, దేవపాత్రద్వయంచాలయిత్వా, విశ్వేదేవాస్స్వస్తీతిబ్రూతేత్యుక్త్వా, స్వస్తీతిప్రత్యుక్తే విశ్వేషాందేవానాంస్వేనదత్తం శ్రాద్ధమక్షయ్యోదకమస్త్వితిబ్రూతేత్యుపవీతీ ప్రత్యేకంయవోదకందద్యాత్, పిత్రాదిపా

త్రాణిచాలయిత్వా పితృపితామహాః స్వస్తీతి బ్రూతేత్యుక్త్వా స్వస్తీతి ప్రత్యుక్తే పితృపితామహప్రపితామహానాం శర్మాణంగోత్రాణాం వసు రుద్రాదిత్యరూపాణాం స్వేనదత్తంశ్రాద్ధమక్షయ్యోదకమస్త్వితి బ్రూతేతి నివీతీప్రత్యేకం తిలోదకందద్యాత్, ఏవంమాతామహాదీనాం, విష్ణుస్వస్తీతి బ్రూతేత్యుక్త్వాస్వస్తీతి ప్రత్యుక్తే విష్ణోస్వేనదత్తం శ్రాద్ధమక్షయ్యోదకమస్త్వితి బ్రూతేత్యుపవీతి యవోదకందద్యాత్, ప్రథమమర్ఘ్యపాత్రం వివృత్య, ఉపవీతి ద్విజేభ్యోముఖవాసతాంబూలాదిదద్యాత్. 'పితౄణాంవల్లభంయస్మాద్ధరిందోశ్చశివస్యచ, రజతంపాహినస్తస్మాద్దుర్గఖసంసారసాగరాత్,' ఇతుపవిష్టేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్య శ్రాద్ధసాద్గుణార్థం దక్షిణాఃపాంతు, ఇతి దక్షిణాందత్వా, పాంతు దక్షిణాఇతిప్రతిబ్రూయుః దత్వాతుదక్షిణాంశక్త్యా స్వధాకారముదాహరేత్, తాక్షపాదాభ్యంగప్రియోక్తిభిః పరితోష్య; స్వధాంవాచయిష్యేస్వాహాంవాచయిష్యే ఇత్యుక్త్వావాచ్యతామిత్యనుజ్ఞాతఃథామంతేవిశ్వేమిత్యభిచరుక్త్వాస్వధాస్సంపద్యంతామితి భూమౌజలంసించేత్, సంపద్యతాంస్వధా ఇతిప్రతివచనం, విశ్వేదేవాఃప్రియంతామితి హస్తయోర్జలందద్యాత్, ప్రియంతాంవిశ్వేదేవా ఇతిప్రతిబ్రూయుః, పితృపితామహప్రపితామహాశ్చ ప్రియంతాంప్రియంతాంప్రపితామహాపితామహపితరః, ఏవంమాతామహాదీనాం విష్ణుఃప్రియతాం ప్రియతాం విష్ణుః, తతఃకర్మణస్సంపూర్ణతాం వాచయిత్వా, ఉపవీత్య, ఒంస్వధోచ్యతామితి విసృజేత్, దర్భస్పర్శేనోత్థాపయేత్ ఓం స్వధేతిప్రత్యూచుః, అస్తుస్వధోచ్యతామితివా విసృజేత్, అస్తుస్వధేతి ప్రత్యూచుః, వాజేవాజే వసిష్ఠోవాజినస్త్రిష్టుబేతామృచముక్త్వా, ఉత్తిష్ఠతపితరోవిశ్వేదేవాఃస్సహవిష్ణునాసహేతిచ విసర్జనమేకే, తన్నాస్మద్గృహ్యోక్తం. నిరాపణదేశం సమృజ్యస్వస్తీత్యుక్తాప్రాస్య. శాంతిరస్త్వితాద్వాది భిరుదకధారామాసిచ్య) * ఆమావాజస్యప్రసవోజగమ్యాదాద్యావాపృథివీవిశ్వంభూఆమాగంతాం పితరామాతరాచామాసోమో అమృతత్వాయగమ్యాఃు (ఇతి బ్రాహ్మణాత్రిఃు ప్రదక్షిణీ

కృత్వా,దక్షిణాభిముఖః ప్రాంజలిస్తిష్ఠన్,) దాతారోనోభివర్ధంతాంవేదాస్సంతతిరేవనః, శ్రద్ధాచనోమావ్యగమద్బహుదేయంచనోస్తు, అన్నంచనో బహుభవేదతిథింశ్చలభేమహి, యాచితారశ్చనస్సంతు మాచయాచిష్మకంచ(నేతియాచేత, భోక్తారః ప్రతిపాదంతథాస్త్విత్యుక్త్వా, దాతారో నోభివర్ధంతా మిత్యాద్యాశిషో బ్రూయుః, నశ్శబ్దస్థానే వశ్శబ్దః, అతిథీశ్చలభధ్వం మాచయాచధ్వం కంచనేతివిశేషః, కర్తాతథాస్త్విత్యుక్త్వా, స్వాదుషంసద ఇత్యృచంజపేత్, ఇన్మైవస్తుమావిద్యోష్టంసర్వస్యాప్యిత్యాశిషోదద్యుః,) ఆయుఃప్రజాంధనం విద్యాంస్వర్గంమోక్షంసుఖానిచ, ప్రయచ్ఛంతుతథారాజ్యప్రీతా నృణాంపితామహా (ఇతివదేత్సత్యా ఏతాఆశిషస్సంత్వితి బ్రూయుః) అద్యమేసఫలంజన్మ భవద్భాదాభివందనాత్, అద్యమేవంశజా స్సర్వేయాతావోనుగ్రహాద్భవం,పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితాయూయమాదృశాః, తత్క్లేశజాతం చిత్తేతు విస్మృత్యక్షంతుమర్హథ, వసిష్ఠవామదేవాదిమునిభిస్తుల్యతాంగతాః, పితౄణామనుగృహ్ణంతు బ్రహ్మణశ్శాశ్వతంపదం, అస్యాంతిథావితు రేతస్మిన్ శ్రాద్ధేపిత్రాదీనుద్దిశ్య కృతైరగ్నౌకరణబ్రాహ్మణభోజన పిండప్రదానైస్స్నపనకృతమేతచ్ఛ్రాద్ధం గయాశ్రాద్ధఫలదమ (స్త్రీతిభవంతో బ్రువంత్వితివాచయేత్, తథాప్రతిబ్రూయుః. యస్యస్మృత్యేత్యాదిజనార్దనాయ సమర్ప్యచామేత్. ఉచ్ఛేషణంతు తత్తిష్ఠేద్యావదిహ్యాప్రావిసర్జితాః, తతోగృహబలిందద్యాదితి ధర్మోవ్యవస్థితః శ్రాద్ధేషూచ్ఛిష్టపాత్రాణిఖనిత్వైవతు నిక్షిపేత్, పునరుద్వాసయేచ్ఛ్వాది యథాన స్పృశేయుస్తథా, బ్రహ్మచారీ భవేత్తాంతురజన్యాంబ్రాహ్మణైస్సహ, దర్శశ్రాద్ధస్యవై పిండ పితృయజ్ఞస్యచోభయోః, సమానకాలోయద్యేవ వ్యతిషంగప్రయోగతః, తంత్రేణపితృయజ్ఞస్య శుద్ధిస్స్యాదుత్తరేహని, దర్శేదృశ్యేతచేత్తస్మిన్ కేవలంపితృయజ్ఞకం, ద్విజభోజనవర్జంతు కుర్యాత్కాల బలాత్పున రితి.)

ఇతి పిండప్రదానమ్.

అథ సంకల్పశ్రాద్ధవిధిః.

(యద్యేవంకర్తుమశక్త స్సంకల్పశ్రాద్ధం కుర్యాత్. పిత్రాదీనా షష్ఠ్యాద్యర్థేశ్య) అమావాస్యాన్నశ్రాద్ధం సంకల్పవిధానేనాద్యకరిష్యే, (ఇత్యాది, నచార్ఘ్యదానాగ్నౌకరణపిండప్రకరణ గోత్రశేషాస్న్యః, శేషంసమానం.)

ఇతి సంకల్పశ్రాద్ధవిధిః.

అథ శుభకర్మానంతరశ్రాద్ధమ్.

శ్లో 'మాంజీబంధాద్వివాహాచ్చ వర్షంవర్షార్థమేవవా, చౌలా త్త్రిమాసమన్యేభ్య స్సంస్కారేభ్యోద్విమాసకం, నకుర్యాత్పిండనిర్వా పం న దద్యాత్కరకాణిచ, మహాలయే గయాశ్రాద్ధే పిత్రోఃప్రత్యబ్ది కేపిచ, ప్రేతశ్రాద్ధేచసాపిండ్యే పిండాదద్యాత్సనైవహి, కరకాణిచ వైశాఖ్యాం దద్యాదిత్యాహకాశ్యపః, నిషేధఃకరకాణాంతు శ్రాద్ధేవైసోదకుంభక' ఇతి పిండనిషిద్ధేషు సంకల్పశ్రాద్ధమేవ 'యుగాదిషుచ సర్వాసు మన్వాదిషుమఖాసుచ, సంక్రాంతిషుచకర్తవ్యం శ్రాద్ధంపిండ వివర్జితం, నిత్యశ్రాద్ధంసోదకుంభం సంకల్పవిధినాన్వహం,' ఇత్యగ్నౌకరణ పాణిహోమవ్యవస్థా.

ఇతి శుభకర్మానంతరశ్రాద్ధమ్.

అథ అగ్నౌకరణపాణిహోమవిధిః.

'అన్వష్టక్యంచపూర్వేద్యుః మాసిమాస్యథపార్వణం, కామ్య మాభ్యుదయేష్టమ్యా మేకోద్దిష్టమథాష్టమం, చతృప్యాద్యేషునాగ్నౌనా మగ్నౌహోమోవిధీయతే, పిత్ర్యంబ్రాహ్మణహస్తేస్యా దుత్తరేషుచ తృప్యపి, ఆద్యేషుపితృయజ్ఞస్య కల్పసూత్రేతుసూచితః, చరోర్బుక్తస్య శేషేణపిండానగ్నిసమీపతః' అవిధానాదుత్తరేషు పాణావేవేతరేష్వ పి, పిండదానంద్విజానాంతు సమీపేభుక్తశేషతః, పిండనిర్వాపణం

కేచిన్నేచ్ఛంతి తస్మిన్ చతుష్టయే, ఇతిపరిశిష్టేత్వాహితాగ్నిర్దర్శేపా
ణౌహునేదిత్యర్థాన్నీత్వాహితాగ్నిర్దర్శేపాణౌజుహోత్యథ పితృయజ్ఞ
విధానేనత్రిషు చాన్వష్టకాదిషు,సర్వాధానీతుసర్వేషు శ్రాద్ధేషుతుకరే
హునేత్, అథవాపిహితేష్వగ్నౌ కరణేషుచతుర్ష్వథ, దర్శంవినాదక్షి
ణాగ్నౌ వసిష్ఠస్త్వబ్రవీత్త్రిషు, సంస్కృత్యాజ్యమయాశ్చేతిహుత్వా
వ్యాహృతిభిస్తథా, తస్మింస్తు ప్రస్తుతంస్థాలం కర్మకృత్వాపరిత్యజేత్,
ఇతిగృహ్యవిదః. 'ప్రత్యబ్దికేపాణిహోమః పరిశిష్టేప్రకీర్తితః, వృద్ధ్యష్ట
కమృతాహేషు సపిండీకరణేషుచ,పాణావేవతుహోతవ్య మన్యత్రాగ్నౌ
విధీయతే' ఇతియమః 'విధురోబ్రహ్మచారీచ విధవాచానుపేతకః, అన
గ్నికాభవంత్యేతే శ్రాద్ధేహోమః కరేభవేత్ పిత్ర్యోర్యః పంక్తిమూర్ధ
న్య స్తస్యపాణావనగ్నికః, హుత్వామంత్రవదన్యేషాం తూష్ణింపాత్రేషు
నిక్షిపేత్, కాత్యాయనోఽబ్రవీదేవ మన్యేదేవకరాజగుః, పిత్ర్యవిప్రై
రనుజ్ఞాతో విశ్వేదేవేషుహూయతే, దత్వాశేషం పితృభ్యస్తు పిండార్థం
నావశేషయేత్, తద్ధుతంప్రక్షిపేదగ్నౌవిత్యుక్తం స్మృతికారకైః' ఇతి.

ఇతి అగ్నౌకరణపాణిహోమవిధిః.

అథాష్టకాశ్రాద్ధవిధిః.

(హేమంతశిశిరయోశ్చతుర్ణామపరపక్షాణా మష్టమీ షష్టకా
ఏకాన్వష్టకా, సామాఘ్యష్టమీ త్యేకే, పూర్వేద్యుస్సప్తమ్యాం దర్శవ
త్పిండపితృయజ్ఞకల్పేన పితృభ్యోదద్యాదష్టకాకర్మణి పూర్వేద్యుశ్శ్రా
ద్ధంపిండపితృయజ్ఞవ్యతిషంగేణ పితరో దేవతాఓదనకృసరపాయసద్ర
వ్యైరితి సంకల్పేఽత్ర విశేషాః,ఓదనంకృసరం పాయసమితి త్రీణిహవీం
షిశ్రపయేత్, చతుష్కపాలప్రీహితండులపిష్టైః కృత్వా గృహపక్వా
పూపాన్వా గృహ్ణీయాత్, సముచ్చయమేకే,తిలమిశ్రఓదనస్థిలక ల్పేన
సహపక్వోనా, కృసరోహవీంష్యాసాద్య, బ్రాహ్మణానాచ్ఛాదనాంతే నా
భ్యర్చ్య, ఇధ్మమాదాయ సర్వేభ్యోద్విర్విరవదాయ ప్రాకృతమంత్రే

ణోపస్థానఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఇత్యష్టాభిర్హుత్వాఉత్తరాసుషటూస్థ్యాసు యావతీభిర్వాహోమమన్వేత తావతీభిర్బహుయాదన్నపరివేషణాదిసంపన్నంపృష్ట్వోద్ధృత్య భక్తశేషాన్నంచరుత్రయేణా పూపై ర్వాసంమృజ్యపిండాన్ కృత్వా తిలోదకదానాది శ్రాద్ధశేషం సమాపయేత్.)

ఇతి అష్టకాశ్రాద్ధవిధిః.

అథ అష్టకాహోమః.

(అథశ్వోభూతేష్టకాఃపశునాస్థాలీపాకేనవేత్యుక్తం పశుపశ్వన్నాచారపరాహతత్వాత్, స్థాలీపాకపక్షమాశ్రిత్యప్రయోగః బ్రహ్మణాన్నిమంత్ర్య, ప్రాతరాపాసనంకృత్వా, అష్టకహోమంకరిష్య ఇతి సంకల్ప్య,స్థండిలోల్లేఖనాద్యుపాసనాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య, చతుఃషీ ఆజ్యేన అగ్నింద్వివారం ఋత్వాదీన్ పృథివ్యాదీన్ భ్వాదీన్ ప్రజాపతిం చ ప్రధానదేవతాశ్చరుద్రవ్యేణేత్యాది తూష్ణింసప్తవారంచతురశ్చతురో ముష్టీన్నిరుప్యప్రోక్ష్యసమ్యగవశ్రపయేత్. నాత్రహవిరుద్ధరణ, మాజ్యభాగౌహుత్వా,అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మానితిద్వాభ్యాం,) *గ్రీష్మోహేమంతఋతవశ్శివావనో వర్షాశివా అభయాశ్శరన్నఃశం, సంవత్సరోధిపతిః ప్రాణదోనోహోరాత్రే కృణుతాం దీర్ఘమాయుస్స్వాహా, శాంతాపృథివీశివ మంతరిక్షంద్యౌర్నో దేవ్యభయంనో అస్తు, శివాదిశఃప్రదిశఉద్దిశోన ఆపోవిద్యుతఃపరిపాంతుసర్వతస్స్వాహా,అపాంమరీచిఃప్రవహంతునోధియోఘాతా సముద్రోవహంతుపాపంభూతంభవిష్యదభయం విశ్వమస్తుమే బ్రహ్మదిగు ప్తస్వరాణిరాణిస్వాహా, విశ్వఆదిత్యావసవశ్చదేవా రుద్రాగోప్తారోమరుతస్సదంతు,ఊర్జంప్రపామమృతంపిన్వమానః (ప్రజాపతిర్మయిపరమేష్ఠీదదాతుస్వాహా, ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్య (ఇతి చసప్తాహుతీర్జుహుయాత్, యథాలింగముద్దేశత్యాగః, స్విష్టకృదాదిహోమశేషంసమాప్య, బ్రాహ్మణైస్సహోపవిశ్య,ఇత్యాదన

ష్టకాశ్రాద్ధంకరిష్యఇతి సంకల్ప్య, దర్శవదాచ్ఛాదనాంతముద్ధృత్యభోజనార్థాదన్నంఘృతేనాక్త్వా పిత్ర్యబ్రాహ్మణహస్తేష్వపోదత్వా, దర్భేషవస్తీర్యతేషు ద్వేద్వేఆహుతిర్హుత్వాఋణేనహస్తేన వా యదిహస్తేన సవ్యేనావదానం సంపాదయేత్, సోమాయపితృమతఇతిప్రాకృతమంత్రాభ్యాం జుహుయాత్, దేవం పితామహమామాతామహాద్యర్థేషు, నాత్రమేఋణప్రహరణం. కేచిదేకైకామాహుతిం విగృహ్య జుహ్వంత్యతోదీచ్యాస్తేషు హుతేష్వన్నేషు బ్రాహ్మణైః ప్రాకృతేష్వన్యదన్నం దదాతిత్యాహుస్తథా నకుర్యాత్, తద్ధుతం పాత్రేషునిధాయనిష్క్రామ్యాచమ్యాపవిశేయుః, అథాన్యేషు పరిశిష్టేషు హుతశిష్టం కించిత్కించిత్పాత్రేషుదద్యుర్న పిండార్థమవశేషయంతే, హుతంపరిశిష్టం హుతశేషంచైకీకృత్యభుంజీరన్, అన్నదానాదిసంపన్నవచనాంతే భుక్తశేషాత్సర్వవర్ణికమన్నముద్ధృత్య పిండాకృత్వావిప్రాంతికేదద్యాత్, అపహతా ఇత్యుల్లేఖ్యాదినాత్రాగ్నేతమద్యయదంతరిక్షమితి చ శేషం సమానం, అష్టకాశ్రాద్ధంకర్తు మశక్తోఽన్యనడుహేయవసమాహరేదగ్నినా వాకఋముపోషేత్, ఏషామేవాష్టకేతిన త్వేవానష్టక్యాదిత్యుక్తం.)

ఇతి అష్టకాహోమః.

అథ అన్వష్టక్యమ్.

అపరేద్యుర్నవమ్యామన్వష్టక్యం పిండపితృయజ్ఞకల్పేన, అత్రవిశేషాః, బ్రాహ్మణాన్నిమంత్ర్య,ప్రాతర్హుత్వా దక్షిణాప్రవణదేశేగృహ్యస్మిం ప్రతిష్ఠాప్య, పరిశ్రితోగ్న్యుత్తరతః పరిశ్రితస్యద్వారంకృత్వాఽన్వష్టకృశ్రాద్ధంపిండపితృయజ్ఞవ్యతిషంగేణేత్యాదికరిష్య ఇత్యుక్త్వాగ్నిముపసమాధాయసమూలైర్దర్భైరప్రదక్షిణందక్షిణాపవర్గం దక్షిణాగ్రైఃప్రాగగ్రైశ్చాకంపయంస్త్రియం పరిస్తీర్యపంచహవీంషిశ్రపయేత్, ఓదనంకృసరంపాయసందధిమంథాన్మధుమంథానీతి, దధిమిశ్రాస్రుక్వోదధిమంథాస్థాన్మధుమంథాస్సంశ్రప్యమాణా ఓదనాగ్రసరజలము

ద్ధృత్య నిదధ్యా 'దోదనాగ్రసరంప్రాహు రాచామంహిమనీషిణ' ఇత్యుక్తం, ఇతిప్రణీయా, దర్వాగతిప్రణీతా, స్నేనలేఖాత్రయందక్షిణాపవర్గముల్లిఖేత, అభ్యుక్ష్య, సకృదాచ్ఛిన్నత్రయేణాస్తీర్య,హవీంష్యుద్వాస్య, దక్షిణతఅంజనాభ్యంజనాదినిమాత్రాద్యర్థమపిపృథక్కల్పయేదేతదంతం కృత్వా, శ్రాద్ధంసంకల్ప్య,పితృవర్గం నిర్దిశ్య, మాతృవర్గమత్ర పృథక్ నిర్దిశేత్, మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం సత్యదాయజ్ఞదాలక్ష్మీదానాం గోత్రాణాం రూపాణాం సపత్నీకమామాతామహాత్యాది వర్గత్రయమాత్రాన్వష్టకాం తథా వృద్ధిహేతుశ్రాద్ధంమ్మతేఽహని, 'మహాలయంగయాశ్రాద్ధం సోదకుంభం సపిండనం, ప్రేతశ్రాద్ధంతథాచోక్త్వా స్త్రీణాంనాస్తి పృథక్క్రియా, అష్టకాసుచవృద్ధౌచ గయాయాంచమృతేఽహని. మాతుశ్రాద్ధం పృథక్కుర్యాదన్యత్రపితానాసహ, కృతేపిభర్తృసాపండ్యే మాతృశ్రాద్ధం పృథగ్విధౌ, పితామహ్యాదిభిస్సార్థం మాతుశ్రాద్ధం సమాచరే'దిత్యుక్తం మాత్రాద్యర్థ్యపాత్రేషు తిలావపనమంత్రే పిత్ర్యాని త్యేవంబ్రూయాత్ ,నమాతృఇత్యాద్యూహేత్, ఆచ్ఛాదనదానాంతే, ఇత్థాథానాదిమధుమంథవర్జమన్నచతుష్టయాన్నేక్షణేనద్విర్ద్విరవదాయైకైకకృత్య పిండపితృయజ్ఞమంత్రాభ్యాం వపనం జుహుయాత్, కేచిత్స్థమిశ్రాద్ధవదుదీరతా మిత్యష్టాహుతీర్జుహ్వత్యన్నదానాదిషు సర్వత్రమాత్రాదిశబ్దమూహేత్, సంపన్నంపృష్ట్వా, ఉద్ధృత్యభుక్తశేషాన్నం పంచభిశ్చరుభి రేకీకృత్య నవపిండాన్కృత్వా పూర్వస్యాంలేఖాయాం పితృభ్యోమధ్యమాయాం మాతృభ్యఃపశ్చిమాయాం మాతామహేభ్యోదద్యా దుపరితిలాంబు నినీయ మాతృపిండేసురామాచామమిత్యధిక మపనయేత్సురాస్థానే పయోవామంత్రాదీనాం ద్విర్ద్విర్బహుర్వా, గౌతమః. 'అన్వష్టక్యేగయాశ్రాద్ధే వృద్ధౌతీర్థే మహాలయే, పృథక్పృతృంస్సముద్దిశ్య బ్రాహ్మణేషుయథాక్రమం, భోజయిత్వాతుమాతృణాం పిండమేకంసముత్సృజేత్' ఇతి. పిండదానాదిషు సర్వత్రోహః ఏతద్వాం మాతరౌ సత్యదేయజ్ఞదేగోత్రేరూపేయేచయువా మంత్రాన్వితితివృత్తికృత్, యేచయువాభ్యాం మాతరో

యేచయువామత్రాన్వితివా, యాశ్చయువామితి జయంతోద్వయోరేకం నామచేద్వివచనాంతం నామకుర్వన్నావృత్తిర్బహుత్వే, ఏతద్యుష్మభ్యంమాతర స్సత్యయజ్ఞలక్ష్మీదా గోత్రారూపాయేచ యుష్మానిత్యేవం పితామహ్యాదిష్వను మంత్రణోపస్థానప్రవహణానిసర్వేషాం యుగపదనూహేన, అభ్యంజనాదిషు యథార్థమూహే అభ్యంజేథామభ్యజ్ధ్వమితి ఏవమంజాథామాజ్ ధ్వమిత్యనూహేన దశామంత్రావృత్యా తథామధ్యమపిండత్రయాగ్రహణంపత్నీప్రాశనంచపిండనిర్వపణం పృథగితివసిష్ఠః. పాత్రాణ్యుత్సృజ్యశ్రాద్ధశేషంసమాపయేత్, ఏవంద్విపితృకోవర్ణాది షూహాఃకుర్యాత్, పితరాయదిచేత్పుత్రఃశ్రోత్రజోవాపివృత్తకః, విప్రయోస్సన్నివేశ్యైవ భోజయేచ్ఛ్రాద్ధకర్మణి, ఏకపిండంనివేశ్యైవద్వాభ్యంతు పితృయజ్ఞవదితి ప్రజాపతిః యదిద్వాపితాస్యాదేకైకస్మిన్పిండే దద్యాద్వాపుపఉయేతాస్తంబః, దత్తారనేతరేషాంపుత్రత్వేన, పరిగృహీతస్యకలౌ నిషిద్ధత్వాద్దత్తపుత్రఃపూర్వం జనకస్యపార్వణేన పశ్చాత్పరిగృహీతుర్ఏకోద్దిష్టేనతస్యోభయత్రర్క్థగోత్రయోరనపాయశ్చ విజ్ఞానేశ్వరః, 'మాతామహస్తుదత్తస్యదౌహిత్రఃపితరావుభౌ, స్వపితావిధవాయాస్తు ఏవమన్వష్టకంస్మృతం'మాఘ్యాంవర్షనామశ్రాద్ధం నభస్యకృష్ణపక్షేష్టకాకర్మతత్పత్న్యాదిత్రిష్వపిస్యాదేకస్మిన్వాన్వష్టక్యవిధానేనపార్వణేనేత్యేకే, మాసిశ్రాద్ధంప్రతిమాసం కృష్ణపక్షేకుత్రచిద్దినే యుగ్మేఽహ్నివాన్వష్టక్యవిధానేన అత్రమాతుఃపృథగ్వర్గమమాయామేతత్త్రిరావృత్తిరితిచేత్పార్వణస్యైతస్య వికల్పసామ్యంచేత్తత్రక్రియేతోభయమపితేనైవ సిద్ధ్యతి.

ఇతి అన్వష్టక్యమ్.

అథ శ్రాద్ధే భోజనీయా బ్రాహ్మణాః.

అథ శ్రాద్ధేభోజనీయాఃబ్రాహ్మణాఃపరీక్షేత పూర్వమేవని మంత్రణాత్కులీనాఃశ్రుతశీలవృత్తసంపన్నాఃఏకేనవాయుక్తాఃఏ

బ్రహ్మవిదోయోనియోగోత్రమంత్రాంతేవాస్యసంబద్ధాన్యూనస్థవిరా
వాన్యూనాతిరిక్తాంగా మాతృతఃపితృతశ్చవిఖ్యాత త్రిపురుషాకుష్ఠా
పస్మారాదిపాపరోగైరదుష్టా, యతీ బ్రహ్మచారిణస్నాతూర్వా,
'యోవైయతీననాదృత్యభోజయేదితరాద్విజాన్,జానన్నేవసతోగ్రామే
కవ్యందద్యాచ్చరాక్షసాన్.అలాభేసతిభిక్షూణాం భోజయేద్బ్రహ్మచారి
ణః,తదలాభేహ్యుదాసీనం గృహస్థమపిభోజయేత్ వేదవిద్యావ్రతస్నా
తశ్రోత్రియాన్వేదపారగాన్,స్వధర్మనిరతాన్శాంతాన్ క్రియావంత స్తపస్వినః, తేభ్యోహవ్యంచకవ్యంచ ప్రసన్నేభ్యః ప్రదీయతే,' ఇతియమః
'ఏకైకమపివిద్వాంసంవైపిత్ర్యేఽపిభోజయేత్, పుష్కలం ఫలమాహ్నోతినామంత్రజ్ఞాన బహూనపి' ఇతిమనుః 'సంతానస్యాక్షయవిచ్ఛేదో
వేదాధ్యాప్యధ్వరస్యచ, అసాంకర్యంచయోనేశ్చ ప్రవరర్షిజ్ఞాకులం,
పంచలక్షణమేతద్ధిహారీత స్త్వబ్రవీన్మునిః, ధర్మేణాధిగమోవేదవేదాంగా
నాంస్మృతేరపి, అధ్యాత్మవిత్త్వవిజ్ఞానం వేదశాస్త్రాద్యనుస్మృతిః, షడ్వి
ధంశ్రుతయేతత్తు మనుస్వాయంభువోఽబ్రవీత్,బ్రహ్మణ్యతాదైవపితృ
భక్తతాసమతాతథా, సౌమ్యతాచపరేషాంతు వ్యసనేచోపతాపితా,
అనసూయానుద్ధతత్వమపారుష్యమమిత్రతా, ప్రియవాక్యప్రవక్తృత్వం
కృతజ్ఞత్వంశరణ్యతా, ప్రశాంతశ్చేతివైశీలం త్రయోదశవిధంస్మృతం,
ఋమాదయాదమోదాన మహింసాగురుపూజనం, శౌచంస్నానంజపో
హోమ స్తపస్వాధ్యాయఏవచ, సత్యంవచశ్చసంతోషో దృఢవ్రతత్వ
మేవచ, ఉపవ్రతత్వమితిచ వృత్తంషోడశధాస్మృతం.' ఇత్యేతేపంక్తిపా
వనాశ్చభవంతి. 'త్రినాచికేత త్రిమధుస్త్రిసుపర్ణషడంగవిత్, 'ఊర్ధ్వ
రేతారుద్రజాపీ జ్యేష్ఠసామాత్రిశీర్షగః, ఋతుకాలాభిగామీచ తత్త్వ
విత్సోమపాశ్చయే. శిశురప్యగ్నిహోత్రీచ బ్రాహ్మోధ్యాయాస్తుతా
పతిః, కూకుదశ్చసహస్రస్య దాతావేదార్థవాచకః, బహ్వృచస్సామ
గశ్చైవ యజుర్వేదవిదేవచ,అథర్వశిరసోఽధ్యేతా చతుర్వేదవిదేవచ,
ధర్మనిష్ఠా స్తపోనిష్ఠా శ్రుతిస్మృతిపురాణవిత్, మంత్రబ్రాహ్మణవిచ్ఛ్రేష్ఠే
విజ్ఞేయాఃపంక్తిపావనాః,' పిత్ర్యేబహ్వృచం పితామహార్థేయాజుషం,

ప్రపితామహార్థేసామగం, యద్యేకంభోజయేత్ ఛందోగమ్యుచాంబ హ్వృచో యజూంషిసామానీతితృతీయం, తత్రవిద్యతఇతి యద్యధర్వా ణమనంతమృయంఫలమితిశ్రుతిః, అలాభేశ్రోత్రియా సర్వేష్వితి ముఖ్యకల్పః, త్రివిధాబాంధవాయోనిసంబంధాస్సపిండాగోత్రసంబం ధాఋత్విగ్యాజ్యశిష్యోపాధ్యాయమంత్రసంబంధాః,'అనుకల్ప స్వయం జ్ఞేయం సదాసద్భిరనుష్ఠితః, మాతామహంమాతులంచ స్వస్రీయంశ్వ శురంగురుం, దౌహిత్రంవిట్పతింబందు మృత్విగ్యాజ్యౌచ భోజయేత్, సంబంధినస్తథాసర్వా దరిద్రాపార్శ్వవర్తినః, నాతిక్రమేద్గుణవతో ఽతిక్రమ్యతుప్రజేదధః,నిత్రంచబంధుమగుణం దరిద్రంవాప్యయాచకం, దూరస్థమేకసదనే వర్తమానంచయాచకం, నిర్ధనంచాప్యనింద్యంతు భోజయేన్నత్యజేత్సర్వా, ఋత్విగ్యాజ్యసపిండాంశ్చ శిష్యంవైవేని యోజయేత్' ఇతి తృతీయః, కల్పః, 'ప్రభుఃప్రథమకస్యయోనుకల్పేన వర్తతె, నసాంపరాయికంతస్య దుర్మతేర్విద్యతే ఫల'మితి.

ఇతి శ్రాద్ధే భోజనీయాబ్రాహ్మణాః.

అథ శ్రాద్ధే వర్జనీయాబ్రాహ్మణాః.

అథ వర్జనీయాః—'పాండురోగీగండమాలీ యక్ష్మీకుష్ఠీభగంధరీ, ఉన్మాదీమధుమేహీ చ శ్వాసకాసీమహోదరీ, మేహ్యశ్మరీత్యపస్మారీ త్వ గ్రోగీదీర్ఘరోగవాన్,అంధాఃకాణాశ్చ బధిరా మూకఖర్వాటుపంగవః, కుబ్జాన్యూనాతిరిక్తాంగా ష్ఠండాఃకుండాశ్చగోళకాః, పౌనర్భవోవకీర్ణీచ కునఖ్యావదన్తకః, భృతకాధ్యాపకోఽధ్యేతా కుండాశీవృషలీపతిః, ఉక్తకర్మపరిత్యాగీ నింబితస్సనిమేవకః, తత్సుతఃపిశునస్తేనో బ్రహ్మవా గురుతల్పగః, మిత్రద్రుక్పరివిత్తిశ్చ పరివేత్తాఽభిశస్తకః, బ్రహ్మద్విట్సురాపశ్చ నాస్తికాః పతితాశ్చయే, పరపూర్వాపతిశ్చైవ కన్యాదూషిత

వార్ధుషిః, చికిత్సకా దేవలకాః పశువిక్రయిణశ్చయే, మానకూటస్తు లాకూటః కితవో గ్రామయాజకాః, వృషలీఫేనపీతాశ్చశ్రేణియాజకయాజకాః, నక్షత్రజీవినస్సోమవిక్రయీ పణ్యవిక్రయీ, దంత పూజాశ్చయేవిప్ర గ్రామకృత్యకరాశ్చయే, ప్రేష్యగ్రామస్య రాజ్ఞశ్చ ప్రతిరోద్ధాగురోరపి, త్యక్తాగ్నిః పశుపాలశ్చ వేదంచాధీత్య విస్మృతః, నానాజాతిజనానాంతు మధ్యవర్తి చ గాయకః, శూద్ర శిష్యో గురుశ్చైవ పుత్రాచార్యశ్చ దుష్టవాక్, అకారణం పరిత్యక్త గురువః పితరౌతథా, బ్రాహ్మణాన్వైశ్యశ్చ సంబంధై స్సంయోగైః పతితైర్గతైః, సముద్రయాయీనాగరదోవనగ్రామాదిదాహకః, త్రైలికః కూట కారైశ్చతథా(వంది)పిత్రావివాదకృత్, మద్యపఃకేకరాకుశ్చ డాంబికో రసవిక్రయీ,గృహేచోపపతిర్యస్యాశరకృద్ధనుష్టథా,ఆయుధానాం తథాకర్తా తేషాంవిక్రయిణస్తథా, వృత్త్యర్థంయాచకోనిత్య మున్మత్తో వేదనిందకః, పక్షీణాందూషకోనిత్యం హస్తిగోఘ్నోశ్వదూషకః, యు ద్ధాచార్య సూనతవృత్తి ర్గర్భకృత్వ్యకురోపకః, స్రోతసాం భేదకశ్చాపి తేషాంచావరణే రతః, చక్రీచశ్యేనజీవీచ హింస్రస్సద్భిశ్చ నిందితః, కృషిశిల్పాదిజీవీచ ప్రేతనిర్యాతకస్తథా, సమయానాంచభేత్తారః ప్రథా నేయేచబాధకాః, ఇష్టస్రఙ్మధుహర్తాచ మానకృచ్ఛకుశీలవః, అజావికా మాహిషికా గణకః సర్వవిక్రయీ, కూటసాక్షీచవీరఘ్నో గురుఘ్నుః పితృదూషకః, వృద్ధాశ్చామాకదర్యశ్చ త్యక్తాత్మా దారుదూషకః, పరస్యదూషకాయేచ పరస్వాస్యాపహారకాః, ఆరూఢపతితా వ్రాత్యా స్స్వధర్మత్యాగినశ్చయే, చతురాశ్రమబాహ్యాశ్చ సర్వేతేపంక్తిదూష కాః,శ్రాద్ధార్హాగుణయోగేఽపి నైతేభోజ్యాః కథంచన, దేవార్చనపరో విప్రో విత్తార్థివత్సరత్రయం, సవైదేవలకోనామమహావ్యకవ్యేషుగర్హితః, కీర్తితస్తుయథాన్యాయంహవ్యకవ్యేద్విజోత్తమః, కథంచిదప్యతిక్రామ న్పాపస్యాకరతాంవ్రజేత్, కేతనంకారయిత్వాతునివారయతియోద్విజః, బ్రహ్మహత్యామవాప్నోతిశూద్రయోనౌచజాయతే. ఇతిమనుః, ఆమం త్రితస్తుయోవిప్రో భోక్తుమన్యత్రగచ్ఛతి,నరకాణాంశతంగత్వాచండా

లేష్వభిజాయతే, అనింద్యామంత్రణేచైవ నింద్యంత్యక్త్వానదోషభాక్, అమంత్రితశ్చిరంనైవకుర్యా ద్విప్రకదాచన, దేవతానాంపితౄణాంచ భోక్తురన్నస్యనైవహి, చిరకాలీభవేద్దోహీపచ్యతేనరకాగ్నినా, నిమంత్రితస్తుయఃపూర్వం దరిద్రేణతుతాదృశైః, ఆహ్వానకేనచిత్పశ్చాత్పూర్వం త్యక్త్వానదూషయతి, ఆధ్యస్స్వయంపరిత్యక్త రౌరవంనరకంవ్రజేత్. శ్రాద్ధపంక్తౌ తు భుంజానో బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణం స్పృశేత్, తదన్నమత్యజభుక్త్వా గాయత్ర్యష్టశతంజపేత్, ఉచ్ఛిష్టలేపసంస్పర్శే ప్రక్షాళ్యాన్యేనవారిణా,భోజనాంతేనరస్సాన్నత్వాగాయత్రీంత్రిశతంజపేత్,' ఇతిశంఖః 'ఉచ్ఛిష్టోచ్ఛిష్టసంస్పర్శే స్పష్టంపాత్రంవిసృజ్యచ, సర్వాన్నంపూర్వవత్ తీప్తా భోజయేత్తుద్విజోత్తమాన్.' ఇతివ్యాసః 'నిమంత్రితస్యవిప్రస్య భోజనం ముఖనిస్సృతం, తతోనలంసమాధాయ సర్పిషాచరుణాపివా, ప్రాణాదిపంచభిర్మంత్రైః హునేద్ధ్వాత్రింశసంఖ్యయా,' ఇతి కాత్యాయనః. 'నిమంత్రితస్తుయశ్శ్రాద్ధే నశ్యేద్వావ్యాధిపీడితః, వమేద్వాభోజనేప్రాప్తే ద్విజమన్యంతు భోజయేత్, విధ్యుక్తేహద్విజాలాభేహునేదితి యమోబ్రవీత్' ఇతి

ఇతి శ్రాద్ధే వర్జనీయాబ్రాహ్మణాః.

అథ శ్రాద్ధస్వరూపం - తద్భేదాః - కాలకర్త్రాదయః.

'శ్రాద్ధస్వరూపంతద్భేదాః కాలఃకర్తాచ దేవతాః, విధిశ్చప్రతిషేధశ్చ వక్ష్యంతే నియమైస్సహ పితౄన్తాత్కాం స్తన్ముద్దిశ్య యదోభక్ష్యం శ్రద్ధయాసహ, దీయతేస్వర్గమామంవా దేశేకాలే యథావిధి, పాత్రభూతాయ విప్రాయ తచ్ఛ్రాద్ధం పరికీర్తితం, హోమశ్చ పిండదానంచ తథాబ్రాహ్మణభోజనం, త్రితయం యత్ర తచ్ఛ్రాద్ధ మన్యత్రత్వౌపచారికం, తర్పణాదావితిప్రాహ దేవస్వామీతి భాష్యకృత్, కృష్ణపక్షోష్టకాదరోశ్శ వృద్ధిరాదిత్యసంక్రమః, సూర్యచంద్రగ్రహాపాతాః శ్రాద్ధేచ్ఛాచగజచ్ఛవిః, మృతిర్విప్రద్రవ్యసంపత్కాలాస్తిథ్యాదిపంచకం.'

'శ్రాద్ధంద్వివిధముద్దిష్ట మేకోద్దిష్టంతు పార్వణం, ప్రకృతిర్వికృతి శ్చేతి భేదాదపిచతద్ద్వయా, ఏకముద్దిశ్యయచ్ఛ్రాద్ధ మేకోద్దిష్టం ప్రకీర్తితం, త్రీనుద్దిశ్యతు యచ్ఛ్రాద్ధం తత్పార్వణ ముదాహృతం, ప్రకృతిః పార్వణశ్రాద్ధం వికృతిశ్చసపిండనం,ఏకోద్దిష్టంత్రిధాప్రోక్తం నవంమిశ్రం పురాణకం, దశాహశౌచపర్యంతం శ్రాద్ధంతునవసంజ్ఞికం, ఊర్ధ్వంసపిండనాదగ్వా జ్ఞవమిశ్రంతుమాసికం,సపిండీకరణాదూర్ధ్వం యత్రయత్ర ప్రదీయతే, పితురాద్యాబ్దికాదౌతు తత్పురాణం ప్రకీర్తితం, నిత్యం నైమిత్తికంకామ్యంశ్రాద్ధ ముక్తం పునస్త్రిధా, మృతాహే ఒహారహ శ్శ్రాద్ధం దర్శశ్రాద్ధం మహాలయం, మాఘ్యావర్షంతథామాసి శ్రాద్ధం చాపి తథాష్టకాః, తన్నిత్యముదితంసద్భి ర్నిత్యవత్తత్త్రిధానతః, ప్రేత శ్రాద్ధం సపిండాంతం సంక్రాంతిగ్రహణేషు చ, సంవత్సరోదకుంభం చ వృద్ధిశ్రాద్ధం నిమిత్తకం, తిథ్యాదిపంచకం శ్రాద్ధం మన్వాదిషు యుగాదిషు, అలభ్యేషుచ యోగేషు తత్కామ్యం సముదాహృతం, వర్గద్వయం సముద్దిశ్య శ్రాద్ధమాద్యంత దైవికం, కుర్యాత్పార్వణమార్గేణ నోచేద్దోషో మహాభవేత్, పితుర్మాతామహస్యాపి వర్గద్వయమిదం స్మృతం, సపత్నీకం భవేదేత ద్దర్శాదిషు యధోదితం, పితరోయత్రపూజ్యంతే తత్రమాతామహాఅపి, అవిశేషేణకర్తవ్యం విశేషాన్నరకం వ్రజేత్, ప్రేతశ్రాద్ధంసపిండాంతం పితుఃప్రాశ్యబ్దికంవినా, క్వచిన్నాతుః పృథగ్వర్గ మన్వష్టక్యేతదీరితం, పితాపితామహశ్చైవ తృతీవప్రపితామహాః, మాతాపితామహీచాపి తృతీవప్రపితామహీ, మాతామహస్తత్పితాచమాతుశ్చ ప్రపితామహాః, త్రయస్త్రయ స్సముదితా వర్గాస్తేషాం యథాక్రమం'

ఇతి శ్రాద్ధస్వరూపం - తద్భేదాః - కాలకర్త్రాదయః.

అథ విశ్వేదేవాః.

'విశ్వేదేవాస్మృతాఆదావంతేవిష్ణు స్తథాస్మృతః, పురూరవార్ద్రవాకాలకామాసత్యవసూఅపి,ధూర్వీలోచననామానౌ క్రతుదక్షౌ చతేనళ, విశ్వేదేవగణాః పంచయుగ్మాశ్రాద్ధవిశేషతః, పురూరవా

ర్ద్ధివాశ్రాద్ధే పార్వణే సముదాహృతా, నాందీశ్రాద్ధే సత్యవసూ కాల కామా సపిండనే, ఇష్టిశ్రాద్ధేక్రతుర్దక్షః కామ్యేతుధురిలోచనా, ప్రేత శ్రాద్ధం సోదకుంభం నిత్యశ్రాద్ధ మదైవికం, ఏకోద్దిష్టం పురాణం తు సదైవమితిచస్మృతం, ప్రమీతపితృకఃకుర్యా చ్ఛ్రాద్ధందర్శాదిచో దితం, నజీవపితృకఃకుర్యా దన్యదిమాతా మృతర్భవేత్, తస్మైదాహాది సకలం కుర్యాన్నాన్యస్యకస్యచిత్, పిత్ర్యేష్ట్యాపితృయజ్ఞేచవృద్ధామాతృ మృతేఽహని, విప్రసఃసపితీర్థేషు సోఽపిశ్రాద్ధం ప్రకల్పయేత్, మహాన దీషు సర్వాసు తిర్థేష్వేవగయాంవినా, జీవత్పితాపి కుర్వీత శ్రాద్ధం పా ర్వణధర్మతః, యేభ్య ఏవ పితాకుర్యా త్తానేవోద్దిశ్య పార్వణం,

ఇతి విశ్వేదేవాః.

అథ తిథినిర్ణయః.

'నిత్యంనైమి త్తికంకామ్యం శ్రాద్ధంవక్ష్యేయథాక్రమం,యస్మిన్దినే మృతతిథి స్సాయాహ్నేవాపరాహ్ణకే, తస్మిన్ప్రతాబ్దికం కార్యం యదిస్యాత్తుదినద్వయే, అపరాహ్ణేయదాలాభ తత్రస్యాదుభయత్రతు, తుల్యాచేదుభయత్రాపి పూర్వంస్యా న్నేతరస్యాయోః, పూర్వస్యాం త్రిముహూర్తాయా మస్తగాయాంనచేత్పరా,తస్యాంప్రతాబ్దికంశ్రాద్ధ మాసికంచతథాభవేత్, మన్వాదీనాంయుగాదినాం దర్శస్యకచితథైవచ, అష్టకానాంచ సర్వేషాం తత్పూర్వేఽహ్నిపరేహ్నితు,సప్తమీనవమీ శ్రాద్ధే తయోరైక్యతద్వినిర్ణయః, అపరాహ్ణేతయోరాప్తి స్సాన్న ద్యానస్యాదథాపివా, యోగశ్రాద్ధేచనక్షత్రే కరణేతిథివద్భవేత్, అల భ్యయోగేసంక్రాతౌ గ్రహణే చంద్రసూర్యయోః, చోదితేపుణ్యకా లేతు నాపరాహ్ణాదినిర్ణయః'

'వృద్ధేపితరి సన్యస్తే తాతేచపతితేసతి, యేభ్యఏవపితాదద్యా త్తే భ్యోదద్యాత్సయంసుతః,' ఇతిమనుః, 'పాషండాదిహతేతాతే పతితే సంగవర్జితే, వ్యుత్క్రమాచ్చమృతేదేయం యేభ్యఏవదదాత్యసౌ' ఇతి యాజ్ఞవల్క్యః, పుత్రతస్యపిత్రాదిభ్య ఏవకుర్యాదితి, సంగవర్జిత

స్నన్యాసీ, అసౌసనాన్యసాత్పూర్వం యేభ్యఏవపిత్రాదిభ్యః కరోతితత్పు త్రోపిసనాన్యసాత్పరం పాతిత్యాత్పరం తేభ్య ఏవ పిత్రాదిభ్యోదర్శశ్రాద్ధం తర్పణంచకుర్యాత్, జీవతి పితామహే పితర్యుపర తేజీవంతమతిక్రమ్య తత్పరభావిభిస్సహకుర్యాత్.'

ఇతి తిథినిర్ణయః.

అథ యతివిషయః.

సన్యస్తేమృతేయతిసంస్కారవిధినా సంస్కృత్య, ఏకాదశేహ్ని నారాయణబలిదత్వాద్వాదశేహ్ని పార్వణశ్రాద్ధం పిత్రాదిత్రినవసం బంధనామగోత్రాదిభిరుద్దిశ్యకుర్యాత్, తథా 'దర్శప్రత్యబ్దికాదిషు' చేతివిజ్ఞానేశ్వరః, 'చతుర్థమాశ్రమంగచ్ఛే ద్బ్రహ్మవిద్యాపరాయణః, ఏకదండీత్రిదండీవా సర్వసంగవివర్జితః, ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తే యదావా తుద్వాదశేఽహని,పార్వణేనవిధానేన శ్రాద్ధంకుర్యాత్తదౌరసః, ప్రత్య బ్దందార్శికంశ్రాద్ధం తీర్థేష్వేవమహాలయే, సంబంధనామగోత్రేణ శ్రాద్ధ కాలేతు నిత్యశ' ఇతివ్యాసః

ఇతి యతివిషయః.

అథ పతితానాంమరణే.

ఔద్ధార్వతచారాన్వక హైతుకకాపాలికాదయ అనాశ్రమరతాః కులటాభర్తృఘ్నుయః కామగా గర్భద్వేషవేదబాహ్యబ్రహ్మదండాహ తాః పాషండామహాపాతకినశ్చ తేపతితా శ్చౌర్ధ్వదైహికక్రియానర్హా స్తేషాం పుత్రస్తాపరిత్యజ్యతదూర్ధ్వ భావినాంశ్రాద్ధానికుర్యుః, యది తేషామూర్ధ్వదైహికశ్రాద్ధాని కుర్యు ర్నోపతిష్ఠతి తత్సర్వమంతరిక్షే వినశ్యతి, పతితానానదాహస్యాన్నాం తేష్టిర్నాస్థిసంచయః, నచా శ్రుపాతఃపిండోవాకార్యం, శ్రాద్ధాదికంక్వచిత్, 'ఏతానిపతితానాంతు యఃకరోతివిమోహితః, తప్తకృచ్ఛ్రేణశుద్ధ్యేనైవతస్య శుద్ధిర్న చాన్యథే' తిమనుః. మహాసాంతపనా చ్ఛుద్ధి ర్జ్ఞానా త్తప్తం విశోధనమితి త్రికాండి మండనః. 'హేతుర్నామనని ర్దేశ్యమహాపాతకపోషిణః, ఆవాహనాది కార్యేషు కింతుతత్పరభావినాం, పితామహపురోగాణాం త్రయాణాం

నామనిర్దిశేత్, మాసపక్షతిథిస్పృష్టోయోయస్మిన్ మ్రియతేహని, ప్రత్యబ్దంతుతథాభూతం తమ్యాహంతస్యతం విదు'రితిపరాశరః, 'చాంద్రస్య చాపి సౌరస్య మాసయోర్యోగఉత్తమః, అసంభవేచాంద్రమాసః ప్రశస్తేహ్నితుతత్తిథౌ, పిత్రోః ప్రత్యబ్దికంశ్రాద్ధం విదధ్యా దౌరసస్సుతః, పితృవ్యాదేరపుత్రస్య చాత్మపత్న్యాస్సుతస్య చ, తథామాతృసపత్నీనా మగ్రజస్యానుజస్యచ, తథామాతామహస్యాపి ధనహారీభవేద్యది, రిక్థినశ్చతథారిక్థగ్రాహీవత్తస్య యస్యయః, జనకస్యచభర్తుస్త్రీ పిత్రాదేరప్యపుత్రిణః,పండితాజ్ఞానినోమూర్ఖాః స్త్రియోథబ్రహ్మచారిణః, మృతాహంసమతిక్రమ్య చండాలఃకోటిజన్మసు, అన్యేషాంపుత్రహీనానాం మృతాహం త్విచ్ఛయాచరేత్'.

ఇతి పతితానామరణే.

అథ కారుణ్యవిషయాః.

'పిత్రోరప్యారసస్త్రీచ భర్తుర్మాతామహస్యచ, దత్తకోబిజినోజ్యేష్ఠభ్రాతుర్దశ్మమృతస్యచ, ఆద్యగర్భజవీవాత్ర జ్యేష్ఠోభ్రాతానపూర్వజః, ప్రేతపక్షమృతానాంచ యతేర్దర్శాదికేష్వపి, పార్వణేనపితృవ్యాదేస్తస్యోద్దిష్టవిధానతః, సపిండీకరణాదూర్ధ్వం యత్రయత్రప్రదీయతే, భ్రాత్రేభగినేయపుత్రాయ స్వామినే మాతులాయ చ, మిత్రాయగురవే శ్రాద్ధమేకోద్దిష్టం నపార్వణం, ప్రత్యబ్దంపార్వణేనైవ విధినా జ్ఞేత్రజ్ఞారసౌ, కుర్యాతామిత రేకుర్యు రేకోద్దిష్టంసుతాద'శేతి పిత్రోరపిప్రత్యబ్దికమేకోద్దిష్టవిధానేనేతియాజ్ఞవల్క్యాః, తద్వాజసనేయినా మేవనాన్యేషాం, 'బహుస్మృతివిరుద్ధత్వా చ్చిష్టైరతద్విగర్హితం, పితృవ్యపితృపత్నీనాం భార్యాయాశ్చగురోరపి, పార్వణేనసుమంతస్తు ప్రాహ ప్రత్యబ్దికే విధిం, పుష్పవత్స్వపిదారేషు విదేశస్థోప్యనగ్నికః, అన్యేనైవాబ్దికం కుర్యా ద్ధేమ్నావామేననక్వచిత్, ఆపన్నోప్యాబ్దికంకుర్యా దన్యేనైవచనాన్యథా, అత్యంతాపదివామేన హిరణ్యేనయమోఽబ్రవీత్' ఇతి.

ఇతి కారుణ్యవిషయాః.

అథ గ్రహణేప్రత్యాబ్దికమ్.

గ్రహణేనాహ్నిభోజనే ప్రతిషిద్ధేతదహరామేన హిరణ్యేనవా కృత్వాఽపరేద్యురన్నేనైవ మాసికమప్యేవం ప్రాగస్తమయాస్మహరా ర్తమాత్రేపి ముక్తేరుగ్రహణేశ్రాద్ధ ముపక్రమ్యరాత్రావపి సమాప యేత్, నస్వయంభుంజీయాత్ శేషమాజిఘ్రేత్, రాత్రౌప్రథమయా మేముక్తే సోమగ్రహణేన ప్రాతశ్శ్రాద్ధమాచరేత్, అహ్నిప్రతిషిద్ధే భోజనే ఆమశ్రాద్ధంకుర్వన్నథాన్యహ్నఏవ పాణిహోమపిండప్రదానేచ తేనైవేతి శాతాతపః, తదప్యర్జమితిగోబిలః

ఇతి గ్రహణేప్రత్యాబ్దికమ్.

అథ రజస్వలాకర్తృక శ్రాద్ధమ్.

రజస్వలా స్వకర్తృకం పంచమేహ్ని. 'బహ్వీనాంతు సపత్నీనా మేకాయది రజస్వలా, మృతాహన్యేవతాః కుర్యుర్విభక్తాః పంచమే హని, షాకోపక్రమణాదూర్ధ్వం యదివాస్యాన్నిమంత్రణాత్, రజస్వ లాపుత్రహీనా కారయేదృత్విగాదినా, పంచమేహనినోకుర్యు ర్యదిద ర్శాబ్దికేపి వా, శ్రాద్ధకర్మ ఉపక్రమ్య రోగీవా సూతకీభవేత్, శ్రాద్ధం తుకారయేద్విప్రై ర్నారీవా పురుషోపివా, సిద్ధేపాకేతు సంప్రాప్తే సూతకేస్వయమాచరేత్, కృతేతృతీయవరణే భోక్తుశ్చాపినసూతకం'.

ఇతి రజస్వలాకర్తృకశ్రాద్ధమ్.

అథ మలమాసశ్రాద్ధవిషయః.

మలమాసేప్రాప్తే శుద్ధేప్రత్యాబ్దికం నమలిమ్లుచ ఇతుక్తే. మా సిక ముదకుంభంచోభయోరూనానిచ, 'యుగాదికం మాసికంచ శ్రా ద్ధంచా పరపక్షీకం, మన్వాదికంతైర్థికంచ కుర్యాన్నాసద్వయేపిచ, అత్ర చాపరపక్షీయం మాసిశ్రాద్ధంచ దార్శికమితి, శుద్ధేమృతస్య త్రయో దశోయద్యధిక స్తస్మిన్న శ్రాద్ధమాబ్దికం నశుద్ధే, అధిమాసేమృతస్య చతు ర్దశేప్రథమాబ్దికం కాలపర్యాయతః పునర్యదిసవేఽమలిమ్లుచ స్తస్మిన్నేవ నశుద్ధే ప్రత్యాబ్దిక ముభయత్రేతి వ్యాఘ్రగాలవౌ, 'వ్యవ్యవే తుయచ్ఛ్రాద్ధం మాతాపిత్రో ర్మృతేఽహని, మాసద్వయేపి తత్కు

ర్యాద్వ్యాఘ్రస్య వచనంయథా' ఇతి. 'ప్రతిమాసం మృతాహేయ చ్ఛ్రాద్ధం చ ప్రతివత్సరం, మన్వాదౌచ యుగాదౌచ తన్మానే ఉభయ త్ర'చేతి మరీచిః సూతకేభోక్తు రన్నస్య వా లాభేన వైవాన్నానుషా ద్వాయదన్యంతరీయ్యాద్విఘ్నోపశమనే ఒనంతరదినే

ఇతి మలమాసశ్రాద్ధవిషయః.

అథ ఆశౌచమధ్యే శ్రాద్ధే.

'రజస్వలాపంచమేఒహ్నిజాత ఏకాదశేహని, గ్రహణేతుపరే హ్నిసాన్నమృతకేతు త్రయోదశే, పిత్రోస్సపిండనాత్పూర్వం నాన్యేషాం శ్రాద్ధమాచరేత్, అనిర్వర్త్యతరేషాంతు పిత్రోఃప్రత్యబ్దికంచరేత్' తస్మిన్నతిక్రాంతే తన్మాసి కృష్ణైకాదశ్యా మమాయాం చోత్తరే ముసి మృతేఒహని యస్మిన్కస్మిం శ్చిద్దినేవా కుర్యాత్

ఇతి ఆశౌచమధ్యేశ్రాద్ధే.

అథ అనాకర్ణితమరణస్య.

శ్లో 'నజ్ఞాయేతమృతాహస్తు ప్రోషితేసంస్థితేసతి, మాసశ్చేత్ప్రీతి విజ్ఞాత స్తద్దర్శస్యా త్తదాబ్దికం, ఏకాదశ్యాంతు కృష్ణాయాం శుక్లా యాం తదసంభవే, యదా మాసో నవిజ్ఞాతో విజ్ఞాతందినమేవతు, తదా హ్యాషాఢమానేవా మాఘేవాతద్దినే భవేత్, మార్గశీర్షే ఒథవాభాద్రే తస్మిన్నేవ దినేభవేత్, దినమాసౌ నవిజ్ఞాతౌ మరణస్య యదాపునః, ప్రస్థానదినమాసౌతు గ్రాహ్యావూర్వోక్తయా దిశా, అజ్ఞానేనంతరో ర్నాన్యస్య స్సరాజ్ఞానం యదాభవేత్, శ్రవణాహే తదాకుర్యా త్తన్నా సేందుక్షయేపివా, సంస్కారవాసరేవాపి కుర్యాదితి హికేచన'

ఇతి అనాకర్ణితమరణస్య.

అథ ఉపవాసదినశ్రాద్ధమ్.

శ్లో 'నిత్యోపవాసదివసే పిత్రోఃప్రత్యబ్దికంయది, నిర్వర్త్యోప వసేచ్ఛ్రాద్ధ మాఘ్రాయపితృసేవితం, నిష్కామస్య భవేదేవం సకామో భోజనంచరేత్'.

ఇతి ఉపవాసదినశ్రాద్ధం.

అథ పితుః పూర్వంశ్రాద్ధం.

'దంపత్యోరేకపాకేన చిత్యగ్న్యారోహణేకృతే, కాలాంతరమృతే తస్మిందినేవాయుగపన్మృతౌ, పశ్చాన్మృతేఽపిపితరి పితృపూర్వంసుతశ్చరేత్, వైశ్వదేవంతుతంత్రం స్యాత్పృథగిత్యేకఊచిరే, పిత్రోర్వినా తథాన్యేషాం సంఘాతమరణేసతి, ఏకపాకేనసర్వేషా మాసత్తిఃక్రమతశ్చరేత్, మృతిక్రమేణవాకుర్యా త్తంత్రంవావైశ్వదైవికం, తీర్థేమహాలయే తద్వదేషఃప్రత్యబ్దికే విధి' రితి

ఇతి పితుః పూర్వంశ్రాద్ధమ్.

అథ నిత్యశ్రాద్ధం.

శ్లో 'దద్యాదహరహశ్శ్రాద్ధ మన్నాద్యేనోదకేనవా, పయోమూలఫలైర్వాపి పితృభ్యఃప్రీతిమావహే' దితిమనుః 'నిత్యశ్రాద్ధమదైవంసాగ్ని ద్దక్షిణాపిండవర్జితం, నామంత్రణం నహోమశ్చ నావాహన విసర్జనే,ఉపవేశ్యాసనం దత్వా సంపూజ్యకుసుమాదిభిఃనిర్దిశ్యభోజయిత్వాతు ప్రణిపత్యవిసర్జయేత్, కించిద్వాదక్షిణాం దద్యా దితివైకేచిదూచిరే, బ్రహ్మచర్యాదినియమఃకర్తుర్భోక్తుశ్చనైవహి, ఆశ్వలాయనముఖ్యాస్తు బహ్వృచాఃకేచనర్షయఃవైశ్వదేవే బలిహృతా వంతర్భావం ప్రచక్షతే, బ్రహ్మయజ్ఞాన్యయజ్ఞానాం చతుర్ణామితి నిశ్చితం, బోధాయనాపస్తంబౌచ బహ్వృచా మితి కేచన, అనంతర్భావ మితాన్యహుఃపృథక్త్వేనోపదేశత'ఇతి ఉక్తంచబహ్వృచగృహ్యాంతరే. 'దేవపితృభూతమనుష్యబ్రహ్మయజ్ఞాఃపంచమహాయజ్ఞాఃఆద్యాశ్చత్వార ఏకం వైశ్వదైవికం బలికర్మచేత్యాహుఃఅథవాపృథగిత్యత్ర వృత్తికృద్వైశ్వదేవేస్వధాపితృభ్య ఇత్యత్రకా పునరియంక్రియా పితృయజ్ఞ మేవంచకృత్వాపితృయజ్ఞార్థ మన్వహంబ్రాహ్మణ భోజనంచకర్తవ్యమితిసిద్ధ'మితి

ఇతి నిత్యశ్రాద్ధమ్.

అథ మహాలయ శ్రాద్ధం.

శ్లో. 'భాద్రస్యచాపరేపక్షే కన్యాస్థేఽర్కే మహాలయం, ముఖ్యం వినాపితర్యోగం కృష్ణపక్షఃప్రశస్యతే, ప్రతిపదాది దర్శాంతం ప్రత్యహం

తిథివృద్ధౌ త్వుత్తరదినేదర్శే ముహూర్తమాత్ర మపి దృశ్యేత చే త్తస్మి న్నపితథా పూడశదినాన్యేవంముఖ్యం పక్షశ్రాద్ధంకుర్వన్నందాతృతీయా త్ర యోదశీచతుర్దశీషు భానుభౌమభృగు వా రేషు, త్రిజన్మరోహిణీ రేవతీ మఖాసుపిండనిషేధా త్సంకల్పశ్రాద్ధం కుర్యాత్, నతుశ్రాద్ధంత్యజేత్. 'సపిండానాంతుసర్వేషాం శ్రాద్ధంకార్యంమహాలయే, బంధూనామపి సర్వేషా మపుత్రాణాంవిశేషతః, పితృనర్గంమాతృవర్గం సపత్నిమాతర స్థథా, మాతామహాన్సపత్నీకాః పితృవ్యాన్సోదర స్థథా, పితృవ్యపు త్రా స్తత్పత్న్యః పత్నీశ్చైవసుత స్థథా, పితృష్వసామాతులాశ్చ స్వసా మాతుశ్చతత్సుతాః, దుహితాశ్చైవదౌహిత్రో భగినీభగినీసుతాః, జామా తాశ్వశురశ్చైవ మాతులాపత్నికాలకాః, తథైవభగినీభర్తా జాయా యాశ్చ సహోదరాః, ఉపాధ్యాయా స్థాపత్నీ రాత్మనశ్చైవబాం ధవాః, పితుఃపితృష్వసుఃపుత్రాః పితుర్మాతృష్వసుస్సుతాః, పితుర్మాతుల పుత్రాశ్చ విజ్ఞేయాఃపితృబాంధవాః మాతుర్మాతృష్వసుఃపుత్రా మాతు ర్మాతృష్వసుస్సుతాః, మాతుర్మాతులపుత్రాశ్చ విజ్ఞేయామాతృబాంధ వాః ఆదౌస్వబాంధవాఉక్తా స్సఖాచధనవృత్తిదః, తర్పణేచగయా శ్రాద్ధే తీర్థమాహూయేక్రమం' ఇతి వర్గత్రయస్యపార్వణేననూతరిజీవం తాం సపత్నీమాతుశ్చాన్యదేకోద్దిష్టేనాన్వష్టకరీత్యా పితృవ్యాదీ నాంచసర్వేషాం పార్వణేనైకైకే దుర్మతానాం చతుర్దశ్యాం, పృథ గేకోద్దిష్టేన, యతీపార్వణేనదర్శశ్రాద్ధం, పాకస్థైక, స్తంత్రంతు వైశ్వదేవం, పృథగర్ఘ్యపాత్రాణి, యద్యేకోవిగృహ్యదద్యా, త్పితృదీ నాంచసర్వేషాం శ్రాద్ధంచైకఋణంభవేత్ 'వైశ్వదేవంతు తంత్రేణ హూమకర్మసకృద్భవేత్, పిండాంశ్చైవసకృద్దద్యా ద్బర్హిరా స్తరణంభ వేత్' సర్వేషాంప్రత్యహంకర్తుమశక్తోవర్గత్రయస్య ప్రత్యహమన్యేషా మన్వహమేకైకస్య యథాక్రమం, సర్వానుద్దిశ్యైకస్మిన్ దినేవాకు ర్యాత్, పక్షశ్రాద్ధంకర్తుమశక్తః పంచమ్యాద్యష్టమ్యాదిషశమ్యాది దశమ్యాంతేషు కృష్ణప్రతిపదాదివృశ్చికాంతే షైకస్మి న్దినేవాకుర్వన్దినం సంశోధయేత్ 'ననందాసుచతుర్దశ్యాంచ శుక్రవా రేఽర్కభౌమయోఃన,

త్రయోదశ్యాంమఖాయాంచ నకుర్యాత్తుమహాలయం, త్రిజన్మరోహిణీ జ్యేష్ఠా కృత్తికా రేవతీషుచ, మూలాశ్లేషావిశాఖాసు హ్యుత్తరాసు పునర్వసౌ, ఆర్ద్రాయాంచతథాకర్తు స్సప్తవింశతిభేషుచ, విషనైఃధనతారాసు ప్రత్యక్తేచతథైవచ, త్రిపుష్కరేచపుత్రస్య భార్యాయాంజన్మభేతథే'తి నిషేధాదేతేషు శ్రాద్ధంనకుర్యాత్. దర్శేదినంనశోధయేత్, 'వ్యతిపాతేభరణ్యాంచ దాశ్వశ్వాందర్శఏవచ, అష్టమ్యాంచతథాశ్రాద్ధం కుర్వన్దోషైర్నలిప్యతే, మాసేవర్షాసుకన్యాస్థే శ్రాద్ధంకుర్యాద్దినేదినే, కృష్ణపక్షేపవానుర్యా త్పంచమ్యాదినేషువా, అష్టమ్యాద్యసమర్థశ్చేత్సర్వా దర్శేపభోజయేత్. నైవవారర్క్షయోగోస్తి హ్యనూయాం పితృకర్మణి, పిండమాత్రంప్రదాతవ్య మభావేద్రవ్యవిప్రయోః, ఏకస్మిన్వాదినేకుర్యా ద్వ్యుత్పత్తేరయావదాగతే, ప్రత్యహం వాజపేత్సూక్తం తర్పయేద్వాతిలోదకైః, సమిద్ధంవాదహేత్కుర్యాం దద్యాద్వాయవసంగవాం, ఏకద్విత్రిదినంవాపి భవేన్నిరశనోపివా, కుర్యాన్మహాలయశ్రాద్ధం యథాశక్త్యసురూపత' ఇతి సంవర్తః

ఇతి మహాలయశ్రాద్ధమ్.

అథ సంక్రాంతిషు కర్తవ్యతావిధిః పుణ్యకాలశ్చ

మేషాదివ్వాదశరాశిషు సూర్యస్యగతిసంక్రమః తేషు కర్కట మకరా దక్షిణోత్తరాయణే, పూర్వస్మిన్పూర్వతోవింశతినాడ్యః పుణ్యకాలః, ఉత్తరస్మిన్నుత్తరాస్తథా, కర్కటేత్రింశదేవైకే, తులా మేషయోరుభయతోదశ కన్యామిథునమీనధనూంషిషడశీతిముఖా, స్తేష్వతితేషుషష్టిః వృషభకుంభనృశ్చికసింహా విష్ణుపదానితేషు ప్రాక్ప శ్చాచ్చషోడశ, తత్తత్సంక్రమణాత్పూర్వం యేషుదినేషు తత్తదయనం తేష్వపితథా స్నానదాన శ్రాద్ధానికుర్యాత్, 'యాయాస్సన్నిహితా నాడ్య స్తాస్తాః పుణ్యతమా స్స్మృతా' ఇతి.

ఇతి సంక్రాంతిషు కర్తవ్యతావిధిః పుణ్యకాలశ్చ.

అథ గౌణకాలాః.

'అస్మిన్సంక్రమణేపుణ్యమహాః కృత్స్నంప్రకీర్తితం'రాత్రౌనిశీథాత్పూర్వం వేతూర్వస్యాహ్న ఉత్తరార్ధంపరతశ్చేదుత్తరస్యపూర్వార్ధం పూర్ణరాత్రే పూర్వోత్తరాహర్ద్వయం,-ప్రత్యూషేనిశీథేవా కర్కటే పూర్వషష్టిషిః పరత స్తథా, పూర్వద్యుఃప్రదోషే నిశీథేవా మకర ఉత్త రేద్యుస్తస్యాయనేతు పూర్వతఏవశ్చిద్రాత్రావప్యస్మానదానశ్రాద్ధా దీనికుర్వంతి 'రాత్రౌస్నానంనకుర్వీత దానంచైవవిశేషతః, నైమిత్తికం తుకుర్వీత స్నానంచానంచ రాత్రి' పిత్ర్యే తిద్దేశ్యేస్థాచా తోవ్యవస్థా శ్రాద్ధస్యనకుతఏవాదిప్రతీక్షణం, నైమిత్తికత్వాదేతేషు గృహేవిద్యమా నంద్రవ్య మనశ్యందేయం, షడశీతిముఖేషు విష్ణుపదేషుచ దత్తస్యసమ గ్రఫలం, విషువేసహస్రగుణం, అయనేకోటిగుణం 'సంక్రాంతౌ యాని దత్తానిహవ్యకవ్యానిదాతృభిః, తానినిత్యం దదాత్యర్కః పునర్జన్మని జన్మని రవిసంక్రమణేపుణ్యే నస్నాయాద్యది మానవః, సప్తజన్మని రోగీస్యా ద్దుఃఖభాగీచజాయతే, యస్యస్త్రీజన్మనక్షత్రే రవౌవాసూర్య సంక్రమః, ధవథాన్యాయుపోహాని దమయోప్యసుఖభవేత్, రజతేన సువర్ణేన పలార్ధేనవాపునః, శూలంకృత్వా యథాశక్త్యా తిలానా ముపరిన్యసేత్, తిలానాంపరిమాణంతు ద్రోణమర్ధంతదర్ధకం, రక్త వస్త్రేణసంవేష్ట్య రక్తచందనచర్చితం, వదాన్యేనవశీర్ణంశూలం బ్రాహ్మ ణాయ యథావిధి, ఉపోషితస్సకృత్స్నాత్వా శివంవాఽభ్యర్చయేద్ధ రిం, ప్రాతఃపంచోపచారేణ సకామ్యం ఫలమశ్నుతే' ఇతి

ఇతి గౌణకాలాః.

అథ సూర్యచంద్రగ్రహణేకర్తవ్యవిధిః.

శ్లో 'పర్వణిగ్రహణంచంద్ర సూర్యయోరతిపీడనం, తస్యస్పర్శా దిచాముక్తేః పుణ్యకాలఃప్రకీర్తితః. స్పర్శేజ్ఞాతే తథాగ్రస్తే మోక్షకాలే విమోచనే, స్నానంశ్రాద్ధం జపంహోమం దానంస్నానం క్రమాచ్చరేత్, దేవార్చనంతు హోమస్య కుర్యాత్తు సమనంతరం' ఇతి సర్వే

వర్ణాస్సచేలంస్నాత్వా యథాధికారం కర్మకుర్వీరన్ 'రాహుదర్శన సంక్రాంతివివాహోత్సవవృద్ధిషు, స్నానదానాదికంకార్యం నిశికామ్య వ్రతేషుచ,పుత్రజన్మని యాత్రాయాం తథాపుస్తకవాచనే, శ్రవణేచేతి హాసస్య యజ్ఞేదేవాలయేతథా, స్నానదానాదికం శస్తం రాత్రావన్యత్ర చాసురీ, గంగాప్రభృతితీర్థేషు తత్సమేషు ప్రదాదిషు, నైమిత్తికం భవేత్స్నానం శీతలేన జలేనతు, అశక్తశ్చాపికుర్వీత స్నానముష్ణేన వారిణా, ఆతురోదకినాందత్వా స్నానంవిప్రేణకారయేత్, రజోదుష్టా యదా నారీ గ్రహణే సముపాగతే, పాత్రాంతరితతోయేన స్నానంకృత్వోపవాసయేత్, కారయేదథవిప్రేణ నావగాహే జ్జలాశయం, వైణవేనతటేనాపి పాత్రేణాంతరితేనతు, స్నానమత్ర విధాతవ్య మితివైవస్వతోఽబ్రవీత్. సిక్తగాత్రాభవేద్భిన్న స్నానంగోపాంగం కథంచన, నవస్రక్పీడనంకుర్యాన్నాన్యద్వాసశ్చధారయేత్, దోషోఽన్యేస్నానదానేకుర్యాదాశౌచవానపి, స్నానాత్కర్మాధికారిస్యా న్నరోగ్రహణసూతకే, చంద్రసూర్యగ్రహేస్నాత్వా సూతకేమృతకేఽపిచ, అస్నాయీ మృత్యుమాప్నోతి స్నాయీమృత్యుం నపశ్యతి, సూతకేమృతకేచైవ నదోషో రాహుదర్శనే, తావదేవభవేచ్ఛుద్ధిర్యావస్నుర్నదృశ్యతే, నాభిదఘ్నుజలేస్థిత్వా స్నానదానాదికంచరేత్ రవిగ్రహేసూర్యవా సోమేసోమగ్రహేతథా, చూడామణిరితిఖ్యాత స్తత్రచస్థఫలంశృణు, వారేష్వన్యేషు యత్పుణ్యం గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః, తత్పుణ్యం కోటిగుణితం గ్రహచూడామణౌస్మృతం చంద్రసూర్యగ్రహేపుణ్యే యస్తుశ్రాద్ధం ప్రకల్పయేత్, తేనైవసకలాపృథ్వీ దత్తాపిప్రస్యవైకరే, చంద్రసూర్య గ్రహేకుర్యాత్పితౄణాం శ్రాద్ధమాచరాత్, పక్వాన్నేన నకర్తవ్యం హేమ్నావామేనకారయేత్, సర్వంస్వేనాపికర్తవ్యం శ్రాద్ధం వైరాహుదర్శనే, అకుర్వాణస్తు తచ్ఛ్రాద్ధం పంకేగౌరివసీదతి, సూర్యగ్రహేతు నాశ్నీయా త్పూర్వంయామచతుష్టయం, చంద్రగ్ర హేతు యామాంస్త్రీన్ బాలవృద్ధాతురా న్వినా, బాలవృద్ధాతురాః పూర్వం నాశ్నీయుః ప్రహరద్వయం, గ్రస్తోదయే విధోఃపూర్వం నాహ

రోభోజన మాచరేత్, గ్రస్తోదయేతు సూర్యస్య రాత్రావేవంకదాచన, గ్రస్తావేవాస్తమానంతు రవీందూప్రాప్నుతోయది, తదోపరేద్యురుదయే స్నాత్వాభ్యవహరేన్నర' ఇతి

ఇతి సూర్యచంద్రగ్రహణే కర్తవ్యవిధిః.

అథ తిథ్యాదిపంచకశ్రాద్ధవిధానాని.

'తిథ్యాదిపంచకశ్రాద్ధే యుగ్మజ్వలోక్యాబ్రవీత్సుతం, సర్వలక్షణసంపన్నాకన్యాస్తాప్యగ్నిథానవ్రత్,అజావికాక్షుద్రపశవస్సుతాంస్తన్వార్థవర్ధినః,ద్యూతేజయంకృషిలాభం వాణిజ్యేలాభముత్తమం,గవాదివిశేషానేకశేషానశ్వాంకానపి, బ్రహ్మవర్చస్వినం పుత్రంతన్వర్ణరూపేచతామ్రకం, బంధుశ్రేష్ఠం సర్వకామా నాప్నోతిశ్రాద్ధదస్సదా, ప్రక్షిపత్పృథ్వితేవేకాం వర్జయిత్వాచతుర్దశీం, శత్రోర్ణతుహతాయే వై తేభ్య స్తత్రప్రదేయత'ఇతి. 'సర్వేష్వపరపక్షేషు తిథిశ్రాద్ధంభవేదిదం, స్వర్గంహ్యనశ్యమోజశ్చ శౌర్యంతేజస్తథా పుత్రాశ్చైశ్వర్యం చసౌభాగ్యం సమృద్ధంముఖ్యతాంశుభం, ప్రసృత్వాంచక్రతుంచైవవాణిజ్యప్రభృతిం, అరోగిత్వంయశోవిత్తమశోకంపరమాంగతిం, ధనంవేదాశ్చ భవిష్యద్రూపమంగామమ్యజావికం, అశ్వానాయుశ్చవిధివద్యోవాశ్రాద్ధంప్రయచ్ఛతి, కృత్తికాదిభరణ్యంతం సకామానాప్నుయాదితి, కృత్తికాసు ఋక్షేషు శ్రాద్ధేయత్ఫలమీరితం, విష్కంభాదిషుయోగేషు తదేవ ఫలమిష్యతే, ఆరోగ్యంచైవసౌభాగ్యం శత్రూణాం చపరాజయం, సర్వకామాప్రియాఖ్యవిద్యాంధనమాయుర్యథాక్రమం,సూర్యాదివాసరేష్వేత చ్ఛ్రద్ధకృల్లభతే ఫలం, బవాది కరణేష్వేతచ్ఛ్రద్ధకృచ్ఛ్రాశ్నుతేఫలం,, తిథ్యాదిపంచకేయత్త న్మాసేషుద్వాదశేష్వపి, ఆశ్వయుక్కృష్ణపక్షమీ కార్తికిద్వాదశీసితా, తృతీయాచైత్రమాసస్య తథాభాద్రపదస్యచ, ఫాల్గుణస్యతృతీయామావస్యా పుష్యసైకాదశీసితా, ఆషాఢస్యాపనవమీ మాఘమాసస్యసప్తమీ, శ్రావణస్యాష్టమీకృష్ణా

ప్యాషాఢ స్యాపిపూర్ణిమా,కార్తికీఫాల్గుణాజ్యేష్ఠీ చైత్రీపంచదశీసితా, మన్వంతరాదయస్తైత్రాదత్తస్యాక్షయహేతవః,వృద్ధగార్గ్యాదయస్తైత్రాస్స్మృతవంతోఽన్యథాఖలు,భాద్రేతృతీయామాషాఢే దశమిశ్రావణేష్టమీ,ఫాల్గుణస్యత్వమావాస్యాముద్ధృత్యార్తాసుతాఇమాఃఆషాఢమాఖదాద్వాదశ్యాం శుక్లపూజితథాష్టమీం, పుష్యమానేత్వమావాస్యాంతాసాంస్థానే నివేశ్యతు. వైశాఖమాసస్యసితాతృతీయా నవమ్యసాకార్తిక శుక్లపక్షే, నభస్యమావాస్యచకృష్ణపక్షే త్రయోదశీపంచదశీచమాఘే, అమావాస్యేతిసాప్రోక్తా మాఘేపంచదశీతియా, ఏతేయుగాదయఃప్రోక్తా దత్తస్యాక్షయకారకాఃఇతి

ఇతి తిథ్యాదిపంచకశ్రాద్ధవిధానమ్.

అథ అలభ్యయోగశ్రాద్ధకాలాః.

అథాలభ్యయోగాఃస్వాతిత్రయేణసంయుక్తా త్వమావాస్యాయదాభవేత్, తత్రశ్రాద్ధేపితౄణాంతు తృప్తిస్యాచ్చవాష్టవార్షికీ,ఆర్ద్రాత్రయేణయుక్తాయాం తస్యాందాద్వాదశవార్షికీ, ఆషాఢయాపూర్వయామాయుక్తాయాంపితృనిష్ఠయా, పూరయాప్రోష్ఠపదయా శ్రాద్ధేతూత్తమతృప్తిదా, మాఘ్యసూప్రోష్ఠపదయా పూర్వయాతుయథాయుతా, గుగసాహస్రకంతృప్తిమావహేచ్ఛ్రాద్ధకర్మణి ధనిష్ఠయాయనాయుక్తామాఘ్యమాప్రీతిమావహేత్, వర్షాయుతంపితౄణాంతు దత్తేనాన్నేన వాంబునా'

ఇతి అలభ్యయోగశ్రాద్ధకాలాః.

అథ వ్యతీపాతయోగాః.

'భానువారేణయుక్తా మాశ్రవణేనధనిష్ఠయా, ఆర్ద్రయాపుష్యయాశ్లేష్యా వ్యతీపాతస్సఉచ్యతే, యోగోఽయంతుసహస్రాంశో శతగ్రహణసన్నిభః'.

ఇతి వ్యతీపాతయోగః.

అథ అర్ధోదయమహోదయాః.

'అమార్కపాతశ్రవణైర్యుక్తా చేత్పుష్యమాఘయోః, అర్ధోదయస్సవిజ్ఞేయః కోటిసూర్యగ్రహైస్సమః, అమావాస్యాతుసోమేన సప్తమిశ్రానుసాయుతా, చతుర్థీభూమిపుత్రేణ సోమపుత్రేణచాష్టమీ, చతస్రస్తిథయస్త్వేతాస్సూర్యగ్రహణసన్నిభాః'

ఇతి అర్ధోదయమహోదయాః.

అథ గజచ్ఛాయా.

'త్రయోదశ్యాంతుకృష్ణాయామిందుఃపిత్రోరవిక్షగే, గజచ్ఛాయాతుసాజ్ఞేయాతస్యాం శ్రాద్ధంప్రకల్పయేత్, అపిసస్యకులేభక్ష్యాయఃప్రదద్యాత్రయోదశీం, పాయసంమధుసర్పిర్భ్యాం ప్రచ్ఛాయేకుంజరస్యతు' ఇతిమనుం 'ప్రజాంమేధాంపశూన్పుష్టిం స్వాతంత్ర్యంపుష్టిముత్తమాం, దీర్ఘమాయుస్తథైశ్వర్యం కుర్వాణస్తుత్రయోదశీం, అవాప్నోతినసందేహశ్శ్రాద్ధం శ్రాద్ధపరోనరఃఇతి 'మార్కండేయః త్రయోదశ్యాం శ్రాద్ధనిషేధస్సన్నిహ్నమాలయపరః, పత్రైకవర్జోద్దేశవిషయశ్చ తత్రశ్రాద్ధం కుర్వంత్సంకల్పితాసేన వర్జద్వయోద్దేశేనైవ 'సైంహికేయోరుసంచారం గ్రసతేపర్వసంధిషు, గజచ్ఛాయాతుసాప్రోక్తా తత్ర శ్రాద్ధంప్రకల్పయేత్' ఇత్యుక్తేర్గ్రసనం 'ఘృతేనభోజయేద్విప్రాన్ఘృతంభూమౌసమంత్స్యజేత్, గ్రహణాఖ్యేగజచ్ఛాయే శ్రాద్ధంవాన్న శోచతి'.

ఇతి గజచ్ఛాయా.

అథ మహాపౌర్ణమాసీ.

వాయుపురాణే, 'చైత్ర్యాంపూర్ణిమాసేషు చిత్రాద్యృక్షేషు చంద్రమాఃగురుశ్చయదితిష్ఠేత్తాంతామహత్యఃప్రకీర్తితాః' చిత్రయాచైత్రీవిశాఖయావైశాఖేజ్యేష్ఠయాజ్యేష్ఠే పూర్వాషాఢయాఽషాఢే శ్రవణేన శ్రావణేపూర్వాభాద్రపదయాభాద్రేధనిష్ఠాశ్వయుజే కృత్తికయాకార్తికే మృగశిరసామార్గశీర్షే పుష్యేణ పౌషే మఖయామాఘే

ఉత్తరయాఫల్గున్యా ఫాల్గునేచయుక్తాసు పూర్ణిమానేషునక్షత్రే చంద్ర మాయదిగురుశ్చతిష్యేతాం సామహాపూర్ణమాసీ

ఇతి మహాపూర్ణమాసీ.

అథ మహాజ్యేష్ఠీ.

'జ్యేష్ఠాయాంగురుచంద్రౌ చరోహిణ్యాంస్యాద్దివాకరః, పూర్ణి మాజ్యేష్ఠమాసస్య మహాజ్యేష్ఠప్రకీర్తితా, జ్యేష్ఠాయాంవిందుజీవౌచ వృషేవామిథునేరవిః,పూర్ణిమాగురువారేణమహాజ్యేష్ఠాచసాస్మృతా'

ఇతి మహాజ్యేష్ఠీ.

అథ మహామాఘీ.

'మేషరాశౌయదాసూర్యస్సింహేచంద్రబృహస్పతీ,భాస్కరశ్శ్రవ ణర్క్షేచమహామాఘీప్రకీర్తితాస్థానేషుద్వాదశేష్వేతా సాలగ్రామాదినా మసు,మహాహైత్ర్యాదయః పుణ్యాఃమాస్యాన్నాదికర్మసు,మహామాఘీప్ర యాగేతునైమిశేఫాల్గునీతథా,సాలగ్రామేమహాహైత్రీకృతాస్స్నానపుణ్య హేతవః, గంగాద్వారేతువైశాఖీ జ్యేష్ఠీవైపురుషోత్తమే,ఆషాఢీవైశన ఖలే కేదారేశ్రావణీతథా, బదర్యాంచప్రోష్ఠపదీ కుబ్జాద్రౌతుమహా శ్వినీ, పుష్కరేకార్తికీకన్యాకుబ్జేవైమార్గశీర్షకా, అయోధ్యాయాం మహాపౌషీ కృతాస్స్నానస్యమహాఫలాః, ఇతరత్రాపితీర్థేషు మహాన ద్యాదికేష్వపి, ఆసుయత్కృయతేశ్రాద్ధం యచ్చదానం యథావిధి'

ఇతి మహామాఘీ.

అథ శ్రవణద్వాదశ్యాదిపుణ్యతిథయః.

'ఉపవాసాదికంయశ్చ తదనంతఫలంస్మృతం,భాద్రేతుశుక్లద్వాద శ్యాంనక్షత్రంశ్రవణంయది,శ్రవణద్వాదశీరామసాప్రోక్తామునిపుంగవైః, తీర్థస్నానంకృతంతత్ర దానంవాదేవపూజనం, ఉపవాసోజపోహోమస్త థాబ్రాహ్మణభోజనం, శ్రాద్ధాద్యపిచయత్సర్వం మనంతఫలదంభవేత్, యాఃకశ్చిత్తిథయఃపుణ్యాః ప్రోక్తానక్షత్రయోగతః, తాస్వేవతద్వ్రతం

కుర్యాచ్ఛ్రవణద్వాదశీంవినా, శ్రవణద్వాదశీం షష్ఠీం కపిలాంపైతృకీం తిథిం, మహాపైత్ర్యధికం కుర్యాదన్యథైవ విహితంతథా అలభ్యయోగవారర్క్షే కేవలంవిహితంవ్రతం, తదృక్షవారయోరేవ కుర్యాన్నైవా సరస్థితా, లిఖితాఃకేచనాలభ్యయోగాస్సంగృహ్యచాత్రహి, తేషాంబహుత్వాద్యోగానాం స్మృతితోత్రావగమ్యతా' మితి

ఇతి శ్రవణద్వాదశ్యాదివృద్ధితిథయః.

అథ శ్రాద్ధసన్నిపాతే.

అథ ద్విబహుశ్రాద్ధసన్నిపాతే ఏకఃకర్తా ఏకస్మిన్నహానిసమానదైవతానిద్విబహూనినాచ రేనైమిత్తికాని చేన్నిమిత్తాదయఃక్రమేణ సర్వాణ్యాచరేదేకకాలోత్పన్నానిచేదనియతనిమిత్తంపూర్వం పశ్చాన్నియతనిమిత్తయజ్ఞబలిహరణోదేవపితృతర్పణానిచైవం 'నైకశ్రాద్ధద్వయంకుర్యాత్సమానేహానికస్యచిత్, నయజ్ఞంనబలింనైవ దేవర్షిపితృతర్పణం, ప్రాప్తేశ్రాద్ధద్వయంకుర్యాత్తిథిర్యదశగుణాధిక' ఇతి దక్షః. 'ద్వేబహూనినిమిత్తాని జాయేరన్నైకవాసరే, నైమిత్తికానికార్యాణి నిమిత్తోత్పత్త్యనుక్రమా'దితికాత్యాయనః,'నిత్యదార్శికయోశ్చోదకుంభమాసికయోరపి, దార్శికస్యయుగాదేశ్చ దార్శికాలభ్యయోగయోః, దార్శికస్యచమన్వాదే స్సంపాతేశ్రాద్ధకర్మణి, ప్రసంగాదితరస్యాపి సిద్ధేరుత్తరమాచరేత్ అలభ్యయోగశబ్దోత్ర సంక్రాంతేర్గ్రహణస్యచ, అర్ధోదయాదేరన్యస్య ప్రశస్తస్యోపలక్షకః నిత్యస్యచోదకుంభస్యనిత్యమాసికయోరపి, చర్మస్యచోదకుంభస్య దార్శికాబ్దికయోరపి, యుగాద్యాబ్దికయోశ్చాపి మన్వాద్యాబ్దికయోరపి,ప్రత్యాబ్దికస్యచాలభ్యయోగేషు విహితస్యచ, సంపాతేదేవతాభేదాచ్ఛ్రాద్ధయుగ్మం సమాచరేత్, నిమిత్తానియతేశ్చాత్ర పూర్వాపస్థానకారణం, పిత్రోస్తుపితృపూర్వత్వం సర్వత్రశ్రాద్ధకర్మణి, పిత్రోశ్శ్రాద్ధేతుసంప్రాప్తే నవేపర్యుషితేపివా, పితృపూర్వం సుతఃకుర్యా దన్యత్రాస్తమయోగతః, యద్యేకత్రభవేత్తాంచే దేకోద్దిష్టంచపార్వణం, పార్వణంత్వభినిర్వర్త్య త్వే

కోద్దిష్టం సమాచరేత్, వైవాహ్యేషు కామ్యానుష్ఠానాన్నిత్యంచ సిద్ధ్యతీతి

ఇతి శ్రాద్ధసన్నిపాతే.

అథ తర్పణకాలః.

ఇహో 'తర్పణస్యవిధింశ్రాద్ధదినేనిత్యస్యకర్మణః, శ్రాద్ధాంగతర్పణస్యాపి క్రమంవక్ష్యేయమోదితం వృద్ధావాదౌశుయేచాంతే దర్శే మధ్యేమహాలయే, ఆచాంతేష్వపికుర్వీత వైశ్వదేవాదికాఃక్రియాః. శ్రాద్ధంనిర్వర్త్యవిధివద్వైశ్వదేవంతతఃపరం, బ్రహ్మాయజ్ఞం తతఃకుర్యాత్తర్పణంతుతిలైర్వినా' ఇతి పైఠీనసిః 'నైవశ్రాద్ధదినేకుర్యాత్తిలైస్తుపితృతర్పణం,శ్రాద్ధంకృత్వాపరేహ్న్యేవతర్పణంతు తిలైస్సహే'తి సుమంతుః 'పితుర్మృతాహేసర్వేషాం నకుర్యాన్నిత్యతర్పణం, మాత్రాదీనాంమృతాహే తు తదర్థంనైవతర్పయేత్, తతఃపరేహ్నికుర్వీత శ్రాద్ధాంగం పితృతర్పణం తచ్ఛ్వేతైస్తిలదర్భైస్తు ప్రాతస్స్నాత్వా మృతేర్హ్నిలే' రితి 'తస్మాచ్ఛ్రాద్ధంతుపూర్వేద్యుఃకృత్వాస్నాత్వాపరేహని, ప్రాతఃపితృంశ్చసంతర్ప్య పశ్చాత్సంధ్యాదికం చరేత్' ఇతిహారీతః 'పరేహన్యుషసిస్నాత్వాకృత్వా శ్రాద్ధాంగతర్పణం, పునస్స్నాత్వైవకుర్వీత ప్రాతస్సంధ్యాంసమాహితః, ఉదితేతురవౌస్నాత్వా సంధ్యాంకృత్వైవతర్పణం,యస్మించ్ఛ్రాద్ధేతుపితరోయేప్రోక్తాస్సంప్రదానతః పిత్ర్యాసుద్ధిశ్యతానేవ కుర్యాత్తుతిలతర్పణ' మితిపారిజాతే 'తీర్థశ్రాద్ధేగయాశ్రాద్ధే పిత్ర్యేప్రత్యబ్దికేపిచ,పరేహనిద్విజఃకుర్యాత్తర్పణంతిలసంయుత'మితివ్యాసః. 'శ్రాద్ధాంతే ప్రత్యహంకుర్యాత్ తృష్ణశ్రాద్ధాంగతర్పణం, సకృన్మహాలయేశ్రాద్ధే పరేహ్నితిలతర్పణ'మితిదక్షః. 'దర్శేపాతేథసంక్రాంతౌ యుగమన్వంతరాదిషు, అలభ్యేషుచయోగేషు కామ్యేతిత్యాదిపంచకే, తర్పయిత్వాపితృన్పశ్చాచ్ఛ్రాద్ధంకుర్యాత్ప్రయత్నతః' ఇతి. 'ఆమశ్రాద్ధేహిరణ్యేచ పితృవ్యాద్యబ్దికేషుచ, అష్టకాసుతథాశ్రాద్ధం కృత్వాపశ్చా

త్తుతర్పయేత్, పశుశ్రాద్ధాదిషుత్వంగతర్పణాత్పరమేవహి, వైశ్వదేవం బ్రహ్మయజ్ఞం తదంగంనిత్యతర్పణం జీవమానఃపితాయస్య మాతాయది విపద్యతే, మాతుశ్శ్రాద్ధసుతః కుర్యాన్న కుర్యా త్తిలతర్పణం. ప్రేత శ్రాద్ధేషు సర్వేషు వృద్ధిశ్రాపిండ్యకర్మణి, సంవత్సరవిమోక్షేచ ప్రథ మాబ్దేనుమాసికే నిత్యశ్రాద్ధేసోదకుంభే నకుర్యా త్తిలతర్పణం, పరే ద్యుశ్శ్రాద్ధకర్మన్యత్రో యోనతర్పయతేపితౄ॑ అతృప్తాఃపితర స్తస్య శాపందత్వా వ్రజంతితే యస్తుతర్పయతేప్రాతఃకృత్వా శ్రాద్ధంపరేహని, పితర స్తృప్తిమాయాంతి నచతుష్యంత్వైధ్రువ' మిత్యుర్గః 'సంబంధ మేవకీర్త్వైవ నామగోత్రావనంతరం, వస్వాదిరూపంసంకీర్త్య స్వధాకా రేణతర్పయేత్' ఇతివసిష్ఠః సంబంధనామగోత్రేణ స్వధాంతేననమోం తతః, వస్వాదిరూపంసంకీర్త్య తర్పయేత్పితృపూర్వక' మితియమః 'స్వ నామగోత్రగ్రహణం పురుషం పురుషంప్రతి, తిలోదకాంజలీంస్త్రీంస్త్రీ న్సుచ్చైరుచ్చైర్విసర్జయే'దితిపైఠినసిః 'ప్రాఙ్ముఖస్తర్పయేద్దేవా న్పశ్చి వాపుదఙ్ముఖః,తదభావేపితౄంశ్చైవ మనుష్యేదక్షిణాముఖః ఏకై కమంజలిందేవా న్ద్వౌద్వౌఋషిగణాన్పృథ, తథాదేవమనుష్యాంస్తు పితౄంస్త్రీనేకఏవవా. యన్నిత్యంతర్పణంప్రోక్తం రూపహీనందినేనే, శ్రాద్ధాంగతర్పణంకుర్యా ద్రూపయుక్తంతిలాంబుభిః' ఇతిచయమః 'నిషి ద్ధాపేపికుర్వీత శ్రాద్ధాంగంతిలతర్పణం, తిలాభావేనిషిద్ధాపే సువర్ణ రజతాన్వితం తదభావేనిషించేత్తు దర్భైర్బ్రహ్మత్రేణ వాపున'రితిగోభిలః 'కృష్ణేభ్రాద్రపదేమాసిశ్రాద్ధం ప్రథదినంభవేత్, పితౄణాంప్రత్యహం కార్యం నిషిద్ధాపేపితర్పణం తలాభావేరాజతేనఖడ్గపేమకుశైర'పీతి యమః నామగోత్రాపుత్యక్ష్మీణకీర్తన మిత్యేకేన్యత్రాప్యుక్తం.

ఇతి తర్పణకాలః.

అథ యమతర్పణమ్.

నిత్యంకామ్యం. తత్రవృద్ధమనుః—'దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం కార్యంచయమతర్పణం, కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యామపికార్యంసదైవవా. య

మాయధర్మరాజాయ మృత్యవేచాంతకాయచ,వైవస్వతాయకాలాయ సర్వభూతక్షయాయచ. ఔదుంబరాయదధ్నాయ నీలాయపరమేష్ఠినే, వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తాయతేనమః చతుర్థశేమేమంత్రాస్యుః ప్రత్యేకంచనమోన్వితాః, ఏకైకేనతిలైర్మిశ్రాః దద్యాత్త్రీనుదకాంజలీన్ అపివాఋతపుష్పాద్యైర్దద్యాద్వాదద్యాజ్జలాంజలీ, యజ్ఞోపవీతినాకార్యం ప్రాచీనావీతినాపివా. దేవత్వంచపితృత్వంచ యమస్యాస్తిద్విరూపతా యమోనియంతా పితృధర్మరాజోవైవస్వతోదండధరశ్చకాలః, ప్రేతాధిపోదత్తకృతానుకారీకృతాంతఏతద్దశకంజపంతి యత్రక్వచనదాన్యంహిస్నాత్వా కృష్ణచతుర్దశీం, తర్పయేద్ధర్మరాజానం ముచ్యతేసర్వకిల్బిషైరితి.

ఇతి యమతర్పణమ్.

అథ భీష్మతర్పణమ్.

మహాభారతే— 'శుక్లాష్టమ్యాంతుమాఘస్య దద్యాద్భీష్మాయయోఽంజలిం, సంవత్సరకృతంపాపం తత్క్షణాదేవనశ్యతి' తత్రమంత్రః 'వైయాఘ్రపాదగోత్రాయ సాంకృతిప్రవరాయచ, గఙ్గాపుత్రాయభీష్మాయ ప్రదాస్యేఽహంతిలోదకం. అపుత్రాయచదామేయత జ్జలంభీష్మాయవర్మణే, దేవవ్రతాయభీష్మాయ శంతనోస్తనయాయచ ఆబ్రహ్మచైతత్తథాష్టమ్యాం ప్రతయహంతర్పయేజ్జలైః, ఏకాదశ్యాంతు తదితిప్రాహవ్యాసశ్చభారతే'.

'యజమానోగ్నిమాఁరాజన్ ప్రేతశ్చాగ్నిమాఁభవేత్,దాహదశాహేతథాకార్యం సపిండీకరణంసుతైః ప్రేతశ్చేదాహితాగ్నిస్స్యాత్తదర్థానగ్నిర్యదాభవేత్, సపిండీకరణంతస్యకుర్యాత్పక్షేతృతీయకే. సాగ్నికస్తుయథాకర్తా ప్రేతశ్చాత్యగ్నిమాన్భవేత్, దాహదశాహేతథాకార్యం సపిండీకరణంపితురితి 'సపిండీకరణంకుర్యా ద్యజమానస్తనగ్నిమాఁ, అనాహితాగ్నేఃప్రేతస్య పూర్ణేబ్దేభరతర్షభ. దాహదశేహనిషష్ఠేవాత్రిపక్షేవాత్రిమాసికేవా, ఏకాదశేపివామాసి మంగళస్యాప్యయంక్రమ' ఇతి.

ఇతి భీష్మతర్పణమ్.

అథ ఆబ్దిక ప్రయోగః.

(ఆచమ్య,)ఓంగణానాంత్వాగృత్స్నమదోగణపతిర్జగతీ గణపతి ప్రార్థనే వినియోగః, * గణానాంత్వాగణపతింహవామహేకవింకవీనాముపమిశ్రవస్తమం, జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీదసాదనమ్ పవిత్రంతెపవమానసోమఃపవిత్రంజగతి, పవిత్రధారణేవినియోగః,*పవిత్రంతెవితతం బ్రహ్మణస్పతేప్రభుర్గాత్రాణిపర్యేషివిశ్వతఃఅతప్తతనూర్నతద్దామోఅశ్నుతేశృతాస్ఇద్వహంతస్తత్సమాశత(పవిత్రంధృతాత్వా)పృథివ్యామేరోపృష్ఠఋషిః. .ఏవంగుణ .. పుణ్యతిథౌపతుఃప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాన్నశ్రాద్ధే, ఆదౌకర్తృభోక్తృగృహభూభాండాత్మద్రవ్యస్థశరీరశుద్ధ్యర్థం 'నతమంహ'ఇతి ప్రాయశ్చిత్తసూక్తమంత్రపఠనంకరిష్యే. * ఇదంతేపాత్రంసనవిత్తమింద్రపిబాసోమమేనాశతక్రతో, పూర్ణఆహావామదిరస్యమధ్వోయంవిశ్వఇదభిహర్యంతదేవాః† * [1]గంధద్వారాందురాధర్షాంనిత్యపుష్టాంకరీషి[2]ణీం, ఈశ్వరీంసర్వభూతానాంతామిహోపహ్వయే[3]శ్రియమ్ *ఆయనేతేపరాయణేదూర్వారోహంతుపుష్పిణీః, హ్రదాశ్చపుండరీకాణిసముద్రస్యగృహాఇమే,యవాసిథాన్యరాజోవావారణోమధుసంయుతః,నిర్ణోదస్సర్వపాపానాంపవిత్రమృషిభిస్స్మృతమ్ తిలోసిసోమదేవత్యోగోసవేదేవనిర్మితస్స్వయమేవస్వధయాపితృభ్యస్తస్మాద్ధవ్యంచకవ్యంచతిలైర్దేయంసదాబుధైరితి తిలాన్విక్షిపేత్,

† 'ఇమమ్మేగంగేయమునే సరస్వతిశుతుద్రిస్తోమం, సచతాపర్ష్ణ్యాఅసిక్న్యామరుద్వృధేవితస్తయార్జీకీయేశృణుహ్యాసుసోమయా' అనుమంత్రముతో నుదకమును కలశములో నుంచుచున్నారు. పూగీఫలమును నుంచుచున్నారు. పాఠాంతరాణి. 1 గంధద్వారాం. 2 ణీం. 3 శ్రియం.

ర్మితః, ప్రత్తవద్భిఃప్రత్నస్వధయా, శరాస్తకుశరాసో దర్భాసస్తైన
ర్యాఉత, వ్రాంజాఅదృష్టావైరిణా సర్వేస్తాకన్యలిఫ్నత, సహిరత్నాని
ద్రాశుషే సువాతిసవితాభగః, తంభాగంచిత్రమిమహే. నతంశ్లో
ష్ణికుల్మష బర్హిషోవామదేవ్యా,అంహోముగ్వ్యశ్వదేవ ముపరిష్టా
ద్బార్హతమంత్యాత్రిష్టుప్, ప్రాయశ్చిత్తసూక్తమంత్రపఠనేవినియో
గః * నతమంహోనదుర్తం దేవాసోఅష్టమర్త్యం, సజోషస్తోయమర్య
మామిత్రో నయంతివరుణో అతిద్విషః, తద్ధివయంవృణీమహే వరుణ
మిత్రార్యమన్, యేనానిరంహసోయూయం పాథనేథాచ మర్త్యమతి
ద్విషః, తేనూనంనోయమూతయే వరుణోమిత్రోఅర్యమా, నయిష్టా
ఉనోనేషణి పర్షిష్టాఉనః పరుషణ్యతిద్విషః, యూయంవిశ్వం పరిపాథ
వరుణోమిత్రో అర్యమా, యుష్మాకంశర్మణిప్రియే స్యామసుప్రణీతయో
తిద్విషః, ఆదిత్యాస్తోఅతిశ్రుధోవరుణోమిత్రోఅర్యమా, ఉగ్రంమరుద్భ
ర్తద్రం హవేమేంద్రగ్నిం స్వస్తయేఅతిద్విషః, నేతారడూషణస్థిరో
వరుణో మిత్రోఅర్యమా, అతివిశ్వానిదుర్తా రాజానశ్చరంణీనామతి
ద్విషః, శువమస్మభ్యమూతయే వరుణోమిత్రోఅర్యమా, శర్మయ
చ్ఛంతుస్వప్రథఆదిత్యాస్తో యదీమహే అతిద్విషః, యథాహత్యదసవో
గౌర్యంచిత్పదిషితా మముంచతాయజత్రాః, ఏవాష్వస్మన్ముంచతా
వ్యంహః ప్రతార్యగ్నే ప్రతరన్న ఆయుః శారీరషట్కస్య, ఆత్మఋషిః,
సద్యోదేవతా, ప్రకృతిఛందః, శరీరశుద్ధ్యర్థేజపే వినియోగః.
*శారీరమంతఃకరణోపఘాతంవాజశ్చ విష్ణుర్భగవానశేషః, శమంనయ
త్వస్తుమమేహశర్మ పాపాదనంతేహృది సన్నివిష్టే అంతశ్శుద్ధిం బహి

శుద్ధిం శుద్ధోధర్మమయోచ్యుతః, సకరోత్వమలే తస్మించ్ఛుచిరేవాస్తి సర్వదా బాహ్యోపభూతాననభూజ్జాంశ్చ భగవానజః, శమంన యత్వనంతాత్మా విష్ణుశ్చేతసిసంస్థితః. శారీరంమేహృషీకేశ పుండరీకాక్షనూనసం, పాపం ప్రశమయాద్యత్వంవాక్కృతంమమమాధవ యదన్య వ్యుపహాసైః పాపైర్యదివాత్యంతదుష్కృతైః, తథాపిసంస్మరేద్విష్ణుం సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే అపవిత్రఃపవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోపివా, యస్మరేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతరశుచిః. * ఏతాన్విందర్మిస్త వామ శుద్ధంశుద్ధేనసామ్నా, శుద్ధైరుక్థైర్వావృధ్వాం సంశుద్ధఆశీర్వాన్మమత్తు, ఇంద్రశుద్ధోనఆగహిశుద్ధశుద్ధాభిరూతిభిః, శుద్ధోరయింనిధారయ శుద్ధోమమద్ధ్యస్యాం, ఇంద్రశుద్ధోహినోరయిం శుద్ధోరత్నా నిదాశుషే, శుద్ధోవృత్రాణిజిఘ్నసే శుద్ధోవాజంసిషాససి శుచీవో హవాన్మరుత శుచీనాంశుచింహినోమ్యధ్వరంశుచిభ్యః, ఋతేనసత్య మృతసాప ఆయన్శుచిజన్మాన శుచయఃపావకాః అగ్నిశుచివ్రతతమ శుచిర్విప్రశుచిఃకవిః, శుచీరోచత్తఆహుతః, ఉదగ్నేశుచయస్తవశు క్రాభ్రాజంతఈరతే, తవజ్యోతింష్యర్చయః బ్రాహ్మణేష్వమృతంహిత, యేనద్దేవాఃపవిత్రేణాత్మానం పునతేసదా, తేనసహస్రధారేణ పావమాన్యఃపునంతుమా, పావ్రిజాపత్యంపవిత్రంశతోద్యామంహిరణ్మయం, తేనబ్రహ్మవిదోవయంపూతం బ్రహ్మపునీమహే,ఇంద్రస్సునీతీ సహమాపునాత్తు సోమస్వస్త్యావరుణస్సమిచ్యా, యమోరాజాప్రమృణాభిః పునాతుమాజ్ఞాతవేదా మూర్జయంత్యాపునాతు.

(దర్భాక్షతతిలసహితహిరణ్యమాదాయ) సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవ స్సముత్థితాపత్కలధూమకేతవః, అపారసంసారసముద్రసేతవః పునంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః. ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః, సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో రక్షంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః ఆధివ్యాధిహరన్నృణాంమృత్యుదారిద్ర్యనాశనం, శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందే విప్ర శ్రీపాదపంకజం విప్రోఘదర్మనాత్సద్యః క్షీయంతేపాపరాశయః, వందనాన్మంగళావాప్తిరర్చనాదచ్యుతంపదం నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ, జగద్ధితాయకృష్ణాయ గోవిందాయ నమోనమః * యావత్తీర్వైదేవతాస్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణేవసంతి తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో వేదవిదేనమస్కుర్యాన్నాన్యస్మైలంకీర్తయేద్దేతాస్తావద్దేవతాః ప్రీణాతి (ప్రాచీనావీతీ) పితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహన్నశ్రాద్ధం కర్తుంముఖ్యకాలోభూత్వా, మమాధికారసంపదస్తిత్వితి భవంతోబ్రువంతు, అధికారసంపదస్తు, కాలశ్చ, ముఖ్యకాలోస్తు, (ఉపవీతీ,)పృథివ్యామేరోఃపృష్ఠఋషిః, కూర్మోదేవతా...పుణ్యతిథా, (ప్రాచీనావీతీ,) పితుఃప్రతిసాంవత్సరికమృతాహన్నశ్రాద్ధే పితృపితామహప్రపితామహానాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం, పురూరవసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాందేవానాంచ, (ఉపవీతీ,) శ్రాద్ధసంరక్షకశ్రీమహావిష్ణోశ్చ, పితుఃప్రతిసాంవత్సరికమృతాహన్నశ్రాద్ధం, అన్నేనహవిషా, పార్వణవిధానేన, యుష్మదనుజ్ఞయాసదైవంశ్రాద్ధమన్నాదిద్రవ్యేణాద్యకరిష్యే కురుష్వ,(హస్తోదకందత్వా,)పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికానాంవిశ్వేషాం దేవానాంస్థానేఆహవనీయాగ్నౌక్షణందత్వాభవద్భిఃక్షణఃప్రసాదఃకరణీయఃసుకరణీయః, (హస్తోదకందత్వా,ప్రాచీనావీతీ,)పితృపితామహప్రపితామహానాం...రూపాణాం, స్థానేఆహవ...కరణీయఃసుక...యః, (ఉపవీతీ,) శ్రాద్ధసంరక్షకశ్రీమహావిష్ణోస్థానేఆహ...కరణీ

యః, సుక...యః. 'అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః, భవితవ్యంభవద్భిశ్చ మయాచశ్రాద్ధకర్మణి.' (గృహ్యంగణే, ఉత్తరస్యాందిశి, సవ్యేనచతురశ్రమండలం, అపసవ్యేనతద్దక్షిణతో వర్తులమండలంచ కుర్యాత్, సవ్యం, దేవపాద్యస్థానే,) ఇదమాసనం, సుఖాసనం, అర్చిత ప్రార్చిత, అమీగంధాః, అమీఅక్షతాః, అమీకుశాః, అష్టాఘ్ర్యేస్సం పూర్ణార్చనమస్తు, (ప్రాచీనావీతి, పితృపాద్యస్థానే) ఇదమాసనం, సుఖాసనం, అర్చితప్రార్చిత, అమీగంధాః, అమీతిలాః, అమీకుశాః, అష్టాఘ్ర్యేస్సంపూర్ణార్చనమస్తు,(సవ్యం,)పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికా విశ్వే దేవాస్స్వాగతం, సుస్వాగతం, పురూ...వాః ఇదంవఃపాద్యం,సుపాద్యం,(పవిత్రంవిసృజ్య,) శన్నస్సింధుద్వీప ఆపోగాయత్రీ, మండలోపరిపాద్యప్రక్షాళనే వినియోగః,*శంనోద్దేవీర్దభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే, శంయోర్దభిస్రవంతునః, నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ...నమోనమః, *చరణంపవిత్ర్యం వితతంపురాణంయేన పూతస్తరతిదుష్కృతాని, తేనపవిత్రేణశుద్ధేన పూతాఅతిపాప్మాన మరాతింతరేమ,(పవిత్రంధృత్వా) 'యదీచ్ఛసిమహారాజ సర్వతీర్థావగాహనం, విప్రపాదవినిర్ముక్తం తోయంశిరసిధారయ. పితృపితా...హాః, స్వాగతం, సుస్వాగతం,(ప్రాచీనావీతీ,) పితృ...రూపాః, ఇదంవఃపాద్యం,సుపాద్యం, (పవిత్రంవిసృజ్య,) శన్నస్సింధుద్వీప ఆపో...తరేమ, (ప్రాచీనావీతీ,) యదీచ్ఛసి...ధారయ, (సవ్యం,) శ్రాద్ధ సంరక్షకశ్రీమహావిష్ణో, స్వాగతం, సుస్వాగతం, శ్రాద్ధ...ఇదంవఃపాద్యం, సుపాద్యం,(పవిత్రంవిసృజ్య,) శన్నస్సిం...తోయం శిరసిధారయ, (కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య,పవిత్రంధృత్వా.)*తపోష్పవిత్ర్యంవితతందివ

* ఆపఃక్షీరంకుశాగ్రాణి గంధాదధిచతండులాః, సర్పిషా మధుసంయుక్తా అష్టావర్ష్యాః ప్రకీర్తితాః. స్వాగతేస్వస్తివచనే దక్షిణాయాంప్రదక్షిణే, గోత్రవందనమశ్వేచషట్సే వ్యతేషూపవీతినా.

స్పతేశోచంతో అస్యతంతవోవ్యస్థిరన్, అవంత్యస్యపవీతారమాశవో దివ స్పృష్టమధితిష్ఠంతిచేతసా ఓంభూః...పుణ్యతిథౌ, పితుఃప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాన్నశ్రాద్ధేభవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే, (ప్రాచీనావీతీ) అపహతాసురారక్షాంసి పిశాచాయేక్షయంతి పృథివీమను, అన్యత్రేతోగచ్ఛంతు యత్రైషాంగతంమనః. ఉదీరతామవరఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాఃపితరస్సోమ్యాసః, అస్ముంయఈయుర్వృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహవేషు, (పితృస్థానేవర్తులమండలం కృత్వా తిలదర్భాన్నిధాయ, సవ్యేన, విశ్వేదేవస్థానే చతురశ్రమండలంతూష్ణీంకృత్వా, దర్భాక్షతాన్నిధాయ,విష్ణుస్థానే చతురశ్రమండలం, దర్భాక్షతాన్నిధాయ, అన్నాదికంగాయత్ర్యాప్రోక్ష్య) ఓంభూ... చోదయాత్, అపవిత్రః...రశ్శుచిః, శ్రాద్ధార్థంసంపాదితాఃపదార్థాఃదేశతఃకాలతశ్చ ముఖ్యకాలోభూత్వా, శ్రాద్ధయోగ్యాభవంత్వితి భవంతోబ్రువంతు, శ్రాద్ధయోగ్యాభవంతు, 'శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్వా ధ్యాత్వాదేవంజనార్దనం, (ప్రాచీనావీతీ,) వస్వాదీంశ్చపితౄన్ధ్యాత్వా తతశ్శ్రద్ధంప్రవర్తయే,' ప్రవర్తయ, (సవ్యం,)పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాందేవానామిదమిదమాసనం, సుఖాసనం, (హస్తోదకం దత్వా,) విశ్వేదేవాదైవేతరాణాం క్రియతాం, ఓంతథాప్రాప్నువంతుభవంతః, ప్రాప్నవామ, (దర్భానాస్తీర్య, అర్ఘ్యపాత్రేఆసాద్య, ఉపరిదర్భాన్నిక్షిప్య, ఉద్ధృత్య, ఉత్తానేప్రోక్ష్య, యవాన్వికీర్య,ఉదకమాపూర్య,) శన్నస్సింధుద్వీప ఆపోగాయత్రీ, అర్ఘ్యాభిమంత్రణేవినియోగః,*శన్నో దేవీ...నః. యవోసిధాన్యరాజోవా...స్మృతం, అర్ఘ్యపాత్రయోఃఅర్చతప్రార్చత, అమీగంధాఃపుష్పార్ధాఇమేఅక్షతాఃఇమానిశ్రీతు

* శ్లో. సంకల్పాసనయోష్షష్ఠీ ద్వితీయావాహనేతథా, అన్నదానేచతుర్థీస్యాచ్ఛేషాస్సంబుద్ధయస్మృతాః.

లసీదర్భతృణానిచ, దేవపాత్రేసంపన్నే సుసంపన్నే, స్వాహార్ఘ్యాస్వాహార్ఘ్యాః, సంత్వర్ఘ్యాః, పురూర...దేవా, భవత్సు, ఆవాహయిష్యే, ఆవాహయ,*విశ్వేదేవాస్ఆగత శృణుతామఇమంహవం, ఏదంబర్హిర్నిషీదత, విశ్వేదేవాశృణుతేమంహవం మేయేఅంతరిక్షేయ ఉపద్యవిష్ఠ, యేఅగ్నిజిహ్వా ఉతవాయజత్రా ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వం. 'ఆగచ్ఛంతుమహాభాగా విశ్వేదేవామహాబలాః, యేత్రవిహితాశ్రాద్ధే సావధానాభవంతు తే' సావధానాస్మ్మః, (హస్తోదకందత్వా,) పురూరవ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవాఇదంవో అర్ఘ్యంస్వాహానమః, అస్తవ్యర్ఘ్యం, *యాది వ్యాఆపః † పృథివీసంబభూవుర్యాఅంతరిక్ష్యా ఉతపార్థివీర్యాః, హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శంస్యోనాభవంతు,(తతశ్శుద్ధోదకం,)ఆర్ద్రవసంజ్ఞికవిశ్వేదేవాఇదంవో అర్ఘ్యంస్వాహానమః...భవంతు, తతః...కం. విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః పాత్రేస్థానేస్థః, సుస్థానమసి, (తతశ్శుద్ధోదకం. అర్చనం)*అర్చతప్రార్చతప్రియ మేథాస్తోఅర్చత,అర్చంతుపుత్రకా ఉతపురన్నథృష్ణ్వర్చత, గంధద్వారాం...యేశ్రియం, పురూ...దేవాః, యథాభాగశః,అమీవోగంధాః,సుగంధాః,అలంకారార్థాఇమేఅక్షతాః, సంత్వక్షతాః, ఇమానివఃపుష్పాణి, సుపుష్పాణి, ఉదకేనసాంకల్పికంవో ధూపః, సుధూపః, జ్వలాభేదేనగృహాంతరస్థితంవోజ్యోతిః, సుజ్యోతిః *యువాసువాసాఃపరివీతఆగాత్స ఉశ్రేయాన్భవతి జాయమానః, తంధీరాసఃకవయఉన్నయంతిసాధ్వ్యామనసా దేవయంతః, పురూ...దేవాః

ఆచ్ఛాదనార్థమిదంవస్త్రం, పవిత్రార్థంసాక్షతా ఇమే కుశాః, సుకుశాః, అర్చనంసంపూర్ణం, అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్తితి భవంతోబ్రువంతు, అస్తు సంకల్పసిద్ధిః, యథావిధ్యర్చనమస్తు, యుష్మదనుజ్ఞయాపిత్ర్యర్చనం కరిష్యే, (ప్రాచీనావీతీ,) పితృపితామహ ప్రపితామహానాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం, వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం, ఇదమిదమాసనం, సుఖాస

† పయసా. శివాః.

నం, హస్తోదకందత్వా, పితుఃప్రతిసాంవత్సరీక మృతాహాన్న శ్రాద్ధేఽణాం క్రియతాం, ఓంతథా...ప్రాప్నువామ, (అర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య, ఉపరి దర్భాన్నిక్షిప్య, ఉద్ధృత్య, ఉత్తానాన్నిప్రోక్ష్య, తిలాన్నిష్కీర్య, ఉదకంపూరయిత్వా,) శన్నస్సింధు...స్రవంతునః, తిలోసిసోమ...ప్రత్నవద్భిఃప్రత్తస్వధయేహి, పితరిమాల్లోకాన్ప్రీణయాహినస్స్వధానమః, పితామహేమాల్లోకాన్ప్రీణయాహినస్స్వధానమః, ప్రపితామహేమాన్లోకాన్ప్రీణయాహినస్స్వధానమః, అర్ఘ్యపాత్రేషు, అర్చత ప్రార్చత, అయంగంధః, పుష్పాణ్యక్షతాఇమేతిలాః, ఇమాని భృంగరాజదర్భతృణాని, పితృపాత్రాణి సంపన్నాని, సుసంపన్నాని, స్వధార్ఘ్యస్స్వధార్ఘ్యాఃసంతర్పయామి, పితృ...మహాన్, శర్మణః, గోత్రాన్, వసు...రూపాన్,భవత్సుఆవాహయిష్యే, ఆవాహయ *ఉశంతస్త్వానిధీమహ్యుశంతస్సమిధీమహి, ఉశన్నుశతఆవహ పితౄన్హవిషేఅత్తవే,ఆయంతునఃపితరస్సోమ్యాసోగ్నిష్వాత్తాఃపథిభిర్దేవయానైఃఅస్మిన్యజ్ఞేస్వధయామదంత్వధిబ్రువంతు తేవంత్వస్మాన్,సావధానాభవంతుతే, సావధానాస్మఃహస్తోదకందత్వా,)పితరిదం తే అర్ఘ్యంస్వధానమః, అస్తర్ఘ్యం, యాదివ్యా...భవంతు,తతశ్శుద్ధోదకం, పితామహేదం తే అర్ఘ్యంస్వధానమః, అస్తర్ఘ్యం,యాదివ్యా...తు, (తతశ్శుద్ధోదకం,) ప్రపితామహేదం తే అర్ఘ్యంస్వధానమః, అస్తర్ఘ్యం, యాదివ్యా...తు, తతశ్శుద్ధోదకం, పితృపితామహప్రపితామహేభ్యఃపాత్రాణిస్థానానిస్థ, సుస్థానమసి,(తతశ్శుద్ధోదకం.అర్చనం)*ఇదంపితృభ్యోనమోఅస్త్వద్యయేపూర్వాసోయఉపరాసఈయుఃయేపార్థివేరజస్యానిషత్తాయేవానూనం సువృజినాసువిక్షు. గంధద్వా...శ్రియం, (సవ్యం,) పితృ...హాఃి, (యథాభాగశఃి,) అమీవోగంధాఃి, సుగంధాఃి, (ప్రాచీనావీతీ,) ఆయనేతే...గృహాఇమే, అలంకరణార్థా ఇమేతిలాఃి, సుతిలాఃి, ఇమానివఃి పు

* విష్టరశ్చరణాభ్యంగం మంత్రస్యాహాస్తిలోసిచ, ఆవృత్తిరనుమంత్రంచ జుష్టం బహ్వృచివర్జయేత్.

ష్వాణి, సుపుష్పాణి, ఉదకేనైవ సాంకల్పికం వోధూపః, సుధూపః, జ్వాలాభేదేన గృహాంతరస్థితంవో జ్యోతిః, సుజ్యోతిః, యువాసువాసాః...దేవయంతః, పితృ...రూపాః, వః ఆచ్ఛాదనార్థ మిదం వస్త్రం, పవిత్రార్థం సతిలా ఇమేకుశాః, సుకుశాః, అర్ఘనంసంపూర్ణం, అస్తుసంకల్ప సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, అస్తు సంకల్పసిద్ధిః,యథా విధ్యర్చనమస్తు, యుష్మదనుజ్ఞయా విష్ణోరారాధనం కరిష్యే, కురుష్వ, శ్రౌద్ధసం...విష్ణో ఇదమిదమాసనం సుఖాసనం, (హస్తోదకం దత్వా,) విష్ణుర్దేవేతిణః క్రియతాం, ఓం తథా...ప్రాప్నుహి, (అర్ఘ్యపాత్ర మాసాద్య, ఉపరి...ఉత్తానం, ప్రోక్ష్య, యవా న్నిష్కీర్య...స్మృతం, అర్ఘ్యపాత్రే,) అర్చతప్రార్చత, అయంగంధః, పుష్పార్థాఇమే, అక్షతాః, ఇమాని తులసీదర్భతృణాని, విష్ణుపాత్రం సంపన్నం, సుసంపన్నం, స్యాహోర్ఘ్యః, అస్త్వర్ఘ్యః, శ్రౌద్ధసంరక్షకమహావిష్ణుం భవత్సు ఆవాహయిష్యే, ఆవాహయ, * తద్విష్ణోః పరమంపదం సదా పశ్యంతిసూరయః, దివీవచక్షురాతతం, తద్విప్రాసో విపన్యవోజాగృవాంసస్సమింధతే, విష్ణోర్యత్పరమంపదం, సావధానాభవంతుతే, సావధానోస్మి, (హస్తోదకందత్వా,) విష్ణోరిదంతే అర్ఘ్యం స్వాహా నమః, అస్త్వర్ఘ్యం, యూదివ్యా...భవంతు, (తతశ్శుద్ధోదకం,) విష్ణవేస్థానమసి, (తతశ్శుద్ధోదకం, అర్చనం,) అర్చత...మనసా దేవయంతః, విష్ణోరాచ్ఛాదనార్థ మిదంవస్త్రం, పవిత్రార్థం సాతితా ఇమేకుశాః, సు...యథావిధ్యర్చనమస్తు, యుష్మదనుజ్ఞయా సర్వత్ర మండలోద్వర్తనం కరిష్యే, ఓంభూః...తథా పితుః ప్రతి...శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా భవత్పాణావేవ పాణిహోమంకరిష్యే, (ప్రాచీనావీతి) సోమం పితృమంతం, అగ్నింకవ్య వాహనం గృహసిద్ధాన్న ద్రవ్యేణ సదోయ జ్యే,(అన్నంద్వేధావిభజ్య, భాగద్వయ మభిఘార్య,) ఇదంసోమాయ పితృమతే, ఇద మగ్నయే కవ్యవాహనాయ, (పితృస్థానే, బ్రాహ్మణస్య హస్తోదకం దత్వా, హస్తే

దర్శాన్పరిస్తీర్య) సోమాయ పితృమతే స్వధానమః, సోమాయ పితృమత ఇదం నమమ, అగ్నయేకవ్యవాహనాయ స్వధానమః, అగ్నయే కవ్యవాహనా యేదం నమమ, (తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య, ఉపవీతీ,) స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలం, ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యందేహి మేహవ్యవాహన, శ్రియం దేహి మేహవ్యవాహన ఓం నమ ఇతి, చతుస్సాగర...అభివాదయే, (ప్రాచీనావీతీ, భోజనపాత్రే, అభిభూర్య, శేషాన్నం,) స్వధేయం స్వధేయం స్వధేయం, అస్తుస్వధా, (పునరభిభూర్య, సవ్యేనఇతరపాత్రే, స్వభిభూర్య.)ఓంభూర్భువ స్సువః...చోదయాత్,ఏవం...తిథా (ప్రాచీనావీతీ,)పితుఃప్రతి...శ్రాద్ధే అన్నశుద్ధ్యర్థం ఆఘ్రాణశోషనిర్హరణార్థం ఆన్నసూక్తమంత్ర పఠనంకరిష్యే * నమోబ్రహ్మణే నమోఅస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమఓషధీభ్యః, నమోవాచే నమోవాచస్పతయే నమో విష్ణవేమహతేకరోమి, ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః.

ఇతి ఆబ్దికప్రయోగః.

అథ అన్నసూక్తమ్.

మూర్ధానందివోఅరతిం పృథివ్యావైశ్వానర మృతఆజాతమగ్నిం, కవింసమ్రాజమతిథిం జనానామాసన్నాపాత్రం జనయంతదేవాః, ఆమాసుపక్వమైరయ ఆసూర్యంరోహయోదివి, ఘర్మంనసామంతపతాసు పక్తిభిర్ఋష్టంగిర్వణసేబృహత్, ఉపహ్వయేసుదుఘాంధేను మేతాంసు హస్తోగోధుగుతదోహదేనాం, శ్రేష్ఠంసవంసవితాసా విషన్నో భీద్ధోఘర్మస్తదుషు ప్రవోచం, హింకృణ్వతీవసుపత్నీ వసూనాంవత్సమిచ్ఛంతీ మనసాభ్యాగాత్, దుహామశ్విభ్యాంపయోఅఘ్న్యేయం సాపర్ధతాం మహతేసౌభగాయ, ఇంద్రైతాంమధ్వోయామఖోశా అభూవన్యజ్ఞాయశీకే

గృణతేసఖ్యఃదుర్మాయవోదురేవామర్త్యాసో నిషంగిణోరిపవోహం
తాస్వాసః, వాశీమంతబుష్టిమంతో మనీషిణస్సుధన్వాన ఇషుమంతోని
షంగిణః, స్వశ్వాస్సురథాః పృశ్నిమాతరస్స్వయుధా మరుతోయా
థనాశుభం.చతుష్కపర్దాయువతిస్సుపేశాఘృతప్రతీకావయునానివస్తే,
తస్యాంసుపర్ణావృషణా నిషీదతుర్యత్రదేవాదధిభాగధేయం, ఏకస్సు
పర్ణస్సముద్రమావివేశస ఇదంవిశ్వంభువనంవిచష్టే, తంపాకేనమనసాప
శ్యమంతి తస్తన్మాతారేహ్మిసఉరేహ్మిమాతరం, సుపర్ణంవిప్రాకవయో
వచోభిరేకం సంతంబహుధాకల్పయంతి,ఛందాంసిచదధతోఅధ్వరేషు
గ్రహంతోనమస్యమితేదాదశ పితుస్తోషంమహోధర్తాణతవిషీం,
యస్యత్రితోవ్యోజసా వృత్రంవిపర్వమర్దయత్, స్వాదోపితోమధోపి
తోవయంతావవృమహే, అస్మాకమవితాభవ, ఉపనఃపితవాచర శ్మివ
శ్మావిరూతిభిః, మయోభురద్విషేణ్య స్సఖాసుశేవోఅద్వయాః, తవ
త్వేపితోరసా రజాంస్యనువిష్టితాః,దివివాతాఇవశ్రితాః, తవత్వేపితో
దదతస్త వస్వాదిష్టతేపితో,వ్రస్వాద్మానోరసానాంతు విగ్రీవా ఇవేరతే,
త్వేపితోమహానాం దేవానాం మనోహితం, అకార్చారుకేతునాత
వాహిమవసావధీత్, యదదోపితోజగన్వ వస్వవర్వతానాం, అత్రా
చిన్నోమధోపితో రంభఉయగమ్యాః, యదపామోషధీనాం పరింశ
మార్శిమహే, వాతాపీపివద్ధ్వ, యత్తేసోమగవాశిరో యవాశిరో
భజామహే, వాతాపీపివద్ధ్వ, కరంభఓషధీభవ పీవోవృక్కఉదా
రథిః, వాతాపీపివద్ధ్వ, తంత్వావయంపితుర్వ చోభిర్గావోనహవ్యా
సుషూదిమ, దేవభస్త్వాసదమాదమస్మభ్యంత్వాసథమాదం 'దేవతా

భ్యఃపితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్యఏవచ, నమస్స్వధాయైస్వాహాయై నిత్య మేవ నమోనమః, ఈశానఃపితరూపేణ మహాదేవోమహేశ్వరః,ప్రియ తాం భగవానీశః పరమాత్మాసదాశివ ఓం. 'మంత్రమధ్యేక్రియామధ్యే విష్ణుస్మరణపూర్వకం, యత్కించక్రియతేకర్మ తత్కర్మఫలదంకురు.'

ఓం భూర్భువస్వఃప్రచోదయాత్, దేవసవితఃప్రసువ, పృథి వీతే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వాముఖే అమృతం జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహోమ్యక్షితమసిమైషాం క్షేష్టా ముత్రాముష్మిన్లోకే ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధా నిదధేపదం, సమూఢ్హమస్యపాంసురే స్వాహా శ్రీవిష్ణో హవ్యం రక్షస్వ, పురురవా ర్ద్రవసంజ్ఞిక విశ్వేదేవా ఏతద్వోహవ్యం సపరికరం విశ్వేదేవా దేవతా ఇదమన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయాగ్నే దత్తం, దాస్యమా నంచ, ఆతృప్తేస్త తృశ్యంగయేయం భూ ర్గదాధరోభోక్తా, అన్నం బ్రహ్మహంచ బ్రహ్మభోక్తాచ బ్రహ్మసర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ, సౌవర్ణ మయంపాత్రమక్షయవటచ్ఛాయేయం, పురూర...సంజ్ఞికేభ్యో విశ్వే భ్యో దేవేభ్యః, ఇద మిదమన్న మమృతస్వరూప మాతుష్టే ర్దాస్య మాన మక్షయతుష్టయర్థం, యథాభాగం హవ్యం స్వాహానమమ నమమ, గయాయాం శ్రీరుద్రపాదాదిసమస్తపాదేషు సమస్తతీర్థేషు దత్తమస్తీతి భవంతో బ్రువంతు, గయాయాం దత్తమస్తు *యేదేవా సోద్వైశ్యేకాదశస్థ పృథివ్యా మష్టైకాదశస్థాఽప్యక్షితో మహ్యైకా దశస్థ, తేదేహసో యజ్ఞమిమం జుషధ్వమ్, విశ్వేదేవాస్తుష్టా వరదా భవంతు. పితృస్థానే ఓంభూ...ప్రచోదయాత్, (ప్రాచీనావీతీ,) పృథి వీతేపాత్రం...సురే. స్వధా శ్రీవిష్ణోహవ్యం రక్షస్వ,పితృపితామహా ప్రపి

తామహాఃరూపాఃవేతద్వఃకవ్యం సపరికరం, పితృపితామహా ప్రపి
తామహరూపాదేవా దేవతా ఇదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణరజత
మయం పాత్రమక్షయ్యటచ్ఛాయేయం, పితృప్రపితామహేభ్యఃశర్మభ్యఃగోత్రేభ్యఃవసురూపేభ్యఃఇదమిదమన్నంయథా
భాగం స్వధాకవ్యం నమమనమమ, గయాయాందత్తమస్తు యేచేహ
పితరోయేచనేహయాంశ్చ విద్మయా ఉచనప్రవిద్మ, త్వంవేత్థయ
తితే జాతవేదస్స్వధాభిర్యజ్ఞం సుకృతంజుషస్వ పితరస్తుష్టా వరదా
భవంతు (సవ్యం, విష్ణుస్థానే) ఓం భూర్భువస్సువఃయాత్, దేవసవిత
ప్రసువా, పృథివీహవ్యం రక్షస్వ, శ్రౌద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ఏత
ద్భోహవ్యం సపరికరం, విష్ణుర్దేవో దేవతా ఇదమన్నంవటచ్ఛా
యేయం, శ్రీవిష్ణవే శంఖచక్ర గదాధరాయ, ఇదమిదమన్నంగయా
యాం దత్తమస్తు, తదిష్ణోఃపరమంపదం, విష్ణుస్తుష్టోవరదో భవతు.
(ప్రాచీనావీతి)'సప్తవ్యాధా దశాణ్ణేషు మృగాఃకాలాంజనేగిరౌ, చక్ర
వాకాశ్శరద్వీపే హంసాస్సరసిమానసే, యేస్మజాతాఃకురుక్షేత్రే
బ్రాహ్మణావేదపారగాఃప్రస్థితాదీర్ఘమధ్వానం యూయం తేభ్యో
వసీదత అమూర్తానాంచ మూర్తానాం పితృణాం దీప్తతేజసాం, నమ
స్యామి సదాతేషాం ధ్యాయినాం యోగచక్షుషామ్. చతుర్భిశ్చ చతు
ర్భిశ్చ ద్వాభ్యాం పంచభిరేవచ, హుతాయతేచ పునర్ద్వాభ్యాం సమే
విష్ణుఃప్రసీదతు బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిఃబ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా
హుతం, బ్రహ్మైవతేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా యజ్ఞేశ్వరో
హవ్య సమస్తకవ్యభోక్తావ్యయాత్మా హరిరీశ్వరోత్ర, తత్సన్నిధానా
దపయాంతు సద్యో రక్షాంస్యశేషాణ్యసురాశ్చసర్వే త్వాం యోగిన
శ్చింతయంతి త్వాం యజంతిచ యజ్వనఃహవ్యకవ్యభుగేక స్త్వం
పితృదేవస్వరూపధృత్. కర్తాక్రియాణాం సఫలస్య తే క్రతుస్సమీప తత్క-
ర్మఫలంచ యచ్చ, స్రుగాదియత్సాధనమప్యశేషం హరే ర్మకింది

ద్వ్యతిరిక్తమస్తి దేశకాలపాత్ర మంత్రతంత్రకర్తృభోక్తృహవిర్ని యమఫలస్థలద్రవ్యాదిభవ్యస్సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యాం కర్మాచ్ఛిద్ర మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యాం కర్మాచ్ఛి ద్రమస్తు. గయేయం గయేయం. సవ్యం, ఓంభూః ఓం...తిథా (ప్రాచీ నావీతీ,) పితుఃప్రతిశ్రాద్ధే పితృపితామహప్రపితామహాః, శర్మణః, గోత్రాః, వసు...రూపాః, వస్యం, పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికా విశ్వాః దేవాః విష్ణుంచ, ఉద్దిశ్యమయా క్రియమాణేన, పితుః ప్రతి నాం...శ్రాద్ధేన, పితృపితామహ...రూపాణాం, సవ్యం పురూర... దేవానాంవిష్ణోశ్చ. ఏతేషాంసర్వం సగుణంభూత్వా, గయాన్నశ్రాద్ధే నైవ, అక్షయతృప్తిద్వారా పునరావృత్తిరహితశాశ్వతబ్రహ్మలోకేనివా ససిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, పునరావృత్తిరహిత...సిద్ధిరస్తు, (ఉప వీతీ,) నమోదేవేభ్యః, (ప్రాచీనావీతీ,) స్వధాపితృభ్యః, (సవ్యం,) నమో విష్ణవే. * మధువాతాఋతాయతేమధుక్షరంతిసింధవః, మాధ్వీర్నస్సం త్వోషధీః, మధునక్తముతోషసోమధుమత్పార్థివంరజః,మధుద్యౌరస్తునః పితా, మధుమాన్నోవనస్పతిర్మధుమాంఅస్తుసూర్యః, మాధ్వీర్గావో భవంతునః మధుమధుమధు సర్వంమధ్వస్తు. యథాసుఖంపరిషేచనం. ఓంభూర్భువస్సువః తత్సవితు...అమృతమస్తు, అమృతోపస్తరణమసి, (నివీతీభూత్వా) 'ఈశానవిష్ణుకమలాసనకార్తికేయవహ్నిత్రయార్క రజనీశగణేశ్వరాణాం, (సభ్యావసవ్యదధి కణ్వమతంగజానాం) క్రౌంచా మరేంద్ర కలశోద్భవకశ్యపానాం పాదాన్నమామిసతతం పితృముక్తి హేతూన్. గయాయాంధర్మపృష్ఠేచ సదసిబ్రహ్మణస్పతేః, గయాశీర్షే వటేచైవ పిత్రూణాందత్తమక్షయమ్' ఇయంభూమిర్దయా, ఏతేబ్రాహ్మ ణాభోక్తారోగదాధరాస్సంతు,అక్షయవటశ్చాయేయం,పితృరూపీజనా ర్జనః ప్రియతామ్. (సవ్యం.) దేవానాంచ, (ప్రాచీనావీతీ,) పితృణాంచ, (సవ్యం,) విష్ణోశ్చ. సర్వత్రసమకాలే తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు, దేవేభ్యః

అమృతమస్తు,(ప్రాచీ...తీ,) పితృభ్యఃఅమృతమస్తు,(సవ్యం,)విష్ణవేఅమృతమస్తు, అమృతోపస్తరణమసి, స్వాహా. ఓం ప్రాణాయస్వాహా...బ్రహ్మణిమఆత్మాఽమృతత్వాయ యథాసుఖంజుషధ్వం జుషామహై. యథాశక్తిరఘోష్ణైవ్యష్ణవాక పైతృకాక భుంజీయాక పావమానీశ్చాశ్రావయిష్యే, ఆశ్రావయ. యదశ్వస్యక్రవిషో మక్షికాశయద్వాస్వర్గాస్వధితౌరిష్టమస్తి, యద్ధస్తయోశ్శమితుర్యన్నఖేషుసర్వాతాతే అపిచేవేషస్తు మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు, *అగ్నిరస్మిజన్మనాజాతవేదాఘృతంమేచక్షురమృతంమఆసక, అర్కస్త్రిధాత్వూరజసోవిమానో జస్రోఘర్మోహవిరస్మినామ 'అపేతీతంయాచితవ్యంత్యజ్యంచైవానపేతీతం, ఉపవిశ్యసుఖేనైవభోక్తవ్యంస్వస్థమానసైఃగంగామృతమన్నం సంపూర్ణం, సుసంపూర్ణం గాయత్ర్యాసుజ్ఞా వాచ్యతామ్, ఓంభూ...యాత్. మధువాతా...భవంతునఃఅక్షన్నమీమదంత హ్యవప్రియాఅధూషత, అస్తోషతస్వభానవో విప్రానవిష్టయామతి, యోజాన్వింద్రతే హరీ, మధుమధుసంపన్నం, సుసంపన్నం, ఏతచ్ఛ్రాద్ధార్థంసంపాదితేషుపదార్థేషు యదిష్టంతత్ప్రీష్టవ్యం, సర్వంసంపూర్ణం. పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞికావిశ్వేదేవాః, తృప్తాస్థతృప్తాస్థ, తృప్తాస్మనఃఽ, 'అసోమపాశ్చయేదేవాయజ్ఞభాగవివర్జితాఃఽ, తేషామన్నంప్రదాస్యామి వికిరంవైశ్వదైవికం.' (ప్రాచీనావీతీ) పితృ...మహాఃఽ, తృప్తాస్థతృప్తాస్థ, తృప్తాస్మనఃఽ, 'అసంస్కృతప్రమీతాయే త్యాగినోయేకులస్త్రియఃఽ, దాస్యామితేభ్యోవికిరమన్నంతాభ్యశ్చపైతృకం, (ఉపవీతీ) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీవిష్ణోతృప్తోసి, తృప్తోస్మి, 'అసంశయోభవేద్విష్ణుర్మోక్షసాధనమవ్యయం, పితౄణాంచపరంశ్రేష్ఠం వికిరాన్నంచవైష్ణవమ్.' (ప్రాచీనావీతి దేవపితృమధ్యేప్రోక్ష్య, తిలదర్భాన్నిక్షిప్య,) యేఅగ్నిదగ్ధాశ్శంఖఃఽ పితరస్త్రిష్టుప్, ఉచ్ఛిష్టసన్నిధౌ వికిరపిండప్రదానే వినియోగఃఽ, * యేఅగ్నిదగ్ధాయేఽనగ్నిద

గ్ధామధ్యేదివస్వధయా మాదయంతే, తేభిస్స్వరాళసునీతి మేతాంయ థాతివసంతన్వంకల్పయస్వ. అగ్నిదగ్ధేభ్యః, అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మత్కుల ప్రసూతమృతేభ్యఃఅయంవికిరపిండ స్స్వధానమః అగ్నిదగ్ధాశ్చఅనగ్ని దగ్ధాశ్చ మార్జయంతామ్, ఏతద్వస్తిలోదకమ్. (కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య. పవిత్రంధృత్వా) శేషముచ్ఛిష్టభాగోభ్యన్నం దీయతాం, 'యజమానకులేజాతాదాసాదాస్యోన్నకాంక్షిణః, తేసర్వే తృప్తిమాయాంతు మయాదత్తేనభూతలే' అమృతాపిధానమసి, రౌరవే...తిష్ఠతు. ఓంఓం ఏవం...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ,) పితుఃప్రతిసాంవత్సరీక మృతాహాన్నశ్రాద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానంకరిష్యే, కురుష్వ, * యేరూపాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతిస్వధయాచరంతి, పరాపరోనిభరోయే భవంత్యగ్నిష్టాల్లోకా న్పృణిదాత్వస్తాన్, (గోమయేనోపలిప్య,) ఆపహతాఅసురారక్షాంసి పిశాచావేదిషతః, (అద్భిరవోక్ష్య, సకృదాచ్ఛిన్నైర్దర్భైరవస్తీర్య,) శుంధంతాంపితరః, శుంధంతాం పితామహాః, శుంధంతాం ప్రపితామహాః, ఏతత్తేపితః, శర్మ, గోత్ర, వసురూప, యేచత్వామత్రాను, ఏతత్తేపిత్రే, శర్మణే, గోత్రాయ, వసురూపాయ, యేచతమనుగచ్ఛంతి. తేభ్యశ్చాయం పిండస్తస్మైతే స్వధానమః, గయాయాందత్తమస్తు. ఏతత్తేపితామహా...రుద్రరూప, యేచత్వామత్రాను, ఏతత్తేపితామహాయ...స్వధానమః, గయాయాందత్తమస్తు, ఏతత్తేప్రపితామహాశర్మ...ఆదిత్యరూప, యేచత్వామత్రాను, ఏతత్తే ప్రపితామహాయ, శర్మణే, గోత్రాయ, ఆదిత్యరూపాయ, యేచ...గయాయాందత్తమస్తు. అత్రపితరోమాదయధ్వమ్, యథాభాగమావృషాయధ్వం, (ఆచమ్య, ప్రదక్షిణావర్తనేనోదఙ్ముఖోయథాశక్తిప్రాణానాసిత్వాభిపర్యావృత్య,) అమీమదంతపితరోయథా భాగమావృషాయిషత, (ఇతిచరోఃప్రాణిభక్షంభక్షయేత్, కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య, ప్రాచీనావీతీ,) శుంధంతాం పితరః...మహాః, ఏతత్తే పితః...రూప

అభ్యజ్ఞిష్వ, పితామహ...ప్రపితామహ...అభ్యజ్ఞిష్వ, ఏతత్తేపితఃశర్మగోత్రవసురూప,అజ్ఞిష్వ,ఏతత్తేపితా...ప్రపితామహ...అజ్ఞిష్వ, ఏతద్వఃపితరోవాసో మానవతోన్యత్పితరో యుజ్ధ్వం, అథైనానుపతిష్ఠేత, *నమోవఃపితరఇషేనమోవఃపితరఊర్జేనమోవఃపితరశుష్మాయనమోవఃపితరోఘోరాయనమోవఃపితరోజీవాయనమోవఃపితరోరసాయ, స్వధావఃపితరోనమోవఃపితరోనమఏతాయుష్మాకంపితరఇమాఅస్మాకంజీవావోజీవంత ఇహసంత్యస్మాఃమన్తోన్వాహవామహే, నారాశంసేనసోమేనపిత్రృణాంచమన్మభిఃఆతయేతుమనఃపునఃక్రత్వేదక్షాయజీవసే, జ్యోక్పశ్యేసూర్యంద్రుశే, పునర్నఃపితరోమన్తోదదాతుదైవ్యోజనఃజీవంవ్రాతంసచేమహి, యద్దంతరిక్షంపృథివీ మ్యుతద్యాంయన్మాతరంపితరం వాజిహింసిమా,అగ్నిర్మాతస్మాదేనసఃప్రముంచతుదురితాయానిచ కృమకరోత్వమానైనసం కులాభివృద్ధ్యర్థం పార్వణపూజాంకరిష్యే, (సవ్యం) పిండపితృదేవతాభ్యోనమఃయవకుశతిలగంధాక్షతాంత్సమర్పయామి, ధూపమాఘ్రాపయామి, దీపందర్శయామి, (నైవేద్యం,యథాభాగం,)అపూపహారనైవేద్యం సమర్పయామిఃతాంబూలంసువర్ణపుష్పం సమర్పయామి, సరోష్వపచారాంత్సమర్పయామి. (ప్రాచీనావీతీ)'శమీపత్రప్రమాణేన పిండందద్యాద్దయాశిరే,ఉద్ధరేత్సప్తగోత్రాణి కులమేకోత్తరంశతం' (ఉపవీతీ, ఓంభూఃతిథౌ పితుఃప్రతిసాంవత్సరీకృతాహన్యౌద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానే పితృపితామహప్రపితామహాఃశర్మణఃగోత్రాఃవసురుద్రాదిత్యరూపాఃఏతానుద్దిశ్యమయాదత్తాఃపిండాఃగయాపిండసదృశాభవంత్వితి భవంతోబ్రువంతు, గయాపిండసదృశాభవంతు, (పిండాన్నమస్కృత్య, ప్రాచీనావీతి,)పిండానుదాసయిష్యే,ఉదాసయ, 'అయోధ్యామథురామాయాకాశీకాంచీఅవంతికా, పురీద్వారవతీచైవ సప్తతామోక్షదాయకాఃఽ

(సవ్యం,) యజ్ఞేన...దేవాః..పిండస్థానేశాంతిరస్తు,పుష్టిరస్తు, తుష్టిరస్తు, స్వస్తిశోభనంహవిః, (ప్రాచీనావీతీ, పితృస్థానే,) ఏకం, ద్వే, త్రీణీ, చత్వారి, పంచ, షట్, (ఉపవీతీ, విశ్వేదేవస్థానే, విష్ణుస్థానేచ)ఏకం... షట్. దేవాఃపితరః పితరోదేవాః, దేవతాపితృప్రసాదే నాస్మద్గోత్రం వర్ధతాం, స్వస్తివర్ధతాంగోత్రం,విశ్వేదేవప్రసాదోస్తు, పితృప్రసాదోస్తు, విష్ణుప్రసాదోస్తు, భోజనపాత్రాణ్యుచ్ఛాలయిష్యే,ఉచ్ఛాలయ, దేవాశ్చపితరస్సన్తీతిబ్రూత, పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాఃమయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదరకమస్తీతిబ్రూత, అక్షన్నక్షయ్యోదరకం. పితృ...మహాః మయాదత్తం శ్రాద్ధం...దరకం, శ్రీమహావిష్ణోమయా...దరకం,స్వాహాంవాచయిష్యే, స్వధాంవాచయిష్యే, వాచ్యతాం, థామంతేవామదేవ ఆపోజగతి, కూర్చవిసర్జనే వినియోగః, * థామంతేవిశ్వంభువన మధిశ్రితమంతస్సముద్రే హృద్యంతరాయుషి, అపామనీకేసమిథేయ ఆభృత స్తమస్యామ మధుమంతంతడూర్మిమ్. పితృపితామహప్రపితామహాస్సధోచ్యతా మితి భవంతోబ్రువంతు, అస్తుస్వధా, సంపద్యతాం, స్వాహావిశ్వేదేవాః ప్రియంతామ్, ప్రియంతాంవిశ్వేదేవాః, పితృపితామహప్రపితామహాశ్చప్రియంతాం, ప్రియంతాంప్రపితామహపితామహపితరః, విష్ణుఃప్రియతాం, ప్రియతాంవిష్ణుః, ఉపవిష్టేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శ్రాద్ధసాద్గుణ్యార్థదక్షిణాఃపాంతు, పాంతుదక్షిణాః, వాజేవాజేత్యస్యమంత్రస్య, వసిష్ఠఋషిః వాజినోదేవతాః, త్రిష్టుప్ఛందః,ఆవాహితపితృవిసర్జ వినియోగః,*వాజేవాజేవతవాజినోథనేషు పిప్రాఅమృతాఋతజ్ఞాః, అస్యమధ్వఃపిబతమాదయధ్వం తృప్తాయాతపథిభిర్దేవయానైః, (ప్రాచీనావీతీ,) ఉత్తిష్ఠతపితరః,(సవ్యం,)అసుగచ్ఛంతుదేవాః, విష్ణునాసహఆమా వాజస్యప్రసవోజగమ్యాదాద్యావాపృథివీవిశ్వశంభూ, ఆమాగంతాంపిత రామాతరాచామా సోమో

అమృతత్వాయగమ్యాత్ దాతారోనోభివర్ధంతామ్, వేదాస్సంతతి రేవనః, శ్రద్ధాచనో మావ్యగమత్, బహుదేయంచనోస్తు. అన్నంచనో బహుభవేత్, అతిథింశ్చలభేమహి, యాచితారశ్చనస్సంతు, మాచ యాచిష్ట కంచన. అన్నశేషః కింక్రియతాం, ఇష్టైస్సహభుజ్యతామ్, దాతారోనోభివర్ధంతాం, వేదాస్సంతతిరేవతు, శ్రద్ధాచనోమావ్యగ మత్, బహుదేయంచనోస్తు అన్నంచనోబహుభవేత్, అతిథీంశ్చలభ ధ్వమ్, యాచితారశ్చవస్సంతు, మాచయాచిధ్వం కంచన. అన్నశేషః కింక్రియతామ్,ఇష్టైస్సహభుజ్యతామ్,*స్వాదుషంసదఃపితరోవయోధాః కృచ్ఛ్రశ్రితశ్శక్వీ వంతోగభీరాఃచిత్రసేనా ఇషుబలా అమృధ్రాస్స తోవీరా ఉరవోవ్రాతసాహాః, బ్రాహ్మణాస్తః పితరస్సోమ్యాస శ్శివే నోద్యావాపృథివీ అనేహసా, పూషానఃపాతుదురితా దృతావృధో రక్షోమాకిర్నో అఘశంసఈశత స్వస్తిర్ణంవస్తేమృగో అస్యాదంత్తోగో బిస్సన్నద్ధా పతత్రిప్రసూతా, యత్తాగిరస్సంచవిచ్చవంతి తత్తాగిస్త భ్యమిషవశ్శర్మయంసత్, ఇహైవస్తం మావియౌష్టం విశ్వమాయు ర్వశ్నుతం,క్రీళంతౌపుత్త్రైర్నప్తృభి ర్మోదమానౌస్వేగృహే,సర్వస్యా ష్టైస్సర్వస్యజిత్యై సర్వమేవతేనాప్నోతి సర్వంజయతి, శతమానంభ వతి శతాయుఃపురుషశ్శతేంద్రియ అయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి. ఆయుఃప్రజాంధనంవిద్యాం స్వర్గంమోక్షంసుఖానిచ, ప్రయచ్ఛంతుతథా రాజ్యం ప్రీతాన్యూణాంపితామహాః ఆద్యమేనఫలంజన్మ భవద్భాదాభి వందనాత్, పత్రశాకాదినానేన క్లేశితాయూయమీదృశాః, తత్క్లేశజాతంచితేతు విస్మృత్యతుంతు మర్షథ, వసిష్ఠవామదేవాది మునిభిస్తు ల్యతాంగతాః, పితృణామనుగృహ్ణంతు బ్రహ్మణశ్శాశ్వతంపదం ప్రాచీ నావీతీ. పితుఃప్రతిసాంవత్సరీక మృతాహన్నశ్రాద్ధమభూత్, అత్రాసన

భాజన శాకపాకద్రవ్యదక్షిణాదిభిః కిమపినసత్కృతం భవద్భిరేవసత్కృతం, పాణిపాత్రోమబ్రాహ్మణభోజన పిండప్రదానకర్మ త్రయంయథోక్తం యథాశాస్త్రీయంగయాశ్రాద్ధఫలదమస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు, యథోక్తం యథాశాస్త్రీయంగయా శ్రాద్ధఫలదమస్తు. సమ్యం, కాయేనవాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనావా ప్రకృతే స్స్వభావాత్, కరోమియద్య త్సకలంపరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి. సర్వం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః(బ్రాహ్మణేభ్యస్తాంబూలానిదత్వా.)

†ఆసీమాంతమనువ్రజేయం,మానువ్రజ,*వసిష్ఠాసఃపితృవదాచ మక్రత దేవాఈళానా ఋషివత్స్తుయే, ప్రీతా ఇవజ్ఞాతయఃకామమేత్వాస్తే దేవా సోవధూనుతావసు, దేవాన్వసిష్ఠో అమృతాన్వవందేయే విశ్వాభువనాభిః ప్రత్తస్థుః, తేనోగాసంతా మురుగాయ మద్యయూయం పాతస్వస్తిభిస్సదానః ఇదంపితృభ్యోనమో అస్త్వద్యేతినమస్కరవతి మంతతశ్శంసతి, తస్మాదంతతః పితృభ్యోనమస్క్రియతే తదాహుర్వ్యాహావంపిత్ర్యశ్శంసేదవ్యాహావాం ఇతివ్యాహానమేవశంసేత్।అసంస్థితం వై పితృయజ్ఞస్య సాధ్వసంస్థితంవా ఏషపితృయజ్ఞం సంస్థాపయతియోవ్యాహావంశంసతి, తస్మాద్వ్యాహావమేవశంస్తవ్యం. యంత్వాద్యావాపృథివీ యంత్వాప్రస్వష్టాయంత్వాసౌ జనిమాజజాన, పంథామనుప్రవిద్వాన్ పితృయాణం ద్యుమద్గ్నే సమిధానోవిభాహి ద్వేశుక్లేతీఅశ్రుణవంపిత్ర్యాణామహం దేవానామృతమర్త్యానాం, తాభ్యామిదంవిశ్వమేజత్సమేతియదంతరా పితరంమాతరంచ. వామదేవాయనమోజ్యేష్ఠాయనమశ్శ్రేష్ఠాయనమోరుద్రాయనమఃకాలాయనమఃకలవికరణాయ

† ఇక్కడ వాజేవాజేమంత్రముతో పితృవిసర్జమును కొందరు చేయుటకలదు.

నమో బలవికరణాయనమో బలాయనమోబలప్రమథనాయ నమస్స
ర్వభూతదమనాయనమో మనోన్మనాయనమః. పితృయజ్ఞస్సాంగోఽభూ
త్, దీర్ఘాయుష్యమస్తు,వంశాభివృద్ధిరస్తు యజ్ఞసమృద్ధాభవంతు,*వాశీ
మంతఋష్టిమంతో మనీషిణస్సుధన్వాన ఇషుమంతోనిషంగిణః స్వశా
స్థస్తురథాః పృశ్నిమాతరస్స్వయుధామరుతో యాధనాశుభమ్.

ఇతి అన్నసూక్తమ్.

అథ శ్రాద్ధాంగతర్పణమ్.

(పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య, పవిత్రంధృత్వా, ప్రాణానాయమ్య)
ఏవం...తిథౌ అస్మత్పితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాన్న శ్రాద్ధాంగపరే
హనిక కర్తవ్యతిలతర్పణం సదర్భకరిష్యే, (ప్రాచీనావీతీ,) అస్మత్పితరం
శర్మాణం, గోత్రం, వసురూపం, స్వధానమస్తర్పయామి, స్వధాన...
స్వధాన...,పితామహం, శర్మాణం, గోత్రం,రుద్రరూపం, స్వధానమ
స్తర్పయామి, స్వధాన...స్వధాన..., ప్రపితామహం, శర్మాణం,
గోత్రం,ఆదిత్యరూపం,స్వధానమస్తర్పయామి,స్వధాన...,స్వధాన...
'యేకేచాస్మత్కులేజాతా అపుత్రాగోత్రజామృతాః, తేగృహ్ణంతుమయా
దత్తం సూత్రనిష్పీడనోదకం' కృష్ణకృష్ణకృష్ణ.

ఇతి శ్రాద్ధాంగతర్పణమ్.

అథ అధిశ్రవణమ్.

ఓం ఋష్షోహాణంవాజినఘాజిఘుర్మి మిత్రంప్రథిష్టముపయామిశ
ర్మ, శిశానోఅగ్నిఃక్రతుభిస్సమిద్ధ స్సనోదివాసరిషః పాత్తున క్తమ్,అయో

దంష్ట్రోర్పిషాయాత్తుధానా నుపస్పృశజాతవేదస్తమిద్ధః, ఆజిహ్వ్యా మూరదేవాన్రభస్వక్రివ్యాదో వృక్త్వ్యపిధత్సాస్వసః, ఉభోభయా విన్నుపధేహి దంష్ట్రాహింస్రశ్నిశానోవర్తంపరంచ, ఉతాంతరిక్షేపరియాహిరాజన్జంభై స్సంధేహ్యభియాత్తుధానాన్, యజ్ఞైరిషూస్సన్నమమానోఅగ్నేవాచాం శల్యంఅశనిభిర్దిహానః, తాభిర్విధ్యహృదయేయాత్తుధానాన్ప్రతీచో బాహూన్ప్రతిభంగ్ధ్యేషాం, అగ్నేత్వచంయాత్తుధానస్య భింధిహింస్రాశనిర్వ్రసాహంత్వేనమ్,ప్రపర్వాణిజాతవేదశ్శృణీహి క్రివ్యాత్క్రి విష్ణుర్విచినోతువృక్ణమ్ ౧. యత్త్రిదాస్తీంపశ్యసిజాతవేదస్తిష్ఠంతమగ్నఉతవాచరంతమ్, యద్వాంతరిక్షేపథిభిఃపతత్తమస్తాద్విధ్యశర్వాశిశానః ఉతాలభంస్పృణిహిజాతవేద అలేబానాన్వృష్టిభిర్వాత్తుధానాత్ అగ్నేపూర్వోనిజహిశోశుచాన ఆమాదఃక్వ్యంకాస్తమదంత్వేనీఃఇహప్రబ్రూహియత్తమస్నో అగ్నేయోయాత్తుధానోయ ఇదం కృణోతి, తమారభస్వస్తమిధాయ విష్ణవృచక్షసశ్చక్షుషేరంధయైనం, తీక్ష్ణేనాగ్నేచక్షుషారక్షయజ్ఞం ప్రాంచవసుభ్యప్రణయప్రచేతః, హింస్రరక్షాంస్యభిశోశుచానం మాత్వాదభవ్యాత్తుధానానృచక్షః, నృచక్షారక్షఃపరిపశ్యివక్షు తస్యత్రిణిప్రతిశృణీహ్యగ్రా, తస్యాగ్నేపృష్టీర్హరసాశృణీహి త్రైధామూలం యాత్తుధానస్యవృశ్చ త్రిర్యాత్తుధానః ప్రసితింతవీత్వృతంయో అగ్నే అనృతేనహన్తి, తమర్చిషాసూర్యజం జాతవేదస్సమక్షమేనం గృణతేనివృక్ధి, తదగ్నేచక్షుః ప్రతిధేహిరేభే ఘారుజ్ఞంయే నపశ్యసియాత్తుధానం, అథర్వవజ్జ్యోతిషాదైవ్యేనసత్యం ధూర్వంతమచితంన్యోష, యదగ్నేఅద్యమిథునాశపాతో యద్వాచ

స్తృష్టం జనయంతరైభాః, మనోర్మన సశ్మర్వ్యా3జాయతే యాత
యావిధ్యహృదయే యాత్తుధానాన్,పరాశృణీహితపసాయాత్తు ధానా
స్పరాగ్నే రక్షోహరసాశృణీహి, పరార్చిషామూరదేవాం చ్ఛృణీహిప
రాస్తుతృపో అభిశోశుచానఃపరాదృదేవావృజిసంశృణంతు ప్రత్యగేనం
శపథాయంతుతృష్టాః, వాచాస్తేనంశరవబుచ్ఛంతుమర్మన్విశ్వాసైత్తు
ప్రసితింయాత్తుధానః. 3. యఃపౌరుషేయేణక్రవిషా సమక్తోయోఅశ్వ్యే
నపశునాయాత్తుధానః, యోఅఘ్న్యాయాభరతి క్షీరమగ్నే తేషాం
శీర్షాణిహరసాపివృశ్చ, సంవత్సరీణంపయ ఉస్రియాయాస్తస్యమా
శీద్యాత్తుధానోనృచక్షుః, పీయూషమగ్నే యతమస్తితృప్సాత్తం ప్రత్యం
చమర్చిషాంవిధ్యమర్మన్,విషంగవాంయాత్తుధానాః పిబంత్వావృశ్చ్యం
తామపితయెధురేవాః, పరైనాందేవస్సవితాదదాత్తు పరాభాగమోషధీ
నాంజయతాం, సనాదగ్నేమృణసియాత్తుధానా న్నత్వారక్షాంసిపృత
నాసుజిగ్యుః, అనుదహసహమూరాన్కవ్యాద్యో మాతేప్రేత్యా
ముకృత్తదైవ్యాయాః, త్వన్నోఅగ్నే అధరాదుదక్తాత్పాహ్యాదుతర
క్షుపురస్తాత్, ప్రతితేతేఅజరాస్తస్థిషాఅఘశంసంశోశుచతోదహం
తు, ర పహ్యాత్పురస్తాదధరాదుదక్తా త్కవిఃకావ్యేన పరిపాహిరాజన్,
సఖేసఖాయ మజరోజరిష్ణోగ్నేమర్తాంఅమర్త్యస్త్వంనఃపరిత్వాగ్నే
పురంవయం విప్రంసహస్యధీమహి, ధృషద్వర్ణందివేదివేహంతారంభం
గురావతాం, విశ్వేణభంగురావతఃప్రతిష్మరక్షసోదహ, అగ్నేత్విగ్నేన
శోచిషాతపురద్గారృష్టిభిః, ప్రత్యగ్నేమిథునాదహ యాత్తుధానాకి
మ్మిదినా, సంత్వాశిశామి జాగృహ్యదబ్ధం విప్రమన్మభిః, ప్రత్యగ్నేహ
రసాహరశృణీహి విశ్వతఃప్రత, యాత్తుధానస్య రక్షసోబలం విరుజ

వీర్యం. ౫.

విష్ణోర్నుకం వీర్యాణిప్రవోచంయః పార్థివాని విమమేరజాంసి, యోఅస్కభాయ దుత్తరంసధస్థం విచక్రమాణస్త్రేధోరుగాయః, ప్రతద్విష్ణుస్తవతే వీర్యేణమృగోనభీమఃకుచరోగిరిష్ఠాః, యస్యోరుషు త్రిషు విక్రమణేష్వధిక్షియంతి భువనానివిశ్వా, ప్రవిష్ణవేశూషమేతుమన్మగిరిక్షిత ఉరుగాయాయవృష్ణే, యఇదందీర్ఘంప్రయతం సధస్థమేకోవిమమేత్రిభిరిత్పదేభిః, యస్యత్రీపూర్ణామధునాపదాన్యక్షీయమాణాస్వధయామదంతి, యఉత్రిధాతుపృథివీముతద్యామేకోధార భువనానివిశ్వా, తదస్యప్రియమభిపాథోఅశ్యాంనరో యత్రదేవయవోమదంతి, ఉరుక్రమస్యసహిబంధురిత్థావిష్ణోఃపదేపరమేమధ్వఉత్సః, తావాంవాస్తూన్యశ్మసిగమధ్యైయత్రగావో భూరిశృంగాఅయాసః, అత్రాహతదురుగాయస్యవృష్ణఃపరమంపదమవభాతిభూరి. ౧. ప్రవఃపాంతమంధసోధియాయతేమహేసౌశూరాయవిష్ణవేచార్చత, యాసానుని పర్వతానామదాభ్యమహస్తస్థతురర్వతే వసాధునా, త్వేషమిత్థాసమరణం శిమీవత్రోరింద్రా విష్ణూసుతపావాముపస్థతి, యామర్త్యాయ ప్రతిధీయమానమిత్కృశానోరస్తు రసనామురుష్యతి, తాఈంవర్ధంతి మహ్యస్యపాంస్యం నిమాతరానయతి రేతసేభుజే, దధాతిపుత్రోవరం పరంపితుర్నామతృతీయమధిరోచనేదివి, తత్తదిదస్యపౌంస్యం గృణీమసీనస్యత్రాతురవృకస్యమీళ్హుషఃయఃపార్థివానిత్రిభిరిద్విగామభి రురుక్రమిష్టోరుగాయాయజీవసే, ద్వేఇదస్యక్రమణేస్వర్దృశోభిఖ్యాయమర్త్యోభురణ్యతి, తృతీయమస్యనకిరా దధర్షతివయశ్చన పతయంతఃపత్త్రిణః, చతుర్భిస్సాకం నవతించనామభి శ్చక్రంనవృత్తం వ్యతీరవీవిపత్,

బృహచ్ఛరీరోధివిమిమాన ఋక్వభిర్యువాకుమారః ప్రత్యేత్యాహవమ్.
౨. భవామిత్రోనశేవ్యో ఘృతాసుతిర్విభూత ద్యుమ్న ఏవయా ఉస్ర
ప్రథాః, అథాతేవిష్ణో విదుషాచిదర్ధ్యస్తోమో యజ్ఞశ్చరాధ్యోహవిష్మ
తా, యఃపూర్వ్యాయ వేధసేనవీయసే సుమజ్జానయే విష్ణవేదదాశతి,
యోజాతమస్యమహతోమహిబ్రవత్సేదుశ్రవోభిర్యజ్యంచిద భ్యసత్,
తవసుస్తోతారఃపూర్వ్యంయథా విదఋతస్యగర్భంజనుషాపిపర్తన, అస్య
జానంతోనామచిద్వివక్తనమహస్తే విష్ణోసుమతింభజామహే, తమస్య
రాజా వరుణస్తమశ్వినాక్రతుం సచంతమారుతస్యవేధసః, దాధార్దక
ష్ణుత్తమమహర్విదంవ్రజంచ విష్ణుస్సఖివాంఅపోర్ణుతే, ఆయోవివా
యస్వచథాయదైవ్య ఇంద్రాయ విష్ణుసుకృతే సుకృత్తరః,వేథాఅజన్వ
త్రిధస్థ ఆర్యమృతస్యభాగే యజమానమాభజత్. 3

ఉదిరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాఃపితరస్సోమ్యాసఃఅసుం
యఈయురవృకాఋతజ్ఞా స్తేనోవంతు పితరోహవేషు, ఇదంపితృభ్యోన
మో అస్త్వద్యయే పూర్వాసోయ ఉపరాసఈయుఃయేపార్థివేరజస్యా
నిషత్తా యేవానూనం సువృజనాసువిక్షు, అహంపితౄంత్సు విదత్రాం
అవిత్సినపాతంచ విక్రమణంచవిష్ణోః, బర్హిషదోయే స్వధయా సుతస్య
భజంత పిత్వస్త ఇహాగమిష్ఠాః, బర్హిషదఃపితర ఊత్యాగన్నాగమా వో
హవ్యాచకృమాజుషధ్వమ్, తఆగతావసాశన్తమేనాథానశ్మం యోరర
పోదథాత, ఉపహూతాఃపితరస్సోమ్యాసో బర్హిష్యేషు నిధిషుప్రియే
షు, తఆగమంతుత ఇహాశ్రువంత్వధి బ్రువంతుతేవంతస్తాన్. ౧.

ఆచ్యాజానుదక్షిణతోనిషద్యేమం యజ్ఞమభిగృణీతవిశ్వే, మాహింసిష్ట పితరఃకేనచిన్నోయద్వ ఆగఃపురుషతాకరామ, ఆసీనాసోఅరుణీనాముప స్థేరయింధ్వత్తదాశుషేమర్త్యాయ, ప్రుత్రేభ్యఃపితరస్తస్యవస్వఃప్రయచ్ఛతతఇహోర్జందధాత, యేనఃపూర్వేపితరఃసోమ్యాసోనూహిరేసోమపీథంవసిష్ఠాఃతేభిర్యమస్సంరరాణోహవీంష్యుశన్నుశద్భిఃప్రతికామమత్తు, యేతాతృషుర్దన్తాజేహమానాహోత్రాఽవిదన్తోమదప్టాసోఅర్కైఃఅగ్నేయాహిసువిదత్రేభిరర్వాఙ్నత్యైఃకవ్యైపితృభిర్ఘర్మసద్భిఃయస్తాఽసోహవిరదోహవిష్మాఇంద్రేణదేవైస్సరథందధానాఃఆగ్నేయాహిసహస్రందేవబంధైఃపరైఃపూర్వైఃపితృభిర్ఘర్మసద్భిఃఽ. అగ్నిష్వాత్తాఃపితరఏహగచ్ఛతసదస్సదస్సదతసుప్రణీతయఃఅత్తాహవీంషిప్రయతానిబర్హిష్యథార్యంసర్వవీరందధాతన,త్వమగ్నఈళితోజాతవేదోవాడ్ధవ్యానిసురభీణికృత్వీప్రాదాఃపితృభ్యస్స్వధయాతేఅక్షన్నద్ధిత్వందేవప్రయతాహవీంషి,యేచేహపితరోయేచనేహయాంశ్చవిద్మయాంఉచనప్రవిద్మ,త్వంవేత్థయతితేజాతవేదస్స్వధాభిర్యజ్ఞంసుకృతంజుషస్వ,యేఅగ్నిదగ్ధాయేఅనగ్నిదగ్ధామధ్యేదివస్స్వధయామ్మదయంతే,తేభిస్స్వరాళసునీతిమేతాంయథావశంతన్వంకల్పయస్వ. 3.

పరోమాత్రయాతన్వావృథానన్తేమహిత్వామన్వశ్నువంతే, ఉభేతేవిద్మరజసీపృథివ్యావిష్ణోదేవత్వంపరమస్యవిత్సే,నతేవిష్ణోజాయమానోనజాతోదేవమహిమ్నఃపరమంతమాపఽ, ఉతస్తుభ్నానాక

వ్యృషమ్ బృహంతంద్రాధర్థ ప్రాచీంకకుభం పృథివ్యాః, ఇరావతీధేనుమతీమహిభూతం సూయవసినీ మనుషేదశస్యా, వ్యస్తభ్నారోదసీవిష్ణవే తేద్రాధర్థ పృథివీమభితో మయూఖైః, ఉరుంయజ్ఞాయ చక్రథురులోకం జనయంత్రా సూర్యముషాసమగ్నిం, దాసస్యచి ద్వృషశిప్రస్యమాయా జఘ్న ధూర్నరపృతనాజ్యేషు, ఇంద్రావిష్ణూదృంహితాశ్నంబరస్యన వపురోనవతించ శ్నథిష్టం, శతంవర్చిన స్సహస్రంచ సాకంహథో అప్రత్యసురస్యవీరాన్, ఇయంమనీషా బృహతీబృహంతో రుక్మామాత్తవసావర్థయంతీ, రరేవాంస్తోమం విధతేషువిష్ణోపిన్వత మిషోవృజినే ష్వింద్ర, వషట్తేవిష్ణవాస ఆకృణోమీతన్మేజుషస్వశిపివిష్టహవ్యం, వర్ధంతుత్వాసుష్టుతయోగిరో మేయూయం పాతస్వస్తిభి స్సదానః ౧ నూమర్తో దయతేన నిష్యన్యో విష్ణవఉరుగాయాయ యదాశత్, ప్రయస్సత్రాచా మనసాయజాత ఏతావంతం నర్యమావివాసాత్, త్వంవిష్ణోసుమతింవిశ్వజన్యా మప్రయుతా మేవయావోమతిందాః, పర్షీయథా నస్సువితస్యభూరేరశ్వావతః పురుశ్చంద్రస్యరాయః, త్రిర్దేవఃపృథివీమేషఏతాంవిచక్రమేశతర్చసం మహిత్వా, ప్రవిష్ణురస్తుతవస్తవీయాన్ త్వేషంహ్యస్యస్థివిరస్యనామ, విచక్రమేపృథివీమేషఏతాం క్షేత్రాయవిష్ణుర్మనుషే దశస్యన్, ధ్రువాసోఅస్యకరయోజనాసవురుక్షితింసుజనిమాచకార, ప్రతత్తేఅద్యశిపివిష్టనామాయశ్నం సామివయునానివిద్వాన్, శంత్వాగృణామితవస్తమత్వాయన్ క్షయన్తమస్యరజసఃపరాకే, కిమిత్తేవిష్ణోపరిచక్ష్యంభూత్ప్రయద్వపక్షేశిపివిష్టోఅస్మి, మావర్పోఅస్మదపగూహ ఏతద్యదన్య

రూప స్సమిథెబభూథ. వషట్తె సదానః. ౨. దేవతాభ్యః పితృభ్య శ్చ...సదాశివః ఓం.

ఓం సవాంకర్మణా సమిషాహినో మాంద్రా విష్ణూఅపసప్పారే అస్య, జుషేథాంయజ్ఞం ద్రవిణంచధత్త మరిష్టైర్నః పథిభిఃపారయన్తా, యావిశ్వాసాం జనితారామతీనా మిందాగ్నివిష్ణూకలశాసో మధానా, ప్రవాంగిరశ్యమానా అవస్తుప్రస్తోమాసో గీయమానాసో అర్కైఃి, ఇంద్రావిష్ణూ మదపతీ మదానామాసోమంయాత్తంద్ర విణోదధానా, సంవామంజం త్వక్తుభిర్మతీనాం సంస్తోమాసశ్నస్య మానాసఉక్థైఃి, ఆవా మశ్వాసో అభిమాతిషాహ ఇంద్రావిష్ణూ సధమాదోవహంతు జుషే థాంవిశ్వా హవనామతీనా ముపబ్రహ్మాణి శృణుతంగిరోమే, ఇంద్రా విష్ణూతత్పనయాయ్యం వాంసోమస్యమద ఉరుచక్రమాథే, అశృణుత మంతరిక్షం వర్ధిమోప్రథతం జీవసేనోరజాంసి,ఇంద్రావిష్ణూ హవిషావా వృధానాగ్రా ద్వానానమసా రాతహవ్య, ఘృతాసుత్తిద్రవిణం ధత్తమ స్మేసముద్రస్థఃి కలశోస్నమధానఃి, ఇంద్రావిష్ణూపిబతంమధ్వోఅస్యసోమ స్యదస్రాజఠరంపృణేథామ్, ఆవామంధాంసిరాణమద్యిగ్మన్నుప బ్రహ్మాణి శృణుతంహవంమే, ఉభాజిగ్యథుర్నపరాజయేథెన పరాజగ్మేకతరశ్చనైనోఃి,ఇంద్రశ్చవిష్ణూయదపస్పృధేథాంత్రేధాసహస్రంవితరైరయేథామ్,

ఓం కృణుష్వపాజఃి ప్రసితిన్నపృథ్వీం యాహిరాజేవామవాం ఇభేన, తృష్వీమనుప్రసితిం ద్రూణానోస్తాసివిధ్యరాతీయతస్తపిష్ఠైఃి, తవ భ్రమాస ఆశుయాపతంత్యనుస్పృశ ధృషతాశోశుచానఃి, తపూంష్ణ్యగ్నే జుహ్వాపతంగగసందితో విసృజవిష్వగుల్కాఃి,ప్రతిస్పశో విసృజతూ

ర్ణితమోభవా పాయుర్విశో అస్యాఅదబ్ధః, యోనోదూరే అఘశంసో యో అంత్యగ్నేమాకిష్టే వ్యథిరాదధర్షీత్, ఉదగ్నేతిష్ఠ ప్రత్యాతనుష్వన్యామిత్రాం ఓషతాత్తిగ్మహేతే, యోనోఅరాతిం సమిధానచక్రే నీచాతం ధక్ష్యతసన్నశుష్కం, ఊర్ధ్వోభవప్రతి విధ్యాధ్యస్మదావిష్కృణుష్వ దైవ్యాన్యగ్నే, అవస్థిరాతనుహియాత్తు జూనాంజామి మజామిం ప్రమృణీహ్యవత్రాక ఁ సతేజానాతిసుమతింయవిష్ఠయ ఈవత్తేబ్రహ్మణేగాతుమైరత్, విశ్వాన్యగ్నేస్తుదినా నిరాయోద్యుమ్నాన్యరోయీదురోఅభిద్యాత్, సేదగ్నేఅస్తుసుభగస్సుదానుర్యస్త్వానిత్యేన హవిషాయ ఊర్ధ్వకేః, విప్రీషతిస్వఆయుషిదురోణే విశ్వేదగ్నేస్తుదినాసాసహిష్టిః, అరంచమితేసుమతిం ఘోష్యర్వాక్నంతే వావాతాజరతా మియంగీః, స్వశ్వాస్వాస్తురథా మర్జయేమాగ్నేక్రత్వాణిధారయే రసుద్యూన్, ఇహత్వాభూర్యాచరే దుపత్మందోషావస్తర్దిదీవాంసమనుద్యూన్, క్రీళంతస్త్వాసుమనసస్సపేమాభిద్యుమ్నాతస్థివాంసోజనానాం, యస్త్వాస్వశ్వాస్సహిరణ్యోఅగ్న ఉపయాతి వసుమతారథేన, తస్యత్రాతాభవసితస్యసఖాయస్తఆత్థ్యమానుషగ్జుజోషత్ ॥ మహూరుజామి బంధుతావచోభిస్తన్మాపితుర్గోతమాదన్వియాయ, త్వన్నోఅస్యవచసశ్చికిద్ధిహోతర్యవిష్ఠసుక్రతోదమూనాః, అస్వప్నజస్తరణయస్సుశేవాఅతంద్రాసోవృకాఅశ్రమిష్ఠాః, తేపాయవస్సంధ్యంనోనిషద్యాగ్నేతవనఃపాంత్వమూర, యేపాయవోమామతేయన్తేఅగ్నేపశ్యంతోఅంధందురితాదరక్షత్, రరక్షతాంత్సుకృతోవిశ్వవేదాదిప్సంతఇద్రిపవోనాహదేభుః, త్వయావయంసధన్యస్త్వోతాస్తవప్రణీత్యశాశ్వ

మవాజాత్, ఉభాశంసా సూదయసత్యతా తెనుష్టుయాకృణుహ్య హ్రయాణ, అయాతే అగ్నేసమిధావిధేమ ప్రతిస్తోమంశస్య మానంగృభాయ, దహోశోరుషసః పాహ్యద్దస్తా దుర్మహోనిదో మిత్రమహో అవద్యాత్. 3. 3-౪-౨3.

నాసదాసీన్నో సదాసీత్తదానీన్నాసీద్రజో నో వ్యోమాపరోయత్, కిమావరీవః కుహకస్య శర్మన్నంభః కిమాసీద్గహనం గభీరం, నమృత్యురాసీదమృతం నతర్హినరాత్యా అహ్న ఆసీత్ప్రకేతః, ఆనీదవాతంస్వధయాతదేకం తస్మాద్ధాన్యన్నపరఃకించనాస, తమాఆసీత్తమసాగూళ్హమగ్రే ప్రకేతంసలిలంసర్వమాఇదం, తుచ్ఛ్యేనాభ్వపిహితం యదాసీత్తపస స్తన్మహినాజాయతైకం, కామస్తదగ్రేసమవర్తాధి మనసోరేతఃప్రథమంయదాసీత్, సతోబంధుమసతినిరవిందన్హృదిప్రతీష్యాకవయోమనీషా, తిరశ్చినోవితతోరశ్మిరేషా మధస్విదాసీ3దుపరిస్విదాసీ3త్, రేతోధాఆసన్మహిమాన ఆసత్స్వధాఅవస్తాత్ప్రయతిఃపరస్తాత్, కోఅద్ధావేదకఇహప్రవోచత్కుత ఆజాతాకుతఇయం విసృష్టిఃఅర్వాగ్దేవా అస్యవిసర్జనే నాథాకోవేదయత ఆబభూవ, ఇయం విసృష్టిర్యత ఆబభూవయది వాదధేయదివాన, యోఅస్యాధ్యక్షఃపరమేవ్యోమన్సోఅంగవేదయదివానవేద ౧ యోయజ్ఞోవిశ్వత స్తంతుభి స్తతఏకశతం దేవకర్మేభిరాయతః, ఇమేవయంతి పితరోయఆయయుఃప్రవయాపవయే తాసతేతతే, పుమాంఏనంతనుత ఉత్కృణత్తి పుమాన్వితత్నేఅధినాకేఅస్మిన్, ఇమేమయూఖా ఉపసేదురూసదస్సామానిచక్రిస్తసరాణ్యేతవే, కాసీత్ప్రమా ప్రతిమాకిం నిదానమాజ్యం కిమాసీత్పరిధిఃక

ఆసీత్, చంద్రఃకిమాసీత్ప్ర ఉగంకిమ్ముఖం యద్దేవా దేవమయజంతవిశ్వే, అగ్నేర్గాయత్ర్యభవత్సయుగ్ష్ణిహయాసవితాసంబభూవ, అనుష్టుభా సోమ ఉక్థైర్మహస్వాన్ బృహస్పతే ర్బృహతీవాచ మావత్, విరాణ్మిత్రావరుణయో రభిశ్రీరింద్రస్య త్రిష్టుబిహభాగో అహ్నాః, విశ్వాందేవా జగత్యావివేశ తేనచాక్లృప్ర ఋషయో మనుష్యాః, చాక్లృప్రేతేన ఋషయో మనుష్యాయజ్ఞేజాతే పితరోనఃపురాణే, పశ్యన్మన్యే మనసా చక్షసాతాన్ యఇమంయజ్ఞమయ జంతపూర్వ్, సహస్తో మాస్సహ ఛంచస ఆవృతస్సహ ప్రమా ఋషయస్సప్తదైవ్యాః,పూర్వేషాంపంథా మనుదృశ్య ధీరాఅన్వాలేభి రేధ్యేనరశ్మిన్ ఎ. 3-2-౧౦ దేవ తాభ్యః పితృభ్యశ్చ...సదాశివ ఓమ్.

ఇతి అధిక్షేపణమ్.

అథ హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

(ఆచమ్య,పవిత్రంధృత్వా,) సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవః... ప్రీణాతి, మకరసంక్రమణాదిపుణ్యకాలే అస్మత్పిత్ర్యాణా మముక్ష్యపుణ్య లోక ఫలావాప్త్యర్థం హిరణ్యశ్రాద్ధం కర్తుమమాధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు, అధి...స్తు,ఓంభూతిః...తిథౌ (ప్రాచీనావీతి,)ఆస్మత్పి తృణామముక్ష్యపు...ర్థం మకరసంక్రమణాదిశ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్య శ్రాద్ధేఅస్మత్పిత్ర పితామహ ప్రపితామహానాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం, వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం సపత్నీకానాం, మాతామహ మాతుఃపితా మహ మాతుఃప్రపితామహానాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం, వసురుద్రా దిత్యరూపాణాం, సపత్నీకానాం,(సవ్యం,) ధనురుచి సంజ్ఞికానాం విశ్వే

షాం దేవానాంచ, మకరసంక్రమణాదిశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధం హిరణ్యద్రవ్యేణ సంకల్పవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సద్వైవ మద్యకరిష్యే, ధనురుచిసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాందేవానాం స్థానే...ఋణః ప్రసాదకరణీయః, (ప్రాచీనావీతీ,)పితృపితామహా...సపత్నికానాం స్థానే...ఋణః...యః, మాతామహా...సపత్నికానాం స్థానే...ఋణః...యః, అక్రోధనైః...శ్రాద్ధకర్మణి, ఏవం - తిథామకర...హిరణ్యశ్రాద్ధేయుష్మదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మకరిష్యే, అపహతా...పితరోహవేషు, ఇత్యాదిసర్వం ప్రత్యబ్దికవత్, తథాపి అస్మిన్ శ్రాద్ధేవర్జ్యాని. (శ్లో 'సంకల్పంసూక్తపఠనం ద్విజసీమాంతథైవచ, భాజనా సాదనంచైవహ్యగ్నికరణమేవచ, ఆవాహనార్ఘ్యం వికిరంప్రదక్షిణపిత్యస్తుతిః, విసర్జనాచ్చాపనేచ హేమశ్రాద్ధే వివర్జయేత్ 'సంకల్పం=కలశపూజ సంకల్పము, సూక్తపఠనం=ప్రాయశ్చిత్తసూక్తములు అన్నసూక్తములు మొదలగునవి లేవు)

ఇతి హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

అథ సంకల్పశ్రాద్ధం కదాకర్తవ్యమ్.

'సంక్రాంత్యగ్రహణేపాతే యుగమన్వంతరాదిషు, భరణ్యాంచాపకుర్వీతశ్రాద్ధంపిండైర్విసైవతు,'సంగ్రహే— 'మన్వాదౌచయుగాదౌచ గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః, సంక్రాంతిషుచసర్వాసు శ్రాద్ధంపిండైర్వినాభవేత్. పిండహీనంతుయచ్ఛ్రాద్ధం సంకల్పాఖ్యంప్రచక్షతే, తచ్ఛ్రాపిహి ద్విజఃకుర్యాదిత్యేవంమనయోబ్రువన్,' శ్లో. 'ఆవాహనార్ఘ్యపిండాంతం వికిరోచ్ఛిష్టపిండనం, స్వధోచ్యతాగ్నికరణం సంకల్పేసప్తవర్జయేత్.'

ఇతి సంకల్పశ్రాద్ధంకదాకర్తవ్యమ్.

అథ మహాలయప్రయోగః.

(ఆచమ్య, పవిత్రబంధం కృత్వా, సంకల్ప్య, కలశపూజాంసూక్త పఠనంచకుర్యాత్,) ఏవం...తిథౌ కన్యాగతే (కన్యాయనే) ఆషాఢ్యాదిపంచమ, అవరప ర్యంతే అస్మత్పితృణామక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థంసకృన్మహాలయాన్నశ్రాద్ధే, అస్మత్పితృపితామహప్రపితామహానాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం, వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం, మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం, దాయీనాం, గోత్రాణాం, వసు...ణాం, సాపత్నీమాతుఃమాయాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, మాతామహమాతుః పితామహీ మాతుఃప్రపితామహీనాం, శర్మణాం, గోత్రాణాం, వసు...ణాం, మాతామహీ, మాతుఃపితామహీ, మాతుః ప్రపితామహీనాం, దాయీనాం, గోత్రాణాం, వసు...ణాం, ఆత్మపత్న్యాః, దాయ్యాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, సుతస్యశర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, భ్రాతుః, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, పితృవ్యస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, మాతులస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, సపత్నీకస్య, దుహితుః, దాయ్యాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, ఆత్మభగిన్యాః, దాయ్యాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, సభర్తృకాయాః, దౌహిత్రస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, భాగినేయస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, పితృభగిన్యాః, దాయ్యాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, మాతృభగిన్యాః, దాయ్యాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, జామాతుః, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపాయాః, భావుకస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, స్నుషాయాః, దాయ్యాః, గోత్రాయాః, వసురూపాయాః, శ్వశురస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, సపత్నీకస్య, శ్యాలకస్య, శర్మణః, గోత్రస్య, వసురూపస్య, స్వామినః, గురోః, రిక్థినః, అర్థినః, సఖ్యుః, సర్వేషాం కారుణ్యపితౄణాం, సవ్యం, ధురివిలోచన సంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేవానాంచ, కన్యాగతే...అపరప క్షే సకృన్మహాలయాఖ్యాన్నశ్రాద్ధం,

అన్నేనహ విషాపార్వణవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సదైవం, అద్య కరిష్యే,) ఇతి సంకల్పవిశేషః సపిండీకరణానుమాసికోనాబ్దికసంవత్సర విమోక ప్రతిసాంవత్సరీకాఖ్యాని పిండత్రయయుక్తాని పిండ పితృయజ్ఞ ప్రకృతికాని ఇతరాణిసర్వాణి శ్రాద్ధాని బహుపిండయుక్తాని)

ఇతి మహాలయప్రయోగః.

అథ మహాలయశ్రాద్ధే పిండవిధానక్రమశ్లోకాః.

'పితౄణాంపశ్చిమేభాగే మాతృపిండం యథాక్రమం, మాతా మహశ్చతత్పూర్వమాత్మపత్న్యస్తదుత్తరం, సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతాపిత్రోశ్చమధ్యమే, మాతామహమహీమధ్యే మాతులాస్సహ భార్యకాః. దుహిత్రాదితతోన్యేషాం శేషందక్షిణతోవిధిః, పుంపిండం వామతస్త్రీణాం తత్పుత్రం సముపస్థితం, అంగుష్ఠపరిమాణంతు గోత్ర మన్యం నసంస్పృశేత్, నిరాశాఃపితరోయాంతి విపరీతోభవేద్యది'

ఇతి మహాలయశ్రాద్ధే పిండవిధానక్రమశ్లోకాః.

అథ విశేషపిండదానశ్లోకాః.

పితృవంశే మృతాయేచ గతిర్న్యేషాం నవిద్యతే, తేషాముద్ధరణార్థాయ ఇమంపిండం దదామ్యహం మాతృవంశే మృతాయేచ...దదామ్యహం పిత్రువంశే మృతాంశ్చ గతిర్న్యేసాం నవిద్యతే, తాసాముద్ధరణార్థాయ ఇమంపిండం దదామ్యహం మాతృవంశే మృతాయాశ్చ ...ఇమంపిండం దదామ్యహం. అజాతదంతాయే కేచిన్నాగ్నిదగ్ధాస్తథాపరే, సింహవ్యాఘ్రహతాయేచ విషశస్త్రహతాశ్చయే, తేషాముద్ధరణా...దదామ్యహం పితృవంశేమృతాయేచ మాతృవంశేతథైవచ, గురుశ్వశురబంధూనాం యేచాన్యేబాంధవామృతాః తేషాం...దదామ్యహం యేమేకులేలుప్తపిండాః పుత్రదారవివర్జితాః, క్రియాలోప గతాయేచ జాత్యంధాః పంగవస్తథా తేషాం...దదామ్యహం విరూపా ఆమగర్భాశ్చయేస్మ జాతాకులేమమ, ధర్మపిండామయాదత్తా అక్షయ్య

ష్టతు ఆబ్రహ్మణోయే పితృవంశజాతా మాతుస్తథా వంశభవామదీయాః, వంశద్వయేస్మిన్మదాసభూతాభృత్యాస్తథైవాశ్రితసేవకాశ్చ తేషాం ... దదామ్యహం మిత్రాణి సఖ్యుః పశవశ్చవృక్షాస్పృష్టాశ్చ దృష్టాశ్చకృతోపకారాః, జన్మాంతరే యేమమసంగతాశ్చ తేభ్యస్స్వధాపిండ మహందదామి.'

తీర్థశ్రాద్ధమప్యేవం:—

శ్లో 'అర్ఘ్యమావాహనంచైవ ద్విజాంగుష్ఠనివేదనమ్,
తృప్తిప్రశ్నంచవికిరం తీర్థే పంచవిసర్జయేత్'

ఇతి విశేషపిండదానశ్లోకాః.

ఇతి సప్రయోగస్మార్తప్రదీపికాయాం - తృతీయాధ్యాయః

సంకీర్ణః

చతుర్థాధ్యాయః.

అథ మహాశాంతిసూక్తాని

ఆనోభద్రాఇతి దశర్చస్యసూక్తస్య, గౌతమోరహూగణో విశ్వేదేవాజగతిషష్ఠీ విరాట్స్థానా అంత్యాస్తిస్రస్త్రిష్టుభః, స్వస్తిన ఇతిపంచానాం స్వస్త్యాత్రేయో విశ్వేదేవాస్త్రిష్టుప్, అంత్యేద్వేఅనుష్టుభౌ, శంనఇంద్రాగ్నీ ఇతి పంచదశర్చస్యసూక్తస్య, వసిష్ఠోవిశ్వేదేవా స్త్రిష్టుప్, శాంతిసూక్తపారాయణే వినియోగః, *ఆనోభద్రాఃక్రతవో యంతు విశ్వతోఽబ్ధాసో అపరీతాసఉద్భిదః, దేవానోయథాసదమిద్వృధే అసన్నప్రాయువో రక్షితారోదివేదివే దేవానాంభద్రాసుమతి ర్ఋజూయతాం దేవానాం రాతిరభినోనివర్తతాం, దేవానాం సఖ్యముప సేదిమావయం దేవాన్ఆయుఃప్రతిరంతుజీవసే, తాన్పూర్వయానివిదా హూమహేవయం భగంమిత్రమదితిం దక్షమస్రిధం, అర్యమణం వరుణం సోమమశ్వినాసరస్వతీనస్సుభగా మయస్కరత్, తన్నోవాతోమయో భువాతు భేషజంతన్మాతా పృథివీతత్పితా ద్యౌఃతద్గ్రావాణస్సోమసుతోమయో భువస్తదశ్వినా శృణుతంధిష్ణ్యాయువం, తమీశానం జగతస్తస్థుషస్పతిం ధియంజిన్వమవసే హూమహేవయం, పూషానో యథావేదసా మసద్వృధే రక్షితాపాయురదబ్ధస్స్వస్తయే ౧ స్వస్తిన ఇంద్రోవృద్ధశ్రవాస్స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః, స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమి స్స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు, పృషదశ్వామరు

తఃపృశ్నిమాతర మ్రుభయంయావానో విదథేషుజగ్మయఃఅగ్నిజిహ్వామన
వసూనారచఛసో విశ్వేనోదేవాఽ అవసాగమన్నిహ, భద్రంకర్ణేభిశృణుయామదేవా భద్రంపశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాఃస్థిరైరంగైస్తుష్టువాం
సస్తనూభిర్వ్యశేమదేవహితం యదాయుఃశతమిన్నశరదో అంతి
దేవాయత్రానశ్చక్రాజరసంతనూనాం,పుత్రాసోయత్రపితరోభవంతి
మానోమధ్యారీరిషతాయుర్గంతోఃఅదితిర్ద్యౌరదితిరంతరిక్షమదితిర్మాతాసపితాసపుత్రఃవిశ్వేదేవాఅదితిఃపంచజనాఅదితిర్జాతమదితిర్జనిత్వం.
౩. స్వస్తినో మిమీతామశ్వినాభగస్వస్తిదేవ్యదితిరనర్వణఃస్వస్తిపూషా అసురోదధాతునస్వస్తిద్యావాపృథివీ సుచేతునా,
స్వస్తయేవాయుమురప్రవామహేసోమంస్వస్తి భువనస్యయస్పతిఃబృహస్పతిం సర్వగణం స్వస్తయేస్వస్తయ ఆదిత్యాసో భవంతునఃవిశ్వేదేవానో అద్యాస్వస్తయేవైశ్వానరో వసురగ్నిస్వస్తయే, దేవా
ఽఅవం తస్వృభవస్వస్తయేస్వస్తినోరుద్రఃపాత్వంహసఃస్వస్తిమి
త్రావరుణాస్వస్తిపథ్యేరేవతి,స్వస్తిన ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చస్వస్తినోఅదితేకృధి,స్వస్తిపంథా మనుచరేమ సూర్యాచంద్రమసావివ,పునర్దదతాఘ్నతాజానతా సంగమేమహి. 3 స్వస్త్యయనతార్క్ష్యమరిష్టనేమిం
బృహద్రథంతార్క్ష్యమాహువేసం వాయసందేవతానాం,ఆసుర్తఘ్నమింద్రసఖం స్వస్తయే
బృహద్యశోనావమిహారుహేమ,ఊంహోముచమాంగిరసం గయంచ
స్వస్త్యాత్రేయం మనసాచతార్క్ష్యం,ప్రయతపాణిశ్శరణం ప్రపద్యే
స్వస్తిసంబాధేష్వభయంనోఅస్తు శంన ఇంద్రాగ్నీ భవతామవోభి

శ్మన ఇంద్రాగ్నివరుణా రాతహవ్యా, శమింద్రాసోమా సువితాయశం
యోశ్మంన ఇంద్రాపూషణావాజసాతా, శంనోభగశ్మ ముసశ్మంసోఅస్తు
శం నః పురంధి శ్మముసంతురాయః, శం నస్సత్యస్య సుయమస్యశంస
శ్మంనో అర్యమా పురుజాతోఅస్తు, శంనో ధాతాశ ముధర్తానో
అస్తు శంన ఉరూచీ భవతు స్వధాభిః, శంరోదసీ బృహతీ శంనో అద్రి
శ్మంనో దేవానాం సుహవానిసంతు, శంనో అగ్నిర్జ్యోతి రనీకోఅస్తు
శ్మంనో మిత్రావరుణా వశ్వినాశం, శంన సుకృతాం సుకృతానిసంతు
శంన ఇషిరో అభివాతువాతః, శంనోద్యావా పృథివీ పూర్వహూతౌశ
మంతరిక్షం దృశయేనో అస్తు, శంన ఓషధీ ర్వనినో భవంతు శంనో
రజసస్పతిరస్తు జిష్ణుః ౫. శంన ఇంద్రో వసుభిర్దేవో అస్తు శమాదిత్యై
ర్వరుణ స్సుశంసః, శంనోరుద్రో రుద్రేభి ర్జలాష శ్మంన స్త్వష్టాగ్నాభి
రిహశృణోతు, శంనస్సోమో భవతు బ్రహ్మశంన శ్మంనో గ్రావాణ
శ్మముసంతు యజ్ఞాః, శంనస్స్వరూణా మితయో భవంతు శంనః
ప్రస్వ ర్ణ శ్మమ్వస్తువేదిః, శంనస్సూర్య ఉరుచక్షా ఉదేతుశంన శ్చత
స్రః ప్రదిశోభవంతు. శంనః పర్వతా ధ్రువయో భవంతుశంన స్సింధ
వశ్మము స్తాపఃశం నో అదితి ర్భవతు వ్రతేభి శ్మంనోభవంతు మరు
తస్స్వర్కాఃశం నోవిష్ణు శ్మమురూషానో అస్తు శంనో భవిత్రంశమ్వ
స్తువాయుః, శంనోదేవ స్సవితాత్రాయ మాణశ్మంనో భవంతూషసో
విభాతీః, శంనః పర్జన్యో భవతు ప్రజాభ్య శ్మంనః క్షేత్రస్య పతిరస్తు
శంభుః ౬. శంనోదేవా విశ్వదేవా భవంతుశం సరస్వతీసహధీ భిరస్తు

శమ్బిషాచ్ఛమ్ము రాత్రిషాచ్ఛమ్ నోద్దివ్యాః పార్థివాశ్శన్నో అప్యాః,శంనస్సత్యస్యపతయోభవన్తుశంనో అర్వన్తశ్శముసన్తుగావః, శంనఇన్ద్రాబృహస్పతీ శంనో భవత్వర్యమా శంనో భవన్తు పితరోహవేషు,శంనో అజఏకపాద్దేవో అస్తు శంనోహిర్బుధ్న్యశ్శం సముద్రః, శంనో అపాన్నపాత్పేరురస్తు శంనః పృశ్నిర్భవతు దేవగోపా, ఆదిత్యారుద్రావసవో జుషన్తేదం బ్రహ్మక్రియమాణం నవీయః, శృణ్వన్తునో దివ్యాః పార్థివాసో గోజాతా ఉతయే యజ్ఞియాసః, యేదేవానాం యజ్ఞియా యజ్ఞియానాం మనోర్యజత్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః, తేనోరాసన్తామురుగాయమద్యయూయం పాతస్వస్తిభిస్సదానః 2. భద్రంనో అపివాత యమనఃస, ఓం శాన్తిశ్శాన్తి శ్శాన్తిః.

ఆశుశిశానో వృషభో నభీమో ఘనాఘనఃక్షోభణశ్చర్షణీనాం, సంక్రన్దనో నిమిషఏకవీర శ్శతంసేనా అజయత్సాకమిన్ద్రః, సంక్రన్దనేనా నిమిషేణ జిష్ణునాయుత్వ్యేణ దుశ్చ్యవనేన ధృష్ణునా, తదిన్ద్రేణ జయత తత్సహధ్వం యుధోనర ఇషుహస్తేన వృష్ణా, స ఇషుహస్తైస్స నిషంగిభి ర్వశీ సంస్రష్టాసయుధ ఇన్ద్రోగణేన, సం సృష్టజిత్సోమపాబాహుశ ర్ధ్యుగ్ర ధన్వా ప్రతిహితాభిరస్తా, బృహస్పతే పరిదీయా రథేన రక్షోహా మిత్రాఁ అవబాధమానః, ప్రభంజం త్సేనాః ప్రమృణో యుధాజయన్న స్మాకమే ధ్యవితా రథానాం, బలవిజ్ఞాయస్థవిరఃప్రవీరస్సహస్వాన్వాజీ సహమాన ఉగ్రః, అభివీరో

అభిసత్వా సహోజాజైత్ర మింద్రరథ మాతిష్ఠగోవిత్, గోత్రభిదంగో విదం వజ్రబాహుం జయంతమజ్మ ప్రమృణం తమోజసా, ఇమం స జాతా అను వీరయధ్వ మింద్రం సఖాయో అనుసం రభధ్వం ౧ అభి గోత్రాణి సహసాగాహ మానోదయోవీర శ్నుతమస్యరింద్రః, దుశ్చ్యవనః పృతనాషాళ్ యుధ్యో 3 స్మాకంసేనా అవతు ప్రయుత్సు, ఇంద్ర ఆసాం నేతా బృహస్పతి ర్దక్షిణా యజ్ఞః పురఏతుసోమః, దైవసేనానా మభి భంజతినాం జయంతీనాం మరుతోయం త్వగ్రం, ఇంద్రస్యవృష్ణో వరుణస్యరాజ్ఞ ఆదిత్యానాం మరుతాం శర్ధఉగ్రం, మహామనసాం భువ నచ్యవానాం ఘోషోదైవానాం జయతాముదస్థాత్, ఉద్ధర్ష యమఘు వన్నాయుధాస్యుత్సత్వనాం మామకానామనాంసి, ఉప్వమిత్రహన్వా జినాం వాజినాన్యుద్రథానాం జయతాం యంతుఘోషాః, అస్మాక మింద్రస్స మృతేషు ధ్వజేష్వస్మాకం యా ఇషవస్తాజయంతు, అస్మాకం వీరా ఉత్తరేభవంత్వస్మా ఓ ఉదేవా అవతాహవేషు, అమీషాం చిత్తం ప్రతిలోభయంతి గృహాణాంగాన్యప్వేపరేహి, అభిప్రేహినిర్ద హహృత్సు శోకైర్ధంధేనా మిత్రాస్తమసాసచంతాం ప్రేతాజయతా నరఇంద్రోవ శర్మయచ్ఛతు, ఉగ్రావస్సంతుబాహవో ఽనాధృష్యా యథాసథ, అసౌయాసేనామరుతః పరేషామ్భైన్య ఓజసాస్పర్ధమానా తాంగూహతతమసా పవ్రతేనయథా మీషామనోన్య అన్యంనజానాత్, అంధాఅమిత్రా భవతాశీర్షాణా అహాయఇవ, తేషాంవో అగ్నిదగ్ధానా మగ్నిమూళాన్హా మింద్రోహంతు వరంవరం. రాజయక్ష్మహరంసూక్తం

ముంచామితాన్వహ విషాజీవనాయక మజ్ఞాతయక్ష్మాదుతరాజయక్ష్మాత్,
గ్రాహిర్జగ్రాహ యదివైతదేనం తస్యాఇంద్రాగ్నీ ప్రముముక్తమేనం
యదిక్షితాయు ర్యదివాపరేతో యదిమృత్యోరంతికం నీతఏవ, తమా
హరామి నిర్ఋతేరుపస్థా దస్పార్ష మేనం శతశారదాయ, సహస్రాక్షేణ
శతశారదేన శతాయుషాహవిషాహార్ష మేనం, శతంయథేమం శరదోనయా
తీంద్రో విశ్వస్య దురితస్యపారం, శతంజీవశరదో వర్ధమానశ్శతం
హేమంతాంచ్ఛత ముపసంతాం, శతమింద్రాగ్నీ సవితాబృహస్పతి
శ్శతాయుషాహ విషేమంపునర్దుః, ఆహార్షంత్వావిదంత్వా పునరాగాః
పునర్నవ, సర్వాంగ సర్వంతేచక్షు స్సర్వమాయుశ్చతేవిదం, త్వ
మూషువాజినం దేవజూతం సహావానం తరుతారంరథానాం, అరిష్టం
నేమిం పృతనాజిమాశుం స్వస్తయేతార్క్ష్య మిహహువేమ, ఇంద్ర
స్యేవరాతిమాజోహువానాస్వస్తయేనావమివారుహేమ,ఊర్ధ్వనపృథ్వి
బహువేగభీ రేమావాజమేతామాపరేతారిషామ సవ్యశ్చదశ్వస్తాపం
చక్రుష్టిసూర్యఇవజ్యోతిషాపస్తతాన, సహస్రసా శ్శతసా అస్యరంహి
ర్నస్తావరంతే యువతిర్నశర్యాం, మహిత్రిణామవోస్తుద్యుక్షం మిత్ర
స్యార్యమ్ణః, దురాధర్షంవరుణస్య, నహితేషామమాచానాధ్వసువార
ణేషు, ఈశేరిపురఘుశంసః, యస్తైపుత్రాస్తో అదితేః ప్రజీవసేమర్త్యాయ
జ్యోతిరచ్ఛంత్యజస్రం, తచ్ఛంయోరావృణీమహే, గాతుంయజ్ఞాయ
గాతుంయజ్ఞపతయే, దైవీస్వస్తిరస్తునః, స్వస్తిర్మానుషేభ్యః, ఊర్ధ్వం

జిగాతుభేషజం, శంనోఅస్తుద్విపదే, శంచతుష్పదే, ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః

ఇతి శాన్తిసూక్తమ్.

అథ మహాసౌరసూక్తాని.

అథసౌర్యాణాం మంత్రాణాం ఋక్సంఖ్యా ఋషిదైవతచ్ఛందాంసి పునర్వక్ష్యామః, పూర్వాచార్యక్రమేణైతత్సర్వంపురాదిష్టం, శౌనకాదిభిరాచార్యై ర్జపతాంతుప్రత్యక్షార్థమిదానీం తన్మయోచ్యతే ఉదుత్యం జాతవేద సమిత్రయోదశర్చస్యసూక్తస్యకణ్వపుత్రఃప్రస్కణ్వఋషిః. సూర్యోదేవతానవాద్యాగాయత్రీఛందోద్వయం తమసస్పరీతి చతస్రోనుష్టుభఃు, ఉద్యంసద్యేత్వయం త్రిచోరోగఘ్ను ఉపనిషదంత్యార్థరోచ్ద్విషన్నాశీ చిం త్రందేవానా ముదగాదనీకమితిషళర్చస్యసూక్తస్య, ఆంగీరసపుత్రఃకుత్సఋషిః, సూర్యోదేవతాత్రిష్టుప్ ఛందఃమహాసౌరపారాయణే వినియోగః, * ఓం ఉద్దుత్యంజాతవేద సంద్దేవంవహంతికేతవః, దృశేవిశ్వాయసూర్యం, అపత్యేత్రాయవోయథా నక్షత్రాయంత్యక్తుభిఃు, సూరాయవిశ్వచక్షసే, అదృశ్రమస్యకేతవో విరశ్మయోజనా ం అను,భాజంతో అగ్నయోయథా,తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసినూర్య, విశ్వమాభాసిరోచనం, ప్రత్యఙ్దేవానాం విశఃు ప్రత్యఙ్ఙుదేషిమానుషాన్,ప్రత్యఙ్విశ్వం స్వర్దృశే, యేనాపావక చక్షసా భురణ్యంత్తంజనా ం అను, త్వంవరుణపశ్యసి, విద్యామేషి రజస్పృథ్వహమి మానోఅక్తుభిఃు, పశ్యంజన్మానిసూర్య, సప్తత్వాహరితో రథేవహంతి దేవసూర్య, శోచిష్కేశం విచక్షణ, అయుక్తసప్తశుంధ్యవస్యూరోరథస్యసప్త్యఃు, తాభిర్యాతి స్వయుక్తభిఃు, ఉద్వయంత

మస్తస్పరి జ్యోతిష్పశ్యంతఉత్తరం, దైవందేవత్రా సూర్యమగన్మజ్యోతి రుత్తమం, ఉద్యన్నద్య మిత్రమహ ఆరోహన్నుత్తరాందివం, హృద్రోగం మమసూర్యహరిమాణంచనాశయ, శుకేషుమేహరిమాణం రోపణీకాసుదధ్మసి, అథోహరిద్రవేషుమే హరిమాణంనిదధ్మసి, ఉదగాదయమాగాత్సవిశ్వేనసహసాసహ, ద్విషంతంమహ్యం రంధయన్మోఅహం ద్విషతేరధం చిత్రందేవానా ముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః, ఆప్రాద్యావా పృథివీ అంతరిక్షం సూర్యఆత్మాజగత స్తస్థుషశ్చ, సూర్యోదేవీ ముషసం రోచమానాం మర్యోనయోషామభ్యేతి పశ్చాత్, యత్రానరోదేవ యంతోయుగాని వితన్వతే ప్రతిభద్రాయ భద్రం, భద్రాఅశ్వాహరితస్సూర్యస్యచిత్రా ఏతగ్వాఅనుమాద్యాసః, నమస్యంతోదివ ఆపృష్ఠమస్థుః పరిద్యావాపృథివీయంతిసద్యః, తత్సూర్యస్య దేవత్వం తన్మహిత్వం మధ్యాకర్తోర్వితతంసంజభార, యదేదయుక్త హరితస్సధస్థాదాద్రాత్రీవా సస్తుతేసిమస్మై, తన్మిత్రస్యవరుణస్యాభిచక్షేసూర్యోరూపం కృణుతేద్యోరుపస్థే, అనంతమన్యద్రుశతస్యపాజః కృష్ణమన్యద్ధరితస్సంభరంతి, అదాద్యదేవా ఉదితాసూర్యస్య నిరంహసఃపిపృతానిరవద్యాత్, తన్నోమిత్రోవరుణో మామహంతా మదితిసింధుః పృథివీఉతద్యౌః, ఇంద్రంమిత్రం వరుణమగ్ని మూవూరథో దివ్యస్సుపర్ణోగరుత్మాన్, ఏకంసద్విప్రా బహుధావదంత్యగ్నిం యమం మాతరిశ్వానమాహుః, కృష్ణంనియానం హరయస్సుపర్ణా అపోవసానా దివముత్పతంతి, తఆవవృత్త్రీం త్సదనాదృతస్యాది ద్ఘృతేనపృథివీ వ్యుద్య

తే, హంసశ్శుచిష ద్వసురంతరిక్ష సద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్, నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జాగోజాఋతజాఅద్రిజాఋతం, యత్వా సూర్యస్స్వర్భానుస్తమసా విధదాసురః, అక్షేత్రవిద్యథా ముగ్ధోభువనాన్యదీధయుః,యదద్యసూర్యబ్రవోనాగా ఉద్యన్మిత్రాయయవరుణాయసత్యం వయందేవత్రాదితేస్యామతవప్రియాసో అర్యమన్గృణంతః ఉతూర్ధ్వోబృహద్భాస్సవీంష్యసత్ప్రేత్పరువిశ్వాజనిమమానుషాణాం, సమోదివా దదృశేరోచమానః క్రత్వాకృతస్సుకృతః కర్తృభిర్భూత్, ససూర్యప్రతిభురోనఉద్యా ఏభిస్తోమేభిరేతశేభిరేవైః, ప్రణోమిత్రాయవరుణాయవోచోనాగసో అర్యమ్ణే ఆగ్నయేచ, వినస్సహస్రం శురుధోరదంత్సృతావాన్నో వరుణోమిత్రోఅగ్నిః, యచ్ఛంతుచంద్రా ఉపమన్నోఅర్కమానః కామంపూపురంత్సువానాః, ఉద్వేతి సుభగోవిశ్వచక్షాస్సాధారణ సూర్యోమానుషాణాం, చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్య దేవశ్చర్మేవయస్సమవివ్యక్తమాంసి ఉద్వేతిపశ్యతా జనానాం మహాన్దేవోతురర్ణవస్సూర్యస్య, సమానంచక్రం పర్యావివృత్సన్ దేవత్తశోవహతి ధూష్యయుక్తః విభ్రాజమాన ఉషసామురస్థా ద్రోహిభ్రుదేత్యసుమద్వ్యమానః, ఏషమేదేవస్సవితాచచంద్రయస్సమానం నప్రమినాతిధామ,ద్వివోరుక్మ ఉరుచక్షా ఉదేతిదూరేఅర్థస్తరణీర్భ్రాజమానః, నూనంజనాస్సూర్యేణప్రసూతా అయంనర్థాని కృణవంనపాంసి, యత్రాచక్రుర్మమృతాగాతు మస్మైశ్యేనోనదీయం నయోతిపాథః, ఉద్దుత్యద్దర్శతం వపుర్దివవేతి ప్రతిహ్వరే, యదీమాశుర్వహతిదేవతశో విశ్వ

స్తైచక్షుసేఅరం, శీర్ష్ణిశీర్ష్ణోజగతస్తస్థుషస్పతింసమన్యూ విశ్వమారజుః, స్తప్తస్యసారస్నువితాయ సూర్యంవహంతి హరితోరథే, తచ్చక్షుర్దేవ హితం శుక్రముచ్చరత్, పశ్యేమశరదశ్నతం జీవేమశరదశ్నతం,బణ్మహాఅసిసూర్య బళాదిత్యమహాఅసి, మహస్తేసతోమహిమా పనస్యతే ద్ధా దేవ మహాఅసి, బట్సూర్యశ్రవసా మహాఅసి, సత్రాదేవమహాఅసి. మహ్నా దేవానామసుర్యః పురోహితోవిభుర్జ్యోతిరదాభ్యః నమోమిత్రస్యవరుణస్యచక్షసేమహోదేవాయ తదృతంసపర్యత,దూరేదృశేదేవ జాతాయకేతవేదివస్నుత్రాయ సూర్యాయశంసత,సామాస్తోష్టృభ్యఃపరిపాతువిశ్వతో ద్యావాచయత్రతతనన్నపానిచ,విశ్వమన్యంనివిశతే యదేజతివిశ్వాహాపో విశ్వాహాదేతిసూర్యః,నతేఅదేవఃప్రదివోనివాసతేయదేతశేభిఃపత్తైరథర్యసి,పాచీనమన్యదసువర్తతేరజఉద్యన్యేనజ్యోతిషాయాసిసూర్య,యేనసూర్యజ్యోతిషా బాధసేతమోజగచ్చ విశ్వము ఇయర్షిభామనా తేనాస్మద్విశ్వామని రామనాహంతిమపామీవామపదుష్కృష్కృంసువ, విశ్వస్యహిప్రేషితోరక్షసి వ్రతమపేళయన్నుచ్చరసి స్వధాఅసు, యదద్యత్వాసూర్యోప బ్రవామహైతన్నోదేవా అనుమంసీరత్రక్రతుం తన్నోదాయా పృథివీతనఆపఇంద్రశృణ్వంతు మరుత్తోహవంవచః, మాశూనేభూమసూర్యస్య సందృశిభద్రంజీవంతో జరణామశీమహి, విశ్వాహత్వాసుమన సస్నుచక్షసఃప్రజావంతో అనమీవాఅనాగసః, ఉద్యంతంత్వామిత్ర మహోదివేదివేజ్యోగ్జీవాః ప్రతిపశ్యేమసూర్య, మహిజ్యోతిర్బిభ్రతంత్వా విచక్షణాశాస్వంత్తం చక్షుషే

చక్షుష్మేమయః, ఆరోహంతంబృహతఃపాజస్తస్పరివ్రయంజీవాఃప్రతిపశ్యేమసూర్య,యస్యతేవిశ్వాభువనానికేతునా ప్రచేరతేనిచవిశంతేఅక్తుభిః, అన్నాస్తేనహరికేశ సూర్యాహ్నాహ్నోవస్య సావస్యసోదిహి, శంనోభవచక్షుసాశంనో అహ్నాశంభానునా శంహిమాశంభ్రుణేన, యథాశమధ్వ్వఁచమసద్దుర్రోణే తత్సూర్యధ్రవిణంధేహిచిత్రం, అస్మాకందేవాఉభయాయజన్మనే శర్మయచ్ఛతద్విపదే చతుష్పదే, అదబ్ధేబదూర్జయమాన మాశితంతదస్తేశంయో రరపోదధాతన, యదోదేవాశ్చకృమబ్రిహ్వ్యాగురుమనసోవా ప్రయుతిదేవహేళనం, అరావాయోనోఅభిదుచ్ఛునాయతేతస్మితదేనోవసవోనిధేతన. సూర్యోనోదివస్పాత్వాతో అంతరిక్షాత్, అగ్నిర్నఃపార్థివేభ్యః, జోషాసవితరస్యతేహరశ్శతంసవాఅర్హతి, పాహినోదిద్యుతఃపతంత్యాః, చక్షుర్నోదేవస్సవితా చక్షుర్నఉతపర్వతః, చక్షుర్ధాతాదధాతునః, చక్షుర్నోధేహిచక్షుషే చక్షుర్విఖ్యైతనూభ్యః, సంచేదంవిచపశ్యేమ, సుసందృశంత్వావయం, ప్రతిపశ్యేమసూర్య, విపశ్యేమవృచక్షసః విభ్రాడ్బృహత్పిబతుసోమ్యం మధ్వాయుర్దధద్యజ్ఞ పత్తామవిహృతం, వాతజూతోయోఅభిరక్షతిత్మనాప్రజాః పురుషోషపురుధావిరాజతి,విభ్రాడ్బృహత్సుభృతంవాజసాతమం ధర్మందివోధరుణే సత్యమర్పితం,అమిత్రహావృత్రహాదస్యుహంతమంజ్యోతిర్జజ్ఞేఅసురహాసపత్నహా,ఇదంశ్రేష్ఠంజ్యోతిషాంజ్యోతిరుత్తమం విశ్వజిద్ధనజిదుచ్యతేబృహత్, విశ్వభ్రాడ్బృహ్భిజోమహిసూర్యదృశేఉరుప్రథేసహోజో అచ్యుతం,విభ్రాజంజ్యోతిషాస్వర

గచ్ఛోరోచనందివఃయేనేమావిశ్వాభువనాన్యాభృతావిశ్వకర్మణావిశ్వదేవ్యావతా, ఆయంగౌఃపృశ్నిరక్రమీదసదన్మాతరంపురఃపితరంచప్రయంత్స్వఃఅంతశ్చరతిరోచనాస్యప్రాణాదపానతీ, వ్యఖ్యన్మహిషోదివం, త్రింశద్ధామవిరాజతివాక్పతంగాయధీయతే, ప్రతివస్తోరహద్యుభిఃబుతంచసత్యంచాభీద్ధాత్తపసోధ్యజాయత, తతోరాత్ర్యజాయత తతస్సముద్రోఅర్ణవఃసముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత, అహోరాత్రాణివిదధద్విశ్వస్యమిషతోవశీ, సూర్యాచంద్రమసౌధాతాయథాపూర్వమకల్పయత్, దివంచపృథివీంచాంతరిక్షమథోస్వఃషష్ఠ్యశ్చోర్ధ్వర్బశ ఏతాసాం సౌరాణాం సూర్యఏవదేవతా అంత్యమేకేసూక్తమాత్మన స్తవమన్యంతే యబుషిసోహా మితిఖ్యాతవ్యం, యఏతేన సౌర్యేణసూక్తేన సూర్యమహరహరుపతిష్ఠంతే ధనధాన్యబహుర్ణ నిరాధివంత ఆయుష్యవంత ఆరోగ్యవంతో శ్రైవంతోబలవంతో బహుపుత్రవంత శ్శ్రీకామాశ్శాంతికామాఃపుష్టికామస్తుష్టికామోమేధాకామాఃప్రజ్ఞాకామ ఆయుష్యకామ ఆరోగ్యకామఅన్నాద్యకామఏవంభాస్కరస్యారాధనంకుర్యాత్, సదాగృహీపాపక్షయార్థీ వ్యాధినాశనార్థీ జీవితార్థీ పుత్రార్థిమోక్షార్థీ చకుర్వీత, శ్రీసూర్యసైవసాయుజ్యంసరూపతాం సలోకతా మశ్నుతేనమశ్శాంతకాయ నమశ్శాంతకాయ, నమఃపరమబుషిభ్య ఓం నమఃపరమబుషిభ్యఃతరత్సమందీధావతి ధారాసుతస్యాంధసఃతరత్సమందీధావతి, ఉస్రావేదవసూనాం మర్తస్యదేవ్యవసఃతరత్సమందీధావతి, ధ్వస్రయోఃపురుషంత్యోరాసహస్రాణి దద్మహేతరత్సమందీధావతి, అయోశ్రింశత్తంతనాసహస్రాణిచదద్మహేతరత్సమందీధావతి.

సత్యేనోత్తభితాభూమి స్సూర్యేణోత్తభితాద్యౌః, ఋతేనాది త్యాస్తిష్ఠంతి దివిసోమో అధిశ్రితః, సోమేనాదిత్యాబలిన స్సోమేన పృథివీమహి, అథో నక్షత్రాణా మేషాముపస్థే సోమఆహితః, సోమం మన్యతే పపివాన్యత్సం పిషంత్యోషధిం, సోమంయం బ్రహ్మాణో విదు ర్నతస్యాశ్నాతికశ్చన, ఆచ్ఛద్విధానై ర్గుపితో బార్హతై స్సోమ రక్షితః, గ్రావా మిచ్ఛృణ్వ న్నిష్షసి నతే అశ్నాతి పార్థివః, యత్వా దేవ ప్రపిబంతి తత ఆప్యాయసే పునః, వాయుస్సోమస్య రక్షితా సమానాం మాసఆకృతిః. ౧. సైభ్యాసిదసదుదేయీ నారాశం సీన్యో చనీ, సూర్యాయాభద్ర మిద్వాసో గాథయేతి పరిష్కృతం, చిత్తిరా ఉపబర్హణం చక్షురా అభ్యంజనం, ద్యౌర్భూమిః కోశ ఆసీద్యదయా త్సూర్యాపతిం, స్తోమాఆస స్పృతిథయః క్షురీరం ఛంద ఓపశాః, సూ ర్యాయా అశ్వినా వరాగ్నిరాసీ త్పురోగవః, సోమోదూయుర భవ దశ్వినా స్తా ముభావరం, సూర్యాం యత్ప్రత్యేశం సంతీం మనసా సవితా దదాత్, మనోఅస్యా అన ఆసీద్ద్యౌరాసీ దుదిచ్ఛగాః, శుక్రా వనడ్వాహా వాస్తాం యదయాశ్వ్యా గృహాం ఋక్సామా భ్యా మభిహితౌగా వౌతే సామనావితః, శ్రోత్రంతే చక్రే ఆస్తాందివి పంథా శ్చరాచరః, శుచీతే చక్రే యాత్యావ్యానో అక్ష ఆహతః, అనో మనస్మయం సూర్యారోహ త్ప్రయతీపతిం, సూర్యాయావహతుః ప్రాగా త్సవితా మవా సృజత్, అఘాసుహన్యంతే గావోర్జున్యోః పర్యుహ్యతే, యదశ్వినా పృచ్ఛమానావ యాతంత్రి చక్రేణ వహతుం

సూర్యాయాః, విశ్వేదేవా అనుత ద్వామజాన న్పుత్రః పితరా
వవృణీతపూషా, యదయాంతం భుఛస్పతి పరేయం సూర్యాముప
ఽఽకంచక్రంవా మాసీత్కృద్దేష్ట్రీ యతస్థథుః, 3 ద్వే తేచక్రేసూర్యే
బ్రహ్మణా ఋత్విథావిదుః, అథైకంచక్రం యద్గుహా తదద్ధాతయ
ఇద్విదుః, సూర్యాయై దేవేభ్యో మిత్రాయ వరుణాయచ, యేభూతస్య
ప్రచేతస ఇదంతేభ్యోకరన్నమః, పూర్వాపరంచరతో మాయయైతా శి
న్వూక్రీళంతా పరియాతోఅధ్వరం, విశ్వాన్యన్యోభువనాభి చష్టఋతూ
ంరన్యోవిధజ్జాయతేపునః, నవోనవో భవతిజాయమానో హ్నాంకే
తురుషపామేత్యగ్రం, భాగందేవేభ్యోవిదథాత్యాయన్ప్ర చంద్రమా
స్తిరతేదీర్ఘమాయుః, సుకింశుకం శల్మలిం విశ్వరూపం హిరణ్యవర్ణం
సువృతం సుచక్రం, ఆరోహసూర్యే అమృతస్యలోకం స్యోనంపత్యే
వహతుంకృణుష్వ ర ఉదీర్వాతఃపతివతేహ్యా ంషా విశ్వావసుం
నమసాగీర్భిరీళే,ఆన్యామిచ్ఛపితృషదం వ్యక్తాం సతేభా గోజనుషాతస్య
విద్ధి, ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేళామహేత్వా, అన్యామిచ్ఛప్ర
ఫర్వ్య ంసంజాయాంపత్యాసృజ, అన్నృక్షరా ఋజవస్సంతు పంథా
యేభిస్సఖాయోయంతి నోవరయం, సమర్యమాసంభగోనోనినీయా
త్సంజాస్పత్యం సుయమమస్తుదేవాః,ప్రత్వాముంచామి వరుణస్యపాశా
ద్యేనత్వా బధ్నాత్సవితాసుశేవః, ఋతస్యయోనౌ సుకృతస్యలోకే
రిష్టాంత్వాసహ పత్యాదధామి, ప్రేతోముంచామినాముత స్సుబద్ధామ
మ తస్కరం, యథేయమింద్రమీధ్వస్సు పుత్రాసుభగాసతి. 4 పూషా

త్వేతాన యతుహస్తగృహ్య శ్వినాత్వా ప్రవహతాంరథేన, గృహాన్ గచ్ఛ గృహపత్న్యథాసో వశినీత్వం విదథమావదాసి, ఇహప్రియం ప్రజయాతేనమృధ్య తామస్తిన్నగృహే గార్హపత్యాయజాగృహి, ఏనాపత్యాతన్వం ౨ సంసృజస్వాదాజిప్రీవిదధ మావదాథః, నీల్లోహితం భవతి కృత్యాస్కిర్వ్యజ్యతే, ఏధంతే అస్యాజ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే, పరాదేహిశామ్ల్యం బ్రహ్మభ్యో విభజావసు, కృత్యైషా పదవతీభూత్వాజాయావిశతేపతిం, అశ్రీరాత్తనూర్భవతి రుశతీపాపయామయా, పతిర్యద్వధ్వో 3 వాసస్వాస్వమం గమభిదిత్సతే ౬ యేవధ్వశ్చంద్రంవహతుం యక్ష్మాయంతి జనాదను పునస్తాన్యక్ష్మియాదేవానయంయత్తుయతఆగతాఃమావిదన్పరిపంథినోయం ఆసీదంత్తిదంపతే,సుగే భిర్దుర్గమతితామపద్యాం త్వరాతయః, సుమంగలీరియం వధూరిమాంసమేతపశ్యత, సౌభాగ్యమస్యైదత్వా యాథాస్తం విపరేతన, తృష్టమేతత్కటుకమేత దపాష్ఠవద్విష వనైతదత్తవే, సూర్యాంయో బ్రహ్మా విద్యాధ్స ఇదాధూయమర్షతి, ఆశసనం విశసనమథో అధివికర్తనం, సూర్యాయాః పశ్యరూపాణితాని బ్రహ్మాతుశుంధతి ౭. గృభ్ణామి తేసౌ భగత్వా యహస్తం మయాపత్యా జరదష్టి ర్యథాసః, భగోఅర్యమాసవితా పురంధిర్మహ్యంత్వాదుర్గార్హపత్యాయదేవాఃతాం పూషంచ్ఛివతమామేరయస్వ యస్యాంబీజంమనుష్యావపంతి, యానఉరూఉశతివిశ్రయాతేయస్యా మునంతఃప్రిహరామ ఏషం,తుభ్యమగ్నే పర్యవహన్ సూర్యాంవహతునాసహ, పునఃపతిభ్యోజాయాందా అగ్నే

ప్రజయాసహ, పునఃపత్నీమగ్నిరదా దాయుషాసహవర్చసా, దీర్ఘాయు రస్యాయః పతిర్జీవాతిశరదశ్శతం సోమఃప్రథమోవివిదె గంధర్వోవివిద ఉత్తరః,తృతీయోఅగ్ని ష్టేపతి స్తురీయ స్తేమనుష్యజాః. ౮. సోమోద దద్గంధర్వాయ గందరోవ్వదదద్గ్నయే, రయించపుత్రాంశ్చాదా దగ్ని ర్మహ్యమథోఇమాం,ఇహైవ స్తంమావియాష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం, క్రీళంతౌ పుత్రైర్న ప్తృభిర్మోదమానౌస్వేగృహే, ఆనఃప్రజాంజనయతు ప్రజపతిరాజర్సాయ సమనక్త్వర్యమా, అదుర్మంగలీఃపతిలోక మావిశశంనోభవ ద్విపదేశంచతుష్పదే, అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యధి శివా పశుభ్యస్సుమనాసువర్చాఃవీరసూర్దేవ కామాస్యోనాశంనోభవ ద్విపదేశంచతుష్పదే, ఇమాంత్వమింద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాంసుభగాం కృణు, దశాస్యాంపుత్రానాధేహి పతిమేకాదశంకృధి, సమ్రాజ్ఞీశ్వశురే భవసమ్రాజ్ఞీశ్వశ్వాంభవ, వనాందరిసమ్రాజ్ఞీభవ సమ్రాజ్ఞీఅధి దేవృషు సమంజంతువిశ్వేదేవా స్సమాపోహృదయానినౌ,సంమాతరిశ్వాసంధా తాసముదేష్ట్రీదధాతునౌ ౯ పరిశిష్టం. ఆవిధవాభవవర్షాణిశతంసాగ్రం తుసుప్రతా, తేజస్వీచయశస్వీభిధర్మ పత్నీపతివ్రతా, జనయద్బహవుపు త్రాణిమాచ దుఃఖంలభేత్క్వచిత్, భర్తాతేసోమపానిత్యం భవేద్ధర్మప రాయణః, అష్టపుత్రాభవత్వంచ సుభగాచపతివ్రతా, భర్తుశ్చవపితు ర్భ్రాతుర్హృదయానంద్వినీసదా, ఇంద్రస్యత్వయధేంద్రాణీశ్రీధరస్యయథా శ్రియా,శంకరస్యయథాగౌరీ * తద్భర్తరపిభర్తరి, అత్రేర్యథాను

* 'తద్భర్తృత్వమపిభర్తరి' పాఠాన్తరమ్.

సూయా స్యాద్వసిష్ఠస్యాప్యరుంధతీ, క్రౌశికస్యయథాసతీ తథాత్వ మపిభర్తరి ధ్రువైధిపోష్యామయి మహ్యంత్వాబృహస్పతిః, మయాపత్యా ప్రజావతీ సంజీవశరదశ్శతం —

ఇతి మహాసోరసూక్తాని.

అథ కనిక్రదత్సూక్తమ్.

కనిక్రదజ్జనుషంప్రబ్రువాణ ఇయర్తివాచమరితేవనావం, సుమం గలశ్శకునేభవాసి మాత్వాకాచిదభి భావిశ్వ్యవిదత్, మాత్వా శ్యేన ఉదవ్యథిన్తాసుపర్ణోమాత్వావిదదిషు మాన్వీరో అస్తా, పిత్ర్యా మనుప్రదీశం కనిక్రదత్సు మంగలోభద్రవా దీవదేహా, అపక్రందదతీ ణతోగృహాణాం సుమంగలో భద్రవాదీశకుంతే, మానస్తేన ఈశత మాఘశంసో బృహద్వదే మవిదదేసువీరాః ౧ ప్రదక్షిణిద్భిగృ ణంతి కారవోవయోవనంత ఋత్తుథాశకుంతయః, ఉభేవాచౌవదతి సామగాఇవ గాయత్రంచ త్రైష్టుభం చానురాజతి, ఉదాతేవ శకునే సామగాయసి బ్రహ్మపుత్రఇవ సవనేషుశంససి, వ్యమేవవాజిశకుమతీర పీత్యా సర్వతోనశ్శకునే భద్రమావద, విశ్వతోనశ్శకునే పుణ్యమావద, ఆవదం_స్త్వం శకునేభద్రమావద తూష్ణీమాసీనస్సుమతించికిద్ధినః యదుత్పతన్వదసి కర్కరిర్యథా బృహద్వదేమవిదథేసువీరాః ౨.— భద్రంవదదతీణతో భద్రముత్తరతోవద,భద్రంపురస్తాన్నోవద భద్రం పశ్చాత్కపింజల,భద్రంవదపుత్రైర్భద్రం వదగృహేషుచ, భద్రమస్తా

కంనోవదభద్రంన్తో అభయంకృధి, భద్రమధస్తాన్నోవద భద్రముపరిష్టాన్నోవద, భద్రంభద్రంనఆవద భద్రంనస్సర్వతోవద, అస్తవత్నఃపురస్తాన్నశ్శివందక్షిణతస్కృధి, అభయంసతతంపశ్చాద్భద్రముత్తరతోగృహే, యావనానిమహీయసి జిగ్యుషామివదుందుభిఃశకుంతకప్రదక్షిణంశతపత్త్రిభినోవద, ఆవదంస్వంశకునే...సువీరాః — దేవీంవాచమజనయంత...తైతు

ఇతి కనిక్రదత్సూక్తమ్.

అథ నిత్యస్నానవిధిః.

ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య...తిథౌ మమేహజన్మనిజన్మాంతరేషు బాల్యయౌవనకౌమారవార్ధకేషు రహసిప్రకాశేచ మనోవాక్కాయకర్మభిఃజ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ సంభావితానాం పాపానాంనివృత్త్యర్థంశ్రీవాసుదేవప్రీత్యర్థం ప్రాతస్స్నానంకరిష్యే,హిరణ్యశృంగంవరుణం ప్రపద్యే తీర్థంమే దేహియాచితః, యన్మయాభుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చప్రతిగ్రహః యన్మేమనసావాచా కర్మణావాదుష్కృతం కృతం, తంనఇంద్రోవరుణో బృహస్పతిస్సవితాచ పునంతుపునఃపునః అవతేహేళోవరుణ ఇతిదధ్యాంగాజీగర్తిఃశునశ్శేఫోవరుణ త్రిష్టుప్, వరుణప్రార్థనేవినియోగః, అవతేహేళోవరుణ నమోభిరవయజ్ఞేభిరీమహేహవిర్భిఃక్షయన్నస్మభ్యమసుర ప్రచేతారాజన్నేనాంసి శిశ్రథఃకృతాని, ఉదుత్తమంవరుణ పాశమస్మదవాధమం విమధ్యమంశ్రథాయ, అథావయమాదిత్యవ్రతేతవానాగసోఅదితయేస్యామ, ఇమమ్మేగంగ ఇతిదధ్యాస్సింధుక్షిత్ప్రియమేధోనదోజగతీ, తిథావలోకనేవినియోగః, ఇమంమే

గంగేయమునే సరస్వతిశుతుద్రిస్తోమం సచతాపరుష్ణ్యా, అసిక్న్యామ రుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయేశృణు హ్యసుషోమయా, సితాసితేసరిత్తో యత్రసంగధేతాఫ్లుతా ప్రోదివముత్పతంతి, యేవైతన్వాంవిసృజంతి ధీరాస్తేజనాసో అమృతత్వంభజంతే శ్లో. త్వంరాజాసర్వతీర్థానాం త్వమేవజగతఃపితా, యాచితందేహిమేతీర్థం సర్వపాపాపహుత్తయే, ఇతివరుణాయార్ఘ్యందత్వా, అతితేష్టిమహాకాయకల్పాంతదహనోపమ, భైరవాయనమస్తుభ్య మనుజ్ఞాందాతుమర్హసి, ఇతిభైరవంప్రార్థ్య, సమస్తజగదాధార శంఖచక్రగదాధర, దేహిదేహిమమానుజ్ఞాం యుష్మత్తీర్థనిసేవణే, ఇతిహృషీకేశం సంప్రార్థ్యనాభిమాత్రజలే స్థిత్వా, యోసౌ సర్వగతోవిష్ణు శ్చిత్స్వరూపీనిరంజనఃసవేవద్రనరూపేణ గంగాంభోనాత్రసంశయః, నందినీనలినీసీతా మాలినీచమహాపగా, విష్ణుపాదాబ్జసంభూతా గంగాత్రిపథగామినీ, భాగీరథీభోగవతి జాహ్నవీత్రిదశేశ్వరీ, ద్వాదశైతానినామాని యత్రయత్రజలాశయే, స్నాన్కాలేపఠేన్నిత్యం మహాపాతకనాశనం. ఇతిధ్యాత్వా త్రివారమున్మజ్య,ఆదిత్యమవలోక్య ఏహిసూర్యసహస్రాంశో తేజోరాశే జగత్పతే, అనుకంపయమాంభక్తం గృహాణార్ఘ్యంనమోస్తుతే ఇత్యర్ఘ్యందత్వాసమ్యక్స్నాత్వా, ఋతంచసత్యంచేతిసూక్తం ఆపోహిష్ఠేతి తరత్సమందీతానతేతి సూక్తైర్మార్జనం కారయేత్, ఆచమ్యప్రాణానాయమ్య, స్నానాంగతర్పణంకరిష్యే, హస్తయుగ్మేన, బ్రహ్మాదయోయేదేవాస్తాన్ దేవాంస్తర్పయామి, భూర్దేవాంస్త, భువర్దేవాంస్త, స్వర్దేవాంస్త, భూర్భువస్వర్దేవాంస్త, నివీతి భూత్వా, కృష్ణద్వైపాయనాదయోయేఋషయః తాన్ఋషీంస్తర్పయామి, భూఋషీంస్త, భువఋషీంస్త, స్వర్ఋషీంస్త, భూర్భువస్వర్ఋషీంస్త, ప్రాచీనావీతీ సోమః పితృమాన్యమోంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాన్ కవ్యవాహనాదయోయేపితరఃతాన్ పితౄంస్తర్పయామి, భూఃపితృమాంస్త, భువఃపితృమాంస్త, స్వఃపితృమాంస్త, భూర్భువస్వఃపితృ

మాం స్తర్పయామి దేవఋషిపితృణాం క్రమేణసకృద్ధ్విః త్రిఃవారం తర్పణం. అగ్నిదగ్ధాశ్చయేజీవా యేప్యదగ్ధాఃకులేమమ, భూమౌదత్తేన తోయేన తృప్తాయాంతు పరాంగతిం ఇతి జలాంజలింతత్రవిసృజేత్. యేకేచాస్మత్కులేజాతా అపుత్రాగోత్రిణోమృతాఃతేగృహ్ణంతుమయాదత్తం వస్త్రనిష్పీడనోదకం యన్మయాదూషితంతోయం శారీరమలసంయుతం, తస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థం యఙ్ఞోణంతర్పయామ్యహం ఇతి వస్త్రంనిష్పీడయేత్.

ఇతి నిత్యస్నానవిధిః.

అథ భస్మస్నానమ్.

ఏవంగుణ...తీర్థా మమేహజన్మని...సంభావితానాం పాపానాం నివృత్త్యర్థం భస్మస్నానంకరిష్యే, ఆపోహిష్ఠేతి స్నాత్వాచమ్య, భస్మాదాయ, ఓం ఈశానస్సర్వవిద్యానా మీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతిర్బ్రహ్మణోధిపతి ర్బ్రహ్మాశివోమే అస్తుసదాశివోమ్. ఇతిశిరసి, ఓం తత్పురుషాయవిద్మహే మహాదేవాయధీమహి, తన్నోరుద్రః ప్రచోదయాత్ ముఖే అఘోరేభ్యోథఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యఃసర్వేభ్యస్సర్వశర్వేభ్యోనమస్తే అస్తురుద్రరూపేభ్యఃహృదయే.ఓంవామదేవాయనమోజ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయనమోరుద్రాయనమఃకాలాయనమఃకలవికరణాయనమోబలవికరణాయ నమోబలాయ నమోబలప్రథమనాయ నమస్సర్వభూతదమనాయ నమోమనోన్మనాయనమః, గుహ్యాసద్యోజాతంప్రపద్యామి సద్యోజాతాయవైనమోనమః, భవేభవేనాతిభవేభవస్వమాం భవోద్భవాయనమః పాదయోఃఅగ్నిరితిభస్మ, వాయురితిభస్మ, జలమితిభస్మ, స్థలమితిభస్మ, వ్యోమేతిభస్మ, స్వ

ర్వంహావాఇదంభస్మ మానస్తోకేతనయోమాన ఆయూమాన్తోగోష్ఠ మాన్తో అశ్వేషురీరిషః, వీరాన్మానోరుద్రభామితో వధీర్హవిష్మంత స్సదమిత్వాహవామహే సర్వాంగేవిలిప్యస్నాయాత్.

ఇతి భస్మస్నానమ్.

అథ గోమయస్నానమ్.

ఏవంగుణ...తిథౌ మమేహజన్మని జన్మాంత రేషు...నివృత్త్యర్థం గోమయస్నానంకరిష్యే, ఓం గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం, ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం ఇతి గోమయమాదాయ శ్లో అగ్రమగ్రం చరంతీనామోషధీనాంవనే వనే, తాసామృషభపత్నీనాం పవిత్రంకాయశోధనం, తన్మేరోగాంశ్చ శోకాంశ్చ నుదగోమయసర్వదా, ఇతి శిరః ప్రభృత్యంగాని విలిప్యస్నాత్వాచామేత్.

ఇతి గోమయస్నానమ్.

అథ మృత్తికాస్నానమ్.

అథాతోమృత్తికాస్నానవిధింవ్యాఖ్యాస్యామః నదీనాం తటేషు శుచిప్రదేశే మృత్తికాముద్ధరేత్, బళిద్ధాపర్వతా నామిత్యభిమంత్ర్య,బళిద్ధాపర్వతానాం ఋద్రంబిభర్షిపృథివీంప్రథియాభూమిం ప్రవత్వతి మహ్నిజినోషి మహిని. మావోరిష దితిఖనిత్వా, మావోరిష త్ఖనిత్రాయస్తైచాహంఖనామివః, ద్విపచ్చతుష్పధస్తాక్రం సర్వమస్త్వనాతురం స్యోనాపృథివీతిచాదాయ. స్యోనాపృథివీ...సప్రథాః, ఆయనేతే ఇతి దూర్వాంగృహీత్వా, ఆయనేతేపరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః,హ్రదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహాఇమే. గాయత్ర్యాభ్యుక్ష్య

తత్సవితు...యాత్ భూమానిక్షిప్య స్నానంకుర్యాత్. పశ్చాదాచ
మనీయం కృత్వా, శుచీవోహవ్యా మరుత...తవజ్యోతింష్యర్చయః.
ఏతోన్వింద్రంవామశుద్ధం శుద్ధేనసామ్నా,శుద్ధైరుక్థైర్వావృత్వాంసంశు
ద్ధఆశీర్వాన్మమత్తు, ఇంద్రశ్శుద్ధోనఆగహి శుద్ధశ్శుద్ధాభిరూతిభిఃశుద్ధోర
యింనిధారయ శుద్ధోమమద్ధిసోమ్యః, ఇంద్రశ్శుద్ధోహినోరయిం శుద్ధో
రత్నానిదాశుషే, శుద్ధోవృత్రాణిజిఘ్నసే శుద్ధోవాజంసిషాససి ఆపో
అస్మాన్మాతరః...పూతయేమే. ఇతి కుశోదకేనాభిషిచ్య, త్రాతారమిం
ద్రం, యమాయసోమం, తత్వాయామి, వయంసోమవ్రతేతనూభిశ్చతుర్భిస్త
త్తద్ధిశోభాగేనదూర్వాంమృత్తికాంవిసృజ్య, త్రాతారమింద్రమవితారం
మింద్రంహవేహవే సుహవంశూరమింద్రం, హ్వయామిశక్రంపురుహూ
తమింద్రం స్వస్తినోమఘవాధాత్వింద్రః పూర్వతఃక్షిపేత్. యమాయ
సోమంసునుత యమాయజుహుతాహవిః, యమంహయజ్ఞో గచ్ఛత్య
గ్నిదూతో అరంకృతః, ఇతి దక్షిణతః, తత్వాయామి బ్రహ్మణావంద
మాన స్తదాశాస్తేయజమానోహవిర్భిః, అహేళమానోవరుణే హబో
ధ్యురుశంసమాన ఆయుఃప్రమోషీః, ఇతఏత్వమతః వయంసోమవ్రతే
తవ మన స్తనూషుబిభ్రతఃప్రజావంతస్సచేమహి ఇత్యుత్తరతః, తత్సూ
ర్యంరోదసీ ఉభేద్యోవస్తోరుషద్భువే, భూజేష్వస్మాంఅభ్యచ్చరాసదా.
ఇత్యూర్ధ్వభాగే అథఏషస్వమోపరి సంతరాంపాదకౌహర, మాతేక
శప్లకౌదృశన్ తిస్రోహిబభ్రుమ్మబభూవిథ. ఇత్యధః గంధద్వారామిత్యవ
లోడ్య, గంధ...శ్రియం. ఉదుత్యం జాతవేదసం...సూర్యం, ఆదిత్యం
దర్శయిత్వా. సహస్రశీర్షాపు...గులం,ఇతి శిరస్యుద్వర్తనం కుర్యాత్,
అక్షీభ్యాంతేనాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాంచుబుకాదధి, యక్ష్మంశీర్ష్ణ్యం

మస్తిష్కాజిహ్వాస్నా వివృహామి తే,ఇతిముఖే, గ్రీవాభ్యస్తఉష్ణిహాభ్యః కీకసాభ్యో అనూక్యాత్, యక్ష్మందోషణ్యోరంసాభ్యాంబాహుభ్యాం వివృహామి తే. కంతే ఆంత్రేభ్యస్తేగుదాభ్యో వనిష్ఠోర్హృదయాదధి, యక్ష్మంమతస్నాభ్యాం యక్నఃప్లాశిభ్యోవివృహామి తే ఇతిహృదయే, నాభానాభిన్నఆదదే చక్షుశ్చతూ ర్థ్యసచా, కవేరపత్యమాదుహే,ఇతి నాభౌ త్వమింద్రస్తజోపసమర్కం బిభర్షి బాహ్వోఃవజ్రింశతానబజసా ఇతిబాహ్వోః స్రోమాన్తంస్వరణం కృణుహి బ్రహ్మణస్పతే, కక్షీవంతం యఔసిజం కక్షీయం యఃకుక్షిస్నోమపాతమస్నముద్రఇవపిన్వతే, ఉర్వి రాపోనకాకుదం కుక్షీ బభ్రివ్నాంపితాబహు రస్యపుత్రశ్చికేతతి ణోతి సమనావగత్య, ఇష్మధిస్కాకాః పృతనాశ్విసర్వాఃపృష్టేనిసద్ధోజ యతిప్రస్తూతః పృష్టే. ఊరుభ్యాంతేఅష్ఠీవద్భ్యం పార్ష్ణిభ్యాంప్రపదా భ్యాం, యక్ష్మంశ్రోణిభ్యాంభాసదాద్భం సస్రోవివృహామి తే ఊరోఃమోహనాదవ్నంకరణా ల్లోమభ్యస్తేన ఖేభ్యః,యక్ష్మసర్వస్మాదాత్మన స్తమిదంవివృహామి తే జానోఃయస్యవిశ్వానిహస్తయోఃపంచక్షితీనాం వసు, స్వాశయస్వయోఅస్మద్ధ్రుగ్దిద్వేవ్వాశనిర్జహి హస్తయోఃఏతా వానస్యమహిమా...దివి పాదయోః. అంగాదంగాల్లోమ్నోలోమ్నో జాతంపర్వణపర్వణి, యక్ష్మంసర్వస్మాదాత్మన స్తమిదంవివృహామి తే. ఇతిస ర్వాంగే షూదర్తనంకుర్యాత్. అశ్వక్రాంతేరథక్రాంతే విష్ణుక్రాంతే వసుంధరే, శరసాధారయిష్యామి రక్షస్వమాంపదేపదే. ఇతిమూర్వా మృదాశిరసినిక్షిప్య మృత్తికాస్థానంప్రక్షాళ్య భూమిర్ధేసుర్ధరణీలోకధారిణీ, ఉద్ధృతాసివరాహేణ కృష్ణేనశతబాహునా, మృత్తికేహనమే పాపం యన్మయా దుష్కృతంకృతం, మృత్తికే...పరమాంగతిం, ఇతి

భూమింప్రార్థ్య సముద్రజ్యేష్ఠాస్సలిల స్యమధ్యాత్పున్నానాయంత్య నివి శమానాః, ఇందోర్యోవృష్ణిభోర్వరాదత్తాఆపోదేవీ రిహమామవం తు,యాఆపోదివ్యాఉతవా స్రవంతిఖనిత్రిమాఉతవాయా స్స్వయంజాః, సముద్రార్థాయాశ్చయఃపావకాస్తా ఆపోదేవీరిహమామవంతు. యా స్సాంరాజావరుణో యాతిమధ్యేసత్యాన్నృతే అవపశ్యఞ్జనానాం, మధు శ్చుతశ్చుచయోయాఃపావకాస్తాఆపోదేవీ రిహమామవంతు,యాస్సురా జావరుణో యాస్సోమోవిశ్వేదేవా మాసూర్జంమదంతి, వైశ్వానరో యాస్వగ్నిః ప్రవిష్టస్తాఆపోదేవీ రిహమామవంతు తరత్సమందీధావతి ధారాసుశస్యాంధసః, తరత్సమందీధావతి, ఉస్రావేదవసూనాం మర్తస్య దేవ్యవసః, తరత్సమందీధావతి, ధ్వస్రయోఃపురుషంతోష రాసహస్రాణిదస్మ హే, తరత్సమందీధావతి, ఆయయోస్త్రింశతం తనాసహస్రాణిచ గస్మ హే, తరత్సమందీధావతి ఆపోహిష్ఠామయ...చనః, ఇతిసూక్తైఃజలం ప్రోక్ష్య ఋతంచసత్యంచాభీద్ధాత్...అంతరిక్షమధోస్వః ఇత్యభ్రున్ని మజ్జమిత్ర రవిసూర్యభాను ఖగపూషహిరణ్యగర్భమరీచ్యాదిత్యా సవిత్ర ర్కభాస్కరేభ్యః నమస్కారాన్కర్యా దితి మృత్తికాస్నానవిధిః.

ఇతి మృత్తికాస్నానమ్.

అథ సంధ్యావందనమ్.

శ్లో అపవిత్రఃపవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతోపవా, యస్స్మరే త్పుండరీకాక్షంసబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిఃకేశవాయస్వాహా,నారాయణా యస్వాహా, మాధవాయస్వాహా, గోవిందాయనమః...శ్రీకృష్ణాయన మః, పృథివ్యాఃమేరోఃపృష్ఠఋషిః, కూర్మోదేవతా, సుతలంఛందః,ఆస నేవినియోగః, ప్రణవస్య పరబ్రహ్మఋషిః, పరమాత్మాదేవతా,దైవీగా యత్రీఛందః, ప్రాణాయామే వినియోగః, ఓంభూః, ఓంభువః, ఓంస్వః,

ఓంమహాః, ఓంజనః, ఓంతపః, ఓంసత్యం, తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదే వస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచోదయాత్, ఓమాపోజ్యోతీరసో మృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోం,మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపర మేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాతస్సంధ్యాముపాసిష్యే, ఆపోహిష్ఠేతి త్రయాణాం మంత్రాణాం, సింధుద్వీపఋషిః, ఆపోదేవతా, గాయత్రిచ్ఛందః, మార్జ నేవినియోగః, ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన, మహేర ణాయచక్షసే, యోవశ్శివతమోరసస్తస్య భాజయతేహనః, ఉశ్నతీరివ మాతరః, తస్మా అరంగమా మవోయస్య క్షయాయజిన్వథ, ఆపోజన యథాచనః. (హస్తేన జలంగృహీత్వా) సూర్యశ్చేత్యస్య మంత్రస్య, యాజ్ఞవల్క్యఋషిః, సూర్యమామన్యుమన్యు పతయో రాత్రి దేవతా, ప్రకృతిచ్ఛందః, జలాభిమంత్రణే వినియోగః ఓం సూర్యశ్చ మామన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ మన్యుకృత్తేభ్యః, పాపేభ్యో రక్షం తాం, యద్రాత్ర్యాపాప మకార్షం, మనసావాచాహస్తాభ్యాం, పద్భ్యాముదరేణశిశ్నా, రాత్రిస్తదవ లుంపతు, యత్కించ దురితం మయి, ఇదమహం మా మమృతయోనౌ, సూర్యేజ్యోతిషి జుహోమి స్వాహా, (ఇతి మంత్రేణ జలం పిబేత్)—మధ్యాహ్నే, ఆపః పునం త్విత్యస్య మంత్రస్య, పూతఋషిః, ఆపోదేవతా, అష్టీచ్ఛందః, అపాం ప్రాశనే వినియోగః, ఆపః పునంతు పృథివీం పృథివీ పూతాపునా త్వమాం, పునంతు బ్రహ్మణస్పతిర్బ్రహ్మ పూతా పునాతుమాం, యదుచ్ఛిష్టమభోజ్యం యద్వా దుశ్చరితం మమ, సర్వం పునంతుమా మాపో సతాంచ ప్రతిగ్రహం స్వాహా, సాయంకాలే అగ్నిశ్చేత్యస్య మంత్రస్య, యాజ్ఞవల్క్యఋషిః, అగ్నిమామన్యు మన్యు

పతయోహ ర్దేవతా, ప్రకృతిశ్ఛందః, జలాభిమంత్రణే వినియోగః, అగ్నిశ్చ మామన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ మన్యుకృతేభ్యః, పాపేభ్యో రక్షంతాం, యదహ్నా పాప మకార్షం, మనసావాచా హస్తాభ్యాం, పద్భ్యాముదరేణ శిశ్నా, అహ స్తదవలుంపతు, యత్కించ దురితం మయి, ఇద మహం మా మమృతయోనౌ, సత్యే జ్యోతిషి జుహోమి స్వాహా కేశవాయస్వాహా...యనమః, ఆపోహిష్ఠేతి నవర్చస్య సూక్తస్య, సింధుద్వీపఋషిః, ఆపో దేవతా, గాయత్రీ ఛందః, పంచమీ వర్జ మానా, సప్తమీ ప్రతిష్ఠా, అంత్యే ద్వే అనుష్టుభౌ, మార్జనే వినియోగః, ఆపోహిష్ఠా...యతాచనః, శన్నో దేవీరభీష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే, శంయోరభిస్రవంతునః. ఈశానావార్యాణాం క్షయంతీశ్చర్షణీనాం, అపోయాచామ భేషజం, అప్సు మేసోమో అబ్రవీదంతర్విశ్వాని భేషజా, అగ్నించవిశ్వశంభువం, ఆపఃపృణీత భేషజం వరూథంతన్వే మమ, జ్యోక్చసూర్యందృశే, ఇదమాపఃప్రవహత యత్కించదురితంమయి, యద్వాహమభిదుద్రోహ యద్వా శేపఉయనృతం, ఆపోఅద్యాన్వచారిషం రసేనసమగస్మహి, పయస్వానగ్న ఆగహితం మాసంసృజవర్చసా, స్రస్రుప్తీ స్తనపస్పరివా నక్తంచస్రుప్తీః, వరేణ్యక్రతూరహమాదేవీర వనేహువే ఋతంచసత్యంచేత్యస్యసూక్తస్య, అఘమర్షణఋషిః, భావ వృత్తిర్దేవతా, అనుష్టుప్ఛందః,మమపాపపురుష జలవిసర్జనేవినియోగః, ఋతంచసత్యంచాభీద్ధా త్తపసోధ్యజాయత, తతో రాత్ర్యజాయత, తత స్సముద్రోఅర్ణవః, సముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరోఅజాయత, అహోరాత్రాణివిదధ ద్విశ్వస్యమిషతోవశీ,సూర్యాచంద్రమసౌధాతా యథా పూర్వమకల్పయత్, దివంచపృథివీంచాంత రిక్షమథోస్వః నిశ్శ్వస్య

జలంపాషాణే నిక్షిపేత్. కేశవాయస్వాహా...నమః. గాయత్ర్యాగాయత్రీచ్ఛందోగాధిపుత్రో విశ్వామిత్రఋషిః, సవితాదేవతా, గాయత్రీ చ్ఛందః ప్రాతరర్ఘ్యప్రదానే వినియోగః,ఓంభూర్భువస్సువః తత్సవితు... యాత్ (ఇతి అంజలిత్రయం విసృజేత్.)

మధ్యాహ్నే, హంసశ్శుచిషదిత్యేకస్యా ఋచోగౌతమపుత్రో వామదేవఋషిః, సూర్యోదేవతా, జగతీచ్ఛందః, మాధ్యాహ్నికఅర్ఘ్యప్ర దానే వినియోగః, హంసశ్శుచిషద్వసురంత రిక్షసద్ధోతావేదిషదతి థిర్దురోణసత్, నృషద్వరసదృత సదోవ్యమసద్బ్రాగోజా ఋతజాఅద్రిజాఋతం (ఇత్యంజలిం విసృజేత్) ఓంభూర్భువస్సువః తత్సవితు... యాత్ (ఇత్యేకంఅంజలిం విసృజేత్) (సాయంకాలేపి అర్ఘ్యత్రయం కుర్యాత్) ఉత్తిష్ఠదేవిగంతవ్యం పునరాగమనాయచ, ప్రసీదదేవితు ష్టాసి ప్రవిశ్యహృదయం మమ హస్తే జల మాదాయ అసావాదిత్యో బ్రహ్మ, ఇతి ప్రదక్షిణం కుర్యాత్, కేశవాయస్వా...యనమః

ప్రాతఃకాలే ఓమిత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ అగ్నిర్దేవతా, బ్రహ్మఋ ష్యార్షం, గాయత్ర్యఛందం పరమాత్మస్వరూపం, సాయుజ్యం వినియో గం, ఆయాతువరదాదేవీ అక్షరంబ్రహ్మసమ్మితం, గాయత్రీఛందసాం మాతేదం బ్రహ్మజుషస్వమే, యదహ్నాత్కురుతేపాపం తదహ్నాత్ప్రతి ముచ్యతే, యద్రాత్రియాత్కురుతేపాపం తద్రాత్రియాత్ప్రతిముచ్యతే, సర్వవర్ణేమహాదేవీ సంధ్యావిద్యేస్వరస్వతి, ఓజోసి, సహోసి, బలమసి, భ్రాజోసి, దేవానాం ధామనామాసి, విశ్వమసివిశ్వాయు స్సర్వమసి సర్వాయుః, అభిభూరోమ్, గాయత్రీమావాహయామి, సావిత్రీమావా హయామి, సరస్వతీ మావాహయామి, ఛందఋషీ నావాహయామి, శ్రియమావాహయామి (బలమావాహయామి) గాయత్ర్యాగాయత్రీ ఛందోగాధిపుత్రో విశ్వామిత్రఋషిః, సవితాదేవతా, గాయత్రీఛందః,

అగ్నిర్ముఖం, బ్రహ్మశిరః, విష్ణుర్హృదయః, రుద్రశ్శిఖా, పృథివీయోనిః ప్రాణాపాన వ్యానోదానసమానాసప్రాణా శ్వేతవర్ణా సాంఖ్యాయనసగోత్రా గాయత్రీచతుర్వింశత్యక్షరాత్రిపదాషట్కుక్షిః, పంచశీర్షోపనయనే వినియోగః,ఓంభూ...మమోపాత్త...ప్రీత్యర్థం ప్రాత స్సంధ్యాంగ యథాశక్తిగాయత్రీ మంత్రజపం కరిష్యే, (న్యాసః) తత్సవితుః బ్రహ్మత్మనే అంగుష్ఠాభ్యాం నమః,వరేణ్యం విష్ణ్వాత్మనే తర్జనీభ్యాం నమః,భర్గో దేవస్యరుద్రాత్మనే మధ్యమాభ్యాంనమః, ధీమహిసత్యాత్మనే అనామికాభ్యాం నమః,ధియో యోనః జ్ఞానాత్మనే కనిష్ఠికాభ్యాం నమః,ప్రచోదయాత్ సర్వాత్మనే కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః, తత్సవితుః బ్రహ్మాత్మనే హృదయాయ నమః, వరేణ్యం విష్ణ్వాత్మనే శిరసేస్వాహా, భర్గో దేవస్య రుద్రాత్మనే శిఖాయైవషట్,ధీమహిసత్యాత్మనే కవచాయహుం, ధియో యోనః జ్ఞానాత్మనే నేత్రత్రయాయవౌషట్,ప్రచోదయాత్,*పరమాత్మనే అస్త్రాయఫట్. భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః ధ్యానం శ్లో. ముక్తావిద్రుమహేమనీల ధవళచ్ఛాయైఃముఖైస్త్రీక్షణైః, యుక్తామిందు నిబద్ధరత్నమకుటాం తత్త్వార్థవర్ణాత్మికాం గాయత్రీంవరదా భయాంకుశ కశాః శుభ్రంకపాలంగదాం, శంఖంచక్రమథారవింద యుగళంహస్తైర్వహంతీం భజే యోదేవస్సవితాస్మాకంధియోధర్మాదిగోచరాః, ప్రేరయే త్తస్యయద్భర్గ స్తద్వరేణ్య ముపాస్మహే, మంత్రజపః ఓంభూ... యాత్, ఇతిచతుర్వింశతి వారంవాజపిత్వా, తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు. పునః అంగన్యాసకరన్యాసాది కుర్యాత్

ప్రాతఃకాలే, జాతవేదస ఇత్యస్యసూక్తస్య, మరీచిపుత్రః కశ్యప ఋషిః. జాతవేదాగ్నిర్దుర్గాదేవతా, త్రిష్టుప్ఛందః, సంధ్యోపస్థానే వినియోగః, ఓంజాతవేదసేసునవామసోమ మరాతీయతో నిదహాతివేదః, సనఃపర్షదతిదుర్గాణి విశ్వానావేవసింధుం దురితాత్యగ్నిః. తచ్ఛంయో

* సర్వాత్మనే.

ఋత్యస్యమంత్రస్య, శంయురబుషిఃి, విశ్వేదేవాదేవతా, శక్వరీఛంద శ్శాంత్యర్థేజపే వినియోగః, ఓంతచ్ఛంయోరావృణీమహే, గాతుంయ జ్ఞాయ, గాతుంయజ్ఞపతయే, దైవీస్వస్తిరస్తునః, స్వస్తిర్మానుషే భ్యఃి, ఊర్ధ్వంజిగాతుభేషజం, శంనోఅస్తుద్విపదే, శంచతుష్పదే. ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిఃి.

మధ్యాహ్నే సూర్యోపస్థానం, ఉదుత్యంజాతవేదసమితి త్ర యోదశర్చస్యసూక్తస్య...పృథివీఉతద్యౌఃి, ఓంభద్రంనో అభివాదయ మనఃి. ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిఃి (ఇది మహాసారములో మొదటవ్రాసి యున్నదిగాన మరలవ్రాయలేదు మధ్యాహ్నసూర్యోపస్థానానంతరము. 'ఓమిత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ' ఇదిమొదలుజపాంతముచేయవలయును) చతు స్సాగరపర్యంతం, గోబ్రాహ్మణేభ్యఃి, శుభంభవతు...శర్మాహంభో అభి వాదయే. కేశవాయస్వాహా...యనమఃి స్లో కాయేనవాచామనసేం ద్రియైర్వాబుద్ధ్యాత్మనావా ప్రకృతేస్స్వభావాత్, కరోమియద్యత్సకలం పరస్మైనారాయణాయేతి సమర్పయామి ఆచామేత్. మాధ్యాహ్నిక సంధ్యా సమాప్తా.

ఇతి సంధ్యావందనమ్.

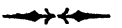

అథ సాయాహ్నిక దుర్గోపస్థానమ్.

జాతవేదస ఇత్యస్యసూక్తస్య, ఇత్యాది, దుర్గోపస్థానే వినియో గఃి, జాతవేదసే...శాంతిఃి ఓం నమఃప్రాచ్యైదిశే యాశ్చదేవతాఏత స్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమఃి, నమోదక్షిణాయైదిశే యాశ్చదేవ తాఏతస్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమఃి, నమఃప్రతీచ్యైదిశే యాశ్చ దేవతాఏతస్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమఃి, నమఉదీచ్యైదిశేయాశ్చ

దేవతాఽతస్యాంప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమః,నమఊర్ధ్వాయైదిశేయాశ్చ
దేవతాఽతస్యాంప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమః,నమోధ్రువాయైదిశేయాశ్చ
దేవతాఽతస్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమః, నమోవాంతరాయైదిశే
యాశ్చదేవతాఽతస్యాం ప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చనమః, నమోగంగా
యమునయోర్మధ్యే యేవసంతితేమేప్రసన్నాస్తానశ్చిరంజీవితం వర్ధయం
తి నమోగంగాయమునయోర్మనిభ్యశ్చనమః, సంధ్యాయైనమః, సావి
త్ర్యైనమః, గాయత్ర్యైనమః, సరస్వత్యైనమః, సర్వాభ్యోదేవతాభ్యో
నమః, దేవేభ్యోనమః, ఋషిభ్యోనమః, మునిభ్యోనమః,గురుభ్యోనమః,
మాతృభ్యోనమః, పితృభ్యోనమః, కామోకార్షీన్మన్యురకార్షీన్నమోన
మః, పృథివ్యాపస్తేజోవాయురాకాశాత్, ఓంనమోభగవతే వాసుదే
వాయ, యాంసదాసర్వభూతాని చరాణిస్థావరాణిచ, సాయంప్రాతర్మ
స్యంతిసామాసంధ్యాభరతర్షభ. శివాయవిష్ణురూపాయశివరూపాయవిష్ణ
వే,శివస్యహృదయంవిష్ణుర్విష్ణోశ్చహృదయంశివః యథాశివమయోవిష్ణు
రేవంవిష్ణుమయశ్శివః, యథాంతరంనపశ్యామి తథామేస్వస్తిరాయుషి.
బ్రహ్మణ్యోదేవకీపుత్రో బ్రహ్మణ్యోమధుసూదనః, బ్రహ్మణ్యఃపుండరీ
కాక్షో బ్రహ్మణ్యోగరుడధ్వజః, నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ గోబ్రాహ్మణ
హితాయచ, జగద్ధితాయకృష్ణాయ గోవిందాయనమోనమః. ఉత్తమే
శిఖరేజాతే భూమ్యాంపర్వతమూర్ధని, బ్రాహ్మణేభ్యోభ్యనుజ్ఞాతా
గచ్ఛదేవి యథాసుఖమ్ స్తుతోమయావరదా వేదమాతా ప్రచోద
యంతీ పవనేద్విజాతా, ఆయుఃపృథివ్యాంద్రవిణం బ్రహ్మవర్చసంమహ్యం
దత్వా ప్రజాతుబ్రహ్మలోకం నమోస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే
సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే, సహస్రనామ్నేపురుషాయ శాశ్వతే
సహస్రకోటీయుగధారిణేనమః, జీవేనస్మాపితేదేవి చందనేనవిలేపితే,
బిల్వపత్రార్చితేదేవి అహందుర్గిశరణాగతః ఆకాశాత్పతితం తోయం

యథాగచ్ఛతిసాగరం, సర్వదేవనమస్కారః కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి, శ్రీకేశవం ప్రతి గచ్ఛతోయంనమ ఇతి సర్వవేదేషుయత్పుణం సర్వతీర్థేషుయత్ఫలం, తత్ఫలంపురుష ఆప్నోతిస్తుత్వాదేవం జనార్దనం, శ్రీస్తుత్వాదేవం జనార్దన ఓంనమ ఇతి. వాసనాద్వాసుదేవస్య వాసితంతే జగత్త్రయం, సర్వభూతనివాసోసి వాసుదేవ నమోస్తుతే శ్రీవాసుదేవ నమోస్తుత ఓంనమః ఇతి. చతుస్సాగరపర్యంతం...అభివాదయే (ఓంనమః ప్రాచ్యై మొదలుకొని కడవరకు ప్రాతఃకాలములో సాయంకాలములో సమాన మేను) సంధ్యావందనంసమాప్తం (మూడుకాలములయందు ఈక్రింది మంత్రమునుచెప్పి కూర్చున్నస్థలమందు నుదకప్రోక్షణమునుచేసి మృత్తికముఖమం దుంచుకొనుట పెద్దలయాచారము గాన వ్రాయుచున్నాను). ఆద్యానోదేవసవితః ప్రజావత్సావీస్సౌభగం, పరాదుష్వప్న్యంసువ. విశ్వానిదేవ సవితర్దురితాని పరాసువ, యద్భద్రంతన్న ఆసువ —

ఇతి త్రికాలసంధ్యావందనమ్.

అథ దేవతార్చనమ్.

శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం శశివర్ణంచతుర్భుజం, ప్రసన్నవదనంధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే మాతాపితరౌనత్వా ఆనందమానంద కరంప్రసన్నం జ్ఞానప్రసూనంనిజబోధయుక్తం, యోగీంద్రమాద్యంభవ రోగవైద్యం శ్రీమద్గురునిత్యమహంభజామి ఆగమార్థంతుదేవానాం గమనార్థంతురక్షసాం, కురుఘంటారవం తత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనం ఇతి ఘంటానాదం కృత్వా, దేవతాయతనంప్రోక్ష్య భూశుద్ధింకృత్వా, అపసర్పంతుయేభూతాయే భూతాభూమిసంస్థితాః, యేభూతావిఘ్నకర్తార స్తే నశ్యంతుశివాజ్ఞయా, పృథివీత్వయాధృతా లోకా దేవిత్వంవిష్ణునాధృ

తా, త్వంచధారయమాందేవి పవిత్రంకురుచాసనం, విష్ణుశక్తిసముద్భూతే స్వర్ణవర్ణమహీతలే, అనేకరత్నసంపన్నే మాతృభూమినమోస్తుతే, స్యోనాపృథివీమేథాతిథిః పృథివీగాయత్రీ, భూప్రార్థనే వినియోగః, స్యోనాపృథివీభవా నృక్షరానివేశనీ యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః, ఇతి భూమంప్రార్థ్య, ఆసనంపరికల్ప్య, ఆచమ్యప్రాణానాయమ్య ఏవం గుణ...తిథౌ, లక్ష్మీనారాయణదేవతా ముద్దిశ్యలక్ష్మీనారాయణదేవతా ప్రీత్యర్థం సంభవతానియమేన సంభవతాప్రకారేణ సంభవద్భిర్ద్రవ్యైస్సంభవద్భిరుపచారైశ్చ పురుషసూక్తవిధానేన ఆవాహనాదిషోడశోపచార పూజాంకరిష్యే, అస్యశ్రీషోడశ ఋగాత్మకస్య, పురుషసూక్తస్య, నారాయణఋషిః, అనుష్టుప్ఛందః, పురుషోత్తమోదేవతా, జగద్బీజం, యం శక్తిః, యా తీ-లకం, శ్రీలక్ష్మీనారాయణారాధనేవినియోగః, గోవిందాయనమః, అంగుష్ఠాభ్యాంనమః, మాధవాయనమః, తర్జనీభ్యాంనమః, హృషీకేశాయనమః, మధ్యమాభ్యాంనమః, త్రివిక్రమాయనమః, అనామికాభ్యాంనమః, విష్ణవేనమః, కనిష్ఠికాభ్యాంనమః, మధుసూదనాయనమః, కరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః, అతోదేవాఅవంతునోయతో విష్ణుర్విచక్రమే, పృథివ్యాస్సప్తధామభిః, హృదయాయనమః, ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధా నిదధేపదం, సమూఢ్హమస్యపాంసురే, శిరసేస్వాహా, త్రీణిపదావిచక్రమే విష్ణుర్గోపాఅదాభ్యః, అతోధర్మాణిధారయన్, శిఖాయైవషట్, విష్ణోఃకర్మాణిపశ్యత యతోవ్రతానిపస్పశే, ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా, కవచాయహుం, తద్విష్ణోఃపరమం పదంసదాపశ్యంతిసూరయః, దివీవచక్షురాతతం, నేత్రత్రయాయవౌషట్, తద్విప్రాసో విపన్యవోజాగృవాంస స్సమింధతే, విష్ణోర్యత్పరమంపదం, అస్త్రాయఫట్, తతోంగన్యాసః, కేశవమూర్ధ్ని, నారాయణంలలాటే, మాధవంకర్ణయోః, గోవిందంనేత్రయోః, విష్ణుంఘ్రాణే, మధుసూదనంముఖే, త్రివిక్రమంకంఠే, వామనంభుజయోః, శ్రీధరంహృది, హృషీకేశంనాభౌ, పద్మనాభంకట్యాం, దామోదరం పాదయోః. ప్రథమాంవిన్యసేద్వామే

ద్వితీయాందక్షిణేకరే, తృతీయాం వామపాదేతు చతుర్థీందక్షిణేన్యసేత్, పంచమీంవామజానౌతు షష్ఠీంవైదక్షిణేన్యసేత్, సప్తమీం వామకట్యాంతు దక్షిణాయాంతథాష్టమీ, నవమీంనాభిదేశేచ దశమీంహృది విన్యసేత్, ఏకాదశీం కంఠమధ్యే ద్వాదశీంవామబాహుకే, త్రయోదశీందక్షిణేతు తథాస్యేచచతుర్దశీం, అక్ష్ణోః పంచదశీంచైవ విన్యసేన్మూర్ధ్నిషోడశీం, ఇతి షోడశభుచాంన్యాసః, భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః ధ్యానం గోక్షీరాభంపుండరీకాయతాక్షం చక్రాద్యైరూఢ్యాయుధైరూఢ్యుక్తాంగం, శ్రీభూమిభ్యామర్చితం యోగపీఠేయస్తం దేవం పూజయేత్పారుషేణ తతఃకలశపూజాం కుర్యాత్. కలశంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య, కలశమాపూర్య కలశస్యముఖేవిష్ణుఃకంఠేరుద్రస్సమాశ్రితః, మూలేతత్రస్థితోబ్రహ్మా మధ్యేమాతృగణాస్స్మృతాః, కుక్షౌతుసాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపావసుంధరా, ఋగ్వేదోథయజుర్వేదస్సామవేదోహ్యథర్వణః అంగైశ్చసహితాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రితాః, ఆయాంతుదేవపూజార్థం దురితక్షయకారకాః ఇమమ్మేగంగేయమునే...అమృతత్వంభజంతే, గంగేచయమునేచైవ గోదావరిసరస్వతి, నర్మదేసింధుకావేరి జలేస్మిన్సన్నిధింకురు, కావేరీతుంగభద్రాచ కృష్ణావేణీచగౌతమీ,భాగీరథీతివిఖ్యాతాః పంచగంగాః ప్రకీర్తితాః, ఇత్యభిమంత్ర్య, కలశోదకేనపూజాద్రవ్యాణ్యాత్మానంచసంప్రోక్ష్య తతఃశంఖపూజాంకుర్యాత్, శంఖంప్రక్షాళ్య, శంఖం గంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య, శంఖమాపూర్య, శంఖంచంద్రార్కదైవత్యం కుక్షౌవరుణసంయుతం, పార్శ్వేతుభాస్కరం విద్యాదగ్రేగంగాసరస్వతీ, పృథివ్యాంయానితీర్థానివాసుదేవస్యచాజ్ఞయా,శంఖేసర్వత్రతిష్ఠంతితస్మాచ్ఛంఖంప్రపూజయేత్, త్వంపురాసాగరోత్పన్నో విష్ణునావిధృతఃకరే, పూజితస్సర్వదేవైశ్చ పాంచజన్యనమోస్తుతే, నత్వాశంఖంకరేకృత్వా మంత్రైరేభిస్తువైష్ణవైః, యస్సాన్నిపయతిగోవిందం తస్యపుణ్యమనంతకం శంఖోదకం కలశే కించిన్నీయ, యాగోపకరణాని యాగభూమి మాత్మానంచ

ప్రోక్ష్య, శేషముత్సృజ్య, పునశ్శంఖం పూరయిత్వా. తతఃపీఠపూజాం కుర్యాత్, ఆధారశక్త్యైనమః, మూలప్రకృత్యైనమః,మత్స్యాయనమః, కూర్మాయనమః, అనంతాయనమః, శేషాయనమః, గరుడాయనమఃు, ప్రాగ్ద్వారే. ద్వారశ్రియైనమః, ధాత్రేనమః, విధాత్రేనమః, దక్షిణ ద్వారే, ద్వారశ్రియైనమః, చండాయనమః, ప్రచండాయనమః, పశ్చిమద్వారే, ద్వారశ్రియైనమః, జయాయనమః, విజయాయనమః, ఉత్తర ద్వారే, ద్వారశ్రియైనమః, బలాయవమః, ప్రబలాయనమః, చిచ్ఛక్త్యైనమః, మాయాశక్త్యైనమః, గంగాయైనమః, యమునాయైనమః, పీఠోపరి, ధర్మాయనమః, జ్ఞానాయనమః, వైరాగ్యాయనమః పత్రేభ్యోనమః, దళేభ్యోనమః, కేసరేభ్యోనమః, కర్ణికోపరి, వహ్నిమండలాయనమః, సూర్యమండలాయనమః, చంద్రమండలాయనమః, తన్మధ్యే లక్ష్మీనారాయణాభ్యాంనమః, ధ్యానం 'ధ్యేయస్సదాసవిత్రీమండలమధ్యవర్తినారాయణస్సరసిజాసనసన్నివిష్టః, కేయూరవాన్మకరకుండలవాన్కిరీటీ హారిహిరణ్మయవపుర్ధృతశంఖచక్రః, శ్రీలోక్యాధారశక్తి స్తమపరిక మత స్తత్రచానంత భోగీతన్మధ్యేభూమిపద్మం ఖరశిఖరదళం కర్ణికాభూత మేరుం,తత్రస్థం శాంతమూర్తిం మణిమయమకుటం కుండలోల్లాసిగండం లక్ష్మీనారాయణాఖ్యం హృదయసరసిజే సంతతం చింతయామి' ఇతి ధ్యాత్వా

సహస్రశీర్షేత్యావాహనం, సహస్రశీర్షాపురుష స్సహస్రాక్షస్స హస్రపాత్, సభూమింవిశ్వతో వృత్వాత్యతిష్ఠద్దశాంగులం జ్యోతి శ్శాంతం సర్వలోకాన్తర స్థమోంకారాఖ్యం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం, సాంగంశక్తిం సాయుధంభక్తసేవ్యం సర్వాకారం విష్ణుమావాహయామి. శ్రీలక్ష్మీనారాయణ మావాహయామి, పురుషఏవేత్యాసనం, పురుషఏవేదంసర్వం యద్భూతం యచ్చభవ్యం, ఉతామృతత్వస్యేశాన్తో యదన్నేనాతిరోహతి కల్పద్రుమూలే మణివేదిమధ్యే సింహాసనం

స్వర్ణమయంసురత్నం, విచిత్రవస్త్రావృతమచ్యుత ప్రభోగృహాణలక్ష్మీ ధరణీసమన్విత శ్రీల...యనమః, ఆసనంసమర్పయామి, ఏతావానస్యే తిపాద్యం. ఏతావానస్యమహిమా తో జ్యాయాంశ్చ పూరుషః, పాదో స్య విశ్వాభూతాని తిపాదస్యామృతందివి గంగాజలం సమానీతంసు గంధద్రవ్యసంయుతం,పాద్యంత్వం ప్రతిగృహ్ణీష్వ దేవదేవనమోస్తుతే, శ్రీల...యనమః, పాదయోఃపాద్యం సమర్పయామి, త్రిపాదూర్ధ్వ ఇత్యర్ఘ్యం, త్రిపాదూర్ధ్వఉదైత్పురుషః పాదోస్యేహాభవత్పునఃతతో విష్వఙ్ వ్యక్రామత్సాశనానశనేఅభి. ధర్మస్వరూపధర్మజ్ఞ తులసీదామ భూషణ, కంబుగ్రీవమయాదత్తం గృహాణార్ఘ్యంనమోస్తుతే. శ్రీల... యనమః, హస్తయోఃఅర్ఘ్యం స, తస్మాద్విరాళాచమనం, తస్మాద్విరాళ జాయతవిరాజో అధిపూరుషః, సజాతోఅత్యరిచ్యత పశ్చాద్భూమిమ థోపురః కర్పూరవాసితంతోయం సువర్ణకలశస్థితం, దదామ్యాచమనం భక్త్యా దేవదేవనమోస్తుతే. శ్రీల...నమః,ఆచమనీయంస...మి యత్పు రుషేణేతిస్నానం యత్పురుషేణహవిషాదేవాయజ్ఞమతన్వత, వసం తో అస్యాసీదాజ్యంగ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః. తీర్థోదకైః కాంచనకుంభ సంస్థైస్సువాసితైర్దివ్యసుమంత్రపూతైః, మయార్పితంస్నానమిదం గృహా ణపాదాబ్జనిష్ఠ్యూతనదీప్రవాహ. స్నానంసమర్పయామి, పురుషసూక్త నమకచమకాదిభిస్నానంపయిత్వా. స్నానానంతర మాచమనీయం సమర్పయామి, తం యజ్ఞమితివస్త్రం తంయజ్ఞంబర్హిషిప్రౌక్షన్పురుషం జాతమగ్రతః, తేనదేవాఅయజంతసాధ్యా ఋషయశ్చయే, స్వర్ణాంచ లంచిత్రవిచిత్రశోభితం కాశేయయుగ్మంపరికల్పితం మయా, దామో దరప్రావరణం గృహాణ మాయాచలప్రాకృత దివ్యరూప. శ్రీల...నమః

వస్త్రయుగ్మంస...మి తస్మాద్యజ్ఞాదితియజ్ఞోపవీతం. తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వ హుతస్సంభృతం పృషదాజ్యం,పశూంతాంశ్చ క్రేవాయవ్యానారణ్యా న్గ్రామ్యాశ్చయే. సువర్ణతంతూద్భవయజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలస్యూత మనేకరత్నం, గృహాణతద్వత్కృతముత్తరీయం స్వకర్మసూత్రంధరతే నమోస్తు శ్రీల...నమః, వస్త్రయుగ్మంస...మి తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత ఇతి గంధాన్. తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత ఋచస్సామానిజజ్ఞిరే, ఛందాం సిజజ్ఞిరేతస్మాద్య జుస్తస్మాదజాయత కస్తూరికాకర్దమచందనాని కాశ్మీర సంయోజితగంధసారైః,విలేపనంస్వీకురుదేవదేవ శ్రీభూమివశోజవిలేప నార్పాం శ్రీల...నమః గంధాంత్స ..మి.తస్మాదశ్వాఇతిపుష్పం తస్మాదశ్వా అజాయంతయేకేచోభయాదతః, గావోహజజ్ఞిరేతస్మా త్తస్మాజ్జాతాఅజా వయః చామంతికావకుళచంపకపాటలాబ్జపున్నాగజాతికరవీరరసాల పుష్పైః, బిల్వప్రవాళతులసీదళమల్లికాభి స్త్వాంపూజయామి జగదీశ్వర వాసుదేవ శ్లో ఆరామపుష్పాణి మనోహరాణి జలాశయస్థాని సుపల్ల వాని,సువర్ణపుష్పాణిమయార్పితానిగృహాణశ్రీవత్సధర ప్రసీద శ్రీల... నమః పుష్పాణితాన్ సమర్పయామి కేయూరకటకైశ్చైవ హస్తేచిత్రాం గులీయకం, మాణిక్యోల్లాసిమకుటం కుండలేహారశోభితం నాభౌనాయ కరత్నంచనూపురేపాదపద్మయోః,అంగులీముద్రికాశ్చైవగృహ్యన్తామ స్మదర్పితాః,అభరణానిస...మి పుష్పైర్యథాశక్తి కృష్ణాష్టోత్తర రామా ష్టోత్తరపూజాంకుర్యాత్ యత్పురుషమితిధూపం యత్పురుషం వ్యద ధుఃకతిధావ్యకల్పయన్, ముఖంకిమస్యకౌబాహూకా ఉరూపాదా చ్ఛేతే. వనస్పతిరసైర్దివ్యైర్నానాగంధైస్సుసంయుతం, ఆఘ్రేయస్సర్వ

దేవానాం ధూపోయంప్రతిగృహ్యతాం శ్రీల...మః, ధూపమాఘ్రాప
యామి. బ్రాహ్మణోస్యేతిదీపం. బ్రాహ్మణోస్యముఖ మాసీద్బా
హూరాజన్యఃకృతః, ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః పద్భ్యాంశూద్రో అజా
యత. సాజ్యంత్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా యోజితం మయా, గృహాణ
మంగళందీపం త్రైలోక్యతిమిరాపహం, భక్త్యాదీపంప్రయచ్ఛామి దేవా
యపరమాత్మనే, త్రాహిమాంనరకాద్ఘోరాద్దివ్యజ్యోతీర్నమోస్తుతే.
శ్రీల...నమః, దీపందర్శయామి. ధూపదీపానంతరమాచమనీయం సమ
ర్పయామి చంద్రమాఇతనైవేద్యం చంద్రమామనసోజాత శ్చక్షోస్సూర్యోఅజాయత, ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయత
ఓంభూర్భు...యాత్ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి, అమృతమస్తు, అమృ
తోపస్తరణమసి, స్వాహా శ్లో సౌవర్ణస్థాలిమధ్యేమణిగణఖచితే గోఘృ
తాక్తాసుపక్వా భక్తా న్భోజ్యాంశ్చ లేహ్యా నపరిమితరసాచోష్య
మన్నంనిధాయ, నానాశాకైరుపేతం దధిమధుసగుడక్షీరపానీయయు
క్తం తాంబూలంచాపిష్ణోః ప్రతిదివసమహం మానసేకల్పయామి ఓం
ప్రాణాయస్వాహా...ఓంసమానాయస్వాహా. ఉత్తరాపోశనంస...మి
హస్తప్రక్షాళనంస...మి.పాదప్రక్షాళనంస...మి శుద్ధాచమనీయంస...
మి నాభ్యాఆసీదితితాంబూలం నాభ్యాఆసీదంతరిక్షం శీర్ష్ణోద్యౌస్సమవర్త
త,పద్భ్యాంభూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్తథాలోకాంఅకల్పయన్.పూగీఫలసక
ర్పూరైర్నాగవల్లీదళైర్యుతం, ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తాంబూ
లంప్రతిగృహ్యతాం శ్రీల...మః.తాంబూలంస...మి సప్తాస్యాసన్నితినీ
రాజనం,సప్తాస్యాసన్పరిధయస్త్రిస్సప్తసమిధఃకృతాః, దేవాయద్యజ్ఞంత
న్వానాఅబధ్నన్పురుషంపశుం శ్రియేజాతశ్రియ ఆనిరీయాయ శ్రియంవ
యోజరితృభ్యోదధాతి, శ్రియంవసానా అమృతత్వమాయన్భవంతి
సత్యాసమిధామితద్రా శ్రియఏవైనంతచ్ఛ్రియామాదధాతిసంతతమ

చావషట్కృత్యం సంతత్యైసంధీయతే ప్రజయాపశుభిర్యఏవంవేద, సంతత శ్శిరస్తు సమస్తమంగళానిభవంతు.

ఇతి దేవతార్చనమ్.

అథ మంత్రపుష్పమ్.

ఓం సహస్రశీర్షందేవం విశ్వాక్షం విశ్వశంభువం, విశ్వంనారాయణందేవ మక్షరంపరమంపదం విశ్వతఃపరమాన్నిత్యం విశ్వంనారాయణగ్ంహరిం, విశ్వమేవేదం పురుష స్తద్విశ్వ ముపజీవతి పత్తం విశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శివమచ్యుతం, నారాయణమహాజ్ఞేయంవిశ్వాత్మానంపరాయణం నారాయణపరోజ్యోతి రాత్మానారాయణఃపరః, నారాయణపరంబ్రహ్మ తత్వంనారాయణఃపరః. నారాయణపరోధ్యాతాధ్యానం నారాయణఃపరః, యచ్చకించిజ్జగత్సర్వం దృశ్యతేశ్రూయతేపివా అంతర్బహిశ్చతత్సర్వం వ్యాప్యనారాయణస్థితః, అనంతమవ్యయం కవిగ్ంసముద్రేంతం విశ్వశంభువం పద్మకోశప్రతీకాశగ్ంహృదయం చాప్యధోముఖం, అధోనిష్ట్యావితస్యాన్తే నాభ్యాముపరితిష్ఠతి జ్వాలమాలాకులంభాతి విశ్వస్యాయతనంమహత్, సన్తతగ్ంశిలాభిస్తులం బత్యాకోశసన్నిభం. తస్యాన్తేసుషిరగ్ం సూక్ష్మంతస్మిన్సర్వంప్రతిష్ఠితం, తస్యమధ్యే మహానగ్నిర్విశ్వార్చిర్విశ్వతోముఖః, సోగ్రభుగ్విభజన్తిష్ఠన్నాహారమజరఃకవిఃతిర్యగూర్ధ్వమధశ్శాయీరశ్మయస్తస్యసంతతా. సన్తాపయతిస్వందేహ మాపాదతలమస్తగఃతస్యమధ్యేవహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వావ్యవస్థితః నీలతోయదమధ్యస్థా ద్విద్యు

ల్లేఖేవభాస్వరా, నీవారశూకవత్తన్వీ పీతాభాస్వత్పణూపమా తస్యా శిఖాయామధ్యే పరమాత్మావ్యవస్థితః, సబ్రహ్మశివస్సహరిస్సేన్ద్ర స్సోక్షరఃపరమస్వరాట్. రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్యసాహినే నమోవయంవైశ్రవణాయ కుర్మహే, సమేకామాన్కామ కామాయమహ్యం కామేశ్వరో వైశ్రవణోదదాతు కుబేరాయవైశ్రవణాయ, మహారాజాయనమః. ఓంతద్బ్రహ్మ, ఓంతద్వాయుఃఓంతదాత్మా,ఓంతద్సత్యం,ఓం తత్సర్వం, ఓంతత్పురోర్నమః అంతశ్చరతిభూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు, త్వం యజ్ఞస్త్వం వషట్కార్య స్త్వమింద్రస్త్వగ్ రుద్ర స్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః, త్వంతదాప ఆపోజ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్ శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వామినేనమః, సువర్ణదివ్యమంత్రపుష్పం సమర్పయామి, ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాంత్సమర్పయామి, ఛత్రం ధారయామి, చామరంవీజయామి, గీతంశ్రావయామి, నృత్యందర్శయామి, ఆందోళికామారోహయామి, అశ్వానారోహయామి, గజానారోహయామి, సమస్తరాజోపచారాంత్సమర్పయామి. యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపఃపూజాక్రియాదిషు, న్యూనంసంపూర్ణతాంయాతి సద్యోవందేతమచ్యుతమ్ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనంజనార్దన, యత్పూజితంమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే. అనయాపూజయా భగవాం త్సర్వాత్మక శ్శ్రీలక్ష్మీనారాయణ స్సుప్రీతస్సుప్రసన్నోవరదో భవతు శంఖమధ్యస్థితంతోయం భ్రామితం కేశవోపరి, అంగలగ్నం మనుష్యాణాం బ్రహ్మహత్యాదికందహేత్. సాలగ్రామశిలావారి పాపహరివిశేషతః, ఆజన్మకృతపాపానాం ప్రాయశ్చిత్తందినేదినే అకాలమృత్యుహరణం సర్వవ్యాధినివారణం, సమస్తపాపక్షయకరం విష్ణుపాదోదకం పిబేత్ ఇత్యభిషేకతీర్థగ్రహణం కుర్యాత్. ఆచమనం కుర్యాత్.

ఇతి మంత్రపుష్పమ్.

అథ పంచాయతనపూజావిధానమ్.

శ్లో 'ఆదిత్యమంబికాంవిష్ణుం గణనాథంమహేశ్వరం, బ్రాహ్మణఃపూజయేత్పంచ పంచపూజాపరాయణః ఈశేవిష్ణుర్భాస్కరోవహ్నౌదేశేసామ్యేశక్తిర్దక్షిణేవిఘ్నరాజః, మధ్యేశంభుర్ముఖ్యతఃపూజనీయఃపంచాంగోయం పూజితోయంచిదాత్మా. శంభోమధ్యగతేహరీన హరభూదేవ్యోహరాశంకరేఖాస్యానాగసుతారవౌ హరిగణేశాజాంబికాస్థాపయేత్, దేవ్యాంవిష్ణుహరేభవక్త్రరవయోలంబోదరేజేశ్వరేనార్యాశ్శంకరదిఙ్ముఖాస్తు ఫలదాన్యన్యాస్తుతేహానిదాః. మధ్యేస్థితస్యదేవస్యవేథా ఈశాన్యతఃశుభః, దేవస్యముఖమారభ్యదిశం ప్రాచీంప్రకల్పయేత్ అన్యానావరణేష్వీశవహ్నిరక్షోమరుత్సుచ, బుద్ధస్యాదగ్రతోదేవో బుద్ధాస్స్యుఃపృష్ఠతఃపరే. తస్తాదీశాదికోణేషు చతస్రోదేవతాశ్శుభాః, మంత్రేణ హంసగాయత్ర్యా గాయత్ర్యాప్రణవేనవావ్యాహృత్యాపారుషేణాథ స్వేష్ట దేవస్యయాబుచా, పారుషంతుభవేద్విష్ణుఃప్రణవఃపరమేశ్వరః వ్యాహృతిస్సాన్యద్గణాధ్యక్షోమంత్రాస్స్యుఃపంచదేవతాః' ఇత్యాది 'మంత్రేణరుద్రగాయత్ర్యా ప్రణవేనాథవాపునః, ఐశానేనాథవారౌద్ర్యస్త్రంబకేణసమాహితః అధోం నమశ్శివాయేతి మంత్రేణానేనవాయజేత్, సప్తకోటిమహామంత్రాశ్శివవక్త్రాద్వినిస్సృతాః పంచాక్షరస్యమంత్రస్యకలాంనార్హంతిషోడశీం 'ఇత్యాది నిర్ణయసింధ్వాది గ్రంథేషూక్తం.

ఇతి పంచాయతనపూజావిధానమ్.

అథ నూతనప్రతిమాప్రతిష్ఠావిధిః.

ప్రాతఃకాలేచపూర్వేద్యుస్సాన్నసంధ్యాదికాఃక్రియాఃకృత్వా బ్రహ్మవిదైసార్థం పుణ్యాహంవాచయేత్తతః. ఆచార్యంవరయేత్పశ్చాద్వేదశాస్త్రవిదంద్విజం, ఆగమజ్ఞంబ్రహ్మవిదం కులీనంచకుటుంబినం. స్వయంవాకారయేత్తత్ర ఆచార్యంయదిబుద్ధిమాన్, అవ్రణంనూతనఘటం

గంధపుష్పాదిభిర్యుతం. కర్పూరాగరుకస్తూరి చందనాద్యైస్సువాసితం, తులసీకుశదూర్వాణా మగ్రైశ్చారుముఖంశుభం. శుద్ధైర్విమలతోయైశ్చ పూర్ణంధాన్యోపరిస్థితం, కృత్వాచాధాన్యతోయేన స్నానందేవస్య కారయేత్. గంధపుష్పాక్షతాదీనా ముపచారైః ప్రపూజయేత్, గృహీత్వావిగ్రహంహస్తే సవ్యఆచ్ఛాద్యపాణినా తస్యతస్యచగాయత్రీ మష్టోత్తరశతంజపేత్, వేదైర్వారుణికైర్మంత్రైః పూర్వస్మిన్వాసయేద్ఘటే జితేంద్రియోపవాసీస్వగృహేస్నక్తవిధానతః, రాత్రావగ్నిముఖం కృత్వా సమిచ్చర్వాజ్యద్రవ్యకైః హుత్వాచమూలమంత్రేణ తస్మిన్న ష్టోత్తరంశతం, రాత్రౌజాగరణం కుర్యాత్పురాణశ్రవణాదిభిః ప్రాతర్గకాలే సముత్థాయ నిత్యకర్మసమాప్యచ, నవానివస్త్రాణ్యాచార్యో ధృత్వాదేవాలయంవిశేత్ తిలగోధూమముద్గాశ్చ యవనిష్పావవ్రీహయః, చణకాఢకమాషాణాం పుంజేష్వష్టఘటాన్ న్యసేత్ ఆచార్యబ్రహ్మణోశ్చాపి కలశౌద్వావినిక్షిపేత్, శానకోక్తప్రకారేణ కలశానారాధయేత్సుధీః ద్రవ్యాణాంచతథాభావే హిరణ్యంవావినిక్షిపేత్, ఉద్ధృతాసీతిమంత్రేణ మృత్తికాఅష్టనిక్షిపేత్ ప్రతిమాంపంచగవ్యైర్శుద్ధిం స్నానంచకారయేత్, కలశానాంచమధ్యేతు పీఠంసంస్థాప్యపూర్వికాం ప్రతిమామేవముద్ధృత్య స్నాపితాంచద్విజోత్తమైః, తస్యాంప్రాణప్రతిష్ఠాంచ కుర్యాద్వక్ష్యేనబుద్ధిమాన్.—అస్య శ్రీ ప్రాణప్రతిష్ఠామహామంత్రస్య, బ్రహ్మావిష్ణు మహేశ్వరాఋషయః, ఋగ్యజుస్సామాథర్వాణ ఛందాంసి, ప్రాణశక్తిః పరాదేవతా, ఆంబీజం, హ్రీంశక్తిః, క్రోంకీలకం, ప్రాణప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థే వినియోగః, ఓం ఆకాశవాయ్వగ్నిసలిలపృథివ్యాత్మనే, అం, కంఖంగంఘుంజం, ఆ, అంగుష్ఠాభ్యాంనమః, శబ్దస్పర్శరూపరసగంధాత్మనే, ఇం, చంఛంజంఝుంఞం, ఈం, తర్జనీభ్యాంనమః, ఉం, త్వక్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణాత్మనే, టుంఠండంఢంణం, ఊం, మధ్య, వాక్పాణిపాదపాయూపస్థాత్మనే, ఏం, తంథందంధనం, ఐం అనామి, వచనాదానవిసర్గానందాత్మనే, ఓం, పంఫంభంమం, ఔం, బం

కనిష్ఠి...నమః. బుద్ధ్యహంకారచిదాత్మనే, అం, యంరంలంవంశంషంసం హంళంక్షం,అః కరతలకర...నమఃఏవంహృదయాదిన్యాసఃథాతనూతన వస్త్రేణాచ్ఛాద్య,ఆత్మానం, దేవతామవలంబ్యపాణినా, దేవంధ్యాత్వా మంత్రముదీరయేత్,అముష్యప్రాణాఇహప్రాణాఃపాదాదినాభిపర్యంతం ప్రథమఖండే, అముష్యజీవఇహస్థితఃనాభ్యాదిహృదయపర్యంతందివ్వీతీయ ఖండే, అముష్యసర్వేంద్రియాణి వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణాభి స్సహ ఇహాగత్యసుఖంచిరంతిష్ఠంతు స్వాహా, ఇతి తృతీయఖండే హృద యాదిమస్తకపర్యంతంవిన్యసేత్, పూర్వోక్తఖండత్రయేణవ్యాపకం కుర్యాత్ ధ్యానం రక్తాంభోధిస్థపోతోల్లసదరుణసరోజాధిరూఢాక రాబ్జైఃపాశం కోదండమిక్షూద్భవమణిగుణమప్యంకుశంపంచబాణాన్, బిభ్రాణాసృక్కపాలం త్రిణయనమసితాపీనవక్షోరుహాఢ్యాదేవీ బాలా ర్కవర్ణాభవతుసుఖకరీప్రాణశక్తిఃపరానః. ఇతి ధ్యాత్వామూలమం త్రేణ స్పృష్ట్వాజపేత్ మూలమంత్రస్తు ఓం హ్రీంహ్రీంక్రోంయం రం...క్షం అముష్యప్రాణాఅముష్య జీవఇహస్థితఃఅముష్యసర్వేంద్రి యాణి వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణాఃపాణిపాదపాయూపస్థాస్థి మజ్జాశుక్ల మనోబుద్ధ్యహంకారచిత్తాని, ఇహప్రతిమాంవిన్యస్య సుఖంచిరంతిష్ఠంతుస్వాహా. ఇత్యనేన పరమేశ్వరభావనామంత్రాభ్యాం ప్రాణన్యాసంసమ్యక్కృత్వాతతోవస్త్రముద్ఘాటయేత్ — 'దేవస్యపృష్ఠ భాగేతు స్థిత్వాయత్నేనబుద్ధిమాన్, తతస్స్వర్ణశలాకాభ్యాం చిత్రందే వానా మితృచా తచ్చక్షురితిమంత్రేణ చిత్వాదృష్టించ నేత్రయోః, తత్కాలేభక్ష్యభోజ్యాది నైవేద్యంసంప్రకల్పయేత్ పునస్తద్దేవతాసూ క్తైఃకలశస్థోదకైస్సహ అభిషేకంకారయేయుఃపంచగవ్యైర్ద్విజోత్త మాఃపీఠావరణపూజాది నైవేద్యాంతంచకారయేత్. యథాశక్త్యసు సారేణ బ్రాహ్మణేభ్యశ్చదక్షిణాం, గోభూవస్త్రహిరణ్యైశ్చ ఆచార్యం సంప్రపూజయేత్ స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం సవత్సాంధేనుంపయస్వి నీం,సుగుణాంరూపసంపన్నా మాచార్యాయప్రదాపయేత్ ద్విజేభ్యో

భోజనందత్వా స్వయంశేషంచ భోజయేత్, ఏవంయఃకురుతే పూజాం ప్రతిష్ఠితమతంద్రితః. హరింహరం తథాభోగాన్ భుక్త్వాంతేముక్తిమాప్నుయాత్, శివవిష్ణ్వోః ప్రతిష్ఠాంచైవ మేవమే తత్ప్రదర్శితం. తత్తత్ప్రధాన్యకైర్మంత్రైః కుర్యాదేవం యథావిధి' ఇత్యగస్త్యసంహితాయాం సూతన దేవ ప్రతిమాప్రతిష్ఠావిధిః

ఇతి ప్రతిమాప్రతిష్ఠావిధిః.

అథ వనప్రతిష్ఠావిధిః.

అథాతోవనప్రతిష్ఠా విధింవ్యాఖ్యాస్యామః, పుణ్యాహంవాచయిత్వా, సంకల్ప్య, మమేహజన్మని జన్మాంతరేషు బాల్య...నివృత్త్యర్థం పిత్ర్యాణాంశాశ్వతపుణ్యలోకావాప్త్యర్థం సత్సంతానసౌభాగ్యసిద్ధ్యర్థం వనప్రతిష్ఠాంకరిష్యే,భృగ్వంగిరవసిష్ఠ గౌతమవిశ్వామిత్రగార్గ్యకశ్యపకుత్సశౌనకాద్యృషీణాంనామసంకీర్త్య, ఆరామమధ్యముఖ్యవృక్షమూలే వేదికాంకృత్వా వితానధ్వజపుష్పమాలాద్యలంకృతవేదికోపరిప్రీహితండులమధ్యే అష్టదళపద్మంవిలిఖ్య, తదుపరిభాగే వనలక్ష్మ్యా ఏవంమండలంకృత్వా తదుపరిశాంతికల్పప్రకారేణ కలశాన్నిధాయ, కలశేషుసవస్త్రేషు పంచపల్లవయుతేషు, దేవతాగంధపుష్పైశ్చ పూజయేత్కలశోపరి, బ్రహ్మవిష్ణుశివాదీనా మింద్రాదీనాంతథైవచ, వనలక్ష్మ్యాస్తథోదీచ్యాం ప్రతిమాపూజనంభవేత్, గ్రహయజ్ఞప్రకారేణ గ్రహపూజాంచకారయేత్, తత్తన్మంత్రైశ్చతద్దిక్షు ప్రతిమాపూజనం భవేత్, మహద్భిర్బ్రాహ్మణైశ్చైవ వేదవేదాంగపారగైః, వేదపారాయణంకార్యం కర్తురిష్టార్థసిద్ధయే, తత్రహోమంప్రకుర్వీత చర్వాజ్యసమిధఃక్రమాత్. బ్రహ్మజ్ఞానంతుప్రథమమిదంవిష్ణుర్ద్వితీయకం, తత్పురుషాయేతిగాయత్ర్యా ఇంద్రాదీనాంయథోక్తకైః. సక్తుమివేతిమంత్రేణ గ్రహమంత్రైస్తథైవచ,యాతేధామానిహవిషాత్వమిమాఓషధీస్తథా, యాఓషధిస్సోమరాజ్ఞీ సోమయాస్తేతథైవచ, సోమోధేనుమషాళ్ఞాంచ ఇతిహోమముదీరితం, పూర్ణాహుతించజుహుయాత్ ఋత్విగ్బ్రాహ్మ

హ్మణైస్సహ, ప్రాయశ్చిత్తాదిహోమాంతే సవత్సాంగామలంకృతాం, వనమధ్యేచవిసృజేత్సర్వకామార్థసిద్ధయే, ఆబధ్యవృక్షశాఖాసు సౌవర్ణానిఫలానిచ, సౌవర్ణానిచసూచీని వృక్షస్కంధేషువేధయేత్, వృక్షశాఖాసుధూపేన గుగ్గులూనాంతు ధూపయేత్, వృక్షపూజాంతథాకృత్వా కుర్యాదారార్తికాదికం, వనప్రదక్షిణం కుర్యాద్బ్రాహ్మణైర్బంధుభిస్సహ,అష్టదిక్షుబలిందద్యా దష్టదిక్పాలమంత్రకైఃసముద్రేఅంతర్హోత్రేణ సర్వదోషాపనుత్తయే, తద్వనంయజమానంచ మార్జయేత్కలశోదకైఃఆజ్యస్యావేక్షణం కార్య మలక్ష్మ్యా ఉపశాంతయే, యజమానోయథాశక్త్యా వస్త్రాద్యై ర్భూషణాదిభిఃఆచార్యంపూజయేత్పశ్చాత్తథైవ బ్రాహ్మణానపి, కలశానాంచవస్త్రాణాం దానంకుర్యాద్విచక్షణఃయథాశక్త్యాచభూదానం కుర్యాత్తద్బ్రాహ్మణాయవై, దద్యాచ్చదశదానాని దక్షిణాంభూరిసంజ్ఞికాం, ఏవంవిధానతఃకృత్వా బ్రాహ్మణాశీఃపురస్సరం, ద్విజేభ్యోభోజనందద్యా ద్బంధ్వభోజ్యసమన్వితం,తేభ్యశ్చదక్షిణాం దద్యా త్తాంబూలాదిపురస్సరం, ఏవంప్రయత్నతఃకృత్వావిసృజేద్వనము త్తమం, సామాన్యంసర్వజంతూనాం మయాదత్తమిదంవనం, ఉపభోజ్యంయథాకామం సర్వజంతూపభోగ్యకం, ఏవంయఃకురుతేభక్త్యా సవసేత్సర్వసద్మని, అగ్నిష్టోమఫలంవర్షాస్వతిరాత్రఫలంశరత్, హేమంతేశిశిరేచైవ వాజపేయఫలంలభేత్, వసంతేరాజసూయస్య ఫలందద్యాత్సనాతనం, అశ్వమేధఫలం గ్రీష్మే నాత్రసందేహవాన్భవేత్. శ్రీవనలక్ష్మ్యైనమః

ఇతి వనప్రతిష్ఠావిధిః.

అథ షష్టిపూర్తివర్ధంతి

షష్టివాయనపూర్తిశ్చేత్ షష్టిశాంతింసమాచరేత్, ఆయుష శ్చాభివృద్ధ్యర్థ మపమృత్యునివృత్తయే, ప్రాతర్గకాలేసముత్థాయ నిత్యకర్మసమాప్యచ, షష్టిశాంతింప్రకుర్వీత మంగళస్నానపూర్వకం గంధపుష్పాక్షతాదిభిరాత్మాన మలంకృత్య గోమయానులేపితరంగవల్ల్యాది

రచితభూభాగే పుష్పమాలికావితానాది భిర్మంటపమలంకృత్య, బ్రాహ్మణైస్సహయజమాన స్సభార్యశ్శుభమంటపం ప్రవిశ్యోపవిశ్య ప్రాణానాయమ్య, స్వస్తివాచయిత్వా, పునః ప్రాణానాయమ్య ఓం...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం షష్టీవర్ధంతిశాంతికర్మకరిష్యే, ఇతిసంకల్ప్య, ఆచార్యబ్రహ్మాద్యృత్విజోవరయిత్వా, మంటపమధ్యే వ్రీహిరాశిం తదుపరివ్రీహ్యర్ధ పరిమితతండులరాశిం తదుపరితండులార్ధ ప్రమాణతిలరాశిం యథాశక్తిపరికల్ప్య, యథాసంభవమంటపస్య దిక్కువిదిక్కునవథాన్యాని, మంటపస్యదక్షిణతః చిత్రకలశస్థాపనార్థం లవణరాశించకల్పయేత్, షష్టివర్ధంతిప్రధానదేవతామార్కండేయబ్రహ్మశ్వత్థామబలివ్యాస హనుమద్విభీషణ కృపపరశురామవరుణనవగ్రహాజన్మనక్షత్రాధిదేవతాః, మృత్యుంజయకశ్యపాది సప్తఋషిసంవత్సరాయనఋతుమాసపక్షాహోరాత్రముహూర్త తిథివారనక్షత్రయోగకరణదేవతా ఇతి, ప్రధానదేవతాః, మృత్యుంజయాత్పూర్వక్ త్రయోదశదేవతావా, ఏతాసాందేవతానామావాహనార్థం ప్రతిమాశుద్ధిపురస్సరంశాంతికల్పోక్తప్రకారేణ, భూస్పర్శన, ధాన్యాభిమంత్రణ, కలశాభిమంత్రణ, తంతువేష్టన, ఉదకపూరణ, పంచగవ్య, పంచత్వక్, పంచపల్లవ, మృత్పంచరత్నాని, తత్తన్మంత్రైః కలశేషునిక్షిప్య, కలశామంటపమధ్యస్థితధాన్యరాశ్యుపరిసంస్థాప్య, కలశానాముపరివస్త్రాణిప్రసార్య, తదుపరిప్రతిమాస్సంస్థాప్య, ప్రాణప్రతిష్ఠాంకుర్యాత్, తత్తద్దేవతా శ్చతుర్థ్యంతైర్నమోంతైర్వేదోక్తమంత్రైశ్చ, ప్రత్యేకంప్రత్యేకం, తత్తదాచారేణ సహషోడశోపచారాకృత్వా, బ్రాహ్మణైస్సహ యజమానః కలశస్పర్శనం కుర్యాత్. తదానీం నమక చమక, పురుషసూక్త, దుర్గాసూక్త, శ్రీసూక్త, ఆయుస్సూక్త, మృతసంజీవనీసూక్త, ద్వాత్రింశద్వారంమృత్యుంజయమంత్రజప,మహాసౌర, మహాశాంతిసూక్త, ఆప ఉదంత్వితిమంత్రజప, వారుణసూక్త, దశశాంతి, మంత్రజపంచకుర్యాత్. అథ హోమః. మంటపస్య నిబుబుధ్నే

దిగ్భాగే యథాకుండస్యేశానదిగ్భాగే మంటపంభవేత్, తథాహస్త మాత్రం మేఖలాత్రయసహితం చతురశ్రకుండంకృత్వా, స్థండిలోల్లేఖ నాదిచతుఃపీహుత్వాజ్యహోమానంతరం సమిదాజ్యపాయస ఇక్షు ఖండ కదళీఫలఖర్జూరఫలాదిభిః తత్తద్దేవతాప్రకాశకమంత్రై శ్చతు ర్థ్యంతై స్స్వాహాంతై రావాహితదేవతాప్రీతికరహోమపురస్సరం తిల హోమః కార్యః, అనంతరం కశ్యపాదిసప్తఋషిభ్యోష్టావింశతి సంఖ్య యా హోమః కార్యః, అగస్త్యాదీనామష్టావింశతిసంఖ్యయా హోమః కార్యః, అనంతరం సావిత్రీచయనే వినియుక్తమంత్రై స్సంజ్ఞానాద్యను వాక సమాప్తిపర్యంతం, పూర్వపక్షహోరాత్ర పరపక్షహోరాత్ర ముహూర్త,అర్ధమాసమానయజ్ఞ క్రతుఋతుసంవత్సరముహూర్తదేవ తాభ్యస్తత్తన్మంత్రైర్హుత్వా, అష్టావింశతి నక్షత్రాష్టో వాక్యై రేకైక నక్షత్రస్య,తత్తదష్టో వాక్యేనహుత్వా,కృత్తికానక్షత్రహోమానంతరం, అగ్నయేస్వాహా, కృత్తికాభ్యస్స్వాహా, అంబాయైస్వాహా, దులాయై స్వాహా, నితత్యైస్వాహా, అభ్రయంత్యైస్వాహా, మేఘయంత్యైస్వా హా, వర్షయంత్యైస్వాహా, చుపుణీకాయైస్వాహా, ఇతి నవహోమాఁ, మధ్యేవిశాఖానక్షత్ర హోమానంతరం పౌర్ణమాస్యష్టో వాక్యేనహు త్వా, పౌర్ణమాస్యైస్వాహా, కామాయస్వాహా, అగత్యైస్వాహా,ఇత్యా హుతిత్రయం, భరణీనక్షత్ర హోమానంతరం, అమావాస్యాయైస్వా హా, కామాయస్వాహా, అగత్యైస్వాహా, ఇత్యాహుతిత్రయం, అనం తరం, నవోనవో భవతి జాయమాన ఇత్యనువాకేన అనువాకమధ్యే మంత్రప్రతీకామంత్రైశ్చ హుత్వా, చంద్రమసేస్వాహా, ప్రతీదృశ్యా యైస్వాహా, ఇతి సప్తానా మనువాకానాం చోపహోమాఁ హుత్వా, ఆజ్యేన అష్టోవారమాయుష్యసూక్తేన హోమః కార్యః, ప్రభవాది సంవత్సరనామభిశ్చతుర్థ్యంతై స్స్వాహాకారాంతైర్హుత్వా, అయనఋతు మాస సంక్రాంతిపక్ష శుక్లపక్ష ప్రతిపదాది తిథివాసర, అశ్వి న్యాదినక్షత్ర, విష్కంభాదియోగ, బవాదికరణ, నామభిశ్చతుర్థ్యం తై స్స్వాహాకారాంతైశ్చహుత్వా,నవగ్రహమఖ పురస్సర మష్టావింశతి

సంఖ్యయాతిథైః ప్రత్యేకం ప్రత్యేకం హుత్వా, అపైతుమృత్యురమృతన్న ఆగన్వైవస్వతోనో అభయం కృణోతు, పర్ణం వనస్పతే రివాభినశ్శీయతాగ్ రయిస్సచతాన్న శ్శచీపతిస్స్వాహా, మృత్యవఇదం, పరం మృత్యో...వీరాంత్స్వాహా, మృత్యవఇదం, వాతం ప్రాణస్తదయమగ్నిః, సం ప్రియ పశుభిర్భవతు, యత్తేశుక్ర శుక్రం వర్చ శుక్రాతనూః శుక్రం జ్యోతిరజస్రం, తేనమేదిది హితేనత్వా దధే, అగ్నినాగ్నే బ్రహ్మణాస్వాహా, మంత్రోక్త దేవతాభ్య ఇదం, యత ఇంద్ర భయామహే ఇతి ద్వాభ్యాం త్రివారంహుత్వా దుర్గాగణపతి క్షేత్రపాలకాభయంకర వాస్తు పురుషేభ్యఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకేభ్యశ్చ హుత్వా, స్విష్టకృదాది హోమశేషాంతే, పూర్ణాహుతిం జుహుయాత్. మంటపస్థదేవతాః పునస్సంపూజ్య, ఉద్వాసయేత్ అథ కలశోదకమార్జనం, యజమానః పత్న్యాసహా మంటపదేశాదన్యత్రోపవిశ్య బ్రాహ్మణైర్మార్జనం కారయేత్ స్వయమపి మంత్రాన్పఠేత్ ఆపోహిష్ఠా మనో భువ ఇతి తిసృభిర్నవగ్రహోక్తమంత్రైశ్చ దిక్పాలానాంచ మంత్రతః, తత్సం బకేన మంత్రేణ జాతవేదస ఏకయా తరత్సమం దీధావత, పావమానీస్స్వ స్త్యయనీః, అగ్నిశ్శుచిర్వ్రత తమశ్శుచిః, ఏతోన్వింద్రం స్తవ నామ, సముద్రజ్యేష్ఠా, ఇతిమార్జనం. సురాస్త్వ మభిషించం త్వత్యాది శాంతి కలోక్త మంత్రైర్మార్జనం, ఏవం మార్జయిత్వా, కలశస్థోదకేన తదితరశుద్ధోదకేనచ స్నానమాచరేత్ ధౌతవస్త్రేధృత్వాచమ్య గంధపుష్పాక్షతాభిరలంకృతః, బ్రాహ్మణాగ్ గంధాదిభిరభ్యర్చ్య, కలశవస్త్ర ప్రతిమాస్వదక్షిణా బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాత్, ఫలసహితతాంబూల దానంచ, బ్రాహ్మణేభ్యో భూరిదక్షిణాందత్వా, యస్యస్మృత్యేత్యాదినా విష్ణవేసమర్ప్యచామేత్. శతబ్రాహ్మణభోజనాది యథాశక్తి బ్రాహ్మణభోజనంకుర్యాత్.

ఇతి షష్ఠీవర్ధంతిశాన్తిః.

అథ పుత్రసంగ్రహవిధిః—దత్తహోమశ్చ.

అథాతః పుత్రసంగ్రహవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః, మృతపుత్రః అపుత్రోవా, ఉదగయన ఆపూర్యమాణ పక్షేశుభేదినే గృహమలంకృత్య బంధూనాహూయ రాజ్ఞేచావేద్య, గురుజనైరనుజ్ఞాతో మంగళస్నానం కృత్వా, ఆచార్యం వరయిత్వా, జన్మాంతర కృతరత్నాపహరణదోష నివృత్తయే బ్రాహ్మణేభ్యో నవరత్నానిదత్వా, ఆచార్యం పురస్కృత్య పుత్ర దాతుర్భవనం గత్వా, మంగళ ద్రవ్యైస్తోషయిత్వా ప్రార్థయేత్ తత్పుత్రాణామ్నధ్యే అముకనామధేయం పుత్రం మద్గోత్రాభివృద్ధయే దేహీతి. సోపి తథాస్తిత్వతి ప్రతిబ్రూయాత్. అనంతరం ప్రతిగృహీతా హోమం కుర్యాత్ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మమ జన్మాంతరకృతరత్నాపహరణదోషనివృత్తి ద్వారా వంశాభివృద్ధ్యర్థం పత్న్యాసహపుత్రస్వీకార హోమంకరిష్యే ఉపలేపనాది చక్షుషీ ఆజ్యేన ప్రజాపతిం ప్రధాన దేవతాం అష్టోత్తరశతసంఖ్యక ఆజ్యద్రవ్యేణ,ఆజ్యశేషేణేత్యాది, ఆజ్యభాగాంతేవ్యాహృతిభిరష్టోత్తరశతాహుతీర్హుత్వా, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాపయేత్ అగ్నిసన్నిధౌ దాతాపత్న్యసహ కుమారస్య హస్తం సాక్షతోదకేన సంగృహ్య, మంత్ర మేనముదీరయేత్. శ్లో ‘సర్వంసహా మహాభూతా స్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః, ఇమంతవప్రదాస్యామి యుష్మద్వంశాభివృద్ధయే. వీతిహోత్ర కుమారోపి కుమారః పరమేశితుః, భాగీరథ్యాః కుమారోపి పార్వత్యాశ్చ యథావచ మత్కుమారో ప్యయంతద్వత్త్వత్కుమారః ప్రజాయతామ్, ఔరసోనుభవేదేషః పిండ నిర్వాపదానయోః. దత్తోయం మనసావాచా కర్మణా ప్రతిపాలయ. అముకగోత్రాయ పుత్రార్థినేతుభ్యం ప్రతిపాదయామి, ఇతి దద్యాత్, యథా విభవం పుత్రోత్పత్తివాది కర్మకృత్వా యథా విభవం భూరిదానం కుర్యాత్ బ్రాహ్మణాశీర్వచనం గృహ్ణీయాత్.

ఇత్యాశ్వలాయన పుత్రస్వీకారవిధిః.

అథ ఏకనక్షత్ర జననశాంతిః.

సోదరభ్రాతృభగినోర్నక్షత్రేభ్రాతృభగిన్యా వోత్పత్తౌ ప్రసవ మకృత్వైవశాంతిమాత్రం కార్యం, భ్రాత్రేకనక్షత్రోత్పత్తి సూచిత సర్వారిష్టశాంత్యర్థంభ్రాత్రేక నక్షత్రజననశాంత్యాఖ్యే కర్మణి ఆశ్లేషా నక్షత్రపూజాం తత్తద్విహితహోమాదికంచ కరిష్యే, ఇతి సంకల్ప్య, స్వస్తివాచనేవ్యేవమేవసంకల్పః. కలశేరక్తవస్త్రేఆశ్లేషా నక్షత్రప్రతి మాంసర్పప్రతిమాం వా, యస్మిన్నక్షత్రే జన్మతన్నక్షత్రప్రతిమాం తన్నక్షత్రదేవతాప్రతిమాం వా నక్షత్రేష్ట్యుక్తమంత్రైః పూజయేత్ అన్యథానే, ఇదం నక్షత్రం అముకాంనక్షత్రదేవతాం, వాసమిచ్ఛ ర్వాజ్య ద్రవ్యైర్వ్యః ప్రతిద్రవ్యమష్టోత్తరశతసంఖ్యంచరుశేషేణసిష్టక్రుతమిత్యాదిశేషం సమాప్య పునః పూజాం కృత్వా, యదోరేషాం వా ఏకనక్షత్రే జన్మతదోస్తేషాం వాభిషేకః అత్రగ్రహమఖోనావశ్యకః కరణేన దోషః, తదుభయస్యాన్యత్ర విశేషోక్త్యానిర్దేశాత్, క్వచి త్సంపూజిత హరిహరప్రతిమాదాన మప్యుక్తం శాంత్యకరణేతు. శ్లో 'ఏకస్మిన్నేవనక్షత్రే భ్రాత్రోర్వాపితృపుత్రయోః, ప్రసూతిశ్చేత్తయోర్మృత్యు ర్భవేదేకస్యనిశ్చితః

ఇత్యేకనక్షత్రజననశాంతిః.

అథ శౌనకీయనాళవేష్టనశాంతిః

సూతకాంతే శుభేహనిపుణాన్యహం వాచయిత్వా, ఏవం...తి థౌ మమ కుమారస్య నాళవేష్టన జననేన పుత్రారిష్ట పిత్రరిష్ట భ్రాత్ర రిష్ట మాతులారిష్టాది సర్వారిష్ట నివృత్త్యర్థం మాతా పిత్రోశ్శిశో శ్చా యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం యామళోక్త ప్రకారేణ నాళవేష్టన జననశాంతి కర్మకరిష్యే, ఆచార్యాది ఋత్విగ్వరణం, కలశారాధనంచ కుర్యాత్, అస్మిన్కలశే నీలంసచ్ఛాయమితి వరుణంధ్యాత్వా, పూజాం కుర్యాత్. శ్లో 'కరాళవదనః ఖడ్గీ వజ్రశూలవరప్రదః, నీలసింహాసనస్థశ్చ

రాహుస్తత్ర ప్రశస్యతే, సర్పోపర్క్త శ్రీనేత్రశ్చ ద్విభుజః పీతవస్త్ర భృత్, పాశాంకుశధరస్సింహో దివ్యాభరణభూషితః. నమో అస్తు సర్పేభ్యోయేకే చ ఇతి మంత్రేణ శ్లోకద్వయేన చ పూజయేత్. ఏహి దైత్యకులోద్భూత గ్రహణోద్భుతకారణాత్,గృహాణపూజాం సంప్రార్థ్య సుస్థిరోభవవిష్టరే,అనేనావాహ్య...భిన్నాంజనసమూనీతంనీలమేఘు సమప్రభం, స్థాపయామి మహావక్త్రం రాహుం చంద్రార్కమర్దనం. అనేనస్థాప్య, షణ్ముద్రాం మృత్యుంజయం ధ్యాత్వా, తత్తన్మంత్రేణ దిక్పాలకలశారాధనం, ఓంభూరితి వరుణ మావాహయామీత్యా వాహ్య, కయానశ్చిత్ర...వృతా, భూర్భువస్సు ౧ రోం బర్బరదేశజం పైఠీనసగోత్రజం ఆంగీరసార్షజం అశ్వినీనక్షత్రపుతాశనాగ్ని ఖడ్గ చర్మ శూలవరదంచతుర్భుజం కృష్ణాంబరధరం గంధమాల్యానులేపనం గోమేధికరత్నాభరణభూషితం కిరీటినం కృష్ణధ్వజపతాకినం కరాళ వదనోపేతం కృష్ణసింహవాహనం నీలాశ్వం కృష్ణధూసరరథారూఢం, అధిదేవతాం కాలం ప్రత్యధిదేవతాం సర్పం నాళాత్మకంరాహుం మావాహయామి, తద్దక్షిణపార్శ్వే, పాశదండధరం భీమం కరాళవదనాన్వితం,సర్పవృశ్చికరోమాణం కాలం రాహ్వాధిదేవతాం పరంమృత్యో రితిమంత్రేణావాహ్య, తద్వామభాగే,సర్పాన్కమండలుధరానక్షసూత్ర సమన్వితాన్, ఏకభోగ త్రిభోగాన్వా భూషణాన్ శుభసంయుతాన్, అయంగౌరితిమంత్రేణ ప్రత్యధిదేవతాం సర్పమావాహయామి పంచామృతస్నానం, కేతకీరజోగంధధూపపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య, ప్రాగాద్యష్ట దిక్షు, ఏభిర్నామభిఃపూజయేత్, కామికాయ, రాహవే, ఉరగాయ, ధూమాంగాయ, చక్రకాయ, సింహికాతనయాయ, చంద్రసూర్య విమర్దనాయ, ఏవంసంపూజ్య,ధూపదీపే మాంసప్రత్యామ్నాయలవణో పేతపాయస నైవేద్యతాంబూలాదిపూజాంకృత్వా,హోమంకుర్యాత్.

ఏవంగుణ...తిథౌ జన్మనక్షత్రజన్మరాశ్యేఽథవా జన్మాద్యరిష్ట స్థానస్థితరాహుణా సూచితనాళవేష్టనదోషసర్వారిష్ట నివృత్యర్థం యా

మళో క్త ప్రకారేణ నాళవేష్టనశాంతిం గుడూచీ సమిద్ధూర్వాజ్యలవ
ణోపేతపాయసతిలైరష్టోత్తరశతసంఖ్యయా హోమంకుర్యాత్ ఇతిసం
కల్ప్య. ఆజ్యభాగాంతే, నమోఅస్తుసర్పేభ్య ఇతిమంత్రేణ పూర్వోక్త
ద్రవ్యాణిహుత్వా, అధిప్రత్యధిదేవతా మంత్రాభ్యాంయథాశక్తిహు
త్వా, ఇంద్రాదిలోకపాలానామేకైకాం సమిధంహుత్వా, మృత్యుం
జయేతితిలహోమం, స్విష్టకృదాదిహోమశేషం సమాప్య, ఆచార్యుః
లవణోపేతపాయసేనచతుర్దిక్షునమోఅస్తు సర్పేభ్యఇతి మంత్రచతుష్ట
యేన బలిందత్వా, ఉత్తరపూజాంకుర్యాత్, గుడూచీలతయాశిశో
ర్నాళం యథావేష్టయతి తద్వదథార్యతే, ఆచార్యఃపత్నీపుత్రభ్రాతృ
మాతృమాతుల యజమానం సముద్రజ్యేష్ఠేతిమంత్రేణ ఆపోహిష్ఠేతి
తిసృభిః, అక్షీభ్యామితిసూక్తేన పవమానానువాకేన త్ర్యంబకేన-ఆస
త్యేనేత్యాదినవగ్రహమంత్రైః భూషణాంతినాఆయుస్సూక్తేనేత్యాది
మంత్రైరభిషేచయేత్, కర్తాఆర్ద్రవాససమాచార్యాయదత్వా, నవాని
ధృత్వా భూషణాద్యైశ్చ అలంకృత ఆజ్యానలోకనంకృత్వా అయఃపిండ
కార్పాసాదికదానం కేచిత్పఠంతి. కలశపవస్త్ర ప్రతిమాదానంకుర్యాత్,
ఆచార్యాయవస్త్రాద్యంగులీయకిదానందద్యాత్, బ్రాహ్మణాయగు
డూచీదానందద్యాత్, దానమంత్రః నాళాధిదేవతారాహుఃకాల
స్సంప్రియతాంమమ, తస్మాదస్యాః ప్రదానేన ఆతళాంతింప్రయచ్ఛమే,
ఇమాంగోమయానులేపిత రంగవల్యాదిరచిత భూభాగోపరికల్పిత పంచ
ద్రోణ పరిమితధాన్యరాశ్యుపరికల్పిత తదుపరి లిఖిత అష్టదళ పద్మో
పరిస్థితార్ఘోదకేనపూరితవస్త్రయుగ్మేనవేష్టిత కుంభోపరిస్థాపిత తా
మ్రపాత్రే ప్రసారితవస్త్రోపరిస్థితాం నిష్కపరిమాణస్వర్ణనిర్మితాం
సర్వలక్షణలక్షితాం గంధపుష్పాద్యర్చితాం అధిదేవతా ప్రత్యధిదే
వతాసహితాం నాళాధిదేవతాప్రతిమాం పూర్వోక్తఫలంకామయ
మానస్తుభ్యం మహంసంప్రదదేనమమేతిదద్యాత్, సవత్సాంగామా
చార్యాయదద్యాత్, బ్రాహ్మణేభ్యో ఋత్విగ్భ్యో దక్షిణాందద్యాత్,

నవగ్రహమఖాభిషేకజపాదిబ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్, బ్రాహ్మణాన్భోజయేదితి శౌనకీయే నాళవేష్టనశాంతిః.

ఇతి నాళవేష్టనదోషశాన్తిః.

అథ వాస్తుపరీక్షాదీపికాయాం.

అథాతో వాస్తుపరీక్షాం వ్యాఖ్యాస్యామః, బాహ్యాభ్యంతరైర్విచక్షణైరనూషరం స్థలమవివాదాస్పదమోషధివనస్పతియుక్తం యస్మిన్ విరిణంప్రభూతం తత్ర వాస్తుకార్యం కంటకక్షీరిణోపామార్గశ్యామలస్థిల్వకాః పరివ్యాధ్యధిష్ఠితైతాన్యన్యాన్యపి వాస్తుశాస్త్రనిషిద్ధాని సమూలాన్పరిహాయోద్ధృత్య తదథాంతరం లక్షణం జానుమాత్రం గర్తం ఖాత్వా తైరేవ పాంసుభిః ప్రతిపూరయేత్, అధికేప్రశస్తం సమేవార్తం న్యూనే గర్హితం, అథవాతాదృశం గర్తమస్తమితేఽహ్నిః పూరయిత్వా తాం రాత్రిం పరివాపయేత్, తతోఽన్యస్మిన్నాయాం నిరీక్షితసోదకే ప్రశస్త...వృద్ధికరం తన్న్యూనే గర్హితం శ్వేతం మధురాస్వాదం సికతోత్తరం బ్రాహ్మణస్య లోహితం క్షత్రియస్య పీతం వైశ్యస్యైతేషాం పూర్వస్మాదుత్తరోత్తరం బలీయ ఏవం వాస్తుపరీక్ష్య తదాస్తు బహిఃశకర్షయిత్వా, సరాస్...చతురశ్రంవాస్థండిలం కృత్వాసర్వతఉచ్ఛ్రితాం మధ్యతో నిమ్నాంఈషత్ప్రాక్ప్రవణాం భూమిం కృత్వా చతుష్కోణామాపయిత్వా గృహం కారయేత్, ప్రాచ్యాం దిశి గృహిణశ్శయనీయగృహం తస్యోత్తరతోపాంప్రదక్షిణం శయనీయం పరీత్య.....కారయేత్, తత్సర్వం ప్రవృద్ధంతత్రైవశయనీయస్యోత్తరతోమహానసంకారయేత్ బహ్వన్నం భవతి దక్షిణపూర్వస్యామిత్యేకే, యత్రచ గృహీస్వైరమాస్తే స్నజైరాగంతుభిశ్చ సాహి సభానుధ్యేకార్యా, సాస్వస్యయన్యదూత్తరతశ్చోత్తరతో దక్షిణాప్రవణా...త్యేకే, సాసర్వసమృద్ధాథాపికలహ ప్రదాదాంభిరజనయుక్తా యువమానిచభవతి, తస్మాన్న తత్రకార్యాశమిశాఖయా, ఔదుంబరశాఖయాచశంనఇంద్రాగ్నితి పంచదశర్చస్య సూక్తేన శంతాతియేనసూక్తేన చప్రాచీమారభ్య త్రిః

ప్రదక్షిణం పరివ్రజ్య మంత్రావృత్యా ప్రోక్షతి, అథ విచ్ఛిన్నయాధార యాఆపోహిష్ఠామయోభువఇతిత్యృచేనవంశాంతరేషుకదా...కృత్వా స్థూనవాంతరగృహాణి చ కారయేత్, గర్తేష్వవకాశ్మిపాల మిత్యవథాప యేత్...విజ్ఞాయతే, మధ్యమేస్థూణాగర్తేవశ్మిపాల మిత్యవథాయ ప్రాగగ్రోదగగ్రాక్ కుశానాస్తీర్య ప్రీహియవమతీరప ఆసేచయేత్, అచ్యుతాయ భూమాయ స్వాహేతిఅష్టానాముచ్ఛీయమాణామనుమంత్రయతే, ఖైపతిష్ఠనిమితాతిత్వివా...తిష్ఠంతి, మాత్వా ప్రప...ఆవతోనజయతాం సహ, ఆత్వాచరిశ్రితఃకుంభఆదధ్మఃకలశైరయన్నితి వంశమాధీయమానమృచేన స్థూణామధిరోహ వంశద్రాఘీయ ఆయుఃప్రతరం దధానాఇతి...సృష్ఠశిలాసు మణికంనామ జలధారణార్థం భాండవిశేషం స్థాపయంతి, పృథివ్యా అధిసంభవేత్యరంగరోవావదితివా...థాస్మిన్నప ఆసేచయత్యైతురాజావరుణో రేవతీభిరస్మిన్స్థానే తిష్ఠతుమోదమానఃఇరా...క్షీమాణమిత్రేణ సాకం సహసంవిశంతు, ఇతి

ఇతి వాస్తుపరీక్షా.

అథ వాస్తుశాంతిః.

అథ వాస్తుశాంతిం కరోత్యప్సు హిరణ్య మవధాయ ప్రీహియవమతీభి స్తాభి రద్భిశ్శాంతాతియేన ప్రదక్షిణంపరివ్రజ్య ప్రోక్షతి...ఆపోహిష్ఠామయోభువఇతిత్యృచేనమధ్యేకారస్య స్థండిలేగ్నింప్రతిష్ఠాప్య స్థాలీపాకం శ్రపయిత్వా పాకయజ్ఞతంత్రేణ వాస్తోష్పత ఇతి చతసృభిః ప్రత్యృచం హుత్వా హోమం సమాప్య పశ్చా న్మహానసేన్నంశ్రపయిత్వా బ్రాహ్మణాన్ భద్రంవాచయిత్వా శివంవాస్తుభవంతోబ్రువంతు, ఇతి త్రిరుక్త్వా తేచ శివం వాస్తు భవంత్వితి ప్రత్యూచుః, అథ గృహప్రవేశనం మణికస్థాపనా త్పూర్వమేవ ప్రీహితండుల ముద్గాదిధాన్యాని లవణాదీని మంగళద్రవ్యా ణ్యన్యాన్యపి గృహీత్వా బ్రాహ్మణభోజనాంతే శుభేముహూర్తే గృహానహం సుమనసంప్రపద్య ఇతి ప్రవిశేత్, శా

స్త్రాంతరసంస్కృతం విశీర్ణం వాపి పురాణం గృహం నవీకృత్యవిధితో విజాత్యుపకల్పనం మణికప్రతిష్ఠాపనం...సిద్ధం.

ఇతి వాస్తుశాంతిః.

అథ మంగళాష్టకమ్.

శ్లో లక్ష్మీర్యస్య పరిగ్రహః కమలభూస్సూను ర్గరుత్మా రథః, నేత్రే చంద్రవిభీషణౌ సురగురు శ్చేషశ్చ శయ్యాసనమ్, బ్రహ్మాండం వరమందిరం సురగణా యస్య ప్రభో స్సేవకా, స్సత్రైలోక్య కుటుంబ పోషణపరః కుర్యా త్సదా మంగళం ౧. బ్రహ్మావాయుగిరీశ శేషగరుడా దేవేంద్ర కామాగ్నయ, శ్చంద్రార్కౌ వరుణానలౌమనుయమా విత్తేశ విఘ్నేశ్వరౌ, నాసత్యౌ నిరృతి ర్మరుద్ధనయుతాగ్ని పర్జన్యమిత్రాదయ,స్స శ్రీకాస్సురపుంగవాః ప్రతిదినం కుర్వంతు వాం మంగళం.౨ విశ్వామిత్ర పరాశరోర్వభృగవోగస్త్యః పులస్త్యః క్రతు , శ్శీమాన త్రిమరీచి కౌత్సపురవశ్శక్తి ర్వసిష్ఠోంగిరాః, మాండవ్యోజమదగ్ని గౌతమభరద్వా జాదయ స్తాపసా, స్సస్త్రీకాముని పుంగవాః ప్రతిదినం కుర్వంతువాం మంగళం. 3. మాంధాతానహుషోంబరీషసగరో రాజాపృథుర్వైన్య, శ్శ్రీమాన్ధర్మసుతో నళో దశరథో రామోయయాతిర్యదుః, ఇక్ష్వాకుశ్చ విభీషణశ్చ భరతశ్చోత్తానపాదధ్రువా, శ్చేత్యేతే భువి భూభుజః ప్రతి దినంకుర్వంతువాం మంగళం.౪ అశ్వత్థోబదరీచ చందనతరు ర్మందార కల్పద్రుమా, జంబూనింబకదంబచూతసరళా వృక్షాశ్చ యే క్షీరిణాః, సర్వే తే ఫలమిశ్రితం వనచయం వైభ్రాజితం భ్రాజితం, రమ్యం చైత్ర రథం సునందనవనం కుర్వంతు వాం మంగళం ౫ గౌరీశ్రీరదితిశ్చకద్రు వినతేజ్యోతిస్తుపూర్ణావతి, సావిత్రీచ సరస్వతీచ సురభి స్సత్యవ్రతారుం ధతీ, స్వాహా జాంబవతీచ రుక్మభగినీ దుస్స్వప్న విధ్వంసినీ, వేలాచాంబు నిధే స్సమీరమకరాః కుర్వంతు వాం మంగళం. ౬. ఆదిత్యాదినవ

గ్రహా శ్శుభఫలా మేషాదయోరాశయో, నక్షత్రాణి సయోగికాశ్చ తిథయ స్తద్దేవతా స్తద్గణాః, మాసాబ్దాబుతవ స్తథైవ దివసా స్సంధ్యాదయో రాత్రయ, స్సర్వే స్థావరజంగమాః ప్రతిదినం కుర్వంతు వాం మంగళం ౭. గంగాసింధుసరస్వతీ చ యమునాగోదావరీనర్మదా, కృష్ణాభీమరథీచఫల్గుసరయూ శ్రీగండకీగోమతీ, కావేరీ కపిలాప్రయాగనిరతానేత్రావతీత్యాదయో, నద్య శ్శ్రీహరిపాదపంకజభవాః కుర్వంతు వాం మంగళం. ౮.

ఇతి మంగళాష్టకమ్.

అథ ఆశీర్వచనమంత్రాః.

ఋగ్వేదాశీః.

రాయోబుధ్నస్సంగమనోవసూనాంయజ్ఞస్య కేతుర్మన్మసాధనోవేః, అమృతత్వం రక్షమాణానవనం దేవా అగ్నింధారయన్ద్రవిణోదాం, నూచపురాచసదనంరయీణాంజాతస్యచజాయమానస్యచక్షాం, సతశ్చగోపాంభవతశ్చ భూరేర్దేవాఅగ్నింధారయన్ద్రవిణోదాం శతమానంభవతిశతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియేప్రతితిష్ఠతి ౯. అవోచామమహతే సౌభగాయస్తవ్యంత్వేషాభ్యాం మహిమానమింద్రియం, అస్మాన్నివ్రావరుణా ఘృతశ్చుతస్రిభిస్సప్తభిరవతంశుభస్పతీ. ఇంద్రావరుణాయద్రృషిభ్యో మనీషాంవాచో మతిం శ్రుతమదత్తమగ్రే, యానిస్థానాన్యసృజంత ధీరాయజ్ఞంతన్వానా స్తపసాభ్యపశ్యం ఇంద్రావరుణాసామనసమదృప్తం రాయస్పోషంయజమానేషుధత్తం,ప్రజాంపుష్టింభూతిమస్మాసుధత్తం దీర్ఘాయుత్వాయ ప్రతిరతం

నఆయుఃర తమర్వంతంనసానసి మరుషంనదివశ్శిశుంమర్మృజ్యం తేదివే దివే, బోధద్యన్మాహరిభ్యాం కుమారస్సాహదేవ్యః, అచ్ఛానవాతఉ దరం, ఉతత్యాయజతాహరీ కుమారాత్సాహదేవ్యాత్, ప్రయతాస ద్యఆదే, ఏషవాందేవావశ్వినా కుమారస్సాహదేవ్యః, దీర్ఘాయురస్తు సోమకః, తంయువందేవావశ్వినా కుమారంసాహదేవ్యం, దీర్ఘాయుషం కృణోతన.

ఇతి ఋగ్వేదాశీః.

అథ యజుర్వేదాశీః.

విశ్వమషాంకంచనోచ్ఛిషః, మర్మాణితేవర్మ భిశ్ఛాదయామి, సోమ స్వారాజామ్నతేనాభివస్తాం, ఉరోర్వరీయోవరివస్తే అస్తుజయంతంత్వా మనుమదంతుదేవాః, యత్రబాణాస్సంపతంతి కుమారావిశిఖాఇవ, ఇంద్రోనస్తత్రవృత్రహా విశ్వాహాశర్మయచ్ఛతు. శతమానం...ప్రతితిష్ఠతి. ౧ ఆయుర్దాదేవ జరసంగృణానో ఘృతప్రతీకోఘృతయోనిరేధి, ఘృతం పిబన్నమృతంచారుగవ్యం పితేవపుత్రంజరసేనయేమం ౨. అయమగ్ని ర్గృహపతి స్సుసగ్ సత్పుష్టివర్ధనః, యథాభగస్యాభ్యాం దధద్రయిం పుష్టిమధోప్రజాం, ప్రజాయాఆభ్యాంప్రజాపతీ ఇంద్రాగ్నీశర్మయచ్ఛతం, యత్థినయోర్నప్రమియాతా ఉభయోర్జీవతోఃప్రజాః, తేన భూతేన హవిషా యమాప్యాయతాంపునః, జాయాంయామస్తా ఆవాతుస్తాగ్ రసేనాభివర్ధతాం, అభివర్ధతాం పయసాభిరాష్ట్రేణ వర్ధతాం, రయ్యాస మాస్రపోషసే మాస్తామనపేతినౌ, ఇహైవస్తంమావియోష్టం విశ్వ మాయుర్వ్యశ్నుతం శత...ప్రతితిష్ఠతి.

ఇతి యజుర్వేదాశీః.

అథ సామవేదాశీః.

ఆయుర్విశ్వాయుర్విశ్వం విశ్వమాయురసి ఈమహిప్రాజాంత్వష్టారాజవిధేహ్యస్మే శతంజీవేమశరదో వయం తేవేవ.

ఇతి సామవేదాశీః.

అథ స్వస్తిమంత్రార్థాః.

మహాదోబ్భ్యో నమః. స్వస్తి. మంత్రార్థాస్తాత్పర్యసఫలా స్సంత్వితిభవంతో మహాంతోనుగృహ్ణంతు, ఇతిసభ్యఃపరిషద ముద్దిశ్యబ్రూయాత్,పరిషదుచ్చైస్తథాస్త్వితి సభ్యోద్దేశంపూరయేత్ ఏతత్పూరణంయజమానస్య క్రియాలోపపూర్త్యైభవతి.శ్లో.'జపచ్ఛిద్రంతపశ్ఛిద్రం యచ్ఛిద్రం యజ్ఞకర్మణి, సర్వం భవతినిశ్ఛిద్రం బ్రాహ్మణైరుపపాదిత' మితిస్మృతేః

ఇతి స్వస్తిమంత్రార్థాః.

అథ ఉపనయనవటోరాశీర్వాదః.

అస్య వటోర్వేదోక్తం పరిపూర్ణమాయుష్యంభూయాదితి భవంతో మహాంతోనుగృహ్ణంతు, తథాస్తు, అస్య వటోర్గురుకులవాసబ్రహ్మచర్యవ్రతకాలవ్యాప్తి కార్యవేదాధ్యయన భిక్షాచరణ గురుశుశ్రూషణాదౌ మతి రచంచలా స్త్వితి భవంతో...తు,తథాస్తు, అస్యవటోర్గురుదేవతానుగ్రహేణప్రణవశ్రద్ధామేధాసిద్ధిర స్త్వితి భవంతో...తు, తథాస్తు. అస్య వటోర్వేదా స్సర్వే ప్రతిభాసంతామితి భవంతో...తు, తథాస్తు, అస్యవటోస్సాంగవేదవేదాంతపారంగతత్వమస్త్వితి భవంతో...తు, తథాస్తు, అస్య వటోస్సకలవిద్యాప్తి పుణ్యమస్త్వితి భవంతో...తు,తథాస్తు, అస్యవటోఃపరిపూర్ణబ్రహ్మవర్చస్విత్వం భూయాదితి భవంతో...తు, తథాస్తు

ఇతి ఉపనయనవటోరాశీర్వాదః.

అథ వివాహే.

అనయోర్దంపత్యోఃప్రీతిరవిచ్ఛిన్నాస్త్వితిభవంతో...తు,తథాస్తు,అనయోర్దంపత్యోఃగృహస్థాశ్రమధర్మకర్మనిష్ఠా గరిష్ఠత్వంభూయా

దితిభవంతో...తు,తథాస్తు,ఇమౌదంపతీఅన్యోన్యప్రీతియుక్తౌసాలంకా రౌసంతానసంపత్సమృద్ధ్యాకీర్తిమంతౌసుఖభాగినౌభూయాస్తామితి భవం తో...తు, తథాస్తు, ఇమౌ జాయాపతీవాణీహిరణ్యగర్భావివపూజ్యౌ లక్ష్మీనారాయణావివపూర్ణానందౌ గౌరీశంకరావివ నిత్యానపాయా వరుంధతీవసిష్ఠా వివ తపస్సమృద్ధ్యా సీతారామావివ సకలభాగభోగ్యే పేతౌరాధాకృష్ణావివసఫలమనోరథౌఅనసూయాత్రీవపతివ్రత్యసత్య శౌచపరాయణౌ చిరాయుష్మంతౌ ధనకనకవస్తువాహనపుత్రపౌత్రా ద్యభివృద్ధిమంతౌ చస్యాతామితి భవంతో...తు,తథాస్తు గురుదేవతా ప్రసాదేన నిరుపద్రవౌ నీరోగౌ నిర్వ్యసనౌ నిర్దుఃఖౌ భగవద్భక్తిభాజౌ స్యాతా మితిభవంతో...తు, తథాస్తు

ఇతి వివాహ.

అథ సర్వముహూర్తానంతరం కర్తవ్యాశీః.

అస్మిన్ముహూర్తే లగ్నహోరాద్రేక్కాణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశాదిసమయేషు యేయేగ్రహాః యజమానస్యజన్మనక్షత్రవశాత్ నామనక్షత్రవశాత్ జన్మరాశివశాత్ నామరాశివశాత్ శుభేతరస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణాం శుభఫలదాతృత్వం భూయాదితి భవంతో ...తు,తథాస్తు యేయేగ్రహాశ్శుభస్థానేషు, స్థితాః తేచాత్యంతశుభఫ లానుకూలాభవంత్వితి భవంతో...తు, తథాస్తు, సర్వేజనాస్సుఖినో భవంతు, తథాస్తు సమస్తసన్మంగళానిభవంతు, తథాస్తు సత్యేవతా ఆశిషస్సంతు, తథాస్తు తతస్సభాం ప్రతిసాష్టాంగం ప్రణమ్య మంత్ర క్షతాన్ ప్రతిగృహ్ణీయాత్.

ఇతి దేశకులాచారానురోధేన సంప్రదాయపరిపాటీ మనుసరేత్.

ఇతి సప్రయోగస్సార్తప్రదీపికాయాం సంకీర్ణశ్చతుర్థాధ్యాయః

శ్లో॥ హారీతజో వేంపటిరామనాథ
శ్శాఖాద్వయే గృహ్యవిదాం వరేణ్యః,
సంస్కారయామాసబుధాంప్రయోగం
భూయాదసౌకర్మరతద్విజేభ్యః.

ఓం తత్సత్ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు

శ్లో॥. యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్,
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోస్తుతే.

సర్వం శివమ్

చెన్నపుర్యామ్: వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్, ఇత్యేతైః,
శ్రీరామ ముద్రాలయే, ముద్రితా—1933—800.

సంస్కృత గ్రంథములు.

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
పురాణగ్రంథములు		
బాలరామాయణము, సటీక	0	2
శ్రీమద్రామాయణము, చిన్నసైజు	3	8
,, మేలుప్రతి, 2 వాల్యములు	6	0
,, సుందరకాండము, మూలము	1	0
,, ఉత్తరకాండము, మేలుప్రతి	1	4
అధ్యాత్మరామాయణము, మూలము	1	0
,, ఆంధ్రటీకాతాత్పర్యసహితము	3	0
శ్రీమద్రామాయణము, వ్యాఖ్యాన చతుష్టయవిశిష్టము, 2వాల్యములు	15	0
శ్రీమద్రామాయణము, ఉత్తరకాండ సహా, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము, 7 వాల్యములు	17	0
బాలకాండము, ఆంధ్రతాత్పర్యము	2	0
అయోధ్యాకాండము ,,	3	0
ఆరణ్యకాండము ,,	2	0
కిష్కింధాకాండము ,,	2	8
సుందరకాండము ,,	2	0
యుద్ధకాండము ,,	4	0
ఉత్తరకాండము ,,	2	8
కార్తీకమాహాత్మ్యము ,,	0	12
కాశీమాహాత్మ్యము, తెనుఁగువచనము	0	8
గయామాహాత్మ్యము ,,	0	6
సింహాచలక్షేత్రమాహాత్మ్యము	0	8
గరుడపురాణము, వ్యాఖ్యానాంధ్ర తాత్పర్యసహితము	1	0
ధనుర్వేదమాహాత్మ్యము, ఆంధ్రతాత్పర్యము	0	2

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
జగన్నాథమాహాత్మ్యము, తెనుఁగు	0	2
పద్మపురాణాంతర్గతమాఘపురాణము, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	2	0
శ్రీమహాభారతము, గద్యపద్యాఖ్యానసహితము, 3 సంపుటములు	30	0
శ్రీమద్భాగవతము, శ్రీధరీయవ్యాఖ్యానసహితము	10	0
శ్రీమద్దేవీభాగవతము, సవ్యాఖ్యా.	12	0
వైదికగ్రంథములు		
అమావాస్యాతర్పణము	0	1
ఆపస్తంబగృహ్యసూత్రములు	0	3
ఆంధ్రద్రావిడసంధ్యావందనము	0	2
ఋగ్వేదదేవతార్చన	0	2
ఋగ్వేదపూర్వప్రయోగాదర్శనము, మేలుప్రతి	2	0
ఋగ్వేదశ్రాద్ధప్రయోగము	0	4
ఋగ్వేదసంధ్యావందనము, సటీక	0	2
తిథిమంత్రములు, (ఆరాధ్యులది)	0	2
దేవతార్చన, చిన్నసైజు	0	1
పంచసూక్తములు, సస్వరము	0	2
పంచోపనిషత్తులు, తైత్తిరీయము, (సస్వరము)	0	12
పితృతర్పణము, చిన్నసైజు	0	1
బ్రహ్మయజ్ఞము, సస్వరము	0	2
మహాన్యాసము, చిన్నసైజు	0	6
మంత్రప్రశ్నములు, మూలము	0	3
మంత్రప్రశ్నములు, సస్వరము	0	6
మంత్రపుష్పము, సటీక	0	1

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
తైత్తిరీయ ఆరణ్యకోపనిషత్తులు, పితృ మేధము, మంత్రపన్నములు సహా, సస్వరము	3	0
యజుస్సూత్రలక్షణము	0	2
యజ్ఞోపవీతధారణవిధి	0	2
యజుర్వేదసంధ్యావందనభాష్యము	0	8
యజుర్వేదసంధ్యావందనము, మూల	0	2
,, ఆంధ్రటీకాసహితము	0	4
,, ఆబ్దికమంత్రములు	0	6
యాజుషపూర్వప్రయోగచంద్రిక, సస్వరము	2	0
శ్రీవైష్ణవాహ్నికము	0	4
శ్రీవైష్ణవశ్రాద్ధప్రయోగము	0	4
రుద్రము, పురుషసూక్తమువ్యాఖ్యానాలు	0	2
ప్రతరత్నాకరము, ప్రథమభాగము	0	8
,, ద్వితీయభాగము	1	0
ప్రతచూడామణి, 360 ప్రతములు	2	0
సూర్యనమస్కారము, చిన్నసైజు	0	1
సత్యనారాయణవ్రతకల్పము, కొత్తకూర్పు	0	6

వేదాంతగ్రంథములు

అద్వైతసంగ్రహము, తెనుగువచనం	0	2
ఆత్మబోధము, సాంధ్రటీక	0	4
ఆనందలహరి, ఆంధ్రతాత్పర్యహితం	0	4
అపరోక్షానుభూతి, సాంధ్రతాత్పర్యం	0	4
అద్వైతపంచరత్నములు ,,	0	2
అద్వైతోపదేశపంచరత్నములు	0	2
ఆత్మపూజ, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	0	1
ఆత్మవిద్యావిలాసము	0	6
ఆత్మానాత్మవివేకము	0	2

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
అద్వైతవేదాంతపరిభాష, సవ్యాఖ్యానము	1	4
అద్వైతానుభూతి ,,	0	4
జ్ఞానవాసిష్ఠము, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	8	0
ఉత్తరగీతా, సటీక, చిన్నసైజు	0	12
ఉపదేశసాహస్రి, ఆంధ్రతా॥	(అచ్చు)	
శ్రీవిద్యారణ్యకృత జీవన్ముక్తివివేక, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	2	0
సైద్ధాన్తసిద్ధి, సురేశ్వరాచార్యకృత ఆంధ్రటీకాతాత్పర్యసహితము	3	8
పంచదశీప్రకరణము ,,	5	0
పంచీకరణము, ఆంధ్రతాత్పర్యము	0	2
,, తెనుగువచనము	0	2
బ్రహ్మసూత్రములు, మూలము	0	3
,, తెనుగువచనము	12	0
భగవద్గీతాసారసంకీర్తనలు	0	2
భగవద్గీతలు, మూలమాత్రము	0	4
,, కాలిరోజైండు	0	6
,, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	1	4
,, ,, చిన్నసైజు	0	8
,, ఆనిబిసెంటుగారిఇంగ్లీషుతర్జుమా	0	8
,, శ్రీరామచంద్రసరస్వతీకృత ఆంధ్రటీకాతాత్పర్యసహితం	2	12
శంకరగీతాభాష్యము, మేలుప్రతి	1	8
వాసుదేవమననము, తెనుగువచనము	0	12
వ్యవహారపంచకము, సాంధ్రతాత్పర్యము	0	2
శంకరవిజయము, సవ్యాఖ్యానము	2	0
వేదాంతస్తోత్రపంచకము ,,	0	4

ఇంకయు అనేక సంస్కృతాంధ్రగ్రంథములు మాయొద్ద దొరకును.

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,
292, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి ఈ.